

სმაუგი იწვა, ფრთები უზარმაზარი ღამურასავით შეეკეცა და
ცოტათი გვერდზე მობრუნებულიყო. ჰობიტი ხედავდა მის ღია
ფერის მუცელს, რომელიც ფასმიუნდომ სარეცელზე დიდხანს
წოლისაგან პატიოსანი თვლებითა და ოქროს ფილებით მოოჭვოდა.
მის უკან უახლოეს კედლებზე ბუნდოვნად ილანდებოდა ზედ
დაკიდული ჯაჭვის პერანგები, მუზარადები და საომარი ნაჯახები,
ხმლები და შუბები. იქვე მწკრივად ელაგა რაღაც იდუმალი
საგანძურით სავსე დიდი ქოთნები და ჭურჭელი...

ჯ.რ.რ. ტოლკინი
ჰობიტი

ჯ.რ.რ. ტოლკინი

ჰობიტი

ანუ იქით და აქეთ

ISBN 99928-0-302-0

John Ronald Reuel Tolkien

The Hobbit or There and Back Again

© George Allen & Unwin (Publishers) Ltd. 1937, 1951, 1966, 1978

Georgian by Nino Bardzishvili

Georgian Lyrics by Tinatin Gogochashvili

Georgian Translation ©Otar Karalashvili Publishers, Tbilisi, 2001

ჯონ რონალდ რუელ ტოლკიენი

ჰობიტი ანუ იქით და აქეთ

ავტორის ილუსტრაციებით

ინგლისურიდან თარგმნა ნინო ბარძიშიშვილმა

ლექსები თარგმნა თინათინ გოგოჩაშვილმა

ქართული თარგმანი ©ოთარ ყარალაშვილი 2001

ISBN 99928-0-302-0

პირველი გამოცემა 2002

ყველა უფლება დაცულია

გამომცემელი ოთარ ყარალაშვილი

ჭავჭავაძის 74, ოფისი 701, 380052 თბილისი

ტელ./ფაქსი 25 31 96, ელ-ფოსტა okaralashvili@yahoo.com

ჯ.რ.რ.ტოლკიენი

ჰობიტი ანუ იქით და აქეთ

ოთარ ყარალაშვილი

იმედიგოტ.ბ.ბ.ჯ

მცხეთა-მთიანეთის რაიონი

სარჩევი

- 1 მოულოდნელი სტუმრობა 7
- 2 ცხვრის მწვადები 31
- 3 ხანმოკლე შესვენება 46
- 4 მთას გადაღმა და მთის ქვეშ 54
- 5 გამოცანები ბნელში 66
- 6 ვაის გაყრილნი და ვუის შეყრილნი 86
- 7 საოცარი საცხოვრისი 104
- 8 ბუზები და ობობები 127
- 9 კასრები საკნებიდან 152
- 10 გულთბილი დახვედრა 168
- 11 ზღურბლზე 179
- 12 ამბავი შიგნიდან 188
- 13 შინ არ არის 207
- 14 ცეცხლი და წყალი 218
- 15 საავდრო ღრუბლები 227
- 16 ღამის ქურდი 236
- 17 მეხთატება 242
- 18 დაბრუნება 253
- 19 ბოლო ამბავი 261

I მოულოდნელი სტუმრობა

მინის ქვეშ, სოროში, პოპიტი ცხოვრობდა. განა ნესტიან და საძაგელ სოროში, სადაც შლამის სუნი დგას, ჭერ-კედლიდან კი ჭიაყელების კუდებია გამოჩრილი, არც მშრალ, გამოხრუკულ ქვიშიან ხვრელში, სადაც ვერც სკამებს ნახავ, ვერც სანოვავეს. არა – პოპიტთა ბინები კეთილადაა ნაგები.

სოროს შემოსასვლელს ფარავდა უზადოდ მრგვალი მწვანედ შეღებილი კარი, შუაგულში დატანებული თითბერის პრიალა ბალთა-სახელურით დამშვენებული. კარს შეყავდით გვირაბის მსგავს გრძელ დერეფანში, ოღონდ ამ გვირაბში კვამლისა და ჭვარტლის ხსენებაც კი არ იყო. კედლები ხით მოეპირკეთებინათ, ფილაქანმოგებულ იატაკს კი ლამაზი ხალიჩები ფარავდა. რბილი სკამების და კედელზე მიმაგრებული ნაირ-ნაირი საკიდრების სიმრავლე მოწმობდა, რომ ჩვენი პოპიტი სტუმრიანობის დიდი მოყვარული გახლდათ.

მიხვეულ-მოხვეული დერეფანი გრძელდებოდა და გრძელდებოდა, ღრმავდებოდა ბორცვის წიაღში, თუმც მის გულისგულს მაინც არ უწევდა. კედლებში, ორივე მხარეს დატანებული იყო მრავალი მომცრო მრგვალი კარი – რადგანაც პოპიტს კიბეებზე აღმა-დაღმა სიარული გულზე არ ეხატებოდა, საძინებელი და სააბაზანო ოთახები, სარდაფები და საკუჭნაოები (ბევრი, ბევრი საკუჭნაო), გარდერობები (რამოდენიმე ოთახი სავსე იყო მხოლოდ ტანსაცმლით), სამზარეულოები და სასადილო ოთახები – ყველა მიყოლებით თავსდებოდა ერთ სართულზე, ერთ ტალანში. საუკეთესო ოთახები ხელმარცხნივ განლაგებინათ, რადგანაც ამ მხრიდან ბინას ფანჯრები ჰქონდა, დაბალი მრგვალი ფანჯრები, რომლებიც გადასცქეროდა მშვენიერ ბაღს და მოშორებით მდინარისკენ გაშლილ ველებს.

გარშემო მრავალი მილის მანძილზე ხალხი ამ მაღლობს გორას უწოდებდა. ხოლო მის ქვეშ გათხრილი მშვენიერი სოროს მფლობელი გახლდათ ერთი ფრიად დარბაისელი პოპიტი, გვარად ბეგინსი. ბეგინსებს უხსოვარი დროიდან აქ, გორას სიახლოვეს ედოთ ბინა და მემობლები მათ მუდამ პატივსაცემ ოჯახობად იცნობდნენ. მიზეზი ამისა გახლდათ არა მარტო მათი გვარიანი სიმდიდრე, არამედ ისიც, რომ არც ერთი ამ ღირსეულ პოპიტთაგან არ გახვეულა მცირე რამ საეჭვო თავგადასავალშიც კი და, გარდა ამისა, ყველას წინდანინვე დარწმუნებით შეეძლო ეთქვა, ამა თუ იმ მნიშვნელოვან საკითხზე

რა აზრის იქნებოდა ესა თუ ის ბეგინსი. ხოლო ამბავი ესე არის ამბავი ერთი გამორჩეული ბეგინსისა, რომელსაც უცნაური თავგადასავლები გადახდა და რომლის ქცევაც და აზრებიც პოპიტათის სრულიად მოულოდნელი შეიქნა. ამის გამო მან იქნებ კიდევაც დაკარგა მეზობელთა ოდინდელი პატივისცემა, მაგრამ შეიძინა... თუმცა, ამას მერე შევიტყობთ, თუ შეიძინა რაიმე საბოლოოდ.

დედა ჩვენი პოპიტისა... თუმცა, რა არის პოპიტი? ჩვენს დროში, როცა პოპიტები ცოტანილა დარჩნენ და ყოველნაირად ერიდებიან „დიდ ხალხს“ – ჩვენ, ადამიანებს, ისინი ამგვარად მოგვიხსენიებენ – ალბათ, იშვიათად, რომ ვინმეს სმენოდეს მათ შესახებ.

პოპიტები ტანმორჩილი ხალხია, ადამიანთა სიმაღლის ნახევარი თუ იქნებიან და ტანად წვეროსან გნომებს ჩამოუვარდებიან. მაგიისა და ჯადოსნობის ბევრი არაფერი გაეგებათ, ოღონდ ის კია, რომ სწრაფად და უხმოდ შეუძლიათ გაუჩინარება, როდესაც ჩვენნაირი ზოგადი ადამიანები მოყილობენ გზაზე სპილოებივით – ამგვარი ნაბიჯების ხმა პოპიტებს ერთი მილის იქიდანაც ესმით. წვერი არ ამოსდით, სამაგიეროდ იოლად იზრდიან ლიპებს. აცვიან ფერადი სამოსი, მეტწილად ყვითელი და მწვანე ფერის, ფეხსაცმელს არ იცვამენ, რადგანაც ფეხისგულები ბუნებრივი სქელი ლანჩით აქვთ დაფარული და ტერფებზე ისეთივე ხშირი და თბილი, ნაბლისფერი თმა ეზრდებათ, როგორიც თავზე (ოღონდაც ქოჩორი ხუჭუჭდება). პოპიტებს აქვთ გრძელი, მარდი მუქი თითები, სანდომიანი სახე და მუღური ხმით იცინიან (რა თქმა უნდა, სადილის შემდეგ მეტი ხალისით, სადილობენ კი დღეში ორჯერ, თუ ხელი არაფერმა შეუშალათ).

ახლა კი შეგვიძლია გავაგრძელოთ:

როგორც მოგახსენებდით, ბილბო ბეგინსად წოდებული ჩვენი პოპიტის დედა იყო სახელგანთქმული ბელადონა ტუკი, პოპიტთა მთავრის, მოხუცი ტუკის სამ შესანიშნავ ასულთაგანი. ისინი წყალგალმა სახლობდნენ, გორას ძირში მორაკრავე ციცქნა მდინარის გაღალმა. ხშირად გაიგებდით, სხვა გვარის პოპიტები როგორ ყვებოდნენ, მრავალი წლის წინათ ტუკის ერთ წინაპარს ფერია მოუყვანია ცოლადო. ცხადია, მონაჩმახია, მაგრამ ტუკებს მართლაც სჭირდათ რაღაც, არც მთლად პოპიტური, რაკილა ზოგჯერ ვინმე მათი საგვარულოდან ფათერაკების საძიებლად გასწევდა ხოლმე; მორცხვად, შეუმჩნეველად გაუჩინარდებოდა, ოჯახიც საქმეს მიაჩუმათებდა, მაგრამ ყველასათვის ცხადი იყო: ტუკები ბეგინსებს ტოლს ვერ უდებდნენ სიღარბისლით, თუმცა ქონებით უეჭველად სჭარბობდნენ.

არა, ბელადონა ტუკს მას შემდეგ, რაც მისის ბანგო ბეგინსი შეიქნა, ფათერაკები როდი უძებნია! ბანგომ, ბილბო ბეგინსის მამამ, ნაწილობრივ ცოლისეული სახსრებითაც, მეუღლეს ისეთი პოპიტის სორო აუშენა, რომ

მსგავსს ვერც გორას ქვეშ, ვერც გორას იქით და ვერც წყალგალმა ვერ ნახავდი. ამ ბინაშივე მათ მშვიდად გალიეს სიცოცხლის დღენი. მაგრამ, როგორც ჩანს, ბილბო ბეგინსს, ბელადონა ტუკის მხოლოდშობილ ძეს, მიხრა-მოხრა თუ სოლიდური იერი მთლად პატივცემული მამისა რომ გამოჰყოლოდა, დედის მხრიდან ტუკისეული უცნაურობაც შეეძინა, რაც ხელსაყრელ შემთხვევასლა ელოდა, ყველას დასანახად რომ გამომხეურებულიყო. ასეთი შემთხვევა არსად ჩანდა და ბილბო ბეგინსი ისე დავაუყვაცდა და ორმოცდაათიოდე წლისაც შეიქნა, რომ საეჭვო არაფერი ჩაუდენია. იგი მშვიდად ცხოვრობდა მამის დანატოვარ მშვენიერ სოროში და მის ამგვარ ყოფას თითქოსდა არაფერი ემუქრებოდა.

მაგრამ ერთ დილას, ძველ დროში, სამყაროს სინყნარის ჟამს, როდესაც ქვეყნად ხმაური ნაკლები იყო, სიმწვანე კი მეტი, როდესაც პოპიტები მრავლობდნენ და ცხოვრება ულხინდათ, ბილბოს კი ის იყო ესაუზმა, კარში გამოსულიყო და აბოლებდა უზომოდ გრძელ ხის ჩიბუხს, რომლის ბოლო ფაქიზად დავარცხნილ ფეხის თითებამდე უწევდა, რაღაც უცნაური შემთხვევის წყალობით გზად გენდალფმა ჩაიარა. გენდალფი! თქვენ რომ გსმენოდით მასზე თუნდაც მეოთხედი იმისა, რაც მე მსმენია, მე კი მსმენია სულ მცირედი წილი იმისა, რაც მას ჩაუდენია – ყველაზე საოცარი ამბავიც კი აღარ გავაოცებდით. სადაც კი გაივლიდა, ყველგან თითქოს ციდან ცვიოდა ყოვლად დაუჯერებელი თავგადასავლები და ფათერაკები. გენდალფს მრავალი წელი იყო, გორას ძირას გზაზე აღარ ჩაევლო, სწორედ იმ დროიდან, რაც მისი მეგობარი მოხუცი ტუკი გარდაიცვალა და პოპიტებს კიდევაც დავინწყებოდათ, როგორი იყო იგი – ისინი პატარა პოპიტი გოგონები და ბიჭუნები იყვნენ მაშინ, როდესაც გენდალფი უკანასკნელად გაემართა წყალგალმა გორას იქით თავისი უჩვეულო საქმეების მოსაგვარებლად.

ხოლო ბილბომ, გუშანი რომ არაფრისა ჰქონდა, მხოლოდ ერთი კვერთხიანი მოხუცი დაინახა. მოხუცს წონოლა წამახული ლურჯი ქუდი ეხურა, გრძელი რუხი ლაბადა მოესხა და ვერცხლისფერ შარფს ზემოდან გადმოშვებული თეთრი წვერი წელს ქვემოთ სცემდა, ფეხზე ვეება შავი ხამლი ემოსა.

– დილა მშვიდობისა, – მიესალმა ბილბო და მისი სალაში გულწრფელი იყო. ირგვლივ მზე ნათობდა, საამოდ ხასხასებდა მოლი. მაგრამ გენდალფმა გრძელი, დაფანჩული წარბების ქვემოდან გამოხედა და მისმა თვალებმა ქუდის ჩრდილში გაიკვესეს.

– ვითომ რას გულისხმობ ამით? – ჩაეკითხა იგი ბილბოს, – მშვიდობის დილას მისურვებ, თუ მეუბნები, კარგი დილააო, მსურს თუ არა მსურს – მაინც? იქნებ იმას, რომ თავს მშვენივრად გრძნობ ამ დილით? ან იქნებ გგონია, რომ ეს დილა სიმშვიდეს გვიქადის?

– სწორედაც რომ, ყველაფერს ერთად, – კვერი დაუკრა ბილბომ, – და, გარდა ამისა, ჩინებული დილაა სუფთა ჰაერზე თამბაქოს გასაბოლებლად, განა არა? თუკი ჩიბუხი თანა გაქვს, ჩამოჯექი და თუთუნზე დამეწვიე! არსად გვეჩქარება, დღე მხოლოდ იწყება, – ბილბო კართან გამართულ სკამზე ჩამოჯდა, ფეხები გადააჯვარედინა და ცისკენ გაუშვა ნაცრისფერი კვამლის ლამაზი რგოლი, რომელიც დაუშლელად აცურდა მაღლა და გორას იქით გაფარფატდა.

– მშვენიერია, – თქვა გენდალფმა, – ოღონდ ამ დილით კვამლის რგოლების გასაშვებად არა მცალია. მე ვეძებ ვინმეს, ჩემს მონყობილ თავგადასავალში მონაწილეობას რომ მიიღებდა და ძალიან გამიჭირდა ასეთის პოვნა.

– აბა, როგორ – ჩვენს მხარეში? ჩვენ უბრალო, წყნარი ხალხი ვართ, თავგადასავლები სულ არ გვჭირდება. რა გასაკვირია – საძაგელი, შემანუხებელი, უხერხული რამაა ეს თავგადასავლები! სადილზეც კი დაგაგვიანებს! ნეტავ, ვინ რა ხეირს ხედავს მათში? – ასე განაცხადა ჩვენმა მისტერ ბეგინსმა, ცალი ცერი აჭიმს გამოსდო და კიდევ უფრო დიდი რგოლი ააბოლა ჰაერში. შემდეგ ამოიღო დილის ფოსტა და შეუდგა კითხვას, ვითომც მოხუცს ველარ ვამჩნევო. ბილბოს გადაეწყვიტა, ეს მოხუცი მთლად ჩემი გუნების ვერ არისო და უნდოდა, რომ იგი წასულიყო. მაგრამ მოხუცებულს ფეხიც არ მოუცვლია, იგი იდგა კვერთხს დაყრდნობილი, არაფერს ამბობდა და დაჟინებით უცქერდა პობიტს, სანამ ბილბომ უხერხულად არ იგრძნო თავი და ცოტათი კიდეც არ გაბრაზდა.

– დილა მშვიდობისა, – თქვა ბოლოს კიდევ ერთხელ, – გმადლობთ, მაგრამ აქ თავგადასავლები არ გვჭირდება. გორას იქეთ ან წყალგალმა სცადე, – ეს ნიშნავდა, რომ ბილბომ საუბარი დაასრულა.

– თურმე შენი „დილა მშვიდობისა“ რამდენ რალაცას ნიშნავს! – თქვა გენდალფმა, – ახლა გულისხმობ, რომ გინდა, თავიდან მომიშორო და სანამ არ ნავალ, დილა საამო ვერ იქნება, არა?

– არა, არა, სრულებითაც არა, ბატონო ჩემო... უკაცრავად, მგონი თქვენი სახელი ჯერ არ მსმენია?

– დიახ, დიახ, ასეა, ბატონო ჩემო – და მე კი ვიცი შენი სახელი, მისტერ ბილბო ბეგინს, და შენც გსმენია ჩემი, ოღონდაც არ უნყი, რომ სწორედ ჩემია ეს სახელი. მე გენდალფი ვარ, და გენდალფი – ეს მე ვარ! ვერასოდეს ვიფიქრებდი, რომ ბელადონა ტუკის ვაჟი ასე დილამშვიდობებით გამისტუმრებდა მინიდან, თითქოს კარდაკარ გასაყიდ ღილებს დავატარებდე!

– გენდალფი, გენდალფი! ო, ღმერთო ჩემო! მოხეტიალე ჯადოქარი, მოხუც ტუკს წყვილი ჯადოსნური ალმასის საკინძი რომ აჩუქა! ისინი თავისით იბნეოდნენ და, სანამ არ უბრძანებდი, არ იხსნებოდნენ! შენ არ იყავი, სალამოს წვეულებებზე გასაოცარ ამბებს რომ გვიამბობდი დრაკონებსა და გობლინებ-

ზე, გოლიათებზე და პრინცესათა მხსნელებზე, ქერივთა ვაჟთათვის მოვლენილ ილბალზე? და ეს შენ ანთებდი ბრწყინვალე, საოცარ ფეიერვერკებს! ო, მე მახსოვს ეს ფეიერვერკები – მოხუცი ტუკი ზაფხულის ნაბუნობაზე აწყობდა ხოლმე... ო, რა იყო! მახსოვს, როგორ იზრდებოდნენ ცისკენ ვეებერთელა ცეცხლის ყვავილები, ალის შროშანები და დევისპირები, ოქროს წვიმები, და მთელი სალამო ელავდნენ ბინდში!

ხომ შეამჩნიეთ, რომ მისტერ ბეგინსი სულაც არ იყო ისე პროზაული, როგორადაც თავი მოქონდა, თანაც, ძალიან უყვარდა ყვავილები.

– ღმერთო ჩემო, – ვერ ცხრებოდა ბილბო, – გენდალფი! რომლის გამოი-სობითაც ამდენი ჭაბუკი და ასული ქვეყნის დასალიერს გაემართა გიჟური თავგადასავლების საძებრად! ყველანაირი თავგადასავლების – ხეზე აცოცვ-ბით დანყებული და ელფებთან სტუმრობით დამთავრებული. ზოგს დიდი ხომალდებით უცხო ნაპირებისკენაც გაუწვია! ღმერთო მონყალეო! ცხოვრე-ბა მაშინ რა საინტერ... მე მინდოდა მეთქვა, ოდესღაც დიდად გიყვარდა აქაუ-რობის არევ-დარევა. ბოდიში მომიტხოვია, მაგრამ რას ვიფიქრებდი, რომ საქმიანობაზე დღემდე არ აგილია ხელი!

– სხვა რა გზაა, – მიუგო ჯადოქარმა, – მაინც ძალიან მეამა, რომ რალაც-რალაცები გახსოვს ჩემზე. ყოველ შემთხვევაში, ჩემს ფეიერვერკებს კეთილად იგონებ, მაშასადამე, არც ისე უიმედოდაა საქმე. ჯანი გავარდეს – შენი მოხუცი ბაბუა ტუკის და სანყალი ბელადონას ხათრით ჩემგან მიიღებ, რაც მოგი-ტხოვია.

– მომიტყევთ, მაგრამ მე არაფერი მიტხოვია!

– როგორ არა! უკვე ორჯერ. მიტყევბა მთხოვე და მე თანახმა ვარ. კაცმა რომ თქვას, იმდენსაც ვიზამ, რომ სათავგადასავლოდ შენ გაგგზავნი. მე გავერთობი, შენთვის კი მარგებელი იქნება და სარფიანიც, თუკი ოდესმე მოახერხებ მის დაბოლოებას.

– უკაცრავად, მაგრამ სულ არ მჭირდება თავგადასავლები. დილა მშვიდო-ბისა. დიდი მადლობა. არა, ჯერჯერობით არა. მშვიდობის დღეს გისურვებთ! მაგრამ როცა გენებოთ, ჩაიზე მეწვიეთ. თუნდაც ხვალ. ხვალ მობრძანდით, – ამის თქმა იყო და პობიტი მიტრიალდა, დაუყოვნებლივ შეაფარა თავი საკუ-თარ სახლს და იმდენად სწრაფად შეიკეტა მრგვალი მწვანე კარი, რამდენსაც აბედინებდა ფიქრი, ყოველივე ეს უხეშობაში არ ჩამომერთვასო – ჯადოქრები, რაც არ უნდა იყოს, ჯადოქრები არიან.

– მაინც რა მრჯიდა, ჩაიზე რომ მოვიწვიე! – უთხრა ბილბომ თავისთავს, საკუჭნაოსკენ რომ მიდიოდა. მას ის იყო, ესაუზმა, მაგრამ გადაეწყვიტა, ერთი-ორი ნამცხვარი და რამე პირის გასასველებელი ამისთანა ელდის შემდეგ უთუოდ მომიხდებო.

გენდალფი კი ამასობაში არსადაც არ წასულიყო – ის კართან იდგა და დიდხანს წყნარად იცინოდა. სიცილს რომ შორჩა, მივიდა და პობიტის ლამაზ სადარბაზო კარზე კვერთხის წვეტიტ უცნაური ნიშანი ამოკანრა, შემდეგ კი ფართო ნაბიჯებით გასწია გზაზე. ამასობაში ბილბო უკვე მეორე ნამცხვარს უღებდა ბოლოს და ფიქრობდა, იოლად დავუძვერი თავგადასავლებსო.

მეორე დღეს მას თითქმის აღარც ახსოვდა გენდალფი. საერთოდ, ცუდად იმახსოვრებდა ხოლმე ამგვარ რამეებს, თუკი ტაბელში არ ჩაინერდა, ვთქვათ, ასე: „გენდალფი; ოთხშაბათს ჩაიზე“. წინააღმდეგობა კი ძალიან აფორიაქდა და ამისათვის არა სცხელოდა.

სწორედ ჩაის დრომ მოატანა, სადარბაზო კართან ზარმა რომ დარისხა და ბილბოს ყველაფერი გაახსენდა! პობიტი გავარდა, ქეთლი მოიტანა და მაგიდაზე დადგა, სტუმრისათვის ლამაზი და ფინჯანი გამოიღო, ერთი-ორი საუკეთესო ნამცხვარიც შემატა სუფრას და კარის გასაღებად გაიქცა.

ბილბოს, ის იყო, უნდა ეთქვა, დაყოვნებისათვის ბოდიში მომითხოვიაო, რომ უცებ დაინახა: მოსული გენდალფი არ იყო! კარში გნომი იდგა, ლურჯი წვერი ოქროს სარტყელში ჩაეკეცა და ანთებული თვალებით შემოსცქეროდა პობიტს მუქი მწვანე ჩაჩის ქვემოდან. როგორც კი კარი გაიღო, ისე შემოაბიჯა სახლში, თითქოს წვეულიყო. მან პირველსავე კაჭზე ჩამოკიდა ჩაჩიანი მოსასხამი, მდებლად მოიდრცა და წარმოსთქვა:

– დვალინი, პატივი მაქვს, გემსახუროთ!

– ბილბო ბეგინსი, თქვენ მსახურად მიგულეთ! – მიუგო პობიტმა და გაოცებისგან ველარაფერი ჰკითხა. როდესაც ჩამოწოლილი სიჩუმე უხერხული შეიქნა, მან დაამატა:

– სწორედ ახლა ჩაის დალევას ვაპირებდი. უმორჩილესად გთხოვთ, დამეწვიოთ.

მიპატიუება, იქნებ, ცოტა ნაძალადევი გამოვიდა, მაგრამ გულწრფელი კი იყო. აბა, თქვენ თავად რა დღეში ჩავარდებოდით, დაუპატიუებლად გნომი რომ მოგდგომოდით კარს და ყოველგვარი ახსნა-განმარტების გარეშე დაეკიდა თავისი ნივთები თქვენს მისაღებაში?

სტუმარ-მასპინძელს სუფრასთან დიდხანს ჯდომა არ დასცალდა – ის იყო, მესამე ნამცხვარს მიაღწენ, რომ წინანდელზე უფრო ხმამაღალი რეკვა გაისმა.

– მაპატიეთ, – თქვა პობიტმა და კარის გასაღებად გაემართა.

– ოჰ, როგორც იქნა, შენც მოხვედი, – ამგვარად უნდა შეგებებოდა გენდალფს ბილბო, მაგრამ არც ეს მომსვლელი აღმოჩნდა გენდალფი. მის მაგივრად ზღურბლზე კიდევ ერთი გნომი იდგა, თეთრწვერა და თვალად ძლიერ ხანმოთქმული, ალისფერჩაჩიანი მოსასხამი ეცვა. ისიც კარის გაღებისთანავე შესცუდა სოროში, თითქოს წვეულიყო.

– როგორც ვხედავ, უკვე მოსვლა დაუწყიათ, – თქვა მან, დვალინის მწვანე მოსასხამს რომ ჰკიდა თვალი, თავისი წითელი ჩაჩი გვერდით მიაკიდა და მკერდზე ხელმიდებულმა წარსთქვა:

– ბალინი, პატივი მაქვს, გემსახუროთ!

– გმადლობთ, – მიუგო ბილბომ. რასაკვირველია, ზრდილობიან კაცს ასე არ უნდა ეპასუხა, მაგრამ ბალინის სიტყვებმა „მოსვლა უკვე დაუწყიათ“, იგი ზედმეტად ააფორიაქა. ბილბოს უყვარდა სტუმრები, მაგრამ უნდოდა, წინასწარ სცოდნოდა, ვინ ეწვეოდა, გარდა ამისა, ერჩივნა, თვითონ დაეპატიუებინა თავისი სტუმრები. თან საშინელი აზრი აეკვიატა: ვაითუ ნამცხვრები შემომაკლდესო. მაშინ იგი, როგორც მასპინძელი – მან კარგად იცოდა მასპინძლის ვალი და მტკიცედ გადაენწყვიტა, არ ელაღატა მისთვის, რა ტანჯვადაც არ უნდა დასჯდომოდა – მაშინ იგი უნამცხვროდაც იოლას უნდა გასულიყო.

ბილბომ ღრმად ამოიოხრა და მოახერხა, ეთქვა:

– შემობრძანდით და ჩაიზე დამეწვიეთ!

– ჩაის მაგივრად ცოტაოდენ ლუდს გეახლებოდით, თუ შეიძლება, – თქვა თეთრწვერა ბალინმა, – ნამცხვარს კი არ ვიუარებდი, დარიჩინიან ნამცხვარს, თუკი მოგეძვეებათ, კეთილო სერ...

გაოცებულ ბილბოს ჩაესმა საკუთარი პასუხი: „რამდენიც გენებოთო“, შემდეგ გრძნობდა, როგორ მიქროდა სარდაფისკენ მოზრდილ კათხაში ლუდის ჩამოსასხმელად, იქიდან საკუჭნაოში, ორი თვალწარმტაცი დარიჩინიანი ნაზუქი რომ წამოეღო. ეს ნაზუქები ბილბომ დილით გამოაცხო და ნავახშმევის სიმყუდროვეში მისართმევად ჰქონდა გადანახული.

უკან რომ დაბრუნდა, ბალინი და დვალინი სუფრას უსხდნენ და ძველი მეგობრებივით გულთადად საუბრობდნენ (უნდა მოგახსენოთ, რომ ისინი ძმები იყვნენ). ბილბომ, ის იყო, მათ წინ მაგიდას დაახეთქა ლუდი და ნამცხვარი, რომ სადარბაზო კართან ისევ ხმამაღალი რეკვა გაისმა, და კვლავ რეკვა.

„ამჯერად ნამდვილად გენდალფია“, – გაიფიქრა მან, დერეფანში რომ მიქაქანებდა. მაგრამ არა: კვლავ გნომები იყვნენ, ორნი, ორივენი ლურჯ-ჩაჩიანი, ვერცხლისქამრიანი და ყვითელწვერიანები, ორივეს ხელსაწყოთა ჩანთა და ნიჩაბი ეჭირა, ორივე კარის გახსნის უმაღლესი შემოსხლტა შიგნით – ბილბოს კი უკვე აღარაფერი აკვირებდა.

– რით შემოძლია გემსახუროთ, ძვირფასო გნომებო? – დაეკითხა სტუმრებს.

– ფილი, პატივი მაქვს გემსახუროთ, – თქვა ერთმა – კილი, აგრეთვე, – დაურთო მეორემ. ორივემ მოიშვლია ლურჯი თავსარქმელი და ნელში მოიდრცნენ.

– თქვენი და თქვენი ოჯახის მსახურად მიგულეთ, – მიუგო ბილბომ, საიმდროოდ ზრდილობის წესები რომ გახსენებოდა.

– ვხედავ, რომ ბალინი და დვალისი უკვე მოსულან, – თქვა კილიმ, – შევუერთდეთ თავყრილობას!

„თავყრილობასო!“ – გაიფიქრა მისტერ ბეგინსმა, – „არ მომწონს მე ეს. ცოტა ხნით უნდა ჩამოვჯდე, გონი მოვიკრიბო და დავლიო რამე.“ და სანამ მაგიდას შემომსხდარი ოთხი გნომი გაცხარებით საუბრობდა საბადოებსა და ოქროზე, გობლინთა თავდასხმებსა და მძარცველ დრაკონებზე, კიდეც მრავალ და მრავალ საქმეთა შესახებ, რომელთა არსი ბილბოს არც ესმოდა და არც სურდა, რომ გაეგო, რაკი ყველაფერი ეს ძალიან აგონებდა თავგადასავლებს – ბილბო ბეგინსი კუთხეში მიიყუდა და თავისი ბრძნული გადანყვეტილების სისრულეში მოყვანა სცადა. მაგრამ პირველივე ყლუპის შემდეგ ზარი კვლავ მუდურად ახმაურდა, გრძლად და დაჟინებით, თითქოს გაუგონარ პოზიტ-ბიჭუნებს სახელურის ჩამოგლეჯა გადაუნყვეტიათო.

– ვილაც მოვიდა, – თქვა ბილბომ თვალების ხამხამით.

– ოთხი ვილაც, თუ ყური არ მატყუებს, – თქვა ფილიმ – ჩვენ შორიდან დავინახეთ კიდეც ისინი, აქეთ მომავალნი, ჩვენს უკან.

საბრალო პატარა პოზიტის პოლში ჩამოჯდა და თავი ხელებში ჩარგო. იგი ვერძიმხვდარიყო, რა ხდებოდა მის თავს, ან რა მოხდებოდა შემდეგ, ანდა თუ დარჩებოდნენ გნომები ვახშმადაც. მაგრამ ზარის კიდეც უფრო დაჟინებულმა ჩამორევამ ბილბო ფეხზე წამოაბტუნა და კარის გასაღებად გააჩქარა. კარს ოთხი კი არა, ხუთი გნომი მოსდგომოდა – სანამ ბილბო პოლში თავს იმტვრევდა, ერთი შემომატებოდათ. პოზიტს ჯერ სახელურიც არ მოებრუნებინა, რომ ხუთივე უმაღლესი შინ შემოვიდა, მასპინძელს მდაბლად უკრავდნენ თავს და „პატივი მაქვს, გემსახუროთო“ – იმეორებდნენ რიგრიგობით. მათ დორი, ნორი, ორი, ოინი და გლოინი ერქვათ. ორი იისფერი, თითო ნაცრისფერი, ყავისფერი და თეთრი ჩაჩი თვალის დახამხამებაში დაბინავდა საკიდრებზე, სტუმრებმა ვერცხლის თუ ოქროს სარტყლებში ჩაილაგეს ფართო ხელები და თავდაჯერებულად გაემართნენ ბილბოს დერეფნით ბილბოს სასტუმრო ოთახისკენ. ყველაფერი ეს უკვე მართლაც ემსგავსებოდა თავყრილობას. ზოგი სტუმარი ელს ითხოვდა, ზოგი – ლუდს, ვილაც – ყავას, ყველა ერთად კი – ნამცხვრებს, და ჩვენს პოზიტს თავის მოსაფხანადაც არ ეცალა.

დიდი ყავადანი ბუხრის ცეცხლზე დუღდებოდა, დარიჩინიანი ნამცხვრები გამოილია, გნომები კარაქნასმულ შვრიის კვერებს შეუდგნენ, როდესაც ხმა-მაღალი კაკუნი შემოესმათ. პოზიტის ლამაზ მწვანე კარს უხეში ბრახუნი გაუ-დიოდა. ვილაც, ნაცვლად იმისა, რომ ზარი ჩამოურეკა, კარს ჯოხს ურტყამდა!

ბილბო დერეფანში გაესწრაფა, ერთიანად გაოგნებული და გაბორგებული – ამისთანა არეულ-დარეული, შემანუხებელი ოთხშაბათი თავის დღეში არ ახსოვდა. ერთბაშად მოსწია კარს, ახალმოსულები შინ შემოცვივდნენ და

ხალიჩაზე ერთიმეორეზე დახორავდნენ. მოსულიყვნენ ისევ გნომები, ოთხი გნომი კიდეც! მათ უკან, ზღურბლზე, კვერთხს ჩამოყრდნობილი გენდალფი იდგა და გულიანად იცინოდა. ჯადოქარს პოზიტის ლამაზ კარზე მოზრდილი ნაჭდევეები გაეჩინა და მათ ქვეშ აღარ ჩანდა ის იდუმალი ნიშანი, წინადლით რომ დატოვა.

– ცოტა ფრთხილად! – თქვა მან, – ბილბო, როდის იყო, შენთან მოსულ მეგობრებს გარეთ ფეხის შესანმენდზე აყურყუტებდი, შემდეგ კი ასეთი ბრაზ-ბრუხით უღებდი კარს? პატივი მაქვს, წარმოგიდგინო: ბიფური, ბოფური, ბომბური და, განსაკუთრებით, თორინი!

ბიფური, ბოფური და ბომბური ჩამწკრივდნენ და „პატივი მაქვს გემსახუროთო“, მოახსენეს ბილბოს. შემდეგ კაცებზე დაკიდეს ერთი მკრთალი მწვანე და ორი ყვითელი ჩაჩი, და ერთიც ლაჟვარდისფერი, ვერცხლისფუჯიანი, თორინისეული. ეს უალრესად ღირსეული გნომი სხვა კი არა, თავად დიდი თორინი ოუკენშილდი* ბრძანდებოდა და სულაც არ გახლდათ ნაამები, ბილბოს მისაღებად დაბლა რომ გაიშოტა ბიფურის, ბოფურის და ბომბურის ქვეშ მოქცეული. თანაც, ბომბური მეტისმეტად სქელი და მძიმე ჩანდა. მაგრამ საბრალო მისტერ ბეგინსმა ისე აავსო ბოდიშებით, რომ მან, როგორც იყო, ჩაიბურტყუნა „ნუ შენუხდებითო“ და მეტად აღარ იბღვირებოდა.

– უკვე ყველანი მოვედით, – თქვა გენდალფმა, კაცებზე ჩამორიგებულ ცამეტ ფერად საგარეო ჩაჩს და თავის საკუთარ ქუდს რომ გადახედა, – მხიარული თავყრილობა გამოვიდა! იმედია, დაგვიანებულებისთვისაც დარჩა რაიმე შესაჭმელი. რას მიირთმევთ? ჩაის? არა, გმადლობთ! ჩემთვის ცოტა-ოდენი წითელი ღვინო გაითვალისწინეთ.

– ჩემთვისაც! – თქვა თორინმა.

– კიდეც, ჟოლოს მურაბა და ვაშლის ნამცხვარი, – თქვა ბიფურმა.

– კიდეც, ნუშიანი ნამცხვარი და ყველი, – თქვა ბოფურმა.

– და ხორციანი ღვებელი, სალათაც, – თქვა ბომბურმა.

– ნაზუქებიც, კიდეც ელი და ყავა, თუ შეიძლება, – დაიძახეს დანარჩენმა გნომებმა კარს იქიდან.

– რამდენიმე კვერცხი დაუმატე, მხიარულო მასპინძელო, – მიაძახა გენდალფმა საკუჭნაოსკენ ნაჩანჩალებულ ბილბოს, – მრგვალად მოხარშული წინილაც გამოილე და მუჟვე კიტრებიც!

„გეგონება, ჩემზე უკეთ იცის, რა მაქვს სახლში და რა არა“, – გაიფიქრა ბილბომ. საბოლოოდ თავგზააბნეული, იგი უკვე იმასაც ფიქრობდა, მგონი, დედამინის ზურგზე ყველაზე უფარგისი თავგადასავალი საკუთარ სახლში თავს დამატყდაო. და ბოლოს, როდესაც, როგორც იყო, შეაგროვა ყველა ბოთლი და კერძები და დანა-ჩანგლები, ჭიქები და თეფშები თუ კოჭხები და კიდეც

რალაც-რალაცები და ყველაფერი უზარმაზარ სინებზე დაახორავა, ბილბოს ხვითი გადასდიოდა, ქარხალივით წითელი იყო და საშინლად ავი.

– წყალს და მენყერს ნაუღია ეს ცნომები, – ხმამაღლა თქვა მან, – ვითომ არ ეკადრებათ, ხელი შემაშველონ!

და პა, იხილეთ! ბალინი და დვალინი უკვე სამზარეულოს ზღურბლზე იდგნენ, ფილი და კილი – მათ უკან, თვალისდახამხამების უმაღლეს ნარიტაცეს სინები და წყვილი მაგიდა სასტუმრო ოთახში და წამში გაშალეს სუფრა – ბილბომ პირის დაღებაც ვერ მოასწრო.

სუფრის თავში გენდალფი დაბრძანდა, გარს ცამეტი გნომი შემოისხა. ბილბო კი ბუხართან მიჯდა, მადადაკარგული ანგარიშმოუცემლად კვნეტდა ბისკვიტს და ცდილობდა, თავი ისე დაეჭირა, თითქოსდა არაფერი ხდებოდა უჩვეულო, თავგადასავლის ხომ სუნიც კი არ უდიოდა მთელ ამ ამბავს. გნომები ჭამდნენ და ჭამდნენ, საუბრობდნენ, დრო კი გადიოდა. ბოლოს, როგორც იყო, გნომებმა თეფშებს თავი ანებეს და სკამებზე გადაწვნენ. მაშინ ბილბო წამოდგა, ჭურჭლის ასალაგებლად გაიწია.

– ალბათ, ვახშამდაც დარჩებით? – იკითხა რაც შეიძლება ზრდილობიანად და დაუფინებლად.

– რასაკვირველია! – დაუდასტურა თორინმა, – ვახშმის შემდეგაც დავრჩებით. ჩვენ გვიანობამდე ვერ მოვრჩებით საქმეს, ოღონდ ჯერ უნდა ვიმღეროთ!

ამის თქმა იყო და, თორმეტი გნომი ზეზე წამოხტა. თორინი, ზედმეტად ღირსეული, რომ საოჯახო საქმეში ხელი ჩაერია, გენდალფთან ბაასს განაგრძობდა, ხოლო დანარჩენებმა ერთად შეაქურეს ჭურჭელი, აღარ მოუცდიათ, სანამ ბილბო სინებს მოიტანდა და ცალი ხელით მიატორტმანებდნენ დასარეცხ თეფშთა თვალუნვდენელ სვეტებს, თითო ცარიელი ბოთლით რომ გვირგვინდებოდა, საბრალო პობიტი კი უკან მისდევდათ და გულგახეთქილი წიოდა: „გეთაყვა, ფრთხილად! გემუდარებით, ნუ წუხდებით! მე თვითონ!“ მაშინ გნომებმა სიმღერა წამოიწყეს:

ამსხერიეთ თეფშები, ჭიქები,
დაგრიხეთ დანები, ჩანგლები,
კარგად რომ გაბრაზდეს ბეგინსი,
ამტერიეთ ბოთლების თავები.

მოთხვარეთ სუფრა და აკუნეთ,
ძვლები დააყარეთ ბალიშებს,
რძით სახლის ფანჯრები გაწუნეთ
და ღვინო მოასხით ხალიჩებს.

მდულარე დაასხით თასებსაც,
დაბეგვეთ მაგარი კეტებით
და თუკი რაიმე დარჩება,
ძირს გადაუძახეთ ფეთებით.

ბილბო ბრაზისგან შეშდებოდა,
ისე კი, გაფრხილდით თეფშებთან!

ოღონდ, რასაკვირველია, მათ მსგავსიც არაფერი ჩაუდენიათ, ყველაფერი ელვის სისწრაფით დარეცხეს და დაუხიანებლად მიაღაცეს, სანამ პობიტი შუა სამზარეულოში გარს ბრუნავდა და ცდილობდა, თვალი მოეკრა, რას აკეთებდნენ მისი სტუმრები. შემდეგ ყველანი უკან დაბრუნდნენ და ნახეს, რომ თორინს ფეხები ბუხრის გისოსზე შემოეწყო, ჩიბუხს აბოლებდა და ყოვლად უჩვეულო კვამლის რგოლებს თხზავდა. მისი რგოლები იქით მიფრინავდნენ, საიტყენაც თვითონ უბრძანებდა: ზოგი საკვამურში მიქროდა, ზოგი ბუხარზე შემოდებულ საათს ეფარებოდა, ერთნი მაგიდის ქვეშ ლაგდებოდნენ, ხოლო რამოდენიმე აუჩქარებლად დაბრუნავდა ჭერთან. მაგრამ გენდალფი უფრო სხარტი იყო: მოკლე თიხის ჩიბუხიდან ოდნავ მომცრო რგოლებს აბოლებდა და ყოველ თორინისეულ რგოლს შუაგულში უძვრენდა. შემდეგ გენდალფის კვამლის რგოლები ფერს იცვლიდა, მწვანდებოდა, ისინი უკან მოცურავდნენ და ჯადოქარს თავს დასტრიალებდნენ; მომწვანო კვამლის ღრუბელში მობურულ გენდალფს ბუხრის მკრთალ სინათლეზე იდუმალი და ჯადოსნური იერი დასდებოდა, მონუსხული ბილბო კარში იდგა და უმზერდა: მას უყვარდა რგოლების ბოლება და ახლა სირცხვილი სწავდა, როდესაც იგონებდა, წინადლით როგორ მოჰქონდა თავი გორას იქეთ ნიავს გატანებული რგოლებით.

– ახლა მუსიკა! – თქვა თორინმა, – მოიტანეთ საკრავები.

კილი და ფილი ჩანთებისკენ გაემართნენ და პატარა ვიოლინოები მოიტანეს. დორიმ, ნორიმ და ორიმ სადღაც ტანსაცმლიდან ამოაძვრინეს ფლეიტები. ბომბურმა მისალებიდან დოლი შემოიტანა. ბიფური და ბოფური გავიდნენ, უკან შემობრუნებულებს ხელთ ეპყრათ კლარნეტები, რომლებიც ხელჯოხების ყუთში ჩაეტოვებინათ. ბალინმა და დვალინმა თქვეს: „ბოდიში, ჩვენ ჩვენები წინკარში დავტოვეთ.“ „ჩემიც შემოიყოლეთო.“ – სთხოვათ თორინმა. მათ შემოიტანეს ორი ვეება, თავად დამკვრელების ხელა ვიოლა და მწვანე ქსოვილით შებურული არფა. ეს გახლდათ მშვენიერი ოქროს არფა და როგორც კი თორინმა სიმებს ჩამოჰკრა, ერთბაშად აჟღერდა ანაზღეული ჰანგი, უეცარი და საამო. მოხიბლულ ბილბოს უმაღლეს ყველაფერი გადაავიწყდა და ნელ-ნელა გაედევნა ჰანგს უცხო მთვარეებით განათებული ქვეყნებისაკენ,

შორს, წყლის გადაღმა, გორას ქვეშ გაშენებული ჰობიტის სოროსგან ძალიან, ძალიან მოშორებით.

გორას ფერდში გაჭრილი პატარა სარკმლიდან ოთახში ბინდი შემოცურდა. აპრილი იდგა, ცეცხლის შუქი ტორტმანებდა, გნომები კი უკრავდნენ. კედელზე გენდალფის წვერების ჩრდილი დაბარბაცებდა.

ბინდმა ერთიანად მოიცვა ოთახი, ცეცხლი ჩაინაწლა, ჩრდილები გაქრა. გნომები კი კვლავ უკრავდნენ. ანაზად რომელიღაცამ საკრავების ჟღერას ხმა შეუწონა, მას სხვა აპყვა, და ისინი ამღერდნენ. ღრმა, დაბალი ხმით თავისი ტომის უძველეს სიმღერას ამბობდნენ გნომები, სიმღერას, ოდესღაც მათ ძველისძველ ვანთა უღრმეს სანახებში რომ ჟღერდა. აი, რას მღეროდნენ ისინი, თუმც მათივე პანგის გარეშე გალექსილ სტროფებს სიმღერა არ ეთქმის:

შორს, ნისლოვან მთებს გადაღმა, ცივი ცის დასალიერთან,
მიწისქვეშა ციხეებსა და უძველეს მღვიმეებთან,
წავალთ მანამ, სანამ ზეცა ცისკრის სხივით გაიღება,
მოჯადოებული ოქროს ფერმ კრთალ ზოდთა საძიებლად.

უძლეველი ჯადოები იქ გნომებმა ძველად შეკრეს,
სანამ მათი ჩაქურები სცემდა, თითქოს ზარებს რეკდნენ,
ღრმა ღრმულებში, როგორც წინათ, ბნელ არსებებს ისევ სძინავთ –
გამოფულრულ დარბაზებში, თოვლიანი მთების ქვეშე.

ძველი დროის მეფეთათვის და ელფების ხელმწიფისთვის
იქ მრავალი მოკამკამე ოქრო ბრწყინავს, თითქოს იწვის,
მათ ჩამოქნეს, იმუშაკეს და ნათელი ხელში იპყრეს,
რომ დამალონ ძვირფას თვლებში, ხმლის ვადებზე გამობრწყინდეს.

ვერცხლის ფერად ყელსაბამებს გაფურჩქნული ვარსკვლავები
შეაბეს და შეუკიდეს, მათ დრაკონის ცეცხლის ალი
გვირგვინებზე ჩამოკიდეს და სინაზე გადაგრიხეს,
აურიეს ერთმანეთში მზის და მთვარის სხივთა რკალი.

შორს, ნისლოვან მთათა გაღმა, ცივი ცის დასალიერთან,
მიწისქვეშა ციხეებსა და უძველეს მღვიმეებთან,
წავალთ მანამ, სანამ ზეცა ცისკრის სხივით გაიღება,
რომ გვეკუთვნის დიდი ხნიდან, იმ ზოდების საძიებლად.

მათ ძვირფასი ფიალები გამოკვეთეს თავისათვის,
ოქროს არფებს ქმნიდნენ, სადაც კაცთა კვალი არსად არის
და იქ ეწყო დიდხანს, სანამ სიმღერების ექო იდგა,
სიმღერების – კაცთათვის და ელფებისთვის უსმინარის.

იქ ფიჭვები შრილებდა მაღალ მთაზე ტანკენარი,
იქ ქარები დაჰკენესოდნენ გამუდმებით, მთელი ღამით,
მთლად წითელი იყო ცეცხლი, მისი შუქი მეტად ვრცელი,
ჩირალდნებად ბრიალებდა იმ ხეების დიდი ალი.

იქ ზარები რეკდა ველზე; ზეცისაკენ იქცეოდა
კაცთა მოდგმის გაცრეცილი სახე – ზეცას შესცქეროდა
და დრაკონის რისხვა-ელვამ, ცეცხლზე უფრო მეტად მწველმა
ძირს დაფინა ყველა კოშკი და სახლებიც იქცეოდა.

მთვარის შუქზე დიდი მთები ერთიანად ააბოლა,
ბედისწერამ გნომებს თვისი ნაბიჯის ხმა გააგონა,
გამოიქცენ გამალებით, მიატოვეს დარბაზები,
და მის ფეხქვეშ იქ დაეცნენ, მთვარემ სხივი დაათოვა.

შორს, პირქუში მთების გაღმა, ნისლიან დასალიერთან,
მიწისქვეშა ციხეებსა და უძველეს მღვიმეებთან,
წავალთ მანამ, სანამ ზეცა ცისკრის სხივით გაიღება,
დაკარგული არფების და ოქროს ზოდთა საძიებლად.

ასე მღეროდნენ ისინი და ჰობიტმა იგრძნო, როგორ მსჭვალავდა მას მშვენი-
ერ ხელთქმნილ საგანთაგან მოგვრილი ხიბლი, ოსტატობითა და ჯადოსნო-
ბით ქმნილ საგანთა სიყვარული, ანაზად შეიპყრო მწველმა და ეჭვით აღბეჭ-
დილმა ტრფობამ და გნომების გულთა ნადილი შეიგრძნო. შემდეგ რაღაც
ტუკისეულმა გაიხშიანა მის არსებაში და ბილბომ მაღალ მთათა ხილვა ისურ-
ვა, ფიჭვებისა და ჩანჩქერების ყურისგდება, მღვიმეთა ჩხრეკა, ისურვა, სასე-
ირნო ხელჯობის ნაცვლად მახვილი მოეხდინა. ფანჯრის მიღმა გაექცა თვალი.
ხეებს მაღლა, ბნელ ცაში ვარსკვლავები ენთო, და ბილბო გნომების გამოქვა-
ბულებში მოელვარე თვალ-მარგალიტზე ფიქრმა შეიპყრო. უეცრად წყალ-
გაღმა ტყეში ცეცხლი ავარდა – ალბათ, ვილაც კოცონს თუ ანთებდა – და
ბილბოს ფიქრებში მძარცველი დრაკონები შემოიჭრნენ. ისინი მის წყნარ
გორაზე შემოსდნენ და გადაბუგვით დაექადნენ ყოველივეს. ჰობიტს გააჟრი-

ალა და ნამის უმაღლესი კვლავ უბრალო მისტერ ბეგინსი იყო, ბეგ-ენდიდან, გორასძირული, როგორც ყოველთვის.

იგი ცახცახით ნამოდგა ფეხზე. ნაკლებად, ვიდრე სანახევროდ – ქრახის მოტანა განუზრახა და მეტნილად კი იმის განზრახვა ჰქონდა, ვითომ სინათლის მოსატანად გასულიყო, სინამდვილეში კი სარდაფში ლუდის კასრების უკან ჩამალულიყო და გნომების ნასვლამდე იქიდან ცხვირიც არ გამოეყო. და უცებ შემცბარმა შენიშნა: გნომები ალარ მღეროდნენ, ალარც უკრავდნენ და ყველა მას შემოსცქეროდა სიბნელეში მოელვარე თვალებით.

– საით გაგინევია? – იმგვარად დაეკითხა თორინი, თითქოს მისი განზრახვის ორივე ნახევარი თვალწინ გაუსიგრძელებოდა.

– ცოტაოდენი შუქი... რას იტყვით? – თითქოს ბოდიშობსო, ისე მიუგო ბილბომ.

– ჩვენ გვიყვარს სიბნელე! – განუცხადეს გნომებმა – ბნელი ღამე ბნელი საქმეებისთვის... ალიონამდე ჯერ კიდევ შორია.

– რასაკვირველია, – კვერი დაუკრა ბილბომ და საჩქაროდ ჩამოჯდა, მაგრამ სკამს ასცდა, ბუხრის გისოსს დაეცა და ზატყითა და ზრიალით გადააყირავა საჩხრეკი და აქანდაზი.

– ჩუ, – თქვა გენდალფმა, – ყური დაუგდეთ თორინს!

და თორინმა ასე დაიწყო:

– გენდალფ, გნომებო და მისტერ ბეგინსი! ჩვენ შევიკრიბეთ აქ, სახლში ჩვენი მეგობრისა და თანაშემწის, შესანიშნავი და უშიშარი ჰობიტისა – დაე, ნურასოდეს გასცვივა ტერფთა ბალანი და ათასგზის ქება მის პურ-ღვინოს, – იგი შეჩერდა, რომ ამოესუნთქა, მასპინძლისთვის კი ეცლია, სათანადო ხარკი მოეხადა თავაზიანობისათვის. მაგრამ საბრალო ჰობიტზე სულ ფუჭად დაიხარჯა ამდენი ქათინაური – იგი იდგა, უმწეოდ აბჩენდა პირს და ცდილობდა, აღშფოთება გამოეთქვა იმის გამო, რომ უშიშარი და – კიდევ უარესი! – თანაშემწე უწოდეს, მაგრამ ისე იყო გაოგნებული, ხმას ვერ იღებდა. და თორინმა განაგრძო:

– ჩვენ შევიკრიბეთ, რათა განვიხილოთ ჩვენი გეგმები, გზანი ჩვენნი, ვარაუდები, ქმედებების ნირი, ჩვენი ხერხი და ღონე. სულ მალე, განთიადამდე, გავუდგებით გრძელ გზას და ამ მოგზაურობიდან ზოგი ჩვენგანი, ან იქნებ ვერცერთი ჩვენგანი (ჩვენი გულითადი მეგობრის და მრჩეველის, მახვილგონიერი ჯადოქრის გენდალფის გარდა) შესაძლებელია უკან ვერასოდეს მობრუნდეს. ეს ღირშესანიშნავი ნუთია. ვფიქრობ, ჩვენი განსჯის საგანი ყოველი ჩვენთაგანისთვის კარგადაა ცნობილი. ოღონდ ღრმად პატივცემული ბილბო ბეგინსისა და, შესაძლოა, ერთი-ორი უმცროსი გნომისათვის – ვფიქრობ, არ შეეცდები, თუკი დავასახელებ კერძოდ ფილისა და კილის – ეს კერძო გარემოება იმგვარად იქნებ კიდევაც მოითხოვდეს მოკლე განმარტებას.

თორინს ასე სჩვეოდა. იგი მეტად დიდმნიშვნელოვანი გნომი გახლდათ. რომ გეცლიათ, ალბათ სუნთქვის შეკვრამდე ამგვარადვე განაგრძობდა და თანაც არაფერს იტყოდა ახალს და მანამდე უცნობს. მაგრამ თორინს ტლანქად შეწყვეტინეს სიტყვა – საბრალო ბილბომ ამდენს ველარ გაუძლო. რომ გაიგონა: „უკან ვერასოდეს მობრუნდესო“, უკვე მის ძალებს აღემატებოდა ყელს მოწოლილი სასონარკვეთილების კივილის შეჩერება და გვირაბიდან გამოვარდნილი ორთქმავალივით მოულოდნელად და ყურისწამლებად დაიყვინძო. გნომები ნამოხტნენ და მაგიდა გადააყირავეს. გენდალფის ჯადოსნური კვერთხის წვერმა იკვესა და მის თვალისმომჭრელ შუქზე გამოჩნდა ბუხრის წინ პატარა ხალიჩაზე დაჩოქილი ბილბო, ფოთოლივით რომ ცახცახებდა. უცბად იგი იატაკს განერთხა და აყვირდა: „მეხი დაეცა! მეხი დაეცა!“ გაუთავებლად იმეორებდა ერთსა და იმავეს და კარგახანს მეტი ვერაფერი ათქმევინეს. სხვა რა გზა იყო: გნომებმა წაიყვანეს ბილბო და გვერდითა სასტუმრო ოთახში ტახტზე დაანვინეს. ხელმისაწვდომზე სასმელი დაუდგეს და შემდეგ თავიანთ საქმეებს დაუბრუნდნენ.

– ფიცხი ჯეელია, – თქვა გენდალფმა, როდესაც კვლავ ჩამოსხდნენ, – სასაცილო და უცნაური გამოხდომები იცის, მაგრამ, გეუბნებით, ერთი უკეთეს-თაგანია, პო, საუკეთესოთაგანი. მახეში გაბმული დრაკონივით შლეგია.

თუ ოდესმე მახეში გაბმული დრაკონი გინახავთ, მიხედვით, რომ გენდალფის სიტყვები მხოლოდ პოეტური გადაჭარბება იყო ნებისმიერი პობიტის მიმართ, თვით მოხუცი ტუკის პაპის-პაპის-პაპის ძმის, ბულარა ტუკისათვისაც კი, რომელიც პობიტის კვალობაზე ისეთი ზორობა ყოფილა, რომ ცხენის ქნება შეეძლო. მწვანე ველის ომში სწორედ იგი დაატყდა თავს მთაბარდელი გობლინების რაზმს და ხის კომბლით თავი წაასხიპა გოლფიმბულს, მათ მეფეს. თავმა ასიოდე მეტრი იფრინა ჰაერში და პირდაპირ კურდღლის სოროში ჩავარდა. ასე და ამგვარად გადანყდა ბრძოლის ბედი და თან გოლფის თამაშიც გამოიგონეს.

ხოლო ამასობაში ბულარას ნებიერი შთამომავალი ნელ-ნელა სულიერდებოდა სასტუმრო ოთახში. რამოდენიმე ნუთის და რამოდენიმე ყლუპის შემდეგ მღელვარე ბილბო ფეხაკრეფით მიიპარა კართან და გლოინის სიტყვები ჩაესმა:

– ჰმ! (თუ რაღაც სხვა, მაგრამ ამის მსგავსი ფრუტუნე) – გგონიათ, შეძლებს? გენდალფს რა ენაღვლება, რატომაც არ მოგვიყვება ზღაპრებს შმაგ პობიტებზე, ჩვენ კი ერთი ასეთი წივილი გაფიცების ჟამს მთელ დრაკონებს გაგვიღვიძებს და შავი დღეც დაგვადგება. სულაც ასე მგონია, იგი შიშმა უფრო ააყვირა, ვიდრე აღგზნებამ და, ჩემდათვად, კარზე ნიშანი რომ არ ყოფილიყო, ვიფიქრებდი, მისამართი შეგვეშალა-მეთქი. როგორც კი დავინახე, ეს ჩია ჯეელი როგორ ხტოდა და ქშენდა კარწინ, მაშინვე გულმა რეჩხი მიყო. უკაცრავლი პასუხია და, მედუქნეს უფრო ჰგავს, ვიდრე მპარავს!

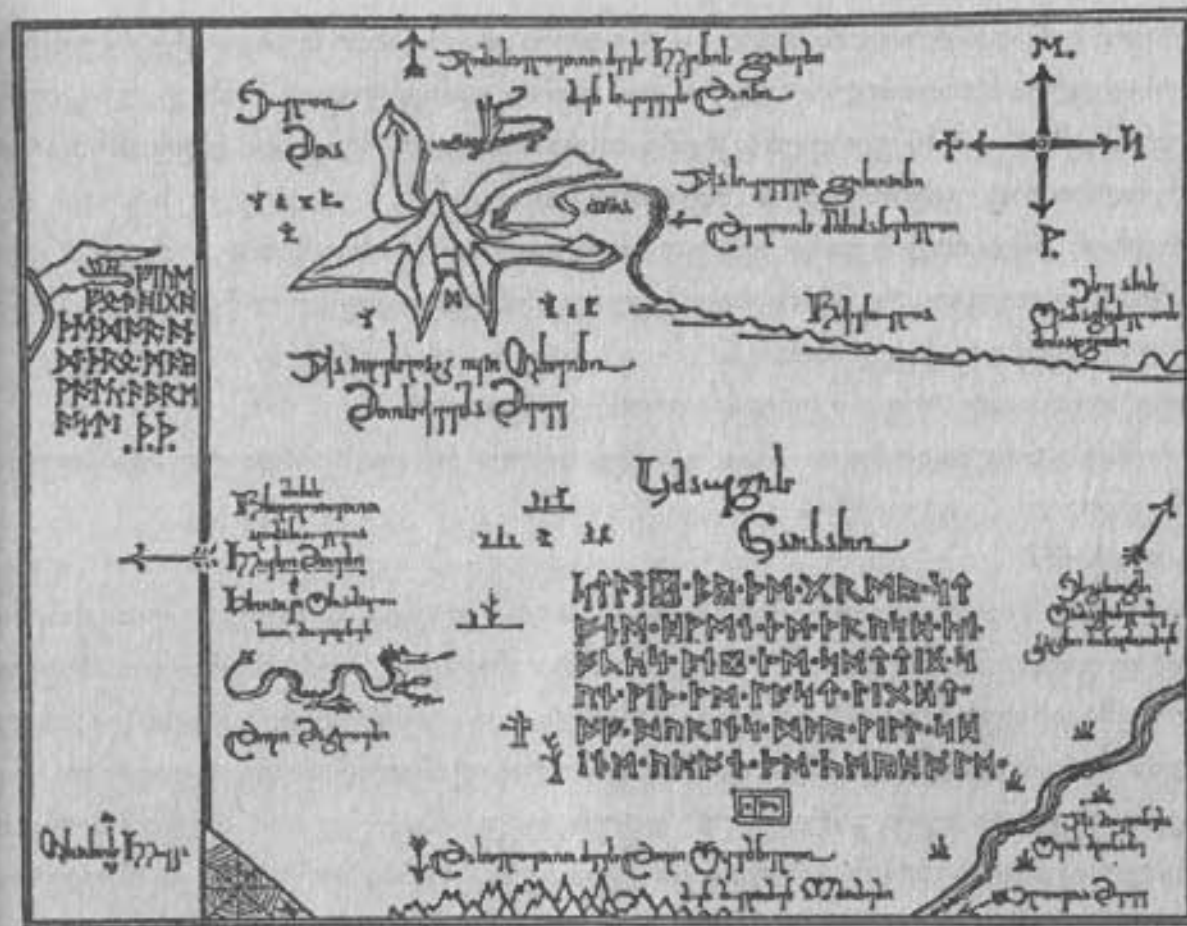
მაშინ მისტერ ბეგინსმა სახელური დასწია და ოთახში შევიდა. ტუკისეულმა წილმა იმძლავრა და ბილბომ იგრძნო – იგი იოლას გავიდოდა რბილი ლოგინისა და საუზმის გარეშე, ოღონდაც მისი სიშმაგე ელიარებინათ. ესეც რომ არა, იგი მართლაც გაეშმაგებინა გლოინის სიტყვებს „ეს ჯეელი ხტოდა და ქშენდაო“. ამ ნაბიჯის გამო შემდგომ მრავალგზის უნანია მის ბეგინსურ არსებას და მრავალგზის უთქვამს თავისთვის: „ბრიყვი იყავი, ბილბო, ნებით რომ გაყავი თავი ყოველივე ამაშიო“.

– უკაცრავად, თქვენი საუბარი რომ გავიგონე, – თქვა მან, – ვერ ვიტყვი, რომ ჩემთვის ცხადი იყოს, რის შესახებ ბჭობთ ან რად ახსენებთ მპარავებს. მაგრამ ერთში დავრწმუნდი (აი, ეს მას თავის ღირსეულ დაჭერად მიაჩნდა) – თქვენ ფიქრობთ, რომ მე არაფრად ვვარგვივარ. შევეცდები დაგანახოთ, რომ ცდებით. ჩემს კარზე ნიშნები არ ხატია – ამ რამდენიმე დღის უკან შევალებინე – და ღრმად ვარ დარწმუნებული, რომ მისამართი შეგეშალათ. როგორც კი კარის ზღურბლზე თქვენი ღიმილისმომგვრელი ცხვირ-პირი დავინახე, უმაღლესმა რეჩხი მიყო. მაგრამ ჩათვალეთ, რომ არ შემცდარხართ, მითხარით, რა უნდა გავაკეთო და მეც შევეცდები, თუნდაც აღმოსავლეთის აღმოსავალით მომინიოს აქიდან წაჩანჩალებამ და ქვეყნის დასალიერის ხრიოცებზე ველურ მაქცია მატლებთან შებმა მომთხოვოთ. ოდესღაც პაპის-პაპის-პაპის-პაპის-ძმა მყოლია, ბულარა ტუკი, ჰოდა...

– ვიცით, ვიცით, მაგრამ ეს ძველი ამბავია, – შეანწყვეტინა გლოინმა, – თანაც, საუბარი ახლა შენ შეგეხება. და მერნმუნე, შენს კარზე ნამდვილად არის დალი – ამ ნიშანს მოხელენი ხმარობენ ხოლმე, თუ ხმარობდნენ ოდესღაც – და ამგვარად იკითხება: „მპარავი ეძებს რიგიან სამუშაოს, სავსეს მღელვარე ფათერაკებით, შესაბამისი ანაზღაურებით“. შენ მპარავის ნაცვლად შეგიძლია, განძის პოვნების ოსტატი დაირქვა, ზოგი ასეც შერება – ჩვენთვის სულერთია. გენდალფმა გვითხრა, რომ ამ მხარეში სწორედ იმგვარი კაცი, ჩვენ რომ გვჭირდება, სასწრაფოდ ეძებს სამუშაოს და იგი ოთხშაბათს, ჩაის დროს შეხვედრას გინიშნავთო.

– ცხადია, კარზე ნიშანი იყო, – ჩაერია გენდალფი, – მე თვითონ დავსვი. და აი, რატომ: თქვენ მთხოვეთ, ჩვენი ექსპედიციისათვის მეთოთხმეტე კაცი მოგვიძებნო, და მეც მისტერ ბეგინსი შეგირჩიეთ. თქვით, თუნდაც ერთმა, იქ არ მოგვიყვანე, სადაც საჭიროა, ან ვინც საჭიროა, ის კაცი ვერ მოგინახავსო და – ნება თქვენია – დარჩებით ცამეტნი, როგორცა ხართ, და თარს გზასაც გაუდგებით, ან, თუ გსურთ, შინ მიბრუნდებით ქვანახშირის სათხრელად.

და მან ისეთი რისხვით შეუბღვირა გლოინს, რომ შემცბარი გნომი სკამში ჩაიჭუჭკა, ხოლო როდესაც ბილბომ პირი გააღო და სცადა, რაღაცას შეჰკითხოდა, გენდალფი ისე მოილუშა და ისე შეყარა წარბები, რომ პოპიტმა

ხმამალალი წეაპუნით დამუნა პირი.

– აი, ასე, – თქვა გენდალფმა, – მოდი, ნულა ვიდავებთ. მე მისტერ ბეგინსი შევარჩიე და თქვენთვის ეს უნდა კმაროდეს. თუკი ვამბობ, რომ იგი მპარავია, მაშ, იგი მართლაც მპარავია, ან იქნება, როცა დრო მოვა. მერნმუნეთ, თვალთ რასაც ხედავთ, იმაზე ბევრად მეტია მასში დაფარული, იმაზეც მეტი, ვიდრე თავად ჰგონია. თუკი ცოცხლები დარჩებით, მადლობებითაც ამავსებთ მის გამო. ახლა კი, ბილბო, ჩემი ბიჭი, მოიტა ლამპა და აი, აქ მომინათე.

და გენდალფმა წითელთალფაქიანი დიდი ლამპის შუქში მაგიდაზე გაშალა თხელი ეტრატის ნაჭერი, რუკას რომ ჩამოჰგავდა.

– ეს თრორის ნახელავია, შენი პაპის, თორინ, – თქვა მან გნომების აღგზნებულ შეკითხვათა პასუხად, – ეს თქვენი მთის გეგმაა.

თორინმა თვალი გადაავლო რუკას და იმედგაცრუებული გენდალფს მიუბრუნდა.

– ბევრს ვერაფერს დაგვეხმარება ეს ნახაზები, – თქვა მან, – მე ისედაც მშვენიერად მახსოვს მთაც და მის გარშემო გაშლილი მიწებიც. ვიცი, სად არის ტყეებზელი და სად – ხრიოკი ტრამალი, დრაკონები რომ ბუდობენ.

– დრაკონი მთაზეა ნითლად აღბეჭდილი, – ჩაერია ბალინი, – მაგრამ იქამდე თუ მივალწევთ, უამისოდაც იოლად მივაგნებთ მის კვალს.

– ერთი რამ ვერ შეგინიშნავთ, – შეეპასუხა მათ ჯადოქარი, – აქ საიდუმლო შესასვლელია აღნიშნული. ხედავთ აიმ რუნას, დასავლეთის მხარეს, და ხელის მტევანს, მასზე რომ უთითებს კიდეც სხვა რუნიდან? ეს ქვედა დარბაზებისკენ მიმავალ ფარულ გასასვლელს მიგვანიშნებს.

– იქნებ, ოდესმე კიდეც იყო იგი ფარული, – თქვა თორინმა, – მაგრამ განა შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ეს გასასვლელი დღემდე საიდუმლოა? ბებერი სმაუგი იქ უკვე საკმაოდ ძველი ბინადარია და რისი ნახვაც შეიძლებოდა, უკვე ყველაფერი ნაპოვნი უნდა ჰქონდეს იმ გამოქვაბულებში.

– იქნებ, კიდეცაა იპოვა – მაგრამ ამ გასასვლელს ვერ გამოიყენებდა მთელი ეს წლები.

– რატომ?

– იმიტომ, რომ გასასვლელი ვიწროა. „ხუთი ფუტია კარი სიმაღლით, სამნი გადიან განში მხარდამხარ“, – გვეუბნება რუნები. მაგრამ სმაუგი ამხელა ხერხელში ახალგაზრდა რომ იყო, მაშინაც ვერ გაძვრებოდა და ახლა, რაც ამდენი გნომი და დეილის მკვიდრნი ჩასანსლა, იქ მითუმეტეს ვერ გაეტევა.

– მე კი ეს ხერხელი კარგა მოზრდილი მეჩვენება, – დაინრიპინა ბილბომ (რომელიც თავის დღეში არ შეხვედროდა დრაკონებს, ხერხელები კი მხოლოდ პობიტების ენახა). იგი კვლავ აღელდა და ცნობისმოყვარეობამ შეიპყრო, ამიტომაც დაავინყდა, რომ პირი არ უნდა გაეღო. ბილბოს უყვარდა რუკები, მის პოლში კედელზე შემოგარენის დიდი რუკა იყო გაკრული, რომელზედაც საყვარელი ბილიკები წითელი მელნით მოენიშნა. – არ მესმის, ამოდენა კარი როგორ შეიძლება, არათუ დრაკონის, საერთოდ ვინმეს თვალს მოაფარო? – იკითხა მან. არ უნდა დაივინყოთ, რომ იგი მხოლოდ ერთი პატარა პობიტი იყო.

– მრავალნაირად, – მიუგო გენდალფმა, – მაგრამ სწორედ ეს კარი რანაირად დაფარეს, ჩვენ ვერ გავიგებთ, სანამ არ მივალთ და არ ვნახავთ. ამ რუკის მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ, ეს დახშული კარია და იმგვარადაა ნაშენები, რომ მთის ფერდისგან არ განირჩევა. ეს გნომთა ჩვეული ხერხია – მგონი, ასეა, არა?

– ნამდვილად, – დაუდასტურა თორინმა.

– თანაც, – განაგრძობდა გენდალფი, – დამავინყდა, მეთქვა თქვენთვის, რომ რუკას გასაღებიც მოპყვებოდა, პატარა და უცნაური გასაღები. აი, ისიც! – და მან თორინს გაუწოდა ვერცხლისაგან ნაჭედი გრძელტარა და დახლართულენიანი გასაღები, – გაუფრთხილდი!

– თვალისჩინივით გავუფრთხილდები, – მიუგო თორინმა და გასაღები მიიბნია ლამაზ ოქროს ძეწვზე, რომელიც კისერზე ეკიდა და მის ტანსაცმელში იმალებოდა, – ახლა შეგვიძლია, მეტი იმედით შევხედოთ ჩვენს საქმეს. ამ ახალმა ამბავმა ბევრად გამიკეთა გული. დღემდე არც ვიცოდით, რა უნდა

გვექნა, ვაპირებდით, აღმოსავლეთისაკენ გავდგომოდით გზას, რაც შეიძლება, ფრთხილად და შეუმჩნევლად გვევლო, სანამ ტაბაგრძელს არ მივადგებოდით. აი, იქიდან კი საქმე გაჭირდებოდა...

– ბევრად უფრო ადრე, თუკი საერთოდ რაიმე დამეჯერება აღმოსავლეთის გზათა შესახებ, – შეანწყვეტინა გენდალფმა.

თორინმა, თითქოს მისი ნათქვამი არც გაუგონიაო, ისე განაგრძო:

– იქიდან შეგვეძლო, მდინარე ჩქერულასაც ავყოლოდით დეილის ნანგრევებამდე – იქვე, მთის ჩრდილში გაშენებულ ძველ ქალაქამდე. მაგრამ არცერთ ჩვენგანს არ სურდა, წინა კარიბჭით შეესერილა მთაში. სწორედ ამ კარიბჭიდან გამოედინება მდინარე, მთის სამხრეთ ფერდზე გაჩენილი ვეება ნაპრალიდან, და აქედანვე გამოდის ხოლმე გარეთ დრაკონი – მეტისმეტად ხშირად გამოდის, თუ ძველი ჩვევები ჯერაც არ დავინწყია.

– არა, ეგრე არ ივარგებს, – კვლავ ჩაერია გენდალფი, – თუკი მძლე მეომარი, გმირთაგმირი არ გახლავთ თან. მე შევეცადე, ასეთიც მეპოვნა, მაგრამ მეომრები შორეულ ქვეყნებში ერთურთს ერკინებიან და სათქვენოდ არა სცალიათ, ახლომახლო კი გმირები ძვირი სანახავია, იქნებ, საერთოდაც არ არიან. ამ მხარეში ყველა ხმალი ბლაგვია, საომარი ნაჯახებით შემას ჩეხენ, ფარები კი ან აკვნებად გადაუქცევიათ, ან სინებად ხმარობენ. დრაკონები იმსიშორეს გადახვენილან, რომ თავს ყველა სამშვიდობოს გრძნობს და საერთოდაც უკვე მხოლოდ ზღაპრების ბინადრებად ჩათვალეს დრაკონები. ამიტომაც ვარჩიე პარვა – მით უფრო, რომ გვერდითა შესასვლელიც მომაგონდა და თანაც, გვყავს ჩვენი პატარა ბილბო ბეგინსი – დიდი მპარავი, რჩეული და სრულიად განსაკუთრებული მპარავი. ახლა კი, მოდით, განვაგრძოთ საუბარი და გადავწყვიტოთ, როგორ მოვიქცეთ.

– ო, კეთილი, – განაცხადა თორინმა, – ვფიქრობ, პარვის ოსტატი მოგვანვდის რაიმე გონივრულ აზრს, ანუ რჩევას, – და იგი დამცინავი თავაზიანობით მიუბრუნდა ბილბოს.

– კარგი იქნებოდა, მანამდე ცოტა მეტი მოგეთხროთ თქვენს საქმეთა შესახებ, – მიუგო მან. ბილბო ერთიანად აფორიაქებული იყო და ცოტათი გულ-მუცელიც უბუყბუყებდა, მაგრამ მას ჯერ კიდევ ტუკის სისხლი კარნახობდა, როგორ უნდა ემოქმედა, – მე ვგულისხმობ, მომიყვეთ იმ ოქროსა და დრაკონზე, და კიდეც – რანაირად მოხვდა ოქრო იქ, ვისია იგი სინამდვილეში, და შემდეგ...

– ღმერთო, მიშველე! – წამოიძახა თორინმა, – განა ვერ ნახე რუკა? ვერ გაიგონე, რასა ვმღეროდით? და განა უკვე რამოდენიმე საათი არ არის, რაც ამის თაობაზე ვბჭობთ?

– და მაინც, მე მინდა, ჩემთვის ყველაფერი ცხადი და თვალსაჩინო იყოს, –

შეეპასუხა ბილბო ჯიუტად, საქმიანი იერი დაიდო (ამგვარი გამომეტყველება, როგორც წესი, მათთვის ჰქონდა შემონახული, ვინც მისგან ფულის სესხებას შეეცდებოდა), ძალიან შეეცადა, დაერწმუნებინა გნომები თავის სიბრძნეში, გონიერებასა და უნარიანობაში და ამგვარად შეეფერებინა გენდალფის ქება.

– აგრეთვე მსურს, ვიცოდე, რამდენად ხიფათიანია საქმე, რაგვარი ხარჯის გაღება მომინევს, რა დრო დაგვჭირდება, როგორი იქნება ანაზღაურება და ასე შემდეგ. – ყოველივე ეს გულისხმობდა: „რას გამოვრჩები ამ საქმეს მე? და თუ დავბრუნდები შინ ცოცხალი?“

– მაშ, კარგი, – მიუგო თორინმა, – მოგეხსენებათ, დიდი, დიდი ხნის წინათ, ჩემი პაპის, თრორის დროს ჩვენი გვარი შორეული ჩრდილოეთიდან გამოდევნეს და ისინიც მთელი თავისი ქონებითა და ხელსაწყოებით მიაღგნენ აიმ მთას, რუკაზე რომ ხატია. ეს მთა ჩემმა შორეულმა წინაპარმა, თრეინ უფროსმა აღმოაჩინა, მაგრამ გნომებმა ახლალა მიჰყვეს ხელი მალაროების გათხრას, გვირაბების გაყვანას; მათ გამოკვეთეს ვეება დარბაზები, ხალვათი სახელოსნოები მოაწყვეს და მჯერა, მრავლად მოიპოვეს ოქრო და პატიოსანი თვლები. ენა ვერ იტყვის, ისე მდიდარი და სახელთქმული შეიქნენ მაშინ გნომები, და ჩემი პაპა კვლავ გახდა მთისქვეშა მეფე, და დიდი მოწინებით ეპყრობოდნენ მას მოკვდავი კაცნი, მთის სამხრეთით რომ სახლობდნენ. ისინი თანდათანობით ამოყვნენ მდინარე ჩქერულას ნაპირებს და მთისძირა ველებამდე მოაღწია მათმა საცხოვრისებმა. სწორედ მაშინ გააშენეს ადამიანებმა მხიარული ქალაქი დეილი. იქაური მეფეები ჩვენს მჭედლებს იბარებდნენ სამუშაოდ და მათ შორის ყველაზე მცირედ ხელოვანსაც კი უხვად აჯილდოებდნენ. კაცნი გვთხოვდნენ, შეგირდებად აგვეყვანა მათი შვილები და მდიდრულ გასამრჯელოს გვიხდიდნენ, ჩვეულებრივ, სასმელ-საჭმელით გვამარაგებდნენ ხოლმე და ჩვენც არასოდეს გვიზრუნია, თავად მოგვეყვანა და მოგვეპოვებინა საკვები. იმ დროს ცხოვრება გვილბინდა და უღარიბეს გნომსაც კი ჰქონდა სახარჯო თუ გასასესხებელი ფული და მოცლა, თავშესაქცევად ლამაზი საგნები რომ ეკეთებინა. აღარაფერს ვამბობ იმ საოცარ ჯადოსნურ სათამაშოებზე, რომელთა მსგავსსაც დღეს ვერსად შეხვდები. და პაპის ჩემის დარბაზები აივსო აბჯარ-საჭურველით და თვალ-მარგალიტით, თასებით და ნაჩუქურთმალი ხით; დეილის სათამაშოების ბაზრობა ხომ მთელი ჩრდილოეთის საოცრებად ითვლებოდა!

უეჭველია, სწორედ ამ სიმდიდრემ მოიზიდა დრაკონი. ისინი, სადაც არ უნდა იყოს, ოქროსა და ძვირფასეულობას სტაცებენ ადამიანებს, ელფებსა და გნომებს, და შემდეგ სიცოცხლის ბოლომდე სდარაჯობენ ნაძარცვს. ცხოვრობენ კი ძალიან, ძალიან დიდხანს, თითქმის მუდამ, თუკი ვინმემ არ მოკლა, და არასოდეს, არასოდეს არაფერში ხმარობენ უმცირეს სპილენძის

ბეჭედსაც კი. კარგ ნახელავს ცუდისაგან ძნელად არჩევენ და თვითონ, თავისით სულ არაფრის გაკეთება არ შეუძლიათ, საკუთარ ჯავშანში ამოვარდნილ ფარფლსაც კი ვერ შეჭედებენ. თუმცა, სავაჭრო და ბაზრის ფასებში რიგიანად ერკვევიან.

იმხანად ჩრდილოეთში მრავალი დრაკონი სახლობდა, ოქრო კი სულ უფრო და უფრო იშვიათი ხილი ხდებოდა, რაკი გნომები ზოგნი სამხრეთით გადაიხვეწნენ, ზოგი კი დახოცეს, და დრაკონებისაგან გაპარტახებული მხარე სულ უარესი და უარესი შეიქნა. ჩრდილოეთითვე ბუდობდა ერთი განსაკუთრებით ხარბი, ძლიერი და დაუნდობელი მატლი, სახელად სმაუგი. ერთხელაც აიჭრა იგი პაერში და სამხრეთისაკენ გამოსწია. გრიგალის გრგვინვა მოგვესმა გნომებს, ჩრდილოეთიდან მომავალი, ატეხილ ქარში ფიჭვის ხეები ატკაცუნდნენ და აჭრიალდნენ მთის ფერდობზე. მაშინ ახალგაზრდა ვიყავი და შეუპოვარი, ქვეყნად ყველაფერი მაინტერესებდა. სწორედ ამან მიხსნა იმ დღეს დალუპვისაგან – ბედად, რამდენიმე გნომთან ერთად მაშინაც მთის შორიახლოს დავხეტიალობდი. შორიდან დავინახეთ, როგორ შემოჯდა ალის ქავლში გახვეული დრაკონი ჩვენს მთაზე, შემდეგ კალთაზე იწყო ჩამოსვლა და ტყეს რომ მიუახლოვდა, ერთიანად აბრიალდნენ მალალი ფიჭვები. გნომები დიდ კარიბჭეს მიანყდნენ, მაგრამ აქ დრაკონი ელოდათ და ამ გზით ვერავინ დააღწია თავი დალუპვას. ქალაქ დეილში უკვე ყველა ზარი რეკდა და მეომრები საჭურველს ისხამდნენ. ორთქლი ავარდა მდინარეს, ქალაქში მძიმე ნისლი ჩამოწვა და ამ ნისლიდან მოველინა მათ დრაკონი, სიკვდილის მთესველი, და მრავალი მეომარი მოსრა – ჩვეულებრივი უბედურება დატრიალდა, ასეთი რამ მეტად ხშირად ხდებოდა იმ დღეებში.

შემდეგ დრაკონი უკან მიბრუნდა, წინა კარიბჭეში შეივარგნა და გამობუგა ყველა დარბაზი, დერეფანი თუ გასასვლელი, გვირაბები, ჩიხები, სართულები თუ სარდაფები. ამის მერე აღარცერთი ცოცხალი გნომი აღარ დარჩა მთაში და მთელი ჩვენი განძი დრაკონმა მიითვისა. ალბათ, როგორც საერთოდ დრაკონებს სჩვევიათ, მანაც ერთ დიდ გროვად დაახორავა ყველაფერი სადღაც სიღრმეში, ზედ წევს და სძინავს. მოგვიანებით სმაუგი გარეთ გამოხოხებას და ლამ-ლამობით დეილის მონახულებას დაეწვია. იგი ხალხს იტაცებდა შესაჭმელად, მეტწილად ასულები მიჰყავდა, სანამ დეილი არ დაინგრა, ხოლო მოქალაქენი ზოგი დაიხოცა, ზოგი გადაიხვეწა. არ ვიცი ზუსტად, რა ხდება იქ დღეს, მაგრამ ვფიქრობ, ტაბაგრძელის შორეული, ჩრდილო ნაპირების იქით, მთისკენ, აღარავინ სახლობს.

ჩვენ, რამოდენიმე გადარჩენილი, საფარში ვისხედით, ვგოდებდით და სმაუგს შევაჩვენებდით, როდესაც მოულოდნელად თავს მამაჩემი და ჩემი პაპა წამოგვადგნენ. მათ წვერები შეტრუსოდან, ჭმუნვა აღბეჭდოდან სახეზე და

ძალიან ძუნად გამოგველაპარაკნენ. როდესაც შევეკითხე, როგორ მოახერხეს გარეთ გამოსვლა, მითხრეს, ენაზე კბილი დამეჭირა და რომ როცა დრო მოვიდოდა, ყველაფერს შევიტყობდი. შემდეგ ჩვენ წამოვედით, დავეხეტებოდით ალმა-დალმა და როგორც შეგვეძლო, ისე ვირჩენდით თავს. საკმაოდ ხშირად გვინევდა, მჭედლებად ან ქვანახშირის მთხრელებადაც კი გვემუშავა. მაგრამ ჩვენი დაკარგული საუნჯე არასოდეს დაგვეწყო და დღესაც, როდესაც უკვე საკმაო ქონება გადავინახეთ და სულაც აღარ გვიჭირს, – თორინმა კისერზე ჩამოკიდებულ ოქროს ჯაჭვზე ჩამოისვა ხელი, – ჩვენ განზრახული გვაქვს, განდი დავიბრუნოთ და სმაუგს შინ მივართვათ ყველა ჩვენი წყევლა-კრულვა – თუკი ძალგვიძს.

მე ხშირად ვიმტვრევდი თავს იმაზე, თუ რა გზით გამოაღწიეს დრაკონს ჩემმა მამამ და პაპამ. ახლა ცხადია, რომ თურმე მათ საკუთარი გვერდითა კარი ჰქონიათ, მხოლოდ მათთვის ცნობილი გასასვლელი. როგორც ვხედავ, რუკაც შეუდგენიათ და ახლა მსურს შევიტყო, რანაირად დაეუფლა მას გენდალფი და რატომ არ გადმოშეცა მე, კანონიერ მემკვიდრეს?

– მე მას არ „დავეუფლე“, მე იგი მომცეს, – მიუგო ჯადოქარმა, – როგორც გახსოვს, შენი პაპა თრორი მორიას მალაროებში მოკლა აზოგმა, გობლინთ მთავარმა...

– კრულ იყოს მისი სახელი, ასეა, – თქვა თორინმა.

– და თრეინი, მამა შენი, გზას გაუდგა ოცდაერთ აპრილს – გასულ ხუთშაბათს სწორედ ასი წელი შესრულდა მას აქეთ – და ამის შემდეგ აღარასოდეს გინახავს იგი...

– მართალია, ასეა, – კვლავ დაუდასტურა თორინმა.

– ჰოდა, მამაშენმა ეს რუკა შენთვის გადმოსაცემად ჩამაბარა. და თუკი მე თავად შევარჩიე საამისოდ დრო და ადგილი, მაინც რომელი გაბედავს, დამძრახოს ამის გამო? გაიხსენეთ, რად მიღირდა თქვენი მოძებნა! ეს ფურცელი რომ მომცა, მამაშენს საკუთარი სახელი აღარ ახსოვდა, შენსას რაღას მეტყოდა! ასე რომ, მგონია, თქვენგან სწორედ რომ ქებისა და მადლობების ღირსი ვარ, – და გენდალფმა რუკა თორინს გაუნოდა.

– ვერაფერი გამიგია, – თქვა მან და ბილბომ მიხვდა, რომ იგივეს თქმა სურდა – ჯადოქრის განმარტებებმა მას ვერაფერი აუხსნა.

– შენმა პაპამ, – დაიწყო გენდალფმა დინჯად, მოლუშულმა, – ეს რუკა მამაშენს გადასცა შესანახად, როდესაც თავად მორიას მალაროებისაკენ გასწია. მას შემდეგ, პაპაშენი რომ მოკლეს, თრეინი ამ რუკით ბედის საცდელად გაემართა, მრავალი ფათერაკი შეემთხვა და ბევრ უამურ თავგადასავალში გაეხვია, მაგრამ მთამდე არ მისულა. მე რომ ვნახე, იგი ნეკრომანტის კოშკის ჯურღმულებში იყო ტუსაღად, ხოლო იქ როგორ მოხვდა, არ ვიცი.

თორინი შეკრთა, შიშით აცახცახდნენ გნომები.

– შენ რაღა გინდოდა იქ? – იკითხა მან შეცვლილი ხმით.

– ეს მე ვიცი. როგორც ყოველთვის, რაღაც-რაღაცების გამორკვევას ვცდილობდი და ბინძურ და სახიფათო საქმეში ჩავერიე. მეც კი, გენდალფმა, ძლივს დავაღწიე იქაურობას თავი. მამაშენის გამოსხნასაც შევეცადე, მაგრამ გვიანლა იყო – მას გონი დაბინდვოდა, ბოდავდა და ქვეყნად აღარაფერი ახსოვდა რუკისა და გასაღების გარდა.

– ჩვენ დიდი ხნის წინათ გავუსწორდით მორიას გობლინებს, – თქვა თორინმა, – ახლა დროა, ნეკრომანტს მივხედოთ.

– დაოკდი და ნუ სულელობ, – შეუტია ჯადოქარმა, – ეს ის მტერია, რომლის ძლიერებაც ბევრად აღემატება ერთად შეკრებილი ყველა გნომის ძალას, რომც მოგეხერხებინა შენს თანატომელთა კვლავ ერთად შეყრა ქვეყნის ოთხივ კუთხიდან. ერთადერთი, რაც მამაშენს სურდა, იყო, რომ მის ძეს რუკა წაეკითხა და გასაღები საქმეში გამოეყენებინა. დრაკონი და მთა – საკმაოზე მეტად რთული დავალებაა თქვენთვის.

– უსმინეთ, უსმინეთ! – ჩაილაპარაკა ბილბომ და რატომღაც ხმამაღლა გამოუვიდა.

– რას ვუსმინოთ? – იკითხა ყველამ ერთხმად და ყველანი მისკენ შემობრუნდნენ. ამან ისე ააღელვა ბილბომ, რომ მიუგო:

– მისმინეთ, რას გეტყვით!

– რასო, – ჰკითხეს მათ.

– აი, რა: მე ვამბობ, რომ უნდა გაემართოთ აღმოსავლეთისაკენ და იქ მიიხედ-მოიხედოთ. ბოლოს და ბოლოს, არსებობს გვერდითა შესასვლელი და, ალბათ, დრაკონს ზოგჯერ მაინც სძინავს. თუკი საკმაოდ დიდხანს ისხდებით კარის ზღურბლთან, უეჭველად მოიფიქრებთ რაიმეს. და, გარდა ამისა, ხომ არ გეჩვენებათ, რომ... მე მგონი, ერთი ღამის კვალობაზე გვარიანად ვისაუბრეთ უკვე, განა არა? იქნებ ჯობდეს, ახლა მოსასვენებლად წავიდეთ, დილით კი ადრინადად შევუდგეთ საქმეს? ვიდრე გზას გაუდგებოდეთ, კარგადაც გასაუზმებდით.

– ალბათ, გზას გავუდგებოდეთო, გინდოდათ გეთქვათ, – მიუგო თორინმა, – განა მპარავი არ ბრძანდებით? და განა ზღურბლზე ჯდომა თქვენი საქმე არ არის, რომ არაფერი ვთქვათ კარს იქით შეღწევაზე? მაგრამ მოსვენებასა და საუზმზე ყაბულსა ვარ. სამოგზაუროდ წასვლის წინ ექვსკვერცხიან ლორიან ტაფამწვარს გეახლებით ხოლმე. ოღონდ არ ათქვიფოთ, ჩახლილი შენვით და თვალი მიადევნეთ, რომ არ გასკდნენ.

ამის შემდეგ დანარჩენებმაც შეუკვეთეს მასპინძელს საუზმე და ბოდიშ-მადლობებით თავი ოდნავადაც არ შეუწუხებიათ, ისე წამოდგნენ. ამან ბილბომ

გვარიანად გააჯავრა, მითუმეტეს, რომ ყოველი მათგანის ღამისსათევზე ზრუნვა მოუხდა. ყველა საძინებელი ოთახი შეივსო, ბილბომ სკამებზე და ტახტებზეც დააგო ლოგინები, როგორც იყო, ყველანი დააბინავა და მერეღა გაემართა თავისი პატარა სანოლისაკენ დაქანცული და შენუხებული. მას მტკიცედ გადაეწყვიტა, თავი არ გაეცხლებინა ადრიანად ადგომითა და ყველა გადამთიელისათვის მათი უბადრუკი საუზმის მომზადებით. ტუკისეული შემართება მინელდა და ჩაიფერფლა და ბილბო სრულიადაც არ იყო დარწმუნებული, რომ დილით სამოგზაუროდ აპირებდა წასვლას.

უკვე ჩანოლილს კედლის იქიდან ჯერ კიდევ ესმოდა საუკეთესო საძინებელ ოთახში შესახლებული თორინის ღიღინი:

შორს, ნისლიან მთებს გადაღმა, ცივი ცის დასალიერთან,
მიწისქვეშა ციხეებსა და უძველეს მღვიმეებთან
წავალთ მანამ, სანამ ზეცა ცისკრის სხივით გაიღება
მოჯადოებული ოქროს ფერმკრთალ ზოდთა საძიებლად...

ჩაძინებულსაც გნომების სიმღერა ჩაესმოდა და, ალბათ, სწორედ ამან მოჰგვარა უამური სიზმრები. ხოლო როდესაც გამოეღვიძა, გარიჟრაჟი კარგა ხნის გადასული იყო.

2 ცხვრის მწვადები

ბილბო წამოხტა, ხალათი მოისხა და სასადილო ოთახისაკენ გასწია. იქ არავინ დახვდა, ოღონდ ოთახი უხვი და ნაჩქარევი საუზმის ნამუსრევით მოფენილიყო. სამზარეულოშიც ერთმანეთზე დაეხორავებინათ დაურეცხავი ჭურჭელი, თითქმის ყველა ქვაბი და ტაფა ნახმარი და გასვრილი ეყარა. ბილბომ ისე დამთრგუნველად ცხადად შეიგრძნო, ჭურჭლის დარეცხვა მომიწევსო, რომ ეჭვის ნატამალიც აღარ შერჩენია: წუხანდელი სტუმრები მხოლოდ მის უამურ ღამეულ ზმანებათა ბინადარნი არა ყოფილან, თუმცა გულის სიღრმეში ამის დიდი იმედიც ჰქონდა. ოღონდ ისიც ცხადი იყო, რომ გნომები გზას თავიანთი მასპინძლის გარეშე გასდგომოდნენ, ისე, რომ მისი გაღვიძება საჭიროდ არც ჩაეთვალათ („მადლობა მაინც ეთქვათ,“ – გაიფიქრა ბილბომ). რასაკვირველია, ეს დიდი შვება იყო, მაგრამ პოზიტმა მოულოდნელად გამოუცნობი გულისწყვეტაც იგრძნო. ამ გრძნობამ გააოცა იგი.

– ბრიყვი ნუ ხარ, ბილბო ბეგინს! – შეუძახა მან თავს, – სირცხვილია, შენი ხნის კაცი დრაკონებსა და სხვა ცხრამთასიქითურ აბდაუბდაზე რომ დაინყებს ფიქრს!

და მან გაიკეთა წინსაფარი, ცეცხლი გააჩალა, აადულა წყალი და ყველაფერი დარეცხა. შემდგომ ამისა, ვიდრე სასადილო ოთახს მიხედავდა, მიღაგებულ სამზარეულოში მეტად საამო მცირე საუზმეს შეექცა. მზე ანათებდა, მოღიავებული სადარბაზო კარიდან გაზაფხულის თბილი სიო შემოქროდა. ბილბომ ხმამაღალი სტვენა წამოიწყო და კიდევაც გადაიყარა გულიდან წინადღის აბეზარი მოგონებანი. იგი უკვე საამურ მეორე საუზმეს მიირთმევდა სასადილო ოთახის ღია ფანჯარასთან მიმჯდარი, როდესაც გენდალფი შემოვიდა.

– ჩემო კარგო, – წამოიწყო მან, – წასვლას როდისღა ფიქრობ? ვინ აპირებდა, ადრიანად შესდგომოდა საქმეს? ერთი შეხედეთ – ზის და საუზმობს, თურა ვიცი, თავად რას ეძახის ამას, და როდის – თერთმეტის ნახევარზე! იმათ მოცდა არ შეეძლოთ და ბარათი დაგიტოვეს.

– რა ბარათი? – იკითხა საბრალო მისტერ ბეგინსმა და ისევ აფორიაქდა.

– ო, ლმერთო! – წამოიძახა გენდალფმა, – რა გემართება – დღეს მტვერიც კი არ გადაგინმენდია ბუხარზე!

– მერედა რაო? თოთხმეტი კაცისათვის ჭურჭლის რეცხვაც მეყოფა.

– ბუხარი რომ გადაგენმინდა, საათის ქვეშ აი, ამას იპოვიდი, – მიუგო გენდალფმა და ბილბოს წერილი გაუნოდა (რასაკვირველია, ბილბოსსავე ქალაქში დაწერილი).

და მან წაიკითხა:

„თორინი და კომპანია მიესალმება ბილბო მპარავს! გამასპინძლებსათვის უღრმესი მადლი მოგვიხსენებია და მადლიერებითვე ვიღებთ თქვენს მიერ მოთავაზებულ პროფესიულ შემწეობას ამგვარი პირობებით: საზღაური მოგერთმევით შემდგომ სამუშაოს აღსრულებისა, საერთო შემოსავლის (თუკი გვექნება იგი) არა უმეტეს ერთი მეთოთხმეტედის ოდენობით. სამოგზაურო ხარჯების ანაზღაურება ნებისმიერ პირობებში გარანტირებულია. დაკრძალვის ხარჯებს დავფარავთ ჩვენ ან ჩვენი წარმომადგენელი, თუკი ეს საჭირო შეიქნება და თუკი ხსენებული საკითხი სხვაგვარად არ არის მოგვარებული.“

რაკილა თქვენი ძვირფასი მოსვენების დარღვევა საჭიროდ არ ვცანით, ხოლო თავად გავემართეთ აუცილებელი თადარიგის დასაჭერად, მოველით თქვენს პატივცემულ პიროვნებას სასტუმრო „მწვანე დრაკონში“ წყლის პირას, ზუსტად დღის თერთმეტ საათზე. გვწამს, არ დაგვაღალატებთ.

დავშთებით მარად თქვენი

თორინ და კომპანია“

– ასე რომ, ათი წუთილა გრჩება. გაქცევა მოგიწევს, – თქვა გენდალფმა.

– მაგრამ... – წამოიწყო ბილბომ.

– ამის დრო არ არის, – მიუგო ჯადოქარმა.

– მაგრამ... – კვლავ წამოიწყო ბილბომ.

– არც მაგის დროა! გასწი, გაიქეცი!

ბილბოს სიცოცხლის ბოლომდე არ შეეძლო მოეგონებინა, თუ როგორ აღმოჩნდა ქუჩაში უქუდოდ, უფულოდ და ხელჯოხის, აგრეთვე გარეთ გამოსვლისას ჩვეულებრივ თან ნასაღები რაღაც-რაღაცეების გარეშე. მას არ მოუთავებია მეორე საუზმე, ხეირიანად არც დასარეცხი ჭურჭელი მიუღაგებია, გასაღებები გენდალფს მიაჩენა და ახლა თავქუდმოგლეჯილი ჩარბოდა შარაზე, მისი ბალნიანი ფეხები, რაც ძალა შესწევდათ, მიქროდნენ. იგი გასცდა წისქვილს, გადაირბინა წყალგალმა და იმას იქით კიდევ ერთი თუ ორი მილი მოიცილა უკან.

სწორედ თერთმეტმა ჩამოკრა, როდესაც გახვითქულმა და აქოშინებულმა „მწვანე დრაკონს“ მიატანა და მაშინლა აღმოაჩინა, რომ ცხვირსახოცის

გარეშეც გამოქცეულიყო!

– ბრავო! – უთხრა ბალინმა, სასტუმროს კარში რომ იდგა და მას ელოდა.

სწორედ ამ დროს დანარჩენებიც გამოჩნდნენ სოფლის გზის მოსახვევში, ყველანი პონებზე იყვნენ ამხედრებულნი, ყოველი პონი ათასნაირი ბარგით, ფუთებით, ტომრებით და ხურჯინებით დაეტვირთათ, ხოლო ერთი, ყველაზე პატარა პონი, როგორც ჩანს, ბილბოსთვის წამოედგენიებინათ.

– ამხედრდით თქვენ ორნიც და წავიდეთ! – შეეხმინათ თორინი.

– უკაცრავად ვარ, – წამოიწყო ბილბომ, – მაგრამ მე უქუდოდ მოვედი, ცხვირსახოცებიც დამრჩა და ფულიც არ წამომიღია. რომ დავაზუსტო, თქვენი წერილი ათ საათსა და ორმოცდახუთ წუთამდე არ მიმიღია.

– შენც წუ დააზუსტებ, – ურჩია დვალინმა, – და წურც ინუხებ მაგაზე! დამიჯერე, მოგზაურობის ბოლომდე აუცილებლად მოგიწევს, ცხვირსახოცების და ბევრი სხვა სააზიზო რამე-რუმეების გარეშეც იოლას გასვლა ისწავლო. ხოლო ქუდი – მე მაქვს ზედმეტი ჩაჩი და მოსასხამი.

აი, ასე დაიწყო მათი მოგზაურობა; კარსმომდგარი მაისის ერთ მშვენიერ დილას სასტუმროდან გაჩაქჩაქდნენ დატვირთულ პონებზე ამხედრებულნი. ბილბოს ეხურა დვალინის ნათხოვები მუქი მწვანე ჩაჩი (მართალია, ცოტა გამოხუნებული) და მუქი მწვანევე ლაბადა ეცვა. ერთიცა და მეორეც მეტად ხალვათად ადგა და პობიტი საკმაოდ სასაცილო შესახედი გახლდათ. იგი თავს იმითლა იმშვიდებდა, რაკი ნვერი არა მაქვს, გნომი მაინც არავის ვეგონებო. ოპ, რას იტყოდა მამამისი ბანგო, შვილისათვის თვალი რომ მოეკრა!

ცოტა გზა რომ გაიარეს, დიდებულ თეთრ ცხენზე ამხედრებული გენდალფიც წამოეწიათ. მას თან წამოეწია აუარება ცხვირსახოცები, ბილბოს ჩიბუხი და თუთუნი. ამის შემდეგ ჯგუფი ხალისით მიიწევდა წინ, ჰყვებოდნენ ამ მთისას, იმ ბარისას და მთელი დღე სიმღერებს გასძახოდნენ, გარდა, რასაკვირველია, იმ დროისა, ნასახმსებლად რომ შეჩერდებოდნენ ხოლმე. ბილბო დაბეჯითებით გეტყოდათ, ამგვარ შესვენებებს არასაკმარისად ხშირად აწყობენო, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, უკვე იმასაც გაიფიქრებდა ხოლმე, თავგადასავლები არც ისე ცუდი რამ ყოფილაო.

თავიდან ისინი პობიტთა მხარეში მგზავრობდნენ, ვრცელ და მზრუნველად ნაშენებ ქვეყანაში, სადაც გზები საგულდაგულოდ იყო მოვლილი, აქა-იქ სასტუმროები აეგოთ, ზოგჯერ კი თავისი საქმეების მოსაგვარებლად გაჩქარებით მიმავალი გლეხი თუ გნომი ხვდებოდათ. შემდეგ ისინი მიაღწენ მხარეს, სადაც ხალხი უცნაურ ენაზე საუბრობდა და მათი სიმღერებიც არასოდეს სმენოდა ადრე ბილბოს. მერე და მერე გარემო გაუდაბურდა, უკაცრიელ არე-მარეზე არც ხალხი ხვდებოდათ, აღარც სასტუმროები, გზები კი სულ უფრო და უფრო უარესდებოდა. წინ, არცთუ მოშორებით, წამოიმართნენ ხეებით

აჯაგრული პირქუში მთები, აქა-იქ მწვერვალებზე ილანდებოდა ქუშად გამომზირალი ძველი ციხეები, ისეთი, თითქოს ბოროტ ხალხს უშენებიაო. გარემო ჩამუქდა, ჩაიქუფრა და ამინდიც ერთბაშად გაუარესდა, თუმცა აქამდე მაისის საუცხოო დარები იდგა. აცივდა, თითქმის გაუთავებლად ჟინჯლავდა და მოგზაურები აღარ დაეძებდნენ, სად გაათევდნენ ღამეს, ოღონდაც ამ უდაბურ მხარეში შედარებით მშრალი ადგილი ეპოვნათ.

– რომ იკითხო, ივნისი მოდის, – ბუზლუნებდა ბილბო და მწერივის ბოლოს მითხლავუნებდა ლაფიან გზაზე. ჩაის დრო გადასულიყო, მთელი დღე გადაუღებლად ეწვიმა და ახლაც გაუთავებლად ასხამდა. პობიტს ჩაჩიდან თვალეში ჩამოსწურწურებდა წყალი, მოსასხამიც წყლით გაჟღენთოდა, მისი დაქანცული პონი ქვებზე მიბორძიკობდა, ხოლო აღრენილ გნომებს სალა-პარაკოდ არა სცხელოდათ.

– ეჭვიც არ მეპარება, რომ წვიმამ მშრალ ტანსაცმელსა და საჭმლის ჩანთებშიც ჩაჟონა, – ფიქრობდა ბილბო, – რა მრჯიდა, ეს წყეული პარვა თუ რალაც რომ ავიკიდე! ოჰ, ნეტავი ახლა ჩემს მყუდრო სოროში მამყოფა, ცეცხლის პირას, ბუხარში კი ჩაიდანი ჩუხჩუხებდეს! – რომ იცოდეთ, შემდეგაც რამდენჯერ უნატრია იგივე!

გნომები გაუჩერებლად მიჩაქჩაქებდნენ, თავსაც კი არ აბრუნებდნენ უკან და ზედაც არ უყურებდნენ გატანჯულ პობიტს. სადღაც, ყომრალი ღრუბლების მიღმა მზე დასავლეთით ჩაესვენა და უკვე ბინდდებოდა, როდესაც მხედრები ერთიმეორის მიყოლებით დაეშვნენ ღრმა ველისაკენ, რომლის ფსკერზეც მდინარე მიედინებოდა. ამოვარდა ქარი და მდინარის ნაპირების გასწვრივ ტირიფები აკვნესდნენ, დაიდრიცნენ. თავსხმა წვიმებით მოდიდებულ მდინარე საშიშრად მოჰქუხდა, მოისწრაფოდა ჩრდილოეთის მთა-გორე-ბიდან, მაგრამ, საბედნიეროდ, გზა ძველისძველ ქვის ხილზე გადადიოდა.

როდესაც მდინარე გადალახეს, უკვე მთლად ჩამობნელდა. ქარმა ღრუბელი გაფხრინა და გაფრენილ ნაფლეთებს შორის მთებზე ნამომდგარი მოხეტიალე მთვარე გამოჩნდა. მაშინ მგზავრები შეჩერდნენ, თორინმა რალაც წაიბურღლუნა ვახშმისა და „ლამისსათევად მინის მშრალი ნაგლეჯის მოძებნის“ შესახებ, და ახლალა შეამჩნია ყველამ, რომ გენდალფი სადღაც გაუჩინარებულიყო. აქამდე იგი განუშორებლად თან ახლდა მათ, თუმცა არ ამბობდა, ისიც ბოლომდე თავგადასავლის მონანილე იყო თუ მხოლოდ დროებით დარჩებოდა მათთან; ყველაზე მეტს ჭამდა, ყველაზე მეტს ლაპარაკობდა და ყველაზე მეტს იცინოდა. ოღონდ ახლა აღარსად ჩანდა.

– სწორედ მაშინ, როდესაც ჯადოქარი ყველაზე მეტად გამოგვადგებოდა, – დაიკვნესეს დორიმ და ნორიმ (პობიტის არ იყოს, მათაც მიაჩნდათ, რომ დროულად, ხშირად და ბევრი უნდა ჭამო).

ბოლოს გადანყვიტეს, ღამე, სადაც შეჩერდნენ, იქვე გაეთიათ და, რაკი იფიქრეს, ხეების ქვეშ უფრო სიმშრალე იქნებო, შორიახლოს კორომს შეაფარეს თავი. ქარი ქროდა, ტოტებს არხევდა და გულისგამანვრილებლად წკაპუნობდნენ ფოთლებიდან ჩამოცვენილი წვეთები. კოცონი კი, თითქოს ჯადოთი შეუკრავთო, არა და არ ინთებოდა. გნომებს ცეცხლის გაჩაღება შეუძლიათ სადაც გნებათ და რისგანაც გნებათ, არ დაგიდევენ, ქარია თუ უქარობა, მაგრამ იმ ღამეს ვერაფერი გააწყვეს, თავად ოინი და გლოინიც კი, ამ საქმეში გამორჩეულად ხელოვანი, ვერაფერს გახდნენ.

ამის მერე იყო და, ერთი პონი რატომღაც დაფრთხა, აინყვიტა და, სანამ მის დაჭერას მოასწრებდნენ, მდინარეში შევარდა, ხოლო სანამ წყლიდან გამოათრევდნენ, კინალამ ფილი და კილი დაეხრჩოთ. პონის ბარგი წყალმა წაიღო, ცხადია, მისი ბარგის დიდ წილს საჭმელი შეადგენდა. ამიტომ ვახშმად სულ მცირედი რამ დარჩათ, საუზმედ კი – უფრო ნაკლებიც.

ასე ისხდნენ ყველანი დაღვრემილები, სველები და ბუზლუნებდნენ, სანამ ოინი და გლოინი ამაოდ ეწვალეობდნენ კოცონს და ერთმანეთს ედავებოდნენ. სევდას მიცემული ბილბო ნალვლიანად ფიქრობდა, თავგადასავლები მხოლოდ პონებით გასეირნება როდი ყოფილა მაისის ალერსიანი მზით განათებულ გორაკებზეო, როდესაც ბალინმა, მუდამ გუშაგად რომ იდგა ხოლმე, წამოიძახა:

– აი, იქ შუქი მოჩანს!

შორიახლოს გორაკის ტყიანი ფერდი მალდებოდა, ალაგ-ალაგ ხშირად და მიჯრით ნაზარდი ხეებით დაფარული. ხეების ბნელი კედლის მიღმა უკვე ყველა ხედავდა სინათლეს, მონითალო თბილ შუქს, თითქოს კოცონი ანთია ან ჩირალდნები ციმციმებენო.

მათ ცოტა ხანს უცქირეს ამ შორეულ ნათებას, შემდეგ კი კამათს მოჰყვნენ. ზოგმა „პო“ თქვა, ზოგმა „არა“; ერთნი ამბობდნენ, შეგვიძლია, მივიდეთ და შევხედოთ მაინცო, სულერთია, ასეთ მწირ ვახშამზე, კიდეც უფრო მწირ საუზმეზე და მთელი ღამე სველ ტანსაცმელში ცახცახზე უარესი აღარაფერი დაგვემართებაო. სხვები კი უარობდნენ: ამ ადგილებს ცუდად ვიცნობთ, მთები საშიშრად ახლოა, მოგზაურები აქეთ თითქმის აღარ დაიარებიან, ძველ რუკებს არ დაეჯერება, რადგან ყველაფერი შეიცვალა, გაუარესდა, გზებს კი აღარავინ იცავს. აქეთურებს მეფის სახელიც კი ძვირად სმენიათ და, საერთოდ, რაც უფრო ნაკლებად ჩავყოფთ ცხვირს საეჭვო ამბებში, ნაკლებ ჭირს გადავეყრებითო, ამბობდნენ. ვილაცამ თქვა:

– ბოლოს და ბოლოს, თოთხმეტნი ვართ!

სხვებმა იკითხეს:

– გენდალფი სადღა გადაიკარგა?

ეს კითხვა რიგრიგობით ყველამ გაიმეორა. მერე წვიმამ უარესად წამოუშინა და ოინი და გლოინი საბოლოოდ წაეკიდნენ ერთმანეთს.

ამან ეჭვებს ბოლო მოუღო.

– ბოლოს და ბოლოს, ჩვენ მპარავი გვახლავს, – თქვეს მათ, პონებს გაუძღვნენ და დიდი სიფრთხილითა და რაც შეიძლება ჩუმად გასწიეს ცეცხლისაკენ. სულ მალე გორაკსაც მიაღწიეს, ტყეში შევიდნენ და აღმა აუყვნენ ფერდობს. არ ჩანდა სულ მცირე ბილიკიც კი, რომელიც სახლის ან ფერმისაკენ წაუძღვებოდათ, თანაც, თუმცა ყველა ცდილობდა, უჩუმრად ევლო, მაინც ერთი შარიშური, ქრიალი და ტკაცუნა ატეხეს (ამ ხმაურს ბლომად ერთვოდა ბუზლუნი და შეკურთხება), სანამ ბნელ ტყეში გზას მიიკვლევდნენ.

წითელმა შუქმა მოულოდნელად გამოანათა ხეებს შორის, პირდაპირ, არცთუ მოშორებით.

– ახლა მპარავის ჯერია, – თქვეს გნომებმა. ისინი ბილბოს გულისხმობდნენ.

– უნდა ნახვიდე და ყველაფერი შეიტყო იმ შუქის შესახებ, – უთხრა თორინმა პობიტს, – რისთვის ანთია, რატომ ანთია, თუ შეიძლება იქ თამამად მისვლა, გარშემო სინყნარე თუა და ხიფათი ხომ არ გვემუქრება. ახლა გასწი და ჩქარა დაბრუნდი, და თუ საერთოდ ვეღარ მოდიხარ უკან – ორჯერ ბუკიოტივით დაიკივლე, ერთხელ მიკიოტივით, და ჩვენ შევეცდებით, რაიმე მოვიმოქმედოთ.

და ბილბო ისე გაუყენეს გზას, რომ მან ვერც კი მოასწრო აეხსნა დანარჩენებისათვის, ისევე მეხერხება ნებისმიერი „კიოტივით“ ერთხელ მაინც დაკივლება, როგორც ღამურასავით ფრენაო. მაგრამ ის კი მართალია, რომ პობიტებს ძალიან ჩუმად, სულ უჩუმრად შეუძლიათ ტყეში სიარული. ამ უნარით ისინი ძალიან ამაყობენ და ბილბომ არაერთხელ ცხვირაბზუებით ჩაიფრუტუნა ამ, როგორც თავად იტყოდა, „გნომური აურზაურის“ გამო, სანამ ისინი გზას მიიკვლევდნენ ხეებს შორის. ცხადია, მე და თქვენ იმ ქარიან ტყეში სულ ვერაფერს შევნიშნავდით, იქვე, ყურისძირშიც რომ ჩაველო მთელ ამ მხედრობას, მაგრამ ბილბოს ნაბიჯები, ალბათ, მშიშარა თრითინასაც კი არ შეაკრთობდა. ამიტომაც, რასაკვირველია, მან ისე მიაღწია ტყეში დანთებულ კოცონს – ეს მისი შუქი ანათებდა სიბნელეში – რომ არავინ შეუშფოთებია. და მან დაინახა:

წიფელის მთლიანი მორებისაგან დანთებულ უზარმაზარ კოცონს სამი ვეება არსება შემოსხდომოდა გარს, გრძელ შამფურებზე წამოგებულ ცხვრის ხორცს ბრანავდნენ და გაქონილ თითებს ინუნნიდნენ. ირგვლივ შემწვარი ხორცის მადისაღმძვრელი სუნი ტრიალებდა, იქვე, ხელმისაწვდომზე კი რომელიღაც ჩინებული სასმელით სავსე კასრი იდგა, საიდანაც ცეცხლის გარშემო მსხდარნი ვეება კათხებით ხაპავდნენ ყელის გასასველებლს. ეს ტროლები იყვნენ

– ამას თავად ბილბო, მყუდრო და აღუშფოთველ ცხოვრებას დაჩვეული ბილბოც კი მაშინვე მიხვდა, როგორც კი დაინახა მათი სიდიდე, ვეება უხეში სახეები, მათი ხელ-ფეხი. ასეთი მხოლოდ ტროლები შეიძლებოდა ყოფილიყვნენ! და სულაც რომ არაფერი დაენახა, ბილბოს კარგად ესმოდა ტროლების საუბარი, რომელიც, როგორც ყველამ იცის, სრულიადაც არ არის დახვეწილი და დარბაისლური.

– გუშინლამ ცხვარი, დღეს ცხვარი, ნახავთ, თუ ხვალესაც ცხვრის ხორცი არ გვეჭყანებოდეს! – თქვა ერთმა ტროლმა.

– კიდევაც დამავინყდა, კაცის ხორცის გემო როგორია, – თქვა მეორემ, – რას აზრობდა ეს უილიამი, აქეთ რომ მოგვათრევდა, მეც დაფუჯერე, რალა, და ახლა კიდე აზრზე მოდი – სასმელშიც გვეჭოჭება, – და მან იდაყვი გაჰკრა უილიამს, რომელიც სწორედ ამ დროს თავის კათხას ფსკერს უჩენდა.

უილიამს სასმელი გადასცდა და კინალამ გაიგუდა.

– მოკეტე! – ამოიღრინა მან, როგორც კი სული მოითქვა, – რატო გეგონა, ხალხი აქვე დასტოპავდა, შენ და ბერტმა შემჭამო? შე ნაგავო, სოფელნახევარი შენ და მაგან რო ჩახეტქეთ, რაც მთებიდან მოვედით, რა იყო? კიდე რამე გინდათ? ის დრო წავიდა, ეხლა სუ მადლობები უნდა მიხადოთ, ეგეთ მოსუქებულ ცხვარს თუ გიშოვით, – და ბილმა ცხვრის ბარკალს, ცეცხლზე რომ ატრიალებდა, მოზრდილი ნაჭერი მოაგლიჯა კბილებით და ტუჩები სახელოთი შეინმინდა.

სამწუხაროდ, ტროლები მუდამ ასე საძაგლად ირჯებიან (ისინიც კი, მარტო ცალი თავი რომ აქვთ). ყველაფერი რომ მოისმინა, ბილბო მიხვდა, დაუყოვნებლივ რაიმე უნდა მოვიმოქმედოთ. იგი ან უჩუმრად უნდა გაბრუნებულიყო უკან და მეგობრები გაეფრთხილებინა, აქვე, ყურისძირში სამი საზარლად ზორბა ტროლი ზის, ნამდვილად მყრალ გუნებაზე არიან და სიხარულით გაუსინჯავდნენ გემოს შემწვარ გნომებს ან, მრავალფეროვნებისათვის, მათ შემწვარ პონებსო, ანარადა ოსტატური სწრაფი პარვის მოკლე ჩვენება მოეწყო. ქეშმარიტი პირველხარისხოვანი სახელგავარდნილი მპარავი მსგავსი შემთხვევისას თავდაჯერებულად გამოუცარიელებდა ტროლებს ჯიბეებს (ეს ყოველთვის სარფიანი საქმეა, თუკი მოახერხებთ), შამფურებიდან მთელ ხორცს ანაპნიდა, გაიტაცებდა ლუდსაც და ისე გაქრებოდა, რომ ტროლები თვალსაც ვერ მოჰკრავდნენ. სხვანი, უფრო ჭკუადამჯდარი, მაგრამ პროფესიული ღირსებით ნაკლებად დაჯილდოებული მპარავები ალბათ არჩევდნენ, აუტკივარი თავი არ აეტკივებინათ და, სანამ ტროლები რამეს შენიშნავდნენ, თითოეულისათვის ხანჯალი ჩაეცათ ზურგში, შემდეგ კი ხალისიან დროსტარებაში გაელიათ ღამე.

ყოველივე ეს ბილბომ კარგად იცოდა. მას ბევრი რამ ჰქონდა ნაკითხული ისეთი, რაც არასოდეს ენახა და არასოდეს ეკეთებინა. იგი ერთდროულად

შეეპყრო განგაშისა და ზიზლის გრძნობას და გულით სურდა, აქედან ასი მილის მიღმა ყოფილიყო გადაკარგული, და მაინც... და მაინც, როგორღაც არ შეეძლო, მაშინვე უკან გაბრუნებულიყო და თორინსა და კომპანიას აი ასე, ხელცარიელი წარსდგომოდა. ბილბო ხეების ჩრდილში იდგა და ყოყმანობდა. იმ მრავალფეროვან პარვით ხელობათაგან, რომელთა შესახებაც სმენოდა, ტროლების ჯიბების დაცარიელება ყველაზე უხიფათო საქმედ მოეჩვენა და ბოლოს და ბოლოს ფეხაკრეფით გადაინაცვლა სწორედ იმ ხის უკან, რომელსაც უილიამი იყო მიყრდნობილი.

ბერტი და ტომი კასრისაკენ გაემართნენ. უილიამმა კვლავ კათხა მოიყუდა. მაშინ ბილბომ მხნეობა მოიკრიბა და თავისი პატარა ხელი უილიამის ვრცელ ჯიბეში ჩააცურა. ჯიბეში იდო საფულე, იმოდენა, რომ ბილბოს ჩანთად გამოადგებოდა. „აჰა!“ – გაიფიქრა მან, საფულე რომ ამოაცოცა. იგი თანდათან თავისი ახალი სამუშაოს ეშში შედიოდა – „ესეც ასე – დავინყუტ!“

ვაი, რომ ეს მხოლოდ დასაწყისი იყო! ტროლების საფულებები, საერთოდ, მავნე ზნით გამოირჩევიან და გამონაკლისი არც ეს საფულე გახლდათ.

– ეე, ვინ ოხერი ხარ? – დაინრიპინა მან, როგორც კი ჯიბიდან ამოაცოცეს. უილიამი მყის შემობრუნდა და მანამ წასწვდა კისერში ბილბოს, სანამ იგი კვლავ ხის უკან შესხლტებოდა.

– ფუი! ბერტ, მოიხედე, რა გამოვიჭირე! – დაიძახა უილიამმა.

– ეს რაა? – დაეკითხნენ სხვები და მოახლოვდნენ.

– ოხ, თუ ვიცოდეს! შენა, რა ხარ?

– ბილბო ბეგინსი, მპა... პოპიტი, – მიუგო საბრალო ბილბომ. იგი ერთიანად ცახცახებდა და თანაც საგონებელს მისცემოდა, როგორ მოვახერხო და მიკოტივით დავძახო, სანამ მიმახრჩობდნენო.

– მპაპოპიტი? – დაეკითხნენ ისინი ოდნავი შეშფოთებით. ტროლები ნელა აზროვნებენ, ამიტომ დიდი ეჭვით ეკიდებიან ყოველივე ახალს.

– არა, მაინც რა უნდოდა მპაპოპიტს ჩემ ჯიბეში? – იკითხა უილიამმა.

– შენა, მაგის შენვა იცი? – ჩაერია ტომი.

– თუ ხოში გაქ, ცადე, – მიუგო ბერტმა და შამფური აიღო.

– ერთ ყბასაც ვერ გამომიმსებს, – შეეპასუხა უილიამი, რომელსაც ლაზათიანად ევახშმა, – ნაღდად, რა დარჩება, ტყავსაც რომ გავაძრობთ და ძელებსაც.

– მაგისთანები რო კიდე გვქონდეს, პერაშეებს გავაკეთებდით, – თქვა ბერტმა, – ე, მოიხედე, შენისთანები ამ ახლომახლობაში კიდე დაძვრებიან? პა, ბინძურო კურდღელო? – შეეკითხა იგი ბილბოს, მისი ბალნიანი ტერფები რომ დაინახა, ფეხებით ასნია პაერში და შეაჯანჯლარა.

– კი, ბევრნი, – მიუგო ბილბომ, სანამ მიხვდებოდა, რომ მეგობრები არ უნდა გაეცა, – არა, სულ არცერთი, – დაუმატა მაშინვე.

– მაგითი რა გინდა თქვა? – დაინტერესდა ბერტი. მას ჯერ კიდევ პაერში გამოკიდებული ეჭირა ბილბო, ოღონდ ამჯერად თმებით.

– რაც ვთქვი, ის, – მიუგო ბილბომ. მას უკვე სული ეხუთებოდა, – და, გემუდარებით, კეთილო ბატონებო, არ შემწვათ, და არც მომხარშოთ! მე თვითონ გვარიანი მზარეული ვარ, მე უკეთ ვხარშავ, ვიდრე ვიხარშები, ალბათ, გამიგებთ. მე თქვენ დიდებულ საჭმელს მოგიშაადებთ, სრულიად განსაკუთრებულ საჭმელს მოგიშაადებთ, თუკი არ მიმირთმევთ ვახშმად.

– ეგ სანყალი ჭიალუა, – თქვა უცებ უილიამმა. მას სულ ახლახან იმდენი ეჭამა, რომ ძლივსღა ინძრეოდა, ზედაც ბლომად ლუდი დაეყოლებინა, – ეგ სანყალი ჭიალუა! გაუშვი, ნავიდეს!

– არა, თუ არ მითხრა, რატო თქვა ბევრი და სუ არავინო, – გაჯიუტდა ბერტი, – არ მინდა, რო დავიძინებ, ყრონჭი გამომჭრას ვინმემ. მოდი, ცეცხლში ფეხები მოვუბრანოთ, სანამ არ აჭიკჭიკდება!

– არა-მეთქი! – თქვა უილიამმა, – ხო მე დავიჭირე!

– შენა, არა, გასიებული შტერი ხარ! – აყვირდა ბერტი, – უკვე მანამდეც გითხარი, გასიებული შტერი!

– შენა კიდე გოიმი ხარ!

– ბილ პაგინს, შენ მაგას მაინც არ შეგარჩენ! – დაიღრიალა ბერტმა და უილიამს მუშტი დააკერა თვალში.

და აღიმსოთ დიადი ბრძოლა. ბილბოს ეყო ჭკუა, ცოცვით გარიდებოდა მათ მძიმე ფეხებს, როდესაც ბერტმა ხელიდან გააგდო. ტროლები ერთმანეთს მოჩხუბარი ძალებივით წენდნენ და გლეჯდნენ და ათასნაირი, კაცმა რომ თქვას, ზედგამოჭრილი და სრულიად შესაფერისი სახელით ამკობდნენ. მერე მოჩხუბრები ერთ გორგლად შეიკვრნენ, ნიხლებისა და მუშტების ქნევით გაგორდნენ მიწაზე და კინალამ ცეცხლში ჩაცვივდნენ. ტომიც არ რჩებოდა უქმად, ორივეს გამეტებით უზაპუნებდა ვეება კეტს გრძნობაზე მოსაყვანად, რაც, ცხადია, მოჩხუბრებს უფრო და უფრო ახელებდა.

სწორედ შესაფერი დრო იყო, ბილბო შეუმჩნევლად გასცლოდა იქაურობას. მაგრამ ბერტმა თავის უზარმაზარი ტორით უმოწყალოდ დაუსრისა პოპიტს პატარა საბრალო ფეხები, იგი იხუთებოდა, თავბრუ ესხმოდა, უმოძრაოდ ინვა ცეცხლით განათებული წრის მიღმა და ცდილობდა, სული მოეთქვა.

და ამ დროს, შუა ჩხუბისას, ბალინი გამოცხადდა. გნომებს ჩაესმათ შორიდან მოლწეული გაურკვეველი ხმები, ცოტა ხანს ამაოდ უცადეს ბილბოს გამოჩენას ან ჭოტის დაძახილს, შემდეგ კი თითო-თითოდ გამოემართნენ სინათლისაკენ, რაც შეიძლება, ჩუმად და ფეხაკრეფით.

ტომმა, როგორც კი ცეცხლის შუქზე ბალინს მოჰკრა თვალი, საზარლად დაიღრიალა. ტროლებს გნომები თვალთდასანახად ეჯავრებათ (ოღონდ

უმები). ბერტმა და ბილმა მყის შეწყვიტეს ჩხუბი და ერთხმად დასძახეს: „ტომ, ჩქარა, ტომარაო!“ და სანამ ბალინი იდგა და არკვევდა, ამ არეულობაში სად შეიძლებოდა ყოფილიყო ბილბო, ტროლებმა თავზე ტომარა ჩამოაცვეს და დაბლა დასცეს.

– კიდევ იქნებიან, – თქვა ტომმა, – ან მაგრა მეშლება. ეს არი, ბევრი და სუ არავინო, – დაუმატა მან, – სუ არ არიან მპაჰობიტები, ეგ გნომები კი ბევრი არიან. აგრეა, ჰო.

– სწორია, ხო იცი, – დაეთანხმა ბერტი, – მოდი, სინათლედან გავიდეთ.

ასეც მოიქცნენ. მოიმარჯვეს ტომრები, რომლითაც ცხვრის ხორცსა და ნაძარცვს დაატარებდნენ, და სიბნელეში ჩასაფრდნენ. როგორც კი გამოჩნდებოდა ხოლმე მორიგი გნომი და გაოცებული მიაჩერდებოდა ცეცხლს, აყირავებულ ვეება კათხებსა და ნამუსრევ ძელებს, ჰოპ! აყროლებული გაზინთული ტომარა თავზე ჩამოეცმებოდა და დაბლა სცემდა. მალე ბალინს გვერდით დვალინი მიუწვა, ფილიმ და კილიმ ერთად გაიზიარეს მათი ბედი, ცალკე დაახორავეს დორი, ნორი და ორი, ხოლო ოინი, გლოინი, ბიფური, ბოფური და ბომბური ერთმანეთზე მიყარეს ცეცხლის პირას.

– ეხლა მაგენს ჩვენ სეირს ვუჩვენებთ, – ჩაიბურღლუნა გაავებულმა ტომმა: ტროლებმა დიდი ჯაფა გასწიეს ბიფურისა და ბომბურის დასაჭერად, რომელნიც გახელებით იბრძოდნენ, როგორც საერთოდ გნომთა წესია ჭირსა შიგან.

სულ ბოლოს თორინი გამოჩნდა. მისი დაჭერა ისე, რომ გონს მოსვლა არ ეცლიათ, ტროლებმა ველარ მოახერხეს – ოუკენშილდს ხიფათის მოლოდინი ჰქონდა და ტროლების ტომრებიდან გამოჩრილი ფეხების დანახვა არ დასჭირვებია იმის მისახედრად, საქმე კარგად ვერ არისო. იგი მოშორებით შეჩერდა ხეებს ამოფარებული და იკითხა:

– რა ამბავია აქ? ვინ ებრძვის ჩემს ხალხს?

– ტროლები! – მიუგო ხის უკან ჩამალულმა ბილბომ, რომელიც უკვე ყველას დავინწყებოდა. – მათ ტომრები უჭირავთ და ბუჩქებში იმალებიან, – შეატყობინა თორინს.

– ო! მაშ, იმალებიან! – წამოიძახა თორინმა, მყის ცეცხლთან მიიჭრა, სანამ ტროლები დააცხრებოდნენ, კოცონიდან ვეებერთელა მუგუზალი გამოიტაცა და ცეცხლოვანი ბოლოთი ბერტს თვალში სთხარა. ამან ბერტი ცოტა ხნით ბრძოლას გამოთიშა. ბილბოც არ დარჩენილა უქმად, თორინს მიეშველა და მთელი ძალით ჩაებლაუჭა ტომის მორიგით სქელ ფეხს, მაგრამ მაშინვე ტრიალ-ტრიალით გაფრინდა სადღაც, ბუჩქების მიღმა, რადგან ტომმა ფეხი გაიქნია და თორინს ლადარი შეაყარა სახეში, რის პასუხადაც ლაზათიანი დარტყმა დაიმსახურა მუგუზლით კბილებში და ერთი წინა კბილიც დაკარგა. ო, რომ გესმინათ, რარიგ ღრიალებდა! მაგრამ სწორედ ამ დროს უილიამი უკნიდან

The Trolls.

ტროლები

მიეპარა თორინს და თავიდან ფეხებამდე ჩამოაცვა ტომარა. ამგვარად დასრულდა ბრძოლა, რომლის შედეგიც გნომებისათვის მთლად სახარბიელო ვერ იყო: ახლა ყველანი საგულდაგულოდ შეკრულნი იწვნენ ტომრებში, მათ გვერდით მიჯდომოდა სამი გაავებული ტროლი (ორი სამახსოვროდ ნაუევი და დამწვარი) და ბჭობდნენ, ნელ ცეცხლზე შეენვათ ტყვეები, აექნათ და ისე ჩაეხოხბათ თუ სათითაოდ დამსხდარიყვნენ ტომრებზე და ფაფად ექციათ ყველანი. კანდანყლულებული და ტანსაცმელშემოფლეთილი ბილბო კი სადღაც ბუჩქებში გაჩხერილიყო და იმის შიშით, ტროლებმა არ გამიგონო, განძრევასაც ვერ ბედავდა.

და სწორედ ამ დროს გენდალფი დაბრუნდა. ოღონდ იგი არავის დაუნახავს. ტროლებს ის იყო გადაეწყვიტათ, გნომები ახლა შევწვათ და მოგვიანებით შევჭამოთო. ეს ბერტის აზრი გახლდათ და დიდი დავის შემდეგ მას დანარჩენებიც დაეთანხმნენ.

– ვითომ რატომ შევწვათ ახლა, თელი ღამე მაგაში წავა, – გაისმა ხმა. ბერტმა იფიქრა, უილიამი ლაპარაკობსო.

– ეხლა თავიდან ნულა მოყვები მაგაზე, – თქვა მან, – თორე თელი ღამე მაგაში წავა.

– ვინ მოყვება თავიდან? – შეეკითხა უილიამი, რომელსაც ეგონა, რომ ბერტმა წამოიწყო საუბარი.

– შენა, – მიუგო ბერტმა.

– იტყვილები, – არ დაუთმო უილიამმა და ტროლები კვლავ გაცხოველებულ კამათს მოჰყვნენ. ბოლოს, როგორც იყო, შეთანხმდნენ, გნომები კარგად აექნათ და მოეხარშოთო. მოათრიეს უზარმაზარი მურიანი ქვაბი და დიდი ბასრი დანები მოიმარჯვეს.

– კაი არ იქნება, რო მოეხარშოთ! წყალი სუ არა გვაქ, წყარომდე კი რა წავა, და საერთოდ, – თქვა ხმამ. ბერტმა და უილიამმა გადაწყვიტეს, ტომიარო.

– მოკეტე, – ერთხმად შეუტიეს მათ ტომს, – თორე ასი წელი ვერ მოვრჩებით და შეიძლება შენ თითონვე გაშოვიოთ წყალი, თუ არ მოკეტავ!

– შენ თითონ მოკეტე! – იყვირა ტომმა, რომელმაც იფიქრა, უილიამის ხმა მესმოდაო, – ნეტა შენს მეტი ვინ იწყებს!

– რეგვენი ხარ! – დაუღრიალა უილიამმა.

– შენ თითონ ხარ რეგვენი! – არ შეეპუა ტომი.

ასე რომ, კამათი თავიდან დაიწყო, ადრინდელზე კიდევ უფრო ცხარე, და დიდხანს, დიდხანს გრძელდებოდა, სანამ ტროლებმა არ დაასკვნეს, ყველაფერს აჯობებს, რიგრიგობით დავსხდეთ ტომრებზე და გავჭყლიტოთ გნომები, მოხარშვით კი სხვა დროს მოეხარშოთო.

– ჯერ რომელს დავაჯდეთ? – იკითხა ხმამ.

– ჯერ ბოლო ტიპს, – თქვა ბერტმა, რომელსაც თორინმა თვალი დაუხიანა და რომელიც ფიქრობდა, ტომი ლაპარაკობსო.

– შენს თავს რას ელაპარაკები! – ჩაიბუზლუნა ტომმა, – მაგრამ თუ ბოლოს გინდა დააჯდე, დააჯექი. რომელი იყო?

– ყვითელწინდებიანი, – თქვა ბერტმა.

– არაფერიც, შავწინდებიანი, – შეეკამათა მას ხმა, რომელიც უილიამისას ჰგავდა.

– გუენები, ვიცი, ყვითლიანი! – გაბრაზდა ბერტი.

– კი, ყვითელი იყო, – თქვა უილიამმა.

– მერე რას ამბობდი, შავიო! – დაუყვირა ბერტმა.

– არა, მე არ მითქვია, ტომმა თქვა.

– სწორედ რო მე არ მითქვია! – ახლა ტომი აყვირდა, – შენ იყავი.

– ორი კაცი რო გუენება, უნდა მოკეტო, – ურჩია ბერტმა უილიამს.

– არა, შენ მაგას ვის ეუბნები! – არ ცხრებოდა უილიამი.

– მორჩი ეხლა! – შეუტიეს ტომმა და ბერტმა ერთხმად, – ღამე თავდება, მალე განთიადი იქნება!

– განთიადი მოგისწრებთ, გაქვავება მოგინევთ! – გაისმა ხმა, რომელიც უილიამისას ჰგავდა. მაგრამ ეს არ იყო უილიამი, რადგან სწორედ ამ დროს მთის იქიდან სინათლე ამოჩნდა და ტოტებში ხმამალა აჭიკჭიკდნენ ჩიტები. უილიამი უკვე ველარაფერს იტყოდა, იგი, როგორც იყო წინ ნახრილი, ისევე გაშეშდა ქვად ქცეული. უილიამს მიჩერებული ბერტი და ტომიც გაქვავდნენ. ასე დგანან ისინი დღემდე, ყველასგან მიტოვებულნი, მხოლოდ ჩიტები თუ ასხდებიან ხანდახან. ტროლები ხომ, როგორც, ალბათ, გსმენიათ, განთიადამდე მიწას უნდა მოეფარონ, რადგანაც მზის სხივები კვლავ გადააქცევთ მთის ლოდებად, რისგანაც შექმნილან უხსოვარ დროს, და ველარასოდეს გაცოცხლდებიან. სწორედ ასე მოუვიდათ ბერტს, ტომს და უილიამს.

– მშვენიერია! – თქვა გენდალფმა, ხის უკნიდან გამოვიდა და ბილბოს ეკალ-ბარდებიდან ამოცოცებაში მიეხმარა. და ბილბო ახლალა მიხვდა, რა მოხდა! ეს ჯადოქრის ხმა გაისმოდა, ამ ხმის გამო ჩხუბობდნენ და კამათობდნენ ტროლები, სანამ განთიადმა არ მოუსწროთ და არ გაქვავდნენ.

ბილბომ და გენდალფმა მყის გაათავისუფლეს და ტომრებიდან ამოსხეს გნომები. მათ სული ეხუთებოდათ და, რასაკვირველია, ვერ იყვნენ ხასიათზე, მით უმეტეს, რომ კარგად ესმოდათ, როგორ ეპირებოდნენ ტროლები მათ შებრანვას, გაჭყლეტვასა თუ აკუნვას. გნომებმა ბარეორჯერ მოაყოლეს ბილბოს, რა და როგორ მოხდა, და მერე დაცხრნენ.

– ნახა, რალა, დრო ბაცაცობისა და ჯიბგრობისათვის! – აბუზლუნდა ბომბური, – როდესაც მხოლოდ საჭმელი და ცეცხლი გვჭირდებოდა!

– აი, მაგას კი ნამდვილად არ დაგანებებდნენ ის ჯელები უბრძოლველად, – ჩაერია გენდალფი, – მაგრამ, ასეა თუ ისე, ახლა დროს ვკარგავთ. ხომ ხვდებით, რომ ტროლებს სადმე ახლომახლო გამოქვაბული ან სორო უნდა ჰქონდეთ გამოთხრილი, სადაც მზის სხივებს დაემალებოდნენ. ჩვენ იქ უნდა შევიხედოთ!

მათ მიჩხრიც-მოჩხრიცეს იქაურობა, მალევე იპოვეს ტროლების ქვის ტერფების ნაკვალევი ხეებს შორის და აღმა ფერდობზე შეუყვანენ გზას. ცოტა ხნის შემდეგ მიაღწენ ბუჩქებში დამალულ გამოქვაბულს, რომლის შესასვლელსაც დიდი ლოდის კარი ჰფარავდა. მაგრამ კარი არ იღებოდა არც ძალით – ისინი ჯერ ყველანი ერთად დაეჯახგურნენ კარებს – და არც გენდალფის ნაირგვარი ჯადო-შელოცვებით.

– ეს ხომ არ გამოდგებოდა? – იკითხა ბილბომ, როდესაც უკვე ყველა დაიქანცა და გაავდა, – მე ეს მიწაზე ვიპოვე, იქ, სადაც ტროლები ჩხუბობდნენ. – და გამოაჩინა უშველებელი გასაღები, რომელიც უილიამს, ალბათ, ერთი ციცქნა და საიდუმლო ეგონა. საბედნიეროდ, იგი ტროლს მანამ დაჰკარგვოდა, სანამ ქვად გადაიქცეოდა.

– აქამდე რას გვანვალუბდი! – შეუძახეს ბილბოს. გენდალფმა ხელი სტაცა გასაღებს და ჭუჭრუტანას მოარგო. ამის შემდეგ ქვის კარს ერთი ძლიერი მიწოლაც დასჭირდა და იგი მძიმედ გადმოიხსნა. მგზავრები გამოქვაბულში შევიდნენ და მიმოიხედეს. მიწაზე ძვლები ეყარა, პაერში სიმყრალე დაგუბებულიყო, მაგრამ იქვე ნახეს სურსათის გვარიანი მარაგიც. საჭმელი დაუდევრად ეყარა თაროებსა და მიწაზე, პირდაპირ ტროლთა ნაძარცვ-ნააღფარი ნივთების უნესრიგო გროვათა შორის. რას არ ნახავდით იქ – მიმოზნეულ სპილენძის ლილბსაც და კუთხეში მიდგმულ, ოქროს მონეტებით პირთამდე მოყრილ ქოთნებსაც. კედლებზე უამრავი ტანსაცმელი ეკიდა, ტროლებისათვის მეტად პატარა, ალბათ, მსხვერპლებს თუ გახადეს. ტანსაცმელებს შორის კი მოჩანდა რამოდენიმე მახვილი, სხვადასხვაგვარად ნაჭედი, სხვადასხვა ფორმისა და ზომის. ორი სხეულზე მეტად იტაცებდა თვალს ღამაში ქარქაშებისა და მოოჭვილ ვადათა გამო.

გენდალფმა და თორინმა სწორედ ეს ხმლები დაითითოვეს. ბილბომაც შეარჩია თავისთვის ტყავისბუდიანი დანა. ტროლს ის პანანინა ჯიბის ჯაყვად თუ გამოადგებოდა, პობიტი კი მოკლე ხმალივით დაიპყრობდა.

– ოჰო, ჩინებული პირებია, – თქვა ჯადოქარმა, სანახევროდ ამოზიდა ხმლები ქარქაშიდან და ყურადღებით დააცქერდა. – ისინი არც ტროლებს უჭედიათ, არც აქაურ ან ამ დროის მჭედელ ადამიანს უნრთია. როდესაც ჩვენ ზედ ამოტვიფრული რუნების ამოკითხვას შევძლებთ, მეტს შევიტყობთ მათ შესახებ.

– მოდი, გავიდეთ ამ საზიზლარი სუნიდან! – დაიკვნესა ფილიმ.

მათ გარეთ გაზიდეს მონეტებიანი ქოთნები, ხელუხლებელი და საჭმელად გამოსადეგი საკვები და მთელი კასრი ელი, ჯერაც გაუხსნელი. ამ დროისათვის ყველას ლაზათიანად მოშიებოდა, ამიტომაც ტროლების სარჩოს ცხვირი აღარ აუბზუეს. მათი საკუთარი საგზალი ძალიან მწირ სუფრას გაუშლიდათ, ახლა კი იშოვნეს პური და ყველი, უამრავი ელი და ლორიც, კოცონის ნაკვერჩხლებზე შესანვავად.

საუზმის შემდეგ ღამენატეხმა მგზავრებმა დაიძინეს და შუადღემდე აღარაფერი გაუკეთებიათ. შემდეგ მოიყვანეს პონები, ოქროთი სავსე ქოთნები გადაზიდეს და გზის შორიანხლოს, მდინარის პირას საიდუმლოდ დაფლეს. სამალავი უამრავი ჯადო-შელოცვით შეკრეს, რათა, თუკი ოდესმე უკან დაბრუნდებოდნენ, ხელუხლებელი განძი ამოეთხარათ. ამ საქმეს რომ მორჩნენ, ყველანი ამხედრდნენ და კვლავ აღმოსავლეთისაკენ გაჩაქჩაქდნენ ბილიჩზე.

– შეიძლება გკითხო, სად იყავი ნასული? – ჰკითხა თორინმა გენდალფს, გვერდიგვერდ რომ მიდიოდნენ.

– წინ გასახედად, – მიუგო მან.

– ასე დროულად როგორღა მობრუნდი?

– უკანაც მოვიხედე, – იყო პასუხი.

– მართლაც! – ჩაიბურღლუნა თორინმა, – მაგრამ უფრო ზუსტად ვერ მეტყოდი?

– მე წინ გავსწიე, გზა რომ დამეზვერა – მალე ჩვენი გზა ძნელი და სახიფათო გახდება. იმაზეც ვფიქრობდი, როგორ შეგვევსო სურსათის მარაგი. ძალიან შორს არც წავსულვარ, რომ ორ ჩემს მეგობარს გადავეყარე, ველვარდნილის მცხოვრებლებს.

– ეგ სადღაა? – დაეკითხა ბილბო.

– ნუ მანყვეტინებ! – მიუგო გენდალფმა, – თუ ილბლიანად ვივლით, თავად მიხვალ იქ რამდენიმე დღეში და ყველაფერს შეიტყობ. როგორც ვამბობდი, ელრონდის ხალხი შემომხვდა, ჩქარობდნენ, რადგანაც ტროლების შიში ჰქონდათ. სწორედ მათ მითხრეს, რომ სამი ტროლი მთებიდან დაეშვა და გზის შორიანხლოს ტყეებში დაბინავდა. და რადგანაც ამ არემარედან უკვე ყველა გააფრთხეს და გადახვენეს, ახლა შორიდან მოსულებს უსაფრდებიან გზაზე. მაშინვე გულმა მითხრა, რომ უკან უნდა გამოვბრუნებულიყავი. უკან რომ მოვიხედე, შორს ცეცხლი დავინახე და მისკენ გავემართე. მერე რა მოხდა, თქვენც იცით და გეხვენებით, სხვა დროს ცოტა უფრო ფრთხილად იყავით, თორემ ასე ვერსადაც ვერ მივალთ.

– მადლობა მომიხსენებია, – უთხრა თორინმა.

3 ხანმოკლე შესვენება

იმ დღეს მგზავრები აღარ მღეროდნენ და აღარ ყვებოდნენ ძველ ამბებს, თუმც ამინდი გაუმჯობესდა. აღარ მღეროდნენ არც მეორე დღეს, არც იმის მომდევნო დღეს. მათ იგრძნეს, რომ ხიფათი ცხრა მთას გადაღმა აღარ იყო გადაკარგული, იგი ყოველ ნაბიჯზე ჩასაფრებულიყო. ღამეებს ვარსკვლავების ქვეშ ათევდნენ და მათ პონებს პატრონებზე მეტი საკვები ჰქონდათ, რადგან გარშემო მწვანე ბალახი ხასხასებდა, მგზავრთა ჩანთებში კი ბევრი აღარაფერი რჩებოდა, თუნდაც ტროლების მარაგიც მიგვეთვალა.

ერთ დღესაც მდინარეს გადავიდნენ ფონით ფართო და თავხელ ალაგას, კენჭებისა და ქაფის ხმიანობით რომ იყო სავსე. გაღმა ნაპირი ციცაბო და ლიპი იყო, ისინი დაქვეითდნენ, წინ გაუძღვნენ პონებს და როდესაც ფერდობი ალიეს, დაინახეს, რომ უზარმაზარი მთები მოახლოებულიყვნენ და თავს წამოსდგომოდნენ მოგზაურებს, ისე ჩანდა, თითქოს უახლოეს მთასთან მისასვლელად ერთი დღის ნება-ნება სიარული თუ დასჭირდებოდათ. მთა იყო ბნელი და ქუში, თუმც აქა-იქ მის რუხ კალთებზე მზის ლაქები ეყარა, ხოლო მის მიღმა მკრთალად ბზინავდნენ თოვლიანი მწვერვალები.

– ეს ის მთაა? – იკითხა ბილბომ თრთოლვით, გაოცებისაგან თვალები დამრგვალებოდა. მას ცხოვრებაში არაფერი ენახა ასეთი უზარმაზარი.

– ცხადია, არა, – მიუგო ბალინმა, – ეს მხოლოდ ნისლიან მთათა მისადგომებია. ჩვენ ან მალლივი ბილიკებით, ან მიწისქვეშა გვირაბებით როგორმე უნდა გავალწიოთ იმ მთაგრეხილში, რათა გადაღმა, ველურ მხარეში მოვხვდეთ. და იქიდანაც დიდი ძალი გზაა უფლ მთამდე, სადაც სმაუგი გაშოტილა ჩვენს საუნჯეზე!

– ოო! – თქვა ბილბომ და ისეთი დაღლილობა მოეძალა, მანამდე რომ არასოდეს უგრძნია. კიდევ ერთხელ მოინატრა თავისი კეთილნაგები სორო, მოხერხებული სავარძელი ცეცხლის პირას, საყვარელ მოსასვენებელ ოთახში, ამღერებული ჩაიდანი მოიგონა. ვაი, რომ არა ბოლოჯერ, არა უკანასკნელად! წინ ახლა გენდალფი მიუძღოდნენ.

– გზას არ უნდა ავცდეთ, თორემ შავი დღე დაგვადგება, – თქვა მან, – ჩვენ აუცილებლად გვჭირდება საკვები და დასვენება ისე, რომ შიში არაფრისა გვქონდეს. ნისლიან მთებს კი უეჭველად მართალი ბილიკით უნდა შეუყვეთ, თორემ გზა დაგებნევთ, დაიკარგებით და უკან გამობრუნება მოგიწევთ სწორ

გზაზე დასადგომად, თუკი საერთოდ შეძლებთ უკან მობრუნებას.

– ახლა საითკენ მივდივართ? – დაეკითხნენ ჯადოქარს ვნომები.

– ზოგმა, ალბათ, კიდევაც იცით, ველური მხარის კიდეს მოვანიეთ. სადღაც ჩვენს წინ ველვარდნილის ჯადო-ველია მიმალული. იქ, ბოლო შინაურულ ბინაში ელრონდი სახლობს. ჩემს მეგობრებს ამბავი დავაბარე და იქ უკვე მიგველიან.

საამო და გულსმოსაფენი იყო ამის გაგონება, მაგრამ იქამდე ჯერ არ მიეღწიათ, და არც ისე იოლი იყო მთაგრეხილის დასავლეთი მხარის ბოლო შინაურული ბინის პოვნა. არც ხეები, არც მდელოები, არცთუ გორაკები მოჩანდა სადმე, თვალს რომ შეესვენა. მხოლოდ უკიდევანო ფერდობი მალღებოდა კვლავ და კვლავ, რათა უახლოესი მთის კალთას შერთვოდა; რუხი, ნაშალი კლდისფერი ედო ამ ფართო მიდამოს, ალაგ-ალაგ კი ხავსისფერი მწვანე ლაქები ტენიან-წყლიან ღრმულებს ამხელდა.

დილა გარდახდა, მოშუადღევდა. მაგრამ მდუმარე ხრიოჭზე ბინის ნასახიც არ ჩანდა. მგზავრებს მოუთმენლობა მოეძალათ, ისინი ხვდებოდნენ, რომ მათგან მთებამდე ნებისმიერ ადგილას შეიძლებოდა სახლი ჩამალულიყო – ისინი ზოგჯერ ზედ ადგებოდნენ ანაზღუდულ ველებს, ვინროდ ჩავარდნილს ციცაბო კლდეთა შორის, და გაოცებით ჩასცქეროდნენ მის ფსკერზე მდინარე წყალს, ნაპირებზე ამოზრდილ ხეებს. გზად ხვდებოდათ ხრამები, იმდენად ვიწრო, რომ გულმაგარი კაცი ზედ გადახტომასაც გაბედავდა, მაგრამ თავბრუსდამხვევად ღრმა, მათი უჩინარი ფსკერებისაკენ მაღალი ჩანჩქერები ჩაჰქუხდნენ. ხვდებოდათ ბნელი ხეებიც, რომელთაც ვერც ზედ გადაეცლებოდი და ვერც შიგ ჩაცოცებას მოახერხებდი. ზოგჯერ თვალწინ ეშლებოდათ თვალისგასახარად მწვანე მაცდური საფლობები, ერთიანად მოჩითული ნერნეტა ჭრელი ყვავილებით, ოლონდაც იქ უზრუნველად შეხეტებული დატვირთული პონი ველარასოდეს გამოაღწევდა უკან.

ფონიდან მთებამდე მართლაც წარმოუდგენლად ფართო, თვალუწვდენელი მხარე გადაშლილიყო. ბილბოს გაოცება იპყრობდა. ერთადერთი ბილიკი თეთრი ქვებით მოენიშნათ, რომელთაგან ზოგი პატარა და შეუმჩნეველი იყო, ზოგიც სანახევროდ ჩაფლულიყო ხავსსა და ღვიბში. გენდალფის მეგზურობითაც კი გზას მეტად ნელა მიუყვებოდნენ, თუმც ჯადოქარი, როგორც ჩანს, კარგად იცნობდა ბილიკს. იგი თავს ატრიალებდა, ქვა-ნიშნებს აკვირებოდა და წვერებს არხევდა. მის ნაჩვენებ გზას მისდევდნენ დანარჩენნი. დღემ ქრობა იწყო, მათ ძიებას კი ბოლო არ უჩანდა. ჩაის დრომ გადაიარა, მალე მას უიმედოდ მიჰყვებოდა ვახშმის ჟამიც. გარშემო ღამის პეპლები დაფარფატებდნენ, დღის შუქი ილეოდა, მთვარე კი ჯერ არ ამოსულიყო. ბილბოს პონი ქვებსა და ბილიკზე ამოჩრილ ფესვებზე აბორძიკდა. და მგზავრები ისე ანაზდად

გადაანყდნენ დაქანებულ ციცაბო დაღმართს, რომ გენდალფის ცხენი ლამის ფერდობზე დაცურდა.

– როგორც იქნა, მოვედით! – ნამოიძახა ჯადოქარმა. დანარჩენებიც გარშემო შემოუჯარნენ მას და ფერდობზე გადაიხედეს. შორს, დაბლა ველობი გადაშლილიყო. გაისმოდა ქვის კალაპოტში მორაკრაკე წყლის ხმა, პაერში ხეების სუნი დარიალებდა, ხოლო მდინარის გადაღმა, ველის კიდეზე სინათლე ილანდებოდა.

ბილბოს სამუდამოდ დაახსოვდა, როგორ ეშვებოდნენ ციცაბო, დაკლავნილ ბილიკზე ფორხილითა და სრიალით ველვარდნილის ფარული ველისაკენ. დაბლა და დაბლა სულ უფრო თბებოდა პაერი, ფიჭვების სურნელი რულს გვრიდა, ბილბო ყვინთავდა და პონის ზურგიდან ცურდებოდა, ზოგჯერ კი ცხვირს ახლიდა მის ფაფრიან კისერს. ყოველი ნაბიჯი მგზავრებს ხალისსა და მხნეობას მატებდა. ისინი უკვე მუხებსა და წიფლებს შორის მიდიოდნენ მოალერსე ბინდში. გარემოს სიმწვანე ჩამონოლილ ბნელში ინთქმებოდა, როდესაც, როგორც იყო, მიადგნენ ბორცვს, მდინარის ჩქერებს რომ გადასცქეროდა.

– შმ... ელფების სუნი მცემსო! – გაიფიქრა ბილბომ და ვარსკვლავებს ახედა, ცისფერ და კაშკაშა ვარსკვლავებს. სწორედ ამ დროს მათ ყურს მოკისკასე სიმღერის ხმა მისწვდა:

ო, აქ რას აკეთებთ ერთად,
ან საით მიდიხართ, ნეტავ?!
უნდა დაჭედოთ პონები,
მდინარე მოღელღავს გორებით,
ტრა-ლა-ლა, ტრა-ლა-ლი, ტრა-ლა-ლე,
იქ, დაბლა, მომწვანო ტრამალზე.

ო, აქ რას დაეძებთ ერთად,
ან რას საქმიანობთ ნეტავ?
ფიჩხი აბოლდება ხველებით,
ცეცხლზე გამოცხვება კვერები,
ო, ტრა-ლა-ლი, ტრა-ლა-ლე, ტრა-ლა-ლა,
ველი მხიარულობს,
პა-პა-პა!

ო, საით მიდიხართ ერთად,
წვერების ცანცარიტ, ნეტა?
არავინ იცის ნამდვილი,
თუ რისთვის მოვიდა ბეგინსი,
ბალინი, დვალინი
რად თელენ კოინდარს
ძირს, ველზე,
ივნისში,
პი-პი-პი!

ნეტავ, აქ დარჩენას აპირებთ
თუ ფრენით გადუვლით ნაპირებს?
გზას ასცდნენ პონები თქვენი,
ილევა სინათლის ფერი,
რა სისულელეა გაფრენა,
ნამდვილად სჯობია დარჩენა!
დილამდე დაუგდეთ ყური,
სანამ ბნელს წაუვა სული,
ამ ჩვენს სიმღერას –
ტრი-ლი-ლი!

ისინი იცინოდნენ და მღეროდნენ ხეებს შორის და ოდნავადაც არ შეწუხდებოდნენ, რომ გეტქვით, გვარიან აბდაუბდასაც ჩმახავთო. ამის გაგონებაზე კიდეც უფრო გაიცინებდნენ ელფები – რასაკვირველია, ელფები იყვნენ! მალე ბილბომ მათ ლანდებსაც მოჰკრა თვალი ჩამონოლილ ბინდში. ბილბოს უყვარდა ელფები, თუმცა ძალიან იშვიათად ხვდებოდა მათ და ცოტათი კიდეც უფრთხოდა. ხოლო გნომები დიდად არ სწყალობენ ელფებს. თავად თორინისა და მის ძმობილთა მსგავს ღირსეულ გნომებსაც კი ელფები სულელებად მიაჩნიათ (რაც თავისთავად დიდი სისულელეა) და ბრაზდებიან მათზე, რადგანაც ზოგი ელფი დასცინის ხოლმე გნომებს, განსაკუთრებით მათ გრძელ წვერებს აყრიან ხოლმე სიცილს.

– დახეთ, დახეთ! – გაისმა ხმა, – ერთი შეხედეთ! ჰობიტი ბილბო პონიზე ამხედრებულა! ჩინებულია!

– გასაოცარი საქმეა!

და მათ ნამოიწყეს სხვა სიმღერა, ისეთივე აბდაუბდა, როგორსაც მანამდე მღეროდნენ. ბოლოს ერთი მაღალი მოხდენილი ჭაბუკი გამოსცდა ხეებს და თავდადრეკით მიესალმა გენდალფსა და თორინს.

– კეთილი იყოს თქვენი მობრძანება! – თქვა მან.

– გმადლობთ, – მიუგო თორინმა მშრალად. გენდალფი კი უმაღლესი დაქვეითდა, ელფებში გაერია და მხიარული საუბარი გააბა.

– თქვენ ოდნავ ასცდით გზას, – თქვა ელფმა, – თუკი, ცხადია, იმ ერთადერთ ბილიყს ეძებთ, წყალზე რომ გადადის და მდინარის გადაღმა სახლისკენ მიემართება. ჩვენ გიჩვენებთ მართალ გზას, ოღონდ ხიბზე გადასვლისას სჯობს, დაქვეითდეთ. არ შეყოვნდებით ჩვენთან ერთად სამღერლად? თუ გიჯობთ, უმაღლესი გზა? იქ ვახშამი მზადდება, – დაუმატა მან, – კვამლი მოდის კერძის მოსახარშად ანთებული კოცონებიდან.

თუმც ბილბო ძალიან იყო დაღლილი, მაინც სიამოვნებით დარჩებოდა ელფებთან. ივნისის ღამეს ვარსკვლავიანი ცის ქვეშ ელფების სიმღერა გამოსატოვარი რამ როდია, თუკი, ცხადია, გულს გხვდებათ ამგვარი რამეები. ჰობიტს უნდოდა, თავადაც შეხშიანებოდა, გამოლაპარაკებოდა ხალხს, რომელთაც იცოდნენ მისი სახელი, იცოდნენ, ალბათ, ყველაფერი მის შესახებ, თუმც თავად მანამდე არასოდეს ენახა ისინი. ნეტავ, რას ფიქრობდნენ ელფები მისი მოგზაურობის თაობაზე? მათ ხომ ბევრი, ბევრი რამ იციან, უჩვეულოდ სწრაფად ჰკრეფენ ახალ ამბებს და ქარის უსწრაფესად შეიტყობენ ხოლმე, რა ხდება და რას საქმიანობს ხალხი უცხო მხარეში.

მაგრამ გნომებს უკლებლივ ყველას ვახშამი სურდა, თანაც რაც შეიძლება მალე, ამიტომ აღარ შეჩერებულან. გაუძღვნენ პონებს და გასწიეს, მალე გავიდნენ კარგად გატკეპნილ ბილიყზე და ბოლოს მდინარესაც მიაღწენ. ჩქერალი სწრაფად და ხმაურით მიქროდა, ასე მიიჩქარიან ხოლმე ზაფხულის საღამოს მთის ნაკადები, მთელ დღეს მალა მზის გულზე გამთბარი თოვლისაგან ჩამონურულნი. მდინარეზე ვიწრო, უმოაჯირო ქვის ხიდი გადადიოდა, სწორედ იმხელა, რომ ზედ პონის გაეგლო. მგზავრებმა ფრთხილად, დაწალიკებით გადაიარეს ხიდი, ყველას თავ-თავისი პონი მიყავდა ალვირით. ელფებმა მდინარესთან ბრდღვიალა სანთურები მოიტანეს და კვლავ წამოიწყეს მხიარული სიმღერა, თანაც სიცილ-ხარხარით მიაცილებდნენ სტუმრებს.

– ნუ, ნუ ჩაანობ ნვერებს მდინარეში, მამილო! – ეძახდნენ ისინი თორინს, რომელიც ნელში მოკაცულიყო და ღამის დაოთხილი გადადიოდა ვიწრო ხიბზე, – ისედაც გრძელია, დაღობა აღარ სჭირდება!

– უფრთხილდით, არ შეაჭამოთ ბილბოს ყველა ნამცხვარი! – იცინოდნენ ელფები, – ასეთი მსუქანი როგორღა გაძვრება გასაღების ჭუჭრუტანაში!

– ჩუ, ჩუმად, კეთილო ხალხო! და ღამე მშვიდობისა! – მიუბრუნდა მათ გენდალფი, მწკრივის ბოლოში რომ მიდიოდა, – ველბსაც ასხიათ ყურები, ხოლო ზოგიერთ ელფს მეტად უზრუნველი ენა ჰქონია. ღამე მშვიდობისა!

და ბოლოს, მგზავრებმა მიაღწიეს ბოლო შინაურულ ბინას, რომლის კარიც ფართოდ გაეღოთ სტუმრების დასახვედრად.

საოცარია, მაგრამ სასიამოვნო ამბებზე და საამოდ გატარებულ დღეებზე ბევრს ვერაფერს მოყვები და მოსასმენიც ბევრი არაფერია ხოლმე. უსიამო, ამაფორიაქებელი და ამაზრზენი ამბები კი ენას მოლლიან და მსმენელიც არ დაგელევა. მგზავრები დიდხანს დარჩნენ ამ მშვენიერ სახლში, სულ თოთხმეტი დღე, და გაუძნელდათ მასთან განშორება. ბილბო სიხარულით დარჩებოდა აქ მუდამ და მუდამ, თუნდაც მხოლოდ სურვილი ყოფილიყო საკმარისი, რომ უწვალებლად და უდავიდარაბოდ უმაღლესი თავის ჰობიტის სოროში დაბრუნებულიყო. ოღონდ, მათი იქ ყოფნის შესახებ თითქმის არაფერია მოსაყოლი.

მათი მასპინძელი, ელფთა მეგობარი ელრონდი ერთი მათგანი იყო, ვის მამათაც ჯერ კიდევ ისტორიის დასაბამამდე გარდახდომოდან დაუჯერებელი თავგადასავლები და უწყოდნენ, თუ რა იყო ელფთა და ჩრდილოელ კაცთა ბრძოლა სასტიკ გობლინებთან. იმჟამად ჯერ კიდევ ცხოვრობდნენ ელფებისა და ჩრდილოელ გმირთა საერთო შთამომავალნი და ელრონდი მათი წინამძღვარი გახლდათ. იგი იყო ელფთა თავადივით კეთილად აღზავი და სახით მშვენიერი, მემომარივით მძლავრი, ჯადოქარივით ბრძენი, გნომთა მეფეებივით ღირსეული და გაზაფხულივით გულკეთილი. მრავალ საგმირო ამბავს ყვებოდნენ ელრონდზე; ბილბოს დიდ თავგადასავალში კი მას მცირე, თუმც მნიშვნელოვანი წილი ედო, რასაც თქვენც შეიტყობთ, თუკი ოდესმე გავასრულებთ ამ თავგადასავალს. ელრონდის სახლში საამური იყო ჭამა თუ ძილი, მუშაობა თუ ამბების თხრობა, სიმღერა თუ უბრალოდ ჯდომა და კეთილად ფიქრი, და ყოველივე ამის თანაბარი ნაზავიც გულს ეფონებოდა. ავი და ბოროტი ვერ შემოდიოდა ველვარდნილის ჯადოსნურ მიწაზე.

მრავალი საგმირო ამბავი ითქვა და მრავალი მშვენიერი სიმღერა იმღერეს ელრონდის სახლში. სულ რამოდენიმე დღეში სტუმრებმაც და მათმა პონებმაც დაისვენეს და ძალა მოიკრიბეს. მათი ტანსაცმელი გაახლეს, წყლულები და დაბეჭდილობანი მოუშუშდათ, განწყობა გამოუკეთდათ და გულს ახალი იმედები დაესახათ. ჩანთები და ხურჯინები მსუბუქი, მაგრამ ძალისმომცემი საკვებით შეუვსეს – ასეთი მარაგი მთებს უფრო იოლად გადაატარებინებდათ – და საკვებზე არანაკლებ საჭირო ბრძნული რჩევებითაც აღჭურვეს. ახლოვდებოდა ზაფხულის ნაბუნიობა და ისინი აპირებდნენ, გზა სწორედ ამ დღეს, მზის ამოსვლისთანავე განეგრძოთ.

ელრონდს ყველაფერი მოეხსენებოდა ყოველნაირი რუნული წარწერების შესახებ. მან გულდასმით დაათვალიერა ტროლების ბუნაგიდან წამოღებული ხმლები.

– ეს ხმლები ტროლების ნაოსტატარი როდია, – თქვა მან, – ისინი დიდი,

დიდი ხნის წინათ ჩემი მოდგმის დასავლელ მაღალ ელფებს გამოუჭედავთ ციხე-ქალაქ გონდოლინში გობლინებთან საომრად. ეს ქალაქი დრაკონებმა და გობლინებმა მრავალი საუკუნის წინათ ნანგრევებად აქციეს და, ალბათ, მათი ნაძარცვ-ნაალაფარიდან გადარჩნენ ეს ხმლები. თორინ, რუნები ამ მახვილს ორკრისტს უხმობენ, გონდოლინის ძველ ენაზე ეს „გობლინების მუღეტს“ ნიშნავს; ბრძოლებში სახელგანთქმული იყო ეს ხმალი. ხოლო ამ მახვილისათვის, გენდალფ, გლამდრინგი უნოდებიათ – „რისხვა მტრისა“ – და გონდოლინის მეფესაც პყვრია იგი ოდესღაც ხელთ. ამიერიდან კი თქვენ მოუფრთხილდით ამ იარაღს!

– ნეტავ, ტროლებს საიდანღა ჩაუვარდათ ხელში? – იკითხა თორინმა, თან ყურადღებით შეათვალიერა მახვილის პირი.

– ძნელი სათქმელია, – მიუგო ელრონდმა, – ალბათ, თქვენმა ტროლებმა სხვა მძარცველები გაძარცვეს, ან ძველად გადანახული განძის ნაშთს მიაგნეს სადმე, მთის ბებერ გამოქვაბულებში. მსმენია, რომ მორიას მაღაროთა უდაბურ მღვიმეებში დღესაც მრავლად არის დამარხული დავიწყებული განძი.

თორინი დააფიქრა მასპინძლის სიტყვებმა.

– ამ მახვილს თვალისჩინივით მოვუფრთხილდები, – თქვა მან, – იქნებ, კვლავაც ჟღეროს გობლინები, როგორც ოდეს უფლეთია!

– ამ სურვილს, იქნებ, მალეც ეწეროს ახდენა მთის გებზე, – შეეხმიანა მას ელრონდი, – ახლა კი თქვენი რუკა მიჩვენეთ.

იგი ხანგრძლივად და გულდასმით ჩააცქერდა რუკას და ნელა გაიქნია თავი. ელრონდისათვის უცხო იყო გნომთა გულისტკივილი, მათი მწველი სიყვარული ოქროს მიმართ, მაგრამ მას სძულდა დრაკონის ავი საქმენი. ნუხილით იგონებდა იგი ნანგრევებად ქცეულ ხალისიან ქალაქ დეილს, მის დაქცეულ ხმიერ სამრეკლოებს, ნათელი მდინარე ჩქერულას გადაბუგულ ნაპირებს. მაღლა, ცაში ფართო ვერცხლისფერ ნახევარწრედ ენთო მთვარე. ელრონდმა რუკა ასწია, ფურცელში მთვარის თეთრმა შუქმა გამოსჭვირა.

– ეს რაღაა? – თქვა მან, – იქ, სადაც რუნებით წერია: „ხუთი ფუტია კარი სიმაღლით, სამნი გადიან განში მხარდამხარ“ – იქვე მთვარის ასოები მოჩანს.

– რა არის მთვარის ასოები? – იკითხა გულაჩქროლებულმა პობიტმა. როგორც უკვე მოგახსენეთ, მას უყვარდა რუკები, უყვარდა რუნები, მოხდენილი ასოები და გამოუცნობი მშვენიერი ხელნაწერები, თუმცა თავად მეტისმეტად წვრილი, განლობილი ასოები გამოსდიოდა.

– მთვარის ასოებიც რუნებით ნაწერია, ოღონდ თვალისათვის უხილავია, – მიუგო ელრონდმა, – ჰო, უხილავია, როდესაც პირდაპირ უცქერ. ისინი მარტო მაშინ ჩანს, როდესაც მთვარე ანათებს მათ მიღმა. ხოლო უფრო ფარული და ოსტატური ნაწერის ნასაკითხად ეს მთვარე იგივე სისავსის, წლის

იმავე დროისა უნდა იყოს, რაც ასოების დაწერის დროს იყო. მთვარის ასოები გნომებმა მოიგონეს და ვერცხლის კალმებით გამოჰყავდათ ისინი – ამას შენი მეგობრებიც გეტყვიან. ამ რუკაზე კი მთვარის ასოებით ზაფხულის ნაბუნობის წინა საღამოს უწერიათ, ნახევარმთვარეობისას, მრავალი წლის წინათ.

– და რა წერია ამ ასოებით? – ერთხმად დაეკითხნენ გენდალფი და თორინი, იქნებ, ცოტათი გულდანყვეტილნიც, რაკი ელრონდმა პირველმა დაინახა ფარული წარწერა. თუმცა მათ მანამდე არცა ჰქონიათ ამ ასოების ნასაკითხად ხელსაყრელი შემთხვევა და, უფალმა უწყის, სხვა შესაფერი დღე როდისღა დადგებოდა.

– „დადექი რუხ ლოდთან, შაშვი რომ დაიჭახჭახებს“, – ამოიკითხა ელრონდმა, – „და დურიანის დღის ჩამავალი მზე უკანასკნელი სხივით გასაღების ქუჩრუტანას გაანათებს“.

– დურიანი, დურიანი, – გაიმეორა თორინმა, – იგი გრძელწვერათა, გნომების უძველესი ტომის მამათა მამა იყო. მე მისი შთამომავალი ვარ.

– დურიანის დღე – რომელია? – ჰკითხა ელრონდმა.

– როგორც ყველას მოგეხსენებათ, გნომთა ახალი წელი შემოდგომის უკანასკნელი მთვარის დაბადებისას იწყება, ზამთრის პირას. როდესაც შემოდგომის უკანასკნელი ახალი მთვარე და მზე ერთად მოჩანს ცაზე – იმ დღეს ჩვენ დურიანის დღეს ვუხმობთ. ოღონდაც ვშიშობ, დიდად ვერაფრით დაგვხმარება ამის გაგება, რადგანაც ამჟამად გნომებს დაკარგული აქვთ ცოდნა, თუ როგორ უნდა შეიტყონ, კვლავ როდის დადგება ამგვარი დღე.

– ეს მერე ვნახოთ, – თქვა გენდალფმა, – რაიმე კიდევ წერია?

– ამ მთვარეზე მეტი არაფერი ჩანს, – უპასუხა ელრონდმა და რუკა თორინს დაუბრუნა. შემდეგ კი ყველანი წყლისპირას ჩავიდნენ, რათა ზაფხულის ნაბუნობის ღამეს ელფების ცეკვა და სიმღერა ეხილათ.

ზაფხულის ნაბუნობის დილა საოცნებოდ მშვენიერი და ცინცხალი გათენდა – ლურჯ ცაზე არა ღრუბელი არ ილანდებოდა, მზის ათინათი ცეკვავდა წყალზე. მხედრები კვლავ გზას გაუდგნენ, მათ ელფთა გამოსათხოვარი სიმღერა მშვიდობის გზას უქადდა, გამხნეებულებს აღარ აფრთხოვდათ ახალი თავგადასავლები და წვრილად იცოდნენ, მთებში რომელ გზას უნდა დასდგომოდნენ, ქედს გადაღმა გაშლილ ქვეყანაში რომ გადასულიყვნენ.

4 მთას გადაღმა და მთის ძველ

ნისლიანი მთებისაკენ მრავალი დაჩეხილ-დანაპრალეული ბილიკი მიემართებოდა, ოღონდ ეს ცრუ და მაცდური ბილიკები მგზავრს ან უგზოობაში შეიტყუებდა, ან ფათურაკს გადაჰყრიდა. ბნელ ნაპრალებში მრავლად ბუდობდნენ ავი არსებანი, ხევებში ხიფათი ჩაბუდებულიყო. გნომებსა და ჰობიტს ელრონდის ბრძნული რჩევა და გენდალფის ცოდნა-მეხსიერება დაეხმარათ, რათა ისინი საჭირო ხეობისაკენ მართალ გზას შეჰყოლოდნენ.

მრავალი დღე გავიდა, რაც მგზავრებმა ელრონდის სახლი დატოვეს. სადღაც შორს, უკან დარჩა ბოლო შინაურული ბინა, ისინი კი სულ აღმა, აღმა, აღმა მიიწევდნენ. ბილიკი ძნელად სავალი და ხიფათიანი იყო, დაუსრულებელ, დახლართულ, უდაბურ გზას მიუყვებოდნენ მხედრები. ახლა მათ შეეძლოთ, მაღლიდან გადაევლოთ თვალი უკან მოტოვებული ქვეყნებისათვის, დაბლა შორეთში რომ გადაშლილიყო. და ძალიან, ძალიან შორს, დასავლეთით, იქ, სადაც ცისფრდებოდა და მერთალდებოდა ხაზები, ბილბოს სამშობლო ეგულებოდა, მშვიდობიანი და უზრუნველი ცხოვრება, თავისი პატარა ჰობიტის სორო. აქ, მაღლა მთებში კი მწველი სუსხი იდგა, კლდეებს შორის გამჭოლი ქარები ზუზუნებდნენ. ზოგჯერ ზემოდან შუადღის მზის სხივებით თოვლიდან მომლღვალი ლოდები წყდებოდა და მგზავრებს შორის ჩაიქროლებდა, ან თავზე გადაუფრენდათ ხოლმე. მოუსვენრად ატარებდნენ სუსხიან ღამეებს, დღისით კი ველარ ბედავდნენ სიმღერას და ხმამაღლა ლაპარაკს – მთის ექო თითქოს იმუქრებოდა, მდუმარებას კი არ სურდა, წყლის ჩხრიალის, ქარის ზუზუნისა და ქვების ტკაცუნის გარდა სხვა რამ ხმა გაჩქამებულიყო იმ არემარეზე.

– იქ, დაბლა შუა ზაფხულია, – ფიქრობდა ბილბო, – თიბვა აქვთ გაჩაღებული და პიკნიკები. ასე თუ ვივლით, სანამ იქით მხარეს გადახედვას მაინც მოვახერხებთ, ქვემოთ მკასაც მორჩებიან, კენკრის შეგროვებასაც...

ბილბოს თანამგზავრებიც მსგავს უგემურ ფიქრებს მისცემოდნენ. ელრონდის სახლიდან ზაფხულის ნაბუნობის დილას გამოყოლილი მხიარული თავდაჯერების კვალიც გაშქრალიყო, ისინი აღარ ყვებოდნენ ხალისიანად, როგორ გადაივლიდნენ მთებს და შემდეგ სწრაფად გადასერავდნენ მთაგრეხილის იქით გადაშლილ ქვეყნებსაც. ბოლო შინაურულ ბინაში იმასაც კი ვარაუდობდნენ, ეულ მთაში დატანებულ საიდუმლო კარს შემოდგომის ბოლო ახალმთვარეობამდე მივალნევთ და იქნებ სწორედ მაშინ იყოს დურიანის

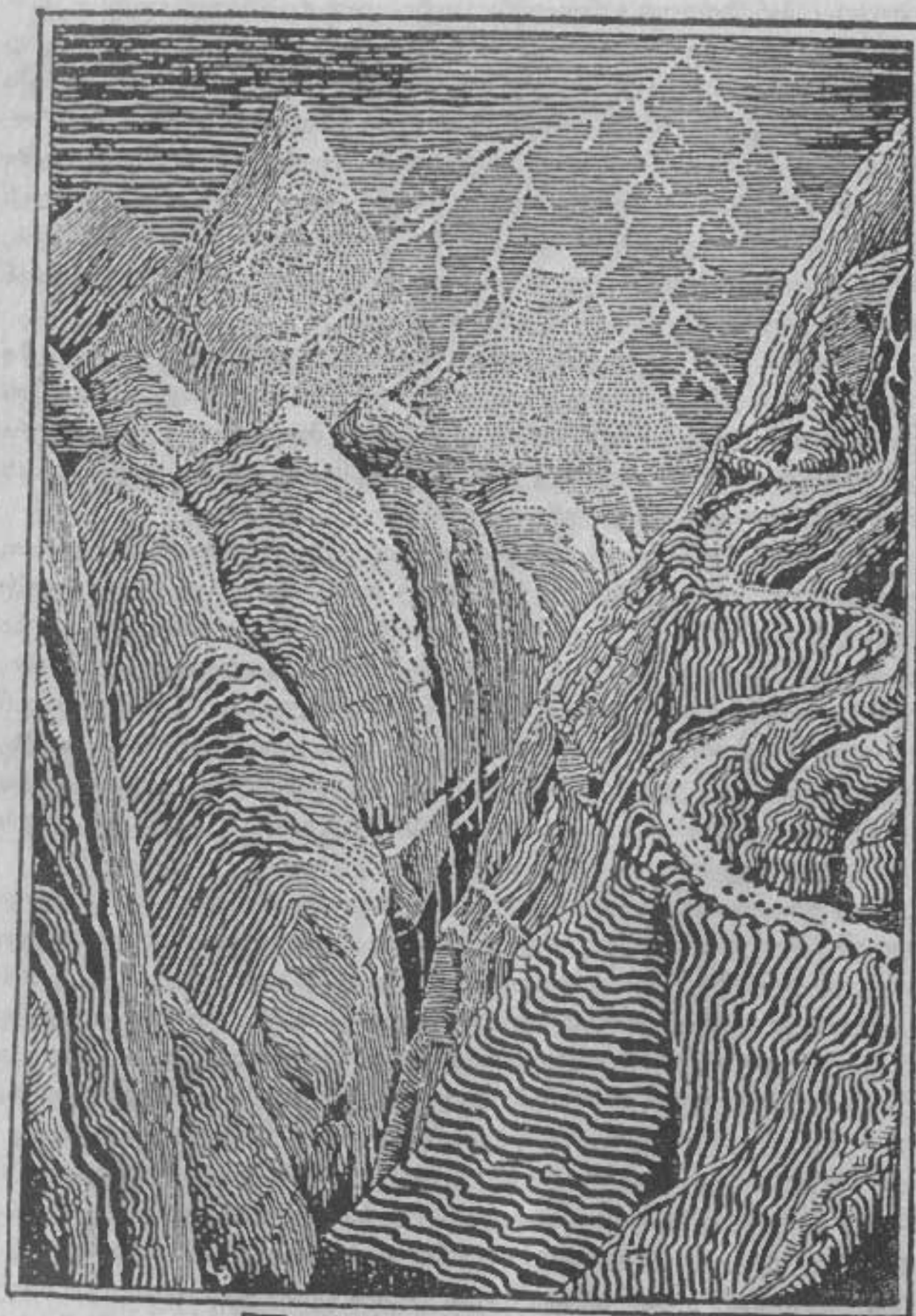
დღეცო. მაშინ მხოლოდ გენდალფმა გაიქნია თავი და არაფერი თქვა – გნომებს დიდი ხანი იყო, ამ გზებით აღარ ევლოთ, მაგრამ გენდალფმა კი კარგად უწყოდა, როგორ იმატა და იმრავლა ხიფათმა და ბოროტებამ ველურ მხარეში მას აქეთ, რაც დრაკონებმა იქიდან ადამიანები განდევნეს, მორიას მაღაროებში ბრძოლის შემდგომ კი ნისლიანი მთების წიაღებს ურიცხვი გობლინები მოედვნენ იდუმალ. გენდალფის დარი ბრძენი ჯადოქრების და ელრონდის მსგავს საიმედო მეგობართა თანადგომაც კი შეიძლება ამაო აღმოჩნდეს, როდესაც ველური მხარის კიდესთან ამოუცნობი ფათერაკები დაგატყდებიან თავს, და გენდალფმა ეს ძალიან კარგად იცოდა.

მან იცოდა, რომ გაუთვალისწინებელ ხიფათს ყოველ ნაბიჯზე შეეძლო, გზა ჩაეხერგა მათთვის და იმედიც არა ჰქონდა, რომ შემზარავი თავგადასავლების გარეშე გადაივლიდნენ ამ უზარმაზარ, ცადაწვდილ მთაგრეხილს, ეული მწვერვალებისა და შიშისმგვრელი ველების მხარეს, სადაც არავის ხელმწიფებას სცნობდნენ და იცნობდნენ. ვერც გადაიარეს.

ყველაფერი რიგზე იყო, სანამ ერთ დღესაც ჭექა-ქუხილი არ წამოენიათ, ჭექა-ქუხილი კი არა, ნამდვილი ქარიშხალი. იცით, თუ რა საშინელია ხოლმე ჭექა-ქუხილი ბარში და ჭალებში, მით უფრო, თუ ორი ქარიშხალი შეხვდება და შეასკდება ერთმანეთს. ბევრად უფრო შემზარავია ელვა და ჭექა მთაში, ღამით, როდესაც გრიგალნი აღსდგებიან აღმოსავლეთსა და დასავლეთიდან და ქედებს ზემოთ ერკინებიან ერთმანეთს. ელვა ემსხვრევა მწვერვალებს, კლდეები ირყევა, ქუხილი პაერს ფხრენს და გრგვინვით აწყდება ყველა ღრმულსა თუ ქვაბულს, წყვდიადი თავზარდამცემი გრიალით და ელვის ანაზღუელი გაკვესებით ივსება, იძაბება...

ბილბოს ამისთანა არაფერი ენახა და წარმოედგინა მანამდე. ისინი მიყუჟულიყვნენ მთის ვიწრო ბილიკზე, რომლის ცალი ციცაბო კიდე თავბრუდამხვევი სიმაღლიდან იჩეხებოდა დაბლა, პირქუში და დანისლული ველისაკენ. ღამის სათევად ყველანი წამოხრილ კლდეს შეჰფარებოდნენ, საბანში გახვეული ბილბო კლდის ძირას მიწოლილიყო და თავითფეხებამდე ცახცახებდა. იგი ელვის შუქზე ხედავდა, რომ ხრამს იქით ქვის გოლიათები გამოსულიყვნენ და თავშესაქცევად ვეება ლოდებს უგდებდნენ ერთმანეთს, იჭერდნენ და სიბნელეში სტყორცნიდნენ გამოსროლილ კლდის ნატეხებს, სადღაც დაბლა, ხეებს შორის რომ ილენებოდა ზათქითა და გრიალით. შემდეგ ატყდა ქარი და წვიმა, ქარაშოტი ყოველი მიმართულებით უშხაპუნებდა სეტყვას და წყლის ღვარს, გადმოკიდებული კლდე მგზავრებს ავდრისაგან ველარ იფარავდა. სულ მალე ყველა გაილუმპა, პონები თავჩაქინდრულები იდგნენ, კუდები ფეხებს შორის ამოეჭებინათ და ზოგი შიშისაგან ჩუმად ჭიხვინებდა – მათ ესმოდათ გოლიათების ხორხოცი და მთებს მოდებული ძახილი.

The Mountain-path

მთის ბილიკი

– ეს ჩვენ არ გვარგებს, – განაცხადა თორინმა, – თუკი არც ქარი გადაგვიძახებს უფსკრულში, დახრჩობასაც გადავრჩებით და არც მეხი დაგვეცემა, რომელიმე გოლიათი მაინც აგვიყვანს და მუხლის გასამართად ცისკენ შეგვაპანლურებს!

– თუკი უკეთესი ადგილი გეგულება, გაგვიძეხი და წამოგყვებით, – მოუჭრა გენდალფმა, რომელიც საზიზღარ გუნებაზე იდგა და ნამდვილად არ ეხატებოდა გულს გოლიათების მეზობლობა.

დავა დამთავრდა იმით, რომ ფილი და კილი უკეთესი თავშესაფრის მოსაძებნად გაგზავნეს. მათ სხვებზე მეტად უჭრიდათ თვალი და, რაკი დანარჩენ გნომებზე ორმოცდაათიოდე წლით უმცროსები მაინც იყვნენ, ამგვარი სამუშაო ჩვეულებრივ მათ ეკისრებოდათ (თუკი, რასაკვირველია, ყველასათვის ცხადი იყო, ბილბოს გაგზავნა ფუჭი იმედიყო). როდესაც რაიმეს პოვნა გასურთ, უნდა ეძებოთო, დამოდღერა თორინმა ახალგაზრდა გნომები. მართლაც, როდესაც კაცი კარგად ეძებს, რაიმეს უთუოდ იპოვის, თუმც ნაპოვნი ყოველთვის როდი აღმოჩნდება საჭირო და გამოსადეგი. ამჯერადაც ასე მოხდა.

მალე ფილი და კილი ცოცხვით დაბრუნდნენ უკან, კლდის შვერილებს ეჭიდებოდნენ ქარში.

– მშრალი გამოქვაბული ვიპოვეთ, – თქვეს მათ, – აქვე, შემდეგი მოსახვევის იქით. პონებიც და ჩვენც, ყველანი დავეტევით შიგნით.

– კარგად დაათვალიერეთ, მთლიანად? – ეჭვით დაეკითხათ ჯადოქარი, რომელმაც იცოდა, რომ მალლა მთაში იშვიათად თუა გამოქვაბული ცარიელი.

– კი, კი, – დაუდასტურეს ფილიმ და კილიმ, თუმც ყველა ხვდებოდა, ისე ჩქარა დაბრუნდნენ უკან, ბევრს ვერაფერს დაათვალიერებდნენო, – გამოქვაბული არც ისე დიდია და არც ისე ღრმა.

გამოქვაბულში დაბინავება შეიძლება საშიში აღმოჩნდეს, თუკი არ იცი, რამდენად შორს ღრმადდება იგი, საით მიემართება და შიგნით ვინ მოგელოდება. მაგრამ ფილისა და კილის ნაპოვნი მღვიმე ყველამ შესაფერის თავშესაფრად ჩათვალა. თავანყვეტილი ქარი სტვენდა და ქროდა, განუწყვეტილად გრიალებდა მეხი და იოლი საქმე როდი იყო გამოქვაბულამდე მიღწევა და პონების გადაყვანა. მაგრამ იქამდე მართლაც არ იყო შორი და მათ მალე მიაღწიეს ბილიკზე გადმოდგმულ დიდ კლდეს. მის უკან მთის ფერდში დაბალი თალი იხსნებოდა, შიგ გაჭირვებით გაძვრებოდა ბარგამოხსნილი და უნაგირმოხდილი პონი. ყველანი სათითაოდ შებარგდნენ გამოქვაბულში. აქ მათ ელარ მისწვდებოდნენ ქვის გოლიათები და მათი აბურთავებული ლოდები, და საამოც კი იყო გარეთ მობობოქრე ქარისა და წვიმის ყურისგდება. ოღონდ გენდალფი არ აპირებდა, აუტკივარი თავი აეტკივებინა. მან აანთო თავისი ქვერთხი – როგორც მაშინ, ბილბოს სასადილოში, თითქოსდა დიდი, ძალიან

დიდი ხნის წინათ – და კვერთხის შუქზე კიდით-კიდე გადაჩხრიკეს გამოქვაბული. იგი საკმაოდ მოზრდილი იყო, მაგრამ არა ვეება და იდუმალი, მშრალი იატაკითა და აქა-იქ მყუდრო კუთხე-კუნჭულებით. მღვიმის ბოლოში მოხერხებულად მოთავსდნენ პონები, იდგნენ იქ მოულოდნელი ცვლილებით გახარებული, ორთქლი ასდიოდათ და მადიანად ხრამუნობდნენ ცხვირზე წამოცმულ თოფრებში. ოინმა და გლოინმა შემოსასვლელში ცეცხლის გაჩაღება მოისურვეს ტანსაცმლის გასაშრობად, მაგრამ გენდალფმა გადაჭრით იუარა. მაშინ სველი სამოსი იატაკზე გაფინეს, ფუთებიდან ამოღებული მშრალეები გადაიცვეს, მოხერხებულად დაიგეს საბნები, მოიმარჯვეს თავ-თავისი ჩიბუხები და კვამლის რგოლების ბოლებას მოჰყვნენ. გენდალფი მათ შესაყოლიებლად რგოლებს ნაირფრად ფერავდა და ჭერთან აცეკვებდა. ისინი საუბრობდნენ და საუბრობდნენ, სულ გადაივიწყეს ქარიშხალი და ბჭობდნენ, თითოეული რაში მოიხმარდა თავის წილ სიმდიდრეს განძის მოპოვების შემდეგ (რაც იმჟამად არცთუ დაუჯერებელ საქმედ ეჩვენებოდათ) და ერთიმეორის მიყოლებით ჩაეძინათ. ვაი, რომ იმ საღამოს უკანასკნელად მოიხმარეს თავიანთი პონები, ფუთები, ყუთები, იარაღები და ყოველგვარი აღჭურვილობა!

როგორც იმ ღამეს აღმოჩნდა, გნომებმა მართლაც ბედად წამოიყვანეს თან პატარა ბილბო ბეგინსი. მას რატომღაც დიდხანს არ ჩაეძინა, ხოლო როდესაც როგორც იყო ჩათვლიმა, საძაგელი სიზმრები მოეჯარნენ. ბილბოს ესიზმრებოდა, რომ გამოქვაბულის უკანა კედელზე ნელ-ნელა გაიხსნა ბზარი, გადიდდა, გადიდდა, უფრო და უფრო ფართოდ დაალო პირი... ბილბოს ძალიან ეშინოდა, მაგრამ ვერც ყვიროდა, ვერც გარბოდა, უმწეოდ იწვა და ნაპრალს მისჩერებოდა. შემდეგ ესიზმრა, როგორ დაფერდდა გამოქვაბულის იატაკი, ბილბო ჩაცურდა, ჩავარდა სადღაც, დაბლა და დაბლა, ქვემოთ – უფაღმა უწყის, საით...

ბილბო შეკრთა და გამოფხიზლდა, და დაინახა, რომ მისი სიზმარი ცხადდებოდა: გამოქვაბულის უკანა კედელში მართლაც გახსნილიყო ბზარი და უკვე ფართო გასასვლელად გადაქცეულიყო. მან თვალი შეასწრო შიგ გაუჩინარებული უკანასკნელი პონის კუდს და, ცხადია, სულისშემძვრელად დაინივლა. ხოლო პობიტებმა მათი ზომის კვალობაზე გასაოცრად ხმამაღალი ნივილი იციან.

იქიდან კი გამოხტნენ გობლინები, დიდი გობლინები, ვეება დაღრეჯილი გობლინები, ურიცხვი გობლინები, გამოხტნენ თვალის დახამხამებაში, თითო გნომს ბარე ექვსი დაეხვია და ორი კიდევ ბილბოსთვისაც მორჩა. წამის უმაღლესი წიკრის და ნაპრალში შეიღეს ყველანი – მაგრამ არა გენდალფი. ბილბოს ყვირილმა ჯადოქარი უმაღლესი გამოაფხიზლა და, როდესაც გობლინები შესაპყრობად შემოენწყნენ, გამოქვაბული თვალისმომჭრელმა ელვამ გაანათა, დენთის სუნი დადგა და რამოდენიმე მომხდური უსულოდ დაეცა.

ნაპრალი ტკაცუნით შეიკრა, ბილბო და გნომები კი მის უარეს მხარეს აღმოჩნდნენ! გენდალფი სადღა იყო? არც ტყვეებმა, არც გობლინებმა ეს არ იცოდნენ და გამოსარკვევად არც დაყოვნებულან. ბილბო და გნომები ხელთ მოიგდეს და უცნობი გზებით გააქანეს. უკუნი, უკუნი წყვდიადი იდგა, მხოლოდ მათათა ღრმა წიაღების ბინადარი გობლინები ხედავენ ასეთ სიბნელეში. ყოველ მხარეს იხლართებოდა და იცვეთებოდა დერეფნები, მაგრამ მათ გჭი არ შეშლიათ – ყოველი შესახვევი და გადასარბენი მშობლიური ქუჩასავით ნაცნობი იყო მათთვის. გზა დაღმა და დაღმა ეშვებოდა, პაერი გაუძალისად ჩამოიხუთა. დამტყვევებლები უხეშად ექაჩებოდნენ ტყვეებს, დაუნდობლად იჭმიტებოდნენ, საძაგელი ხორკლიანი ხმით ქირქილებდნენ და ხარხარებდნენ და ბილბო კიდევ უფრო უბედურად გრძნობდა თავს, ვიდრე მაშინ, როდესაც ტროლებმა ფეხის თითებით ააპორწიალეს და პაერში დაკიდეს. იგი კვლავ და კვლავ ნატრობდა თავის ჩინებულ ნათელ პობიტის სოროს და ამჯერადაც არა უკანასკნელად.

სადღაც წინ წითელი შუქი ალაპლაპდა. გობლინებმა ხრინწიანი ხმით წამოიწყეს სიმღერა, უფრო ყრანტალს რომ წააგავდა. სიმღერას ააყოლეს ქვაზე შიშველი ტერფების ტყაპუნი, გარბოდნენ და შეწყობილად მიიქნევდნენ ტყვეებსაც:

ჯახუნი, ტკაცუნი! აბა, ჰე, რას უცდი?!
 არსად არ გაუშვა! მიაღრჩე, რა უშავს?
 იქ, დაბლა დაქანდი! გობლინთა ქალაქი!
 რა გიჭირს, ბიჭი!
 ღრიალი, ღრენა! ბრაბუნი, მტვრევა!
 ურო და მარწუხი! გონგები გაწუხებს?!
 გარეკეთ ცემით მიწაში ქვევით!
 დაიჭი, ბიჭი!
 ბუხუნი, ჟღარუნი; მათრახის ტკაცუნი;
 ცემე და გაუხტი! აბღავლდი, აყმუვლდი!
 მიდი, წინ გაიგდე და თავს ნუ აიგდებ!
 მუსრავს გობლინეთი ჩვეული ილეთით!
 მიწა დაარწიეთ და ქვევით გასწიეთ,
 შენ იცი, ბიჭი!

საზარლად და შიშისმგვრელად გაისმოდა დერეფნებში სიმღერა, მისი გამოძახილი, გობლინთა ამაზრზენი ხარხარი. სიმღერის აზრი კი მარტივი იყო: გობლინებმა შოლტები მოიმარჯვეს და ქანცისგამწყვეტი სირბილით წინ

გაირეკეს ტყვეები. გრძელ მათრახებს ზუზუნნი გაჰქონდა მათ ზურგებზე და არა ერთმა გნომმა იძახა „ვაი დედა“ და იზმუვლა ვილაც ვიგინდარასავით, სანამ ყველანი ერთ უზარმაზარ გამოქვაბულში არ შეჩერდნენ.

გამოქვაბულს უზარმაზარი შუაცეცხლი და კედლებზე ჩაყოლებული ჩირაღდნები ანათებდა. იგი სავსე იყო გობლინებით, რომლებიც ხარხარებდნენ, ფეხებს აბაკუნებდნენ, ხელებს ატყაპუნებდნენ ალტაცებით, როდესაც გნომები და ბილბო (ის სულ ბოლოში მორბოდა და ყველაზე ახლოს იყო შოლტებთან) გამოქვაბულში შეცვივდნენ. მათ მათრახების ტკაცუნით და ყიჟინით მოსდევდნენ მარეკები. პონები უკვე აქ იყვნენ, დამფრთხალები უნესრიგოდ მიქუჩებულიყვნენ კუთხეში. აქვე ეყარა ტყვეების ბარგი, მათი ფუთები და ყუთები, დაღწილ-გამოშიგნული, გობლინების მიერ გადაქეჩილი, დასუნული და ხელნაფათურები, ჩხუბითა და აურზაურით დატაცებული.

გნომები უკანასკნელად ხედავდნენ თავიანთ პატარა ყოჩაღ პონებს, იმ მკვირცხლ და ამტან თეთრ პონისაც, ელრონდმა გენდალფს რომ ათხოვა, რაკი მისი ცხენი მთის ბილიკებს ვერ დაძლედა. გობლინები ჭამენ ცხენებს, პონებს, სახედრებს, სხვა ბევრად უფრო ამაზრზენ სალაფავეებსაც და მუდამ მშივრები არიან. ასე თუ ისე, იმჟამად ტყვეებს საკუთარი გასაჭირი უფრო აფიქრებდათ. გობლინებმა მათ ზურგსუკან შეუბორკეს ხელები, მწკრივად ჩააბეს და გამოქვაბულის შორეული კუთხისაკენ წაანონიალეს. მწკრივის ბოლოს პატარა ბილბო მილასლასებდა.

აქ, ცეცხლის მოლიცლიცე ბინდბუნდში დიდ ბრტყელ ქვაზე იჯდა უზარმაზართავიანი საზარელი გობლინი, მის გარშემო იარაღასხმული მეომრები იდგნენ, ხელთ ბასრი ნაჯახები და გობლინური მორკალული ხმლები ეპყრათ.

გობლინები ბოროტი, ავი და გულსასტიკი არსებანი არიან. ლამაზს და მომხიბლავს ვერაფერს აკეთებენ, მაგრამ სააკაცოდ საკმაოდ ოსტატურად ხელოსნობენ. თუკი თავს შეინუხებენ, გვირაბების გაყვანასა და მალაროების დამუშავებაში მხოლოდ ყველაზე ხელოვან გნომებს თუ ჩამორჩებიან, თუმცა ჩვეულებრივ ფეთხუმად და ბინძურად ცხოვრობენ. ჩაქუჩებს, ნაჯახებს, ხმლებს, ხანჯლებს, ნერაქვებს, მარნუხებს და წამების იარაღებს თვითონაც კარგად აკეთებენ, ანდა ტუსალებსა და მონებს ასაქმებენ და ამუშავებენ, სანამ მათ სული არ ამოხდებათ უპაერობითა და უმზეობით. როგორც ჩანს, სწორედ გობლინებმა გამოიგონეს ზოგი ის მანქანა, დღესაც საგონებელში რომ აგდებს ქვეყნიერებას და ერთბაშად ბევრი ადამიანის მოსაკლავად რომ არის მოწყობილი. გობლინებს ყოველთვის ალტაცებას ჰგვრიდათ კბილანები, მექანიზმები და აფეთქებები, თანაც სურდათ, რაც შეიძლება ნაკლები ემუშავათ საკუთარი ხელით. მაგრამ იშხანად და იმ მხარეში მცხოვრები ხროვები ჯერ არ

ცნობდნენ რთულ მოწყობილობებს. ვერ ვიტყვით, თითქოსდა მათ განსაკუთრებით სძულებოდათ გნომები, უფრო მეტად, ვიდრე საერთოდ ვინმე ან რაიმე, მეტადრე დალბინებული და მოგვარებული. აქა-იქ ზოგი წამსდარი გნომი მათთან პირსაც კი შეკრავდა ხოლმე. მაგრამ თორინის ხალხთან მათ ძველი შუღლი ჰქონდათ იმ ომის გამო, რომელიც უკვე ვახსენეთ, თუმცა დაწვრილებით არ მოგვითხრია მის შესახებ. და მაინც, გობლინები დიდად არ დაგიდევენ, თუ ვის შეიპყრობენ, მათთვის მთავარია, ანაზდად და მუხანათურად დაესხან თავს მსხვერპლს, გონს მოსვლა და შემოტევა რომ არ აცალონ.

– ეს სანყლები ვილა არიან? – იკითხა გობლინების ბელადმა.

– გნომები, და კიდევ ეს, – მიუგო ერთმა მარეკმა და ისე მოქაჩა ბილბოს ჯაჭვს, რომ იგი წინ გადმოდგა და მუხლებზე დაეცა, – ჩვენს წინკარს აფარებდნენ თავს, იქ ვიპოვეთ.

– ვითომ რას განიზრახავდით? – მიუბრუნდა გობლინთა ბელადი თორინს, თავს დავდებ, რომ კარგს არაფერს! ვიცით, ვიცით – ჯაშუშობთ და ჩემი ხალხის საქმიანობას უთვალთვალეთ! არც გამიკვირდება, ქურდები რომ აღმოჩნდნენ! ეგენი მკვლელები და ელფთა მეგობრებიც კი იქნებიან! ჰა! რას იტყვით!

– გნომი თორინი, მზად ვარ, გემსახუროთ, – წარუდგა თორინი ჩვეული სრდილობით, ახლაც რომ არ ღალატობდა, – ყოველივე, რასაც თქვენ ეჭვობთ და ჰგონებთ, განზრახული არა გვექონია. ჩვენ ქარიშხალს გამოვერიდეთ გამოქვაბულში, რომელიც შესაფერი და სხვათაგან გამოუყენებელი გვეჩვენა. მართლაც რომ გულშიაც არ გაგვივლია გობლინების აფორიაქება რითიმე! – თორინი მართალს ამბობდა!

– ხმმ! – ჩაიღმუვლა გობლინების ბელადმა, – მაშ, გულშიაც არ გაგივლიათ? და რომ გკითხოთ, სულაც რა გინდოდათ ამ მთებში, საიდან მოდიხართ, ან საით მიდიხართ? გეუბნებით, რომ მე მსურს, ყველაფერი ვიცოდე თქვენს შესახებ! მართალია, დიდად ვერც ეს დაგეხმარება, თორინ ოუკენშილდ, რადგანაც უკვე საკმაოხეც მეტი ვიცი შენი ხალხის შესახებ, მაგრამ მაინც სიმართლე მომახსენე, თორემ სრულიად საგანგებო სატანჯველს მოგიმზადებ!

– ჩვენ მივემართებოდით ჩვენი ნათესავების, დისნულებისა და ძმისნულების, პირველი, მეორე, მესამე მუხლის ბიძაშვილების და ჩვენს პაპათა სხვა ჩამომავლების მოსანახულებლად – ისინი ამ მართლაც სტუმართმოყვარე მთავრების გადაღმა ცხოვრობენ, – მიუგო შეფიქრიანებულმა თორინმა, რომელიც ცდილობდა, ზედმეტი არაფერი ეთქვა, რადგანაც სრული სიმართლის გამომზეურება ნამდვილად არ აძლევდათ ხელს.

– ის ტყუის, ო, უდიადესო! – თქვა მეორე მარეკმა, – რამდენიმე ჩვენი კაცი ელფამ განგმირა გამოქვაბულში, როდესაც ამ არსებებს ქვემოთ ჩამოსვლა

შევთავაზეთ, ისინი ახლაც ქვებივით უსულოდ ყრიან. თანაც, აი, ამას როგორ ლა აგვიხსნის? – და მან გაიწოდა მახვილი, რომელიც თორინისათვის შემოეხსნათ, ტროლების ბუნაგში ნაპოვნი მახვილი.

გობლინების ბელადი ხმლის დანახვაზე საზარელ ყმუილს მოჰყვა რისხვით მისმა გააფთრებულმა ჯარისკაცებმა კბილები ააკრაჭუნეს, ფარები ააჟღერია ლეს და მძიმე ფეხები ააბრახუნეს იატაკზე – მათ იცნეს მახვილი. იყო დრო, იგი ასობით გობლინს ავლებდა მუსრს, როდესაც გონდოლინის მაღალი ელფები მათ ხროვებს მთებში მიერეკებოდნენ, ან თავიანთი ქალაქის გალავანს იცავდნენ ბრძოლით. ელფებმა მახვილს ორკრისტი – გობლინთა მუღუტი – უწოდეს მაგრამ თავად გობლინები მას უბრალოდ „კბენიას“ ეძახდნენ. მათ სძულდათ ხმალი და უფრო მეტად სძულდათ იგი, ვინც ამ ხმალს ხელთ დაიპყრობდა.

– გველეები და ელფთა დამქაშები! – დაიღრიალა გობლინების ბელადმა, აჩეხეთ! გვემეთ! დაკბინეთ! დაგლიჯეთ! ნაათრიეთ და ჩაყარეთ გველების სავსე ბნელ ხაროებში, რომ ველარასოდეს ნახონ მზის შუქი!

და გავეშებული ვეებერთელა გობლინი ჩამოხტა თავისი ქვიდან და თორინისაკენ გაექანა პირდაღებული. სწორედ ამ დროს გამოქვაბულში ყველა ჩირალდანი ჩაქრა, კოცონი კი სტვენით აისვეტა ჭერისაკენ ლურჯ გავარვარებულ კვამლად და გობლინთა ხროვაში მწველი თეთრი ნაპერწკლები გაჰყარა მართლაც რომ ენით აუნერგელი იყო ის ნივილი და კივილი, ჩხავილი, ჩოჩქოლი და ყაყანი, ყმუილი, ღმუილი და წყევლა – კრულვა, ამას რომ მოჰყვა. რამოდენიმე ასეული ველური კატა და მგელი ერთად რომ შეგენვით ნელ ცეცხლზე ასეთ გამაყრუებელ აურზაურს ისინიც ვერ ატეხდნენ. ნაპერწკლები სხეულს უშანთავდა გობლინებს, გამოქვაბულში კი ისეთი სქელი კვამლი ჩამოწვა, რომ მათი სიბნელეს შეჩვეული თვალის კი ვერაფერს არჩევდა. სულ მალე ისინი ერთმანეთზე დახორავდნენ, ახლართულები გორავდნენ იატაკზე და იმგვარად იკბინებოდნენ, იწიხლებოდნენ და იქნევდნენ მუშტებს, თითქოს ყველანი ერთიანად ჭკუას გადამცდარანო.

უეცრად სიბნელეში გაშიშვლებული მახვილი აენთო. ბილბო ხედავდა როგორ დაიძრა ხმალი რისხვისა და მოულოდნელობისაგან ენაჩავარდნილ ბელადისაკენ და როგორ განგმირა იგი. გობლინი უსულოდ დაეცა, მისი მეომრები კი დაზაფრულები წიოდნენ და ილტვოდნენ, სიბნელეში ემალებოდნენ შემზარავ მახვილს.

ხმალი კვლავ ქარქაშში ჩასრიალდა.

– მომყევით, სწრაფად! – გაისმა მძლე და მშვიდი ხმა. ბილბომ გონს მოსვლა ვერ მოასწრო, რომ იგი კვლავ გნომთა რიგის კუდში მიცუხცუხებდა მთელ ძალ-ლონით კვლავ დაღმა და დაღმა, უფრო და უფრო ბნელი დერეფნებით მათ უკან თანდათან შორეთში იკარგებოდა შეძრწუნებული გობლინების

ნივილ-კივილი, წინ მკრთალი შუქი მიუძღოდათ.

– იჩქარეთ, იჩქარეთ, – კვლავ გაისმა ხმა, – თორემ სულ მალე ისევ აანთებენ ჩირალდნებს!

– სულ ერთი ნუთით! – ითხოვა დორიმ, ბილბოს წინ რომ გარბოდა და კეთილი გული ჰქონდა. მან შეკრული ხელებით როგორღაც მოიგდო ზურგზე ბილბო და შემდეგ კვლავ სირბილით გაექანნენ ყველანი წინ, თან ჯაჭვს მიაჟღერიალებდნენ და ხშირ-ხშირად ბორძიკობდნენ, რაკი ხელები არ ჰქონდათ თავისუფალი, თავი რომ შეემაგრებინათ. ისინი დიდხანს აღარ გაჩერებულან და ბოლოს, როდესაც შეჩერდნენ, ალბათ უკვე მთავრეხილის ღრმა გულს იყვნენ მიწეულები.

გენდალფმა კვერთხი აანთო. ცხადია, გენდალფი იყო! ოლონდ ახლა ყველანი ძალიან მოუცლელნი იყვნენ საიმისოდ, რომ გამოეკითხათ, აქ როგორღა გაჩნდიო. ჯადოქარმა კვლავ იშიშვლა მახვილი და იგი ისევ უცნაური თავისთავადი შუქით აენთო. მახვილს მწველი მრისხანება ააცივებდა ხოლმე, თუკი ახლომახლო გობლინები დაბოგინობდნენ; ახლა იგი ცისფერი ალით კაშკაშებდა, უხაროდა, გამოქვაბულის ბოროტი მბრძანებელი რომ მოკლა. მას ოდნავადაც არ გასჭირვებია გობლინური ჯაჭვების გაკვეთა და ტყვეებმა საჩქაროდ დაყარეს ბორცილები. ალბათ გახსოვთ, ამ მახვილს გლამდრინგი – მტერთა რისხვა – ერქვა, გობლინები კი მას „ჩხვლეტიას“ ეძახდნენ და კიდევ უფრო გააფთრებით სძულდათ, ვიდრე კბენია, თუკი საერთოდ შესაძლებელია იმაზე უფრო მეტი სიძულვილი. ორკრისტიც დაიხსნეს: გენდალფმა იგი ხელიდან წაგლიჯა შეძრწუნებულ მცველს და თან წარიტანა. ჯადოქარი ყოველთვის ასწრებდა, თითქმის ყველაფერზე ერთად ეფიქრა და თუმცა ყოვლისშემძლე არ იყო, გასაჭირში ჩაცვნილი მეგობრების დასახსნელად მაინც ბევრი რამის გაკეთებას ახერხებდა.

– ყველანი აქა ვართ? – იკითხა მან და თავდადრეკით დაუბრუნა თორინს მისი ხმალი, – აბა, ვნახოთ: თორინი – ეს ერთი. ორი, სამი, ოთხი, ხუთი, ექვსი, შვიდი, რვა, ცხრა, ათი, თერთმეტი. ფილი და კილი სად არიან? ისინიც აქ გახლავან. თორმეტი, ცამეტი და აქვე არის მისტერ ბეგინსიც – თოთხმეტი! კეთილი, კეთილი! შეიძლებოდა, უარესიც დაგვმართვოდა, მაგრამ, უნდა გითხრათ, ბევრად უკეთესადაც შეიძლებოდა ვყოფილიყავით. ახლა აღარა გვყავს პონები, სულ არა გვაქვს საჭმელი, სრულებითაც არ ვიცით, სად ვართ და უკან გამძვინვარებულ გობლინთა ურდოები მოგვდევენ. აბა, გავწიოთ!

მათ გზა განაგრძეს. გენდალფი მართალს ამბობდა: გაქცეულთა ყურს უკვე სწვდებოდა გობლინთა ხმაური და საშინელი ღრიალი იმ გვირაბებიდან, რომლებიც მათ უკან მოიჭოვეს. ამან კიდევ უფრო ააჩქარა ლტოლვილები. უნდა გითხრათ, რომ გნომებს გასაოცარი სისწრაფით შეუძლიათ გზის გაღება და

რადგანაც საბრალლო ბილბო ასეთ სწრაფ სვლას სანახევროდაც ვერ უსწორებდა ნაბიჯს, მისი თანამგზავრები მონაცვლეობით იკიდებდნენ ზურგზე და ისე მიაღებინებდნენ.

მაგრამ გობლინები გნომებზე უფრო სწრაფად დარბიან, თანაც ამჯერად მათ მდევრებს გამახლებელი ბრაზი მიერეკებოდა თავისსავე გაყვანილ გვირაბებში, რომლებსაც, ცხადია, გაქცეულებზე ბევრად უკეთ იცნობდნენ. გნომები თავდაუზოგავად მიჰქროდნენ, მაგრამ გობლინების ყმუილი და შეძახილები სულ უფრო ახლოვდებოდა. ცოტა ხანში ლტოლვილები მდევართა ფეხების ტყაპუნსაც არჩევდნენ, ბევრი, უამრავი ფეხის ხმას, თითქოსდა აგერ, ბოლო მოსახვევის იქიდან რომ მოისმოდა. უკან უკვე მოჩანდა წითელი ჩირალდნების მოლაპლაპე შუქი და თანაც, დევნილები უსაშველოდ დაიქანცნენ.

– რატომ, ო, რატომ მივატოვე ნეტავ ჩემი პოზიტიის სორო! – კვნესოდა საბრალლო მისტერ ბეგინსი, ზემოთ-ქვემოთ რომ ჯაყჯაყებდა ბომბურის ზურგზე.

– რად, ო, რად ნამოვიყვანე ნეტავ პატარა უვარგისი პოზიტი განძის საძიებლად! – კვნესოდა ბომბური, სქელი, ერთიანად გახვითქული და შეშინებული ბომბური. იგი ბორძიკით მიქაქანებდა და ცხვირიდან ოფლი სწვეთავდა.

ამ დროს გენდალფი ჩამორჩა დანარჩენებს, თორინიც მას ამოუდგა გვერდში. მათ ის იყო მკვეთრი მოსახვევი მოიტოვეს უკან.

– აქეთ, უკან! – დაიყვირა ჯადოქარმა, – ხმალი იშიშვლე, თორინ!

სხვა გზა არც ჰქონდათ. გობლინებს კი სულაც არ მოეწონათ მათი საჩუქარი. ისინი ხრიალითა და ყვირილით შემოცვივდნენ მოსახვევში და განცვიფრებულებს იქვე, ცხვირწინ აუელვარდათ ცივი და კაშკაშა ნათებით გობლინთა მულები და მტერთა რისხვა. მონინავეებს ჩირალდნები გაუცვივდათ ხელიდან და სიკვდილის წინ განწირულის ხმით დაჩხავლებულა მოასწრეს. ისინი, ვინც მათ მოჰყვებოდნენ, უფრო ხმამაღლა ანივლდნენ შიშით, უკან მიანყდნენ და შემდეგი რიგები გადათელეს.

– კბენია და ჩხვლეტია! – კიოდნენ ისინი. სულ მალე ყველაფერი აირდაირია, გობლინები ქიმუნჯებით მიიკვლევდნენ გზას უკან, საზარელ მახვილებს ემალებოდნენ.

დიდი დრო გავიდა, სანამ გობლინები კვლავ გაბედავდნენ იმ მოსახვევში შესვლას. ამასობაში გნომები კვლავ წინ მიიჩქაროდნენ და გობლინთა სამეფოს ბნელ გვირაბებში კარგა ძალი გზაც განვლეს. როდესაც მდევრები გონს მოეგნენ, მათ კვლავ აანთეს ჩამქრალი ჩირალდნები, რბილი ხამლი შეიმოსეს, გამოარჩიეს უსწრაფესი მორბენალნი, მახვილი ხედვითა და სმენით განთქ-

მულნი. ისინი წინ გაიჭრნენ, ბნელ ღამეში გამოსულ თრიტინაზე უსწრაფესად და ღამურებივით უჩუმრად.

ამიტომაც გაქცეულთაგან ვერავინ, თვით გენდალფმაც კი, ვერ გაიგონა მდევარის ჩქამი, ვერც თვალი მოჰკრეს მოახლოებულ მტერს. გობლინები კი უხმოდ და სწრაფად ეწეოდნენ დევნილებს და კარგადაც ხედავდნენ მათ გენდალფის კვერთხის მკრთალად მოციალე შუქზე, გნომებს გზის გაკვლევაში რომ ეხმარებოდა.

ანაზდად სიბნელეში ვილაცამ უკნიდან ხელი ჩაავლო დორის, კვლავ ბოლო რომ მივრბოდა და ზურგით ბილბო მიყავდა. გნომმა იყვირა და ნაიქცა, პოზიტი უცნობ სიშავეში გადაგორდა მისი მხრებიდან, მაგარ კლდეს მიახუთქა თავი და გონება დაკარგა.

5 ბამოცანები ბნელში

როდესაც ბილბომ თვალეები გაახილა, უცებ ვერც მიხვდა, გაახილა თუ არა – ირგვლივ უკუნი სიბნელე იდგა და სულ არაფერი ჩანდა. ახლომახლო არავინ იყო. ხომ წარმოიდგინეთ, როგორ შეშინდა! მას არაფერი ჩაესმოდა, ვერაფერს ხედავდა და ვერც ვერაფერს გრძნობდა ქვის ცივი იატაკის გარდა.

ბილბო ძალიან ფრთხილად წამოინია და დაოთხილმა ხელისცეცებით გასწია წინ, სანამ გვირაბის კედელს არ მიაღწა. მაგრამ კედლის გასწვრივ ვერც აღმა, ვერც დაღმა ვერაფერი იპოვა, სულ ვერაფერი: გნომებისაც, გობლინებისაც თითქოს სახსენებელიც გამქრალიყო. ბილბოს თავი უტორტმანებდა და დანამდვილებით იმასაც ვერ იტყოდა, საითკენ გარბოდნენ მაშინ, დორის ზურგიდან რომ ჩამოვარდა. ბოლოს როგორღაც შეარჩია თითქოსდა მართალი გეზი და ცოცვით გასწია წინ. ასე იცოცა კარგა ხანს, სანამ ხელისგულით ქვის იატაკზე დაგდებული მომცრო ლითონის რგოლის გრილი შეხება არ იგრძნო. ბილბოს მოღვაწეობაში ეს წუთი ახალი ხანის დადგომას მოასწავებდა, მაგრამ თავად მან ეს ჯერ არ უწყოდა. უგულისყუროდ ჩაიგდო ჯიბეში ნაპოვნი – იმუამად ვერც გეტყოდათ, რაში შეიძლებოდა გამოსდგომოდა იგი. ამის მერე შორს აღარ წასულა, შეჩერდა, დაჯდა ცივ იატაკზე და კარგა ხანს იჯდა ასე, მწუხარე ფიქრებს მიცემული. მან წარმოიდგინა, როგორ ინვაგდა ლორსა და ერბოკვერცხს შინ, მყუდრო სამზარეულოში – მისი სტომაქი კარგა ხანია გრძნობდა, შენაყრების დროაო. მაგრამ ამგვარმა ოცნებებმა ბილბო კიდევ უფრო დაამწუხრა.

იგი ვერ ხვდებოდა, რა უნდა მოემოქმედა. ვერც იმას მიმხვდარიყო, რა გადახდა თავს, რად დატოვეს თანამგზავრებმა, ან მიტოვებული რად არ შეიპყრეს გობლინებმა, ან ასე ძალიან რად სტკიოდა თავი. მიზეზი ყველაფრისა კი ის გახლდათ, რომ ბილბო დიდხანს იწვა ბნელ კუთხეში უგონოდ და, რაკი თვალში არავის ხვდებოდა, ყველას მიაგინყდა.

ცოტა ხნის შემდეგ ჩიბუხი მოიძია. ჩიბუხი არ გამტყდარიყო და ეს უკვე რაღაც კარგს ნიშნავდა. ბილბომ მოჩხრიკა ქისა – შიგ ცოტაოდენი თამბაქო ჩარჩენილიყო – ეს კიდევ უკეთესი. ასანთის საპოვნელადაც მოაფათურა ხელი, მაგრამ ერთი ლერიც ვერსად ნახა. ამ ამბავმა ერთიანად გაუცრუა იმედები, თუმცა შემდეგ, გონი რომ მოიკრიბა, იფიქრა, მით უკეთესი ჩემთვისო: უფაღმა უწყის, იმ დანყველილ ალაგას ასანთის ჩხაკუნი და თამბაქოს სუნი რას ან ვის

გამოიტყუებდა ბნელი ტალანებიდან ბილბოს ჭირად. და მაინც, იმ წუთას უასანთობამ ძლიერ დააღონა. ოღონდ როდესაც ჯიბეებს იჩხრეკდა და ტანზე ხელებს იტყაპუნებდა, მოულოდნელად თავისი პატარა მახვილის ტარს წააწყდა – მას სულმთლად გადავიწყებოდა ტროლების ბუნაგში ნაპოვნი იარაღი. საბედნიეროდ, ხანჯალი ვერც გობლინებმა შენიშნეს, რადგანაც ბილბოს იგი მარვალში ჩატანებული დაჰქონდა.

ბილბომ მახვილი ამოზიდა. თვალწინ აუელვარდა მისი მკრთალი ნათება.

– ესეც ელფების გამოკვეთილია, – გაიფიქრა მან, – და მანიშნებს, რომ გობლინები არ არიან ძალიან ახლოს, მაგრამ არც საკმაოდ შორს წასულან...

პოზიტმა მაინც შეება იგრძნო. ჩინებულია, როდესაც გონდოლინში გობლინებთან საომრად გამოჭედილი მახვილი გიპყრია ხელთ. მრავალი სიმღერა თქმულა იმ ბრძოლებზე! თანაც ბილბომ უკვე შეამჩნია, როგორ ფეთქებოდნენ გობლინები ამგვარი იარაღის დანახვისას.

– უკან წავიდე? – დაეკითხა იგი თავის თავს, – რა ხეირია? გვერდით გავუხვიო? არა, არა! პირდაპირ ვიარო? ალბათ, ისევ წინ წასვლა სჯობს. მაშ, გავწიოთ!

იგი წამოდგა და გვირაბში გაეჩქარა. თავისი პატარა მახვილი გაშიშვლებული ეპყრა და წინ მიიძღვანიებდა, ცალ ხელს კედელს მიაყოლებდა და გული კამალებით უცემდა.

ახლა ბილბოს შემხედვარე ვინც გინდა იტყოდა, ნამდვილად დიდ გასაჭირში ჩავარდნილაო. მაგრამ მაინც წუ დაივიწყებთ – ეს გასაჭირი ბილბოსათვის ისეთი მძიმეც არ ყოფილა, როგორიც, ვთქვათ, ჩემთვის ან თქვენთვის იქნებოდა. პოზიტები განსხვავდებიან ადამიანებისაგან და, თუმცა მათი სოროები ჩინებულად განიავებული კოპნია საცხოვრისებია და სულაც არა ჰგავს გობლინთა დერეფნებს, მათ მაინც ჩვენზე უკეთ იციან გვირაბების ასავალ-დასავალი და მინის ქვეშ ძნელად თუ ექცევათ მხარი – რასაკვირველია, თუკი უკვე დაბრუნებით გონების სიცხადე თავის მირტყმის შემდეგ. პოზიტებს ძალიან უჩუმრად შეუძლიათ სიარული, მარჯვედ იმალებიან, იოლად უშუშდებათ სკლულები და დაბეჭილობები და კიდევ – კარგად ახსოვთ უამრავი საგულისხმო ანდაზის ბრძნული შეგონებები, რომლებიც ადამიანებს არასოდეს სმენიათ ან დიდი ხნის წინათ გადავიწყეს.

და მაინც მისტერ ბეგინსის დღეში ყოფნას არავინ ინატრებდა. გვირაბს დასასრული არ უჩანდა. ბილბო ატყობდა, რომ გზა განუწყვეტლივ დაღმა ექცებოდა და თუმცა იგრძნობდა და უხვევდა, ძირითად გეზს მაინც არ იცვლიდა. ბილბო ხედავდა აელვარებული სატევარის შუქზე, ხანაც კედელს მიყრდნობილი ხელით გრძნობდა გვირაბის ორივე მხარეს პირდაღებულ გვერდით-

თა გასასვლელს, რომლებშიც იგი არც იხედებოდა, მხოლოდ ნაბიჯს აუჩქარებდა ხოლმე, უფრო სწრაფად რომ ჩაეწყო – შიშობდა, იქიდან ჩასაფრებული გობლინები, ან სხვა უცნობი და ბუნდოვანი ბნელი არსებები არ დამაცხრნენო. იგი მიიწევდა სულ წინ, წინ, დაღმა და დაღმა. და უწინდებურად ჩქამიცი არ ჩაესმოდა არსაიდან – მხოლოდ ანაზხად ყურთან ჩაფრენილი ღამურას ფართქალი თუ შეაკრთობდა. თავიდან აფრთხილდა ეს ხმა, მაგრამ მერე და მერე მიეჩვია მათ ხშირ-ხშირ ჩაქროლებას და ყურადღებას აღარ აქცევდა. არ ვიცო, რამდენ ხანს მიდიოდა იგი ასე, წინ სვლაც მოსძულებოდა, ვერც შეჩერებას ბედავდა და მიუყვებოდა, მიუყვებოდა დაუსრულებელ გვირაბს უკვე დაღლილობისგანაც დაქანცული. ერგებოდა, რომ უკვე ხვალეშიც გადაიარა და მის მიღმა მომავლის უსასრულო დღეთა გზას შეუყვია...

და უცებ ბილბო წყალში შეჭყაპუნდა. უპ! წყალი ყინულივით ცივი იყო, და მან უმაღ უკან დაიხია. ბილბო ვერ გეტყვიათ, ბილიჯზე დამდგარ გუბეს წაანყდა, დერეფნის გარდიგარდმო ჩამდინარე მინისქვეშა ნაკადის კიდეს თუ ღრმა და ბნელი ტბის სახიფათო ნაპირებს მიაღწა. იგი შეჩერდა, დაძაბულმა მიაყურა და უჩინარი ქერიდან წყალში ჩაცვენილი ნვეთების აუჩქარებელი ნყაპუნი მოესმა.

– მდინარეს არ ჰგავს – ან გუბეა, ან ტბა, – გაიფიქრა ბილბომ. იგი ვერ ბედავდა ამ ბნელ და უცნობ წყალში შესვლას. ცურვა მან არ იცოდა, თანაც ცხადად წარმოიდგინა ის საძაგელი ლიპი არსებები, ვეება გადმოკარკლული ლიბრიანი თვალები რომ ჰქონდათ და კლავებით დაცურავდნენ ბნელ და ცივ წყალში.

მაღალი მთების ღრმა გულში დამდგარ გუბეებსა და ტბებში უჩვეულო არსებანი ბუდობენ – ის თევზები, რომელთა მამანი, უფალმა თუ უწყის, რომელ უხსოვარ დროს შემოხეტებულან აქ ბნელი ნაკადებით და უკან ველარასოდეს გაუგნიათ გზა. მათ სულ უდიდდებოდათ, უდიდდებოდათ, უდიდდებოდათ თვალები ბნელში დაძაბული ცქერისაგან. სხვა, თევზებზე უფრო საშიშარი არსებანიც შეგხვდებიან იქ, რადგან გობლინთა მიერ სათავისოდ აშენებულ გვირაბებსა და გამოქვაბულებშიც კი ცხოვრობენ სხვადასხვაგვარი ქმნილებანი პატრონთა დაუკითხავად – ისინი აქ გარედან შემომძვრალან სიბნელეში ჩასაყურსად. ზოგი მღვიმე კი გობლინების მოსვლამდე ბევრად უფრო ადრე გამოიქვება მათთა გულში, გობლინებმა მხოლოდ გააფართოვეს და გვირაბებით შეაერთეს ისინი ერთმანეთთან. ხოლო გამოქვაბულთა ოდინდელი მფლობელები იქვე დარჩნენ, იდუმალ კუთხეებს შეეხიზნენ, უჩუმრად დაიპარებიან და გარშემო ყველაფერს უთვალთვალბენ.

აქ, ამ სიღრმეში, ბნელი წყლის პირას ცხოვრობდა ბებერი გოლუმი – პატარა სლიპინა ქმნილება. არ ვიცო, საიდან მოსულიყო, ან ვინ თუ რა იყო იგი

– სიბნელესავით ბნელი, მთისქვეშეთის სიშავეში მხოლოდ ორი დიდი მქრქალი თვალი განირჩეოდა მის ვიწრო სახეზე. პატარა ნავით იგი სულ უჩუმრად დასრიალებდა ტბაზე – დიახ, ეს ტბა იყო, ფართო, ღრმა და მომაკვდინებლად ცივი. გოლუმი ფეხებს ნავის ძგიდეს მიღმა გადაკიდებდა და ფართო ტერფების მოსმით დაცურავდა ისე, რომ ოდნავაც არ აშფოთებდა წყალს, არა, იგი არც შეაშფოთებდა. ბუუტია თვალებით ბრმა თევზებს დაეძებდა ტბაში და ცრძელი თითებით ფიქრის უმაღ იტაცებდა წყლიდან. ხორციც უყვარდა, გობლინები კარგ საჭმელად მიაჩნდა, თუკი მოახერხებდა მათ დაჭერას, მაგრამ თავად მუდამ ფრთხილობდა და თვალში არავის ეჩხირებოდა. იგი უკნიდან მიპარვით გუდავდა მსხვერპლს, თუკი რომელიმე გაუფრთხილებელი გობლინი მარტო ჩამოეხეტებოდა წყლის პირას, როდესაც გოლუმი ახლომახლო დაძრწოდა. მაგრამ ისინი იშვიათად თუ ჩამოდიოდნენ – ეგრძნოთ, რომ იქ, დაბლა, სიღრმეში, თითქმის მთის ფესვებთან რაღაც მტრული ჩასაფრებულიყო. გობლინები ამ ტბას დიდი ხნის წინ მიაღწნენ, მაშინ, როდესაც მთის სიღრმეებისკენ გვირაბი გაჰყავდათ, და ნახეს, რომ წინ ველარ ნავიდოდნენ. ისე რომ, ერთი მიმართულებით ამ ადგილას სრულდებოდა გობლინთა გზები და ამიტომ აქეთ აღარ დადიოდნენ – თუკი ბელადი არ გამოგზავნიდათ. ბელადი კი ზოგჯერ ტბის თევზს მოიგუნებებდა და ისეც ხდებოდა, რომ თევზიც და წარგზავნილიც უკვალოდ გაქრებოდა ხოლმე.

გოლუმი ტბის შუაგულში, ქვის ლიპ კუნძულზე ცხოვრობდა. მან უკვე შეაჩინა ბილბო შორიდან თავისი მქრქალი, ჭოგრიტივით თვალებით. პოპიტიც ამჩნევდა გოლუმს, იგი კი ცნობისმოყვარეობით აღესილიყო ამ ახალი სტუმრის გამო, რადგან კარგად ხედავდა, რომ მოსული გობლინი არ იყო.

გოლუმი ნავში ჩაძვრა და კუნძულს მოსწყდა, ბილბო კი ამასობაში მწუხარედ ჯდა წყლის პირას, რაკი ბილიციც დაჰკარგოდა და თავგზაც. და უცებ მოახლოებული გოლუმი აჩურჩულდა და ასისინდა:

– გვეშველა და გვესველა, ძვირფასო! რას ვხედავ, საუცხოოდ გვიმასპინძლებიან! სასუსნავ ცვრიან საკბილოდ წაგვადგება, გოლუმ! – და მან საშინელი ხუყბუყა ხმით ჩაყლაპა ბოლო სიტყვა. ამ ჩვევის გამო შეარქვეს მას გოლუმი, თუმც თავად იგი საკუთარ თავს „ძვირფასს“ ეძახდა.

ბილბოს კინალამ სული გასძვრა შიშისაგან, როდესაც სრულიად მოულოდნელად ყურში ჩასშიშინეს და სულ ახლოდან მოშტერებული მკრთალი თვალები დაინახა.

– ვინა ხარ? – წამოიძახა მან და ხანჯალი შემართა, წინ აიფარა.
– თავად რა არის, ძვირფასო? – კვლავ ასისინდა გოლუმი, რომელიც მუდამ საკუთარ თავს მიმართავდა, რაკი ახლომახლო არავინ ჰყავდა, ვისთანაც ისაუბრებდა. ამჯერად იგი სწორედ ახალმოსულის ვინაობის შესატყო-

ბად გარჯილიყო, რადგანაც, საოცარი, მაგრამ არც ისე მშვიერი გახლდათ რომ შიებოდა, გოლუმი ჯერ ჩაავლებდა ბილბოს და მერე და ასისინდებოდა.

– მე მისტერ ბილბო ბეგინსი ვარ. დავკარგე გნომები, დავკარგე ჯადოქარი და არ ვიცი, სად ვარ ახლა. არც მინდა ვიცოდე, ოღონდ აქედან გამაღწეონა.

– ხელთებსში რაღა უკავია? – ჩაეკითხა გოლუმი, თან ხმალს შესცქეროდა. მას არცთუ ძალიან მოსდიოდა თვალში ბილბოს იარაღი.

– მახვილი, გონდოლინს გამონრთობილი!

– სსს... – დაფიქრდა გოლუმი და თვალდათვალ შეემატა ზრდილობა, – ეგებ ჩამოვსხდეთ აქ და საუბარი ვქნათ ცოტათი, ძვირფასო? მაგას ეგება გამოცანები მოსწონს, ეგება მოსწონს, ასეა? – გოლუმი შეეცადა, მეგობრად სჩვენებოდა ბილბოს, ჯერჯერობით მაინც, სანამ ცოტა მეტს შეიტყოდა პოზიტივსა და მისი ხმლის შესახებ, სანამ კარგად გამოარკვევდა, მთლად მართო იყო თუ არა ბილბო, იჭმოდნენ თუ არა იგი და მართლაც შიოდა თუ არა თავად მას, გოლუმს. და მას გამოცანობანას თამაში მოაგონდა. მათი თქმა და ხანდახან გამოცნობა ერთადერთი თამაში იყო, რომელსაც იგი მისსავე მსგავს უცნაურ არსებებს ეთამაშებოდა მათთან ერთად სოროში ჩამჯდარი დიდი, დიდი, დიდი ხნის წინათ, მანამ, სანამ ყველა მეგობარს დაჰკარგავდა და მართოსულს უცნობი გზებით წარიტანებდა ბედი, სანამ ჩაცოცდებოდა სულ დაბლა და დაბლა, მთისქვეშა ბნელში.

– კეთილი და პატიოსანი, – მიუგო ბილბომ, რომელმაც დათანხმება არჩია, მანამ მაინც, სანამ გამოარკვევდა, მართო იყო თუ არა გოლუმი, იყო თუ არა იგი ბოროტი ან მშვიერი, მეგობრობდა თუ არა გობლინებთან.

– პირველმა შენ მკითხე, – უთხრა მან გოლუმს, რადგან გამოცანის მოფიქრება ვერ მოესწრო.

და გოლუმმა წაისისინა:

ფესვები აქვს უხილავი,
სიმაღლით ხეს გაასწრებს,
მაღლა არის აზიდული,
არ იზრდება აროდეს.

– იოლია! – თქვა ბილბომ, – მგონი, მთა არის.

– ეგ რაღაც ამბობს, იოლი გამოსაცნობია? მაშ, მაგი უნდა შეგვეჯიბროს, ძვირფასო! თუ ძვირფასმა პკითხა და ეგ ვერ მიხვდა, ჩვენ მაგას შევჭამთ, ძვირფასო. თუ ეგ შეგვეკითხა და ჩვენ ვერ გამოვიცანით, მაშ ჩვენ ვიზამთ, რაც მაგას სსურს, ა? ჩვენ ვუჩვენოთ მას გასასვლელი, ასე!

– კეთილი! – დასთანხმდა ბილბო, რაკი შეკამათება ვერ გაბედა; თან ტვინს იჭყლეტდა ისეთი გამოცანის მოსაფიქრებლად, შეჭმას რომ გადაარჩენდა.

ოცდაათი თეთრი ცხენი
წითელ გორაკს შეზრდია,
ხან ერთმანეთს შორდებიან,
ხან ერთმანეთს ეკვრიან,
წაპუნობენ, ჩხაპუნობენ,
ისევ წყნარად დგებიან.

უკეთესი ვერაფერი მოიგონა – გუნებაში უნებურად სულ „შეჭმამე“ ეფიქრებოდა. გამოცანა საკმაოდ ძველი იყო და გოლუმმა თქვენსავით კარგად იცოდა პასუხი:

– ძველია, ძძველი, – წაისისინა მან, – კბილები, კბილები! ძვირფასო, მაგრამ ჩვენ სულ ექვსი გვაქვს!
და მეორე გამოცანა უთხრა ბილბოს:

უენოდ გაჰყვირის,
უფრთებოდ ფრენს,
უპიროდ ლულულულებს,
უკბილოდ კბენს.

– ერთი წუთით! – იყვირა ბილბომ, რომელსაც ჯერ კიდევ აფორიაქებდა მხრი „შეჭმის“ თაობაზე და ამიტომ მთლად დალაგებით ვერ ფიქრობდა. ბედად, ადრე მას უკვე სმენოდა მსგავსი გამოცანა და პასუხიც მოაგონდა:

– ქარი, ქარი, რასაკვირველია! – თქვა მან. და საკუთარი სიმარჯვით ფრთაშესხმულმა ხელდახელ შეთხზა მორიგი გამოცანა:

ლურჯი სახის თვალმა
მწვანე სახის თვალი
დაინახა დაბლა
და თქვა: – დაბლა არის,
თორემ არის ისიც
ჩემნაირი თვალი!

„ეს ხომ ჩააგდებს საგონებელში საზიზღარ მინისქვეშელ ქმნილებას!“ – დაიფიქრა მან.

- სს, სს, სს, - დაფიქრდა გოლუმი. იგი ძალიან, ძალიან დიდხანს ცხოვრობდა მინისქვეშეთში და ამგვარი რამეები გადავინწყებოდა. ის იყო, ბილბოს იმედიც გაუჩნდა, ეს უბედური ვერ მპასუხობსო, რომ გოლუმმა მრავალ და მრავალ საუკუნეთა წინანდელ მოგონებებს მოუხმო, გაახსენდა ხანა, როდესაც ბებიასთან ერთად მდინარის პირას სოროში ცხოვრობდა.

- სსს, ძვირფასო - მზე და ზიზილები - აი, რა არის, პო.

მაგრამ ამგვარი მარტივი და სამზეოსათვის ჩვეულებრივი გამოცანები გოლუმისათვის დაქანცველი გახლდათ. მას მოაგონდა ჟამი, როცა ნაკლებ ეული, ნაკლებად ქვემძრომი და საზიზღარი იყო თავად, და მოთმინება გამოეულია, თანაც მოშივდა. ამიტომ იგი შეეცადა, რაც შეიძლება ძნელი და უსიამო გამოცანა მოეფიქრებინა:

ვერ გაიგებ, ვერ იგრძნობ,
ვერ ნახავ და იცნოსავ,
ვარსკვლავების მიღმა წევს,
ბნელ ხევ-ხუვებს შემოსავს,
სულ პირველად ის იყო,
დაასრულებს ყველაფერს,
სიცილს მოკლავს მხიარულს
და გააქრობს სიცოცხლეს.

გოლუმის სამზუხაროდ, ბილბოს ადრე სმენოდა მსგავსი გამოცანა. თანაც პასუხი ყოველმხრივ შემოსჯაროდა!

- სიბნელე! - განაცხადა მან ისე, რომ არც თავი უმტვრევია, არც კეფა მოუქექია. და მხოლოდ იმისათვის, რომ დრო მოეგო მართლაცდა ძნელი გამოცანის მოსაფიქრებლად, თქვა:

უფანჯრო და უკარო, უთავსაფრო ყუთი,
რომელშიც დამალულა ციციქნა ოქროს ბურთი.

ბილბო თვლიდა, ეს გამოცანა ძველი და ძალიან ადვილი გამოსაცნობიაო, თუმც მან ცოტათი შეცვალა სიტყვები და ახალ ყაიდზე მოჰყვა. გოლუმს კი, სრულიად მოულოდნელად, ძალიან გაუჭირდა პასუხის პოვნა. იგი სისინებდა, მიშინებდა და რალაცას ჩქარ-ჩქარა ბუტბუტებდა, პასუხს კი ვერ ამბობდა.

ცოტა ხანში ბილბოს მოთმინება დაეღია.

- აბა, რა არის? - დაეკითხა იგი გოლუმს, - ისე ხმაურობ, თითქოს ფიქრობდე, პასუხი იყოს „ჩაიდან, რომელიც დულს და გადმოდულს“. უნდა

გითხრა, რომ ეს სწორი არ არის.

- გვაცალოს, დაე, დაგვაცადოს, ძვირფასო-სსო.

- აბა, - უთხრა ბილბომ მას შემდეგ, რაც კარგა ხანს დააცადა, - მიხვდი, რა არის?

და უცებ გოლუმს გაახსენდა, როგორ აცარიელებდა ბუდეებს, შემდეგ მდინარის პირას თავზენამოფარებული ფლატეს ქვეშ იჯდა და ბებიას ასწავლიდა - პო, ბებიას ასწავლიდა ნაჭუჭიდან გამონუნნას.

- კვერცხები, - ნაისისინა მან, - ეგ კვერცხებია!

შემდეგ იკითხა:

არ სუნთქავს და ცოცხალია,
სიკვდილივით ცივია,
არ ჩხაკუნობს აბჯარშიაც,
სვამს და არ კი წყურია.

ამჯერად გოლუმი ფიქრობდა, ძალიან იოლი გამოცანა შევარჩიეო, რადგანაც თავად განუწყვეტლივ მასზე - ამ პასუხზე - ფიქრობდა. მაგრამ ნაუცბათე-ყად უკეთესი ვერაფერი მოიფიქრა, ისე ააღელვა გამოცანამ კვერცხებზე. და ამჯერად საბრალო ბილბოს დაადგა გასაჭირი. იგი მუდამ ცდილობდა, წყლისაგან თავი შორს დაეჭირა. თქვენ, ცხადია, იცით პასუხი, ანდა სულ იოლად შეგიძლიათ გამოიცნოთ, რაკი შინ სხედხართ არხეინად და გონებას არ ციფანტავთ იმაზე ფიქრი, რომ ვილაც შეჭმით გემუქრებათ. ბილბო ჩამოჯდა, ერთი-ორჯერ ხმაც ჩაინმინდა, მაგრამ ვერაფერი მოიფიქრა.

კარგა ხნის შემდეგ გოლუმი სიხარულით ასისინდა და აჩურჩულდა:

- ეგ რალაც გემრიელია, ძვირფასო? თუა წვნიანი? თუ არის ჩასაკვნეტ-ჩასაკნატუნებელი? - თან ჩაცივებით ამტერდებოდა ბილბოს ნესტიანი ნყვდიადიდან.

- სულ ერთი ნუთით! - მოითხოვა აცახცახებულმა ბილბომ, - ახლა არ იყო, იმდენ ხანს რომ დაგაცალე?

- სწრაფად, სწრაფად უნდა ქნას! - თქვა გოლუმმა და ნავიდან ნაპირზე გადმოცოცება დაიწყო, ბილბოს რომ მიახლოებოდა. გრძელი, აპკიანი ფეხი ნყალში რომ ჩაყო, იქიდან დამფრთხალი თევზი ამოხტა და ბილბოს ტერფებზე დაეცა.

- უპ! - წამოიძახა მან, - რა ცივია, და სველი! - და უცებ მიხვდა, - თევზი, თევზი! - აყვირდა იგი, - თევზია!

გოლუმი საშინლად იმედგაცრუებული დარჩა. ბილბომ რაც შეეძლო სწრაფად მიაგება მორიგი გამოცანა და იგი კვლავ ნავში უნდა ჩამძვრალიყო საფიქრელად:

უფეხო დევს ცალფეხაზე,
ორფეხა ზის სამფეხაზე,
ოთხფეხასაც წილს აძლევენ".

ამ გამოცანის სათქმელად ბილბომ არცთუ ხელსაყრელი დრო შეარჩია, მაგრამ იგი ძალიან ჩქარობდა. გოლუმს იქნებ კიდევაც გასჭირვებოდა მისი გამოცნობა, სხვა დროს რომ ეკითხათ. მაგრამ რაკი სულ ცოტა ხნის წინ თევზზე საუბრობდნენ, თუ რა იყო „უფეხო“, ამის გამოცნობა იოლი საქმე ხდებოდა, ხოლო ამას იოლადვე მოსდევდა დანარჩენი პასუხი: „პატარა მაგიდაზე თევზი დევს, ადამიანი სკამით მიმჯდარა მაგიდასთან, კატა კი ძვლებს მიირთმევს“. და გოლუმმაც სწრაფად გაართვა თავი გამოცანას. შემდეგ იფიქრა, უკვე დადგა დრო, მართლაცდა ძნელი და საშინელი კითხვა შეეარჩიოთ. და მან თქვა:

ის ყველაფერს ანადგურებს –
ჩიტებს, ხეებს და მხეცებს,
რკინას დახრავს, ლოდებს დაფქვავს,
კლდეებს დაანამცევებს,
მისი ხელით დაიქცევა
ყველა ციხე-დარბაზი
და მიწასთან გაასწორებს,
რაც კი იყო ლამაზი.

საბრალო ბილბო დიდხანს იჯდა სიბნელეში და რიგ-რიგობით იხსენებდა ყველა საარაკო გოლიათისა თუ კაციჭამიას თავზარდამცემ საქმეებსა და სახელებს, მაგრამ გოლუმის ჩამონათვალს ვერც ერთი ვერ მიუსადაგა. გუმანი ეუბნებოდა, პასუხი იცი, ოღონდ სხვაგან უნდა ეძიო, მაგრამ ბილბოს გონება ვერ მოეკრიბა, გულს შიში შეეპარა, ეს კი ფიქრს ძალიან უშლის ხელს. გოლუმმა კვლავ იწყო ნავიდან გადმოცოცება, გადმოაბიჯა თავხელში და ნაპირისაკენ გამოჰყაპუნდა. პოპიტი ხედავდა, როგორ უახლოვდებოდა, უახლოვდებოდა მისი თვალები... ბილბოს ენა აღარ ემორჩილებოდა, სიტყვები უწყდებოდა... სურდა, დაეყვირა: „ცოტა ხანს მადროვე! მადროვე!“, მაგრამ შეშინებულმა ესლა ამოიწროპინა:

– დრო! დრო!

ბედწერმა შემთხვევამ დაიფარა ბილბო – სწორედ ეს იყო გოლუმის გამოცანის პასუხი.

გოლუმი კიდევ ერთხელ დარჩა იმედგაცრუებული. იგი სულ უფრო და უფრო ბრაზდებოდა, თამაშმა კი დაღალა და ძალიან მოაშია. ამჯერად იგი

ნავში აღარ დაბრუნებულა, ბილბოს შორიახლოს ჩამოჯდა ბნელაში. ამან პოპიტი საშინლად ააფორიაქა და საბოლოოდ დაეფანტა გონება.

– მაგან ჩჩვენ უნდა შეგვეკითხოს, ძვირფასო, ასსეა, ასსე. გამოსაყნობად შეგვეკითხოს, ასსე, – გამოსცრა გოლუმმა.

მაგრამ ბილბოს საერთოდ არ შეეძლო ფიქრი, როდესაც ასე ახლოს მისჯდომოდა გამოუცნობი საზიზღარი ქმნილება, განუწყვეტლივ ხელებს ავლებდა და თითებით სინჯავდა. პოპიტმა თავი მოიქეცა, მერე მაგრად იჩქმიტა, მაგრამ მაინც ვერაფერი მოიგონა.

– გვეკითხოს! გვეკითხოს! – არ ცხრებოდა გოლუმი.

ბილბომ კვლავ იჩქმიტა, მერე ხელები შემოიტყაპუნა გვერდებზე, თავისი პატარა ხმალი ჩაბლუჯა, მეორე ხელით ჯიბეც კი მოიჩხრეკა. და უცებ ნაანწყდა ბეჭედს, ბნელ დერეფანში რომ იპოვა, აიღო და გადაიფიქრა.

– რა მაქვს ჯიბეში? – ნამოსცდა ხმამაღლა. იგი საკუთარ თავს ჩაეკითხა, მაგრამ გოლუმმა იფიქრა, გამოცანას მთავაზობსო და საშინლად გაღიზიანდა.

– წესი არ არის, არ შეიძლება. წესი არ არის, ძვირფასო, ხომ არ არის, მაგ რალაცამ გვეკითხოს, რა აქვს საძაგელ პატარა ჯიბეებში?

ბილბო მიხვდა, რაც მოხდა და, რაკი უკეთესი ვერაფერი მოიფიქრა, გოლუმისათვის რომ ეკითხა, თავისი დაიუჩინა:

– რა მაქვს ჯიბეში? – იკითხა უფრო ხმამაღლა.

– ს-ს-ს, – ასისინდა გოლუმი, – მაგან სამჯერ გვათქმევინოს პასუხსები, ძვირფასო, სამი პასუხსები...

– კეთილი და პატიოსანი! – დასთანხმდა ბილბო.

– ხელთები! – თქვა გოლუმმა.

– არ არის მართალი, – მიუგო ბილბომ, რომელსაც იღბლად მოესწრო ჯიბიდან ხელის ამოღება, – კიდევ გამოიცანი!

– ს-ს-ს, – თქვა უარესად გაღიზიანებულმა გოლუმმა. იგი იხსენებდა, თავად რას დაატარებდა ჯიბეებით: თევზის ხერხემლებს, გობლინის კბილებს, სველ ნიჟარებს, ლამურას ფრთის ნაგლეჯს, სალეს ქვას ეშვების ნასამახად და სხვა საზიზღარ წერილმანთ. იგი შეეცადა, მიმხვდარიყო, რას ინახავდნენ ჯიბეებში სხვები.

– დანა! – წარმოსთქვა ბოლოს.

– არაა მართალი! – მიუგო ბილბომ, რომელსაც დანა დაჰკარგვოდა, – ბოლო ცდა!

გოლუმს ახლა ბევრად უფრო მძიმე გასაჭირი ადგა, ვიდრე მაშინ, ბილბომ კვერცხის გამოცანა რომ ჰკითხა! იგი სისინებდა და ბუტბუტებდა, წინ და უკან ქანაობდა, იატაკზე ფეხებს ატყაპუნებდა, იცლავებოდა და წრიალებდა, ბოლო ცდის დახარჯვას კი ვერ ბედავდა.

- მიდი, აბა, - თქვა ბილბომ, - გელოდები! - იგი ცდილობდა, თავდაჯერებულად და მხნედ ელაპარაკა, თუმცა დარწმუნებით ვერ გეტყვოდათ, როგორ დამთავრდებოდა თამაში - გინდ მიმხვდარიყო გოლუმი სწორ პასუხს, გინდ ვერა.

- კმარა, დრო გავიდა! - თქვა მან.

- თოვი, ან არაფერი! - დაინივლა გოლუმმა, რომელიც მთლად პატიოსნად არ მოიქცა - ერთბაშად ორი პასუხი თქვა.

- არც ერთი და არც მეორე! - შვებით წამოიძახა ბილბომ, უმალ ფეხზე წამოხტა, ზურგი უახლოეს კედელს მიაბჯინა და თავისი პატარა ხმალი ხელთ იპყრა. ცხადია, მან კარგად იცოდა, რომ გამოცანებით თამაში საკრძალავი და წარმოუდგენლად ძველი რამ იყო, ამ თამაშის დროს დაცემული ნაძირალა ქმნილებანიც კი უფროსიან და ეკრძალვიან სიცრუეს. მაგრამ იმასაც გრძნობდა, რომ ამ სლიპინა არსების ნდობა არ შეიძლებოდა და რომ იგი, თუკი საქმე საქმეზე მიდგებოდა, არცთუ ხალისით დაეშურებოდა პირობის შესრულებას. თავის ასარიდებლად მისთვის ნებისმიერი საბაბი ივარგებდა. თანაც, ბოლოსდაბოლოს, ბილბოს კითხვა უძველესი წესებით არც ჩაითვლებოდა ნამდვილ გამოცანად.

მაგრამ, ასეა თუ ისე, გოლუმი მაშინვე არ დასხმია თავს პოზიტს, რადგანაც კარგად ხედავდა მახვილს ბილბოს ხელში. იგი წყნარად იჯდა, ცახცახებდა და ჩურჩულებდა. ბოლოს ბილბომ ველარ გაძლო.

- აბა? - თქვა მან, - პირობაზე როგორა ხარ? წასვლა მინდა. შენ გზა უნდა მიჩვენო.

- ასე ვთქვით, ძვირფასო? ვუჩვენოთ პატარა საზიზღარ ბეგინსს გასასვლელი, ასეა, ასე. მაგრამ რა აქვს ჯიბეებსში, პა? ბანარი არა, ძვირფასო, მაგრამ არაფერიც არა. ო, არა! გოლუმ!

- თავს ნულა იმტვრევ, - მიუგო ბილბომ, - პირობა კი პირობაა!

- ეგ რალაც ბრაზიანია, და მოუთმენელი, ძვირფასო, - დაისისინა გოლუმმა, - მაგრამ მაგან უნდა მოიცადოს, პო, მოიცადოს. ასე უცებ გვირაბებს ვერ ავუყვებით, ჯერ უნდა ნავიდეთ და რალაც წამოვიდოთ, პო, რალაც, რაც მოგვეშველება...

- მაშინ იჩქარე! - უთხრა ბილბომ და შვებით გაიფიქრა, გოლუმი ახლა მაინც მომცილდებაო. იგი რალაც აბდაუბდას იმიზეზებს და უკან დაბრუნებას არც აპირებსო, ჩათვალა პოზიტმა. აბა, რას ამბობდა გოლუმი? განა რა საჭირო ნივთს ინახავდა იგი ბნელ ტბაზე? მაგრამ ბილბო ცდებოდა, გოლუმი სწორედაც რომ აპირებდა უკან დაბრუნებას. იგი გაავდა, მოშივდა, თანაც ძალიან წამხდარი საწყალობელი ქმნილება გახლდათ და უკვე გადაეწყვიტა, როგორ მოქცეულიყო.

ნაპირიდან შორს არ იყო მისი კუნძული - ბილბომ არაფერი იცოდა ამ კუნძულის შესახებ - და იქ, მის მიერვე მოწყობილ სამალაქში გოლუმი ნაირ-ნაირ უბადრუკ წერილმანს ინახავდა. და იმ პატარა ბინძურ გროვაში ერია ერთი მშვენიერი ნივთიც, მეტად მშვენიერი, მეტად საოცარი. მას პქონდა ბეჭედი, ოქროს ბეჭედი, ძვირფასი ბეჭედი.

- ჩემი დაბადების დღის საჩუქარი! - ჩურჩულებდა იგი თავისთვის; იგი ხშირად იმეორებდა ასე დაუსრულებელ, წყვდიადით მოცულ დღეებში, - აი, რა გვინდება, პო. ჩვენ გვინდა იგი!

მას სჭირდებოდა იგი - მისი ბეჭედი, რადგან ეს ძალის ბეჭედი იყო და ვინც მას თითზე ჩამოიცვამდა, უჩინარი გახდებოდა. მხოლოდ კაშკაშა მზის შუქი თუ გასცემდა სხვათა თვალთათვის მის ჩრდილს - იმასაც მერთალს, მოცახცახეს.

- ჩემი დაბადების დღის საჩუქარი! დაბადების დღეს მომეცა იგი, ჩემი ძვირფასი, - მუდამ უმეორებდა იგი საკუთარ თავს. მაგრამ ვინ იცის, რაგვარად მიიღო გოლუმმა ეს საჩუქარი ადრე, საუკუნეთა მიღმა, იმ უხსოვარ დღეებში, როდესაც ამგვარი ბეჭდები ჯერაც სამზეოს იყვნენ მოფენილნი? ალბათ ამას ვერ გეტყვოდათ თავად დიდი ოსტატიც, რომელსაც ხელთექმნა ეს ბეჭდები.

ადრე გოლუმს თითზე ეკეთა იგი, სანამ არ მობეზრდა, შემდეგ ტანზე მიკრული ქისით დაატარებდა, მაგრამ ქისამ კანი გადაუტყავა. და ახლა, ჩვეულებრივ, თავის კუნძულზე მალავდა, კლდის ხერელში, და ხშირ-ხშირად დახედავდა ხოლმე. ზოგჯერ თითზეც იკეთებდა, მაშინ, როდესაც მონატრებას ევლარ უძლებდა, ან როცა ძალიან, ძალიან შიოდა, თევზი კი მოჰყირჭებოდა. მაშინ იგი ცოცვით აუყვებოდა ბნელ დერეფნებს და გზაბნეულ გობლინებს დაეძებდა. ზოგჯერ ჩირალდნებით განათებულ გამოქვაბულებშიც ბედავდა შეხედვას. ცეცხლის შუქი თვალს სჭრიდა და უჭუტავდა, მაგრამ გოლუმი დაცული იყო. ო, დიახ, დაცული! ვერვინ დაინახავდა, ვერვინ შეამჩნევდა მას, სანამ მსხვერპლს ყელზე არ შემოეჭდებოდა სლიპინა თითები. სულ რამდენიმე საათის წინ ეკეთა გოლუმს თავისი ბეჭედი და გობლინთა პატარა ნაშიერი მოგუდა. მერედა როგორ ჭყიოდა პატარა ნანადირევი! ერთი-ორი ძვალი კიდევაც შემოენახა მოგვიანებით დასახრავად, მაგრამ ამჯერად რალაც უფრო ცვრიანი მოსურვებოდა.

- სულ მთლად დაცული, პო, - ჩურჩულებდა იგი თავისთვის, - ეგ რალაც ჩვენ ვერ დაგვინახავს, პო, ძვირფასო? ვერა. ეგ ვერ დაგვინახავს და მაგის პატარა საზიზღარი ხმალი ვერც გამოადგება, სულ ვერ გამოადგება.

აი, რა ტრიალებდა მის პატარა უნამუსო გონებაში, როდესაც ნაპირიდან ჩასხლტა, კვლავ თავის ნავისაკენ ნაწყაპუნდა და წყვდიადში შეცურა. ბილბო

ფიქრობდა, ან კი ამბადაც ველარაფერს გავიგებ მასზეო, მაგრამ მაინც შეიცადა, რადგან არ იცოდა, მარტოს როგორ უნდა გაეგნო გზა სამზეოსაკენ.

და უცებ საშინელი ღმუილი მოესმა. პობიტმა იგრძნო, როგორ დაუყვა ხერხემაღზე უნებური ყრ-ჟოლა. გოლუმი ინყევლებოდა და მოსთქვამდა შორიახლოს, ბნელაში. იგი თავის კუნძულზე გადასულიყო, გარშემო კლდეებს ფხოჭნიდა, იჩხრიკებოდა და ამაოდ დაეძებდა რალაცას.

– სად არის? სად არის? – ესმოდა ბილბოს მისი ძახილი, – დაკარგულია ჩემი ძვირფასი, დაკარგულია, დაკარგული! მოგვსპეთ, მოგვსრეთ – დაიკარგა ჩემი ძვირფასი!

– რა დაგეშართა? – გასძახა ბილბომ, – რა დაგეკარგა?

– მაგ რალაცამ არ უნდა გვეკითხოს, – წიოდა გოლუმი, – მაგის საქმე არ არის, არა, გოლუმ! ის დაიკარგა, გოლლუმ, გოლუმ, გოლლუმ!

– ო, მეც დავიკარგე! – დაიყვირა ბილბომ, – და მინდა, მოვიძებნო. თანაც, მე მოვიგე თამაში, შენ კი შემპირდი. ამიტომ, მოდი ახლა! მოდი, გამიყვანე აქედან და მერე განაგრძე ძებნა!

უძირო სასონარკვეთით ხმოვდა გოლუმი, მაგრამ ბილბო მაინც ვერ თანა-უგრძნობდა. მას გული ეუბნებოდა, ის, რაც გოლუმს ასე ძალიან სჭირდება, მთლად კარგი რამე ვერ იქნებაო.

– მოდი აქ! – კვლავ შესძახა მან გოლუმს.

– არა, ჯერ არა, ძვირფასო, – პასუხობდა გოლუმი, – ჩვენ უნდა ვეძებოთ, იგი დაიკარგა, გოლუმ!

– მაგრამ შენ ვერ გამოიცანი ჩემი ბოლო კითხვა, და შენ შემპირდი, – კვლავ შეახსენა ბილბომ.

– ვერ გამოიცანი! – გაიმეორა გოლუმმა. და უცებ წყვილიდან ბასრი სისინი გამოიჭრა, – რა აქვს მაგ რალაცას ჯიბეებსში? გვითხრას! მაგან პირ-ველმა უნდა გვითხრას!

ბილბო ვერც გეტყოდათ, ვითომ რატომ არ სურდა, გაემხილა, რა ჰქონდა ჯიბეში. გოლუმი კი მასზე სწრაფად გაერკვა და მიხვდა. ასეც უნდა ყოფილიყო, რადგან დაუსრულებელი წლებისა და წლების განმავლობაში იგი მხოლოდ ერთ ნივთზე ფიქრობდა და მუდამ შიშობდა, არ მომპარონ, არ მომტაცონო. მაგრამ ბილბოს უკვე თავი მოაბეზრა ამ დაუსრულებელმა დავამ. ბოლოს და ბოლოს, გაიმარჯვა მან, გაიმარჯვა საკმაოდ პატიოსნად, საშინელ საფრთხეს შეჭიდებულმა...

– პასუხი უნდა გამოიცნო, მზამზარეულად კი არ უნდა მოგართვან, – თქვა მან.

– მაგრამ ეს არ იყო სწორი კითხვა, – დაობდა გოლუმი, – ეს არ იყო გამო-ცანა, ძვირფასო, არა!

– ო, კარგი, თუკი ჩვეულებრივი კითხვები დავინყეთ, მაშ, მე პირველმა გკითხე. რა დაკარგე? მითხარი!

– მაგას რა აქვს ჯიბეებსში? – უფრო ხმამაღლა და გამჭოლად ასისინდა ხმა. ბილბო სიბნელეს ჩააცქერდა და შეშინებულმა იქიდან შემოჩერებული ორი პატარა ლაქა გაარჩია. გოლუმის გონებას ეჭვი იპყრობდა, ეს საშინელი ეჭვი გაფითრებული ალით უნთებდა თვალებს...

– რა დაკარგე? – ისევ ჩაეკითხა ბილბო.

გოლუმს თვალები გაუმწვანდა, აუგზიზგიზდა და მანათობელმა ლაქებმა სწრაფად იწყო მოახლოება. იგი კვლავ თავის ნაწი იჯდა და გამალებით მოცურავდა უკან, ბნელი ნაპირისაკენ. სასონარკვეთითა და ეჭვით გახელე-ბულს შიშველი მახვილი აღარ აფრთხობდა.

ბილბო ვერ ხვდებოდა, რამ გაახელა ასე ეს უბადრუკი ქმნილება, მაგრამ იმას კი მიხვდა, ახლა ყველა პირობა უქმია და გოლუმს ჩემი მოკვლა გადაუ-წყვეტიაო. ამის გაფიქრებაზე იგი შემოტრიალდა და ბრმად შეუყვა სირბილით ბნელ დერეფანს, რომლითაც ტბასთან ჩამოვიდა, მარცხენა ხელს ისევ გვირა-ბის კედელს მიაყოლებდა.

– რა აქვს მაგას ჯიბეებსში? – ჩაესმა უკნიდან ხმამაღალი სისინი, შემდეგ გაიგონა წყლის ტყლაშუნი – გოლუმი ნავიდან გადმოხტა.

– ნეტავი რა მაქვს ასეთი, – ჩაეკითხა ბილბო თავის თავს, თან შეუჩერებლივ გარბოდა ქოშინითა და ბორძიკით. მარცხენა ხელი ჯიბეში ჩაიყო. ყინულივით ცივი მოეჩვენა ბეჭედი, რომელიც მაშინვე თავისთავად წამოეცვა ჯიბეში აფათურებულ საჩვენებელ თითზე.

სისინი უკვე სულ ახლოდან, მხარსუკნიდან მოისმოდა. იგი მიტრიალდა და დაინახა, როგორ მოუყვებოდნენ შეღმართს პატარა მწვანე სანთურების მსგავსი თვალები, გოლუმის თვალები. შეძრწუნებულმა სცადა, კიდეც უფრო აეჩქარებინა ნაბიჯი, მაგრამ უეცრად მაგრად წამოკრა ფეხის წვერი იატაკის რომელიღაც შვერილს, დაბლა გაიშოტა და თავისი პატარა მახვილი ქვეშ მოიყოლა. გოლუმი წამის დაუხანებლად წამოადგა თავს ნაქცეულს, მაგრამ, სანამ ბილბო რამეს მოიმოქმედებდა, სანამ შეძლებდა, სული მოებრუნებინა, კვლავ წამომხტარიყო, ან მახვილი მოეჭნია, გოლუმმა გვერდით ჩაურბინა წყევლითა და ბუტბუტით ისე, რომ მისთვის ზედაც არ შეუხედავს.

ეს რალას მოასწავებდა? გოლუმს შეეძლო ბნელში ხედვა. უკან მოტოვებული ბილბო ახლაც კი ხედავდა მის თვალთა მჭრქალ ნათებას. იგი წვლებით წამოდგა, ჩააგო ხმალი, რომელიც ისევ აელვარებულიყო მკრთალად. შემდეგ კი, რაც შეეძლო, ფრთხილად, კვლავ წინ გასწია – სხვა გზა არც ჰქონდა. ისევ უკან, გოლუმის წყალთან ჩაცოცება არაფერს არგებდა, ხოლო თუკი უკან გაყვებო-და, გოლუმს იქნებ კიდეცა გაეყვანა მხსნელ გზაზე უკან ადევნებული პობიტი.

– წყეული იყოს! წყეული! წყეული იყოს! – სისინებდა გოლუმი, – წყეული იყოს ბეგინსი! მან მიგვატოვა! რა აქვს მაგას ჯიბეებსში? ო, ვიცით, ჩვენ ვხვდებით, ძვირფასო. მან იპოვა იგი, ჰო, ალბათ, იპოვა. ჩემი დაბადების დღის საჩუქარი!

ბილბომ ყურები ცქციტა. ბოლოს და ბოლოს იგი თავადაც იწყებდა მიხედვას. მან ნაბიჯს აუჩქარა და რამდენადაც გაბედა, მოუახლოვდა გოლუმს. იგი კვლავ მიისწრაფოდა, მირბოდა და უკან არ იხედებოდა, მხოლოდ თავს ატრიალებდა აქეთ-იქით – ჰობიტს ამას კედლებზე გაჩენილი მკრთალი ციმციმი ახვედრებდა.

– ჩემი დაბადების დღის საჩუქარი! კრულ იყოს! როგორ დავკარგეთ იგი, ჩემი ძვირფასი? ჰო, აი, როგორ. მაშინ, როდესაც ბოლოჯერ გამოვიარეთ აქ, როდესაც კისერი მოვუგრისეთ საზიზღარ ქყვიტინა ლლაპს. აი, როგორ. წყეულ იყოს! ის მოგვძვრა, გაგვიძვრა ამდენი წლების, ამ წლების მერე! მან მიგვატოვა, გოლუმ!

ანაზღად გოლუმი ჩაჯდა და მოთქმას მოჰყვა სასმენად საზარი სტვენითა და ბუყბუყით. ბილბო შეჩერდა და კედელს აეკრა. ცოტა ხნის შემდეგ გოლუმმა ტირილი შეწყვიტა და ალაპარაკდა – როგორც ჩანს, იგი საკუთარ თავთან ბჭობდა:

– იქ, უკან მის საძებრად ტყუილად წავალთ – ჩვენ არ გვახსოვს ყველა ადგილი, სადაც გავიარეთ. საჭიროც არაა. ბეგინსს აქვს იგი ჯიბეებსში. საზიზღარმა მსტოვარმა ბეგინსმა იპოვა იგი, ასე ვსთქვით ჩვენ.

ჩვენ ვხვდებით, ძვირფასო, მხოლოდ ვხვდებით. ვერ გვეცოდინება, სანამ არ ვიპოვეთ საზიზღარი ქმნილება, სანამ არ გამოვწურეთ! მაგრამ მაგან არ იცის, ძვირფასს რა შეუძლია, ხომ არ იცის? მაგი ძვირფასს უბრალოდ თავის ჯიბეებსში შეინახავს. მაგან იცის. მაგან იცის შემოსასვლელი, უნდა იცოდეს გასასვლელი, ასეა. ის რაღაც უკანა კარისკენ გაიქცა, უკანა კარისკენ, აი, როგორ.

მაგას გობლინები დაიჭერენ, მაგი იქიდან ვერ გავა, ძვირფასო.

სს, სს! გოლუმ! გობლინები! მაგრამ თუ მაგას აქვს საჩუქარი, ჩვენი ძვირფასი საჩუქარი, მაშინ გობლინები აიღებენ იმას, გოლუმ! ისინი იპოვიან, ისინი გაიგებენ, ძვირფასს რა შეუძლია. ჩვენ აღარ ვიქნებით დაცული, აღარასოდეს, გოლუმ! ერთი გობლინსი გაიკეთებს იმას, და მაშინ ველარავინ დაინახავს. ის აქ იქნება და არ გამოჩნდება. ჩვენი ჭკუიანი თვალსებიც კი ვერ შეამჩნევენ იმას. ის მოვა სასტიკი, საძულველი, მოგვასტყუებს და დაგვიჭერს, გოლუმ, გოლუმ!

მაშ, მოვრჩეთ სიტყვებს, ძვირფასო, სწრაფად, გასწი! თუ ბეგინსი იქით წავიდა, ჩვენ ჩქარა უნდა გავიქცეთ და შევამოწმოთ. გასწი! შორს აღარაა! სწრაფად!

გოლუმი დამდულრულივით წამოიჭრა და უშნო ფართხუნით გავარდა წინ. ბილბო უკან გაედევნა. იგი შიშობდა, კიდევ არ წამოვედო მორიგ შვერილს და ხმაურით არ წავიქცეო, ამიტომ ძალიან ფრთხილობდა. გულს კვლავ იმედი დაესახა, თან ცნობისმოყვარეობით ინვოდა, გარბოდა და თავი უბრუნოდა. ნაპოვნი ბეჭედი ჯადოსნური ყოფილიყო – მისი მეშვეობით გაუჩინარება შეიძლებოდა! ბილბოს ამბად სმენოდა, ძველისძველ ზღაპრებში გაეგონა ამგვარ საგანთა ამბები, მაგრამ ძნელი დასაჯერებელი იყო, რომ მან თავად იპოვნა ერთი ასეთი ბეჭედი, სრულიად შემთხვევით. მაგრამ გოლუმმა, გამჭრიახმა, თვალუმოყიადე გოლუმმა ხომ მართლაც ჩაურბინა გვერდით, სულ ახლოს, და ვერ შენიშნა!

მათ გზა განაგრძეს. გოლუმი ტყაპატყუპით, სისინითა და წყევლა-კრულვით წინ გარბოდა, მას ბილბო მისდევდა უკან ფრთხილი და უჩუმარი ჰობიტური ნაბიჯით. მალე მიაღწიეს იმ ადგილს, სადაც, როგორც ბილბომ აქეთა გზაზე შენიშნა, გვირაბის ორთავ მხარეს გვერდითი დერეფნები იხსნებოდა. გოლუმი მათ თვლას მოჰყვა:

– ერთი მარცხნივ, ჰო; ერთი მარჯვნივ, ასეა. ორი მარჯვნივ, ასეა, ასე. ორი მარცხნივ, ასე, ასე... – ბუტბუტებდა იგი.

რაღაც უფრო ემატებოდა სათვალავი გოლუმს, მით უფრო ყოვნდებოდა ცხაში, ნაბიჯი აერია, ხმა აუტირდა. იგი სულ უფრო შორს იტოვებდა მფარველ წყალს და შიში ემატებოდა. იქნებ, გობლინები გამოჩენილიყვნენ სადმე ახლო-მახლო, ბეჭედი კი დაკარგული ჰქონდა. ბოლოს იგი ხელმარცხნივ დაბალ გასასვლელთან შეჩერდა.

– შეიდი მარჯვნივ, ჰო. ექვსი მარცხნივ, ასეა, – ჩაიჩურჩულა მან, – ეს არის ცხა უკანა კარისაკენ, ჰო. აქ არის დერეფანი!

მან შეიხედა გასასვლელში, მაგრამ უმაღ უკან დაიხია.

– ჩვენ ვერ შევხვდეთ შიგ, ძვირფასო, ვერა, ვერ შევხვდეთ. იქ, დაბლა გობლინებია, ბევრი გობლინები. ჩვენ მათი სუნი გვცემს. სსს!

რა ვქნათ? წყეული იყვნენ, მომსპარიყვნენ! აქ უნდა მოვიცადოთ, ძვირფასო, ცოტა მოვიცადოთ და ვნახოთ!..

და ისინი შეჩერდნენ, შეჩერდნენ ჩიხში. როგორც იქნა, გოლუმმა ბილბო გასასვლელთან გამოიყვანა, მაგრამ ჰობიტს არ შეეძლო ამ გზას გაჰყოლოდა! გვირაბის ლიობში მოკუნტული გოლუმი იჯდა, მუხლებს შორის მოქცეულ თავს აცანცარებდა და ცივად უელავდა თვალები.

ბილბო თავგზე უფრო ჩუმად მოსცილდა კედელს. მაგრამ გოლუმი მყის დაიძაგრა, ცხვირი აასრუტუნა და თვალები გაუმწვანდა, მერე წყნარად, მუქარით ასისინდა. იგი ვერ ხედავდა ჰობიტს, მაგრამ მრავალწლიანი სიბნელით გამძაფრებული სმენა და ყნოსვა დაძაბა, მიაყურადა. შემდეგ ნელ-ნელა მოიკეცა,

რკალად მოხრილი ბრტყელი ხელები იატაკს დააბჯინა, თავი გამოიწვინა და ცხვირით ლამის ძირს გაგებულ ქვას შეეხო. და თუმცა იგი მხოლოდ ბუნდოვან ჩრდილად ილანდებოდა საკუთარი თვალების შუქში, ბილბო მაინც ხედავდა თუ გრძნობდა – ლარივით მოჭიმული გოლუმში შზად იყო მეყსეული ნახტომისათვის.

ბილბომ თითქმის შეწყვიტა სუნთქვა და თავადაც დაიძაგრა. იგი უიმედობას შეეპყრო. უნდა გავიდეს, უნდა გააღწიოს ამ შემზარავი წყვდიადიდან, სანამ ძალა შერჩენია. უნდა იბრძოლოს. უნდა განგმიროს ხანჯლით ეს ქვემძრომი ქმნილება, თვალები დასთხაროს, მოკლას. უნდა მოკლას იგი!

მაგრამ არა! ასე არ გამოვა პატიოსანი ბრძოლა. ბილბო უჩინარი იყო. გოლუმს არ ჰქონდა ხმალი. იგი ცხადად არც დამუქრებია მოკვლით ბილბოს, არც უცდია ჯერ მისი მოხრჩობა. და იგი სანყალობელი, მარტოსული, უძირო წყვდიადში ჩაკარგული არსება იყო. ამ ანაზღაურება მიხვედრამ გააოგნა ბილბო, შიშისა და სიბრალულის ნაზავმა გრძნობამ აუესო გული; თვალნინ გაუელვა დაუსრულებელი ულიმლამო დღეების წყებამ, და ამ დღეებში არ კრთოდა არც შუქი, არც იმედი უკეთესი ყოფისა, ამ დღეებს ავსებდა მხოლოდ სალი ქვები, ცივი თევზები, დაბლით ძრომა და საკუთარ თავთან ბუტბუტი. სულ ერთ ნამში ჩაიქროლეს ფიქრებმა და უცებ, მომდევნო წამს, სრულიად მოულოდნელად მოხლვავებული ძალითა და გამბედაობით ატაცებულმა ბილბომ ისკუპა.

ადამიანს ასე გადასახტომად, ალბათ, დიდი ჯაფა არც დაადგებოდა. მაგრამ ეს იყო ნახტომი წყვდიადში, გაურკვევლობაში. ჰობიტი თავზე გადაეწო გოლუმს, აწვდილი ხელის სიმალლეზე, და სამიოდ ნაბიჯით იქით დახტა. ვერც შეამჩნია, რომ სულ ოდნავ ასცდა დერეფნის დაბალ თალს, რომელსაც კინალამ შუბლი მიაწარცხა.

გოლუმში გადაიზნო და თავზე გადამხტარ ჰობიტს ნაეპოტინა, მაგრამ გვიანლა იყო – ხელთ ჰაერილა შერჩა. ბილბო კი მარჯვედ დახტა თავის ღონიერ ფეხებზე და თავდალმა გაქანდა მხსნელ გვირაბში. იგი არ მობრუნებულა იმის სანახავად, თუ რას შვრებოდა გოლუმში. ერთხანს ფეხდაფეხ მისდევდა სისინი და წყველა-კრულვა, შემდეგ ხმა მიჩუმდა და მაშინვე მოისმა სისხლისგამყინავი ძახილი, სიძულვილითა და სასონარკვეთით სავსე. გოლუმში დამარცხდა – ამსიშორეზე გადევნებას იგი ველარ ბედავდა. მან დაკარგა ნადავლი, მსხვერპლი გაუსხლტა და თან გაიყოლა ის ერთადერთი ნივთიც, რომელიც ოდესმე რაიმედ უღირდა გოლუმს, დაიკარგა მისი ძვირფასი. ბილბოს გული ყელს მიეხვინა, ეს საზარელი დამახილი რომ მოესმა, მაგრამ მაინც არ შეჩერებულა, კვლავ წინ მიქროდა. ექოსავით შორეული, მაგრამ მუქარით აღსავსე ხმა უკნიდან მოსძახოდა:

– ქურდი, ქურდი, ქურდი! ბეგინსსი! გვძულს იგი, გვძულს, ჩვენ გვძულს იგი უკუნისამდე!

შემდეგ ყველაფერი მიჩუმდა, მაგრამ ჩამოწოლილი მდუმარება უფრო უარესად აფრთხობდა ბილბოს.

– თუ გობლინები ისე ახლოს არიან, რომ გოლუმმა მათი სუნი იკრა, – ფიქრობდა იგი, – მაშინ ისინი უთუოდ გაიგონებდნენ ყვირილსა და წყველას. ახლა კი ფრთხილად, ბილბო, ამ გზამ უარეს ჭირამდე არ მიგიყვანოს!

დერეფანი დაბალი და უხეშად ნაჩორკნი იყო. ჰობიტს არც ძალიან უჭირდა სიარული, მაგრამ ფრთხილობდა, რადგანაც რამდენჯერმე მწარედ შეერჭო ფეხისგულში იატაკზე დაყრილი საძაგელი წვეტიანი ქვები.

– ჭერი ზედმეტად დაბალია გობლინებისათვის, ზორბა გობლინებისათვის მაინც, – გაიფიქრა ბილბომ. მან არ იცოდა, რომ ყველაზე ზორბა გობლინებსაც, თვით მთიელ ორკებსაც კი ძალიან სწრაფად შეუძლიათ სირბილი ნახრილებს, ხელებით თითქმის მიწამდე დანვდილთ.

მალე დერეფანი, აქამდე დაღმა-დაღმა რომ ეშვებოდა, კვლავ აღმართს შეუყვდა და თანდათან სულ უფრო და უფრო ციცაბო შეიქნა. ბილბომ უნებურად ნაბიჯი შეანელა, მაგრამ ბოლოს შეღმართი დასრულდა, გვირაბმა მოუხვია და კუთხის იქით ისევ დაბლა დაეშვა. ხოლო აქ, ამ მცირე ჩაღრმავების ფსკერამდე რომ ჩააღწია, შენიშნა – მორიგი მოსახვევის იქიდან სუსტი სინათლის ათინათი ჟონავდა და კრთოდა. ეს არ იყო ცეცხლის თუ სანთურის წითელი ლაპლაპა შუქი, არა – წინ ცისქვეშეთის ფერმკრთალი ათინათი ციალებდა. და ბილბო გაიქცა.

იგი მთელი ძალით გარბოდა. სწრაფად აირბინა აღმართი, მოუხვია და მოულოდნელად გავიდა მოლიავებულ და, როგორც ამდენ ხანს წყვდიადში ყოფნის მერე მოეჩვენა, თვალისმომჭრელად კაშკაშა შუქით განათებულ სივრცეში. სინამდვილეში კი მან მხოლოდ კარის ღრეჭოში შემოღვრილი მზის სინათლე დაინახა – ვეებერთელა, ქვისგან ნაკვეთი კარი შეღებული დაეტოვებინათ.

ბილბომ თვალები აახამხამა და უცებ შენიშნა გობლინები. კბილებამდე იარაღასხმული, ხმალამოწვდილი მეომრები იქვე, ღია კარში ჩამსხდარიყვნენ, ფხიზლად დარაჯობდნენ კარს, ფხიზლად დარაჯობდნენ მისკენ მომავალ დერეფანს დაუძინარი, მოზიდული, ყველაფრის მომლოდინე მცველები.

და გობლინებმა უფრო ადრე შენიშნეს ჰობიტი, ვიდრე ბილბო შენიშნავდა მათ. დიახ, მათ დაინახეს იგი. შემთხვევით იყო, თუ ბეჭედმა ბოლო ოინი ჩაიდინა, სანამ საბოლოოდ სცნობდა ახალ პატრონს, არავინ იცის, მაგრამ ბილბოს თითზე ბეჭედი აღარ ეკეთა! გობლინები ყურისნამლები აღტაცებული ყიყინით გამოექანნენ მისკენ.

შიშისა და დანაკარგის მწვავე ტკივილმა, თითქოსდა გოლუმის სასონარკვეთის მკრთალმა ექომ, ანაზღად გული მოუწურა ბილბოს. მახვილის გაშიშვლე-ჩაც გადაავინყდა და ერთბაშად ჯიბეებში იტკუცა ხელები. აქ იყო, ჯერაც აქ

იყო ბეჭედი, მის მარცხენა ჯიბეში, და მყის ჩამოეცვა თითზე. გობლინები ადგილზე გაქვავდნენ – ჰობიტის კვალიც კი გაქრა და გაუჩინარდა. ისინი კვლავ აღრიადნენ, ნინანდელივით ყურისნამღებად, მაგრამ ნაკლები ალტაცებით.

– სად წავიდა? – ყვიროდნენ ისინი.

– უკან, დერეფანში მიიმალა! – გაიძახოდა ზოგი.

– აქეთ! – ყმუოდნენ ერთნი.

– იქით! – ღრიალებდნენ სხვანი.

– კარს მიხედეთ! – დაიზმუვლა მეთაურმა.

გაისმა სტვენა, იარაღის ჩხაკუნი, ხმლების ჟღერიალი, გობლინები იყურებოდნენ და იგინებოდნენ, უთავბოლოდ აწყდებოდნენ აქეთ-იქით, ეცემოდნენ და საშინლად გაავდნენ. ყველაფერი აირია, ენით აუნერელი ალიაქოთი და აყალმაყალი ატყდა.

ბილბო საშინლად შეშინდა, მაგრამ იმის გონი შერჩა, რომ მიმხვდარიყო, რაც მოხდა და სხარტად ამოფარებოდა კედელთან მიდგმულ ზორობა კასრს – ამ კასრით მცველი გობლინებისათვის სასმელი მოქონდათ ხოლმე. აქ დამალულს მტრები ვერც კედელზე მიაწარცხებდნენ, არც სასიკვდილოდ გადათქვრავდნენ და ვერც ხელისცეცებით დაიჭერდნენ.

– კართან უნდა გავალწიო, კართან უნდა გავალწიო, – უმეორებდა და უმეორებდა ბილბო თავისთავს, მაგრამ კარგა ხანი გავიდა, სანამ ცდას გაბედავდა. შემდეგ ყოველივე შემზარავი ხუჭალობის თამაშს დაემსგავსა. გარშემო უთავბოლოდ დარბოდნენ გაავეებული გობლინები. საბრალო პატარა ჰობიტმა გვერდი აუქცია ერთს, მეორეს... შემდეგ პირდაპირ შეასცდა მორიგ მცველს და გადააყირავა – გობლინი ვერ მიმხვდარიყო, რას დაეჯახა. ბილბო ოთხით გაცოცდა განზე, როგორღაც მოასწრო და ფეხებს შორის გაუძვრა მეთაურს, წამოდგა და კარისკენ გაიქცა.

წირთხლთან ჯერ კიდევ რჩებოდა ღრიჭოდ გასასვლელი, მაგრამ მძიმე კარი რომელიღაც მცველს თითქმის ბოლომდე მიეხურა. ბილბო დაეჯახა გურა, მაგრამ ძვრაც ვერ უყო. მაშინ შეეცადა, ღრიჭოში გამძვრალიყო. იგი ძალისძალით ძვრებოდა, ძვრებოდა და უცებ გაიჭედა! ეს საზარელი იყო! მისი ლილები შეღებული კარის კიდეს გამოსდებოდა. იგი უკვე ყველაფერს ხედავდა გარეთ, ღია ცის ქვეშ: ზღურბლიდან რამდენიმე საფეხური ჩარბოდა დაბლა, მაღალ მთებს შორის მოქცეული ვიწრო ველისაკენ. ღრუბლის უკნიდან მზემ გამოიხედა და ქვის კარს კაშკაშა სხივი მიანათა გარედან – მაგრამ ბილბო ვერა, ვერ გადიოდა!

და უცებ შიგნიდან გობლინმა იყვირა:

– კართან ჩრდილია! იქ, გარეთ ვილაც არის!

ბილბოს ლამის გული ამოუხტა საგულედან. იგი დაიგრიხა, გაიქაჩა. გარშემო მიმოიფანტა აწყვეტილი ლილები და იგი გასხლტა, ტანსაცმელშემოხეულმა ქურციკივით ჩაიკუნტრუშა კიბე, სანამ განცვიფრებული გობლინები ზღურბლზე დაბნეულ ლამაზ ლილებს კრეფდნენ და იტაცებდნენ.

რასაკვირველია, ისინი მალევე მოეგნენ გონს და გაქცეულს გაედევნენ. დაგეშილები კივილით და ყიჟინით დასდევდნენ ხეებს შორის. მაგრამ გობლინებს არ უყვართ მზე, მზის შუქზე მუხლები ეკეცებათ და თავბრუ ესხმით. მათ ვერ იპოვნეს ბილბო, რომელსაც ბეჭედი ეკეთა და ხეების ჩრდილიდან ჩრდილში სხლტებოდა, თავს არიდებდა მზის სხივებს. მალე გობლინები ჯაჯლანითა და გინებით გაბრუნდნენ უკან, კარის სადარაჯოდ. ბილბომ თავი იხსნა!

6 პაის ბაყრილნი და ვუის შაყრილნი

ბილბომ გობლინებს კი დააღწია თავი, მაგრამ სად იყო, ის კი არ იცოდა. მან დაკარგა ჩაჩი, მოსასხამი, საჭმელი, პონი, ლილები და მეგობრები. ანგარიშშიუცემლად მიეხეტებოდა სულ წინ და წინ, სანამ მზე დასავლეთით, მთაგრეხილის მიღმა არ დაიძირა. ბილბოს ბილიკს მწვერვალთა ჩრდილები წამოადგა. იგი შემოტრიალდა, გაიხედა უკან, შემდეგ კვლავ წინ და დაინახა მხოლოდ ფერდობები და მათა თხემები, დაშვებული უცნობი ბარისაკენ, სადაც ხეებს შორის აქა-იქ გაშლილი ვაკეები ილანდებოდა.

– წმინდაო ზეცაო! – შესძახა მან, – როგორც ჩანს, ქედის მეორე მხარეს გამოვძვერი და ახლა გაღმა მიწების მისადგომებს გადავცქერი! სად, ო, სად არიან გენდალფი და გნომები? ღმერთო, ოლონდაც ჯერაც გობლინების საზარელ გვირაბებში არ დაეხეტებოდნენ!

იგი გაუჩერებლად მიდიოდა, მიეხეტებოდა, განვლო პანია ზეგანი, მისი კიდევ გადაიარა და დაღმა დაუყვა უცნობ ფერდობებს. და მთელი ეს ხანი ძალიან, ძალიან არასასიამოვნო ფიქრი უთანაღრებდა გულს: ნეტავი ახლა, რაკილა საოცარი ბეჭდის მფლობელი გამხდარიყო, უნდა დაბრუნებულიყო თუ არა უკან შემზარავ, საზარელ დერეფნებში მეგობრების მოსაძებნად? ის იყო, კიდევაც გადანყვიტა მწუხარედ, მათი შველა ჩემი ვალია და უკან უნდა გავტრიალდეო, და ამის გამო თავი საოცრად უბედური ერჩენა, რომ მოულოდნელად რაღაც ხმები ჩაესმა.

ბილბო შეჩერდა და მიაყურა. ხმები გობლინების არ უნდა ყოფილიყო და მან კვლავ წინ გასწია ფრთხილად, ფეხაკრეფით. ქვიანი ბილიკი ხვეულებად ეშვებოდა დაბლა, მარცხნიდან ციცაბო კლდე მიჰყვებოდა, ხელმარჯვნივ კი ესაზღვრებოდა დაბალი ხეებითა და ბუჩქნარით მოდებული ღრმა ღრანტეები. და ერთ ასეთ ღრანტეში ხშირ ბუჩქნარს მოფარებული ხალხი საუბრობდა. ბილბო ფეხაკრეფით მიუახლოვდა იმ ადგილს, საიდანაც ხმები მოისმოდა და უცებ ორ მოზრდილ ლოდს შორის წითელჩაჩიანი თავი შეამჩნია – ეს ბალინი იყო, მზირად ედგა დანარჩენებს.

აღტაცებული ბილბო სიხარულით ლამის ტაშისკვრას და ყვირილს მოჰყვა, მაგრამ თავი დაიოკა. მას ბეჭედი ჯერ კიდევ თითზე ეკეთა, მოულოდნელი და არასასიამოვნო შეხვედრები რომ აერიდებინა თავიდან. ახლა კი შეამჩნია, რომ ბალინი პირდაპირ მას მისჩერებოდა, მაგრამ ვერ ხედავდა.

– დაიცათ, მე მაგათ გავაოცებ, – გაიფიქრა ბილბომ და ჩუმად შეიპარა ბილიკის იქით ამოზრდილ ბუჩქებში. იქ გენდალფი გნომებს ეკამათებოდა. ისინი გობლინთა გვირაბებში თავს გადახდილ ამბებს განსჯიდნენ და ბჭობდნენ, ახლა როგორღა მოვიქცეთო. გნომები ბუჩქლუნებდნენ, გენდალფი კი მათ უმტკიცებდა, შეუძლებელია გზის გაგრძელება, თუკი არ გავარკვევთ, რა ბედი ენია დაკარგულ მისტერ ბეგინსს, არ შევეცდებით შევიტყოთ, ცოცხალია იგი თუ მკვდარი და მის გამოსხნას არ ვეცდებითო.

– ბოლოს და ბოლოს, იგი ჩემი მეგობარია, – თქვა ჯადოქარმა, – და, საერთოდაც, რიგიანი ყმანვილი გახლავთ. მე ვგრძნობ, რომ მოვალე ვარ, მასზე ვიზრუნო. და რატომ, რატომ დაკარგეთ იგი თქვენ თავად?

ხოლო გნომები გენდალფს ემართლებოდნენ, საერთოდაც რატომ წამოიყვანე იგიო? დაობდნენ, რად ვერ შეძლო თვითონ ბილბომ მეგობრებთან დარჩენა, მათთან ერთად რომ დაეხსნა თავი და ჯადოქარმა ნეტავ რად ვერ მოახერხა ვინმე უფრო გამჭრიახის შერჩევაო?

– ჯერჯერობით მას უბედურება უფრო მეტი მოაქვს, ვიდრე ხიერი, – თქვა რომელიღაცამ, – და თუკი მის საძებრად იმ საზიზღარ გვირაბებშიც მოგვინჯეს დაბრუნება, ჩემდათვად მითქვამს, ჭირსაც წაუღია მისი თავი-მეთქი!

გენდალფმა ბრაზით მიუგო:

– მისტერ ბეგინსი მე წამოვიყვანე, მე კი უსარგებლო ნივთები თან არ დამატყეს. ან დამეხმარებით მის მოძებნაში, ან მე მარტო წავალ და თქვენ ამიერიდან როგორც გენებოთ, ისე გაუმკლავდით ხიფათს თავად. ხოლო თუ ჩვენ მოვახერხებთ მის მოძებნას, საქმის დასრულებამდე მადლობებსაც მეტყვიით მისი წამოყვანისთვის. ნეტავ ვიცოდე, დორი, რას გამოიქეცი, ბილბო კი იქ დააგდე?

– შენც დააგდედი, – ჩაიბუზლუნა დორიმ, – უცებ უკნიდან გობლინი რომ ჩაგფრენოდა ფეხში, მოექაჩა და ზურგში კიდევ მუშტი ჩაეცხო!

– და მერე რატომ აღარ აიყვანე?

– ღმერთო ჩემო! კიდევ რომ მეკითხები! სიბნელეში გობლინები იბრძვიან და იკბინებიან, გარშემო ყველა დარბის, ერთმანეთზე ეცემიან, მუშტებს იქნევენ! შენ კინალამ თავი წამასხიპე გლამდრინგით, თორინი კი გარშემო ყველგან ორკრისტს სჩრიდა! უცებ, სულ რომ არ ველოდი, ისე, შენებური დამაბრძოლებელი ელვა გაკვესე და ყვირილით გაქცეული გობლინები დავინახეთ. მერე შენ დაიყვირე: „მომყევით, ყველანი!“ – და ყველანი უნდა გამოგდევნებოდით. ჩვეგონა, რომ ყველანი ასეც მოვიქეცით. კარგად იცი, დათვლის დრო არ იქონია, სანამ მცველებს არ ჩაფუქროლეთ, დაბლითა კარში არ გამოვიჭერთ და ასე არეულები აქ არ ჩამოვხრილდით. და, აი, ბატონო, ყველანი აქა ვართ მარავის გარდა, ჯანდაბა მაგის თავს!

– ხოლო მპარავი აქ გახლავთ, – თქვა ბილბომ, მათ შორის შეაბიჯა და ბეჭედი წაიძრო.

რომ იცოდეთ, რარიგ შეფუცხუნდნენ! შემდეგ ყველანი აყვირდნენ გაოცებითა და სიხარულით. გენდალფიც სხვებივით გაოცებული გახლდათ, მაგრამ, შეიძლება, ყველაზე უფრო ნასიამოვნებიც იყო. მან გამოიძახა ბალინი და მოახსენა ყველაფერი, რასაც ფიქრობდა იმ მზირთა შესახებ, რომელნიც ასე, გაუფრთხილებლად, შუა კრებულში უშვებენ მავანთ და მავანთ. ბილბოს რეპუტაცია კი გვარიანად გაიბუქა და, თუკი დღემდე გენდალფიც კი ვერ აჯერებდა გნომებს, მისტერ ბეგინსი ერთი საუკეთესო მპარავთაგანი იყო, ამიერიდან მსგავსი ეჭვები უკვალოდ გაქრა. ბალინი სხვებზე მეტად შეფიქრიანდა, მაგრამ იმას კი ყველა აღიარებდა, ბილბოს ნამოქმედარი მართლაც რომ ოსტატურიაო.

ბილბო კი იმდენად იყო ნაამბები მათი გაოცების ხილვით, რომ თავისთვის ჩუმად ხითხითებდა გულში და ჯადოსნური ბეჭდის თაობაზე სიტყვაც არ დასცდენია. ხოლო როდესაც კკითხეს, რანაირად მოახერხე ამის ჩადენაო, მან მიუგო:

– ოჰ, უბრალოდ მოვიპარე შეუმჩნეველად, იცით, აი, ასე – ძალიან ფრთხილად და უჩუმრად.

– არ ყოფილა, რომ თუნდაც თავს ჩაეველო ჩემს ცხვირწინ ძალიან ფრთხილად და უჩუმრად და მე არ შემეტყო ეს ამბავი, – თქვა ბალინმა, – ჩაჩი მომიხდია თქვენს წინაშე, – და დაუყოვნებლივ ასეც მოიქცა.

– ბალინი, თქვენს მსახურად მიგულეთ, – წარმოთქვა მან.

– მისტერ ბეგინსი, თქვენი მონა-მორჩილი, – მიუგო ბილბომ.

ამის შემდეგ ყველამ მოინადინა, შეეტყო, თუ რა შემთხვევა ბილბოს მას შემდეგ, რაც დაიკარგა. იგიც ჩამოჯდა და ყველაფერს წვრილად მოყვა – ოღონდ ბეჭდის პოვნის ამბავი გამოტოვა („არა, ჯერ არ მოვეყვები“, – გაიფიქრა მან). მსმენელნი განსაკუთრებით დაინტერესდნენ გამოცანებით ჭიდილის ამბებით და შიშით ცახცახებდნენ; როდესაც ბილბომ გოლუმი აღწერა.

– პოდა, გვერდით რომ მომიჯდა, გამოცანა ველარ გავიხსენე, – ამბავს ასრულებდა ბილბო, – და კკითხე: „რა მაქვს ჯიბეში?“ მან სამ ჯერზე ვერ გამოიცნო. მაშინ შევახსენე: „გახსოვს პირობა? მიჩვენე გასასვლელი!“ მაგრამ იგი მოსაკლავად დამელირა, მე გავექეცი, დავვარდი და მან ვერ შემამჩნია სიბნელეში, ისე ჩამირბინა გვერდით. მე კი უკან გავყევი, რადგან გავიგონე, როგორ ესაუბრებოდა საკუთარ თავს. მან ჩათვალა, რომ მე ვიცოდი, სად იყო კარი, ამიტომაც ჩემს დასაჭერად იქითკენ გაემართა. შემდეგ კი გვირაბის პირას ჩამოჯდა ისე, რომ გვერდს ვერ ავუვლიდი, მეც ავდექი და თავზე გადავახტი, გავექეცი და ჭიჭერისაკენ მოვუსვი.

– და მცველები? – ეკითხებოდნენ გნომები, – კართან არ იდგნენ მცველები?

– ო, იდგნენ! მერედა რამდენნი! მაგრამ მათ დავუსხლტი, მერე კი ღრიჭოდ გამოღებულ კარში გავეჭედე და იმდენი ღილი დავკარგე! – ბილბომ დანანებით დაიხედა დაფხრენილ ტანისამოსზე, – მაგრამ, საბედნიეროდ, მოვახერხე გამოძრომა და – აქ გახლავართ!

და სანამ ბილბო იმგვარად ყვებოდა მცველი-გობლინებისაგან დასხლტო-შის, გოლუმის თავზე გადახტომისა და კარის ღრიჭოში გამოძრომის შესახებ, თითქოს დიდად საძნელო და სახიფათოც არაფერი გადახდომოდა, გნომები მისდამი სრულიად ახალი პატივისცემით განიმსჭვალნენ.

– რას გეუბნებოდით? – თქვა გენდალფმა სიცილით, – მისტერ ბეგინსს იმისთანები შეუძლია, თქვენ რომ ვერც მიხვდებით, – ამას რომ ამბობდა, ჯადოქარმა წარბებსქვემოდან ისეთი უცნაური მზერით აათვალიერა პობიტი, რომ ბილბო შეეჭვდა, გენდალფი, ალბათ, იმასაც ხვდება, რაც გამოვტოვე და არ მოვეყევიო.

ამის შემდეგ ბილბოს ჯერი დადგა – მასაც დაგროვებოდა კითხვები. გენდალფს ის იყო, ყოველივე განემარტა და მოეთხრო გნომებისათვის, მაგრამ პობიტმა ხომ ვერ მოისმინა მისი მონაყოლი! მას სურდა, შეეტყო, რანაირად გაჩნდა მათთან ჯადოქარი იქ, გვირაბებში და ამჯერად სად გამოსულიყვნენ.

ცოდვა გაშხელილი ჯობს და, გენდალფი უარს არასოდეს ამბობდა, კიდეც ერთხელ მოეთხრო საკუთარი სიბრძნისა და სიმარჯვის შესახებ და ამჯერადაც დაუხარებლად უამბო ბილბოს, რომ მასაც და ელრონდსაც კარგად მოეხსენებოდათ, მათათა იმ სანახებში ბოროტი გობლინები რომ სახლობდნენ. მაგრამ მათი მთავარი კარიბჭე სხვაგან, სხვა ბილიკზე გადიოდა. ის ბილიკი სავალად უფრო იოლი იყო და გობლინები ხშირად იტაცებდნენ მგზავრებს, რომელთაც კარიბჭის შორიახლოს დაულამდებოდათ. როგორც ჩანს, ამ საფრთხის გამო ყველამ თავი ანება ძველ ბილიკს, ამიტომაც გობლინებმა ახალი გასასვლელი გაჭრეს, სწორედ იმ გზის თავზე, რომელსაც გნომები მოუყვებოდნენ, და გაჭრეს, ალბათ, სულ ცოტა ხნის წინათ, რადგანაც ეს გზა ბოლო დრომდე უხიფათოდ ითვლებოდა.

– უნდა დავფიქრდე, იქნებ კიდეც ვიპოვნო ვინმე შედარებით ნესიერი ყოლიათი და ის გასასვლელი ამოვაქოლინო, – ამბობდა გენდალფი, – თორემ მალე საერთოდ შეუძლებელი გახდება ამ მთებზე გადმოსვლა.

როგორც კი ბილბოს განწირული ყვირილი გაიგონა, ჯადოქარი მაშინვე მიხვდა, რაც მოხდა. მან თვალისმომჭრელი ელვით განგმირა გობლინები, რომელნიც შესაპყრობად შემოსწყობოდნენ და იმავე ელვის საფარქვეშ შეასწრო სანახევროდ პირშეკრულ ნაპრალში. იგი კვალდაკვალ მისდევდა მარეკებსა და მათ ტყვეებს დიდი გამოქვაბულის პირამდე, იქ კი დაჯდა და იმ

შავბნელ ალაგას შესაძლო საუკეთესო ჯადოქრობა მოიმუშავა.

– საფრთხილო საქმე იყო, – თქვა მან, – საფრთხილო და ძალიან სახიფათო.

ოღონდაც გენდალფს, რასაკვირველია, სრულიად განსაკუთრებულად და გამოწვლილვით ჰქონდა შესწავლილი ცეცხლითა და სინათლით ჯადოსნობის ქმნის ხელოვნება (ჰობიტსაც ხომ ვერ დაევიწყებინა ზაფხულის ნაბუნობის ღამეებში მოხუცი ტუკის წვეულებებზე შეთხზული უცხო ფეირვერკები!).

თუ რა მოხდა შემდეგ, უკვე ვიცით. იმასლა გეტყვით, რომ გენდალფს ყოველივე მოუხსენებოდა უკანა კარის შესახებ – ასე უნოდებდნენ გობლინები ქვემო კარიბჭეს, რომლის ზღურბლზეც ბილბომ ღილები დაფანტა. ამ კარის არსებობის შესახებ კარგად იცოდა ყველამ, ვინც კი ამ მიდამოებში ბინადრობდა ქედის აღმოსავლეთით, მაგრამ გობლინების დახლართულ გვირაბებში გზის გამოგნებას და გაქცეულთა სწორ გეზზე დაყენებას მართლაც რომ ჯადოქრული მოხერხებულობა სჭირდებოდა.

– მრავალი საუკუნეა, რაც მათ ეს კარი გამოჭრეს, – ყვებოდა გენდალფი, – თან იმისათვის, რომ საჭიროების დროს გასაქცევი გზა ჰქონოდათ, თანაც ქვემოთ, მთისძირა მიწებისაკენ გასასვლელი გაიკეთეს. გობლინები ახლაც ხშირად გამოდიან ხოლმე ბნელ ღამეებში ამ მიწების დასარბევად. ისინი ყოველთვის ფხიზლად დარაჯობდნენ უკანა კარს და დღემდე ვერავის მოუხერხებია მისი დახშვა. ამიერიდან კიდევ უფრო საგულდაგულოდ დაიცავენ ამ გასასვლელს, – გაიცინა მან.

და ყველანი ახარხარდნენ. არცთუ მცირე იყო მათი საკუთარი დანაკარგიც, მაგრამ მათ მოკლეს გობლინთა ბელადი, მრავალი მისი მსახურიც უკან გაადევნეს და თავად კი უკლებლივ ყველანი გამოექცნენ მტერს. შეეძლოთ ეთქვათ, ჯერჯერობით იღბალი გვწყალობსო.

მაგრამ ჯადოქარმა მათ გონიერებას მოუხმო:

– ახლა, რაკი ცოტათი მაინც დავისვენეთ, დაუყოვნებლივ უნდა გავუდგეთ გზას. ბინდის ჩამონოლისთანავე ასობითა და ასობით გობლინი გამოუდგება ჩვენს კვალს, ჩრდილები კი უკვე დაგრძელდა. მათ მრავალი საათის შემდეგაც არ გაუჭირდებათ ჩვენი ნაფეხურების მიგნება ყნოსვით, ამიტომ დაბნელებამდე რაც შეიძლება შორს უნდა წავიდეთ. თუ დარი იქნა, მთვარეც ამოვა. გობლინებს კი ბევრს ვერაფერს შეუშლის მთვარე, მაგრამ ჩვენ ცოტათი მაინც გავგინათებს, გზა რომ გავიგნოთ.

– ჰო, კიდევ, – თქვა მან ჰობიტის კითხვების პასუხად, – გობლინთა გვირაბებში დროის ანგარიში აგრევიან. დღეს ხუთშაბათია, გობლინებმა კი ორშაბათ ღამეს, უკეთ, სამშაბათ დილით შეგვიპყრეს. ჩვენ ბევრი, ბევრი მილი მოვიტოვთ უკან იმ ბნელ გვირაბებში, მთის გულში გამოვიარეთ და ქედის მეორე მხარეს გამოვძვრით – საკმაოდ მოკლებზე მოვჭერით, რომ

იცოდეთ. მაგრამ ჩვენ იმ ალაგას როდი გამოვედით, სადაც ბილიკი მიგვიყვანდა. ახლა ბევრად უფრო ჩრდილოეთით ვართ და წინ ძნელად სავალი მხარეები გვიძევს. თანაც, ჯერ კიდევ კარგა მალა ვართ, მთებში. აბა, გავწიოთ!

– მე კი ისე საშინლად მშია, – დაიკვნესა ბილბომ, რომელმაც მოულოდნელად შეიტყო, რომ თურმე გუშინწინსწინდელი ღამის აქეთ არაფერი უჭამია. დაფიქრდით, რა უნდა იყოს ეს ჰობიტისათვის! ახლა, აღვზნებამ რომ გაუარა, იგრძნო, რა ცარიელი და შევარდნილი ჰქონდა მუცელი, მუხლები დაუსუსტდა.

– ვერაფრით დაგეხმარები, – მიუგო გენდალფმა, – თუმცა, ცხადია, შეგიძლია, უკან მიბრუნდე და თავაზიანად სთხოვო გობლინებს, ჩემი პონი და ბარგი დამიბრუნეთო.

– არა, დიდი მადლობა, – იუარა ბილბომ.

– მაშ, ძალიან კარგი. ახლა კი მჭიდროდ შემოვიჭიროთ სარტყლები და წავლასლასდეთ – თუ არა და, ამ სალამოს ვახშმად მოგვამზადებენ. ეს კი ბევრად უარესია, ვიდრე უვახშმოდ დარჩენა.

გზადაგზა ბილბო აქეთ-იქით იცქირებოდა და რაიმე კბილგასაკრავს ეძებდა. მაგრამ მაყვალა ჯერ მხოლოდ ყვაოდა, რასაკვირველია, არც თხილი მწიფდა და კუნელიც კი არ შემოსულიყო. მან ცოტაოდენი მკაუნა მოწინა, ბილიკზე ჩამოჩქრილებული მთის ნაკადულით წყურვილი მოიკლა და მის ნაპირას საპოვნის სამი ველური მარწყვი გადაყლაპა, მაგრამ ამით დიდი შვება არ უგრძნია. ისინი კი მიდიოდნენ და მიდიოდნენ. ბნელში დაიძირა დაღარული ბილიკი. აღარ ჩანდა ბუჩქები, ლოდებს შორის გადმოვარცხნილი გრძელი ბალახი და აქა-იქ ნაკუნებად მიმოხრეული კურდღელთა ნაძოვი კორდები. გაუჩინარდა ბეჭქონდარა, სალბი და თავშავა, კლდის ყვითელი ყაყაჩოები, კარემო გაუდაბურდა. მგზავრები კი მენყერის ჩამონაჭერი ციცაბო ფერდის თაყზე გავიდნენ. ფერდი ნაშალს დაეფარა და დაღმა დაშვებული მგზავრების საბიჯებით დაბლა ჩაცვივდა გამოფიტული ქანის ნატეხები და წვრილი ხრეში. დაცურებული ქვები სხვა ქვებს წამოედო და თან ნაიყოლა გორვითა და სრიალით. შემდეგ თანდათანობით კლდის დიდ-დიდი ნატეხები ჩამოიშალა, ჩამოცვივდა და მტვრის ბულში გახვეული ზათქითა და გრიალით გაექანა დაბლა. სულ ცოტა ხანში მთელი ფერდობი ამოძრავდა, ჩაზვავდა და მობრახუნე, მოტკაცუნე, არახრახებული ქვებისა და დიდი-დიდი ფილების მიშისმგვრელ კორიანტელში თან ნაიყოლა ერთად შექურებული მგზავრებიც.

ისინი დაბლა ნაზარდმა ხეებმა იხსნეს. ქვემოთ, ველზე ულრანი და ბნელი ტყე გაშლილიყო და ამ ტყიდან მთის ფერდობს მეჩხერად მდგარი ფიჭვები შემოჰფენოდნენ. ხეებამდე რომ დასრიალდნენ, ზოგი მათ ტანს მოეჭიდა და დაბლითა ტოტებზე დაეკიდა, ზოგიც, პატარა ჰობიტის მსგავსად, უკნიდან

ამოეფარა მსხვილ ხეებს, დაუცხრომელ ქვათაცვენას რომ მორიდებოდა. საშიშროებამ მალე გადაიარა, ქვათაცვენა შეწყდა, მხოლოდ ყრუდღა ისმოდა, ჩამოცვენილ ქვათაგან უდიდესი როგორ ამთავრებდნენ ხმაურიან რბოლას სადღაც დაბლა და შორს, ფიჭვების ფესვებსა და გვიმრებს შორის.

– ასე. ჩვენ კარგად ნავინაცვლეთ წინ, – თქვა გენდალფმა, – ჩვენს კვალს გამოდევნებულ გობლინებს კი გაუჭირდებათ აქ უხმაუროდ ჩამოსვლა.

– ვიტყვოდი... – ჩაიბუზღუნა ბომბურმა, – სამაგიეროდ, ქვების დაგორება და ჩვენთვის თავზე დაყრა არ გაუჭირდებათ.

გნომებს (და ბილბოს) კმაყოფილების ნასახიც არ ეტყობოდათ, ისე ისრესდნენ ნაგვემ სხეულს და დაბეჭდილ ხელ-ფეხს.

– სისულელეა! აქ ჩვენ ბილიკიდან გადაფუხვევთ და ამ ფერდსაც გავერიდებით. უნდა ვიჩქაროთ! შეხეთ – დღის შუქი ილევს.

მზეს უკვე კარგა ძალი გზა ჩაველო მთებს იქით. მათ გარშემო უკვე მუქდებოდა ჩრდილები, თუმცა შორს, ხეთა ტოტებს შორის და ბნელი კენწეროების მიღმა, დაბლა ველეებზე ჯერ კიდევ ილანდებოდა სალამოს სინათლე. მგზავრები მთელი ძალ-ღონით მიილახუნობდნენ ფიჭვის ტყეში დამრეც ფერდობზე სამხრეთისაკენ განონილი ირიბი ბილიკით. ზოგჯერ ისინი მაღალ გვიმრათა ზღვაში მიცურავდნენ – ამ გვიმრების ფოთლებში ჰობიტი თავიანად იმალებოდა. ზოგჯერ რბილად და უჩუმრად გადარბოდნენ ფიჭვების ჩამოყრილი წიწვებით დაგებულ სქელ ნოხებზე. და სულ უფრო მძიმდებოდა ტყის ბინდი, სულ უფრო მძაფრდებოდა მდუმარება. იმ სალამოს ნიავიც კი არ უბერავდა, რომ ხეთა ფოთლები მაინც აეშარიშურებინა...

– კიდევ ბევრი უნდა ვიაროთ? – იკითხა ბილბომ, როდესაც ისე ჩამობნელდა, რომ ჰობიტი მის გვერდით მავალი თორინის წვერების მეტს ველარაფერს ხედავდა, და ისეთი სიწყნარე ჩამოწვა, რომ გნომთა სუნთქვა მძლავრ ხმაურად ეჩვენებოდა, – ფეხის თითები დამეფეფა და დამებრიცა, მუხლები მტკივა, მუცელი კი ცარიელი ტომარასავით მკიდია.

– კიდევ ცოტაც, – მიუგო გენდალფმა.

და ამ უსასრულო, თითქოს საუკუნეებად გაწელილი „კიდევ ცოტას“ შემდეგ ისინი ტყიდან მოშიშვლებულ მინდორზე გავიდნენ. აქ ხეები არ იზრდებოდა, მთვარე ამოსულიყო და მოკრიალებულ ცაზე ბრწყინავდა. გარშემო თითქოს არაფერი ჩანდა მანყინარი, მაგრამ რატომღაც ყველას უსიამოდ გაჰკენწლა გულმა, ავ ალაგას გამოვსულვართო.

და უცებ სადღაც დაღმადან ამომავალი ყმუილი ჩაესმათ, გაბმული შემზარავი ყმუილი. მას იმგვარივე ხმა გაეპასუხა – იგი სადღაც მარჯვნივ და მგზავრებთან ბევრად უფრო ახლოს გაისმა. შორიახლოს მარცხნიდან მესამეც

შეეხმინათ. ეს მგლები შეჰყმუოდნენ მთვარეს, მგლები თავყრილობაზე მოისწრაფოდნენ!

შინ, მისტერ ბეგინსის სოროს სიახლოვეს მგლები არ ცხოვრობდნენ, მაგრამ ბილბოსთვის ეს ხმა ნაცნობი იყო. ძველ წიგნებში ხშირად აღწერდნენ მგლის ყმუილს, თანაც, ერთი მისი უფროსი ბიძაშვილი (ტუკების მხრიდან), მრავლისმნახველი მოგზაური, ზოგჯერ ბილბოს დასაშინებლად ნაბაძავდა ხოლმე ამ ხმას. აქ, ღია ცის ქვეშ, მთვარით განათებულ ულრან ტყეში ამ ყმუილის მოსმენა ბილბოსთვის მართლაც მეტიმეტი იყო. ჯადოსნური ბეჭედიც კი ვერ დაიფარავდა მგელთაგან, მით უფრო იმ ბოროტი ხროვებისაგან, გობლინთა საბუდარი მთის ძირას რომ სახლობდნენ ველური მხარის კიდეზე, უცნობი მინების მისადგომებთან. ამ მგლებს გობლინებზე უფრო მახვილი ყნოსვა აქვთ და თვალთ უხილავი მსხვერპლის შეპყრობაც იოლად მუშაობდა.

– რა ვქნათ, როგორ მოვიქცეთ! – იყვირა მან, – გობლინებისაგან გამოქცეულნი, მგლების ხახაში ჩავცვივდით!

მისი ეს გამონათქვამი შემგომ ანდაზად იქცა, თუმცა დღესდღეობით ამგვარ ქირს გადაყრილი კაცი იტყოდა: „ვაის გავეყარე და ვუის შევეყარე“.

– სწრაფად, ხეებზე! – დაიძახა გენდალფმა. მათ სწრაფად მიიბრინეს მინდორის გარშემო ამოსულ ხეებთან, თან არჩევდნენ, თუ რომელი იყო ძირიდანვე დატოტვილი, ან იმდენად წვრილი, რომ ზედ აცოცება მოეხერხებინათ. თავადაც მიხვდებით, ცდა არ დაუკლიათ, რომ რაც შეიძლება მალე გამონახულიყო მესაფერისი ხეები, შემდეგ კი გამალებით აუყვნენ მათ კენწეროსაკენ, მაღლა და მაღლა, სანამ ტოტები მათ სიმძიმეს უძლებდა. გაგეცინებოდათ (რასაკვირველია, სადმე შორიდან, ხიფათს მორიდებულებს), ხეებზე მსხდარი წვერგაჩეჩილი გნომები რომ დაგენახათ – გეგონებოდათ, დარბაისელი ბერიკაცები ჭკუას გადამცდარან და პატარა ბიჭუნობანას თამაში მოსურვებითო. ფილი და კილი ტანმაღალი ლარიქსის კენწეროზე ჩამოკონწიალუბულიყვნენ, რის გამოც მცენარე ვეებერთელა საშობაო ხეს ემსგავსებოდა. დორი, ნორი, ორი, ოინი და გლოინი უკეთ მოენყვნენ უზარმაზარ ფიჭვზე, რომელსაც სართულ-სართულ, ერთმანეთის ზემოთ სხივებად გამოზრდოდა კარსშემორტყმული სწორი ტოტები. ბიფური, ბოფური, ბომბური და თორინი (ყოველ ასეთსავე ფიჭვზე ახუნძლულიყვნენ. ბალინი და დვალინი მეჩხერტოტეიან ტანწერწეტა ნაძვს შეაცოცდნენ და ცდილობდნენ, როგორმე შეჰფარებოდნენ ზემოთა შტოების სიმწვანეს. სხვებზე ბევრად უფრო მაღალმა გენდალფმა თავისთვის ისეთი ხე მოძებნა, რომელზედაც დანარჩენები ვერ აძვრის – მისი შერჩეული მსხვილი ფიჭვი ზედ მინდვრის განაპირას იდგა, ჯადოქარი მთლიანად იმალებოდა მის ხშირ ტოტებსა და წიწვებში, მხოლოდ თვა-

ლები უელავდა მთვარის შუქზე, როდესაც ფრთხილად ზვერავდა გარემოს.

და ბილბო? მან საერთოდ ვერ შეძლო მაღლა აცოცება და დამფრთხალი ხან ერთ ხეს ურბენდა გარშემო, ხან მეორეს. რაღაცით ძალიან ჩამოჰგავდა კურდღელს, რომელსაც მწვერები გამოსდევნიდნენ, სორო კი დაუკარგავს.

– მპარავი ისევ დაგრჩა, – უთხრა ნორიმ დორის, დაბლა რომ ჩაიხედა.

– მე არ შემიძლია, გამუდმებით მპარავები ვატრიო ზურგით, – გაცხარდა დორი, – დაღმა გვირაბებში, აღმა ხეებზე! მაინც ვინა გგონივართ? მეკურტნე?

– მას შეჭამენ, თუკი არაფერს ვუშველით, – საუბარში ჩაერია თორინი. ყმუილი უკვე ყველა მხრიდან ისმოდა, თანაც განუწყვეტლივ ახლოვდებოდა და ახლოვდებოდა, – დორი! – დაუძახა მან დორის, რადგან იგი ყველაზე დაბლა იჯდა ყველაზე უფრო იოლად ასასვლელ ხეზე, – სწრაფად, გაისარჯე და ხელი შეაშველე მისტერ ბეგინსს!

დორი, თუმც ბევრს ბუნდუნებდა, ურიგო ყმანვილი როდი გახლდათ. მან სულ ქვედა ტოტზე ჩაინაცვლა და რაც შეეძლო დაბლა ჩაინოდა ხელები. საბრალო ბილბო მაინც ვერ შეწვდა მხსნელ ხელებს. მაშინ დორი მინაზე ჩამოხტა და უზურგა.

სწორედ ამ დროს მინდორზე აყმუვლებული მგლები გამოიჭრნენ. ასობით ანთებული თვალი მიაჩერდა გნომსა და პობიტს. და მაინც, დორიმ ბილბოს არ უღალატა. მან შეიცადა, სანამ მპარავი მისი მხრებიდან ხეზე გადაინაცვლებდა და მერელა შეხტა თავად, ტოტებს მოეჭიდა. ძლივსლა მოასწრო! ის იყო, კიდევაც მიეჭრა მოწინავე მგელი და მის მოსასხამს წაეტანა, კინალამ კბილი ჩაავლო. წუთიც და, მთელი ხროვა გარს შემოეხვია ხეს, ყურისწამლებად ღვეღვებდნენ და ტოტებს ებლოტებოდნენ, თვლები უგზიზგიზებდათ, ხახიდან წითელი ენები გადმოჰკიდებოდათ.

მაგრამ ველურ უარგებსაც კი (ასე უხმობენ ველური მხარის კიდზე მოთარეშე ბოროტ მგლებს) არ შეუძლიათ ხეებზე აცოცება. მეგობრებს ჯერჯერობით ხიფათი აღარ ემუქრებოდა. იღბლად, თბილოდა და არც ქარი უბერავდა. ხეებზე დიდი ხნით ვერანაირ ამინდში ვერ მოკალათდები მოხერხებულად, მაგრამ თუკი ქარი უბერავს, დაბლა კი წრედ ჩამსხდარი მგლები მოგელიან, ამგვარი თავშესაფარი შეიძლება ძალიან, ძალიან ცუდი გამოდგეს.

როგორც ჩანს, ეს ღია მინდორი შუაგულ ტყეში მგლების თავშეყრის ადგილი იყო. უკვე მოსულ მგლებს ემატებოდნენ და ემატებოდნენ სხვები. მათ მცველები დატოვეს იმ ხის ძირას, რომელზედაც დორი და ბილბო აძვრნენ, შემდეგ გარემო მოისუნსულეს და ყნოსვით მიაგნეს ყველა იმ ხეს, რომელზედაც გნომები და გენდალფი ჩამომსხდარიყვნენ. ამათაც დარაჯები დაუყენეს, დანარჩენნი კი დაელოდნენ, სანამ ყველა მომსვლელი შეიყრებოდა. ასობით

და ასობით შეგროვდნენ და მდებარე ვეებერთელა წრედ ჩასხდნენ. წრის შუაგულში უშველებელი რუხი მგელი დაყუნცდა და უარგების შემზარავ ენაზე საუბარი გააბა. გენდალფს ესმოდა მათი ნაუბარი, ბილბომ კი ვერაფერი გაიგო, მაგრამ მაინც შიშს ჰგვრიდა მგლების ხმა. ამ ენას თითქოს მხოლოდ ბოროტ და ავ საქმეთა შესახებ შეეძლო მოეთხრო. ასეც იყო. რუხ წინამძღოლს ხანგამოშვებით მთელი ხროვა ერთად გამოეპასუხებოდა ხოლმე და ამ თავზარდამცემი მოძახილისას პობიტი ლამის ხიდანაც ჩამოვარდნილიყო.

მე გეტყვით, თუ რა ვერ გაიგო ბილბომ და რა მოისმინა გენდალფმა. უარგები და გობლინები ხშირად შველოდნენ ერთმანეთს ავ საქმეებში. საერთოდ, გობლინები ვერ ბედავენ, შორს გასცდნენ თავიანთ მთებს და ბუნაგებს, თუკი ძველი ადგილებიდან გამოყრილნი ახალ საცხოვრისს არ დაეძებენ, ან საომრად არ დაირაზმებიან (საბედნიეროდ, უკვე დიდი ხანია, ეს არ მომხდარა). მაგრამ იმ დღეებში გობლინები დროდადრო თავდასხმებს აწყობდნენ საჭმლისა და ახალი მონების საშოვნელად. მაშინ ისინი ხშირად უხმობდნენ შემწეებად უარგებს, შემდეგ კი ალაფში მათაც უდებდნენ წილს. ზოგჯერ მგლებზე ამხედრებულნი დაჰქროდნენ იმგვარად, როგორც კაცნი ცხენებზე შესხდებიან ხოლმე. თურმე, სწორედ იმ ღამეს გობლინებს დიდი საძარცვი თავდასხმა ჰქონოდათ გამიზნული. უარგები მათთან შესახვედრად მოსულიყვნენ, გობლინები კი იგვიანებდნენ. უეჭველია, მიზეზი ამისა იყო მათი ბელადის სიკვდილი და მთელი ის ალიაქოთი, რომელიც გნომებმა, ბილბომ და ჯადოქარმა მოაწყვეს მათ გვირაბებში. იქნებ, ჯერ კიდევ მათ დაეძებდნენ გაალმასებული მტრები!

თუმც მტრული და ფათერაკიანი იყო ეს პირქუში მინები, ბოლო ხანებში მაინც ბრუნდებოდნენ აქ მამაცი ადამიანები სამხრეთიდან, ხეებს ჭრიდნენ და სახლებს იშენებდნენ მდინარის ნაპირების გასწვრივ განოლილ ველებზე, უფრო სტუმართმოყვარულ ტყეებში. ისინი ბევრნი იყვნენ, უშიშარნი და იარაღსხმულნი, და უარგებიც კი ვერ ბედავდნენ მათზე თავდასხმას, როდესაც ადამიანები ერთად იყვნენ, ან თუკი დღე ნათობდა. მაგრამ ახლა მათ განზრახათ, გობლინებს შეკვროდნენ და ღამით მთებთან ყველაზე ახლოს გაშენებული დასახლებები აეკლოთ. თუკი ამ განზრახვას აასრულებდნენ, დილისათვის იმ მხარეში კაცთა სახსენებელი განყდებოდა, ცოცხალი აღარაქინ გადარჩებოდა მათ გარდა, ვისაც გობლინები მგლებს გამოსტაცებდნენ და მონებად წაასხამდნენ თავიანთ გამოქვაბულებში.

სასმენად საზარი იყო მათი საუბარი, და არა მარტო იმიტომ, რომ გენდალფს მამაცი ახალმოსახლეების და მათი ოჯახების ბედი აფიქრებდა, არამედ იმ საშიშროების გამოც, რაც თავად ჯადოქარსა და მის მეგობრებს დაემუქრა. უარგები გააავა და გააოცა ხროვის თავშეყრის ადგილზე უცნობე-

ბის აღმოჩენამ. ისინი ფიქრობდნენ, ესენი ადამიანთა მეგობრები არიან და საჯაშუშოდ მოსულან, რათა ამბავი ნაილონ დაბლა ველებზეო. მაშინ გობლინები და მგლები სასტიკი ბრძოლით უნდა შებოძდნენ ადამიანებს, ველარ შეძლებდნენ, მძინარენი და მტრის დასახვედრად მოუშზადებელნი იოლად დაეხოცათ ან ტყვეებად წაესხათ. ასე რომ, უარგები არც აპირებდნენ აქედან წასვლას და ხეებზე შემსხდარი ხალხი რომ არ გაქცეოდათ, დილამდე მაინც ფხიზლად დაუდარაჯდებოდნენ. ხოლო დილამდე, მათივე თქმით, მთიდან გობლინი მეომრებიც ჩამოვიდოდნენ, გობლინებმა კი ხეებზე ასვლაც იცოდნენ და მათი მოჭრაც შეუძლიათ.

ამიტომაც იყო, რომ გენდალფი, თუმცა კი ჯადოქარი გახლდათ, მაინც ძალიან შეშინდა, როდესაც მათი ღრენა და ყმუილი მოისმინა. იგი მიხვდა, რომ ძალიან ცუდ ალაგას შემოხეტებულიყვნენ და განსაცდელი ჯერაც არ მოეტოვებინათ უკან. და მაინც, იგი არ აპირებდა, იოლი საკბილო გამხდარიყო მტერთათვის, თუმც ამ მაღალ ხეზე გამოკიდებული, ქვემოთ კი მოდარაჯე მგლებით გარშემორტყმული, ბევრს ვერაფერს მოახერხებდა. მან გარშემო ტოტებიდან მსხვილ-მსხვილი გირჩები ჩამოკრიფა, ერთ-ერთს კაშკაშა ცისფერი ცეცხლი წაუკიდა და ატყაცუნებული დაბლა, მგლების წრის შუაგულსკენ გასტყორცნა. გირჩი ერთ მხეცს ზურგზე მოხვდა და მის ბალნიან ტანს მყის ცეცხლი მოედო. მგელი საზარლად აყმუვლდა და აქეთ-იქით მიანყდა. გირჩები კი ცვიოდა და ცვიოდა, ზოგი ცისფრად აალებული, ზოგიც წითლად, სხვანი კი მწვანედ. ისინი წრის შუაგულში მიწას ასკდებოდნენ და ფერად ნაპერწკლებს და კვამლს აფრქვევდნენ. ერთი, საგანგებოდ შერჩეული მძიმე გირჩი უარგების რუხ წინამძღოლს ცხვირში მოხვდა, იგი ჰაერში აიჭრა გომწარებით, შემდეგ კი წრეზე მოჰყვა სირბილს და თავისიანებსაც კი კბენდა და ცლუჯდა შიშითა და რისხვით გაგიჟებული.

ბილბო და გნომები სიხარულით აყვირდნენ და აყიჟინდნენ. შემზარავი იყო უარგთა მრისხანება, მთელი ტყე აავსო მათმა ყურისწამლებმა ძახილმა. მგლებს ყოველთვის ეშინიათ ცეცხლის, გენდალფის ანთებული ალი კი განსაკუთრებით სასტიკი და მწველი იყო მათთვის – ტყავზე მოხვედრილი ნაპერწკლები ზედ ეკვროდათ და, თუკი მის ჩასაქრობად უმაღლ მინაზე არ გაგორდებოდნენ, სულ მალე მთლიანად ცეცხლში ეხვეოდნენ. სულ ცოტა ხანში მთელ მინდორზე თავზარდაცემული მგლები გორავდნენ, ზურგზე დაკეცილი ნაპერწკლები რომ მოუშორებინათ, უკვე ცეცხლმოკიდებულნი კი გარშემო დარბოდნენ საზარელი ღმუილით. მათგან ჯადოსნური ალი სხვა მგლებს ედებოდა, სანამ თავისიანებმაც არ განდევნეს ისინი. მათ დაღმა ფერდობებზე გაკურცხლეს ყმუილითა და წკავწკავით მხსნელი წყლის საძებრად.

– ეს რა აურზაურია ამაღამ ტყეშიო, – თქვა არწივთა ბატონმა. იგი მთავრებილის აღმოსავლეთით კლდის ეულ ქიმზე ჩამომჯდარიყო და შავად მოჩანდა მთვარის შუქში. – მგლების ხმა ჩამესმის. გობლინები ხომ არ დაბოროტობენ ტყეში?

იგი ჰაერში აიჭრა და მყისვე მის ორთავე მხარეს ორი მცველი მოსწყდა ბნელ კლდეებს, უკან გაედევნა. მათ ირაო შეკრეს ცაში და დაბლა ერთი ციდა ლაქად დაჩნულ უარგთა წრეს დააკვირდნენ. არწივებს მახვილი თვალი აქვთ და შორი მანძილიდან სულ მცირე საგნების დანახვა შეუძლიათ. ნისლიან მთათა არწივების ხელმწიფეს კი მზისათვის შეეძლო თვალის გასწორება და ერთი მილის სიმაღლიდან მთვარის შუქზე გაქცეულ კურდღელს ამჩნევდა. და თუმც ხეებზე მსხდომი ხალხი არ დაუნახავს, მან კარგად შენიშნა მგელთა არეული ხროვა, მრავალი პანია კოცონის კვესებაც შეამჩნია და იმ შორეული სიღრმეებიდან სუსტ გამოძახილად მხეცების ყმუილი და ლავლავიც ჩაესმა. იგი ხედავდა გობლინთა შუბებსა და ზურგებზე ამსხლტარ მთვარის სხივსაც, როდესაც ამ ბილნ მეომართა გრძელი მწერივი მთის ჭიშკრიდან გამოცოცდა, ფერდობებს დაუყვა და ტყეს შეერია.

არწივები არ არიან გულკეთილი ფრინველები. ზოგი მხდალია და ბოროტი. მაგრამ ჩრდილოეთის მთებში მცხოვრები უძველესი რასა უკეთილშობილესი იყო ფრინველთა შორის. ამაყებსა და ძლიერებს, გობლინები არ უყვარდათ და არც ეშინოდათ მათი. თუკი ოდესმე საერთოდ ყურადღებას მიაპყრობდნენ მათ (ეს კი იშვიათად ხდებოდა, რადგან გობლინების მსგავს გარენარ არსებებს არწივები არ გეახლებიან), მაშინ მძლავრი ფრინველები მაღლიდან აცხრებოდნენ გობლინებს და ისინიც მაშინვე ანებებდნენ თავს თავიანთ ბოროტ საქმეებს ცისქვეშეთში, აწივლებულნი უკან, ბნელი გამოქვაბულებისაკენ გარბოდნენ. გობლინებს სძულდათ არწივები და ეშინოდათ მათი, მაგრამ ღრუბლებში შეკარგულ საბუდრებს ვერ სწვდებოდნენ და არ შეეძლოთ საძულველ ფრინველთა გარეკვა მთებიდან.

იმ ღამეს არწივთა ხელმწიფე ცნობისნადილმა შეიპყრო და მოესურვა გაეგო, თუ რა ხდებოდა ტყეში. მან მოუხმო ქვეშევრდომებს, რათა უკან გასდევნებოდნენ და ყველანი ერთად გაფრინდნენ მთებიდან, ნება-ნება დატრიალდნენ ტყის თავზე და დაბლა, დაბლა დაეშვნენ წრეებად პირდაპირ მგელთა ხროვისაკენ, გობლინთა თავშეყრის ადგილისაკენ.

სწორედ რომ იღბლად დაეშვნენ! იქ, დაბლა, საშინელი ამბავი ტრიალებდა. ტყეში გაეარდნილმა ცეცხლნაკიდებულმა მგლებმა რამდენიმე ადგილას ხანძარი ააბრიალეს. მწველი ზაფხული იდგა, ქედის აღმოსავლეთით მიდამო უწვიმარი იყო. დამტყნარ გვიმრებს, ჩამოცვენილ ტოტებს, მინაზე დაგებული ჩამოყრილ წინვებს, აქა-იქ მდგარ ხმელ ხეებს ცეცხლი მოედო. უარგთა მინდ-

ვრის გარშემო ყველგან ალი ცეკვავდა, მაგრამ გუშაგი მგლები ხეებს არ მოშორებოდნენ. რისხვით გაცოფებულები გარშემო ხტოდნენ და ყმუოდნენ, გნომებს წყევლიდნენ თავიანთი საძაგელი კილოკავით, ენები გადმოჰქიდე-ბოდათ, თვალები კი ცეცხლის ალივით მწველად და ნითლად უელვარებდათ. შემდეგ უეცრად გობლინებმა მოიბრინეს ძახილით. მათ ეგონათ, მგლები და ადამიანები უკვე ერთმანეთს შეებმიანო, მაგრამ უცებვე შეიტყვეს, სინამდვილეში რაც მომხდარიყო. ზოგი ჩაჯდა და ახარხარდა, სხვებმა შუბები შეარხიეს, ფარებზე ცემით ააჩხარუნეს. გობლინებს ცეცხლის არ ეშინიათ და სულ მალე მოიფიქრეს მზაკვრული და, მათივე აზრით, მეტად თავშესაქცევი გეგმა.

ზოგმა ერთად მოაგროვა გაბნეული მგლები, ზოგი ხეების ძირას გვიმრისა და ჩინჩხვარის შეგროვებას მოყვა. სხვები გარემოს მოედვნენ, ტკეპნეს და ქელეს, ქელეს და ტკეპნეს აბრიალებული ცეცხლი, სანამ თითქმის ყველგან არ ჩააქრეს. ოღონდ, არ დაუშრეტიათ გნომების ხეებთან ყველაზე უფრო ახლოს გაჩაღებული კოცონები, პირიქით, უხვად გამოკვებეს ხმელი ტოტებითა და ნეშოთი. მალე გნომების გარშემო კვამლისა და ალის წრე შეიკრა. გობლინებმა ცეცხლი აღარ გადაუშვეს ამ წრის იქით, ნელ-ნელა შეკრეს, შეავიწროვეს, სანამ ალი გნომების ხეთა ძირას დახვავებულ ფიჩხს არ წასწვდა. ბილბომ ცეცხლის მზურვალეობა იგრძნო, თვალები ბოლით ავესო. ახრჩოლებული კვამლის ფარდის მიღმა იგი ხედავდა გობლინებს, რომლებიც როკავდნენ, როგორც ადამიანები ჭიაკოკონას გარშემო. აცეკვებულ, შუბით და საბრძოლო ნაჯახებით შეიარაღებულ მეომართა წრის მიღმა მგლები ჩამსხდარიყვნენ საპატიო მანძილზე, უცქერდნენ და იცდიდნენ. პობიტს ესმოდა, როგორ ნამოინყეს გობლინებმა საშინელი სიმღერა:

თხუთმეტი ჩიტი ზის ხუთ ნაძვის ხეზე,
ბუმბული ეშლებათ ნიავის ხმებზე!
ფრთები რომ არა აქვთ პატარა ჩიტუნებს?
არც ვიცი, რა ვუყოთ ამ სასაცილოებს!
ცოცხლად ჩავეხრაკოთ თუ ჩავთუთქოთ მთლად?
შეებრაწოთ, მოვხარშოთ, შევჭამოთ ცხლად?

შემდეგ სიმღერა შეწყვიტეს და აყვირდნენ:

– გაფრინდით, ჩიტუნიებო! გაფრთხილდით, თუ შეგიძლიათ! დაბლა ჩამოდით, ჩიტებო, თორემ ბუდეებში შეიბრანებით! იჭიკჭიკეთ, იჭიკჭიკეთ, ჩიტუნიებო! რატომ არ გალობთ?

– აქედან მოშორდით, ლანირაკებო! – ჩამოსძახა პასუხად გენდალფმა, – ბუდეების ჩამოშლის დრო ჯერ არ დამდგარა. უგუნურ და გაუზრდელ ბიჭებს კი, ცეცხლთან რომ თამაშობენ, სჯიან ხოლმე!

გენდალფი ამას ამბობდა, რათა გობლინები გაებრაზებინა და თანაც ეჩვენებინა, თქვენი არ მეშინიაო – თუმცა, ცხადია, ეშინოდა, მერე რა, რომ ჯადოქარი იყო. მაგრამ გობლინებმა მისი სიტყვები არად ჩააგდეს და ისევ ამღერდნენ:

დაიწვი, დაიწვი, შეშავ და ჩინჩხვარო!
კარგად იგიზგიზე, ღამის ჩირაღდანო,
რომ ღამე ანთო და ჩვენ გაგვახარო,
ჰე-ჰეი, ჰო-ჰო-ჰო!

კარგად გამოაცხვე, შეწვი და დაადნე,
სანამდის თვალები შუშად არ იქცევა,
გნომების წვერებით კოცონი ანთე,
ძვლები გაშავდება და ქონი დაილევა,
ნაცარში იდება –
ვიდრე დაბინდდება –
გნომების დიდება!
მობრძანდი, ღამევ, რომ ჩვენ გავიხაროთ,
ჰე-ჰეი,
ჰე-ჰერი-ჰეი,
ჰო-ჰო-ჰო!

ამ „ჰერი-ჰერის“ მოძახილისას გენდალფის ხის ქვეშ ალი ავარდა, შემდეგ კი სხვა ხეებსაც გადასწვდა. მშრალ ქერქს სწრაფად აჰყვა ცეცხლი, ქვედა ტოტები ატყაცუნდნენ.

გენდალფი ხის კენწეროზე აცოცდა. უეცარმა ბრწყინვალეობამ ელვასავით იცვეს მისი კვერთხიდან და ჯადოქარი მოემზადა, მაღლიდან პირდაპირ გობლინთა შუბებზე გადმოშვებულიყო. მაშინ მისი აღსასრულიც მოვიდოდა, თუმც, ციდან მეხივით ჩამომტყდარი, ალბათ, ბევრ მტერსაც დალუპავდა. მაგრამ მან ვერ მოასწრო გადმოხტომა.

სწორედ ამ დროს მაღლით არწივთა ხელმწიფე ჩამოიჭრა, გენდალფს მძლავრი ჭანგები ჩაავლო და თან წარიტანა.

გობლინებს ბრაზისა და გაოცების ყმუილი აღმოხდათ. მჭახედ იყვირა არწივთა ხელმწიფემ, რომელსაც გენდალფი რალაცას მოუთხოვდა. მისი

მხლებლები უკან მიბრუნდნენ, ვეება შავი ჩრდილებით დაეშვნენ დაბლა. მგლები ღველებდნენ და კბილებს აღრჭიალებდნენ, გახელებული გობლინები წიოდნენ, რისხვით სცემდნენ მინას მძიმე ფეხებს და ამაოდ სტყორცნიდნენ ჰაერში მძიმე შუბებს. ციდან ჩამოჭრილი არნივები ბნელი ფრთების ცემით მინაზე ანარცხებდნენ ან შორს, ტყეში მიერეკებოდნენ არეულ-დარეულ მეომრებს, ჭანგებით სახეს აკანრავდნენ. ზოგნი კი ხეების კენწეროებთან მიფრინდნენ და მალლა-მალლა აცოცებული გნომები გაიტაცეს.

საბრალლო პატარა ბილბო, ცოტას განყდა, ისევ არ დარჩათ! მან ძლივსლა მოასწრო, ფეხებზე ჩასჭიდებოდა ყველაზე ბოლოს ნაყვანილ დორის და მასთან ერთად აიჭრა მალლა, ხანძრისა და რიალ-კიალის ზემოთ ჰაერში მიქანაობდა და მკლავები დაწყვეტაზე ჰქონდა.

შორს, დაბლა გობლინები და მგლები გაიფანტნენ და ტყეს მოედვნენ. რამდენიმე არნივი ჯერ კიდევ თავს დასტრიალებდა ბრძოლის ველს. ხეების გარშემო ანთებული ცეცხლი ანაზდად ზეაიჭრა, კენწეროებს ასცდა. ტკაცუსით იწვოდა წიწვები და ტოტები, გარშემო ნაპერწკლები იფრქვოდა, კვამლი იგრავებოდა. ნამიც რომ დაეხანებინა, ბილბოს ველარაფერი იხსნიდა.

ცოტა ხანში სადღაც შორს და დაბლა მოტოვებული ხანძარი მომცრო მოციმციმე ლაქად ილანდებოდა. ისინი მალალ ცას შეერივნენ, მძლავრ მდოვრე წრეებად იწვდნენ სულ ზემოთ და ზემოთ. დორის კოჭებზე ჩაფრენილ ბილბოს სამუდამოდ დაახსომდა იმლამინდელი ფრენა.

– ვაი, ხელები, ხელები! – მოსთქვამდა იგი.

– ვაი, ჩემი საბრალლო ფეხები, ვაი, ფეხები! – ბანს აძლევდა დორი კვნესით.

ბილბოს დალხენილი ცხოვრების დროსაც თავბრუს ახვევდა სიმაღლე. თუნდაც სულ პატარა კბოდედან გადახედვისასაც გაურკვეველი გრძნობა ეუფლებოდა, არასოდეს უყვარდა მისადგმელი კიბეები და, ცხადია, არასოდეს დაძვრებოდა ხეებზე (რადგანაც ადრე არასოდეს დასჭირვებოდა მგლებისგან გაქცევა). ალბათ, მიხვდებით, როგორ უბრუოდა თავი ახლა, როდესაც საკუთარ დაკიდულ ფეხებს შორის ჩასცქეროდა ქვემოთ გადაშლილ ბნელ მინებს, აქა-იქ მთვარის სხივით დაფერილ კლდოვან ქედსა და ველზე განოლილ მდინარეს.

ნელ-ნელა მოახლოვდა მათა მკრთალი მწვერვალები, შავი ჩრდილებიდან ამოჩრილი, მთვარით გაშუქებული ნამახული კლდეები. ზაფხული იდგა, მაგრამ მთაგრეხილი ცივად გამოიმზირებოდა სიბნელიდან. ბილბომ თვალეები დახუჭა და თავს დაეკითხა, გავძლებ თუ ვერაო. შემდეგ წარმოიდგინა, რა მოხდებოდა, თუკი ღონე უმტყუნებდა და ამგვარი ფიქრებისაგან თავბრუ დაეხვა.

ის იყო, ბილბოს თითები უნდა გაშვებოდა, რომ ფრენა დასრულდა. აქოშიწებული ჰობიტი დორის კოჭებს მოსწყდა და არნივების საბუდარის უხეშ

ბაქანზე დაეცა. იქვე დარჩა მწოლიარე, უსიტყვოდ მინებდა ფიქრებს მოულოდნელი გადარჩენით აღტაცებული, თან ფრთხელობდა, ამ ვინრო კლდიდან გარშემო პირდაღებულ უძირო წყვედიადში არ ჩავიჩეხოო. გონება ერეოდა, თავი უგუგუნებდა ბოლო სამი დღის საშინელი თავგადასავლებისა და შიმშილისაგან. უცებ მოესმა, როგორ ამბობდა თვითონვე:

– ახლა კი ვიცი, რას გრძნობს შაშხის ნაჭერი, უცებ ჩანგლით რომ აიღებენ ტაფიდან და ისევ თაროზე შემოდებენ.

– არა, არ იცი, – ჩაესმა დორის პასუხიც, – იმიტომ, რომ შაშხი დარწმუნებულია, როდესაც იქნება, ისევ ტაფაზე აღმოვჩნდებიო. ჩვენ კი, იმედია, შენვა აღარ მოგვინევს. და არნივებიც – ჩანგლები როდი არიან!

– ჰო, სულ არ გვანან შანდლებს – ჩანგლებს-მეთქი, მინდოდა მეთქვა, – ბილბო უცებ ნამოჯდა და შეშვოთებულმა გახედა იქვე ჩამომჯდარ არნივს. თან იხსენებდა, რაიმე ისეთი ხომ არ მოვჩმახე, რაც შეიძლებოდა, არნივს სანყენად დარჩენოდაო. არნივებს არ უნდა ეთავხედოთ, მით უფრო, თუ ტანად ჰობიტზე უფრო დიდი არცა ხართ და ღამით არნივისავე საბუდარში ზიხართ!

მაგრამ არნივმა ნისკარტი შეინმინდა ქვაზე, ბუმბულები შეისწორა და ბილბო აინუნშიაც არ ჩაუგდია.

მალე მოფრინდა სხვა არნივი.

– არნივთა ხელმწიფე გიბრძანებთ, ტყვეები დიდ ბაქანზე ნამოიყვანოთ, – დაიძახა მან და კვლავ გაფრინდა. გვერდით მჯდომმა ფრინველმა დორი კვლავ მძლავრ კლანჭებში მოიქცია და მასთან ერთად ღამეში გაუჩინარდა. სულ მარტო დარჩენილ ბილბოს იმის ღონელა შერჩენოდა, რომ თავს დაჰკითხებოდა, ნეტავი, მაცნე რას გულისხმობდა, „ტყვეები“ რომ გვინოდაო, და დაეჭვდა, იქნებ, ვახშმად კურდღელივით გამგლიჯონ, როდესაც ჩემი ჯერი მოვაო.

არნივი უკან მობრუნდა, ჰობიტს ტანისამოსში ჩასჭიდა ჭანგები და კლდეს მოსწყდა. ამჯერად ბევრი აღარ უფრენიათ, სულ მალე შიშით აცახცახებული ბილბო მთის კალთიდან გამოშვერილ ფართო კლდის თაროზე დაუშვეს. თუ ფრთები არ გესხა, აქ ვერა ბილიკით ვერ მოხვდებოდი და ვერცერთი ბილიკით ვერ დაეშვებოდი. ერთადერთი გზა დაბლა – უფსკრულში გადაშვება იყო. გნომები უკვე აქ მოეყვანათ, კედელზე ზურგმიყრდნობილები ჩამომსხდარიყვნენ. შორიახლოს ჩამომჯდარი არნივთა ბატონი გენდალფს ესაუბრებოდა.

როგორც ჩანდა, ბილბოს შეჭმას აღარ უპირებდნენ. ჯადოქარი და არნივთა ხელმწიფე, ეტყობა, იცნობდნენ ერთმანეთს, მეტიც, მეგობრებად ეგულვებოდათ ერთმანეთი. ოდესღაც გენდალფმა, რომელიც ხშირად დაეხეტებოდა მთებში, სამსახური გაუწია არნივებს და განკურნა მათი ხელმწიფე, როდესაც იგი ისრით იყო დაკოდილი. ასე რომ, „ტყვეები“ „გობლინებისაგან თავდახსნილ ტყვეებს“ ნიშნავდა და არამც და არამც – არნივთა ტუსალებს. ბილბომ

ყური მიუგდო ჯადოქრისა და არწივის საუბარს და მერელა დაიჯერა, მგონი, იმ თაყმარდამცემ მთებს ახლა კი ნამდვილად დავაღწიეთ თავიო. გენდალფი ხელმწიფე ფრინველს ეთათბირებოდა, რათა მის არწივებს გნომები, თავად ჯადოქარი და ბილბო რაც შეიძლება შორს გადაეყვანათ მთის ძირას გაშლილი ველების მიღმა და იქიდანლა დაეყენებინათ გზაზე. არწივთა ხელმწიფე უარობდა მათ გადაფრენას ადამიანთა საცხოვრისების მახლობლად.

– ისინი ისრებს დაგვიშენენ ურთხელის დიდი მშვილდებით, – ამბობდა იგი, – იფიქრებენ, რომ მათი ცხვრების მოსატაცებლად მივფრინდით – სხვა დროს ასეც არის ხოლმე. არა! ჩვენთვის სასიხარულოა, რომ გობლინები გავაცურეთ და გართობა ჩავუშალეთ, სიხარულით მოგახსენებთ მადლობას კიდევ ერთხელ, მაგრამ გნომების ხატრით სიცოცხლეს საფრთხეში არ ჩავიცდებთ სამხრეთის ველებზე.

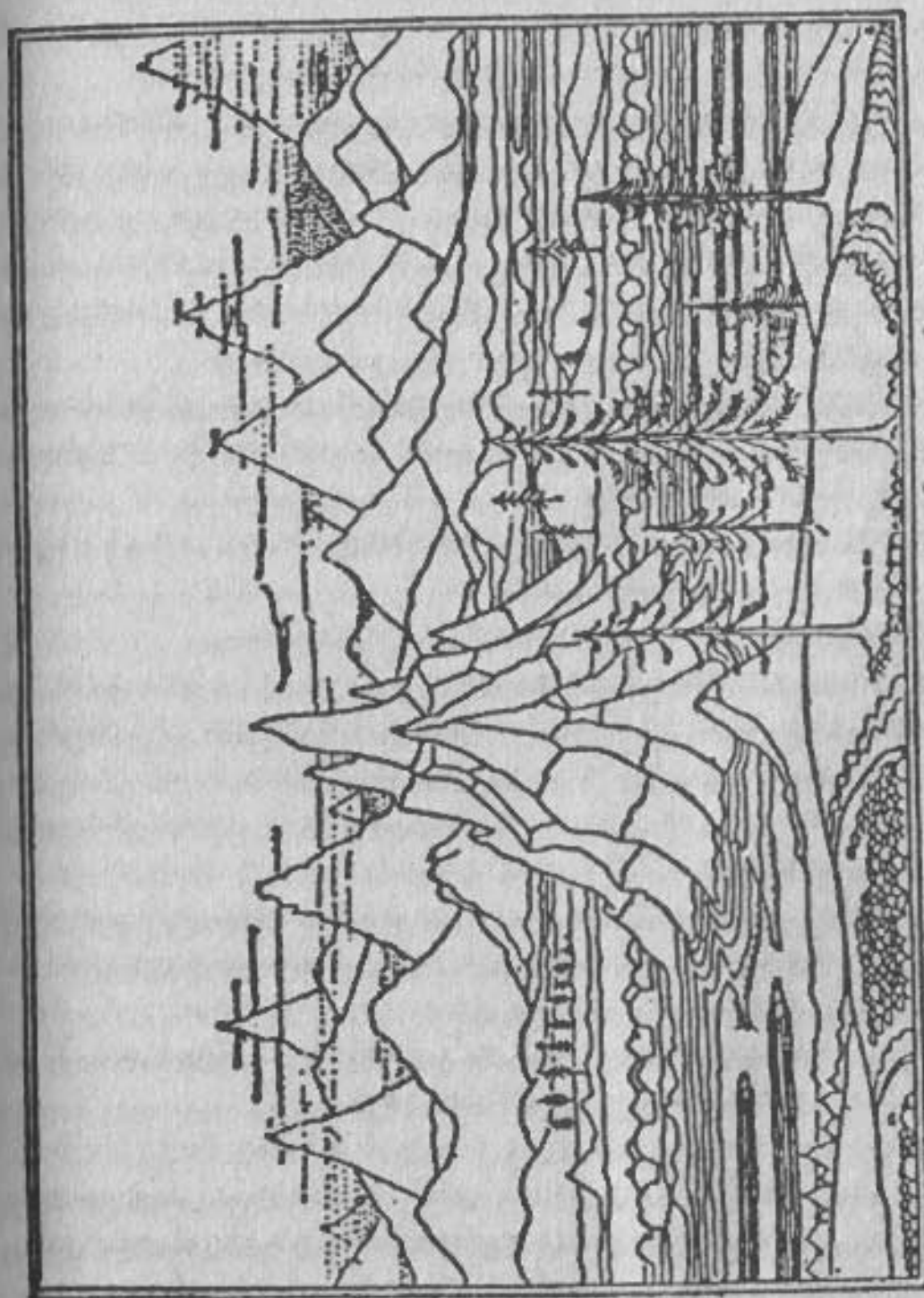
– კეთილი, – მიუგო გენდალფმა, – მაშ, ნაგვიყვანეთ იქით და იქამდე, სადაც მოისურვებთ. ჩვენ ისედაც მეტისმეტად დავალებულნი ვართ თქვენგან. ოლონდ, ახლა შიმშილით ვიხოცებით.

– მე თითქმის უკვე მოვკვდი შიმშილით, – დაიჩილა პობიტმა, მაგრამ მისი ჩუმი, სუსტი ხმა არავის გაუგონია.

– ამას შეიძლება ეშველოს, – შეპპირდათ არწივთა ხელმწიფე.

ცოტა ხნის შემდეგ ქვის თაროზე ბრდღვიალა კოცონი ავიზგიზდა, გარშემო გნომები აფუსფუსდნენ, საჭმლის მზადებას მოჰყვნენ, მალე შემწვარი ხორცის გემრიელი სუნიც დატრიალდა. არწივებმა ტყიდან მოზიდეს მშრალი შეშა ცეცხლის დასანთებად და კურდღლები და ბატკანი მოინადირეს. მზადება გნომებმა ითავეს – ბილბო მეტისმეტად დასუსტებულიყო და ვერაფერს ეხმარებოდათ. თანაც, ესეც რომ არა, მაინც ვერ მოახერხებდა კურდღლების გატყავებას და ხორცის აქნას, იგი მიჩვეული იყო, ყასბისაგან უკვე აქნილი, სამწვადედ გამზადებული ხორცი შეეძინა. გენდალფიც ნამოწვა, თუმც მანამდე ცეცხლის ანთება დაეკისრა – ოინს და გლოინს კვეს-აბედი დაჰკარგვოდათ, ხოლო ასანთს გნომები დღემდე არ ხმარობენ.

ასე დასრულდა მათი თავგადასავლები ნისლიან მთებში. მალე ბილბოს კვლავ სასიამოვნოდ დაუმძიმდა კუჭი და იგრძნო, შემოძლია, კმაყოფილმა დავიძინო, თუმც კარაქიან ფუნთუშებს უფრო სიამოვნებით გეახლებოდათ, ვიდრე შამფურებზე შემწვარ ხორცის ნაჭრებს. სულ მალე ღრმად ჩაეძინა ქვის თაროზე მოკუნტულს. ასე ღრმად თავის მყუდრო სოროში, საკუთარ ბუმბულის ქვეშაგებზეც კი არასოდეს სძინებია. ოლონდ მთელი ღამე მშობლიური სახლი ესიზმრებოდა. ეზმანებოდა, როგორ დაეხეტებოდა გაუთავებლად ოთახიდან ოთახში და ეძებდა რაღაცას, რასაც ვერ პოულობდა და ვერც იხსენებდა, რა უნდა ყოფილიყო.

The Misty Mountains looking West from the
Clyde towards Goblin Gorge

არწივთა საბუდრიდან დასავლეთით მდებარე ნისლიანი მთები და გობლინთა შიშკარი

7 საოცარი საცხოვრისი

გამოღვიძებულ ბილბოს დილის მზემ შეანათა თვალებში. იგი წამოხტა, რათა ჩვეულებისამებრ საათი ენახა და ჩაიდანი შემოედგა ცეცხლზე, მაგრამ თურმე შინ როდი ყოფილიყო! პოზიტი ჩაჯდა და ამაოდ ინატრა დაბანა და დავარცხნა. მან ვერც პირი დაიბანა, ვერც დაივარცხნა და ვერც ჩაი მიირთვა საუზმედ გახუხული პურიც და შაშხით, მხოლოდ ცხერის ცივი მწვადები ერგო. ყოველივე ამის შემდეგ კი კვლავ გზას უნდა გასდგომოდა.

ამჯერად პოზიტს ნება დართეს, არწივს ზურგზე ასცოცებოდა და ფრთებს შორის მოთავსებულიყო. ზედ მოვარდნილმა პაერმა ბილბოს სუნთქვა შეუკრა, მან თვალები დახუჭა. თხუთმეტი ვეება ფრინველი მთის კალთებს მოსწყდა, გნომები ძახილით ეთხოვებოდნენ მასპინძლებს და არწივთა მეფეს სიკეთის ნილ სამსახურს აღუთქვამდნენ. მზე ჯერაც არ შემალღებელიყო, გრილი დილა იდგა, ველებსა და ხეობებში ნისლი ჩანოლილიყო, აქა-იქ მთის მწვერვალებსაც ბურუსი შემოხვეოდა. ბილბომ ცალი თვალთა გამოიჭყიტა და დაინახა, რომ ფრინველები უკვე მალლა აჭრილიყვნენ ცაში, ქვეყნიერება სადღაც შორს ჩაკარგულიყო. მათ ზურგსუკან თანდათან შორეთს ერთვოდა პირქუში მთავრები. პოზიტმა კვლავ დახუჭა თვალები და უფრო ღონივრად ჩასჭიდა თითები ბუმბულებს.

– ნუ იჩქმიტები, – შეეხმინა არწივი, – და გულს ნუ იხეთქავ კურდღელივით, მერე რა, რომ კურდღელს ჩამოჰგავხარ. ჩინებული დილაა, ნელი სიო ქრის და რა უნდა იყოს ახლა ფრენაზე უკეთესი!

ბილბოს სურდა, ეპასუხა: „თბილი აბაზანა და შემდეგ კორდზე მირთმეული გვიანი საუზმეო“, მაგრამ შემდეგ გადაიფიქრა შეპასუხება და სულ ოდნავ მოადუნა თითები.

კარგა ხნის ფრენის შემდეგ არწივებმა დაბლა იწყეს დაშვება ფართო წრეებით – მათ იმ თვალუნდენი სიმაღლიდანაც შეამჩნიეს მიზანი, რომლისკენაც მიემართებოდნენ. დიდხანს, დიდხანს ტრიალებდნენ ცაში ფრინველები, სულ უფრო და უფრო დაბლა ეშვებოდნენ და ბოლოს პოზიტმა ისევ გაბედა თვალის გახელა. მიწა მოახლოებულიყო, მათ ქვემოთ მოჩანდა ხეები – ალბათ, მუხები და თელები – ფართო ბალახოვანი მინდვრები და მათ შორის განოლილი მდინარე. ნაკადს გზად ეღობებოდა მიწიდან ამოჩრილი დიდი კლდე, ყოველ-მხრივ ჩქერალებით შემოსაღებული ერთიანი ქვის გორაკი, ვითარცა შორეულ

მთათა განაპირა ნასხლეტი, ან როგორც ვეება ნატეხი, გოლიათთა შორის უძლიერესის მიერ შორს, შორს ველებზე გადმოტყორცნილი.

მალე არწივები სათითაოდ შემოსხდნენ კლდეზე და მგზავრებიც ჩამოსხეს.

– მშვიდობით! – დაიძახეს მათ, – და გზა მშვიდობისა, საითაც არ უნდა მიემართებოდეთ! კეთილად გეველოთ, სანამ გზის დასასრულს საკუთარი ბუდე არ შეგიხიზნებთ! – თავაზიანი არწივები ასე ეთხოვებოდნენ მეგობრებს.

– კეთილი ქარი გიძლოდეთ იქ, სადაც მზე ცურავს და მთვარე დაიარება! – გასძახა მათ გენდალფმა, ვისაც არასოდეს ეშლებოდა თავაზიანი სიტყვა-პასუხი.

ასე დაშორდნენ ისინი ერთმანეთს. არწივთა ბატონი შემდეგ ყოველთა ფრინველთა ხელმწიფე შეიქნა და ოქროს გვირგვინი ჰხურავდა, მის თხუთმეტი ეჭირს კი გნომთა ნაოსტატარი ოქროს საყელურები ამშვენებდა, მაგრამ ბილბოს ისინი აღარასოდეს შეხვედრიან. მხოლოდ ერთხელ, ხუთი ლაშქრის ბრძოლაში ჰკიდა მათ თვალი პოზიტმა მალლა და შორს, მაგრამ ეს უკვე ჩვენი ამბის დასასრულს მოხდა და ამჯერად სიტყვას აღარ გავაგრძელებთ.

ქვის გორაკის თავი მობრტყელებული იყო და აქედან დაბლა, მდინარისაკენ კარგად გაკვალული მრავალსაფეხურიანი ბილიკი მიემართებოდა, ხოლო მდინარის გადაღმა ამწვანებული მიწებისაკენ დიდი ბრტყელი ქვებით მოგებული ფონი გადადიოდა. კლდის ძირში, ქვიანი ფონის მახლობლად პატარა გამოქვაბული მოჩანდა, საამო თავშესაფარი, ხვინჭკით მოფენილი იატაკით. ისინი გამოქვაბულში შეიკრიბნენ და მოჰყვნენ ბჭობას, ანი როგორღა მოვიქცეთო.

– მე თავიდანვე გადანყვეტილი მქონდა, მშვიდობით გადმოწყვანეთ ნისლიან მთებზე, თუკი ეს საერთოდ შესაძლებელი აღმოჩნდებოდა, – წამოიწყა ჯადოქარმა, – და ახლა, უნარიანი წინამძღვრობითა და კეთილი ილბალის წყალობით, მოვახერხე ამის გაკეთება. უნდა გითხრათ, რომ ვვარაუდობდი, ბევრად უფრო ადრე დამეტოვებინეთ და ასე შორს აღმოსავლეთით არ შემოგყოლოდით; ბოლოს და ბოლოს, ეს თქვენი მოგზაურობა ხომ ჩემი თავგადასავალი არ არის. სანამ ყველაფერი დამთავრდებოდეს, იქნებ, კიდევაც დაგხედოთ როგორმე, მაგრამ ამჯერად სხვა საშური საქმეები მიხმობს.

გნომები აკვნესდნენ, დაღონდნენ, ბილბო მწარედ ატირდა. ისინი ხომ უკვე იმასაც ფიქრობდნენ, გენდალფი მთელ გზას ჩვენთან ერთად გაივლის და ყოველგვარი გასაჭირის დროს მუდამ გვერდით იქნებაო.

– მე ახლავე კი არ გაუფრინარდები, – ანუგეშა ისინი ჯადოქარმა, – ერთი-ორი დღე კიდევ შემიძლია დავყოვნდე. შეიძლება, მოვახერხო და ამ გასაჭირშიც დაგეხმაროთ, მე თვითონაც დამჭირდება შემწე. ჩვენ არა გვაქვს საკვები, არც სხვა საჭირო ბარგი და არა გვყავს პონები. თქვენ არც იცით, სად

იმყოფებით, მაგრამ ამას გეტყვით: მთის გზას ბოლომდე რომ მივყოლოდით, ახლა ჩვენი სავალი ბილიცი აქედან რამდენიმე მილით უფრო სამხრეთით იქნებოდა. აქეთ მხარეებში ძალიან ცოტა ხალხი სახლობს, თუ, რა თქმა უნდა, მას მერე არ გადმოსახლდნენ, რაც ბოლოჯერ ჩამოვიარე აქ რამოდენიმე წლის წინათ. მაგრამ აქედან არცთუ მოშორებით მაინც ცხოვრობს ვიღაც. მან გამოკვეთა საფეხურები ამ დიდ კლდეში – ვგონებ, კლდეს თავად სალკლდეს უხმობს. იგი აქ არცთუ ხშირად მოდის, არასოდეს მოდის დღისით და არას გვარგებს, აქვე რომ დავუცადოთ. ძალიან სახიფათოც იქნება, ასე რომ მოვიქცეთ. ჩვენ თვითონ უნდა წავიდეთ და ვიპოვოთ იგი, და თუ კეთილად შეგვხვდება, ვფიქრობ, რომ მე ჩემს გზას ვენევი და არწივებივით გისურვებთ: გზამწვიდობისა, საითაც არ უნდა მიემართებოდეთ-მეთქი.

გენდალფს ყველანი შესთხოვედნენ, არ მიეტოვებინა ისინი, გნომები დრაკონის ოქრო-ვერცხლსა და თვალ-მარგალიტს პირდებოდნენ, მაგრამ ჯადოქარს განზრახვა არ შეუცვლია.

– ვნახოთ, ვნახოთ! – თქვა მან, – და, მგონი, თქვენი დრაკონის ოქროები ცოტაოდენი უკვე დავიმსახურე – რომ დაიბრუნებოთ, საიმდროოდ, ცხადია.

ამის მერე ხვენწა-მუდარა შეწყდა. მგზავრებმა ტანთ გაიძვრეს და მდინარეში იბანავეს. წყალი ფონთან თავხელი და წმინდა იყო, კენჭებიანი ფსკერით. შემდეგ ცხელი, უკვე ძალამოცემული მზის სხივებში გაშრნენ და გახალისდნენ, თუმცა წყლულები ჯერ კიდევ თავს ახსენებდათ და ცოტათი კიდევაც მოშვიდათ. მერე ფონს გადავიდნენ და მაღალ მწვანე ბალახებს შორის გააბიჯეს, შტომრავალი მუხებისა და მაღალი თელების ხეივნების დასწვრივ.

– და ამ ადგილს სალკლდე რად ჰქვია? – დაეკითხა გენდალფს ბილბო, რომელიც ჯადოქრის გვერდით მიაბიჯებდა.

– იმიტომ, რომ მისებურად ამას სალკლდე ეწოდება. ამგვარ რამეებს იგი საერთოდ სალკლდეს უწოდებს, ხოლო სწორედ ამ კლდეს განსაკუთრებით შეარქვა სახელი, რადგან ეს ერთადერთია მისი სახლის მახლობლად და კარგადაც იცნობს.

– ვინ შეარქვა? ვინ იცნობს?

– ის, ვის შესახებაც გეუბნებოდით – იგი საოცარი, განსაკუთრებული ვინაა. როდესაც წარგადგენთ, ყველანი ძალიან თავაზიანად მოიქცევიან. მგონი, სჯობს, თანდათანობით, ორ-ორნი წარვსდგეთ მის წინაშე. თქვენ კი ძალიან იფრთხილეთ, თავი არ შეანყინოთ, თორემ უფალმა უწყის, რა შეიძლება მოხდეს. იგი შემაზრუნია, თუკი გაჯავრდა, თუმცა საკმაოდ კეთილია. მაგრამ იცოდეთ: ის იოლად ბრაზდება.

გნომები გარშემო შემოჯარდნენ, ბილბოსა და გენდალფის საუბარი რომ მოესმინათ.

– ახლა იმ კაცთან მიგყავართ? – კითხულობდნენ ისინი, – არ შეგიძლია, ცოტა უფრო გულმონყალე მასპინძელი გამოძებნო? არ შეგიძლია, ცოტა უფრო დანვრილებით აგვიხსნა ყველაფერი?

– დიახ, მასთან! არა, არ შემიძლია! და ძალიანაც კარგად ავიხსენით ყველაფერი, – მოუჭრათ ჯადოქარმა, – და თუ მაინც გჭირდებათ, რომ მეტი იცოდეთ, გეტყვით: მას ბეორნი ჰქვია, მეტად ძლიერია და ტყავის შეცვლა იცის.

– რაო? ტყავებით მოვაჭრეა და კურდღლის ტყავზე ამბობს, გამოქნილი ბოცვერიაო, თუკი ციყვის ბენვად ვერ გაასალა?

– ოჰ, ღმერთო დიდებულო, არა, არა, არა და არა! – შეუტია გენდალფმა, – იქნებ მოახერხო, მისტერ ბეგინს, და არ იყო ასეთი ბრიყვი! და გაფიცებ, რაც კი წმინდა გაგაჩნია, სიტყვა „ტყავებით მოვაჭრე“ არ წამოგცდეს, სანამ ასი მილით მაინც არ დაშორდები მის სახლს. არ ახსენო არც ქურქი, არც ტყაპუჭი, ტყავკაბა და ამგვარი საბედისწერო სიტყვები! მან ტყავის შეცვლა იცის, ესე იგი, თავად იცვლის ტყავს. იგი ზოგჯერ ვეება შავი დათვია, ზოგჯერ კი – ზორბა და ძლიერი შავთმიანი კაცი, გოლიათური მკლავები და ხშირი წვერი აქვს. ახლა მეტს ვერაფერს შეგატყობინებთ, ამიტომ ეს იკმარეთ. ზოგი ამბობს, რომ იგი დათვია, მთის დათვთა მოდგმის ჩამომავალი, რომლებიც ნისლიან მთებში გოლიათების მოსვლამდე სახლობდნენ. სხვანი ყვებიან, რომ მისი წინაპრები იყვნენ ის პირველი ადამიანები, რომლებიც ამ მხარეში სმაუგისა და სხვა დრაკონების გამოჩენამდე ბინადრობდნენ, უფრო ადრე, სანამ გობლინები მოვიდოდნენ ჩრდილოეთის მთებიდან. დაბეჯითებით ვერ გეტყვით, მაგრამ მგონი, ასეც არის. თავად მას კი ბევრს ვერაფერს გამოვიტახე.

ასეა თუ ისე, იგი სხვათა ჯადოთი როდია შეკრული – მხოლოდ საკუთარ ჯადოსნობას ემორჩილება. ცხოვრობს მუხის ტყეში, უწარმაზარ ხის სახლში. ჰყავს საქონელი და ცხენები, ისინიც არანაკლებ საოცარნი. ისინი მუშაობენ პატრონისათვის და ესაუბრებიან მას, ხოლო პატრონი არ ჭამს თავის საქონელს, არც გარეულ მხეცებს მოინადირებს საკვებად. აურაცხელი სკები უდგას, ვეებერთელა ავი ფუტკრებით სავსე, და მეტწილად ნალებითა და თაფლით იკვებება. დათვად ქცეული ბევრს დაეხეტება შორი-შორ. ერთხელ ვნახე, როგორ იჯდა სალკლდის წვერზე სულ მარტო, ნისლიან მთათა გადაღმა დაძირულ მთვარეს უცქერდა და დათვურად ბობლინებდა: „ის დღეც დადგება, ისინი რომ ამოწყდებიან, და მაშინ უკან დავბრუნდებიო“. ამიტომ ვფიქრობ, რომ იგი ოდესღაც მთებიდან მოვიდა.

ბილბოს და გნომებს საფიქრალი გაუჩნდათ და გენდალფს დაეხსენნენ, ღარაფერს ეკითხებოდნენ. წინ კიდევ გრძელი გზა ედოთ და ისინიც მიდიოდ-

ნენ, მიიყვანდნენ ალმა ფერდებს და ჩაღმა დაბლობებს. ჩამოცხა. მგზავრებმა რამდენჯერმე ხეების ჩრდილში შეისვენეს, ხოლო ბილბოს ისე შიოდა, ისე შიოდა, რომ რკოებსაც შეჭამდა, რომ ენახა მნიფე, ძირს ჩამოცვენილი.

შუადღე გადასული იყო, როდესაც შენიშნეს, რომ გარშემო ერთბაშად მომრავლდა ფერადი ყვავილოვანი ლაქები. ერთგვარი ყვავილები მიჯრით, გვერდიგვერდ იზრდებოდნენ, თითქოს ვიღაცას საგანგებოდ დაურგავსო. სხვა ყვავილებს სამყურები სჭარბობდა: მოტორტმანე მამლისქოჩორა სამყურებით, იისფერი სამყურებით, დაბალი, ტკბილი, თაფლოვანი სურნელების მფრქვევი თეთრი სამყურებით დაპენტილიყო მინდვრები. გარშემო გამუდმებული ზუზუნნი, გუგუნნი და ბზუილი გაისმოდა – სადამდეც თვალი გასწვდებოდა, ყველგან საქმიანად დაფუსფუსებდნენ ფუტკრები. მერედა, როგორი ფუტკრები! ბილბოს ადრე არაფერი ენახა მათი მსგავსი.

– ერთმა მაინც რომ მიკბინოს, – გაიფიქრა მან, – ალბათ, მაშინვე ძველებურად ჩავმრგვალდები.

ცერის უმსხოსი ფუტკრები დაუცხრომლად დაფრინავდნენ, შავ, მზინვარე სხეულზე ბაჯალლო ოქროსავით უელავდათ ყვითელი რკალები.

– უკვე ახლოს ვართ, – თქვა გენდალფმა, – საფუტკრე სანახებს მოვადექით. და მაინც კარგა ძალი იარეს, სანამ გოლიათური ბებერი მუხების ზოლს, მათ მიღმა კი მაღალ მწვანე ეკლის ღობეს მიადგებოდნენ. ამ ღობეში ვერც ევრაფერს დაინახავდი, ვერც ზედ გადაცოცდებოდი.

– აჯობებს, რომ თქვენ აქ მოიცადოთ, – უთხრა ჯადოქარმა გნომებს, – და როდესაც მე დაგიძახებთ ან დაგისტვენთ, მერეღა გამომყევით უკან – ხომ დაინახავთ, საითაც წავალთ. ოღონდ დაიხსომეთ: ორ-ორნი მომყევით, ხუთ-ხუთი წუთის დაყოვნებით. ბომბური ყველაზე სქელია და ორის მაგივრობას გასწევს, ამიტომ სჯობს, ბოლოსთვის დარჩეს და მარტო გამოჩნდეს. ნავედით, მისტერ ბეგინს! ასე თუ მივყვებით ღობეს, ჭიშკარს მივადგებით.

გენდალფმა ღობის გასწვრივ გასწია და თან ნაიყოლა დამფრთხალი პობიტის.

მაღე ისინი მაღალ და ფართო ხის კარიბჭეს მიადგნენ. ჭიშკრის იქით მოჩანდა ბაღი და ერთად შეჯგუფული დაბალი ხის ნაგებობები, გაუთლელი მორებით ნაშენები და ჩალით დახურული ბელლები, თავლები, ფარდულები და კრძელი, დაბალი ხის სახლი. შემოღობილის სამხრეთ ნაწილში ნამჯისაგან შეკრული, ზარისებრსახურავიანი სკების აურაცხელი რიგები ჩამწკრივებულიყო. უზარმაზარი ფუტკრები წინ და უკან დაფრენდნენ, შედი-გამოდოდნენ სკებში და ხმამაღლა ზუზუნებდნენ.

ჯადოქარმა და პობიტმა მძიმე მოჭრიალე ჭიშკარი შეაღეს და სახლისაკენ მიიყვანნენ ფართო შარას. რამოდენიმე ჩინებულად დაურევებულმა და ნაპა-

ტივებმა ცხენმა ჩორთით გადმოჭრა კორდი. ბილბო გააოცა მათმა გონიერმა თვალებმა. ცხენებმა ყურადღებით შეათვალიერეს მოსულები და შემდეგ სახლისაკენ გათოხარიდნენ.

– ნავიდნენ, რომ მას შეატყობინონ ჩვენი მოსვლის შესახებ, – თქვა გენდალფმა.

ისინი სახლს უახლოვდებოდნენ. ეზო შენობის წინ სამი მხრიდან სახლის კედლებით იყო მოკავებული. შუაში ეგდო უზარმაზარი მუხის ტანი, გარშემო ჩამოსხეპილი ტოტები ეყარა. იქვე იდგა ვეებერთელა კაცი, ხშირი შავი თმანგერი ესხა, მოკლე შალის ტუნიკა ემოსა, შიშველ მკლავებსა და ფეხებზე კუნთები დაბურცვოდა. იდგა უზარმაზარი ნაჯახის ტარს ჩამოყრდნობილი და მოსულთ შესცქეროდა. გვერდით ედგნენ ცხენები, დრუნჩები მის მხარზე ჩამოედოთ.

– აჰ! აი, ისინიც, – მიმართა მან ცხენებს, – არც ისე მრისხანენი ჩანან. შეგიძლიათ, ნახვიდეთ! – მან ხმამაღლა გაიცინა, ნაჯახი დაბლა დადო და წინ წამოვიდა.

– ვინა ხართ და რა გინდათ? – ჯიქურ შეეკითხა სტუმრებს. მათ პირისპირ მდგარი, გენდალფს ზემოდან დასცქეროდა, ბილბოს კი შეეძლო, უწვალე-ბლად გაესეირნა მის ფეხებს შორის ისე, რომ თავიც არ დაეხარა იმის შიშით, გოლიათურ მუხლებამდე დაშვებული ყავისფერი კაბის ფოჩებს წამოვედებო.

– მე გენდალფი ვარ, – მიუგო ჯადოქარმა.

– არ მსმენია შენი სახელი, – ჩაიბუხუნა კაცმა, – ეს მოკლე კაცი ვინლა? – იკითხა მან, დაიხარა და შუბლშეკრული დააჩერდა პობიტს.

– მისტერ ბეგინსი გახლავთ, პობიტის, კარგი ოჯახიშვილი და შეუბღალავი სახელის პატრონი, – უპასუხა ჯადოქარმა. ბილბო წელში მოიდრიკა. ქუდი არ ჰქონდა, რომ თავაზიანად მოეხადა და თანაც საშინლად რცხვენოდა თავისი აწყვეტილი ღილების გამო.

– მე ჯადოქარი ვარ, – განაგრძო გენდალფმა, – და მსმენია შენს შესახებ, თუმც შენ არ გსმენია ჩემი სახელი. მაგრამ იქნებ იცნობდე ჩემს ბიძაშვილს რადაგასტს. იგი ტყუბნელის სამხრეთ პირას ცხოვრობს.

– დიახ. ჯადოქრის კვალობაზე არცთუ ურიგო ყმანვილია; დროდადრო ვხვდებით ხოლმე ერთმანეთს, – თქვა ბეორნმა, – კარგი, ახლა ვიცი, ვინა ხართ, ან თავს რად ასალებთ. რა გინდათ?

– გულახდილად გეტყვით, რომ დავკარგეთ ჩვენი ბარგი და კინალამ გზა დაგვებნა. ძალიან გვჭირდება შეშნეობა, რჩევა მაინც. მთებში გობლინებმა ავიდღე დაგვაყარეს.

– გობლინებმა? – იკითხა დიდმა კაცმა და ოდნავ მოლბა, – ოჰო, მაშ გობლინებმა საქმე გაგიჭირეს? რისთვის მიდიოდით მათთან?

– ჩვენ არც ვაპირებდით, მათ გადავყროდით. მოულოდნელად წამოგვადგნენ თავს, ღამით, როდესაც მთის ბილიკს მოვუყვებოდით. დასავლეთის მიწებიდან აქეთ მხარეში მოვეშურებოდით – გრძელი ამბავია.

– მაშ, იქნებ ჯობდეს, შინ შევიდეთ და ცოტა რამ მიამბოთ, თუკი ამას მთელ დღეს არ მოუნდებოდა, – და ბეორნი ეზოდან სახლში შეუძღვათ ბნელი კარით.

ისინი ფართო დარბაზში შევიდნენ. დარბაზის შუაგულში კერია იყო მონყო-ბილი და, თუმცა ზაფხული იდგა, ზედ კოცონი გაეჩაღებინათ. კვამლი მაღლა, გაშავებული კოჭებისაკენ ადიოდა და სახურავის ღიობში მიიკვლევდა გზას. მათ გადაჭრეს ეს ბინდიანი დარბაზი, მკრთალად განათებული ცეცხლითა და მის ზემოთ ჭერში დატანებული ხვრელიდან შემოსული შუქით, და მეორე, უფრო მომცრო კარით გავიდნენ მთლიან გაუთლელ მორეზზე შეყვებულ ღია აივანზე. სამხრეთისაკენ მიქცეულ აივანზე ჯერ კიდევ თბილოდა, ჩამავალი მზე ალმაცერ სხივებს აღვრიდა და შემდეგ ოქროს წვიმად ცვიოდა დაბლა, აყვავებულ ბაღში, კიბის საფეხურებამდე მოზღვავებულ ყვავილებზე...

სანამ გენდალფი თხრობას დაიწყებდა, ყველანი ხის მერხზე ჩამოსხდნენ. ბილბო სკამიდან დაკიდულ ფეხებს იქნევდა, ყვავილებს უცქერდა და ფიქრობდა, ნეტავი რა ჰქვიათო – ამ მცენარეებიდან ნახევარი ადრე არასოდეს ენახა.

– მე ერთი-ორ მეგობართან ერთად მთებზე გადმოვდიოდი... – წამოიწყო ჯადოქარმა.

– ერთი-ორ? მე მარტო ერთს ვხედავ და ისიც კარგა მოკლეა, – მოუჭრა ბეორნმა.

– რომ არ დაგიმალო, არ მინდოდა, ჩვენი სიმრავლით შეგვეწუხებინე, სანამ არ ვნახავდი, გეცალა თუ არა. ნებას თუ დამრთავ, დავუძახებ.

– მიდი, შესძახე!

გენდალფმა გრძლად, ყურისწამლებად დაუსტვინა და უმაღლესი თორინი და დორი გამოსცდნენ სახლის კუთხეს, ბაღის ბილიკს გამოუყვანენ, დაბლა შეჩერდნენ და წელში მოდრეკით მიესალმნენ მასპინძელს.

– ერთი-სამიო, უნდა გეთქვა, როგორც ვხედავ, – თქვა ბეორნმა, – მაგრამ ესენი არ არიან პობიტები, ესენი გნომები არიან!

– თორინ ოუკენშილდი, მზად ვარ, გემსახუროთ! დორი, მზად ვარ, გემსახუროთ, – წარმოსთქვეს გნომებმა და კვლავ თავი დაუკრეს.

– არ მჭირდება თქვენი სამსახური, გმადლობთ, – თქვა ბეორნმა, – თქვენ კი, მგონი, გჭირდებათ ჩემი. გნომები დიდად არ მომდიან თვალში, მაგრამ თუკი მართალია, რომ შენ თორინი ხარ, ძე თრეინისა, თრორის ძისა, როგორც მსმენია, თუ ეგ შენი ამხანაგიც ღირსეულია და ჩემს მინა-წყალზე ავს არაფერს განიზრახავთ – ჰო, კაცმა რომ თქვას, რა გაქვთ განზრახული?

– ისინი მამათა მიწების მოსანახულებლად მიემართებიან, შორს, აღმოსავ-

ლეთისაკენ, ტყეზნელის გადაღმა, – ჩაურთო გენდალფმა, – და სრულიად შემთხვევით მოვხვდით შენს მინა-წყალზე. ქედზე მთის მაღალი ბილიკით გადმოვდიოდით, ის ბილიკი შენი ქვეყნის სამხრეთით გამავალ გზებზე დაგვაყენებდა, მაგრამ ბოროტი გობლინები დაგვესხნენ თავს – როგორც გიამბობდი...

– მაშ, მიდი, განაგრძე თხრობა, – მიმართა ბეორნმა, რომელიც დიდი თავაზით არ გამოირჩეოდა.

– საშინელი ქარიშხალი ატყდა. ქვის გოლიათები კარში გამოვიდნენ და კლდეებს აბურთავებდნენ. ბილიკის შორიანხლოს გამოქვაბულს შევეფარეთ მე, პობიტი და რამოდენიმე ჩვენი ამხანაგი...

– ორს შენ რამდენიმეს ეძახი?

– არა, არა. ისინი ორზე მეტნი იყვნენ.

– სად არიან? დახოცეს? შეჭამეს? შინ დაბრუნდნენ?

– არა, არა. ყველანი არ მოსულან, რომ დავუსტვინე. ალბათ, ერიდებათ. მეტად ვშიშობდი, რომ ბევრნი ვართ და სტუმრობით თავს შეგანყენო.

– მიდი, მიდი, კიდევ დაუსტვინე. როგორც ჩანს, დღეს სტუმრობანას ვერ ავცდები და ერთი-ორით მეტი ან ნაკლები ბევრს არაფერს შეცვლის, – ჩაიბურღლუნა ბეორნმა.

გენდალფმა კვლავ დაუსტვინა. მაგრამ ნორი და ორი ღამის სტვენის შეწყვეტამდე გამოცხადდნენ, რადგანაც, თუკი გახსოვთ, გენდალფმა დაუბართ, ყოველ ხუთ წუთში წყვილ-წყვილად შემოსულიყვნენ.

– გაუმარჯოს, – მიესალმა მათ ბეორნი, – სხარტები ყოფილხართ, ვერაფერს იტყვი. სად იმალებოდით? ჯადოქრის სახელოებში? შემოგვიერთდით!

– ნორი, თქვენს მსახურად მიგულეთ, ორი, თქვენს... – წამოიწყო მათ, მაგრამ ბეორნმა შეანყვეტინათ:

– გმადლობთ! მე თავად შეგატყობინებთ, თუკი სამსახური დამჭირდება. დასხედით და განვაგრძოთ ამბის მოსმენა, თორემ ვახშმის დროც მოატანს, სანამ დასრულდება.

– როგორც კი ჩავიძინეთ, – განაგრძო გენდალფმა, – გამოქვაბულის უკანა კედელზე ნაპრალი გაიხსნა. იქიდან გობლინები გამოძვრნენ და ხელთ იგდეს პობიტი, გნომები და ჩვენი პონების ჯოგი...

– პონების ჯოგი? ვინა ხართ – მოხეტიალე ცირკი? თუ ბევრი ბარგი-ბარხანა მოგქონდათ? ან, იქნებ, შენ ექვსს საერთოდ ჯოგს ეძახი?

– ო, არა! იქ ხომ ექვს პონიზე მეტი იყო, იმიტომ, რომ ჩვენც მეტნი ვიყავით – აი, ორნიც შემოგვემატნენ.

აივნის წინ ბალინი და დვალინი გამოჩნდნენ და ისე მდაბლად დაიდრიკნენ, რომ მათმა წვერებმა მინას უწვდინა. დიდმა კაცმა წარბი შეჰყარა, მაგრამ გნომები ისე ცდილობდნენ, გულისგამგმირავად თავაზიანნი ყოფილიყვნენ, ისე

გულმოდგინედ უკრავდნენ თავს, იხრებოდნენ და იდრიკებოდნენ, ჩაჩებს კი მუხლებთან აფრიალებდნენ გნომთა ადათისამებრ, რომ ბეორნს უცებ როხ-როხა სიცილი წასკდა – ძალზე სასაცილოდ ირჯებოდნენ!

– ჯოვო, მართალია, – თქვა მან, – თავშესაქცევი კია. შემოდით, მხიარულო ხალხო, და მითხარით, რა გქვიათ? ამჟამად თქვენი სამსახური არ მესაჭიროება, მხოლოდ სახელები მითხარით. შემდეგ კი დასხედით და მორჩით ქულების ქნევას!

– ბალინი და დვალინი, თქვენს მსახურად მიგულეთ, – თქვეს მათ, მასპინძელზე განაწყენება ვერ გაბედეს და მონყვევით ჩასხდნენ იატაკზე, საკმაოდ გაოცებულები ჩანდნენ.

– ახლა კი განაგრძე, – მოუბრუნდა ბეორნი ჯადოქარს.

– რას ვყვებოდი? პო – ჩემი მოტაცება ველარ მოასწრეს. ელვის კვესებით ერთი-ორი გობლინი მოკვალა...

– ბარაქალა! – დაიბუხუნა ბეორნმა, – მაშ, ჯადოქრად ყოფნასაც მოაქვს რალაც ხეირი.

– ...და ნაპრალში შევსხლტი, სანამ პირს შეიკრავდა. დატყვევებულებს მთავარ დარბაზამდე მივსდიე, იქაურობა გობლინებით იყო სავსე. მათი ბელადიც იქ იჯდა, ოცდაათი თუ ორმოცი იარაღასხმული მცველით გარშემორტყმული. და მაშინ გავიფიქრე: „ტყვეები რომც არ იყვნენ ერთმანეთზე გადაჯაჭვულები, მაინც ვერაფერს გახდებოდა დუჟინი ამდენი მტრის წინააღმდეგ“.

– დუჟინი? პირველად მესმის, რომ რვა თურმე დუჟინი ყოფილა. თუ ყველა ჯერ კიდევ არ გამოგიშვია სახელოებიდან?

– დიახ. დიახ. როგორც ვხედავ, კიდევ ორნი გვიახლოვდებიან – ფილი და კილი, მგონი, – თქვა გენდალფმა, როდესაც მორიგი წყვილი გამოჩნდა და მოახლოებული გნომები ღიმღილთა და წელში დრეკით გაჩერდნენ აივნის წინ.

– კმარა! – დააჩუმა ისინი ბეორნმა, – დასხედით და წყნარად იყავით! განაგრძე, გენდალფ!

გენდალფმა განაგრძო თხრობა, მოყვა სიბნელეში ბრძოლის შესახებ, აუნყა, როგორ იპოვეს ქვემო ჭიშკარი და როგორ შეშინდნენ, როცა ნახეს, რომ მისტერ ბეგინსი დაჰკარგოდათ.

– ერთმანეთი გადავთვალეთ და ვნახეთ, რომ პობიტი გვაკლდა. თოთხმეტნილა ვიყავით!

– თოთხმეტნიო! პირველად მესმის, რომ ათს რომ ერთი დააკლდეს, თოთხმეტი დარჩება. ან ცხრანიო, უნდა გეთქვა, ან არა და, ჯერ კიდევ არ მოგიყოლია ყველას შესახებ, ვინც იქ იყავით.

– პო, რასაკვირველია, ოინი და გლოინი ჯერაც არ გინახავს და, ღმერთო ჩემო, აი, ისინიც. იმედია, მიუტევებთ, შენუხებას რომ გიბედავენ.

– ოპ, მოვიდნენ ყველანი! ჩქარა! შემოდით თქვენ ორნი და დასხედით! მაგრამ, მისმინე, გენდალფ, ახლაც კი ათი გნომი, შენ და დაკარგული პობიტი – თუკი დაკარგულსაც გამოვაკლებთ – მხოლოდ თერთმეტია! და არა თოთხმეტი, თუკი ჯადოქრები რალაც სხვანაირად არ ანგარიშობენ. მაგრამ ახლა მითხარი, შემდეგ რა მოხდა? – ბეორნი არ იმჩნევდა, რომ ცნობისმოყვარეობამ შეიპყრო. ადრე იგი კარგად იცნობდა მთებს, რომლებსაც ახლა გენდალფი აღწერდა. ბეორნი დასტურის ნიშნად თავს უკრავდა, ხმამაღლა როხროხებდა, გენდალფი კი ყვებოდა, როგორ გამოჩნდა დაკარგული პობიტი, როგორ ჩამოცურდნენ ქვიან მენყერზე და ტყეში როგორ მოექცნენ მგლების ალყაში. როდესაც შეიტყო, როგორ აცოცდნენ ყველანი ხეებზე გარსმოჯარული ხროვისაგან თავის გადასარჩენად, ბეორნი წამოიჭრა, ფართო ნაბიჯით ბოლთა დასცა და აბურღლუნდა:

– ერთი იქ ვყოფილიყავი! მარტო ფეირვერკებით ვერ გადამირჩებოდნენ!

– დიახ, – გენდალფი კმაყოფილი იყო, რომ ბეორნი ასე დააინტერესა მათმა ამბავმა, – რაც შემეძლო, ცდა არ დამიკლია. ასე ვისხედით ხეებზე, ჩვენს ქვემოთ ბრაზით გაცოფებული მგლები ყმუოდნენ, ტყეს აქა-იქ ცეცხლი მოედო. ამასობაში მთებიდან გობლინები ჩამოვიდნენ და გვიპოვეს, ალტაცებით აღრილდნენ და ჩვენს აბურღად ასაგდებად ამლერდნენ: „თხუთმეტი ჩიტი ზის ხუთ ნაძვის ხეზე...“

– ღმერთო დიდებულო! – იყვირა ბეორნმა, – ნუ მეტყვით, გობლინებმა თვლა არ იციანო. იციან. თორმეტი თხუთმეტი არ არის და გობლინებს ეს არ შეეშლებათ.

– არც მე შეშლება. ჩვენთან ერთად ბიფური და ბოფურიც იყვნენ. ვერ გავბედე, ადრევე მომეხსენებინა. და აი, ისინიც.

შემოვიდნენ ბიფური და ბოფური.

– და მეც! – ამოიქშინა მათ უკან ქოშინით მომავალმა ბომბურმა. იგი მსუქანი იყო, თან გულმოსული, სულ ბოლოს რომ დატოვეს. მან არ ისურვა, ხუთი წუთი მოეცადა და ბიფურს და ბოფურს აედევნა.

– ახლა ხომ ხართ თხუთმეტნი! და რადგანაც გობლინებმა თვლა იციან, შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ ხეებზე მეტი აღარავინ იჯდა. იქნებ, ახლა მოახერხო და დაასრულო მოყოლა ისე, რომ აღარავინ შეგვანყვეტინოს!

მისტერ ბეგინსი ახლალა მიხვდა, რა ჭკვიანურად მოიქცა გენდალფი. ნანყვეტ-ნანყვეტი თხრობა ბეორნს ამბის მოსმენის სურვილს უცხოველებდა; ხოლო ყველანი ერთად რომ მისდგომოდნენ კარს, მას, იქნებ, ყურიც არ დაეგდო მოსულთათვის და მკვახედ გაესტუმრებინა, როგორც საეჭვო მანან-ნალები. იგი ხომ მუდამ ერიდებოდა სტუმრებს, ცოტა მეგობარი ჰყავდა, ისინი კარგა მოშორებით ცხოვრობდნენ და ბეორნი მათაც თითოს ან ორს ერთად

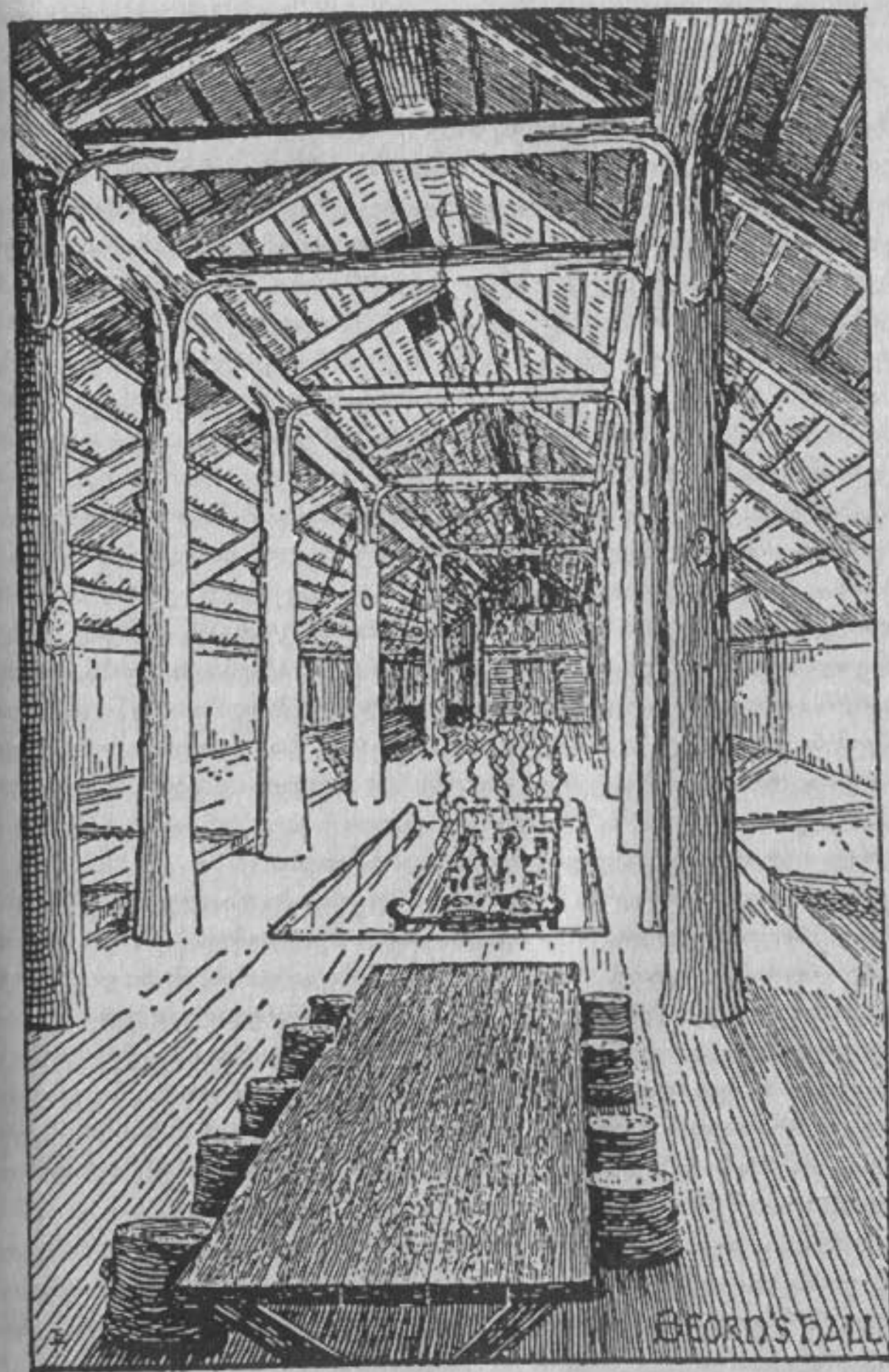
თუ მოინვევდა შინ. ახლა კი მის აივანზე თხუთმეტი უცნობი ჩამომჯდარიყო! იმ დროისათვის, როდესაც ჯადოქარი მოყვა, როგორ იხსნეს ისინი არწივებმა და შემდეგ სალულდემდე გადმოაფრინეს, და ამბავიც დაასრულა, მზე უკვე განელილ ჩრდილებში დაიძირა.

– ჩინებული ამბავია! – თქვა ბეორნმა ბოლოს, – ამისთანა უკვე დიდი ხანია, აღარ მომისმენია. ყველა მანანნალას ასეთის მოთხრობა რომ შეეძლოს, მათ უფრო გულმონყალედ შევხედებოდი ხოლმე. რასაკვირველია, შეიძლება, ყველაფერი თქვენი შეთხზული იყოს, მაგრამ ამისთანა ზღაპარიც იმსახურებს ვახშამს. ხომ არ გვეჭამა რაიმე?

– ო, დიახ! – მიუგო ყველამ ერთხმად, – დიდი მადლობა!

დიდ დარბაზში უკვე ბნელოდა. ბეორნმა ტაში შემოკრა და მაშინვე მოირბინა ოთხმა მშვენიერმა თეთრმა პონიმ და რამოდენიმე ზორბა რუხმა ძაღლმა. ბეორნი მათ უცნაურ ენაზე გამოელაპარაკა – მისი კილოვანი ცხოველების ხმით საუბარს მოგავიწყებდათ. ისინი გავიდნენ და ცოტა ხანში კვლავ გამოჩნდნენ, პირებით მოჭქონდათ ჩირაღდნები, რომლებსაც კერიის ალზე მოუკიდეს და შუაცეცხლის გარშემო ბოძებზე დატანებულ დაბალ ბუდეებში ჩაამაგრეს. ძაღლებს, როცა მოესურვებოდათ, ორ თათზე სიარული და წინა თათებით სხვადასხვა საგნების დაკავება შეეძლოთ. მათ სწრაფად გადმოიტანეს კედლებთან მიდგმული ფიცრები და ხარიხები და ცეცხლის სიახლოვეს გამართეს.

შემდეგ მოისმა „ბეე-ბეე-ე“, და შემოვიდა რამდენიმე ქათქათა ცხვარი, მათ წინ მოუძლოდათ მოზრდილი, ნახშირივით შავი ვერძი. ერთ ცხვარს მოჭქონდა თეთრი სუფრა, კიდეებზე ნაქარგი ცხოველებით დამშვენებული, სხვებმა კი ფართო ზურგებით სინები შემოიტანეს. ზედ თასები, ხის თეფშები, დანები და ხის კოჭები ელაგა. ძაღლებმა სწრაფად გააწყვეს ყველაფერი ფიცრის მაგიდე-ბზე. ტაბლები დაბალი იყო, ბილბოც კი მოხერხებულად მიუჯდებოდა. პონებმა თორინისა და გენდალფისათვის ახლოს მოაჩოჩეს ორი დაბალი და ფართო, სქელფეხება მონული ჯორჯო, სუფრის მეორე ბოლოში კი მასპინძლისათვის მათი მსგავსი შავი სკამი დადგეს. მაგიდებიც და სკამებიც ასე დაბალი აღბათ იმიტომ დაემზადებინათ, რომ საოცარ ცხოველებს პატრონის მომსახურება არ გასჭირვებოდათ. ბეორნი დაჯდა და მაგიდის ქვეშ გრძლად გაიწედიანა გოლიათური ფეხები. მის დარბაზში მეტი სკამი არც იყო. სხვები სადღა ჩამომსხდარიყვნენ? არც ისინი დაიფიქრეს – პონებმა შემოაგორეს გასწორებულ-გაპრიალებული მორების გადანაჭრები, იმდენად დაბლები, რომ ტანმოორჩილი ბილბოც მოხერხებულად ჩამოჯდებოდა. მერე ყველანი სუფრას

ბეორნის დარბაზი

შემოუსხდნენ – მრავალი წელი იყო, რაც ბეორნის დარბაზს ამგვარი ხალხ-მრავლობა არ ეხილა.

და ისინი შეეცნენ სადილს, თუ ვახშამს, რომლის მსგავსიც არ ეგემათ მას შემდეგ, რაც დასავლეთის მიწებზე ბოლო შინაურული ბინა მოიტოვეს უკან და ელრონდის სტუმართმოყვრული სახლის კარი გამოიხურეს. გარშემო ჩირაღდნებისა და შუაცეცხლის შუქი ლაპლაპებდა, მაგიდაზე ორი მაღალი, ელალი თაფლის სანთელი ენთო. სტუმრები ჭამდნენ და ჭამდნენ, ხოლო ბეორნი დაბალი, მოგუგუნე ხმით მოუთხრობდა მათ ქედის გადმოღმა გაშლილი ველური მხარის ამბებს, მეტწილად აქეთური ბნელი და საშიშარი ტყის შესახებ ყვებოდა. ეს ტყე, უცნობი და შიშისმგვრელი ტყეებზე, მისი სახლიდან ერთი დღის სავალზე განოლილიყო, შორს სამხრეთსა და შორს ჩრდილოეთისაკენ ხშირობდა და მგზავრებს აღმოსავლეთისაკენ სავალ გზას უღობავდა.

გნომები ყურს უგდებდნენ და ჩაფიქრებულნი წვერებს არხევდნენ – მათ იცოდნენ, რომ სულ მალე სწორედ იმ ტყეში უნდა შეებედათ და რომ ნისლიან მთათა ქედის გადმოლაზვის შემდეგ ეს ტყე ყველაზე უფრო საშიშარ დაბრკოლებად აღემართებოდათ დრაკონის სიმაგრისაკენ მიმავალ გზაზე. სადილს რომ მორჩნენ, მათაც ნამოიწყეს თავისი ამბების თხრობა, მაგრამ ბეორნს თითქოსდა თვლელა მოერია და სტუმრებს ყურს აღარ უგდებდა. გნომები ყვებოდნენ ოქრო-ვერცხლსა და პატიოსან თვლებზე, სამჭედლო საქმესა და ნაჭედ საგნებზე, ბეორნს კი ამგვარი ამბები დიდად არ ენაღვლებოდა. მის დარბაზში ოქრო-ვერცხლის ნივთები არ ჩანდა და დანების გარდა თითქმის არაფერი იყო ლითონისგან ნაკეთები.

ისინი დიდხანს ისხდნენ სუფრასთან, ხის თასები თაფლუჭით ჰქონდათ სავსე. გარეთ ბნელი ღამე ჩამოწვა. დარბაზის შუაგულში გამართულ კერიას ახალი მორები შეუკეთეს, ჩამწვარი ჩირაღდნები გაიტანეს, ისინი კი ისხდნენ ცეცხლის მოცეკვავე ენების შუქზე, მათ ზურგსუკან აწვდილი მაღალი ბოძები თვალშეუდგამ სიბნელეში იკარგებოდნენ, როგორც ხეები ტყეში. იქნებ ეს ჯადოქრობა იყო, იქნებ არც იყო, ბილბოს რომ ეჩვენებოდა, მაღლიდან, კოჭებს შორისიდან დარხულ ტოტებში დაქროლილი ქარის ხმა და ჭოტის კვნესა ჩამესმისო. მალე ძილმორეულმა ყვინთვა დაიწყო, ხმები თითქოსდა შორდებოდნენ, შორდებოდნენ... და ანაზდად გამოფხიზლდა.

შემოსასვლელი კარი ჭრიალთ გაიღო და მერე მიჯახუნდა – ბეორნი გავიდა. გნომები ფეხმორთხმით ჩამსხდარიყვნენ იატაკზე ცეცხლის გარშემო და სიმღერა წამოიწყეს. სიმღერა გრძელი იყო, ისინი დიდხანს მღეროდნენ ამის მსგავს ლექსებზე:

უსიცოცხლო ტრამალები ქარიშხლისგან ირბეოდა,
მაგრამ ტყეში ფოთოლიც კი არ კრთოდა და ირბეოდა,
სადაც არ ისმოდა ჩქამი – ჩრდილი იწვა დღით და ღამით –
მთის საფარქვეშ უცნაური არსებები ირეოდა.

მიღმა მთათა სიცივიდან უცებ ქარი გადმოიქცა,
ნიაღვრებად გადმოქუხდა, დაიგრგვინა, გადმოიწა,
ჯერ ტოტები დააკვნესა, კვნესა იწყო თავად ტყეშაც
და ფოთლებით მიმოფინა ფხვიერი და ცივი მიწა.

დასავლისკენ უბერავდა აღმოსავლის ცივი ქარი,
ტყეში დადგა უძრაობა, მცირე ჩქამიც არსად არის,
მაგრამ მჟღერი, მეტად მკვეთრი და გამჭოლი მისი ხმები
გადაიჭრა უკვე სტვენით ჭაობების გაღმა ძალით.

ბალახს ცეცხლი ედებოდა და ფოთლების იყო დრეკა,
შრილებდა ძალზედ ლელი – ქარი უკვე გაღმა რეკდა,
მოტორტმანე ტბების წყლებზე და გაყინულ ზეცის ქვეშე
გაღმა იყო უკვე ქარი და მრბოლ ღრუბლებს ძალით გლეჯდა.

ქარი გასცდა ეულ მთასაც, ხრიოკ ქედზე გადიქროლა,
იქ დრაკონის ღრუ ბუნაგზე წამით თითქოს დაეკონა –
სადაც სივრცე იყო ბნელი და ლოდები მთლად შიშველი –
და ჰაერში გაფრენილი მუქი კვამლი გაიყოლა.

მან დატოვა ეს ქვეყანა, გააგრძელა ფრენა ზევით,
სადღაც დაბლა მოიტოვა ღამეული ფართო ზღვები;
მიცურავდა მაღლა მთვარე, ღელვის ზემოთ, მთელი ღამე
და ბრუნავდნენ ვარსკვლავები – მოკამკამე შუქისფერი.

ბილბომ ისევ ჩამოყვინთა. უცებ გენდალფი წამოდგა.

– ჩვენი ძილის დროა, – განუცხადა მან დანარჩენებს, – ჩვენი, მაგრამ, ვგონებ, არა ბეორნისა. ამ დარბაზში უჩრუნველად და უშიშრად შეგვიძლია დავიძინოთ, მაგრამ გაფრთხილებთ: არ დაივიწყოთ, რა თქვა ბეორნმა წასვლის წინ და მზის ამოსვლამდე გარეთ ბოდიას არ მოყვეთ, თუ არ გინდათ, თავი ხიფათში ჩაიგდოთ.

ბილბომ დაინახა, რომ მათთვის უკვე დაეგოთ ლოგინები იქვე, დარბაზში, ბოძებსა და გვერდითა კედელს შორის შემალლებულ ბაქანზე. მისთვის ჩალის ქვეშაგები და შალის საბნები მოემზადებინათ. თუმცა ზაფხული იდგა, პოზიტი მაინც სიამოვნებით ჩათბუნდა. ცეცხლი ჩანავლდა, ბილბო ძილმა წაიღო. მაგრამ ღამით კვლავ გამოუღვიდა – კერიაზე ნაკვერჩხლებილა ლუოდა, გნომები და გენდალფი წყნარად ფშვინავდნენ, ეტყობა, ეძინათ. ცაზე შემალლებული მთვარე სახურავში დატანებულ საკვამლე ხვრელში იცქირებოდა და იატაკზე თეთრი შუქის ლაქას აფენდა.

გარედან ღრენა და ბობლინი მოისმოდა, თითქოსდა დიდი ცხოველები შებოდნენ ერთმანეთს. ბილბო ვერ მიმხვდარიყო, რა ხმები ჩაესმოდა და იფიქრა, იქნებ ეს გარდასახული ბეორნია, იქნებ დათვად ქცეული მოვიდეს და დაგვხოცოსო. მან საბნები თავზე წაიფარა, ჩაიმალა ქვეშაგებში და, თუმცა საშიშარი ეჭვები შემოსეოდა, კვლავ ჩაიძინა.

დილა ჩალობდა, როდესაც გამოიღვიდა: რომელიღაც გნომი ზედ წამოედო ჩრდილიან კუთხეში მძინარე პოზიტს, გაგორდა და შემალლებულიდან იატაკზე დაებერტყა. ეს ბოფური იყო, იგი უკმაყოფილოდ ბუზღუნებდა, როდესაც ბილბომ თვალები გაახილა.

– ადუ, მცონარავ, – უთხრა მან, – თორემ შენთვის საუზმე აღარ დარჩება.

ბილბო ბურთივით ახტა.

– საუზმე! – იყვირა მან, – სად არის საუზმე?

– დიდი წილი – ჩვენში, – განუცხადეს სხვა გნომებმა, რომლებიც დარბაზში დაიარებოდნენ, – მაგრამ რაც დარჩა, გარეთ არის, აივანზე. შზის ამოსვლის აქეთ ბეორნს დავეძებთ. მისი კვალიც ვერ ვნახეთ, მაგრამ გარეთ რომ გავედით, განყობილი საუზმე ვიპოვეთ.

– გენდალფი სადღაა? – იკითხა ბილბომ, თან საჭმლის მოსაძებნად გაეჩქარა.

– ო! სადღაც გარეთ, აქვე, – მიუგეს მას. მაგრამ ჯადოქარი საღამომდე არ გამოჩენილა. შზე ჩადიოდა, როდესაც იგი შემოვიდა დარბაზში, სადაც პოზიტი და გნომები ვახშმობდნენ. მათ ახლაც თავს დასტრიალებდნენ ბეორნის საოცარი ცხოველები, რომელნიც მთელი დღე დაუჩარებლად ემსახურნენ სტუმრებს. გუშინდელი საღამოს აქეთ ბეორნი არ გამოჩენილიყო და ისინი უკვე საგონებელში ჩაცვნილიყვნენ, ვერ ხვდებოდნენ, სად უნდა ყოფილიყო იგი.

– სად არის ჩვენი მასპინძელი და შენ თვითონ სად იყავი მთელი დღე? – ერთხმად შესძახეს გენდალფს.

– კითხვებზე სათითაოდ ვპასუხობ – და მხოლოდ ვახშმის შემდეგ! დილას აქეთ ხემსი არ მინახავს.

ბოლოს გენდალფმა, როგორც იყო, განზე გასწია თეფში და სასმისი – მან შეჭამა ორი მთლიანი პური, რომელზედაც უშურველად წაუსვა ბლომად კარაქი, თაფლი და არაყანი, და ზედაც მთელი სურა თაფლუჭი დააყოლა. მერე აუჩქარებლად გამართა ჩიბუხი.

– ჯერ მეორე კითხვაზე ვიპასუხებთ, – თქვა მან, – მაგრამ, ნახეთ ერთი! რა დიდებული ადგილია რგოლების გასაშვებად!

და ჯადოქარს კიდევ დიდი ხნის განმავლობაში ვერ დააცდენინეს სიტყვა, ისე გაერთო კვამლის რგოლების ბოლებით. მისი რგოლები გვერდს უქცევდნენ დარბაზის ბოძებს, ათასგვარად იცვლიდნენ ფერსა და ფორმას და ბოლოს, ერთმანეთს გადევნებულები, გარეთ მიფრინავდნენ სახურავის ხვრელიდან. გარედან მაცქერალისათვის აღბათ საოცარი სანახავი იქნებოდა ხვრელიდან ერთიმეორის მიყოლებით ამოფრენილი რგოლები, მწვანეები, ლურჯები, მოვერცხლილები, ყვითლები თუ თეთრები, დიდები თუ მომცროები. პატარები დიდ რგოლებში მიძვრებოდნენ, რვიანებად ერთდებოდნენ და მერე ჩიტებივით გუნდად მიფრენდნენ შორეთში.

– მე დათვის ნაფეხურებს ვიკვლევდი, – თქვა მან ბოლოს, – როგორც ჩანს, დათვებს წუხელ აქ წამდვლი კრება მოუწყვიათ. მარტო ბეორნი ამდენ კვალს ვერ დატოვებდა, თანაც ნაფეხურები სხვადასხვა ზომისაა. მე ვიტყვოდი, რომ პატარა დათვები, დიდი დათვები, ჩვეულებრივი დათვები, უზარმაზარი გოლიათი დათვები – ყველანი ერთად ცეკვავდნენ გარეთ დაბნელებიდან თითქმის განთიადამდე. ისინი აქ ყოველი მხრიდან შეიყარნენ, მაგრამ დასაყლეთიდან, მდინარის გაღმადან არავინ მოსულა. იქით მხოლოდ ერთი დათვის კვალი მიემართებოდა, იქითკენ მიმავალი კვალი. მე მას სალკლდემდე მივყვე. კვალი მდინარეში გაუჩინარდა, მაგრამ კლდის ძირში დინება ღრმა და ძლიერი იყო, მე ვერ გადავლახავდი. ხომ გახსოვთ, რომ ამ ნაპირიდან სალკლდემდე ფონით გასვლა ძალიან იოლია, მაგრამ კლდის მეორე მხარეს ციცაბო ფერდობებთან ბობოქარი მორევი ტრიალებს. რამდენიმე მილი გავიარე, სანამ ვიპოვიდი ადგილს, სადაც მდინარე იმდენად ფართოვდება და თხელდება, რომ გაცურვა და ფონს გასვლა შეეძელი, მერე ისევ უკან დავბრუნდი და კვალი ვიპოვე. ამ დროისათვის უკვე გვიანლა იყო, მას შორს ვეღარ მივყვებოდი. კვალი პირდაპირ ნისლიან მთათა აღმოსავლეთ ფერდებზე შეფენილი ფიჭვის ტყისაკენ მიემართებოდა, იქითკენ, სადაც ორი დღის წინ უარგებთან ერთად პატარა ტკბილი საღამო გავატარეთ. ახლა კი, მგონი, პირველ კითხვასაც ვუპასუხე, – დაასრულა გენდალფმა და გაჩუმდა.

ბილბომ იფიქრა, კარგად გავიგე, რასაც ჯადოქარი გვეუბნებაო.

– რალა ვქნათ! – იყვირა მან, – აქ რომ ჩამოიყვანოს უარგები და გობლინები? ყველას დაგვიჭერენ და დაგვხოცავენ! შენ კი ამბობდი, მათთან არ მეგობრობსო!

– დიახ, ვამბობდი. და ნუ ხარ ბრიყვი! ჯობს, დასაძინებლად წახვიდე, თორემ უძილობით უკვე გონება გერევა.

ჰობიტმა მოიწყინა და, რაკი უკეთესი მართლაც ვერაფერი მოიფიქრა, დასაძინებლად გაემართა. გნომები ისევ მღეროდნენ, ბილბომ ჩათვლიმა, პატარა თავს ისევ ბეორნზე ფიქრით იტეხდა, სანამ არ ესიზმრა ასობით შავი დათვი, რომელნიც მძიმე და დინჯი ცეკვით ტრიალებდნენ წრეში მთვარის შუქზე შიდა ეზოში. შემდეგ გამოელვოდა, როდესაც სხვებს უკვე ეძინათ, და გარედან ისევ ძველებური ბურტყუნი, ბრაგუნი, დავა და ქშენა მოესმა.

მეორე დილით ისინი თავად ბეორნმა გააღვიძა.

– ოჰო, ჯერ კიდევ აქა ხართ! – დაიბუხუნა მან. შემდეგ ჰობიტი ჰაერში ააპორწიალა და ახარხარდა:

– უარგებს და გობლინებს ჯერ არ შეუჭამიხარ, არც ავ დათვებს, ვატყობ! – შემდეგ სრულიად უპატივცემულოდ თითი ატაკა მუცელში, – პატარა ყურ-ცქვიტა ისევ გაპატივდა და ჩამრგვალდა თაფლითა და ლავაშებით, – როხ-როხებდა იგი, – წამო, ცოტაც დაუმატე!

ყველანი სასაუზმოდ გაემართნენ. ბეორნი მშვენიერ გუნებაზე დამდგარიყო, ენამახვილობდა და მხიარული ამბების თხრობით ყველას აცინებდა. მალე თავად მოუყვა სტუმრებს, თუ სად იყო წასული, ან გუნება ასე რად გამოჰქუთებოდა. მან თურმე მდინარე გადალახა და მთებისკენ გაემართა – დათვური ნაბიჯის კვალობაზე მართლაც რომ სწრაფად მობრუნებულიყო უკან. ტყეში მგლების მინდორი გადაბუგული დახვდა და დარწმუნდა, რომ მისი სტუმრების მონაცოლი მთლად მონაჭორი არ უნდა ყოფილიყო. მაგრამ ეს როდი იცმარა: ტყეში კვალებზეული გობლინი და უარგი დაიჭირა და მათგან შეიტყო, რომ გააღმასებული გობლინი მეომრები და მგლები ჯერაც დაეძებდნენ ტყეში გნომებს, ისინი უზომოდ განერისხებინა გობლინთა ბელადის სიკვდილსა და მგლების წინამძღოლის მომწვარ ცხვირს. ჯადოქრის ცეცხლს ავი ხროვის სხვა რჩეული მეომრებიც მრავლად დაეხოცა. ბეორნის მძიმე ხელმა აიძულა შეპყრობილები, ამდენი რამე ჩამოეფქვათ, მაგრამ ბეორნი თავად ხვდებოდა, რომ მტრები უფრო მეტ სიძვესაც განიზრახავდნენ და რომ მალე გობლინთა მთელი არმია თანამზრახველ მგლებთან ერთად მთისძირა მიწებს დაატყდებოდა, რათა შური ეძიათ ადამიანებსა და სხვა არსებებზე, რომელთაც, როგორც თავად ეგონათ, გნომები შეიფარეს.

– თქვენი ამბავი კარგი მოსასმენი იყო, – ამბობდა ბეორნი, – მაგრამ ახლა უფრო მეტადაც მომწონს, რაკი ვიცი, რომ მართალია. უნდა მომიტევეთ, თქვენს სიტყვას რომ არ ვენდე – როცა ტყეზნელის სიახლოვეს ცხოვრობ, ვერ ენდობი ლიტონ სიტყვას, თუკი მთქმელს ღვიძლ ძმაზე უკეთ არ იცნობ. ყველაფერი რომ შევიტყვე, უკანვე გამოვეჩქარე, რომ მენახა, რამე ხომ არ

გიჭირდათ, და დახმარება აღმეთქვა, რითაც შემძლია. დღეის ამას იქით გნომებს უფრო კეთილად მოვიხსენიებ ხოლმე. გობლინების ბელადი მოკლულია, მოკლული! – პირქუშად ჩაიცინა მან.

– იმ გობლინს და უარგს რალა ბედი ეწიათ? – დაეკითხა უცებ ბილბო.

– წამოდით და ნახეთ, – მიუგო ბეორნმა და წინ გაუძღვათ. ყველანი უკან მიჰყვნენ, სახლს შემოუარეს და იქვე, ჭიშკრის იქით სარზე გაცმული გობლინის თავი დაინახეს. გვერდით ხეზე უარგის ტყავი იყო მიღურსმნული. დაუნდობელი იყო ბეორნი მტრებთან, მაგრამ მათთვის იგი მეგობარი გამხდარიყო და გენდალფმა გადანყვიტა, უკეთესი იქნება, თუ მთელ ჩვენს ამბავს მოუყვებით და მოგზაურობის მიზანსაც გავუმხელთო – მაშინ მასპინძელი საგზაოდ უკეთ მოამარაგებდათ.

ხოლო ბეორნი მართლაც უხვ დახმარებას პპირდებოდათ. ტყეზნელამდე მისასვლელად იგი გენდალფს ცხენს სთავაზობდა, დანარჩენებს კი – პონებს. ცხოველები საგზლით დატვირთა, თუკი გამოიზოგავდნენ, მგზავრებს რამოდენიმე კვირა ეყოფოდათ ეს საკვები. სატარებლად მარჯვედ შეეფუთათ გზად წასაღები ნიგოზი, ფქვილი, ჩირით სავსე დაბეჭდილი ქილები, წითელი თიხის თაფლიანი ქოთნები, ტკბილი ორცხოვნილები, რომლებიც კარგად იტანდა დიდხანს შენახვას და მისი მცირედი ხემსიც კი მგზავრს დიდ გზას გაატარებდა. ამ ორცხოვნილების დამზადების წესი ერთი მის საიდუმლოთაგანი იყო, მათში ერია თაფლი, როგორც საერთოდ ბეორნის თითქმის ყველა საკვებში, და საამო მისართმევი იყო, თუმც კაცს აწყურებდა. შემდეგ მასპინძელმა მგზავრებს აუნყა, ტყემდე წყლის წაღება არ დაგჭირდებათ, რადგან გზის გასწვრივ უხვად შეხვდებით წყაროებსა და ნაკადულებსო.

– მაგრამ გზა ტყეზნელში წყვდიადით არის მოცული, სახიფათოა და საძნელო, – თქვა მან, – იმ გზაზე წყლის პონაც ძნელია და საკვებისაც. თხილი ჯერ არ შემოსულა (თუმც, სანამ მეორე მხარეს გააღწევთ, იქნებ, კიდევაც მოილიოს), თხილის გარდა კი, მგონი, არც არაფერი იზრდება იმ ტყეში საკვებად გამოსადეგი. იქაური ნადირი შავია, უცნაური და დაუნდობელი. წყლის სატარებლად ტიკებს მოგიმზადებთ, რამოდენიმე მშვილდსა და ისრებსაც მოგცემთ. ოლონდ, ძალიან ვეჭვობ, ტყეზნელში რასაც იპოვით, საჭმელად ან დასალევად ვარგოდეს რაიმე. მე ვიცი, ტყეში ერთი მდინარეა, მისი შავი და მძლავრი ნაკადი ბილიკს კვეთს. ოლონდ ამ წყალში არც იბანაოთ, არც წყურვილი მოიკლათ, რადგანაც მსმენია, მდინარე მოჯადოებულია, მისი წყალი ყველას ძილს ჰგვრის და ყოველივეს ავიწყებსო. თანაც, არა მგონია, იქაურ დაბურულ ჩრდილებში რაიმე მოინადიროთ, მარგი თუ მანყინარი ისე, რომ ბილიკი არ დააგდოთ. ხოლო ეს არაფრით, არაფრის გამო არ უნდა ქნათ. სულ ეს არის, რაც შემძლია, გირჩიოთ. ტყისპირის იქით ბევრი ვერაფრით დაგეხმარებით,

მერე უკვე თქვენი იღბლისა და გულმაგრობის ამარა იქნებით და იმ საგზლისა, თან რომ გატანთ. მე გთხოვთ, ტყისკარს რომ მიანევთ, უკან გამოუშვათ ჩემი ცხენი და ჩემი პონები. კეთილი გზა მისურვებია და ჩემი სახლის კარი მუდამ ღია იქნება თქვენთვის, თუკი ოდესმე კელავ ჩამოივლით ამ გზებზე.

მათ, ცხადია, უღრმესი მადლობა მოახსენეს მასპინძელს, მრავალჯერ დადრკნენ და გულმოდგინედ აფრიალეს ჩაჩები, მრავალჯერ გაიმეორეს: „თქვენს მსახურად გვიგულეთ, ო, ხის ფართო დარბაზთა ბატონო!“ მაგრამ ბეორნის დადინჯებულმა საუბარმა გული დაუშომათ, ყველამ იგრძნო, რომ მათ თავგადასავლებს ბევრად უფრო სახიფათო პირი უჩანდა, ვიდრე ეგონათ, და რომც დაეძლიათ ეს გრძელი და ფათერაკიანი გზა, მის ბოლოში დრაკონი დახვდებოდათ.

დილა საგზაო მზადებამ გალია. შუადღე გადასული იყო, როდესაც ბოლო-ჯერ ისადილეს ბეორნთან ერთად, შემდეგ კი ამხედრდნენ ბეორნის ნათხოვებ ტაიჭებზე, უამრავჯერ გამოეთხოვნენ მასპინძელს და ჩორთით გაიარეს ფართო ჭიშკარი.

ლობეს რომ გასცდნენ, მაშინვე ჩრდილოეთისკენ პქნეს პირი, ცოტა ხანში კი ჩრდილო-დასავლეთით დაიჭირეს გზი. ბეორნის რჩევისამებრ, ისინი აღარ მიეშურებოდნენ ტყის მთავარი გზისაკენ, მისი მინების სამხრეთით რომ გადიოდა. მთის ბილიკი მშვიდობიანად რომ გადმოვევლოთ, მაშინ ქედიდან დაშვებისას ნაპირ-ნაპირ დაუყვებოდნენ ხევის პატარა წყალს, რომელიც სალკლდიდან სამხრეთით, რამდენიმე მილის იქით ერთვოდა დიდ მდინარეს. ამ ადგილას წყალი ღრმა ფონად იშლებოდა, მის გადალახვას მოახერხებდნენ, თუკი საიმდროოდ თავიანთი პონებიც თან ეყოლებოდათ. აქედან შარა ტყისპირისკენ მიემართებოდა, ზედ ადგებოდა ტყის ძველი გზის შესასვლელს. მაგრამ ბეორნმა გააფრთხილა ისინი, ბოლო დროს გობლინები ხშირად დაიარებიან ამ გზაზეო, ესეც რომ არა, მსმენია, მისი დასავლეთი ბოლო უღრანმა ტყემ დაფარა და კვალი გააუჩინარა, გზა გაუვალ ჭაობებში იკარგება, სადაც სავალი ბილიკი დიდი ხნის წინ გამქრალაო. თანაც ტყის ძველი გზის აღმოსავლეთი ბოლო ეული მთიდან კარგა შორს, სამხრეთით გადიოდა ტყე-ბნელიდან და მგზავრებს კიდევ დიდხანს მოუწევდათ სვლა ჩრდილოეთისაკენ საძნელო და ფათერაკიანი გზებით. სალკლდის ჩრდილოეთით კი ტყეებნელის კიდე დიდი მდინარის ნაპირებს უახლოვდებოდა და, თუმც ამ ადგილას მეორე მხრიდან მთებიც ახლოს მოჯარულიყვნენ, ბეორნი მაინც იქით წასვლას ურჩევდათ, რადგანაც სწორედ აქ, სალკლდის ჩრდილოეთით რამოდენიმე დღის სავალზე ტყეებნელში ბილიკი შედიოდა. ცოტამ თუ იცოდა ამ გზის არსებობა, რომელიც თითქმის გაუმრუდებლად მიემართებოდა ეული მთისაკენ.

– გობლინები, – უთხრა მათ ბეორნმა, – ვერ ბედავენ, მდინარე გადმოლახონ სალკლდიდან ასეული მილით ჩრდილოეთითაც კი, ჩემს სახლთან ახლოს გაჭაჭანებასაც კი უფრთხიან – ღამ-ღამობით იგი კარგად არის დაცული! მაგრამ მაინც აჩქარებას გირჩევდით, რადგანაც თქვენს საძებრად წამოსული გობლინები მალე გადმოვლენ მდინარეზე სამხრეთით და მერე მთელ ტყისპირს გადაჩხრეკენ თქვენს დასაჭერად, უარგები კი პონებზე უფრო სწრაფად დარბიან. ჩრდილოეთით წასვლა კი ნაკლებ სახიფათოა, თუმც ეს გზა მათ სამფლობელოებს მიგაახლოვებთ. მტრები არ მოელიან, რომ ახლა ამ გზას დაადგებიან და უფრო დიდხანს, შორიდან მოვლით მოუწევთ თქვენი ძებნა. ახლა კი გასწით და იჩქარეთ, რაც შეგიძლიათ!

ამიტომაც იყო, რომ მხედრები ჩუმად მიჭენაობდნენ და სავალად რბილ, ბალახიან მიწას ირჩევდნენ. მათი გზის ხელმარცხნივ ბინდიანი მთავრეხილი აღმართულიყო, შორს ილანდებოდა ხეებით დაჩრდილული მდინარის ზოლი, რომელიც თანდათან ახლოვდებოდა. ბეორნის სახლი რომ დატოვეს, მზე დასავლეთისკენ იხრებოდა და შემდეგაც საღამომდე ოქროდ ეფრქვეოდა მგზავრთა გარშემო გადაშლილ მინდვრებს. საძნელო იყო გამუდმებით უკან დადევნებულ გობლინებზე ფიქრი, და მგზავრებმა კვლავ წამოიწყეს სიმღერა და საუბარი, როდესაც ბეორნის სახლიდან მრავალი მილის მოშორებით დაიგულეს თავი, გადაივიწყეს ტყის წყვდიადიანი გზაც, წინ რომ ელოდათ. საღამოს, ბინდი რომ ჩამოწვა და ჩამავალი მზის დაფიონზე პირქუშად გამოიკვეთნენ მათა მწვერვალები, ისინი ღამისსათევად დაბანაკდნენ და სადარაჯოდ მზირები დააყენეს. მაგრამ ბევრ მათგანს მოუსვენრად ეძინა, სიზმრად დაგეშილი მგლების შიშისმგვრელი ყმუილი და გობლინთა ყიჟინა ჩაესმოდათ.

მომდევნო დღეც ნათელი და ცინცხალი გათენდა. შემოდგომური ნისლი თეთრად განოლილიყო მინის პირზე, ჰაერში სუსხი იდგა, მაგრამ სულ მალე აღმოსავლეთით ნითელი მზე ამოვიდა, ნისლები გაქრა და მგზავრები უკვე დილის ჩრდილების დამოკლებამდე გაუდგნენ გზას. ორი დღეც იარეს და არაფერი უნახავთ ბალახისა და ყვავილების, ჩიტებისა და მიმოფანტული ეული ხეების მეტი. ხანდახან ხვდებოდათ ნითური ირმების მომცრო ჯოგები, ისინი მინდვრად ძოვდნენ, ან შუადღის მზეს ემალებოდნენ ხეების ჩრდილში. ბილბო ზოგჯერ ხედავდა მაღალი ბალახიდან ამოჩრილ ხარირემთა ჩამოყრილ რქებს, რომლებიც თავიდან ხმელი ტოტები ეგონა. მესამე დღე იწურებოდა და იმ საღამოს ისე მოწადინებით მიინევდნენ წინ, რომ დაბინდებისას არ შეჩერებულან და ღამითაც განაგრძობდნენ გზას მთვარის შუქში – ბეორნმა ხომ უთხრათ, ტყეში შესასვლელს მეოთხე დღეს, დილაადრიან მიადგებიან. დღის შუქის მიღწევის შემდეგ ბილბოს სულ ეჩვენებოდა, გზის

ხან მარჯვნივ, ხანაც მარცხნივ ვეებერთელა დათვის ლანდს ვხედავ, რომელიც გამუდმებით შორიახლოს მოგვდევსო. მან გაბედა, ეს ეჭვები გენდალფისათვის გაეზიარებინა, მაგრამ ჯადოქარმა მხოლოდ ეს მიუგო:

– ჩუუ! ვითომც არაფერი დაგინახავს!

ხანმოკლე ლამისთვის შემდეგ გზას განთიადამდე გაუდგნენ. როგორც კი ინათა, წინ შავ, პირქუშ კედლად აღმართული ტყეებნელი დაინახეს. ტყე თითქოს მათ შესახვედრად მოინევედა, თუ კუშტად მოელოდა მგზავრებს. სავალი ბილიკი შეფერდდა, ალმა ნავიდა, პობიტს ერგებოდა, თავდაულწევ მდუმარებაში ვიძირებო. ბოცვერსაც კი ვერსად მოჰკრავდი თვალს. საშუადღეოდ ტყეებნელის პირსაც მიაღწიეს და დასასვენებლად ლამის მის განაპირა ხეთა გადმოკიდებულ ტოტებქვეშ შეჩერდნენ. ხეებს მსხვილი და დაკორძილი ტანები ჰქონდათ, დაგრებილი ტოტები, გრძელი, მუქი ფოთლები ესხათ. ტანზე სურო ეხვეოდათ, მინაზეც სურო ეფინებოდა.

– აი, ესეც ტყეებნელი! – თქვა გენდალფმა, – ჩრდილოეთის მინებზე ამაზე დიდ ტყეს ვერ ნახავთ! იმედია, თვალში მოგდით იგი. ახლა კი, პირობისამებრ, ეს ჩინებული პონები შინ უნდა გაუშვათ.

გნომები აბუზლუნდნენ კიდეც ამის გამო, მაგრამ ჯადოქარმა მოახსენათ, ბრიყვები ხართო.

– ბეორნი ისე შორსაც არაა აქედან, თქვენ რომ გგონიათ და, ესეც რომ არა, დანაპირები უნდა შეასრულოთ. ვერ იქნება კარგი ამბავი მისი მტრად მოკიდება. მისტერ ბეგინსს თქვენზე მახვილი თვალი ჰქონია, თუკი თქვენ ვერ შენიშნეთ, ყოველ ლამე, ბინდის ჩამონოლის შემდეგ უზარმაზარი დათვი რომ მოუყვებოდა გზას ჩვენთან ერთად, ან მთვარის თეთრ შუქში იჯდა მოშორებით და ჩვენს ბანაკს უთვალთვალედა. იგი გვიცავდა და გზაზე გვაყენებდა, თანაც თავის პონებზე ზრუნავდა. დიახ, ბეორნი თქვენი მეგობარია, მაგრამ თავისი ცხოველები შვილებივით უყვარს. თქვენ ვერც კი ხვდებით, რარიგ კეთილად მოგექცათ, ნება რომ დაგრთოთ თქვენ, გნომებს მისი პონები ასე შორს და ასე სწრაფად გეჭენებინათ. ვერც იმას ხვდებით, რა მოგელით, თუკი დააპირებთ, ტყეში შეიყვანოთ ისინი.

– ცხენი? – იკითხა თორინმა, – რატომ არაფერს ამბობ მის უკან გაგზავნაზე?

– იმიტომ, რომ არც ვაპირებ მის გაშვებას.

– მაშ, შენს დაპირებებზე როგორა ხარ?

– ამაზე ზრუნვა მე მომანდეთ. მე ცხენს უკან არ გაუშვებ, რადგან თვითონ ნავიყვან.

ასე შეიტყვეს, რომ ტყეებნელის პირას გენდალფი მათ მიტოვებას აპირებდა. ყველას სასო წარეკვეთა, მაგრამ ჯადოქარს ვერა მათი სიტყვა ვერ შეაცვლევინებდა განზრახვას.

– ჩვენ უკვე ვისაუბრეთ ამის შესახებ მაშინ, სალკლდეზე რომ დავეშვით, – თქვა მან, – დავა საჭირო აღარაა. ხომ გითხარი, სამხრეთში საშური საქმეები მელის. ისედაც ზედმეტად შევყოვნდი თქვენთან და ვაგვიანებ. იქნებ კვლავ შევხვდეთ ერთმანეთს მანამ, სანამ ეს ყველაფერი დასრულდებოდეს, იქნებ ვერც შევხვდეთ – ეს თქვენს ილბალზე, სიმამაცესა და მიხვედრილობაზე ჰკიდია. თქვენთან ერთად მისტერ ბეგინსს ვაგზავნი – ადრეც გითხარი, მას თქვენ რომ გგონიათ, იმაზე მეტი შეუძლია და სულ მალე ამას თავადაც მიხვდებათ. ასნი თავი, ბილბო, და ნუ იქუშები! თავი ასნით, თორინის ხალხო! ბოლოს და ბოლოს, ეს გზა ხომ მხოლოდ თქვენი დასაძლევია! იფიქრეთ საგანძურზე, გზის ბოლოს რომ მოგელით, და გადაივიწყეთ ტყეცა და დრაკონიც, ხვალინდელ დილამდე მაინც!

ხვალინდელ დილას მან იგივე გაიმეორა. რალა დარჩენოდათ – მგზავრებმა ტყეში შესასვლელის სიახლოვეს გამჭვირვალე ნაკადულის ნყლით შეავსეს ტიკები და პონებს ბარგი ჩამოხსნეს, შემდეგ კი გულმოდგინედ გაანაწილეს და შეკრეს ტვირთი. ბილბო ფიქრობდა, ჩემი წილი ბარგი ქანცისგამწყვეტად მძიმეაო და სულაც არ ეპიტნავებოდა მრავალი მილის მანძილზე ყოველივე ამის ზურგით თრევა.

– ნუ სწუხხარ, – ანუგეშა იგი თორინმა, – ძალიან მალე ეს ყველაფერი შემსუბუქდება და ვფიქრობ, მალევე მოვინატრებთ ყველანი მძიმე ფუთებს, საჭმელი რომ შემოგვაკლდება.

ამის მერე ისინი პონებს დაემშვიდობნენ და პირი შინისაკენ უქნეს. პონები მხიარული ჩოროთით გაუდგნენ გზას, ეტყობა, უხაროდან, ტყეებნელის ბინდს ზურგი რომ აქციეს. მათი წასვლა იყო და, ბილბო დაგიფიცებდათ, დათვის მსგავსი არსება ხეთა ჩრდილიდან გამოვიდა და სწრაფი ბაჯბაჯით აედევნა ცხოველებსო.

ახლა გენდალფიც მშვიდობის გზას უსურვებდათ. ბილბო მინაზე ჩაჯდა, თავს მეტად უბედურად გრძნობდა და ნატრობდა, ნეტავი, მეც ჯადოქრის გვერდით ვიჯდე მის მაღალ ცხენზეო. საუზმის (საწყალობელი მწირი საუზმის) მერე პობიტი ტყეში შევიდა და იმ ნათელ დილითაც შუალამურად ბნელი და ძალიან იდუმალი მოეჩვენა იქაურობა. „რალაც მოთვალთვალე და მომლოდინე გრძნობა“, – განუმარტა მან თავისთავს.

– ნახვამდის! – მიმართა გენდალფმა თორინს, – ნახვამდის, ყველასთვის მშვიდობის გზა მისურვებია! ახლა თქვენი გზა პირდაპირ მიდის, ტყის გავლით. ბილიკს არ გადახვიდეთ, თორემ მერე ველარ დაუბრუნდებით მართალ გეზს და ველარასოდეს გამოალწევთ ტყეებნელიდან. ასე თუ მოხდა, არა მგონია, ან მე, ან საერთოდ ვინმემ ოდესმე თვალთ გიხილოთ.

– აუცილებელია ამ ტყეში გავლა? – დაიკვნესა ბილბომ.

– დიახ, აუცილებელია! – მიუგო ჯადოქარმა, – თუკი გინდათ, რომ მის მეორე მხარეს გახვიდეთ. ან ტყე უნდა გაიაროთ, ან ხელი უნდა აიღოთ განძზე. და არც ვაპირებ, ნება დაგრთოთ, ახლალა დაიხიოთ უკან. მე მრცხვე-
ნია, ბილბო, ეს რა გაგივლია გულში! ბოლოს და ბოლოს, ამ გნომებს ხომ უნდა მიმიხედო! – გაიცინა მან.

– არა, არა! – თქვა ბილბომ, – ასე არ მიფიქრია. მე მინდოდა მეკითხა, შემოვლითი გზა არ არის სადმე?

– არის, თუკი გაბედავთ, ორასი მილი გაიაროთ ჩრდილოეთისაკენ და მერე ერთი ამდენი უკან, სამხრეთისაკენ გამოიაროთ. მაგრამ უხიფათო ბილიკს მაშინაც ვერ იპოვიდით – აქეთურ მიწებზე საერთოდ არ არის უხიფათო ბილიკები. გახსოვდეთ, ველურ მხარეში ხართ და, საითაც არ უნდა გაიხედოთ, ყველგან ათასგვარი თავშესაქცევი მოგელოდებათ. ტყეებელის ჩრდილოეთი-დან შემოსავლელად ლეგა მთების ფერდობები უნდა გადაიაროთ, იქ კი ჭერე-ხივით ყრია გობლინები და ორკები, სხვებზეც უფრო საშინელები. სამხრე-თიდან ტყის მოსავლელად კი ნეკრომანტის სამფლობელოში უნდა გაიაროთ და შენც კი, ბილბო, არ გჭირდება მოყოლა, თუ ვინ არის ეს შავი გრძნეული. არ გირჩევდით, ახლოს გაჰყარებოდით იმ მხარეებს, რომელთაც მისი ბნელი კოშკი გადმოჰყურებს. გიჯობთ, ტყის ბილიკს გაუყვეთ, მხნეობა მოიკრიბეთ და, თუკი ძალიან გაგიმართლებთ, იქნებ, ერთ მშვენიერ დღეს კიდეც გახვიდეთ ტყიდან და ქვემოთ გაშლილი გრძელი ქაობები დაინახოთ, ხოლო მათ მიღმა, დასავლეთით, თვალი ჰკიდოთ ცადანვდილ უულ მთას, სადაც ძვირფასი ბებერი სმაუგი ცხოვრობს. იმედია, იგი თქვენ არ მოგელოდებათ.

– გულს გვეფონა პირდაპირ, – ჩაიბუზღუნა თორინმა, – ნახვამდის! თუკი არ გსურს, ჩვენთან ერთად წამოხვიდე, ისა სჯობია, ზედმეტი საუბრების გარეშე გაგვშორდე!

– მაშ, ნახვამდის და, მართლაც ნახვამდის! – მიუგო გენდალფმა, ცხენი მოაბრუნა და დასავლეთისკენ გაეჩქარა; მაგრამ ბოლო სიტყვის თქმის ცდუნებას ვერ გაუძლო, სანამ ხმისმისანვდენ მანძილს გასცდებოდა, შემო-ტრიალდა, ხელები პირთან მოიმარჯვა და შემოსძახათ; მათ უკვე სუსტადლა ჩაესმოდათ ჯადოქრის ხმა:

– ნახვამდის! თავს მოუფრთხილდით და – ბილიკს არ გადახვიდეთ!

შემდეგ კვლავ გაჭენდა და მალე თვალს მიეფარა.

– ნახვამდის, ჰო, და ნადი, რალა! – ჯაჯლანებდნენ გნომები და მით უფრო ჯავრობდნენ, რომ გენდალფის წასვლის გამო ყველა მართლაც რომ შიშმა აიტანა. მათი მოგზაურობის ყველაზე სახიფათო ნაწილი ახლალა იწყებოდა. მათ ზურგზე მოიგდეს მძიმე ფუთები, თავ-თავისი წილი ტიკები და გარშემო გადაშლილი განათებული მიწებიდან ტყის ბინდში შეაბიჯეს.

8 ბუზები და მოგზავნი

ტყეში დანალიკებულნი შევიდნენ. ბილიკი პირქუშ გვირაბს ჰგავდა, შესასვლელთან თალი შეეკრა ორ ერთმანეთისაკენ გადახრილ ვეებერთელა ბებერ ხეს, რომელთა ტოტები ისე შეეხუთა ზედ შემოხვეულ სუროს, ისე მოსდებოდათ მლიერი, რომ აქა-იქლა მოუჩანდათ მეჩხერი გაშავებული ფოთლები. ბილიკი ვიწრო იყო, ხეებს შორის მიმოიკლაცნებოდა. მალე ტყეში შესასვლელი მხოლოდ პატარა ნათელ ხვრელად ილანდებოდა მგზავრების ზურგსუკან, მდუმარება კი ისე გაღრმავდა, რომ ეჩვენებოდათ, ჩვენი ნაბიჯე-ბი გუგუნებენ და ამ ხმას ბილიკის თავზე წამოხრილი ხეები აყურადებენო.

როდესაც ბინდბუნდს თვალი შეაჩვიეს, გზის აქეთ-იქით შედედებულ მწვანე ათინათებში ცოტაოდენი რამის გარჩევა შეძლეს. ზოგჯერ შზის სიფრიფანა სხივი, რალაც ბედად ჩამომსხლტარი სადღაც მალლა, ხეებს შორის დარჩენილ ხვრელში, თუ დაგრეხილ-გადახლართული რტოებისა და ტოტების გისოსსაც თავს დააღწევდა, მგზავრთა წინ გაიელვებდა მკრთალი კაშკაშით. მაგრამ ეს იშვიათად ხდებოდა და მალე აღარც ხდებოდა საერთოდ.

ტყეში შავი ციყვები ცხოვრობდნენ. ცოტა ხანში ბილბოს მახვილი ცნობის-მოყვარე თვალები ბინდბუნდს შეეჩვივნენ და პობიტი ხედავდა, როგორ გადაევლებოდნენ ხოლმე ისინი ბილიკს ფუმფულა ლანდებად და ელვის უსწრაფესად ხეების უკან აფარებდნენ თავს. გარშემო უცნაური ხმებიც გაის-მოდა, ჩირგვებიდან და უსასრულოდ სქლად დაგებული ფოთლების საფარ-ველს ქვემოდან მათ ყურს ღრუჩუნი, ძრომიალი, ალიაქოთი და შარიშური სწვდებოდა, მაგრამ ბილბო ვერ ხედავდა, თუ რა ხმაურობდა. ყველაზე უფრო ამაზრბენი, რაც მათ ნახეს, აბლაბუდა იყო – მჭიდრო, მუქი აბლაბუდა, წარ-მოუდგენლად მსხვილი ძაფებით ნაქსოვი. ქსელი ან გზისპირა ხეებს შორის გაჭიმულიყო, ან დაბლითა ტოტებს შემოებურდვოდა. ოღონდ ბილიკს არც ერთი არ კვეთდა – რაიმე ჯადოქრობის გამო იყო ასე, თუ სხვა რამ მიზეზით, მგზავრები ვერ ხვდებოდნენ.

დიდი ხანი არ გასულა და მათ ისეთივე თავგამოდებით შეიძულეს ეს ტყე, როგორც გობლინების გვირაბები სძულდათ და ეჩვენებოდათ, ეს გზა იმ გვირაბებზე უფრო უიმედო და დაუსრულებელიაო. მაგრამ მათ გზა უნდა განეგრძოთ, უნდა ევლოთ. უკვე დიდი ხანი იყო, მზისა და ცის დანახვა მონა-ტრებოდათ, მოსწყურებოდათ სახეზე ნიავის შემოქროლება. ტყის საფარველ-

ქვეშ პაერი არ იძვროდა, მარადი სიბნელე და დახუთულობა დაყუჩებულიყო. ამას გნომებიც გრძნობდნენ, თუმც ისინი ჩვეულებრივ არიან გვირაბებში ცხოვრებას და ზოგჯერ დიდხნობითაც ვერ ხედავენ მზის სინათლეს. ხოლო პობიტები, რომელსაც, მართალია, მოსწონდა სოროში გაკეთებული ბინები, მაგრამ ზაფხულის ნათელი დღეების გაღევას ღია ცის ქვეშ არჩევდა, ასე ფიქრობდა, ნელ-ნელა ვიგუდებიო.

ყველაზე უარესი ჟამი ღამ-ღამობით დგებოდა. კუპრივით ბნელდებოდა გარემო, მართლაც ისეთი წვევარამი ჩამოწვებოდა, რომ თვალთან თითხ ვერ მიიტანდი. ბილბო ცხვირწინ გაშლილ თითებს იქნევდა, მაგრამ ვერაფერს ხედავდა. ოღონდ მართალი არ იქნება, რომ ვთქვათ, ღამით ვერაფერს ხედავდნენო – არა, სიბნელეში თვალები ჩანდა. ეძინათ ყველას ერთად, მჭიდროდ შექუჩებული და რიგრიგობით დარაჯობდნენ ერთმანეთს. როდესაც ბილბოს ჯერი დგებოდა, იგი გარს ჩამოწოლილ სიბნელეში აქა-იქ გაკვესებულ ციალს ამჩნევდა, ხანდახან კი წყვილი ყვითელი, ნითური ან მწვანედ ანთებული თვალი სულ ახლოდან შემოაჩერდებოდა ხოლმე, შემდეგ ნელ-ნელა ჩაიბუჩებოდნენ, ჩაქრებოდნენ და კვლავ ნელ-ნელა აგზავნიდებოდნენ, ახლა უკვე სხვაგან, მოშორებით. ზოგჯერ თვალები ზემოდან ამტერდებოდნენ, ზედ ბილიჭზე გადმოწოლილი ტოტებიდან და შიშის ზარს ჰგვრიდნენ პობიტს. მაგრამ მას ყველაზე მეტად ზარავდა მანამდე უნახავი, დამზაფერელი, გაცრეცილ-გადმოქაჩული თვალები. „მწერების თვალებია“, – ფიქრობდა იგი, – „ნადირის თვალებს არა ჰგავს, თუმც დიდებია მეტისმეტად“.

ღამღამობით ძალიანაც არ ციოდა, მაგრამ მაინც სცადეს, დაბინდებისას სადარაჯო კოცონი აენთოთ ხოლმე. ამ განზრახვაზე მალევე აიღეს ხელი – კოცონი უმალ ასეულობით ცნობისმოყვარე თვალს შემოიკრებდა ხოლმე გარშემო, თუმც თავად მოთვალთვალე არსებანი ფრთხილობდნენ და კოცონის მკრთალ ათინათებში არც ერთხელ არ გამოჩენილან. უფრო უარესი კი ის იყო, რომ ცეცხლი გუნდ-გუნდად იზიდავდა მუქ-რუხ და შავ ფარვანებს, რომელთაგან ზოგი ხელისგულისხელაც იქნებოდა, და ისინი ამაზრზენი ფართქალითა და ზუზუნით ავსებდნენ პაერს. გაუძალისი იყო ღამესავით ბნელი, ვეებერთელა ღამურების შემოსევაც, ამიტომ კოცონის გაჩაღებას თავი ანებეს, ღამღამობით უძირო, საშიშარ წყვდიადში ისხდნენ და თვლემდნენ.

პობიტს ეჩვენებოდა, ჩვენს ამგვარ ყოფაში უკვე მრავალმა წელიწადმა გადაიარაო. მას მუდამ შიოდა, რადგან გამუდმებით იზოგავდნენ საგზალს. დღე დღეს მისდევდა, ტყე კი მათ გარშემო არ იცვლებოდა და მგზავრები შეფიქრიანდნენ – როდემდე ეყოფოდათ სურსათის მარაგი, რომელიც უკვე გვარიანად შეცოტავებულიყო? მათ ციყვის მონადირება სცადეს და უამრავი ისარი დაეხარჯათ, სანამ მოახერხეს ერთის ჩამოგდება. მაგრამ შემწვარ ნანადირევს

საზიზღარი გემო ჰქონდა და მათ ციყვებზე ნადირობას თავი ანებეს.

მგზავრებს წყურვილიც აწუხებდათ, რადგან წყლის მარაგი ილეოდა, ტყეში კი ვერსად ნახეს წყარო ან ნაკადული. მაგრამ ერთხელ მათი სავალი ბილიკი აჩქერებული ნაკადით გადაიკვეთა. არცთუ ძალიან ფართო, მაგრამ სწრაფი და მძლავრი დინება ზუსტად გარდიგარდმო კვეთდა გზას, წყალი კი შავი იყო, ან შავად ჩანდა ტყის ბინდში. საბედნიეროდ, ბეორნს არ დაავიწყდა მათი გაფრთხილება, თორემ მგზავრებს მდინარის ფერიც აღარ შეაკრთობდა, უეჭველად წყურვილს მოიკლავდნენ მისი წყლით და დაცარიელებულ ტიკებსაც შეავსებდნენ, მაგრამ ახლა იმასლა ფიქრობდნენ, როგორ მოვახერხოთ და გავაღვიდეთ ისე, რომ მშრალეები დავრჩეთო. ოდესღაც მდინარეზე ხის ხიდი ყოფილიყო გადებული, მაგრამ ისიც დამპალიყო და ჩაქცეულიყო, ნაპირთან მომტვრეული საყრდენებილა ჩანდა.

ნაპირზე ჩამუხლულმა და სიბნელეს მიჩერებულმა ბილბომ უცებ იყვირა:

– იქით ნაპირზე, ჩვენს გასწვრივ ნავი მოჩანს! აი, ჩვენს მხარეს რომ იყოს...

– როგორ გგონია, ნავი ძალიან შორსაა? – დაეკითხა თორინი პობიტს, რადგან უკვე ყველამ იცოდა, რომ ბილბოს გნომებზე უკეთ უჭრიდა თვალი.

– არა, არც ძალიან. თორმეტი იარდზე მეტი არ იქნება.

– თორმეტი იარდი! მე კი მეგონა, ოცდაათი მაინც იყო. მაგრამ მე ისეთი მახვილი მზერა აღარა მაქვს, როგორითაც ამ ასიოდე წლის წინ ვიკვებნიდი. ასეა თუ ისე – გინდ თორმეტი იარდი ყოფილა, გინდ მთელი მილი, ჩვენთვის სულ ერთია – გადახტომით ვერ გადავხტებით, ფონით გასვლას ან გაცურვას კი ვერ გავხედავთ.

– ბაგირის შეტყორცნა არცერთს არ შეგიძლიათ?

– რა ხეირს მოგვითქვანს? ნავი უეჭველად მიბმულია, კავი რომც გამოვდოთ, ვერ გადმოვითრევთ.

– არა გგონია, მიბმული იყოს, – შეეპასუხა ბილბო, – თუმც ისეთი ბინდია, რომ დარწმუნებით ვერ ვიტყვი, მაგრამ ისე ჩანს, თითქოს ნავი უბრალოდ ნაპირზე იყოს ათრეული. ნაპირი დაბალია იქ, სადაც ბილიკი წყალს ადგება.

– დორი ყველაზე ღონიერია, მაგრამ ფილი ყველაზე ახალგაზრდაა ჩვენს შორის და უკეთესადაც ხედავს, – თქვა თორინმა, – ფილი, მოდი და ნახე – ხედავ იმ ნავს, რომლის შესახებაც მოგვახსენებს მისტერ ბეგინსი?

ფილიმ თქვა, მგონი, ვხედავო. იგი კარგა ხანს იდგა სიბნელეს ჩამტერებული და მანძილის განსაზღვრას ღამობდა, შემდეგ კი ბაგირი მიუტანეს. იმ რამოდენიმე ხვეულადან, თან რომ წამოეღოთ, ყველაზე გრძელი ამოარჩიეს და ბოლოში რკინის ზორბა კავი მიაბეს – ასეთი კავებით ისინი ფუთებს იმაგრებდნენ მხრებზე გადადებულ ღვედებზე. ფილიმ აიღო კავი, ხელში აწონა და უცებ ნაკადის გაღმა გატყორცნა.

კაუჭი შხაპუნით ჩავარდა წყალში.

– ვერ მიატანა! – თქვა ბილბომ, კვლავ სიბნელეს რომ ჩასჩერებოდა, – ორიოდ ფუტიც და – ნავს გამოსდებდი. კიდევ სცადე. არა მგონია, ამ ბნელი წყლის ჯადო ისე ძლიერი იყოს, რომ სველი თოკის შეხებით გვენოს რაიმე.

ფილიმ თოკი გამოქაჩა, კავი ამოათრია და მაინც დიდი სიფრთხილით დასწვდა. ამჯერად უფრო ძლიერად შეტყორცნა.

– მოიცა! – გააფრთხილა ბილბომ, – ახლა გალმა ტყეში გადააგდე. ნელ-ნელა გამოსწიე.

ფილიმ ნელ-ნელა აკრიფა თოკი, სანამ ბილბომ არ თქვა:

– ახლა ფრთხილად! კავი ნავის კიდეზე დევს. იმედია, გამოედო.

მართლაც, გამოსდებოდა. ბაგირი დაიჭიმა, ფილი ამოად ქაჩავდა და ქაჩავდა. მას კილი მიეშველა, მერე ოინი, შემდეგ გლოინიც დაეხმარათ. ისინი მთელი ძალით ეხიდებოდნენ და უცებ ოთხივე მიწაზე გადაყირავდა. ოლონდ ბილბომ, რომელიც მათ თვალყურს ადევნებდა, სწრაფად დასწვდა ბაგირს და ჯოხის ნატეხით შეაჩერა პატარა შავი ნავი, რომელმაც ერთბაშად გადმო-კვეთა ნაკადი.

– მიშველეთ! – აყვირდა იგი. ბალინმა მოასწრო და მაგრად ჩაეჭიდა ნავს, სანამ იგი მდინარეებს გაჰყვებოდა.

– მაინც მიბმული ყოფილა! – თქვა მან, რაკი დაინახა გამწყდარი საბელი, ნავს რომ მოსთრევდა, – თქვენც რიგიანად მოგიქაჩავთ, ბიჭებო! საბედ-ნიეროდ, ჩვენი თოკი უფრო მტკიცე გამოდგა.

– პირველი ვინ გადავა? – იკითხა ბილბომ.

– მე გადავალ, – მიუგო თორინმა, – შენ წამოხვალ ჩემთან ერთად, ფილი და ბალინი. ერთ ჯერზე ნავი მეტს ვერც ზიდავს. ჩვენ მოგვყვებიან კილი, ოინი, გლოინი და დორი. შემდეგნი იქნებიან ორი და ნორი, ბიფური და ბოფური. და ბოლოს – დვალინი და ბომბური.

– მე მუდამ ბოლოსათვის ვრჩები და სულ არ მომწონს ეს, – განაცხადა ბომ-ბურმა, – დღეს სხვისი ჯერია!

– მაშინ არ უნდა იყო ასე მსუქანი. და თუკი ხარ, კიდევაც უცადე ბოლო ჯერს, როდესაც ნავის ტვირთი შემსუბუქდება. ნუ უფრჩები ბრძანებებს და ნუ ჯაჯლანებ, თორემ რამე ფათერაკს მოინევ.

– ნიჩბები რომ არა გვაქვს, ნავს გალმა ნაპირს როგორ მიაყენებთ? – იკითხა პობიტმა.

– მომეცით კიდევ ერთი ბაგირი და მეორე კაუჭიც, – თქვა ფილიმ და, როდესაც ყველაფერი დაუმზადეს, მან კვლავ გასტყორცნა სიბნელეში კავი ნინ და, რამდენადაც შეეძლო, მალლა. ის დაბლა აღარ ჩამოვარდნილა, როგორც ჩანს, გალმა ტოტებში გაიხირა.

– ახლა ჩავსხდეთ, – თქვა ფილიმ, – და რომელიმე უნდა მოჭიდოს ეს თოკი, რომელიც გალმა ხეებზე არის გამოდებული. სხვამ კი თან უნდა წამო-ილოს პირველი კავი და, როდესაც იქითა ნაპირზე გადმოვსხდებით, ისევ გამოვდებთ ნავს ამ კავს და გამოლმა დარჩენილები მას უკან გადმოითრევენ.

მათ ამგვარად სულ მალე მშვიდობით გადალახეს მოჯადოებული წყალი და გალმა გადმოსხდნენ. დვალინი ის იყო, ნავიდან გადმოცოცდა მკლავზე ამო-ხვეული ბაგირით, ხოლო ბომბურმა, ჯერაც რომ ბუზლუნებდა, დააპირა, მას მიჰყოლოდა, რომ მართლაც დატრიალდა მოულოდნელი ფათერაკი. ნინ, ბილიკიდან სწრაფი ფლოტების ცემის ხმა მოისმა, წყვდიადიდან გამოიჭრა მქროლავი ირმის ბნელი ლანდი. იგი გნომებს შორის შევარდა, აქეთ-იქით გადააყირავა ისინი და ნაპირთან გადასახტომად შეიკრა. წამსვე მალალი, მძლავრი კამართ ზედ გადაეწო მოჯადოებულ წყალს, მაგრამ მეორე ნაპირს უვნებლად მაინც ვერ უწია. გნომთაგან მხოლოდ თორინი არ ნაქცეულა და არც დაბნეულა; მან ნაპირზე გადმოსვლისთანავე მოხიდა მშვილდი და ისარი მოარგო, რათა მზად ყოფილიყო, თუკი უცებ საიდანმე ნავის დარაჯი გამო-ჩნდებოდა, და ახლა კამარაშეკრულ ნადირს ელვისებურად დაადევნა აუცდე-ნელი ისარი. ირემი გალმა ნაპირთან ნაბორძიკდა. სიბნელემ შთანთქა იგი, მაგრამ მათ ესმოდათ, როგორ თანდათან მიწყდა სწრაფი, თუმც უკვე არეული ნაბიჯების ხმაური.

და სანამ ელვისებური ნასროლით გაოცებულ გნომებს ალტაცების შეძა-ხილი აღმოხდებოდათ, ბილბოს შემადრწუნებელი ნივილი გაისმა. ამ ხმამ უკვალოდ გააქრო ყველა ოცნება შემწვარ ირმის ხორცზე:

– ბომბური ჩავარდა! ბომბური იხრჩობა! – ყვიროდა ბილბომ.

ვაი, რომ იგი ჭეშმარიტებას ლაღადებდა! ბომბური მხოლოდ ცალი ფეხით იდგა ნაპირზე, როდესაც ხარირემი მიეჭრა და თავზე გადაეწო. იგი ნაბორ-ძიკდა, გადაქანდა, ნაპირს მიყენებულ ნავს წყალში უბიძგა და თვითონაც ბნელ მდინარეში ჩავარდა. ბომბური წყლისპირას გაშიშვლებულ სლიპინა ფესვებს ეჭიდებოდა, ხელი უსხლტებოდა, ნავი კი ზანტად დატრიალდა და, ნაკადს გადევნებული, მალე თვალს მიეფარა.

ნაპირთან რომ მიიღრინეს, ბომბურის ჩაჩი ჯერ კიდევ მოჩანდა წყლის ზედაპირზე. სასწრაფოდ სტყორცნეს კავიანი საბელი, ბომბური მის ბოლოს ჩაეჭიდა და, როგორც იყო, ნაპირზე ამოათრია. წყლიდან ამოთრეული, ცხა-დია, თავიდან ბოლომდე დამბალიყო, მაგრამ ამას ვინლა ჩიოდა! ბევრად უარესი ის იყო, რომ ბომბურს ღრმა ძილით ეძინა; ცალ ხელში ისე ჩაებლუჯა თოკი, რომ ვერაფრით გამოგლიჯეს, და თუმც მრავალს ეცადნენ, მაინც ვერ მოახერხეს მისი გაღვიძება – ბომბურს ისევ ისე უდრტვინელად ეძინა.

მძინარეს თავზე წამომდგარი გნომები კიდევ დიდხანს ხმამალლა კრულავდ-

ნენ თავიანთ უიღბლობას და ბომბურის მოუქნელობას, თან დაკარგულ ნავს იგლოვდნენ, რაკი უნავოდ აღარ შეეძლოთ, დაჭრილი ირმის საძებრად უკან გაბრუნებულიყვნენ. ამ ყოფაში იყვნენ, როდესაც შორს, ტყიდან საყვირთა სუსტი ხმიანობა და ძაღლების ყეფა ჩაესმათ. მაშინ ყველანი დაჩუმდნენ და ჩამონოლილ მდუმარებაში თითქოს ჩაესმოდათ სადღაც, ბილიკის ჩრდილოეთით გაჩაღებული დიდი ნადირობის ხმები, თუმცა დანახვით არაფერი დაუნახავთ.

ხმაგაკმენდილი მგზავრები კარგა ხანს ისხდნენ წყნარად და განძრევასაც ვერ ბედავდნენ. ბომბურს კი ეძინა და ეძინა, მსუქან სახეზე ღიმილი გადაჰფენოდა, თითქოსდა დანარჩენთა სატკივარ-საწუხარი მას სრულიადაც აღარ ანალვლებდა. მოულოდნელად წინ, ბილიკზე რამოდენიმე ირემი გამოჩნდა, ფური და ნუკრები, იმდენად თეთრნი და ქათქათა, რაოდენადაც კუპრივით მუქი იყო გაქცეული ხარირემი. ხეთა ჩრდილებში გაიელვეს ნადირებმა. სანამ თორინი რაიმეს წამოძახებას მოასწრებდა, სამი გნომი ზე წამოიჭრა, სამი ისარი სტვენით მოსწყდა მათ მშვილდებს. მიზანს ვერცერთმა ვერ უნია, ირმები შებრუნდნენ და ისევე უხმოდ გაუჩინარდნენ, როგორადაც მანამდე გამოჩენილიყვნენ. ამაოდ დაადევნეს გნომებმა ისრები ბინდში.

– შეჩერდით! შეჩერდით! – შესძახა თორინმა, მაგრამ გვიანლა იყო – აღგზნებულმა გნომებმა უკანასკნელი ისრებიც გახარჯეს და ახლა ბეორნის მიცემულ მშვილდებს ველარაფერში მოიხმარდნენ.

დაღვრემილი და სევდიანი იყო იმ ღამით მათი ბანაკი. მერე და მერეც დღითიღლე მძიმდებოდა მგზავრთა გულებს შემონოლილი ნალველი. ხომ გადალახეს მოჯადოებული მდინარე, მაგრამ მის გაღმაც ნირუცვლელად მიიზღაზნებოდა ბინდიანი ბილიკი, ვერც ტყეს ატყობდნენ რაიმე ცვლილებას. ოღონდ მათ ზოგი რამ მეტი რომ სცოდნოდათ ამ ტყის შესახებ, ან მიმხვდარიყვნენ, თუ რას მოასწავებდა ხარირემისა და თეთრი ფურის ანაზდეული გამოჩენა, მაშინ შეატყობდნენ, რომ ბოლოსდაბოლოს ტყეზნელის აღმოსავლეთ კიდეზე მიეღწიათ და რომ სულ მალე, თუკი სიმხნევეს და იმედს არ დაკარგავდნენ, კიდეც გავიდოდნენ ადგილებში, სადაც ხეები უფრო წვრილი იყო, ფოთლებს შორის კი კვლავ ატანდა ხოლმე მზის სხივი.

მაგრამ მათ ეს არ იცოდნენ, თანაც მძიმე ტვირთად აწვათ ბომბურის ჩასუქებული სხეული. მას რიგრიგობით ატარებდნენ ოთხ-ოთხნი, ხოლო დანარჩენი ბომბურის მზიდავთა ფუთებს ინანილებდნენ. საიმედროოდ ბარგი უკვე გვარიანად შემსუბუქებულიყო, თორემ ვერც მოახერხებდნენ ყველაფრის ერთად ტარებას. თუმცა მძინარე და მომლიმარი ბომბური ვერაფერიშვილი სანაცვლო იყო თუნდაც მძიმე, მაგრამ საჭმლით სავსე ფუთებისა. რამდენიმე დღეში თითქმის მთლად გამოეღიათ სასმელ-საჭმელი, ტყეშიც

ვერაფერს პოულობდნენ საჭმელად გამოსადეგს, გზად მხოლოდ აბედა სოკოები და ფერმკრთალი მყარალა ბალახები ხვდებოდათ.

მოჯადოებული ნაკადის გადალახვიდან ოთხიოდე დღის შემდეგ ისინი იმგვარ ალაგებში გავიდნენ, სადაც მეტწილად წიფელები ხარობდა. თავიდან თითქოს კიდეცა გაუხარდათ ტყის ამგვარი ცვლილება, რადგანაც აქეთ ბუჩქნარები აღარ იყო და ჩრდილები თითქოს გამკრთალდა. მათ თავსწემოთ მომწვანო შუქი კრთოდა და ზოგან ბილიკის აქეთ-იქით ტყის მცირე სივრცესაც გასწვდებოდა თვალი. თუმცა, ამ ოდნავ შუქზე მოჩანდა მხოლოდ უსასრულო მწკრივები სწორი, ნაცრისფერი ხეებისა, რომლებიც ვეებერთელა ბინდიანი დარბაზის აწვდილ ბოძებს ჩამოჰგავდნენ. მათ შორის ზოგჯერ ჰაერიც იძროდა და ქარი ხმიანობდა, მაგრამ გულსაკლავი იყო ამ ხმის ყურისგდება. ზოგჯერ მაღლიდან შრიალით ეშვებოდნენ კანტი-კუნტი ფოთლები და მგზავრებს მოაგონებდნენ, შემოდგომა ახლოვდებაო. სხვა აურაცხელ შემოდგომათა დანატოვარი ხმელი ფოთლების ნითელი ხალიჩა ბილიკის კიდეებს გადმოფენოდა და მათი ნაბიჯები შარიშურით იძირებოდა ამ ხალიჩაში.

ბომბურს კი კვლავ ეძინა და ყველა დაქანცა მისმა ტარებამ. ტყიდან ზოგჯერ სიცილი მოისმოდა და მგზავრებს აფრთხოვდა, ზოგჯერ სადღაც სიმღერაც ხმიანობდა. გაცინება კისკასი იყო, არა გობლინური, სიმღერები კი ამოდ სასმენი, დამატკბობელი, მაგრამ ეს უცხოოდ და უჩვეულოდ აჟღერებული ხმები აფორიაქებდათ, დარჩენილ ძალებს იკრუფდნენ და ნაბიჯაჩქარებით გაერიდებოდნენ ხოლმე ამგვარ ადგილებს.

ორი დღის შემდეგ ბილიკი დაღმა დაცურდა და ცოტა ხანში ისინი დაეშვნენ ველზე, ერთიანად მუხათა მძლავრი ნერგებით რომ შეესებულიყო.

– ნუთუ ამ წყეულ ტყეს ბოლო არა აქვს? – შეიკურთხა ერთხელაც თორინმა, – ვინმე ხეზე უნდა აცოცდეს, შეეცადოს, ტყის ჭერს ასცდეს და გარშემო მიმოიხედოს. ისლა დაგვრჩენია, ბილიკზე გადმომდგარი ხე ვნახოთ, ისეთი, სხვებზე მაღალი რომ იქნება...

ცხადია, „ვინმე“ ბილბო უნდა ყოფილიყო. იმისათვის, რომ ამ საქმიდან რაიმე გამოსულიყო, ხეზე ასულს თავი კენწეროს ფოთლებს ზემოთ უნდა აეყო, და საკმაოდ მსუბუქი უნდა ყოფილიყო, რათა წვეროვინა წვრილ ტოტებს გაეძლოთ მისი სიმძიმისათვის. საბრალო მისტერ ბეგინსს ხეებზე ძრომიალის დიდი გამოცდილება არასოდეს ჰქონია, მაგრამ იგი მაინც ციმციმ შესვეს ბილიკის გვერდით მდგარი უზარმაზარი მუხის ქვედა ტოტზე და მასაც რალა დარჩენოდა – მაღლა უნდა აცოცებულიყო ისე, როგორც შეეძლო. იგი გადახლართულ შტოებში მიიკვლევდა გზას, წვრილი წნელები თვალებში ეჩრებოდა, ერთიანად გამწვანდა და გაიმურა მსხვილი ტოტების ქერქზე, ერთი-ორჯერ დაცურდა და ძლივს დაიჭირა თავი; ბოლოს, მას მერე, რაც

შეეჭიდა და დაძლია ურთულესი უბანი, სადაც საერთოდ არ იყო მოსაჭიდი ტოტები, ბილბო კენწეროს მიუახლოვდა. მთელი ეს ხანი იგი წუხილით ფიქრობდა, ნეტავ, ხეზე ობობები თუ არიან და ნეტავ, უკან როგორღა ჩავიდეთ და თან არც ჩავვარდეთ.

ბოლოს და ბოლოს მან ფოთლების ქერს ზემოთ აჰყო თავი და დიახაც, იქ ობობები დახვდნენ. მაგრამ ეს ობობები პატარები იყვნენ, ჩვეულებრივები, და პეპლებს უსაფრდებოდნენ. ბილბო ლამის დააბრმავა მზის შუქმა.

მას ჩაესმოდა, როგორ ამოსძახოდნენ გნომები სადღაც, შორეული ქვესკნელიდან, ოღონდ გამოპასუხება არ შეეძლო, მხოლოდ თვალებს ახამხამებდა ხის კენწეროს ჩაჭიდებული. მზე ბრწყინავდა და ბრწყინავდა და კარგა ხანი გავიდა, სანამ პობიტი თვალს გააჩვევდა ნათელს. როდესაც ხედვა შეძლო, თვალწინ მუქი სიმწვანის უკიდურესი ზღვა გადაეშალა, აქა-იქ ნიავის ქროლვით ატალღული. და ყველგან, ყველგან, სადამდისაც თვალი გასწვდებოდა, ასეულობით პეპლა დაფარფლებდა. მუხის ტყის კენწეროებში ცხოვრება უყვართ პეპლებს, რომელთაც „მენამულ იმპერატორებს“ უწოდებენ, მაგრამ ტყეზნელის პეპლები არ იყვნენ მენამულნი. მათ მუქი, მუქი, ხავერდოვნად შავი ფრთები ჰქონდათ და სულ არ აჩნდათ ლაქები.

ბილბო დიდხანს უცქერდა „შავ იმპერატორებს“, სიამით უშვერდა პირი-სახეს ნიავეს, თმებს რომ უნუნავდა... მაგრამ ბოლოს და ბოლოს მოუთმენლობით ახტუნავებული, ლოდინით გატანჯული თანამგზავრების ყვირილმა და შეძახილებმა, სადღაც დაბლიდან რომ ამოდიოდა, შეახსენა ის საქმე, რომლისთვისაც ამ სიმაღლეზე ამოსულიყო. ხოლო ის, რაც დაინახა, კარგს არაფერს უქადდათ. ბილბო თვალჩაყვებით აცქერდებოდა გარემოს და ვერსაით უპოვა კიდე ხეებისა და ფოთლების ზღვას. აღტაცება, რომელიც მზის ხილვამ და ნიავის ქროლვამ მოჰგვარა, მყის ჩაიფერფლა – ვერა, ვერ ჩაბრუნდებოდა პობიტი ტყეში კეთილი ამბით.

ხოლო სინამდვილეში, როგორც უკვე მოგახსენებდით, ისინი შორს აღარ იყვნენ ტყის პირიდან და საამისო გამჭრიახობა რომ ჰქონოდა, ბილბოც მიხვდებოდა, რომ ის ხე, რომელზედაც აცოცდა, სხვებზე უფრო ტანმაღალი კი იყო, მაგრამ ფართო, ჩაღრმავებული ტაფობის ფსკერზე იზრდებოდა, ამიტომაც მისი კენწეროდან მხოლოდ გარშემო ყოველმხრივ გადაშლილი ტყე მოჩანდა. ტყე მაღლდებოდა და იშლებოდა, თითქოს ვეებერთელა ჯამის კიდეზე ადის და გადადისო და პობიტი, ცხადია, ვერ დაინახავდა, თუ სადამდე ვრცელდებოდა იგი. ვერც დაინახა და სასოწარკვეთილმა დაბლა იწყო ჩამოცოცება. ბოლოს, როგორც იყო, დაკანრულმა, გახვითქულმა და უბედურმა მიწას უწია და დიდხანს ვერაფერს ხედავდა იმ ბინდიან ქვესკნელში. მისმა მიტანილმა ამბავმა მალე სხვებიც პობიტით დააღონა.

– ყოველმხრივ უსასრულოდ ტყე არის გადაშლილი! რალა უნდა ვქნათ? რალას ავგზავნეთ მალლა პობიტი! – გაიძახოდნენ გნომები, თითქოს ყველაფერი ბილბოს ბრალი ყოფილიყო. ლამაზი პეპლები გნომებს გროშადაც არ უღირთ, ხოლო ბილბოს მონათხრობმა საამო ნიავე, ტყის ზემოთ რომ ქროდა, ისინი უფრო მეტად გააბრაზა, რაკილა მეტისმეტად მძიმენი იყვნენ და მის შესახვედრად ხეს კენწეროზე ვერ მოექცეოდნენ...

იმ დღეს მათ საგზლის უკანასკნელი ნარჩენ-ნაფშხვენიც შეჭამეს და მეორე დილით გამოღვიძებისთანავე იგძნეს მტანჯველი შიმშილი. შემდეგ შენიშნეს, რომ წვიმდა და ტოტების სახურავიდან აქა-იქ მსხვილი წვეთები ცვიოდა. წვიმამ შეახსენათ, რომ წყურვილით ყელი ჰქონდათ გამშრალი, შვება კი ვერ მოჰგვარათ, რადგან წვიმაში გოლიათური მუხის ქვეშ მდგარი მგზავრი, შემთხვევითი წვეთის ენაზე დაცემას რომ ელოდება, წყურვილს ვერ მოიკლავს. ოღონდ მოულოდნელად ბომბურმა ინება მათი ხვედრის ოდნავი შემსუბუქება.

მან უცებ გაიღვიძა და თავის ქექვით წამოჯდა. ვერ გაერკვია, თუ სად იმყოფებოდა, ვერც იმას მიმხვდარიყო, ასე ძალიან რად შიოდა, რადგანაც ყველაფერი გადავინწყებოდა, რაც მოხდა იმ დიდი ხნის წინათ გარდასული მაისის დილის აქეთ, მას შემდეგ, რაც მათი მოგზაურობა დაიწყო. უკანასკნელი, რაც ახსოვდა – ეს პობიტის ბინაში გამართული წვეულება იყო და მის მეგობრებს დიდი ჯაფა დაადგათ ბომბურის დასაჯერებლად, რომ მათ მიერ მოთხრობილი ხიფათიანი თავგადასავლები მართლაც გადახდათ თავს.

როდესაც ბომბურმა შეიტყო, რომ საჭმელი სულ არ ჰქონდათ, ჩაჯდა და მწარე მოთქმას მოჰყვა.

– ოჰ, რატომ, რატომ გავიღვიძე საერთოდ! – გაიძახოდა იგი, – რა მშვენიერ სიზმრებს ვხედავდი! მესიზმრებოდა, თითქოს ამ ტყის მსგავს ტყეში დავსერილობდი, ოღონდ სიზმარში იგი ხეებში ჩამაგრებული ჩირალდნებით, ტოტებზე დაკიდული სანთურებით და მიწაზე დაგზნებული კოცონების შუქით იყო განათებული. დიდი ლხინი ჩალობდა და ამ ლხინს ბოლო არ უჩანდა. ტყის მეფეც იქ ბრძანდებოდა, ფოთლის გვირგვინით დამშვენებული, მხიარული სიმღერები გაისმოდა, ხოლო იმას, თუ რას ჭამდნენ და სვამდნენ წვეულნი, ხომ ვერც აღვინერთ, ვერც ჩამოგითვლით!

– ნურც ეცდები! – მიუგო თორინმა, – და საერთოდაც, თუ საჭმლის გარდა საუბარი არაფერზე შეგიძლია, სჯობს, სულაც გაჩუმდე. ისედაც გვარიანდ მოგვაბებრე თავი. რომ არ გაგლვიძებოდა, აქვე, ტყეში დაგტოვებდით შენს ქუანაკლულ სიზმრებთან ერთად. რამოდენიმე კვირის მარხვამ, რომ იცოდე, მაინც ვერ გაგზადა იოლი სათრევი!

მგზავრებს ისლა დარჩენოდათ, უფრო მჭიდროდ შემოერთყათ ქამრები ცარიელ სტომაქებზე, ნამოეკრიფათ ცარიელივე ტომრები და ფუთები და კვლავ ლასლასით გასდგომოდნენ ბილიკს, თუმცა დიდად არც ეიმედებოდათ, ამ ტყიდან გაღწევას მოვახერხებთ, სანამ შიმშილით დავიხოცებოდეთო. ამ ყოფაში იყვნენ მთელი ის დღე, ძლივ-ძლიობით, გაჭირვებით მიაბიჯებდნენ, მხოლოდ ბომბური არ ცხრებოდა, განუწყვეტლივ წუნუნებდა, მოსთქვამდა, ფეხზე ველარ ვდგავარ, ისა სჯობს, დავწვე და დავიძინოო.

– ვერ მოგართვს, – განუცხადეს დანარჩენებმა, – არაფერი უჭირთ, გაი-სარჯონ შენი ფეხებიც, ჩვენ უკვე საკმაოდ გათრიეთ.

მაგრამ შეგონებამ არ გაჭრა – ბომბური მოულოდნელად მიწაზე დაეფერთხა და განაცხადა, ნაბიჯის გადამდგმელი აღარ ვარო.

– თქვენ ნადით, თუკი გინდათ, – თქვა მან, – მე კი აქ ნამოვწვები, დავიძინებ და სიზმრად მაინც ვნახავ საჭმელს; იმედია, აღარასოდეს გამოვიღვიძებ.

და სწორედ ამ დროს ბალინმა, რომელიც დანიშნაურებულიყო, ნამოიძახა:

– ის რაღაა? მგონი, ტყეში სინათლეს მოვკარი თვალი!

ყველამ იქით გაიხედა. შორს, ტყის ბინდში თითქოს წითელი ციმციმი დალანდეს. გაოცებულ მგზავრთა თვალნი კიდევ და კიდევ ენთებოდა შუქები, ნათება ნათებას მიეჯარა, ბომბურიც კი ზეზე წამოდგა და ყველანი ერთად მონუსხულებივით გაეშურნენ წინ, აღარ დაგიდევდნენ, ტროლებს ან გობ-ლინებსაც რომ გადაჰყროდნენ. შუქი მათ პირდაპირ ნათობდა, ბილიკიდან ხელმარცხნივ და, როდესაც გაუპირისპირდნენ, ცხადად გამოჩნდა, რომ კოცონები და ჩირალდნები დაბლა, ხეების ქვეშ გიზგიზებდა, მაგრამ მათი გზიდან კარგა მოშორებით.

– ასე მგონია, სიზმრები ამიცხადდა, – აღმოხდა ბომბურს, რომელიც სულ ბოლოს მოქოშინებდა. მან დააპირა, დაუფიქრებლად გაჭრილიყო ტყეში აკია-ფებული სინათლეებისკენ, მაგრამ დანარჩენებს კარგად ახსოვდათ ბეორნისა და ჯადოქრის გაფრთხილება.

– რას გვარგებს ლხინი, თუ ამ ლხინიდან ცოცხლები ვერ გამოვალწევთ, – ბრძანა თორინმა.

– მაგრამ მოლხენის გარეშე ჩვენ მაინც ვერ გავანევთ დიდხანს, – შეეპასუხა ბომბური და ბილბო მას მთელი სულითა და გულით დაეთანხმა. მათ დიდხანს ითათბირეს, დიდხანს ჩხრიკეს ნალმა-უკულმა დავის საგანი და ბოლოს დაადგინეს, ორიოდვე მზვერავი გაუშვათ, რათა სინათლეებთან მიიპარონ და შეიტყონ, იქ რა ხდებოდა. მაგრამ მზვერავად ვინ უნდა წასულიყო, ამაზე კი ველარ შეთანხმდნენ – არავის სურდა, ხიფათში გაეყო თავი, ტყეში დაკარ-გულიყო და ველარასოდეს ეხილა მეგობრები. ბოლოს და ბოლოს შიმშილმა გადააწყვეტინათ, გადაივინყეს ყველა გაფრთხილება, მით უფრო, რომ ბომ-

ბური არ ცხრებოდა, მჭევრმეტყველურად აღწერდა, თუ რა ნუგბარს მიირთ-მევდნენ ტყის ლხინის სტუმრები მის სიზმრებში, და ყველანი ერთად ფეხ-ათრევით შეერივნენ ბინდიან ტყეს.

დიდხანს იარეს ჩუმად, მიპარვით, სანამ მსხვილი ხეების მიღმა დალან-დავდნენ განათებულ მდელს, სადაც ტყეზნელის ხეები ნამოექციათ და მიწა მოესწორებინათ. მდელზე მრავალი ხალხი შეყრილიყო, ელფურად მშვენი-ერნი, მწვანე და ყავისფერ სამოსში გამოწყობილნი, მოჭრილ ხეთა დახერხილ კუნძებზე ჩამომსხდარიყვნენ ფართო წრედ. წრის შუაგულში კოცონი ენთო, გარშემო ხეებზე კი ჩირალდნები მიემაგრებინათ. მაგრამ დამშუულ მგზავრთა გულისყურს სულ სხვა იპყრობდა, სულ სხვა ახარებდა თვალს: მდელზე შეყრილები ჭამდნენ, სვამდნენ და მხიარულად დამღეროდნენ.

ისე მომწუსხველი იყო შემწვარი ხორცის სუნი, რომ გნომები არც შეთანხ-მებულან, არც დაჰკითხვიან ერთმანეთს, ყველანი ერთად ლასლასით გაედევ-ნენ ამ სუნს განათებული წრისაკენ ერთადერთი აზრით პყრობილნი: ცოტა-ოდენი საჭმელი მაინც გამოეთხოვათ!

მაგრამ უეცრად, თითქოს ჯადოსნურმა ქარმა დაბერაო, სინათლეები ერთბაშად ჩაქრა. ერთმა ელფმა კოცონს ჩასცა ფეხი, ცეცხლი თვალის-მომჭრელ ნაპერწკლებად აიჭრა მალლა და გაქრა. ბილბო და გნომები უკუნ სიბნელეში ჩაიკარგნენ და დიდხანს ველარ იბოვეს ერთმანეთი. გზაბნეულნი აწყდებოდნენ წყვდიადში აქეთ-იქით, კუნძებს წამოდებულნი ძირს ცვიოდნენ, უწყალოდ, ბრაბა-ბრუხით ეხეთქებოდნენ ხეებს, თავდაუზოგავად გასძახოდ-ნენ და მოუხმობდნენ ერთმანეთს ისე, რომ, ალბათ, გარშემო ტყეში ყველა და ყველაფერი გამოალვიძეს. ბოლოს, როდესაც მოახერხეს თავშეყრა და ხელისცეცებით გადათვალეს ერთმანეთი, უკვე ყველას მხარი ქცეოდა და ველარავინ იტყოდა, რომელ მხარეს იყო ტყის ბილიკი. ამგვარად, ისინი უიმე-დოდ დაიბნენ ტყეში, გათენებამდე მაინც ვერაფრით გაიგნებდნენ გზას.

ისლა დარჩენოდათ, ღამისათევად მონყობილიყვნენ იქვე, სადაც შეი-კრიბნენ. ისიც ვერ გაბედეს, მიწაზე ჩამოყრილი ტოტები დაეძებნათ ცეცხლის დასანთებად, შიშობდნენ, კვლავ არ დავიფანტოთო. მაგრამ მშვიდად წოლა დიდხანს არ დასცალდათ. ბილბომ ის იყო ჩათვლიმა, რომ დორიმ, რომელსაც პირველს ხვდა წილად გუშაგად დგომა, ხმამალლა დაიჩურჩულა:

– აგერ, იქ ისევ ენთება სინათლეები, უფრო მეტადაც ციმციმებენ, ვიდრე წინათ.

ყველა ზეზე წამოიჭრა. მართლაც, ტყეში, არცთუ ძალიან შორს, კვლავ მრავლად ციმციმებდნენ ათინათები და კვლავ ცხადად ჩაესმათ სიცილი და მხიარული შეძახილებიც. გნომები და ბილბო ფეხაკრეფით, ერთ რიგად განყობილნი გაემართნენ სინათლეებისკენ, თითოეული წინ მიმავალის ზურგს

ეხებოდა ხელით. განათებულ ადგილს რომ მიუახლოვდნენ, თორინმა გააფრთხილა:

– ამჯერად უთავბოლოდ ნულარ გავცვივდებით წინ. საფარიდან ცხვირსაც არავინ გამოყოფს, სანამ მე არ გეტყვით. მათთან მოსალაპარაკებლად ჯერ მარტო მისტერ ბეგინსს გავვზავნი. ელფებს მისი არ შეეშინდებათ („და მე მათი?“ – გაიფიქრა ბილბომ) და, ვიმედოვნებ, ცუდს არაფერს მოსწევნ.

როდესაც განათებული წრის კიდეს მიაღწენ, მათ უცებ უბიძგეს ბილბოს სინათლისაკენ. იგი მანამდე შეიჭრა კოცონისა და ჩირალდნების თვალის-მომჭრელ სიკაშკაშეში, სანამ ბექდის წამოცმას მოახერხებდა. კვლავ ჩაქრა შუქები და სრული წყვდიადი ჩამონვა.

ადრე ხომ განვალდნენ, სანამ ერთად შეიყრებოდნენ, მაგრამ ამჯერად ერთმანეთის პოვნა ბევრად უფრო ძნელი საქმე გამოდგა. პობიტო კი სულაც ვერ იპოვეს. რამდენჯერაც არ დათვალეს ერთმანეთი, სულ ცამეტნი იყვნენ ხოლმე.

– ბილბო ბეგინს! პობიტო! წყულო პობიტო! პეი, ჯანდაბა შენს თავს, სადა ხარ? – დაუცხრომლად გაჰყვიროდნენ გნომები, მაგრამ პასუხი არსაიდან ისმოდა.

ის იყო, მისი პოვნის იმედი გადაეწურათ, რომ პობიტს სრულიად შემთხვევით გადააწყდა დორი. იგი, როგორც თავად ეგონა, მორს წამოედო სიბნელეში და წაიქცა, ხოლო ეს მორი მისტერ ბეგინსი აღმოჩნდა, რომელიც მოხერხებულად მოკუნტულიყო და ტკბილად ეძინა. დიდხანს, დიდხანს ანჯღრიეს იგი, სანამ მის გაღვიძებას მოახერხებდნენ, მერე კი ასე ვაი-ვაგლახით გაღვიძებული პობიტო უკმაყოფილოდ აბუზლუნდა:

– ისეთი კარგი სიზმრები მესიზმრებოდა, – ჩიოდა იგი, – საზეიმო, წვეული სადილები...

– ღმერთო მაღალო! ესეც ბომბურს დამსგავსებია, – შეიცხადეს გნომებმა, – ნულარ გვიყვებით სიზმრებს, მათში არაფერი ყრია, სიზმრის სადილებს ვერ გავინანილებთ.

– ამ სამხეცეთში უკეთესს მაინც ვერაფერს ვიშოვი, – ჩაიბურღლუნა პობიტმა, როდესაც დასაძინებლად ეწყობოდა გნომების გვერდით და შეეცადა, კვლავ სიზმრებში შებრუნებულიყო თავისი სადილების საძებრად.

მაგრამ იმდამინდელი ათინათები ამით არ დასრულებულა. მოგვიანებით, როდესაც ღამეს უკვე ხანი მოეთია, დარაჯად მდგომმა კილიმ კვლავ ყველა გააღვიდა და აუწყა:

– ეგერ, შორიახლოს ისევ შუქი კაშკაშებს. რალაც ჯადოქრობით ერთბაშად აინთო ურიცხვი კოცონი და ასობით ჩირალდანი. და თქვენც ხომ ჩაგვსმით სიმღერები, არფათა ჟღერა!

ისინი ცოტა ხანს კიდევ იწვნენ და ყურს უგდებდნენ, შემდეგ კი ივრძნეს, რომ არ შეეძლოთ, წინ აღსდგომოდნენ სურვილს, კიდევ ერთხელ მიახლოვდნენ სინათლეებს, კიდევ ერთხელ ეცადათ შემწეობის მოძებნა. კვლავ წამოდგნენ ზეზე, კვლავ შუქებისაკენ გაემართნენ და ამჯერად სავალალო შედეგიც იწვნიეს:

ლხინი, მათ რომ იხილეს, წინანდელზე უფრო ხალხმრავალი და თვალნარ-მტაციც კი იყო. უზრუნველ სტუმართა გრძელი რიგის თავში ტყის მეფე და-ბრძანებულიყო, ოქროსთმიან თავს ფოთლის გვირგვინი უმშვენებდა, სწორედ ისე, როგორც ბომბურის სიზმრების მეფეს. ხელიდან ხელში გადადიოდა სავსე თასები, აგიზგიზებული კოცონების აქეთ-იქიდან ელფები სასმურებს აწვდიდნენ ერთმანეთს, ზოგი არფას აუღერებდა და მრავალნი დამღეროდნენ. ელვარე თმებში უხვად ჩაებნიათ ყვავილები, საყვლოებსა და სარტყლებზე მწვანე და თეთრი თვლები უციმციმებდათ. სიხარულს გაენათებინა მათი მშვენიერი სახეები, სიხარულს შეეთხზა სიმღერები; ხმიერი, წკრიალა და საამო იყო მათი მღერა. და ამ ლხინში შეაბიჯა თორინმა.

ანაზდად ჩამოწოლილმა დუმილმა სიტყვა განყვიტა. ყველა სინათლე დაიშრიტა, კოცონები შავ კვამლად აიჭრა ცისკენ. გნომებს ფერფლმა და ნაცარმა დაუბნელა თვალები და ცოტა ხანში ტყის სიჩუმე კვლავ მათმა ყვირილმა და გადაძახილებმა აავსო.

მერე კი ბილბო გარშემო დარბოდა უსასრულო წრეებზე, წრეებზე (როგორც თავად ეჩვენებოდა) და ყვიროდა და ყვიროდა:

– დორი, ნორი, ორი, ოინ, გლოინ, ფილი, კილი, ბომბურ, ბიფურ, ბოფურ, დვალინ, ბალინ, თორინ ოუკენშილდ!

ხოლო ამასობაში მისი თანამგზავრები, რომელთაც ბილბო ვერც ხედავდა და ვერც ხელისცეცებით პოულობდა, გარშემოვე დარბოდნენ და პობიტოვით გაჰყვიროდნენ (ოლონდ, მათ ძახილში ზოგჯერ ბილბოს სახელიც გაისმოდა). მათი ძახილი თანდათან დაშორდა, დაშორდა პობიტს, შემდეგ თითქოსდა მშველელსაც მოუხმობდა მათი მისუსტებული ხმები სადღაც შორიდან... შემდეგ ღამეულ ტყეში ყოველგვარი ხმიანობა მიჩუმდა და ბილბო მარტო დარჩა სრულ წყვდიადსა და მდუმარებაში.

ამაზე უფრო შემზარავი წუთი პობიტს ცოტა თუ ახსოვდა. და მაინც, მან სწრაფად მოისაზრა, დილამდე, სანამ ცოტათი მაინც არ განათდება, სჯობს, არაფერი მოვიმოქმედო. სიბნელეში უგზო-უკვლოდ სახეტილოდ წასვლა სულ ტყუილად დაქანცავდა, ძალის აღსადგენი საუზმის იმედი კი არა ჰქონდა. პოდა, ჩამოჯდა პობიტო მინაზე, ზურგით ხეს მიეყრდნო და კიდევ ერთხელ დარდით მოიგონა თავისი ტკბილი და შორეული პობიტის სორო მისი

შესანიშნავი საკუჭნაოებით. შაშხსა და კვერცხებზე, შემწვარ პურსა და კარაქზე ფიქრებს მიცემული ბილბო ანაზღად რაღაცის შეხებამ გამოაფხიზლა. მარცხენა ხელზე მაგარი და ნებიო თოკის მსგავსი რამ გადაეხედა და თავდასახსნელად გაფართხალბულმა პოზიტიმა იგრძნო, რომ ფეხებზეც იმგვარივე ბანრები შემოვლანდვოდა, ამიტომაც იყო, რომ ზეზე წამომხტარი კვლავ მიწაზე გადაიქცა.

და მაშინ ბილბოს ზურგს ამოფარებული ვეება ობობა, რომელიც საქმიანად კოჭავდა პოზიტს, სანამ იგი თვლემდა, წინ გამოიჭრა და მსხვერპლს შეუტია. პოზიტი სიბნელეში მხოლოდ მის თვალებს ხედავდა, მაგრამ გრძნობდა ბენვა თათების შეხებას, როდესაც ობობა ცდილობდა, თავისი საზიზღარი ძაფები შემოეხეია საკბილოსათვის. საბედნიეროდ, ბილბო დროულად გამოფხიზლდა: კიდევ ცოტაც და, იგი თითსაც ვერ გაატოკებდა. ახლაც მხოლოდ თავგანწირული ბრძოლით შეძლო თავის გამოსხნა. ობობა ლამობდა, ბოლოს და ბოლოს დაეგესლა და ამგვარად დაეოკებინა მსხვერპლი – ასე იქცევიან პატარა ობობებიც ბუხებზე ნადირობისას – პოზიტი კი შიშველი ხელებით ცდილობდა ამ საშინელი ქმნილების მოგერიებას, სანამ თავისი მახვილი არ გაახსენდა და არ იშიშვლა იგი. ახლა კი იკადრა ობობამ უკან გადახტომა, მაგრამ ბილბომ დრო იხელთა და ფეხები მოკვეთა. ახლა მას დასდგომოდა შეტევის ჟამი – ობობა აშკარად არ იყო ჩვეული აქეთურ მხარეში აგრერიგად ბასრნესტრიან საკბილოსთან შეხვედრას, თორემ უფრო ადრე გაიქცეოდა. სანამ იგი დამალვას მოახერხებდა, ბილბო მიეჭრა და მახვილი თვალეში აძგერა. ობობა ცოფიანივით მოჰყვა ხტომას და ცეკვას, ტლინკებს ყრიდა საზარელი ძიგძიგით, სანამ ბილბომ მეორე დარტყმით ბოლო არ მოუღო. შემდეგ კი პოზიტი თავადაც მიწაზე დაეცა და კარგა ხნით დაკარგა გონი.

გონს რომ მოვიდა, მის გარშემო უკვე ჩვეულად ცრიატი, ბინდიანი ტყის დღე ბუუტავდა, იქვე ეგდო მკვდარი ობობა, ელფური სატევარის პირი კი შავად გასვრილიყო. გოლიათი ობობას მოკვლამ, იმან, რომ სულ მარტო, თავისით გაუმკლავდა მტერს, ჯადოქრის, გნომების ან ვისიც გინდა დახმარების გარეშე, სულ გამოცვალა მისტერ ბეგინსი. როდესაც მახვილი ბალახებს შეანშინდა და კვლავ ქარქაშში ჩააგო, მან თავი სულ სხვა კაცად იგრძნო. ახლა თითქოს ბევრად უფრო მრისხანე და უშიშარი გახლდათ, თუმც მუცელი კვლავინდებურად ცარიელი ჰქონდა.

– დღეიდან სახელს დაგარქმევ, – მიმართა მან მახვილს, – ამიერიდან შენთვის ნესტარი მიწოდებია.

შემდეგ კი ჩამოჯდა, რათა უკეთ მოეფიქრებინა, როგორ მოქცეულიყო. ტყე ავისმომასწავებლად დუმდა, მაგრამ ბილბო, ცხადია, მაინც უნდა წასულიყო მეგობრების საძებრად. ისინი, საბედნიეროდ, არცთუ შორს უნდა ყოფილიყვნენ,

ნენ, თუკი ელფებს (ან მათზე უარეს ქმნილებებს) არ წაესხათ ტყვეებად. ბილბო გრძნობდა, ამ ტყეში ყვირილის ატეხვა უზიფათო საქმე არ არისო, ამიტომ დიდხანს იდგა ჩუმად და ფიქრობდა, ნეტავ რომელ მხარეს მოვიტოვეთ ბილიკი და საით უნდა წავიდე ჯერ, გნომები რომ ვიპოვო.

– ო, რად არ გავიხსენეთ ბეორნის რჩევა, ან ჯადოქრის დანაბარები! – ჩიოდა იგი, – მაშინ ჩვენ ამ დღეში არ ჩავცვივდებოდით. ჩვენო! ნეტავ, მართლაც შეიძლებოდა, ვთქვა „ჩვენო“. სულ მარტო ყოფნა საშინელებაა!

ბოლოს, რამდენადაც შეეძლო, სწორად ივარაუდა, თუ ღამით რომელი მხრიდან მოისმოდა გნომების სასონარკვეთილი ხმოვა და ილბლად (პოზიტი ილბლის გვარიანი წილით დაბადებულიყო) დაახლოებით კიდეც გამოიცნო. შემდეგ კი მარჯვენად და უჩუმრად გაუყვა არჩეულ გზას. მე უკვე გითხარით, რომ პოზიტები მიპარვით სიარულში მარჯვენი არიან, მით უფრო ტყელრეში. თანაც, სანამ გზას გაუდგებოდა, ბილბომ ბეჭედი წამოიცვია თითზე. ამიტომ იყო, რომ ობობებმა იგი ვერ დაინახეს და ვერც მისი ფეხის ხმა გაიგონეს.

იგი ჩუმად მიიპარებოდა, სანამ მალლა, ტოტებში მუქი შავი ჩრდილი არ შენიშნა, ამ ბნელი ტყისათვისაც კი ზედმეტად შავი, თითქოს უკუნი შუალამის ნაფლეთი გაუფანტავი დარჩენილა და ტოტებში გახიზულაო. ახლოს მისულმა კი გაარჩია, რომ ეს აბლაბუდები ეკიდა ხეებზე, ქსელი ქსელს ებმოდა და ერთმანეთში იხლართებოდა. და უცებ მან დაინახა ვეებერთელა საზარელი ობობებიც, მის თავსზემოთ ტოტებზე რომ ჩამომსხდარიყვნენ. ბილბოს ბეჭედი ეკეთა, მაგრამ მაინც შიშით აცახცახდა, ვაითუ დამიჭირონო. ხეს ამოფარებული ერთხანს მათ საშინელ ხროვას უთვალთვალედა და უცებ ტყის მდუმარებასა და ბინდში ამ ამაზრზენ ქმნილებათა საუბარი გაიგონა. ობობების ხმა განვრილებულ ჭრაჭუნსა თუ სტვენას ჩამოჰგავდა, მაგრამ ბილბოს მათი საუბრიდან საკმაოდ ბევრი სიტყვა ცხადად ჩაესმოდა. ისინი გნომებზე ლაპარაკობდნენ!

– მაგარმა ბრძოლამ მოგვინია, მაგრამ კი ღირდა, – ამბობდა ერთი, – გარედან საზიზღარი სქელი ტყავები აკრავთ, მაგრამ, ჩამო ნიძლევი, თუ შიგნით გემრიელი წვენები არ ქონდეთ!

– ხო, ცოტა ეკიდონ და მერე ნახე, რა საჭმელი იყოს! – დაეთანხმა მეორე.

– ძაან დიდხანსაც არ გააჩეროთ, – ჩაერიო საუბარში მესამე, – ისედაც ნაიმჭლევებენ, ბოლო დროს, ეტყობა, ცუდად აჭმევდნენ.

– დახოცეთ-მეთქი, გუუბნებით, – წაისისინა მეოთხემ, – ახლა დახოცეთ და მერე მკვდრები ეკიდონ.

– გუუბნები, მკვდრებიანთქო, – შეედავა პირველი.

– არაფერი შეგეშალოს. ახლა დავინახე, ერთი როგორ ფაფხურობდა,

გათიშულები იყვნენ და ეხლა აზრზე მოდიან. აი, განახე.

გაბერილმა ობობამ სწრაფად გაიბრინა გაჭიმულ ბაგირზე და აცოცდა მალალ ტოტზე, რომლიდანაც ერთ რიგად გაკიდული თორმეტი გადაკოჭილი ხვეულა ჩამოკონწიალებულიყო. ბილბო შეძრწუნდა – მან ახლალა შენიშნა ეს ჩრდილში მოტორტმანე ფუთები, რომელთაგან ზოგს ზემოდან ამოჩრილი გნომის წულა ამკობდა, აქა-იქ კი ან ცხვირის ბოლო მოჩანდა, ან წვერის ბუნუნები, ზოგან კი ფერადი ჩაჩების კიდევები გამოყოფილიყო.

ობობა ყველაზე მსხვილ ფუთას მიუახლოვდა – „თავს დავდებ, რომ ბომ-ბურია, სანყალი“, – გაიფიქრა ბილბომ – და მაგრად უჩქმიტა აბლაბუდებიდან გამოჩრილ ცხვირის წვერზე. გაისმა მოგუდული შეყვირება, გარეთ გადმო-კიდებული ფეხი მალლა აიჭრა და ობობას მწარე, აუცდენელი წიხლი ჩააზილა. გააფთრებული ობობა ბრაგვანით ჩავარდა ტოტიდან, მაგრამ მოასწრო, საკუთარ ძაფს ჩამოჰკიდებოდა.

დანარჩენები ახორხოცდნენ.

– სწორი იყავი, სწორი! – გაიძახოდნენ ისინი, – საჭმელი ცოცხალია და იწიხლება!

– მალე აღარ იქნება! – ასისინდა გაჯავრებული ობობა და უკან, ტოტისკენ იწყო აცოცება.

ბილბო მიხვდა, მოქმედების ჟამი დამდგარაო. მაგრამ ამ საზიზღარ ნადირებს ხმლით ვერ შესწვდებოდა, სასროლი კი ხელთ არაფერი ჰქონდა. მან მიიხედ-მოიხედა და დაინახა, რომ იქვე, ახლოს, დამშრალი ნაკადულის პატარა კალაპოტში ბლომად ეყარა სიპი ქვეები. ბილბო ქვის სროლის ოსტატი გახლ-დათ და სულ მალე იპოვა მშვენიერი კვერცხა ქვა, გლუვი და მოხერხებულად დასაჭერი. ბიჭობისას იგი ისეთი განთქმული ქვასროლია იყო, რომ ბაჭიები, ციყვები და ჩიტებიც კი ელვის სისწრაფით იფანტებოდნენ აქეთ-იქით, როგორც კი იგი ქვას დასწვდებოდა ასალებად. და შემდეგ, უკვე დიდობაშიც, იგი სიამოვნებით და დიდხნობით თამაშობდა ხოლმე სერსოს სროლას, კეტის ტყორცნას, კეგლს და სხვა ამგვარ წყნარ თამაშებს, სადაც კარგი დამიზნებისა და სროლის ცოდნა იყო საჭირო. დიახ, ჰობიტმა კვამლის რგოლების ბოლების, გამოცანობანასა და კერძების მზადების გარდა სხვაც ბევრი რამ იცოდა, რის მოსათხრობადაც ვერ მოვიცალე და არც ახლა მრჩება დრო.

სანამ ბილბო ქვეებს კრეფდა, ობობამ ბომბურამდე მიაღწია და სულ მალე სიცოცხლესაც გამოასალმებდა. და ბილბომ სტყორცნა. ქვა ობობას მაგრად მოხვდა თავში, იგი გრძნობადაკარგული გადმოვარდა ხიდან და ფეხებშემო-კეცილი მინას დაებერტყა.

მეორე ქვა ზუზუნით გაიჭრა ფართო ქსელში, სხივები დაუნყვიტა და

მძლავრი დარტყმით მის შუაში მჯდარი დიდი ობობა უსულოდ დასცა. ჯოგში დიდი ალიაქოთი ატყდა და, უნდა გითხრათ, რომ ობობებს გნომები, ცოტა არ იყოს, კიდევაც გადაავიწყდათ. ისინი ბილბოს ვერ ხედავდნენ, მაგრამ კარგად შენიშნეს, თუ საიდან მოზუზუნებდა გამოსროლილი ქვეები. ობობები ტოტიდან ტოტზე ქანაობით გამოიქცნენ ბილბოსკენ, თან ყოველმხრივ გრძელ ძაფებს ყრიდნენ, სანამ გარშემო ჰაერი დარხეული წებია მახეებით არ აივსო.

ბილბო ამასობაში სწრაფად გასხლტა, ადგილი შეიცვალა. მას გადაეწყვიტა, გამძვინვარებული ობობები შორს და შორს გაეტყუებინა და, თუკი შეძლებდა, მოეცილებინა გნომებისათვის. საამისოდ მდეურებს ცნობისნადილი, ბრაზი და აღზნება არ უნდა განელებოდათ. როდესაც იმ ადგილას, სადაც ადრე ბილბო იდგა, ორმოცდაათიოდე ობობა შეიყარა, ჰობიტი კვლავ ქვეებით გაუმას-პინძლდა მათაც და მათ უკან დარჩენილებსაც. შემდეგ ხეებს შორის აცეკვდა და სიმღერას მოჰყვა, რათა ობობები უფრო გაეხელებინა, უკან რომ გაჰკიდე-ბოდნენ, და რათა გნომებსაც შეეტყოთ მისი გამოჩენა:

ბებერი ობობა ტრიალებს ხეზე!
მახინჯი ობობა უჩემოდ ვერ ძლებს!
გაჩერდი, მსუქანო,
ეგება, ვუგანო!
ხომ არ დაიღალე? თუ კიდევ მეძებ?

ბებერი უტვინო მსუქანი ტანით,
დამეძებს ჩერჩეტი რამდენი ხანი!
მრგვალი და ბენტერა
დაბლა დაებერტყა,
მაინც ვერ დამიჭერს, სქელუა არის!

იქნებ, სიმღერა დიდი ვერაფერიშვილი გამოუვიდა, მაგრამ არ უნდა დაგავიწყდეთ, რომ ბილბო იქვე, ხელდახელ თხზავდა სიტყვებს, გარემოება კი საამისოდ სწორედ რომ შეუფერებელი გახლდათ. ასეა თუ ისე, ჰობიტმა მიზანს მიაღწია: იგი მღეროდა, ქვეებს ისროდა და ფეხებს აბაკუნებდა და თით-ქმის ყველა ობობა უკან აიძევნა. მდევართაგან ზოგი მინაზე ჩამოხტა, ზოგი კი ტოტებზე მირბოდა, ხიდან ხეზე ხტომით მიიწევდნენ ჰობიტისაკენ, სხვანი კი საზიზღარი ბაგირებით ქსელავდნენ ხეთა შორის დარჩენილ ბნელ სივრცეებს. საზარლად განრისხებულმა ობობებმა ბევრად უფრო სწრაფად გამოიცივნეს ბილბოს ადგილსამყოფელი, ვიდრე ჰობიტი მოელოდა – ქვეების სეტყვა ხომ ახელებდათ და, ესეც რომ არა, არცერთ ობობას არ უყვარს „სქელუას“ რომ

ეძახიან, ხოლო „ბენტერას“ თუ უწოდებთ, ხომ ყველა გაბრაზდება!

ბილბომ კვლავ გაირბინა და ადგილი შეიცვალა, მაგრამ ობობები უკვე ყოველმხრივ მოსდებოდნენ მათი საცხოვრებელი მდელის კიდეებს და გამალებით ქსელავდნენ ვეება აბლაბუდებს ხეებს შორის. ისინი აპირებდნენ, პობიტის გარშემო გაუვალი, მტკიცე ღობე მოექსოვათ. დაგეშილი, მქსელავი მწერებით გარშემორტყმულმა ბილბომ მხნეობა მოიკრიბა და კვლავ ამღერდა:

გიჟს და ზარმაცს, ალბათ,
ბადე ჩემთვის დასჭირდა,
გემრიელი ლუკმა ვარ და
მე დამეძებს ნამდვილად!

მე აქა ვარ, ციცქნა ბუზი,
ზარმაცებო, სქელეზო!
ვერ დამიჭერთ ბადე-ქსელში,
რაც არ უნდა მეძებოთ!

დაამღერა, მობრუნდა და დაინახა, რომ ორ მაღალ ხეს შორის დარჩენილ უკანასკნელ გასასვლელსაც ქსელი ჩამოჰფარებოდა, მაგრამ, საბედნიეროდ, ეს არ იყო ნამდვილი, მტკიცე ქსელი, ხიდან ხემდე მხოლოდ ორმაგი გრძელი ნართები გაეჭიმათ ნაჩქარევად. ბილბომ თავისი პატარა სატევარი იშიშვლა, ბაგირები დაკვეთა და კვლავ სიმღერით გაიქცა მდელიდან.

ობობებმა თვალი მოჰკრეს მახვილს და, თუმცა ვერ მიხვდნენ, რა იყო იგი, მაინც უამრავი ვეება მწერი ჯგროვდნენ გაქცეულ პობიტს. ზოგი მინაზე მირბოდა, ზოგიც ტოტებს მიუყვებოდა, გავეშებულები და გაცოფებულნი განლობილ ფეხებს მიაშმაშურებდნენ, სატაც და სართავ მარნუხებს მიატაკებდნენ, თვალეებს მიაფეთებდნენ. ბილბო ტყეში გარბოდა, იმდენად დაშორდა ობობების მინდორს, რამდენადაც გაბედა, უკან გაიყოლა განრისხებულ მწერთა ხროვა, შემდეგ კი თავივით ჩუმად გამოიპარა უკან.

მან იცოდა, რომ დრო ცოტალა რჩებოდა: იმედგაცრუებული და დაბოლმისი ობობები მალევე მობრუნდებოდნენ უკან. ბილბოს მანამდე მეგობრების დახსნა უნდა მოესწრო. ყველაზე უფრო საძნელო გამოდგა მაღლა აცოცება იმ ნაგრძელეული ტოტისაკენ, რომელზედაც ფუთები ქანაობდნენ. პობიტი, ალბათ, ვერც მოახერხებდა ამას, რომელიღაც ობობას ხიდან ჩამოკონწიალებული ბაგირი რომ არ დარჩენოდა. ბილბოს ხელისგულებზე ეკვროდა ბაგირი, ჩხვლეტდა და სუსხავდა, მაგრამ პობიტი მისი დახმარებით მაინც აცოცდა ტოტამდე – და ბებერ, ზანტ და გაბერილ ობობას გადააწყდა,

რომელიც ტყვეთა სადარაჯოდ დარჩენილიყო და ახლა საქმიანად ჩქმეტდა საკბილოს, რომ გამოერყვია, რომელი იყო ყველაზე უფრო წვნიანი და ხორციანი. გუნებაში სხვების დაბრუნებამდე ქეიფის დაწყებასაც განიზრახავდა, მაგრამ მისტერ ბეგინსს ძალიან ეჩქარებოდა, ამიტომ, სანამ ობობა გაარკვევდა, თუ რა ხდებოდა, თავისი ნესტარი აგემა და უსულოდ ჩამოაგორა ხიდან.

ამის შემდეგ ბილბოს პირველივე ხელთ მოხვედრილი გნომი უნდა გამოეთავისუფლებინა. როგორ მოქცეულიყო? თოკი რომ გადაეჭრა, ის სანყალი გვარიანი სიმალლიდან დაასკდებოდა მინას. პობიტი ტოტს გაუყვია და მნიფე ნაყოფებივით აქანავებულ გნომთაგან პირველს მიაღწია.

– ან ფილია, ან კილი, – გაიფიქრა მან, ფუთის თავზე გამოჩრილ ლურჯი ჩაჩის წვერს რომ ჰკიდა თვალი. – უფრო ფილის ჰგავს, – დაუმატა, როდესაც დახვეული ძაფებიდან გამოყოფილი გრძელი ცხვირის ბოლოც დაინახა. ტოტიდან გადაკიდებულმა როგორღაც მოახერხა მჭიდროდ დახვეული, მტკიცე და ნებირა ძაფების გადაჭრა და თითქმის მთლიანად გამოაჩინა აფართხალეული და ნამდვილად ფილი. ბილბოს სიცილიც კი აუტყდა, როდესაც შეხედა, როგორ უხტოდა გაშეშებული ხელ-ფეხი ილღიებში ამოდებულ ქსელზე ჩამოკონწიალებულ გნომს, თითქოს მავთულებით აცეკვებული სასაცილო ტიკინააო.

ფილი დიდის ვაი-ვაგლახით აცოცდა ტოტზე და მაშინვე მოინადინა, პობიტს დახმარებოდა, თუმცა თავად მთლად დაესუსტებინა ობობას შხამს. არც ის დაგავიწყდეთ, რომ მთელი დღე და გასული ღამის დიდი ნაწილი ხეზე ეკიდა, ძაფზე ბრუნავდა და გაჭირვებით სუნთქავდა მხოლოდ ცხვირით. შემდგომ მას უამრავი დრო დასჭირდა, წარბ-წამწამიდან საზიზღარი ქსელის ნაფლეთები რომ მოეშორებინა, ხოლო წვერის გამოსუფთავება ვერც მოახერხა და იძულებული გახდა, გვარიანად შეეკვეცა იგი. მაშინ კი ბილბო და ფილი დაუყოვნებლივ შეუდგნენ გნომების ერთიმეორის მიყოლებით ამოზიდვას ტოტზე და მათ სათითაოდ გამოხსნას. არცერთი მათგანი ფილიზე უკეთეს დღეში არ იყო, ხოლო ბევრი მასზე მეტადაც მისუსტებულიყო, რადგან ობობებს ზოგი უფრო მეტად მოენამლათ, ზოგი კი, მჭიდროდ შეფუთულ-შექსელილი, ღამის დაეხრჩო უჰაერობას (როგორც ხედავთ, გრძელი ცხვირი ზოგჯერ ძალიან გამოსადეგი რამ არის).

მათ სათითაოდ გაათავისუფლეს კილი, ბიფური, ბოფური, დორი და ნორი. საბრალო ბომბური ისე იყო მისავათებული – რაკი ყველაზე მსუქანი იყო, მას გაუთავებლად ჩქმეტდნენ და სინჯავდნენ – რომ ტოტიდან გადმოგორდა და მინას დაებერტყა. საბედნიეროდ, ფოთლების გროვაში ჩავარდა და არც წამომდგარა, იქვე ინვა ძალაგამოცლილი. მაგრამ იმ დროისათვის, როდესაც წინანდელზე უფრო მეტადაც გამძვინვარებულმა ობობებმა უკან დაბრუნება იწყეს, ტოტის ბოლოში ჯერ კიდევ ეკიდა ხუთი გნომი.

ბილბო დაუყოვნებლივ გაცოცდა ტოტის ძირისაკენ და ხეს ამოყოლილი ობობები უკანვე ჩაყარა. როდესაც ფილის ათავისუფლებდა, ბილბომ მოიხსნა ბეჭედი და დაავიწყდა, ისევ გაეკეთებინა. ამიტომაც ობობები ერთხმად მოჰყვნენ ჩიფჩიფსა და სისინს:

– ახლა ხომ გხედავთ, პატარა ბინძურო არსებავ! შენც შეგჭამთ, შენს ძვალს და ტყავს კი ხეზე დაკიდულს დავტოვებთ! უჰ! ეს მაგას აქვს, არა, ნესტარი? მაინც ჩავიგდებთ ხელში და ერთი-ორი დღით თავდაღმა ჩამოგკიდებთ!

ამასობაში კი გნომები შეკოჭილ თანამოძმეებს ათავისუფლებდნენ და დანებით გამალებით კვეთდნენ ერთმანეთზე დახვეულ ძაფებს. სულ მალე ყველას გამოხსნიდნენ, თუმცა არავინ იცოდა, შემდეგ რაღა მოხდებოდა. წინა ლამით ობობებმა დიდი წვალეების გარეშე შეიპყრეს ისინი, მაგრამ მაშინ ბნელოდა და თავდასხმაც მოულოდნელი იყო. ამჯერად კი გნომები, უეჭველია, ცხარე ბრძოლით შეებმოდნენ მტერს.

უცებ ბილბომ შენიშნა, რომ რამდენიმე ობობა ძირს დაგდებულ ბომბურს შემოხვეოდა, ხელახლა შეეკოჭათ და სადღაც მიათრევდნენ. პოპიტმა დაიყვირა და გააღმასებული მახვილით ეძგერა ობობებს, გზას რომ უღობავდნენ. მათ სწრაფად უგანეს, ბილბომ ხიდან იწყო ჩამოცოცება, სიჩქარით ჩამოვარდა და პირდაპირ ბომბურს გარშემო მოქუჩებულ ჯგროში ჩავარდა. ობობებს ჯერაც არსად ეგემათ ბილბოს მოკლე სატევარივით ბასრი ნესტარი. ხმალი დაულალავად დაქროდა მათ შორის და ალტაცებით კამკამებდა უტყუარი ძგერებისას. ნახევარი დუჟინი მაინც გამოასალმა სიცოცხლეს, სანამ ყველა არ გაიფანტა და ბომბური ბილბოს არ დაუტოვეს.

– ჩამოდი! დაბლა ჩამოდი! – ასძახა მან გნომებს, – ნუ სხედხართ ხეზე, თორემ ბადეებში გაგხვევენ! – გაიძახოდა იგი, რადგანაც დაინახა, როგორ დაეხუნძლათ მახლობელი ხეები ობობებს და ახლა გნომების თავსხემოთ განვდილ ტოტებზე მიცოცავდნენ.

დაბლა ჩამოცოცდნენ, ჩამოხტნენ, ჩამოცვივდნენ გნომები, თერთმეტივე ერთად მოქუჩადა ხის ძირას. თითქმის ყველას მუხლები ეკეცებოდა, ძლივსღა იდგნენ ფეხზე. მეთორმეტეც ბომბური იყო, მას აქეთ-იქიდან მხარში შესდგომოდნენ ბიძაშვილი ბიფური და ღვიძლი ძმა ბოფური. მათ გარშემო ბილბო დავლურს უვლიდა და თავის ნესტარს იქნევდა, აქეთ-იქიდან, შორიახლოს და თავსხემოდან კი ასობით და ასობით ობობა საზარელი თვალებით ამტერდებოდა ტყვეობიდან თავდახსნილებს. გადარჩენის იმედი თითქოს აღარც იყო.

შემდეგ ბრძოლაც დაიწყო. გნომთაგან ზოგს დანა აღმოაჩნდა, ზოგმა ჯოხი მოიმარჯვა, ქვების აკრეფა კი ყველას შეეძლო. ბილბოსაც ხელთ ეპყრა ელფური სატევარი. კვლავ და კვლავ უკუაქცევდნენ მეგობრები ობობათა შემოტევას, მრავალიც დახოცეს, მაგრამ ამგვარად დიდხანს ვეღარ გაგრძელ-

დებოდა. ბილბო ცოტას განყდა არ გაკოჭეს, გნომთაგან მხოლოდ ოთხიღა იდგა ფეხზე მყარად და მათ სულ მალე, ალბათ დაქანცული ბუჩებივით შეიპყრობდნენ მტაცებლები. გარშემო ობობებმა კვლავ იწყეს ხიდან ხემდე მტკიცე ქსელის გაბმა.

და ბილბო მიხვდა – სხვა გზა აღარ იყო, გნომებისათვის ბეჭდის საიდუმლოება უნდა გაემხილა. სულ არ უნდოდა ამის გაკეთება, მაგრამ სხვას ვერაფერს გახდებოდა.

– მე ახლა გავქრები, – თქვა მან, – და ობობებს გავიტყუებ, თუკი შევძლებ. თქვენ კი ერთად იყავით და სანინაალმდეგო მხარეს გაეშურეთ – აი, იქით, მარცხნივ თუ გაემართებით, დახლოებით იმ ადგილას გახვალთ, სადაც უკანასკნელად დავინახეთ ელფთა ჩირალდნები.

ძნელი იყო, რამე შეგეგნებინებინა გნომთა გაბრუებული თავებისათვის იმ ყვირილში, ჯოხების ქნევასა და ქვების ზუზუნში, მაგრამ ბილბო მიხვდა, რომ დაყოვნება აღარ შეიძლებოდა – ობობებმა კიდევ უფრო შეამჭიდროვეს რკალი მათ გარშემო. მან ანაზდად წამოიწვა ბეჭედი და გაოგნებულ გნომთა თვალწინ გაუჩინარდა.

მალე სიმლერა „სქელოებსა“ და „ბენტერებზე“ კვლავ გაისმა ხეებს შორის გნომებისაგან მარჯვნივ, მდელის განაპირას. ამან ობობები სულ გააცეცხლა, ზოგიერთმა გნომებს თავი ანება და ხმის მიმართულებით გაიქცა – ბილბოს სიმლერით ისე გაბრაზდნენ, რომ გონი დაკარგეს. შემდეგ ბალინმა, რომელიც სხვებზე უკეთ მიუხვდა ბილბოს ჩანაფიქრს, გნომთა შეტევას უთავა: მათ ობობებს ქვების წვიმა დაუშინეს, ნელ-ნელა, ნელ-ნელა წინ წაიწიეს და შეძლეს, შეტევის რკალი გაერღვიათ. სწორედ ამ დროს მათ უკან ანაზდად მიჩუმდა ყვირილი და სიმლერა.

გნომებმა გზა განაგრძეს, თან იმედს არ კარგავდნენ, ბილბო უვნებელი იქნება, მტრები ვერ დაიჭერდნენო. ისე იყვნენ დაღლილები, რომ სწრაფად ვერ გასცლოდნენ ბრძოლის ადგილს, ძლივს მიჩლახუნებდნენ კოჭლობითა და ბარბაცით, თუმცა უკან ფეხდაფეხ მისდევდნენ ობობები. ხშირ-ხშირად უწევდათ შემობრუნება და წამოწეულ მხეცთა მოგერიება. რამდენიმე ობობა უკვე მახლობელ ხეებზე აცოცებულყო და დაბლა ისროდა გრძელ ნებია ძაფებს.

გნომები კვლავ შავ დღეში ჩაცვივდნენ, მაგრამ უცებ საიდანლაც ბილბო მოეწვინათ და გაოცებულ ობობებს მოულოდნელად შეუტია გვერდიდან.

– გასწით, გასწით! – შესძახა მან – ამათ მე დავნესტრავ!

და მან დანაპირები შეასრულა. იგი წინ და უკან მიმოქროდა, აბლაბუდას ქრიდა, წინ წამოწვდილ ფეხებს კვეთდა და მახვილს აძგერებდა გაბერილ სხეულებს, თუკი მტერი ძლიერ მიუახლოვდებოდა. ობობები ბოლმით იბერებოდნენ, დუჟმორეულნი ჩიფჩიფებდნენ და საშინელი სისინით იწყევლებოდ-

ნენ, მაგრამ მათ შიშის ზარს სცემდა ბილბოს ნესტარი, ამიტომაც ახლოდან შეტევას ვერ ბედავდნენ და, რამდენიც არ უნდა ეწყევლათ, ნადავლი ნელ-ნელა, მაგრამ შეუჩერებლად შორდებოდათ. ჰობიტს ეჩვენებოდა, უკვე მრავალი საათია, რაც ამ საზარელ ბრძოლაში ჩაეხვეო. და ბოლოს, როდესაც იგრძნო, რომ ხელი აღარ ემორჩილებოდა და მახვილს უკვე ერთხელაც ველარ აღმართავდა, ობობებმა მოულოდნელად თავი ანებეს დევნას და იმედგაცრუებული თავიანთი ბნელი მდელოსაკენ გაიძურნნენ.

გნომებმა მერეღა შენიშნეს, რომ იმ ადგილას გამოსულიყვნენ, სადაც ადრე ელფებს ნთებოდათ ჩირალდნები. ისინი დანამდვილებით ვერ იტყოდნენ, წინა ღამით სწორედ აქ შეხვდნენ ელფებს თუ არა, მაგრამ ის კი იგრძნეს, რომ გარშემო თითქოს რაღაც კეთილი ჯადო შეყოვნებულიყო, რაც ობობებს არ ეჭაჸნიკათ. აქ ტყის რუხ ბინდს მომწვანო შუქი გამოერეოდა, ხეთა ტოტები ნაკლებად მსხვილი და შიშისმგვრელი ჩანდა და მათ შეეძლოთ, დაესვენათ და სული მოეთქვათ.

ასე იწვნენ ერთხანს, აქოშინებულები და ძალაგამოცლილნი. მაგრამ ძალიან მალე გნომებმა თავი წამოყვეს და უამრავი კითხვით მისდგნენ ჰობიტს. მათ უეჭველად სჭირდებოდათ, დანვრილებით გამოერევიათ ბილბოს გაუჩინარების ამბები და სანამ ჰობიტი ყვებოდა, როგორ იპოვა ბეჭედი გობლინთა ბნელ გვირაბებში, საკუთარი გასაჭირიც კი გადაავიწყდათ. ბალინმა მოითხოვა, რომ ბილბოს თავიდან ბოლომდე მოეყოლა გოლუმთან შეხვედრის ამბავი, გამოცანებიც და ყველაფერი, ყველაფერი ხელახლა მოეთხრო, ოღონდ ისე, რომ ბეჭედი აღარ გამოეტოვებინა. მაგრამ მალე სინათლე მიიღია და შეკითხვებიც სხვანაირი გახდა. რა ადგილას იმყოფებოდნენ, საითკენ იყო მათი ბილიკი, სად შეიძლებოდა რაიმე საჭმლის შოვნა, ან ახლა რის გაკეთებას აპირებდნენ? კვლავ და კვლავ გაისმოდა კითხვები და თითქოს ყველა პატარა ბილბოსაგან მოელოდა პასუხს. როგორც ხედავთ, გნომებმა სულ სხვა თვალთ შეხედეს მისტერ ბეგინსს და თანდათან უალრესი პატივისცემით განიმსჭვალნენ მისადმი (როგორც გენდალფი უქადდათ). აღარავინ ბუზლუნებდა ბილბოზე, არამედ ყველა მოელოდა, რომ ჰობიტი რაღაც საოცარ გეგმას მოიფიქრებდა მათთვის და გასაჭირიდან იხსნიდათ. იმასაც კარგად ხვდებოდნენ, რომ ბილბო რომ არა, უეჭველ სიკვდილს ვერ გადაურჩებოდნენ და ხშირ-ხშირ მადლობას სწირავდნენ ხსნისათვის. ზოგიერთი წამოდგა და მიწამდეც კი მოიდრიკა მის წინაშე, თუმც ამგვარი გარჯისაგან მუხლი ეკვეთებოდათ და კარგა ხანს ველარ დგებოდნენ ფეხზე. იმის შეტყობამ, თუ როგორ ახერხებდა ბილბო გაუჩინარებას, სრულიად არ დაამცირა გნომთა თვალში მათი მპარავი – მათ ირწმუნეს, რომ ჰობიტს გონებაც უჭრიდა, ილბალიც სწყალობდა და თანაც ჯადოსნური ბეჭედი ჰქონდა. ხოლო ეს სამივე –

ყრიად სასარგებლო ქონებაა. იმდენი აქეს და ადიდეს ბილბო, რომ მან თავი ღამის მართლაც თავგადასავლების მამაც მაძიებლად იგრძნო, თუმც სიმა-საცე ბევრად შეემატებოდა, რაიმე საჭმელიც რომ ჰქონოდათ.

მაგრამ მათ არაფერი, სულ არაფერი გააჩნდათ. და არცერთს არ ჰქონდა იმის თავი, წამომდგარიყო და საკვების საშოვნელად ან დაკარგული ბილიკის მოსაძებნად წასულიყო. დაკარგული ბილიკი! ბილბოს დაღლილი თავი სხვაზე ეელარაფერზე ფიქრობდა, ჰობიტი იჯდა და უმიზნოდ მისჩერებოდა ხეთა უსასრულო რიგს მის წინ. ნელ-ნელა ყველანი დაჩუმდნენ, ყველანი, ბალინის წარდა. იგი თანამოდმეებს შორის იწვა და კიდევ დიდხანს ბურტყუნებდა და ხითხითებდა თავისთვის:

– გოლუმ! მადლობა ღმერთს! აი, თურმე როგორ გაძვრა, როგორ გამეპარა, არა? ახლა კი ვიცი! უბრალოდ, ჩუმად მოიპარებოდით, ასეა, ხომ, მისტერ ბეგინს? ღილები დაიფანტა კიბის საფეხურებზე! ოჰ, ეს ბილბო-ბილბო-ბო-ბო... – და შემდეგ მასაც ჩაეძინა და კარგა ხნით სიჩუმე ჩამოწვა.

შემდეგ კი, სრულიად მოულოდნელად, დვალინმა თვალი გაახილა და გარშემო მწოლებს გადახედა.

– სად არის თორინი? – იკითხა მან.

ეს გამოგნებელი იყო! რა თქმა უნდა, მხოლოდ ცამეტნი იყვნენ – თორმეტი კნომი და ჰობიტი. მართლაც, სად იყო თორინი? დაკარგულები, ბნელ ტყეში ისწვნენ და ცახცახით ფიქრობდნენ, თუ რა ავი ბედი ეწია თორინს, ჯადოთი იძლია თუ ბნელმა ურჩხულებმა ჩაიგდეს ხელში? შემდეგ, როდესაც საღამო წყვედიად ღამედ გადაიქცა, მათ ისევ ჩაეძინათ საზარი სიზმრებით სავსე მოუსვენარი ძილით. იმდენად მისავათებულებიყვნენ, რომ არც მცველები დაუყენებიათ, არც დარაჯობის რიგი გაუნანილებიათ. და ასე, შავ სიბნელეში ჩაძინებულებს დროებით მივატოვებთ...

თორინი კიდევ უფრო სწრაფად შეიპყრეს, ვიდრე დანარჩენები. ხომ გახსოვთ, როგორ კუნძივით ჩაეძინა ბილბოს მას შემდეგ, რაც განათებულ წრეში შეაბიჯა? შემდეგ ჯერზე უკვე თორინი მიდიოდა სხვებზე წინ და, როდესაც სინათლეები ჩაქრა, იგი, ჯადოთი შეპყრობილი, ქვასავით უგრძნობლად დაეცა მიწაზე. ტყეში გზადაკარგული გნომების ხმობა, მათი ყვირილი, როდესაც ობობებმა დაიჭირეს და გაკოჭეს, მეორე დღის დიდი ბრძოლის ხმაური – არაფერი გაუგონია. შემდეგ კი ტყის ელფები მოვიდნენ, შეკრეს და წაიღეს.

იმ ღამით ტყეში ელფები ღზინობდნენ, ელფთა მოდგმა კი არ არის ბოროტი, თუმც უცხოებს არ ენდობიან. მძლავრი იყო მათი ჯადოსნური ძალა, მაგრამ მაშინაც, იმ ძლიერების დღეებშიც კი ძალიან ფრთხილობდნენ. ისინი არ ჰგავდნენ დასავლეთის მაღალ ელფებს, უფრო საშიშარნი და ნაკლებად ბრძენნი გახლდნენ, რადგანაც ისინი და გორაკებსა და ტყეებში მიმოფანტული

მათი ნათესავები მეტწილად იმ უძველესი ტომების შთამომავალნი იყვნენ, რომელნიც არასოდეს წასულან დასავლეთის ჯადოსნურ მხარეში. ნათლის ელფები, სილრმის ელფები და ზღვის ელფები კი გაემართნენ იმ იდუმალ მხარეში, მრავალი საუკუნე იცხოვრეს იქ, იქვე შექმნეს ელფური მაგია და მშვენიერი და გასაოცარი საგნების თხზვის ხელობას დაუფლნენ, სანამ კვლავ უკან, ვრცელ ქვეყანაში დაბრუნდებოდნენ. ტყის ელფები კი დაყოვნდნენ ვრცელ ქვეყანაში, ჩვენი მზისა და მთვარის ბინდებუნდში, სადაც ყველაზე მეტად ვარსკვლავთა ნათება ხიბლავდათ. ისინი დაეხეტებოდნენ დიდ ტყეებში, უფრო და უფრო რომ იზრდებოდა, მალღებოდა იმ მინებზე, ან რომ დაკარგულა. უფრო ხშირად ტყის კიდეებზე ბინადრობდნენ, საიდანაც ზოგჯერ სანადიროდ, ცხენის საჭენებლად ან სანავარდოდ შეეძლოთ გაჭრა გაშლილ მინებზე, მთვარისა და ვარსკვლავების შუქში. კაცთა მოსვლის შემდეგ მათ უფრო მეტად შეიყვარეს ბინდი და სალამო, მაგრამ ისინი ელფები იყვნენ და ელფებად დარჩნენ, კეთილ ხალხად.

იმ დროს ტყებზე, ვეებერთელა გამოქვაბულში, რომელიც რამდენიმე მილით თუ სცილდებოდა ტყის აღმოსავლეთ კიდე, ელფთა დიდებული მეფე ცხოვრობდა. მისი უზარმაზარი ქვის კარის წინ მდინარე გადმოსჩქეფდა და გორაკების ძირში დამდგარ ქაობებში იღვრებოდა. დიდი მღვიმე, რომლიდანაც ურიცხვი მომცრო გამოქვაბული იხსნებოდა, შორს მინის ქვეშ ღრმადებოდა უამრავი დერეფნითა და ფართო დარბაზებით. მაგრამ ელფების სასახლე ბევრად უფრო ნათელი და ჯანსაღი იყო, ვიდრე გობლინთა ნებისმიერი სამყოფელი, უფრო ნაკლებად ღრმა და ნაკლებად სახიფათო. ელფთა მეფის ქვეშევრდომები ძირითადად გარეთ, ტყეში ცხოვრობდნენ და ნადირობდნენ, საცხოვრებელი სახლები და ქოხები კი მინაზე ედგათ ან ტოტებში აეშენებინათ. მეფის მღვიმე მისი სასახლე იყო, მისი განძთსაცავი და ელფთა ციხე-სიმაგრე მტრების შემოსევის დროს.

მღვიმე მის ტუსალთა ციხეც იყო. ამიტომ სწორედ იქ მიათრიეს თორინიც – უნდა გითხრათ, რომ არცთუ სათუთად ეპყრობოდნენ, რადგან ელფებს გნომები გულზე არ ეხატებათ, თანაც ფიქრობდნენ, რომ იგი სამტროდ მოსულიყო. უძველეს დროს ტყის ელფებს ომი ჰქონოდათ გნომებთან, რომელთაც ელფური განძის მოპარვას აბრალეზდნენ. მაგრამ ისიც უნდა ითქვას, რომ თავად გნომები ამ ამბავს სხვანაირად ყვებოდნენ და ამბობდნენ, რომ ნაიღეს მხოლოდ ის, რაც ეკუთვნოდათ, რადგანაც ელფთა მეფე მათ ელფური ოქრო-ვერცხლის გამოჭედვაზე გაურიგდა, ხოლო შემდეგ მათთვის გასამრჯელოს გადახდა იუარა. ელფთა მეფეს თუკი რამ სისუსტე სჭირდა, ეს ძვირფასეულობის სიყვარული იყო, გამორჩევით – ოქროსი და თეთრი პატიოსანი თვლებისა. და თუმცა მდიდრული იყო მისი საგანძური, მას მეტი და

მეტი სწყუროდა, სურდა, უძველესი დროის ელფთა მბრძანებლების საუნჯის შესადარი საჭურჭლე ჰქონოდა. ტყის ელფები არც მალაროებს თხრიდნენ, არც ლითონსა და პატიოსან თვლებს ამუშავებდნენ, თავს ზედმეტად არც ვაჭრობით და მინათმოქმედებით იწუხებდნენ. ყოველივე ეს ნებისმიერმა გნომმა კარგად იცოდა, თუმცა თორინის გვარი არაფრით გარეულა იმ ძველ შუღლში, რომელზედაც ახლა მოგახსენებდით. ამიტომაც თორინი ძალიანაც გაბრაზდა ამგვარი მოპყრობის გამო, როდესაც ჯადო მოხსნეს და გონს მოვიდა. გარდა ამისა, მან მტკიცედ გადაწყვიტა, რომ ოქროსა და პატიოსანი თვლების შესახებ სიტყვასაც ვერ დააცდენინებდნენ.

როდესაც თორინი მეფის წინაშე წარადგინეს, ელფთა ბატონმა მკაცრად აათვალიერა ტყვე და უამრავი რამ ჰკითხა, მაგრამ თორინს არაფერი უთქვამს გარდა იმისა, რომ შიმშილით კვდებოდა.

– რად ცდილობდით შენ და შენი ხალხი, ზეიმის დროს თავს დასხმოდით ჩემს ქვეშევრდომებს? – დაეკითხა მეფე.

– ჩვენ არავის დავსხმივართ თავს, მოწყალეებისათვის მოვედით, რადგან შიმშილით ვიხოცებოდით.

– სად არიან ახლა შენი თანამოძმენი და რას აკეთებენ?

– არ ვიცი, მაგრამ მგონია, ტყეში შიმშილით იხოცებიან.

– ტყეში რაღა გინდოდათ?

– სასმელ-საჭმელს ვეძებდით, რადგანაც შიმშილით ვიხოცებოდით.

– მაგრამ, რამ მოგიყვანათ ამ ტყეში საერთოდ? – გაბრაზდა მეფე.

ამაზე თორინმა პირი დამუნა და აღარაფერი უთქვამს.

– ძალიანაც კარგი! – თქვა მეფემ, – ნაიყვანეთ და კარგად ჩავეტეთ, სანამ არ იგრძნობს, რომ სიმართლის თქმა მოესურვა. თუნდ ასი წელიწადი უცდია!

მაშინ ელფებმა ღვედებით შეკრეს თორინი, ერთ ღრმა გამოქვაბულში ჩავეტეს მაგარი ხის კარს მიღმა და მარტო დატოვეს. სასმელი და საჭმელი უხვად მისცეს, მართალია, არცთუ ნარჩევი. ტყის ელფები გობლინები როდი იყვნენ, ისინი ტყვედ ჩაგდებულ უსასტიკეს მტერსაც კი ჩვეული გულმონწყალებით ეპყრობოდნენ და ცოცხალ არსებათაგან მხოლოდ გოლიათ ობობებს არ ინდობდნენ.

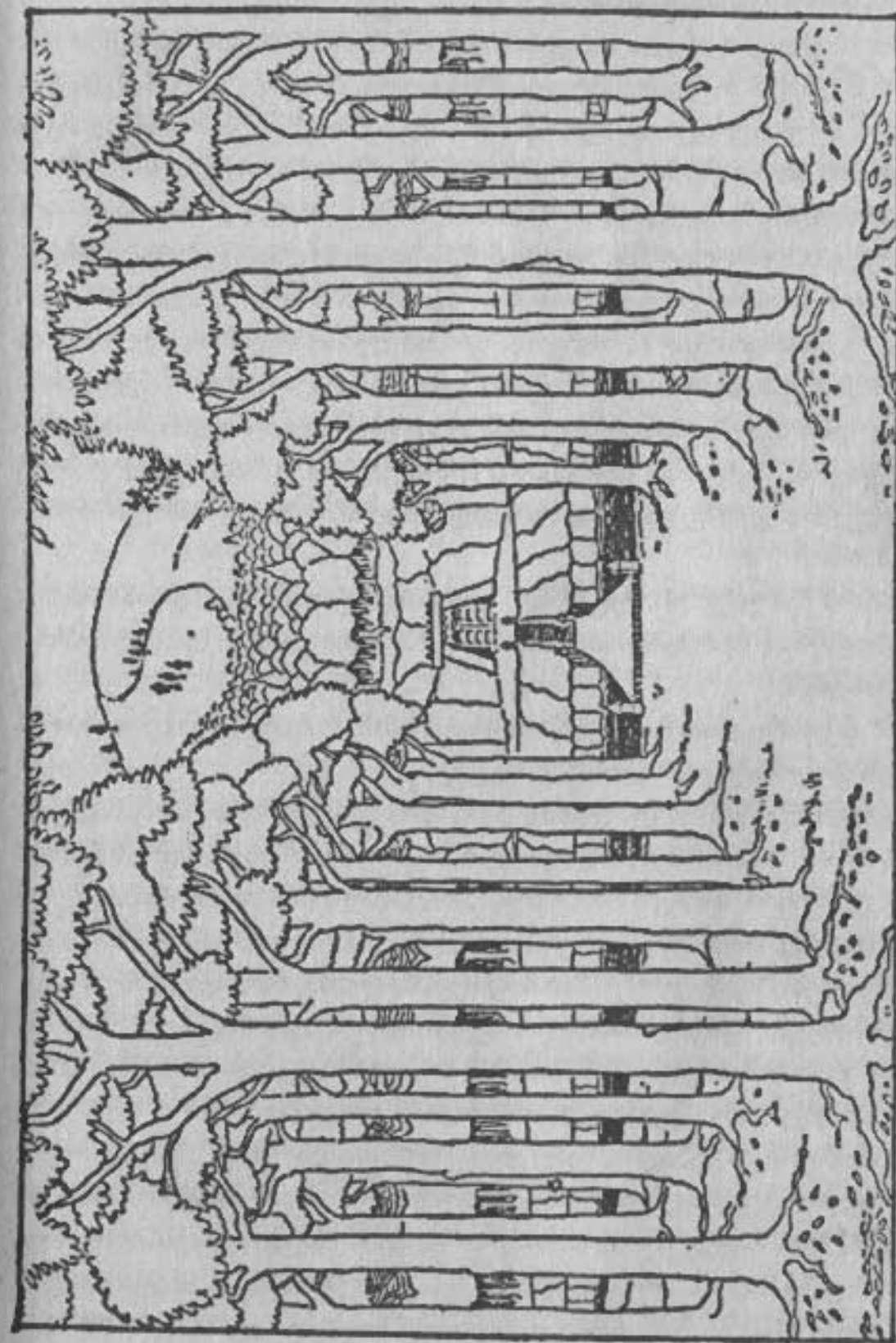
ასე ინვა საბრალო თორინი ელფთა მეფის ბნელ სატუსალოში. მან, როგორც იყო, დაძლია უნებური მაღლიერების გრძნობა ნაბოძები პურის, ხორცისა და წყლის გამო და ახლა თავს იტყებდა იმაზე ფიქრით, ნეტავ ჩემს ბედკრულ მეგობრებს რაღა მოუვიდათო. ამის შესატყობად ძალიან დიდი დრო არ დასჭირვებია, მაგრამ ეს უკვე შემდეგი თავის ამბავია, დასაწყისი ახალი თავგადასავლისა, რომელშიც პოპიტმა კიდევ ერთხელ დაუმტკიცა მეგობრებს, რომ საჭირო კაცი იყო.

ობობებთან ბრძოლის მეორე დღეს ბილბო და გნომები განწირულთა სასონარკვეთილებით ერთხელ კიდევ შეეცადნენ, ტყიდან გასასვლელი გზა ეპოვათ, სანამ შიმშილით დაიხოცებოდნენ. ისინი წამოდგნენ და წაბარბაცდნენ იმ მიმართულებით, საიტკენაც, როგორც ცამეტიდან რვა ვარაუდობდა, დაცარგული ბილიკი მოიტოვეს. მაგრამ მათ ვერასოდეს შეიტყვეს, მართალ გზას ადგნენ თუ არა. ტყის უღიმლამო დღე მორიგეჯერ იბუუტებოდა ღამის სიშავედ, როდესაც მათ გარშემო ერთბაშად აენთო მრავალი ჩირალდანი, თითქოს ტყეში ასობით და ასობით წითელი ვარსკვლავი აციმციმდაო. წინ გამოიჭრნენ მშვილდებით და შუბებით შეიარაღებული ელფები და შეჩერდითო, გნომებს შეუძახეს.

არავის უფიქრია მათთან შებრძოლება; გნომები ისეთ დღეში ჩაცვენილიყვნენ, რომ გაუხარდათ კიდევ ტყვედ ჩავარდნა. ესეც რომ არა, მათი პატარა დანები, ერთადერთი იარაღი, რაც შემორჩენოდათ, ვერაფერს გახდებოდა ელფების ისრებთან, სიბნელეში გაფრენილი ჩიტის თვალსაც რომ არ ასცდებოდნენ. ამიტომ ყველანი შეჩერდნენ, ჩასხდნენ და ლოდინი დაიწყეს. ყველანი, ბილბოს გარდა – მან ბეჭედი წამოიკცა თითზე და უჩუმრად გადგა განზე. ამიტომ, როდესაც ელფებმა გნომები ერთიმეორის მიყოლებით გრძელ მწკრივში ჩააბეს და გადათვალეს, მათ გაუჩინარებული პობიტი ტყვეებისათვის არ მიუთვლიათ.

ელფებმა ვერც მაშინ შეამჩნიეს ბილბო, როდესაც იგი, კარგა მანძილით ჩამორჩენილი, მათ უკან მიძუგძუგებდა, ვერც მისი ფრთხილი ნაბიჯების ხმას მოჰკრეს ყური. გნომები თვალახვეული მიჰყავდათ, მაგრამ ასეთი სიფრთხილე არც იყო საჭირო, რადგან თვალხილულ ბილბოსაც არ შეეძლო გაერკვია, სად მიდიოდნენ და არც მან, არც გნომებმა არ იცოდნენ, რა ადგილიდან გაუყენეს გზას. ბილბო თავს არ იზოგავდა, რომ ჩირალდნებს მისდევნებოდა, რადგანაც დალლილ-დაქანცულ გნომებს ელფები რამდენადაც შეეძლოთ, სწრაფად მიარბენინებდნენ – იჩქარეთო, მეფეს ებრძანებინა. უეცრად ჩირალდნები შეჩერდნენ და პობიტმა შეძლო, წინ მიმავლებს წამოსწეოდა, სანამ ისინი ხიდზე გადასვლას დაიწყებდნენ. ეს ხიდი მდინარეს კვეთდა და მეფის ბინისაკენ მიემართებოდა. მის ქვეშ მუქი, სწრაფი და მძლავრი ნაკადი მისჩქეფდა, ბოლო კი ებჯინებოდა ჭიშკრით ამოგმანულ

The ElvenKing's Gate.

ელფთა მეფის კარიბჭე

ვეებერთელა გამოქვაბულს, რომელსაც ხეებით შემოსილი მთის ციცაბო ფერდზე დაელო პირი. ზედ მდინარის ნაპირამდე ჩამოდიოდნენ გოლიათური ნიფლები, ნაკადი ბანდა მათ ფესვებს.

ელფებმა ხიდზე გადარეკეს ტყვეები, მაგრამ ბილბო ყოყმანით შეჩერდა. მას სულ არ მოეწონა პირდაღებული გამოქვაბული. ბოლოს, როდესაც მაინც გადაწყვიტა, არ მიეტოვებინა მეგობრები, ძლივსლა მოასწრო, ფეხდაფეხ შეჰყოლოდა ბოლო ელფს, მათ უკან კი ჟღარუნით დაიგმანა ვეება ჭიშკარი.

შიდა დერეფნები ჩირალდნების მონითალო შუქით იყო განათებული და მეომარი ელფები სიმღერით მიაბიჯებდნენ მიმოხვეულ, გადაჯვარედინებულ და გამოძახილით ახმიანებულ გვირაბებში. აქაურობა როდი ჰგავდა გობლინთა ქალაქს – გვირაბები უფრო მომცრო იყო, ნაკლებად ჩაღრმავებული მინის ქვეშ და ცინცხალი ჰაერით სავსე. მთლიან კლდეში ნაკვეთ ფართო, სვეტებიან დარბაზში ელფთა მეფე დაბრძანებულიყო, კენკრებისა და წითელი ფოთლების გვირგვინი ეხურა, რადგანაც შემოდგომა შემოსულიყო. გაზაფხულზე კი მეფე ტყის ყვავილების გვირგვინს დაიხურავდა. ხელთ ნაჩუქურთმალი მუხის კვერთხი ეპყრა.

ტყვეები რომ წარუდგინეს, მეფემ მათ მრისხანედ გადახედა, მაგრამ ბრძანა, ხელ-ფეხი გაეხსნათ გნომებისათვის, ისეთი ჩამოფლეთილი და ძალაგამოცლილები ჩანდნენ.

– აქ აღარც სჭირდებათ ღვედები, – დასძინა მან, – ჩემს ჯადოსნურ კარში ერთხელ შემოსული აქედან ველარც გაიქცევა.

იგი დიდხანს და გამონვლილვით დაჰკითხავდა გნომებს მათ საქმეთა შესახებ, თუ საით მიდიოდნენ, ანდა საიდან მოემართებოდნენ, მაგრამ მათგანაც ბევრი ვერაფერი შეიტყო იმაზე მეტი, რაც თორინმა მოახსენა. ტყვეები ილუშებოდნენ, ჯავრობდნენ და არც კი ცდილან, ზრდილობა გამოეჩინათ.

– რა შევცოდეთ, ო, მეფეო? – წარმოსთქვა ბალინმა, რომელიც ახლა ყველაზე უფროსი იყო, – განა დანაშაულია, ტყეში დაიბნე, გშიოდეს და გწყუროდეს, შემდეგ კი ობობებმა გაგაბან მახეში? შინაურ მხეცებად ხომ არა გყავთ ისინი მოთვინიერებული, ასე რომ გაგაბრზათ მათმა დახოცვამ?

ამგვარმა მიმართვამ, ცხადია, მეფე კიდევ უფრო განარისხა.

– დანაშაულია, გაუთავებლად რომ დაძრწინხართ ჩემს მიწებზე. ხომ არ დაგავინწყდათ, ჩემს სამეფოში რომ იყავით და ჩემი ხალხის გაყვანილი გზით მიდიოდით? განა თქვენ არ გაედევნეთ და შეაწუხეთ ჩემი ხალხი ტყეში სამგზის? განა არ აშალეთ ობობები თქვენი აურზაურითა და ხმაურით? ამიტომაც უფლება მაქვს, ვიცოდე, აქ რისთვის მოსულხართ, და თუკი არ მეტყვით, ყველას დაგატუსაღებთ, სანამ გონს არ მოიკრებთ და ზრდილობას არ ისწავლით.

და მეფემ ბრძანა, თითოეული გნომი განცალკევებულ საკანში ჩაესვათ, მიეცათ სასმელ-საჭმელი, მაგრამ მანამ არ გამოეშვათ საპყრობილედან, სანამ ერთ-ერთი მაინც არ მოუთხრობდა მეფეს ყველაფერს, რისი გაგებაც მას სურდა. მაგრამ ელფთა ბატონს არ უთქვამს ტყვეებისათვის, რომ თორინიც მისი ტუსადი იყო. ეს ბილბომ აღმოაჩინა.

საბრალო მისტერ ბეგინსი! მომქანცველად და უსასრულოდ მიზოზინობდა დრო, სანამ იგი, სრულიად მარტოსული, ელფთა სასახლეში ცხოვრობდა მუდამ მალვით, წუთითაც ვერ ბედავდა ბეჭდის მოხსნას და უშორეს და ჩაბნელებულ კუთხეებში შეკუჭულიც კი გულისკანკალით ბედავდა წათვლემას. იმისათვის, რომ რაიმე მაინც ეკეთებინა, იგი ელფთა მეფის სასახლეში დახეტიალობდა. კარიბჭეებს ჯადო გმანავდა, მაგრამ ბილბო, თუკი სხარტად გაირჯებოდა, ახერხებდა ხოლმე გარეთ გასვლას. ტყის ელფები, რომელთაც ზოგჯერ მეფე მიუძღოდათ, დროდადრო ამხედრდებოდნენ და ტყეში სანადიროდ, ან დასავლეთის მიწებზე სხვა რამ საქმეთა მოსაგვარებლად გაემართებოდნენ ხოლმე. მაშინ შეიძლებოდა, ელფებს ფეხდაფეხ მიდევენებული ბილბოც გამსხლტარიყო გარეთ, თუმც ეს სახიფათო საქმე გახლდათ – არა ერთხელ და ორჯერ პობიტი კინალამ მოყვა ჭიშკარში, რომელიც ბოლო ელფის გასვლისთანავე ჯახუნით იკეტებოდა. მაგრამ იგი მაინც ვერ ბედავდა, ელფთა ჯგუფში გარეულს გაეველო კარიბჭე, რადგან გარეთ მაინც მოჩანდა ხოლმე მისი ჩრდილი, თუმც მკრთალი და მოცახცახე, თითქოს ჩირალდნის ალს გაუჩენიაო. ისიც აფრთხოდა, ვაითუ შემთხვევით ვინმე წამომედოს და მიპოვოსო. ამიტომ არცთუ ხშირად გადიოდა გარეთ და როდესაც გადიოდა, ვერც ვერაფერს აკეთებდა სახეიროს. გნომების მიტოვება არ უნდოდა და არც იცოდა, თანამგზავრების გარეშე რა გზას დასდგომოდა. სანადიროდ გასული ელფების მიდევენება მას არ შეეძლო, ამიტომ ტყიდან გასასვლელი გზები ვერ დაისწავლა. ჩამორჩენილი და უბედური ტყეში დაეხეტებოდა ხოლმე და დაბნევის შიში ზაფრავდა, სანამ კვლავ არ მოიხელთებდა დროს და უკან არ შეიპარებოდა. გარეთ, ტყეში იგი მუდამ მშიერი იყო, რადგან ნადირობით თავის გატანა არ იცოდა, მაგრამ სასახლის გამოქვაბულებში სარჩოს შოულობდა – ხან საკუჭნაოდან იპარავდა, ხან კი სუფრიდან ააცოცებდა, როდესაც ახლომახლო არავინ ჩანდა ხოლმე.

– ახლა კი ვგავარ მპარავს, რომელსაც გარეთ გასვლა არ შეუძლია და იძულებულია, ერთი და იგივე სახლი ძარცვოს დღიდან დღემდე, დღიდან დღემდე, – ფიქრობდა იგი, – ეს ამ უბადრუკი, მომქანცველი, შემანუხებელი თავგადასავლის ყველაზე საცოდავი და სულელური ნაწილია. აჰ, ნეტავ ახლა ჩემს პობიტის სოროში მამყოფა, ჩემი საკუთარი თბილი ბუხრის პირას ლამპით განათებულ ოთახში!

ჰობიტი იმასაც ხშირად ნატრობდა, ნეტავ საშველად ჯადოქრის გამოძახება შემეძლოსო, მაგრამ, ცხადია, ეს შეუძლებელი იყო. და მან მალევე დაასკვნა, რომ თუკი საერთოდ შეიძლებოდა რაიმეს გაკეთება, ეს უთუოდ მისტერ ბეგინსს უნდა გაეკეთებინა, მარტო, შემწეების გარეშე.

ერთი-ორი კვირა ასე მალვითა და პარვით ცხოვრების შემდეგ, მცველების თვალთვალთა და უკან მიდევნებით ბილბომ მოახერხა, გამოერკვია, თუ სად იყო დამწყვდეული თითოეული გნომი. მათი თორმეტი საკანი სასახლის სხვადასხვა ნაწილში მიყუჟულიყო, მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ ბილბომ უკვე კარგად დაისწავლა მათთან მისასვლელი გზები. ხოლო ერთ დღეს, მცველთა საუბარს მიყურადებულმა, გაოცებით შეიტყო, რომ ელფებს კიდევ ერთი გნომი ჰყავდათ ტუსალად ციხის განსაკუთრებით ბნელ და ღრმა საკანში. ბილბო მაშინვე მიხვდა, რომ ეს გნომი თორინი იქნებოდა და ცოტა ხანში კიდევაც დარწმუნდა ამაში – მრავალი მცდელობის შემდეგ მან მოახერხა, ეპოვნა თორინის ადგილსამყოფელი და, როდესაც ახლო-მახლო არავინ იყო, კიდევაც გამოელაპარაკა გნომების შეთაურს.

თორინი ძალიან უბედური იყო საიმისოდ, რომ კვლავ და კვლავ ეჯავრა საკუთარი უიღბლობის გამო და იმასაც კი ფიქრობდა, ხომ არ მოვუთხრო მეფეს ჩემი განძის და ჩემი ძიების შესახებო (ხოლო ამგვარი ფიქრები მას მხოლოდ უდიდესი სასონარკვეთის ჟამს შეიძლებოდა გასჩენოდა), როდესაც გასაღების ჭუჭრუტანიდან ბილბოს სუსტი ხმა შემოესმა. იგი ყურებს არ უჯერებდა, მაგრამ მალე გადაწყვიტა, ალბათ, მაინც არ შემლებო, კარს მიუახლოვდა და შემდეგ დიდხანს ესაუბრებოდა ჰობიტს კარის მიღმა.

ამის შემდეგ ბილბომ მოახერხა, თითოეული გნომისათვის თორინის შენათვალთა გადაეცა და ეთქვა, რომ თორინი, მათი წინამძღოლი, იქვე, მათ გვერდით იყო დამწყვდეული და რომ არც ერთ ტყვეს არ უნდა გაემხილა მეფისათვის მათი მოგზაურობის მიზანი, სანამ თორინი არ გასცემდა საამისო განკარგულებას. ხოლო თორინი, რაკი შეიტყო, თუ როგორ იხსნა ჰობიტმა ობობებისაგან მისი თანამგზავრები, კვლავ მხნეობით აღივსო და გადაწყვიტა, ჯერ არ გამოესყიდა თავი ელფთა მეფისაგან განძში წილის დადების დაპირებით და დაეცადა, ვიდრე ციხიდან რაიმე სხვა გზით თავისდაღწევის იმედი საბოლოოდ არ განქარდებოდა, ანუ სანამ შეუდარებელი მისტერ-თვალთ-უხილავი ბეგინსი, ვისზედაც გნომთა თავს მართლაც რომ მაღალი წარმოდგენა შეჰქმნოდა, საბოლოოდ არ ჩაფლავდებოდა რაიმე ჭკვიანური გეგმის მოფიქრებაში.

დანარჩენმა გნომებმა ერთსულოვნად მოინონეს თორინის ამგვარი გადაწყვეტილება, რადგანაც მიაჩნდათ, რომ ელფების ჩაზიარებით გვარიანად შემცირდებოდა თითოეულის წილი განძი. განძი კი დიახაც რომ უკვე თავისად

მიაჩნდათ, თუმც მისი მადიებლები ამჯერად გასაჭირში ჩაცვენილიყვნენ და დრაკონიც ჯერ არავის დაემარცხებინა. ამიტომ ყველა ბილბოს მიენდო. როგორც ხედავთ, ახდა გენდალფის სიტყვა. იქნებ, ნაწილობრივ ესეც იყო ჯადოქრის წასვლის, მათი მიტოვების მიზეზი?

ოლონდ ბილბო სულ არ იზიარებდა გნომთა იმედებს. მას არ მოსწონდა, რომ ყველა მისგან მოელოდა ხსნას და ჯადოქრის გვერდით ყოფნას ნატრობდა. ნატრობდა, მაგრამ უშედეგოდ – მათ შორის, ალბათ, ტყებნელის მთელი ჩაბნელებული სივრცე განოლილიყო. ჰობიტი იჯდა და ფიქრობდა და ფიქრობდა, სანამ ლამის თავი არ გაუსკდა ფიქრით, მაგრამ ვერც ერთი ნათელი აზრი ვერ მოიხელთა. ერთი ჯადოსნური ბეჭედი ჩინებული რამ იყო, ოლონდ თოთხმეტივესთვის ერთად ბევრს ვერაფერს შეძლებდა. მაგრამ, როგორც ალბათ ხვდებით, ბილბომ ბოლოს და ბოლოს დაიხსნა მეგობრები. და აი, როგორ მოხდა ეს:

ერთ დღეს, როდესაც ბილბო სასახლეში დასუნსულებდა, მან ძალიან საგულისხმო რამ აღმოაჩინა: დიდი ჭიშკარი თურმე არ იყო გამოქვაბულში შესასვლელი ერთადერთი გზა! სასახლის ყველაზე დაბალი სართულების ქვეშ ზოგან მიწისქვეშა ნაკადი მიედინებოდა და ცოტა მოშორებით, იმ ციცაბო ფერდის ქვეშ, რომელზედაც მთავარი შესასვლელი იხსნებოდა, ტყის მდინარეს უერთდებოდა. იქ, სადაც ეს მძლავრი ნაკადი მთიდან გადმოჩქეფდა, წყლის ჭიშკარი დაეტანებინათ. გვირაბის ქვის ჭერი აქ თითქმის ნაკადის ზედაპირამდე ეშვებოდა და ამ ჭერიდან პირდაპირ მდინარის კალაპოტში ეშვებოდა მძიმე ასანვეი ცხაური, რათა ამ გზით ვერც ვერავინ გასულიყო და ვერც ვერავინ შემოსულიყო. ოლონდ ეს ცხაური ხშირად იხსნებოდა, რადგანაც ელფთა ნავაჭრის დიდი წილი სწორედ ამ გზით აღწევდა სასახლეში და სასახლიდან. თუკი ვინმე ჭიშკარში შემოაღწევდა, იგი აღმოჩნდებოდა ბნელ, უხეშად ნაკვეთ გვირაბში, რომელიც ღრმად იჭრებოდა მთაში. ხოლო ერთგან, გამოქვაბულების ქვეშ, გვირაბის ჭერი გამოეჭრათ და შემდეგ მუხის ვეება სარქველებით დაეხშოთ. ეს კარი კი შეგიყვანდათ მეფის სარდაფებში, რომელიც კასრებით, სულ კასრებით იყო სავსე. ტყის ელფებს, და განსაკუთრებით მათ ხელმწიფეს, ძალიან უყვარდათ ღვინო, მათ მხარეში კი ვაზი არ ხარობდა. ღვინოს და სხვა სანოვავეს ისინი სამხრეთელი ნათესავებისაგან ეზიდებოდნენ, ან შორეულ მხარეებში მობინადრე კაცთა ვენახებიდან მოჰქონდათ.

ბილბომ, რომელიც უზარმაზარი კასრების უკან იმალებოდა ხოლმე, მალე აღმოაჩინა სარქველები და მათი დანიშნულებაც გაარკვია. მარანში მალვითა და მეფის მსახურთა საუბრების ყურისგდებით მან ისიც შეიტყო, თუ როგორ მიეზიდებოდნენ ღვინოს თუ სხვა სურსათ-სანოვავეს მდინარეებით თუ ხმელეთით ტაბაგრძელისაკენ. როგორც ჩანს, იქ, სხვადასხვა ჯურის მტრისა-

გან და უფრო მთის დრაკონისაგან თავდასაცავად პირდაპირ წყალში, ბიჯებზე აშენებულ ადამიანთა ქალაქში, ცხოვრება დღესაც დულდა და გადმოდულდა.

ელფთა მეფის სასახლისათვის განკუთვნილ კასრებს ტყის მდინარეს ამოაყოლებდნენ ხოლმე. უფრო ხშირად მათ ერთად კრავდნენ დიდ ტივებად და ნაკადის აღმა მოაცურებდნენ, ზოგჯერ კი ბრტყელ ნაგებზე ტვირთავდნენ ხოლმე.

დაცლილ კასრებს ელფები მარნის იატაკში გაჭრილ კარში ყრიდნენ და ხსნიდნენ წყლის ცხაურიან ჭიშკარს, რომლიდანაც ტორტმან-ტორტმანით გამოცურდებოდნენ ხოლმე დინებას გაყოლილი კასრები და დაღმა დაეშვებოდნენ, სანამ ქვემოთ, კარგა მოშორებით, ტყეებელის მთლად აღმოსავლეთ კიდესთან, წყალში შეჭრილ ნაპირს არ მიაღებოდნენ. აქ კასრებს იჭერდნენ, ისევ ერთად კრავდნენ და კვლავ უკან, ტაბაგრძელისაკენ მიაცურებდნენ – ტბის ქალაქი წყალში, ტყის მდინარის შესართავის მახლობლად იყო გაშენებული.

ბილბო ერთი ხანობა იჯდა და წყლის ჭიშკარზე ფიქრობდა, ვარაუდობდა, ნეტავ, თუ შევძლებ, მეგობრები ამ გზით გავაქციოო და ბოლოს და ბოლოს თითქოს კიდეცაა მოაფიქრდა გაბედული და თითქმის უიმედო გეგმის დასაწყისი.

ტუსალებს უკვე ჩამოურიგეს საღამოს ულუფა. ელფებმა მწყობრად ჩაიარეს დერეფნები, თან გაიყოლეს ანთებული ჩირალდნები და იქაურობა ბნელში გახვეული დატოვეს. შემდეგ ბილბომ გაიგონა, როგორ უსურვებდა მეფის მოურავი მცველთა მეთაურს ლამეშვიდობისას და თან მარანში ეპატიჟებოდა.

– ახლა წამომყევი, – ამბობდა იგი, – გავსინჯოთ ახალი ღვინო, ცოტა ხნის წინ რომ მივიღეთ. ამაღამ გვარიანი სამუშაო მელის, მარანი ცარიელი ჭურჭლისგან უნდა გავცალო, ასე რომ, წამო, მანამდე ერთი-ორი გადავკრათ, საქმეს წაადგება.

– კარგია, კარგი! – გაიცინა მცველთა მეთაურმა, – დავაჭაშნიკებ შენთან ერთად, ვნახოთ, თუ გამოდგება ეს ღვინო მეფის სუფრისათვის. ამაღამ ლხინი იქნება და არ ივარგებს, ზემოთ უვარგისი სასმელი ავაგზავნოთ.

ამის გაგონებაზე ბილბო მღელვარებით აცახცახდა, რადგან მიხვდა, იღბალი მწყალობს და სწორედ ახლა შემიძლია, ჩემი გიჟური ჩანაფიქრი ავასრულოო. მან უკან მისდია ელფებს მომცრო სარდაფამდე, სადაც ისინი მაგიდას მიუსხდნენ და ორი მოზრდილი კათხა მოიდგეს. სულ მალე ისინი უკვე სვამდნენ და მხიარულად იცინოდნენ. უჩვეულო იღბალი სდევდა ბილბოს იმ დღეს! მხოლოდ ძალიან მაგარი სასმელით შეიძლება ტყის ელფების შეზარხოშება, ეს ღვინო კი, როგორც ჩანს, დორვინიონის დიდი ვენახების

საუკეთესო მოსავლის გახლდათ, იგი მომცრო თასებით უნდა მიერთვით მეფის ლხინზე მიწვეულ სტუმრებს, განა მსახურებსა და ჯარისკაცებს უნდა ეყლურნათ ვეებერთელა კათხებით!

ძალიან მალე დაცვის უფროსმა ჩამოყვინთა, შემდეგ თავი მაგიდაზე ჩამოდა და ჩაიძინა. მოურავი ერთი ხანობა თავისთვის განაგრძობდა სიცილსა და საუბარს, თითქოს ვერც კი შეემჩნია, რა სამარცხვინოდ გამოაკლდა თანამესუფრე, მაგრამ მალე მასაც დაუმძიმდა თავი, მასაც მაგიდაზე ჩამოეძინა და უზრუნველად ახვრინდა მეგობრის გვერდით. და მაშინლა შემოიპარა პოზიტი. ცოტაც და, დაცვის უფროსი გასაღებების გარეშე დარჩა, ბილბო კი გამალებით მიძუგძუგებდა გრძელ დერეფნებში გნომთა საკნებისაკენ. უზარმაზარი ასხმა ხელებს უმძიმებდა და, თუმც ბეჭედი ეკეთა, გული ამოვარდნაზე ჰქონდა, რადგანაც გასაღებები დროდადრო ჩხაკუნობდნენ და ჟღერიალებდნენ და პოზიტიც ყოველ გაჩქამებაზე შიშით თრთოდა.

პირველად მან ბალინის კარი გახსნა და, როგორც კი გნომი გარეთ გამოვიდა, კვლავ მზრუნველად ჩაკეტა. ბალინი, როგორც თავადაც ხვდებით, გაოცებული დარჩა, მაგრამ ძალიან კი ეამა მობეზრებული პატარა ქვის ოთახიდან გამოსვლა. მას ერთი სული ჰქონდა, შეჩერებულიყო და კარგად გამოეკითხა, თუ რა ხდებოდა, ან რის გაკეთებას აპირებდნენ.

– ახლა დრო არა გვაქვს! – შეაჩერა იგი ბილბომ, – უკან მომყევი! ჩვენ ყველანი ერთად უნდა ვიყოთ, რომ შემთხვევით არ დავიქსაქსოთ. ან ყველანი უნდა გავიქცეთ, ან არც ერთი, და ეს ჩვენი ბოლო შანსია. ახლა რომ დავვიჭირონ, უფალმა უწყის, სად ბრძანებს მეფე თქვენს ჩამწყვდევას და ალბათ ხელფეხზე ბორცილებსაც დაგადებენ. ახლა ლაპარაკის დრო არ არის, ძმობილო!

შემდეგ გზა განაგრძეს კარიდან კარამდე, სანამ ბილბოს თორმეტი თანამგზავრი არ აედევნა უკან. დიდი ხნის ტყვეობის მერე და ჩაბნელებული გზის გამო გნომებს სწრაფი სიარული უჭირდათ. ყოველ ჯერზე, როდესაც ერთი მეორეს მიეჯახებოდა, ან სიბნელეში რაიმეს ნაიჩურჩულებდა, ბილბოს გული უსკდებოდა. „წყეულიმც იყოს ეს გნომური ალიაქოთი!“ – ბუზლუნებდა იგი თავისთვის. მაგრამ ყველაფერი კეთილად დასრულდა, მათ არც ერთი მცველი არ შეხვედრიათ. საქმე ისაა, რომ იმ ღამით ტყეში და სასახლის დარბაზებში დიდი საშემოდგომო ლხინი იყო გაჩაღებული და მეფის ყველა მსახური მხიარულობდა.

ბოლოს და ბოლოს, ბევრი ბორძიკის მერე მათ თორინის დილეგსაც მიაღწიეს. თორინი ღრმა და შორეულ საკანში ჩაესვათ, მაგრამ, საბედნიეროდ, აქედან არცთუ შორს იყო მარანი.

– ჩემმა მზემ, – თქვა თორინმა, როდესაც ბილბომ ჩურჩულით დაუძახა, ისიც გარეთ გამოსულიყო, მეგობრებთან, – გენდალფი, როგორც ყოველთვის,

მართალი იყო! ასე მგონია, მისტერ ბეგინსი მართლაც ჩინებულ პარვას შემოგვთავაზებს, დრო რომ მოვა. ღრმად მწამს, რომ ამიერიდან რაც არ უნდა მოხდეს, ჩვენ ყველა მარად პატივად ჩავთვლით, გემსახუროთ. მაგრამ ახლა რა გველის?

ბილბომ შეატყო, რომ დადგა დრო, რაც შეიძლება, დანვრილებით განემართა თავისი გეგმები. მაგრამ იგი სულაც არ იყო დარწმუნებული, რომ გნომები მხარს დაუჭერდნენ. მისი შიში სავსებით გამართლდა: გნომებს სულ არ მოეწონათ გაქცევის გეგმა და ხმამაღლა აბუზუნდნენ, ისე, რომ სიფრთხილეს გადაავიწყდათ.

– დავიწყებით, ხელ-ფეხი დაგვატყდება და, რასაკვირველია, დავიხრჩობით, – ჯაჯლანებდნენ ისინი, – ჩვენ გვეგონა, რაღაც ჭკვიანური გქონდა მოფიქრებული, როდესაც გასაღებების ხელში ჩაგდება მოახერხე. ეს ხომ გიჟური აზრია!

– ძალიანაც კარგი, – მიუგო ბილბომ. მის ხმაში განბილება ისმოდა და ყველაფერი ეს უკვე კიდევაც მოგზავრობდა, – მიბრძანდით ისევ თქვენს მომხიბლავ საკნებში, მე კი ისევ ჩაგვეტავთ ყველას, როგორც იყავით, იქ კი შეგეძლებათ, მოხერხებულად დასხდეთ და უკეთესი გეგმა მოიფიქროთ. ოღონდ არა მგონია, სხვა დროსაც მოვახერხო გასაღებების ხელში ჩაგდება, რომც მომინდეს ოდესმე, შევეცადო.

ეს მათთვის უკვე მეტისმეტი იყო და გნომები ჩაჩუმდნენ. ბოლოს, ცხადია, ისე მოიქცნენ, როგორც ბილბომ სთავაზობდათ. ან კი სხვა რა გზა ჰქონდათ! ზემოთ, დარბაზებისკენ გზის გაკვლევა არ შეეძლოთ, ჯადოთი ჩარაზულ ჭიშკრებს ხომ ვერა და ვერ გაივლიდნენ ბრძოლით, და დერეფნებში ჯაჯლანი მანამ, სანამ არ დაიჭერდნენ – კარგს რას მოუტანდათ? ამიტომაც, პოზიტს გადევნებულები, ყველაზე ღრმა სარდაფებში ჩაიპარნენ. მათ ჩაუარეს კარს, რომლის მიღმა ჯერაც არხეინად ხვრინავდნენ სახეზე ღიმილგადაფენილი დაცვის უფროსი და მოურავი – დოვინიონის ღვინომ ღრმა ძილისა და ტკბილი სიზმრების მოგვრა იცის. მეორე დღეს დაცვის უფროსს, ალბათ, სხვანაირი გამომეტყველება ექნებოდა, თუმცა გულკეთილი ბილბომ, სანამ გზას გააგრძელებდნენ, ოთახში შეიპარა და გასაღებები ისევ მზრუნველად შეაბა ქამარზე.

– ეს ცოტათი მაინც აარიდებს იმ უსიამოვნებებს, რომელშიც გაეხვა, – უთხრა ბილბომ თავისთავს, – არ იყო ცუდი ბიჭი, ტყვეებსაც ნესიერად ექცეოდა. ყველას დაუფროვებთ თავსატეხს – ისინი იფიქრებენ, რომ ძალიან ძლიერი ჯადოქრობა მოვიშველიეთ, ყველა დაკეტილი კარი გავიარეთ და გავუჩინარდით. გავუჩინარდით! სასწრაფოდ საქმეს უნდა შევუდგეთ, თუ გვინდა, რომ გავუჩინარდეთ!

ბალინს დაავალეს, მცველისა და მოურავისთვის ეთვალთვალა და ნიშანი

მიეცა, თუკი ისინი აწრიალდებოდნენ. დანარჩები გვერდითა, სარქველებიან სარდაფში შევიდნენ. დრო ცოტალა რჩებოდათ – ბილბომ იცოდა, რომ მალე მოვიდოდნენ ელფები, რომელთაც ნაბრძანები ჰქონდათ, მოურავს ცარიელი კასრების დაგორებასა და მდინარეში ჩაყრაში დახმარებოდნენ. გასაგზავნი კასრები უკვე შუა ოთახში მწკრივად ჩარიგებული გაემზადებინათ. ღვინის კასრები მათ არ გამოადგებოდათ – დიდი ბრახა-ბრუხის გარეშე თავს ვერ ახდიდი, ვერც იოლად დაგმანავდი ხელახლა. მაგრამ იქვე იდგა ისეთებიც, რომლითაც კარაქი, ვაშლები და უამრავი სხვა საქონელი შემოჰქონდათ მეფის სასახლეში.

მათ მალე ამოარჩიეს ცამეტი იმ ზომის ჭურჭელი, რომ შიგ თითო გნომი ჩატეულიყო. მართალი თუ გინდათ, ზოგი კასრი ზედმეტად განიერიც იყო და შიგ ჩამძვრალი გნომები გულისკანკალით ფიქრობდნენ იმ ყანყალსა და აქეთ-იქით ხეთქებაზე, მათ რომ ელოდა. თუმცა ბილბომ ღონე არ დაიშურა, სადღაც ჩალაბულა გამოძებნა და დარჩენილ დროში რაც შეეძლო, საგულდაგულოდ შეფუთა გნომები. ბოლოს, როგორც იყო, თორმეტი გნომი ჩალაგდა. ყველაზე ძნელი თორინის დაბინავება აღმოჩნდა: იგი წრიალებდა და ბრუნავდა თავის კასრში და პატარა ხუხულაში ჩამწყვდეული დიდი ძალღივით იღრინებოდა, ბოლოს მოსულმა ბალინმა კი ერთი ალიაქოთი ატეხა თავისი სანიავო ხვრელების გამო და მანამდე განაცხადა, ვიხუთებო, სანამ ბილბომ სახურავს დააფარებდა. ბილბომ გულდასმით დაგმანა ხვრელები კასრების გვერდებზე და რაც შეიძლება, საიმედოდ დაამაგრა სახურავები. ახლა იგი კვლავ მარტო იყო, დარბოდა ირგვლივ, უკანასკნელ წვრილმან საქმეებს აგვარებდა და ჯიუტად აჯერებდა თავს, ჩემი ჩანაფიქრი ასრულდებაო.

საქმე სწორედ რომ დროზე მოათავა – როგორც კი ბალინის კასრს თავსახური მოარგო, ბილბოს მოახლოებული ხმები ჩაესმა და სინათლის ციმციმს მოჰკრა თვალი. სარდაფში სიცილითა და ხმამაღალი საუბრით შემოვიდა რამდენიმე ელფი. ისინი მალლა, დარბაზში გაშლილი მხიარული სალხინო სუფრიდან წამომდგარიყვნენ და ერთი სული ჰქონდათ, როდის მიბრუნდებოდნენ უკან.

– სად არის ჩვენი ძმა გალიონი, მოურავი? – იკითხა ერთმა, – ამ საღამოს სუფრასთან არ დამინახავს. ახლა აქ უნდა იყოს, რომ გვიჩვენოს, რა არის გასაკეთებელი.

– გავბრაზდები, თუკი ბებერი ზოზინა დაიგვიანებს! – თქვა ერთმა, – სულ არ მინდა, აქ, დაბლა ვაცდინო დრო, როდესაც მალლა მხიარულობენ!

– ჰა, ჰა! – გაისმა ძახილი, – ვიპოვეთ ძველი ავაზაკი, ჯამში თავნაყოფილი! მას აქ პატარა ქეიფი გაუჩაღებია მხოლოდ თავისთვისა და მისი ძმაბიჭი კაპიტნისათვის!

– შენჯღრე! გამოაღვიძე! – დასძახეს სხვებმა მოუთმენლად.

გალიონს სულ არ ესიამოვნა, რომ ანჯღრევდნენ და აღვიძებდნენ, უფრო კი ის, რომ დასცინოდნენ.

– თქვენ ყველამ დაიგვიანეთ, – აბუზლუნდა იგი, – მე აქ, დაბლა გიცდით და გიცდით, სანამ თქვენ, ვაჟბატონები, სვამთ, მხიარულობთ და დავალებებს ივინყებთ. რა გასაკვირია, რომ მობეზრებისგან ჩამეძინა!

– არაა გასაკვირი, – მიუგეს მათ, – მით უფრო, რომ მიზეზიც აქვია, სურათი. აბა, გაგვასინჯე ახლა შენი ძილის ნამალი, სანამ საქმეს შევუდგებოდეთ. მაგინდაურს კი ნულარ გააღვიძებ – როგორც ვხედავთ, თავისი ნილი უკვე მიუღია!

მათ თითოც დალიეს და მეტად გამხიარულდნენ, მაგრამ გონება მთლად არ დაუკარგავთ.

– გვიშველე, გალიონ! – აყვირდა ზოგი, – ძალიან ადრე დაგინყია ქეიფი და, როგორც ჩანს, სულ გამოჩერჩეტდი. აქ ცარიელ კასრებთან ერთად სავსეებიც დაგიღაგებია, ისე მძიმეა ზოგიერთი!

– აბა, შეუდექით მუშაობას! – დასჭექა მოურავმა, – ცოტა კიდევ დალიეთ, უარესებიც მოგეჩვენებათ! სწორედ ის კასრებია, რომელიც საჭიროა. გააკეთეთ, რასაც გეუბნებით!

– კარგი, კარგი, – მიუგეს მათ და კასრები ახდელი ხვრელებისკენ გააგორეს, – შენს თავს დააბრალე, მეფის სურსათ-სანოვანს და საუკეთესო ღვინოებს თუ ჩაგვაყრევინებ მდინარეში ტბისპირელი ადამიანებისათვის მოულოდნელ საჩუქრად!

გორავ-გორავ-გორებით,
ბნელი ხვრელი მოგელით!
აბა, ერთად ავწიოთ,
ესეც წინას დავწიოთ!

ასე მღეროდნენ ისინი, სანამ ჯერ ერთი, მერე კი დანარჩენი კასრები გრუხუნით არ მიაგორეს ხვრელებთან და სათითაოდ არ ჩაყარეს ცივ წყალში. ზოგი მართლაც ცარიელი იყო, ზოგში კი თითო გნომი შეეფუთათ გულდაგულ, მაგრამ ნაკადს ყველა გაედევნა, ერთმანეთის მიყოლებით, ბრაზუნითა და ერთმანეთზე ხეთქებით; ახალი ჩამოგდებული ყრუ ხმაურით ეცემოდა წინათ ჩაყრილებს, კასრები წყალს აჭყაპუნებდნენ, გვირაბის კედლებს ედებოდნენ, ერთმანეთს ეჯახებოდნენ და ყვინთვა-ყვინთვით მიტივტივებდნენ დაღმა.

და სწორედ ამ დროს ბილბომ თავისი გეგმის ნაკლი აღმოაჩინა. რასაკვირველია, თქვენ უფრო ადრეც შეამჩნიეთ მისი შეცდომა და გულიანადაც დას-

ცინეთ. მაგრამ არა მგონია, მის დღეში რომ ყოფილიყო ნახევარი მაინც მოგეხერხებინათ იმისა, რაც ბილბომ გააკეთა. დიახ – თავად იგი არ იჯდა კასრში და არც არავინ იყო, რომ შეეფუთა პობიტი, ამის დრო რომც დარჩენილიყო. ამჯერად იგი ნამდვილად კარგავდა მეგობრებს – თითქმის ყველა უკვე გაუჩინარდა ბნელ ხვრელში – თავად კი, უიმედოდ ჩამორჩენილი, მალ-ვით და ფარვით სამუდამოდ უნდა დარჩენილიყო ელფთა გამოქვაბულში, როგორც მარადიული მპარავი. როდესმე რომც ემარჯვა და ზედა კარიბჭის გზით გაეღწია სასახლიდან, გნომების ხელახლა პოვნის იმედი მცირეზე მცირე იყო, ბილბომ არ იცოდა, ხმელეთით როგორ უნდა მისულიყო იმ ადგილამდე, სადაც მდინარეში ჩაყრილი კასრები შეგროვდებოდა. მან ვარაუდითაც კი არ იცოდა, საერთოდ რა დაემართებოდათ გნომებს უმისოდ – პობიტს დრო არ ჰქონდა, რომ მოეთხრო მეგობრებისათვის ყველაფერი, რაც მან შეიტყო, ან აეხსნა, თუ რის გაკეთებას აპირებდა, როდესაც ტყიდან გავიდოდნენ.

სანამ ბილბოს გონებაში ერთმანეთს ენაცვლებოდა ეს და სხვა ამგვარი აზრები, ელფებმა მდინარის კარის გარშემო ძალიან მხიარული სიმღერა წამოიწყეს. ზოგი მათგანი უკვე კიდევაც გაემართა ბანრებიანი საქაჩისკენ, რომლითაც წყლის ჭიშკრის ცხაურები იწეოდა – როგორც კი ყველა კასრს დაბლა, წყალში ჩაუშვებდნენ, მეფის სასახლიდან გასასვლელი გზაც გაიხსნებოდა.

ჩქარი, ბნელი ნაკადების
დაყოლებით წახვალთ
და იმ მიწებს მიაშურებთ,
რომ იცნობდით კარგად.
მოიტოვეთ დარბაზები,
მთები ჩრდილოეთით,
მოდუშულ ტყეს გაუტოლდით
გადაბურულს სევდით.
გადაცურეთ მსტვინავ ქარში
ხეთა ქვეყნის უკან,
გასცდით ლერწმებს და ლაქაშებს,
ჭაობების სუნთქვას.
გადაკვეთეთ თეთრი წყება
ნისლის – ტბორს რომ აწევს,
სდიეთ ვარსკვლავს, რომ გასხლტება
ცივ, ციცაბო ცაზე.
გადუარეთ დაბლა ხმელეთს,

ჭორომებს და ქეიშრობს,
სამხრეთისკენ, სამხრეთისკენ
მიაშურეთ მზის შუქს!
დაუბრუნდით იალალებს,
ხარები რომ სძოვენ,
გორაკებზე გაშენებულ ბალებს,
მდიდარ სოფლებს.
მზის შუქის ქვეშ,
დღის შუქის ქვეშ
სამხრეთისკენ გასწით,
ჩქარი ბნელი ნაკადების
და ველების გასწვრივ!

იატაკში გაჭრილი ხერელისაკენ უკვე უკანასკნელი კასრი მიგორავდა! იმედ-
დაკარგული და დაბნეული პატარა საბრალო ბილბო კასრს დაებლაუჭა და
მასთან ერთად გადაგორდა კიდის მიღმა. იგი ბნელ ცივ წყალში ჩადგაფუნდა
ზემოდან მოქცეული კასრით.

მან ფრუტუნით ამოყვინთა, ვირთხასავით ეჭიდებოდა ფიცრებს, ცდილობ-
და, კასრზე აცოცებულიყო, მაგრამ ყოველი მორიგი მცდელობისას ჭურჭელი
ტრიალდებოდა და კვლავ ქვეშ იძირავდა პობიტს – ეს კასრი მართლაც
ცარიელი იყო და კორპივით მსუბუქად ტივტივებდა. ბილბოს წყლით აევსო
ყურები, მაგრამ მაინც ჩაესმოდა, როგორ მღეროდნენ ელფები მაღლა,
სარდაფში. შემდეგ ანაზად ბრაზუნით დაიხშო სარქველები და მათი ხმებიც
მინცდა. პობიტი სულ მარტო დარჩა ბნელ გვირაბში, ყინულოვან წყალში
მოტივტივე – კასრებში გამოკეტილი მეგობრები თანამგზავრებად ხომ ვერ
ჩაითვლებიან!

ძალიან მალე წინ, სიბნელეში მკრთალი ლაქა გამოჩნდა. ბილბოს ანეული
ცხაურის ჭრიალი ჩაესმა და მაშინვე მოექცა დიდი და მომცრო კასრების
მოყვინთავე და მოჯახუნე გროვაში, რომელიც ღია დინებაში გასასვლელთან
მიჯარულიყო. იგი, როგორც შეეძლო, ირიდებდა ძლიერ დაჯახებებს, გასრეს-
ვით რომ ემუქრებოდა. ბოლოს და ბოლოს ერთმანეთზე მიჯრილი გროვა
ნელ-ნელა დაიშალა, კასრები ტრიალ-ტრიალით სათითაოდ გაძვრნენ ქვის
თალის ქვეშ და დინებას გაჰყვნენ. და ბილბომ ახლალა შეიტყო: რომც მოე-
ხერხებინა და ზედ მოსჯდომოდა თავის კასრს, კარგი დღე არ დაადგებოდა,
რადგანაც კასრის ზედაპირსა და გასასვლელთან უეცრად დადაბლებული
გვირაბის ჭერს შორის პობიტის გასატევი ადგილიც კი არ რჩებოდა.

ისინი გარეთ გაცურდნენ და ახლა მდინარის ორივე ნაპირზე ნაზარდი ხე-

ბის ჩამონოლილ ტოტებქვეშ მიტივტივებდნენ. ბილბო სულ იმას ფიქრობდა,
ნეტავ, თავს როგორ გრძნობენ გნომები და მეტისმეტად ბევრი წყალი ხომ არ
აღწევს მათ კასრებშიო. მის გვერდით მოტივტივე ჭურჭელთაგან ზოგი კარგა
ღრმად ჩამჯდარიყო წყალში და პობიტი ხვდებოდა, სწორედ ისინია გნომე-
ბიანიო.

– იმედია, კარგად დავაფარე ხუფები, – ფიქრობდა იგი, მაგრამ ძალიან მალე
იძულებული გახდა, საკუთარ თავზე ეფიქრ-ეზრუნა და გნომებისათვის აღარ
სცხელოდა. პობიტი ახერხებდა, თავი წყალს ზემოთ დაეჭირა, მაგრამ
სიცივისაგან ცახცახებდა და თავს ეკითხებოდა, მომკლავს თუ არა სიცივე,
სანამ ბედი გამილიმებს და წყლიდან ამოცოცებას მოვახერხებ, კიდევ რამდენ
ხანს შევძლებ, კასრს ვეკიდო და გავბედო თუ არა, კასრს ხელი ვუშვა და
თავად გავცურო ნაპირისკენო?

საბედნიეროდ, ბედმა მალე გაუღიმა: დატრიალებულმა ნაკადმა რამოდენ-
იმე კასრი ერთად მიყარა ნაპირთან ახლოს, სადაც რომელიღაც წყალქვეშა
ფესვმა ცოტა ხნით შეაყოვნა ისინი. აქ ბილბომ შეძლო, ზემოდან აცოცებოდა
თავის კასრს, სანამ იგი მყარად გაჭედილიყო შეყოვნებულ გროვაში. იგი
განუწული ვირთხასავით აცოცდა მაღლა და გაიფართხა, რომ უკეთ შეენარ-
ჩუნებინა ნონასწორობა. ცივი ნიავე ქროდა, მაგრამ ზემოდან ჯდომა მაინც
სჯობდა წყალში ტივტივს და ბილბო ნატრობდა, ნეტავ, ისევ არ ამოვბრუნდე,
როდესაც დავიდრებითო.

ცოტა ხანში კასრების გროვა დაიშალა, ისინი ბრუნვა-ტრიალით კვლავ
დაუყვნენ წყალს და ნაკადის შუაგულისაკენ გადაინაცვლეს. პობიტი დარწმუნ-
და, რომ კასრზე თავის დაჭერა მართლაც ისე ძნელი იყო, როგორც ეგონა,
მაგრამ, თუმცა დიდ ჯაფად უღირდა, როგორღაც მაინც ახერხებდა ნონას-
წორობის შენარჩუნებას. საბედნიეროდ, ბილბო ძალიან მსუბუქი იყო, კასრი
კი – კარგა ზორობა და, როგორც ჩანს, ნასვრეტებიანი, რადგანაც შიგნით
წყალს შეეყონა და ახლა, დამძიმებული, ოდნავლა იყო ამოზნექილი წყლიდან.
მაგრამ ბილბოს მაინც ისეთი შეგრძნება ჰქონდა, თითქოს ცდილობდა,
გაეხედნა უალღირო და უუზანგო, ძალიან ჩამრგვალებული პონი, რომელიც
გამუდმებით ბალახში გასაგორებლად იწევდა.

ამგვარი ყოფით მისტერ ბეგინსმა მიაღწია ადგილს, სადაც მდინარის
ორივე ნაპირზე უფრო მეჩხერად ხარობდა ხეები. ახლა მას შეეძლო, ტოტებს
შორის გამკრთალი ცა დაენახა. ბნელი მდინარე უეცრად ფართოდ გაიშალა
და შეუერთდა ტყის მდინარის მთავარ ნაკადს, რომელიც მეფის დიდი
ჭიშკრიდან გადმოსჩქეფდა. წყლის ფართო სივრცე ხეებით აღარ იჩრდილე-
ბოდა და მის პრიალა ზედაპირზე ვარსკვლავებისა და ღრუბლების ანარეკლი
ხტოდა, ინუნებოდა. შემდეგ ტყის მდინარის სწრაფმა დინებამ დიდი და მომ-

ცრო კასრების მთელი გროვა მიყარა ჩრდილო ნაპირისაკენ, სადაც წყალს განიერი ყურე გამოერეცხა. მისი ხრეშიანი ნაპირის უკან ფრიალო ფლატეები აღმართულიყო, ხოლო აღმოსავლეთის მხრიდან მოსაზღვრული იყო წყალში შეჭრილი მტკიცე კლდის კონცხით. კასრების უმეტესობა წყალმარჩხ ნაპირზე გაირიყა, ხოლო რამოდენიმე გზას განაგრძობდა, სანამ ქვის კედელს არ მიეხეთქნენ.

ნაპირზე ხალხი იცდიდა. მათ სწრაფად ამოკრიფეს და ერთად შეაგროვეს კასრები თავხელში, გადათვალეს, ერთმანეთზე გადააბეს და ასე დატოვეს გათენებამდე. საცოდავი გნომები! ბილბო ახლა არც ისე ცუდ დღეში იყო. იგი კასრიდან ჩამოძვრა და ნაპირზე გავიდა, შემდეგ კი პარვით გასწია წყლისპირას მდგარი ქოხებისაკენ. პოზიტი იმდენ ხანს საზრდოობდა სხვათა სუფრიდან უნებართვოდ აღებული საჭმლით, რომ ახლა აღარც იყოყმანებდა, თუკი საამისოდ მარჯვე შემთხვევას მოიხელთებდა. თანაც, ახლა უკვე მშვენივრად მოეხსენებოდა, თუ რა იყო ნამდვილი შიმშილი, ნამდვილი შიმშილი და არა თავშეკავებული დაინტერესება ნუგბარით სავსე საკუჭნაოებით. გარდა ამისა, მან ხეებს შორის ცეცხლის ნათებას შეასწრო თვალი და, რასაკვირველია, სითბოსაკენ გაუწია გულმა – გალუმბული და დაფლეთილი სამოსი ბილბოს სველად და სუსხიანად ეტმასნებოდა ტანზე.

ალბათ, არ არის საჭირო, დანვრილებით მოგიყვეთ მისი იმლამინდელი ღამის შესახებ, რადგანაც ჩვენ უკვე მივუახლოვდით აღმოსავლეთისაკენ მგზავრობის დასასრულს და მათ უკანასკნელ და ყველაზე მნიშვნელოვან თავგადასავალს მივაღწიეთ, ამიტომაც უნდა ვიჩქაროთ. თავიდან, ჯადოსნური ბეჭდის წყალობით, ბილბოს არაფერი გასჭირვებია, მაგრამ მერე და მერე იგი სველმა ნაფეხურებმა და მისი ტანსაცმლიდან ჩამოწურული წყლის კვალმა გასცა. ყველა სიკეთესთან ერთად მას სურდოც დაემართა და, რაც არ უნდა ცდილიყო დამალვასა და თავის შეკავებას, უნებლიე მჭექარე დაცხიკება მოღალატურად აღმოაჩენდა ხოლმე მის სამყოფელს. ძალიან მალე მდინარისპირა სოფელში დიდი ალიაქოთი ატყდა, მაგრამ ბილბო დროულად გაიქცა ტყეში და თან გაიყოლა ერთი პური, ღვინით სავსე ტყავის მათარა და ნაზუქი – ყველაფერი სხვათა სუფრიდან. ღამის დარჩენილი ნაწილი გალია სველმა, ცეცხლისაგან მოშორებით, მაგრამ ამ ძნელ საქმეში სავსე მათარა დაეხმარა. პოზიტმა ცოტა ნათვლემაც კი მოახერხა მშრალი ფოთლების გროვაზე, თუმცა წელიწადი უკვე იწურებოდა და ჰაერში სუსხი ტრიალებდა.

იგი განსაკუთრებით ხმამაღალმა დაცემინებამ გამოაღვიძა. უკვე რიბირაბო შემომდგარიყო; დაბლა, მდინარის მხრიდან მხიარული აურზაურის ხმები მოისმოდა. იქ კასრებისაგან კრავდნენ ტივებს, რომლებსაც მეტივე-ელფები მალე ტბის ქალაქისაკენ დააცურებდნენ. ბილბომ ისევ დააცემინა. მისი

ტანსაცმლიდან წყალი აღარ წვეთავდა, მაგრამ გამუდმებით სციოდა. იგი დაღმა გაეჩქარა იმდენად სწრაფად, რამდენად სწრაფადაც ახერხებდნენ მოძრაობას მისი გაფიჩხული ფეხები, და სწორედ დროულად მიაღწია ნაპირთან, ერთად შეგროვილ კასრებზე შეუმჩნევლად რომ მოეხერხებინა აცოცება. ილბლად მაშინ მზე არ ანათებდა და, მადლობა ღმერთს, ბილბოს კარგა ხანი არც დაუცემინებია.

მეტივეები ძლიერად დააწვნენ ორთაყვირებს. თავხელში მდგარმა ელფებმა ტივი ნაკადისაკენ გაათრიეს. ერთად შეკრული კასრები აჭრიალდნენ და აქანავდნენ.

– მძიმე ტვირთია! – აბუზლუნდა ზოგი, – ღრმად ზის წყალში. ამ კასრებიდან ზოგი ნამდვილად არ არის ცარიელი. დღისით რომ მოცურებულიყვნენ, შიგ ჩახედვასაც მოვახერხებდით.

– ახლა მაგის დრო არ არის! – დაიძახა მეტივემ, – მოანექით!

და ბოლოს, როგორც იყო, ისინი დაიძრნენ – თავიდან ნელ-ნელა, სანამ გასცდებოდნენ წყალში შეჭრილ კლდეს, რომლის ცხვირზეც სხვა ელფები იდგნენ და გრძელი ჭოკებით შუა ნაკადისკენ უბიძგებდნენ ტივს, შემდეგ კი უფრო სწრაფად და სწრაფად; მძლავრ დინებაში მოექცნენ და გაცურდნენ დაღმა და დაღმა, ტბისაკენ.

მოგზაურებმა თავი დააღწიეს ელფთა მეფის რისხვას და ტყიდანაც გამოვიდნენ, მაგრამ ცოცხლები გადარჩნენ თუ არა, ეს ჯერაც გასარკვევი იყო.

10 გულთბილი დახვედრა

ისინი მიცურავდნენ, დღე კი თანდათან ნათდებოდა და თბებოდა. შემდეგ მდინარემ მოუხვია, გვერდი უქცია მარცხნივ წამომართული მთის ციცაბო მხარს, რომლის ფეხქვეშ ტყლაშუნით და ბუყბუყით მიედინებოდა გაღრმავებული ნაკადი. უეცრად კლდე თვალს მიეფარა, ნაპირები დადაბლდა, ხეები გაუჩინარდნენ. და ბილბომ დაინახა:

მის გარშემო წყლით სავსე ფართო მხარე გადაშლილიყო – მდინარე აქ ასობით დაკლავნილ ნაკადულად იქსაქსებოდა ან ჭაობებსა და გუბეებში ყოვნიდებოდა და ყოველ მხარეს კუნძულებით იყო დალაქული, მაგრამ შუაში უცვლელად მიედინებოდა ერთი მძლავრი ტოტი. ხოლო შორს დაფლეთილ ღრუბლებში თავშეყოფილი მუქი მთა ილანდებოდა! ჯერ არ ჩანდა მისი უახლოესი მეზობლები ჩრდილო-აღმოსავლეთით, არც უსწორმასწორო მიწები, რომლებიც მათთან აერთებდა – მთა უულად აღმართულიყო და ჭაობებს გადმოღმა ტყეს გადმოსცქეროდა. ეული მთა! ბილბომ მის სანახავად შორი გზა გამოიარა და მრავალი თავგადასავალიც მოიტოვა უკან და ახლა, როდესაც ბოლოს და ბოლოს მიაღწია მთამდე, სულ არ მოეწონა იგი.

ბილბო ყურს უგდებდა მეტივეების საუბარს და ნაწყვეტ-ნაწყვეტ შეიტყო, რომ ბედისათვის მადლობა უნდა შეენირა, რაკი საერთოდ ეღირსა მთის ხილვა. რაც არ უნდა პირქუში ყოფილიყო მოგონებები ტყვეობაზე და არასასიამოვნო მისი იმჟამინდელი მდგომარეობა (რომ არაფერი ვთქვათ მის ქვეშ მოქცეულ საბრალო გნომებზე), იგი მაინც უფრო ილბლიანი გახლდათ, ვიდრე თავად ეგონა. ელფები საუბრობდნენ სანაოსნო ვაჭრობაზე, იმაზე, რომ ნაოსნობამ მდინარეზე სულ უფრო და უფრო იმატა, რაკილა აღმოსავლეთიდან ტყებნელისაკენ მიმავალი გზები გაქრა ან გაუკაცრიელდა. ყვებოდნენ დავაზე, რომელიც ტბის მცხოვრებლებსა და ტყის ელფებს ჰქონდათ მდინარის მოვლისა და ნაპირების უხიფათობის შენარჩუნების გამო. ბევრი რამ შეიცვალა ბოლო რამდენიმე წელიწადშიც კი, მას შემდეგ, რაც გენდალფმა უკანასკნელად შეიტყო ამ მიწების ავან-ჩავანი. წყალდიდობებმა და თავსხმა წვიმებმა მდინარეები მოადიდა და ერთი-ორმა მიწისძვრამაც გადაიარა (ისინი, როგორც წესი, მიეწერებოდა დრაკონს, რომლის ხსენებისასაც თავს ავისმომასწავებლად გადაიქნევდნენ ხოლმე მთისკენ). ჭაობები და საფლობები ყოველმხრივ იზრდებოდა და იზრდებოდა, ბილიკები იკარგებოდა, იკარგებოდნენ

მხედრები და ქვეითნიც, ვინც დაკარგული ბილიკების პოვნას შეეცდებოდნენ. ელფთა ბილიკი, რომელსაც ბეორნის რჩევით დაადგნენ გნომები, ტყის აღმოსავლეთ კიდეშთან სახიფათო და უკაცრიელ ადგილებში იკარგებოდა. ტყებნელის ჩრდილოეთ სანახებიდან აღმოსავლეთით, მთის ძირას გაშლილი ველე-ბისაკენ ერთადერთ საიმედო გზად რჩებოდა მდინარე, რომელსაც ტყის ელფთა ხელმწიფე იცავდა.

როგორც ხედავთ, ბილბო ერთადერთ გამოსადეგ გზას დასდგომოდა. მას, იქნებ, ისე მწარე აღარ მოსჩვენებოდა კასრებზე ცახცახი, რომ სცოდნოდა, ჩვენს ამბავს გენდალფის ყურამდე მიუღწევია და ძალიან შეშფოთებულა, ამიტომ სასწრაფოდ ამთავრებს თავის სხვა საქმეებს (რომელიც ჩვენს ამბავში არ მოგვიყოლია) და ეშხადება, თორინის საძმოს მოსაძებნად გამოემგზავროსო. მაგრამ ბილბომ ეს არ იცოდა.

მან იცოდა მხოლოდ ის, რომ მდინარე უსასრულოდ გრძელდებოდა, გრძელდებოდა, გრძელდებოდა, რომ იგი მშვიერი იყო, რომ საზიზღრად გაუცივდა ცხვირი და რომ სრულებით არ მოსწონდა ეული მთა, რომელიც, როგორც მას ეჩვენებოდა, რაც უფრო ახლოვდებოდა, მით უფრო მუქარით უბღვერდა. მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ მდინარე სამხრეთისაკენ გადაიხარა და მთა კვლავ თვალს მიეფარა. ბოლოს, დღის ქრობის ჟამს, მდინარემ ისევ ერთად მოკრიბა თავისი დაფანტული წყლები ერთ ღრმა და ჩქარ ნაკადად და მათ სწრაფად გასწიეს წინ.

მზე უკვე ჩასული იყო, როდესაც მდინარე კიდეც ერთხელ შემთბრუნდა, ამჯერად აღმოსავლეთისაკენ, და ტაბაგრძელში ჩაიღვარა კლდისდირეებიანი შესასვლელით, რომლის კიდეებიც ხვინჯკით მოფენილიყო. ტაბაგრძელი! ბილბოს ვერ წარმოედგინა, რომ ზღვის გარდა რაიმე სხვა წყალიც შეიძლებოდა ამხელა ყოფილიყო. შორს ერთი ციდად ძლივს ილანდებოდა გაღმა ნაპირი, ხოლო გრძლად განოლილი წყლის ჩრდილო კიდე, რომელიც პირდაპირ მთისკენ იყო მიმართული, საერთოდ არ ჩანდა სიშორის გამო. მხოლოდ რუკებიდან იცოდა ბილბომ, რომ სწორედ იქით, სადაც უკვე ციმციმს იწყებდნენ ვაინის ვარსკვლავები, დეილიდან ტაბაგრძელისაკენ მოსჩქედდა მდინარე ჩქერულა და ტყის მდინარესთან ერთად ღრმა წყლებით ავსებდა ტბას, რომელიც ოდესღაც დიდი და ჩაღრმავებული მაღლივი ვაკე უნდა ყოფილიყო. სამხრეთ ბოლოსკენ ორი მდინარის წყალი მაღალ ჩანჩქერებად გადმოედინებოდა ტბის კლდოვანი პირიდან და შემდეგ გაჩქარებით მირობდა უცნობი მიწებისაკენ.

ტყის მდინარის შესართავის შორიახლოს გაშენებული იყო ის უცნაური ქალაქი, რომლის შესახებაც ბილბომ მეფის სარდაფებში ელფთა საუბრიდან შეიტყო. ქალაქი გაშენებული იყო არა ნაპირზე – თუმცა იქაც მოჩანდა რაღაც ქოხმახები და ნაგებობები – არამედ პირდაპირ წყლის ზედაპირზე, ტბაში

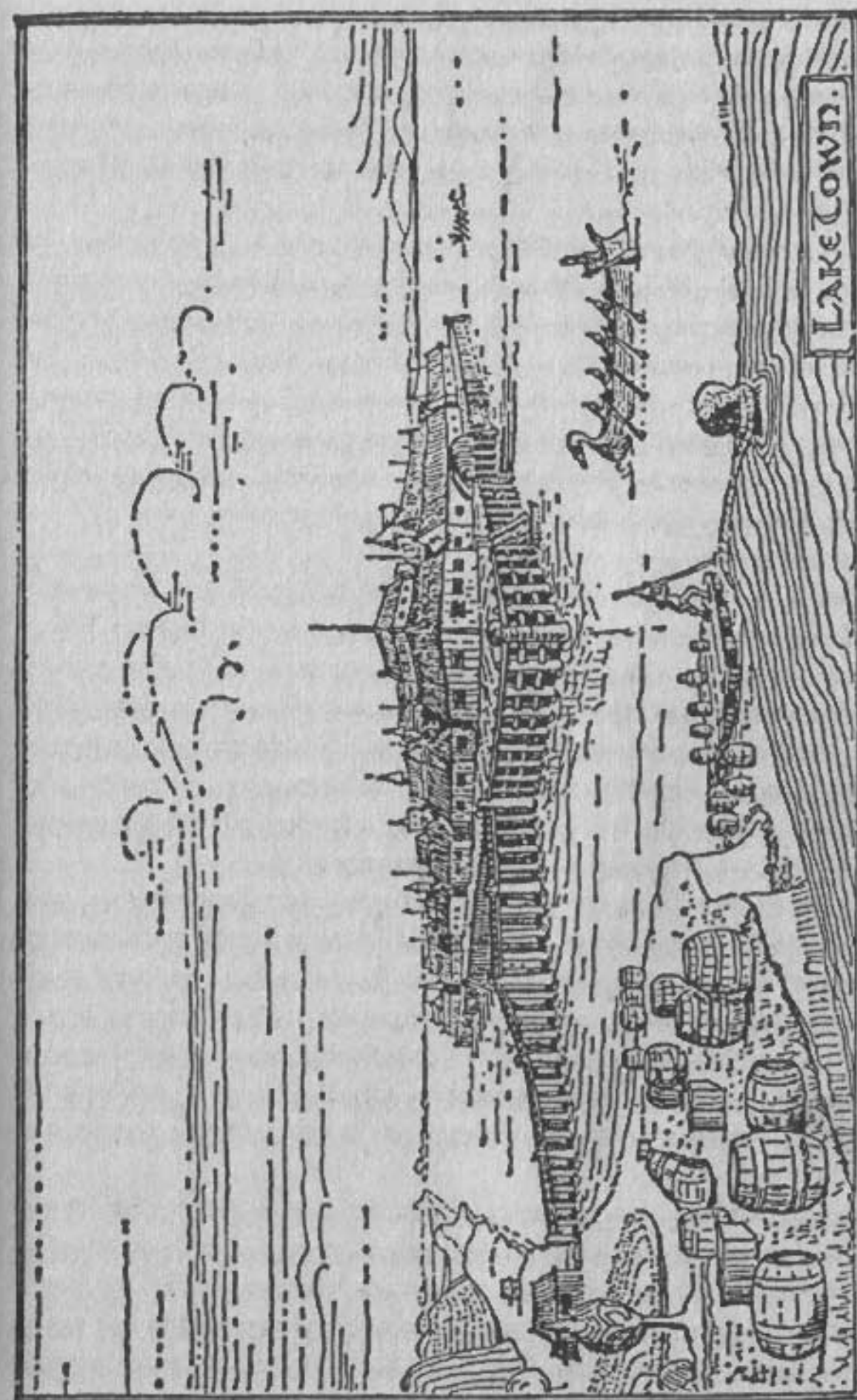

შემოჭრილი მდინარის მორევებისაგან კლდის კონცხით დაცულ წყნარ ყურეში. ვეებერთელა ხის ხიდი ებჯინებოდა ბაქანს, სადაც უზარმაზარ ხიმინჯებზე შედგმული იყო ხის საქმიანი ქალაქი, არა ელფების ბინა, არამედ საცხოვრისი იმ ადამიანებისა, რომლებიც ჯერ კიდევ ბედავდნენ, მოშორებით მდგარი დრაკონის მთის ჩრდილქვეშ დასახლებულიყვნენ. ისინი დღემდე წარმატებულად ვაჭრობდნენ სამხრეთთან, საქონელი დიდ მდინარეს ამოუყვებოდა, შემდეგ კი, ჩანჩქერებიდან, ფორნებით გადაჰქონდათ ქალაქში. მაგრამ ძველ, დიდებულ დღეებში, როდესაც ჩრდილოეთიდან მდიდარი და დალბინებული დეილი მეზობლობდათ, ტბის ქალაქიც მეტი სიუხვითა და ძლიერებით ყვაოდა, მაშინ წყალზე ხომალდების ფლოტილიები დაცურავდა, ზოგი ხომალდი ოქროთი იყო სავსე, ზოგი – შეჭურვილი მეომრებით, და იყო ომები და საქმენი საგმირონი, რომელნიც დღეს მხოლოდ ლეგენდებს თუ შემორჩენია. ძველი, დიდი ქალაქის ლპობაშეპარული ხიმინჯები ახლაც ჩანდა ხოლმე ნაპირის გასწვრივ, როდესაც გვალვაში წყალი უკან იხევდა.

მაგრამ ადამიანებს ცოტა რამ ახსოვდათ იმ დროიდან, თუმცა ზოგნი ჯერაც მღეროდნენ ძველ სიმღერებს მთის მფლობელ გნომთა მეფეებზე, დარინის შთამომავალ თრორსა და თრეინზე, დრაკონის მოსვლასა და დეილის ხელმწიფეთა დამხობაზე. ზოგი იმასაც მღეროდა, რომ ერთ დღესაც უკან დაბრუნდებიან თრორი და თრეინი, მთის ჭიშკრიდან მდინარეს ღვარად ჩამოყვება ოქრო და მთელი მხარე ახალი სიმღერებითა და სიცილით აივსება. მაგრამ ეს საამური ლეგენდები დიდად არ ცვლიდა მათ დღიურ საქმიანობას.

როგორც კი ტივი ქალაქის გარშემო ჩარიგებული ნავების თვალსაწიერზე გამოჩნდა, მოსულეს მისალმების ხმები შემოესმათ. გადმოაგდეს ბაგირები, ამუშავდა ნიჩბები. მალე ტივი ტყის მდინარის ნაკადიდან გაიყვანეს და კლდის მაღალი კონცხის გარსშემოტარებით ტბის ქალაქის პატარა ყურეში შეათრიეს. აქ იგი ნაპირთან დააბეს, ხმელეთს მიბჯენილი დიდი ხიდის შორიახლოს. მალე უნდა მოსულიყვნენ სამხრეთელი ვაჭრები, რომლებიც თან ნაილებდნენ კასრებს, ხოლო ზოგს კვლავ შეავსებდნენ მოტანილი საქონლით და მდინარის აღმა ისევ ელფთა მეფეს გაუგზავნიდნენ. ჯერჯერობით კი კასრები წყალზე სატივტივოდ დატოვეს, ელფები და მენავეები კი ტბის ქალაქში გაემართნენ საქეიფოდ.

ისინი ალბათ გაოცდებოდნენ, რომ ენახათ, რა ხდებოდა იქ, ნაპირთან მას შემდეგ, რაც ყველანი წავიდნენ და ღამის ჩრდილები ჩამოწვა: ბილბომ ტივიდან კასრი გამოხსნა, ნაპირზე აათრია და გახსნა. მოისმა კვნესა და გარეთ უსაზღვროდ უბედური გნომი გამოცოცდა. მოთელილ წვერებში სველი ნამჯა გასჩროდა, გასავათებულ-გაფიჩხულმა, დაჟეჟილ-დაბეგვილმა ძლიეს შეძლო, წამომდგარიყო და ბარბაცით გაეარა თავხელი, რათა კვნესით დაცემულიყო

ტბის ქალაქი

ნაპირზე. ისეთი დამშეული და გატყუებული შესახედაობა ჰქონდა, როგორც ძალს, რომელიც ჯაჭვით დაბმული ერთი კვირით მიაღწევდათ ხუხულაში. ეს თორინი იყო, მაგრამ ამის გამოცნობა მხოლოდ ოქროს ჯაჭვით, ბინძური და დაკონკილი ლაფვარდისფერი ლაბადით და ბზინვადაკარგული ვერცხლის ფუნჯით შეიძლებოდა. კარგა ხანი გავიდა, სანამ იგი ადამიანურად გამოელაპარაკებოდა პობიტს.

– პა, ცოცხალი ხარ თუ მკვდარი? – შეეკითხა ბილბო საკმაოდ მკვახედ. მას ალბათ დაავიწყდა, რომ, გნომებისგან განსხვავებით, ამ მოგზაურობის დროს ერთხელ მაინც მიირთვა ლაზათიანად და ხელ-ფეხსაც თავისუფლად ხმარობდა, რომ არაფერი ვთქვათ თავისუფლად სუნთქვის უპირატესობაზე, – ჯერ კიდევ ციხეში ზიხარ თუ გათავისუფლდი? თუკი გინდა საჭმელი და თუკი გსურს, კვლავაც გააგრძელო ეს ბრიყვული თავგადასავალი – ბოლოს და ბოლოს, იგი თქვენი და არა ჩემი – ხელები ატყაპუნე, ფეხები დაისრისე, გაიხიკინე და შეეცადე, მომეხმარო, სხვებიც გამოვიყვანო, სანამ ეს შესაძლებელია!

თორინმა, ცხადია, საღი აზრი შენიშნა მის სიტყვებში, ამიტომ ცოტაოდენი კენესის შემდეგ წამოდგა და დაეხმარა პობიტს, როგორც შეეძლო. წინ კი ძნელი და საძაგელი საქმე ედოთ: სიბნელეში გაყინულ წყალში უნდა ეჭყაპუნათ, ეფართხალათ და როგორღაც გამოერჩიათ საჭირო კასრები, გამოეხსნათ და ნაპირზე აეთრიათ. გამოშვებული გნომები ნაპირზე ისხდნენ, გაურკვეველად ლულლულვებდნენ, კრუსუნებდნენ, ისინი ისე დამბალიყვნენ, დაფეხილიყვნენ და დაკრუნჩხულიყვნენ, რომ ბოლომდე ვერც აცნობიერებდნენ გათავისუფლებას და ვერც ახერხებდნენ, მაღლიერნი ყოფილიყვნენ.

დვალინი და ბალინი ყველაზე უფრო დაეჩაგრა ამ მოგზაურობას და, ცხადია, დახმარებას ვერც სთხოვდი. ბიფური და ბოფური ნაკლებად დაბეგვილები და უფრო მშრალეებიც იყვნენ, მაგრამ ნაპირზე გაიშოტნენ და არაფერი გაუკეთებიათ. მაგრამ ფილი და კილი, რომელნიც ახალგაზრდებიც იყვნენ (გნომთა კვალობაზე) და სხვებზე უფრო მოხერხებულად იყვნენ შეფუთულები მომცრო კასრებში ბლომად ნამჯით, გარეთ ასე თუ ისე მომლიმარნი გამოძვრნენ, თითო-ოროლა დაბეუილობით, და გაფიჩხული ხელ-ფეხიც უფრო მალე აამოძრავეს.

– იმედია, ცხოვრებაში აღარასოდეს ვიგრძნობ ვაშლის სუნს! – წარმოთქვა ფილიმ, – ჩემი ხომალდი მთლად ვაშლის სუნად ყარდა. გამუდმებით ამ სუნის ყნოსვამ, როდესაც ძლივს იწერევი, იყინები და შიმშილისგან ხარ მისავათებული, ჭკუიდან შეიძლება გადაგიყვანოს! ახლა მე შემოიძლია, ვჭამო და ვჭამო საერთოდ ნებისმიერი საჭმელი, რაც კი ქვეყნად არსებობს, ოღონდ ვაშლები არ დამანახოთ!

ფილის და კილის თავგამოდებული დახმარებით თორინმა და ბილბომ, როგორც იქნა, სხვებიც აღმოაჩინეს. საბრალო სქელ ბომბურს ჩასძინებოდა, თუ გონი დაჰკარგოდა. დორის, ნორის, ორის, ოინსა და გლოინს წყალი ეყლაპათ და ცოცხალმკვდრებს ჰგავდნენ. ისინი სათითაოდ გადაიტანეს ნაპირზე და უმწეოდ მიანვინეს მიწაზე.

– კეთილი და პატიოსანი. ყველანი აქა ვართ, – თქვა თორინმა, – და, ვფიქრობ, ამისათვის მაღლი უნდა შევნიროთ ბედის ვარსკვლავსა და მისტერ ბეგინსს. მე მნამს, რომ მას სრული უფლება აქვს, მაღლობას მოელოდეს ჩვენგან, თუმცა ვისურვებდი, რომ მის მიერ მოწყობილი მოგზაურობა უფრო სასიამოვნო ყოფილიყო. და მაინც – ჩვენ ყველანი მთელი სულითა და გულით კიდევ ერთხელ მზად ვართ, გემსახუროთ, მისტერ ბეგინს. შეეჭველად, მეტად აღვივებით მაღლიერებით, როდესაც დავნაყრდებით და შევიმოსებით. ახლა საით გავწიოთ?

– მე ტბის ქალაქში წასვლას გთავაზობთ, – მიუგო ბილბომ, – სხვაგან სად?

სხვას ვერც ვერაფერს მოიფიქრებდნენ, ამიტომაც თორინმა, ფილიმ, კილიმ და პობიტმა დანარჩენები დატოვეს და ნაპირის გასწვრივ დიდი ხიდისაკენ გაემართნენ. ხიდის თავში გუმაგები იდგნენ სადარაჯოზე, მაგრამ არცთუ ფხიზლობდნენ – უკვე ძალიან დიდი დრო გასულიყო მას შემდეგ, როდესაც ხიდს მართლაც ესაჭიროებოდა დაცვა. თუ არაფრად ჩავთვლით ზოგჯერ ამტყდარ კინკლაობას საბაჟო საკითხებზე, ადამიანებს კეთილი მწიბოლობა ჰქონდათ ტყის ელფებთან, სხვა მხარის ადამიანები კი აქედან ძალიან შორს ცხოვრობდნენ. ქალაქის ზოგიერთი ახალგაზრდა მცხოვრები უკვე დაუფარავად ეჭვობდა, საერთოდ არსებობს თუ არა მთის დრაკონიო, და სიცილს აყრიდნენ ქალარანვეროსნებს, რომლებიც ყვებოდნენ, ახალგაზრდობაში საკუთარი თვალთ ვიხილეთ, როგორ დაფრინავდა დრაკონი ღრუბლებშიო. ამიტომაც გასაკვირი არ არის, რომ გუმაგები უზრუნველად სვამდნენ და იცინოდნენ თავიანთ ფარდულში ცეცხლის პირას და არ გაუგონიათ არც კასრების გახსნის ხმაური და არც ოთხი მზვერავის ნაბიჯების ხმა. ისინი უზომოდ განცვიფრდნენ, როდესაც კარში თორინ ოუკენშილდმა შეაბიჯა.

– ვინ ხართ და რა გინდათ? – დაიძახეს მცველებმა, ფეხზე წამოიჭრნენ და იარაღზე იტაცეს ხელი.

– თორინი, ძე თრეინის, თრორის ძისა, მთისქვეშა მეფეთა შთამომავალი! – წარმოთქვა გნომმა ხმამაღლა. მართლაც, თუმცა დაგლეჯილი ტანსაცმელი მოსავდა და დასვრილი ჩაჩი ეხურა, მაინც მეფური შესახედაობა ჰქონდა თორინს. ოქრო უელავდა ყელსა და ნელზე, უძირო მუქი თვალებით შესცქეროდა დამხვდურებს, – მე დავბრუნდი. მსურს, თქვენი ქალაქის თავი ვიხილო!

მის სიტყვებს გაუგონარი ფორიაქი მოჰყვა. ზოგიერთნი, უფრო ბრიყვები,

გარეთაც გამოცვივდნენ ფარდულიდან, თითქოს ღამეში ოქროდ ქცეული მთისა და ოქროფერილი ტბის ხილვას მოელოდნენ. გუშაგების კაპიტანი წინ წამოდგა.

– ესენი ვინლა არიან? – იკითხა მან და ფილის, კილის და ბილბოს მიათითა.

– მამის ჩემის ასულის ძენი, – მიუგო თორინმა, – ფილი და კილი დარინის მოდგმიდან. და მისტერ ბეგინსი, ჩვენთან ერთად დასავლეთიდან გამომგზავრებული.

– თუკი მშვიდობით მოსულხართ, იარაღი აიყარეთ! – მოითხოვა კაპიტანმა.

– ჩვენ იარაღი არა გვაქვს, – მიუგო თორინმა, რაც საკმაოდ მართალი იყო: გნომებს ტყის ელფებმა ჩამოართვეს დანები, მათვე წარიღეს გმირი მახვილი ორკრისტიც. ბილბოს კი პქონდა თავისი მოკლე სატივეარი, ახლაც ტანსაცმელში ჩამალული, მაგრამ არაფერი თქვა, – ჩვენ არც გვესაჭიროება იარაღი, საკუთარ მიწაზე მობრუნებულებს, როგორც ძველი სიმღერები წინასწარმეტყველებდნენ. და არც შეგვიძლია, შევებრძოლოთ ესოდენ მრავალრიცხოვან ქალაქს. წაგვიყვანეთ თქვენს მმართველთან!

– იგი ამჟამად ლხინზეა, – თქვა კაპიტანმა.

– მაშ, მეტი მიზეზიცაა, რომ მასთან წაგვიყვანო! – იფეთქა ფილიმ, რომელსაც მოთმინება გამოეღია მთელი ამ ზეიმურობის გამო, – ჩვენ დავიქანცეთ, მივსავათდით შიმშილისაგან, ჩვენი მეგობრები შეუძლოდ არიან. ამიტომ მარადად გაისარჯე და დაგვდე პატივი, მეტს ნულარ გვალაპარაკებ, თორემ, ვინ იცის, იქნებ თქვენმა ბატონმა არც მოგიწონოთ სამსახური.

– მაშ, მომყევით, – დათანხმდა კაპიტანი და ექვსი კაცის თანხლებით წინ წაუძღვა მოსულებს, გადაატარა ხიდი, შემდეგ გაიარეს ჭიშკარი და გავიდნენ ქალაქის მთავარ მოედანზე. ეს იყო დიდძალი წყლის ფართო წრე, მაღალ ხიმინჯებზე აგებული მოზრდილი სახლებით მოსაზღვრული, წყალს გარს ევლებოდა ხის გრძელი სანაპირო, რომელიც აურაცხელი საფეხურით და კიბეებით ტბის ზედაპირისკენ ჩაგიძლევებოდა. ქალაქის რატუშიდან კაშკაშა შუქები ანათებდა და მრავალი მოსაუბრის ხმა ისმოდა. მოსულებმა შევლეს რატუშის კარი და შესასვლელთან შეჩერდნენ, მკვეთრი შუქის გამო თვალებს ჭუტავდნენ და გრძელ მაგიდებს შემომსხდარ ხალხს აცქერებოდნენ.

– მე ვარ თორინი, ძე თრორის, თრეინის ძისა, მთისქვეშა მეფეთა შთამომავალი! მე დავბრუნდი! – დასჭექა თორინმა კარიდანვე, სანამ კაპიტანი რამის თქმას მოასწრებდა.

ყველანი ზეზე წამოიჭრნენ. ქალაქის მმართველიც წამოდგა თავისი სავარძლიდან. მაგრამ ისე არავინ გაოცებულა, როგორც მეტივე ელფები, რომლებიც დარბაზის შორეულ ბოლოში ისხდნენ. ისინი მმართველის მაგიდის წინ მოქუჩდნენ და შესძახეს:

– ესენი ჩვენი მეფის ტუსალები გახლავან, გამოქცეულნი! ეს მოხეტიალე მანანწალა გნომები, რომელთაც ვერ შეძლეს, რიგიანად განემარტათ თავისი საქმენი, ტყეში დაძრწოდნენ და მოსვენებას არ აძლევდნენ ჩვენს ხალხს!

– ეს მართალია? – იკითხა მმართველმა. სიმართლე თუ გნებავთ, მას ამგვარი ახსნა ჭკუასთან უფრო ახლოს ეჩვენებოდა, ვიდრე მთისქვეშა მეფის დაბრუნების შესაძლებლობა, თუკი საერთოდ არსებობდა ამგვარი მეფე ოდესმე.

– სიმართლე ისაა, რომ ჩვენ უსინდისოდ ჩაგვისაფრდა ელფთა მეფე და უმიზეზოდ დაგვატყვევა მაშინ, როდესაც ჩვენი საკუთარი მიწებისაკენ მოვემგზავრებოდით, – მიუგო თორინმა, – მაგრამ ვერა კლიტე და რაზა ვერ აღუდგება ძველთაგანვე წანინასწარმეტყველებ შინმობრუნებას. არც ეს ქალაქია ტყის ელფთა სამეფო. მე სიტყვა მაქვს ტბელ კაცთა ქალაქის მმართველთან და არა მეფის მეტივეებთან.

ქალაქის მმართველი ყოყმანობდა, ხან ერთს გადახედავდა, ხან მეორეს. ელფთა ხელმწიფის ძლიერება მთელ იმ მხარეს ეფინებოდა და ქალაქის თავს არ სურდა მასთან მტრობის ჩამოგდება. იგი ნაკლებად უგდებდა ყურს ძველ სიმღერებს, ბევრად უფრო აინტერესებდა ვაჭრობა და ბაჟები, ტვირთი და ოქრო, სწორედ ამის წყალობით მიანდევს ქალაქის მართვა. ოღონდ მმართველის თანამოქალაქენი სხვაგვარად ფიქრობდნენ და სულ მალე საკითხი უმისოდაც გადაიჭრა. ახალი ამბავი ცეცხლის ალივით გამოიჭრა დარბაზის კარიდან და მალე მთელ ქალაქს მოედო. შეგროვილი ხალხი გაჰყვიროდა რატუშასა და ქუჩებში, სანაპიროც საჩქაროდ გადაივსო ხალხით. ზოგმა ძველი სიმღერების ნაწყვეტების მღერა წამოიწყო, სიმღერებისა, რომლებიც მთისქვეშა მეფის დაბრუნებას მოასწავებდნენ. იმას, რომ უკან დაბრუნდა არა თავად თრორი, არამედ თრორის შვილიშვილი, სრულებით არად აგდებდნენ. მეტმა და მეტმა მომღერალმა აიტაცა სიმღერა და მან ხმამაღლა, მძლავრად გადაიგუგუნა ტბაზე:

მთის ქვეშეთების მეფე,
მეფე ნაკვეთი ქვის,
ბატონი ვერცხლის მთების,
დაბრუნებულა შინ.

კვლავ დაადგამენ გვირგვინს,
სიმს აუჟღერებს არფას,
ოქროს დარბაზში ივლის,
იმღერს ძველისძველ ზღაპარს.

ტყე იმღელვარებს მთაზე
და ბალახები მზის ქვეშ,
განძი ქვაბულებს ავსებს,
მდინარე ოქროდ იდენს.

ღვარი წამოვა ლაღად,
ტბა გაბრწყინდება მეტად,
დარდი და მწუხრი წავა,
როს მეფე დაბრუნდება!

ასე, ან თითქმის ასე მღეროდნენ ისინი, ოღონდ ბევრად უფრო ვრცლად და დანერგილებით, სიმღერასთან ერთად ყვირილიც ბევრი ისმოდა, მაგრამ მალე მას არფებისა და ვიოლინოს ჰანგებიც დაერთო. ამგვარი აღტაცება ქალაქში ყველაზე უფრო მსცოვან ბაბუებსაც კი არ ახსოვდათ. თავად ტყის ელფებიც დიდ საგონებელში ჩაცვივდნენ და ცოტათი კიდევაც შეშინდნენ. მათ არ იცოდნენ, თუ რა გზით დააღწია თავი თორინმა დილეგს და უკვე იმასაც ფიქრობდნენ, ჩვენმა მეფემ დიდი შეცდომა ჩაიდინა, გნომები რომ დაატყვევო. მმართველმა კი გადაწყვიტა, რომ უკეთესი იქნებოდა, თუკი დაემორჩილებოდა საყოველთაო მოთხოვნას, ჯერჯერობით მაინც, და თავს ისე მოაჩვენებდა, თითქოს სჯეროდა, თორინი მართლაც იგია, რადაც თავს ასალებსო. ამიტომაც მან თავისი სავარძელი დაუთმო თორინს, ხოლო ფილი და კილი გვერდით მიუსხა საპატიო ადგილებზე. ბილბოსაც კი სუფრის თავში მიუჩინეს ადგილი და თუმც მასზე გადაკვრითაც არაფერი იყო სიმღერებში თქმული, საყოველთაო ალიაქოთში არავის უფიქრია, მისთვის ეკითხა, შენ ვინლა ხარ და საიდანლა მოსულხარო.

სულ მალე სხვა გნომებიც მოიყვანეს და ისინიც დაუყოვნებლივ მოექცნენ საყოველთაო აღტკინების შუაგულში. მოსულებს ყველას უნამლეს, გამოკვებეს, დააბინავეს, სიხარულით ევლებოდნენ თავს და ყოველნაირად ცდილობდნენ, ეამებინათ მათთვის. თორინსა და მის ხალხს ერთი დიდი სახლი დაუთმეს, მიუჩინეს ნავები და მენიჩბეები. სახლს გარშემო აუარება ხალხი ეხვეოდა, დღედაღამ სიმღერებს დასძახოდნენ და აღტაცებით გუგუნებდნენ, თუკი რომელიმე გნომი გარეთ ცავირის გამოყოფას ინებებდა.

ნაწილი სიმღერებისა ძველი და ნაცნობი იყო, მაგრამ გაისმოდა სრულიად ახალი სიმღერებიც, რომლებიც დაბეჯითებით ამცნობდნენ ყველას, დრაკონი სულ მალე მოკვდება და მდინარე ჩქერულას მდიდრული საჩუქრებით დატვირთული გემები დაუყვებაო. ამგვარი სიმღერების შთამაგონებელი უმეტესად ქალაქის მმართველი გახლდათ და გნომებს დიდად არ ეხატებოდა

ისინი გულზე, მაგრამ საერთოდ ჩვენი მეგობრები ბედის კმაყოფილები იყვნენ, ძალიან მალე ისევ მოსუქდნენ და მოლონივრდნენ. ერთ კვირაში უკვე სავსებით გამოჯანმრთელდნენ და ამაყად დაიბლინებოდნენ თავ-თავისი ფერის მდიდრულ სამოსში გამოწყობილები, საგულდაგულოდ შემოკვეცილი და დავარცხნილი წვერებით. თორინი ისე დააბიჯებდა და ისე ამაყად გადმოსცქეროდა ყველას, თოთქოს სამეფო უკვე დაბრუნებული, ხოლო სმაუგი პატარ-პატარა ნაჭრებად აკუნული ეგულებოდა.

იმ დღეებში, როგორც თორინი ადრევე ვარაუდობდა, გნომთა თბილი გრძნობები პატარა პოპიტის მიმართ იზრდებოდა და იზრდებოდა. აღარავინ კვნესოდა და ბუზლუნებდა, ისინი სვამდნენ ბილბოს სადღეგრძელოებს, მხარზე ხელს უტყაპუნებდნენ, ყოველნაირად თავს ევლებოდნენ. სწორედაც რომ სჭირდებოდა ბილბოს მათი მხარდაჭერა, რადგან ვერ იყო სხვებივით მხნედ და უზრუნველად – მას ვერ დაევიწყებინა მთის პირქუში იერსახე, ვერც დრაკონზე ფიქრს იშორებდა თავიდან და, გარდა ამისა, საშინელი სურდო სჭირდა. სამი დღის განმავლობაში იგი აცხიკებდა, ახველებდა და გარეთ ვერ გამოდიოდა, და შემდეგაც მისი სიტყვა ბანკეტებზე ამოიწურებოდა ფრაზით „ძალიად დიდი ბადლობა“.

ამასობაში საქონლით დატვირთული ტყის ელფები კვლავ უკან აუყვვნენ ტყის მდინარეს. მეფის სასახლეში დიდი ალიაქოთი ატყდა. არ ვიცი, რა ბედი ეწია დაცვის მეთაურს ან მოურავს. გნომებს ტბის ქალაქში, ცხადია, სიტყვაც არ დასცდენიათ გასაღებების და კასრების შესახებ, ბილბოც საკმაოდ ფრთხილი იყო საიმისოდ, რომ უცხოთა თვალწინ არ გაუჩინარებულიყო. ელფებმა ზოგი რამ შეიტყვეს, უფრო მეტი – ივარაუდეს, თუმც მისტერ ბეგინსი მათთვის კვლავ გამოცანად რჩებოდა. მაგრამ, ასე თუ ისე, მეფემ უკვე იცოდა, რა განზრახვა ჰქონდათ გნომებს, ან ფიქრობდა, ვიცო, და გულში თქვა:

– ძალანაც კარგი! ვნახოთ, ვნახოთ! ტყეზნელის გზით ვერა განძეულს ვერ გადაზიდვენ უკან ჩემი ნებართვის გარეშე, მაგრამ, ვფიქრობ, ისინი ცუდად დაამთავრებენ ამ საქმეს და ღირსებიც იქნებიან.

ელფთა ხელმწიფე არ ფიქრობდა, გნომები სმაუგის მსგავს დრაკონთან ბრძოლას და მის დამარცხებას აპირებენო და ეჭვობდა, ნამდვილად შეეცდებიან, პარვით ჩაიგდონ ხელში განძეულიო. როგორც ხედავთ, იგი ბრძენი ელფი იყო და უფრო შორსმჭვრეტელიც გახლდათ, ვიდრე ქალაქის მცხოვრებლები, თუმც, როგორც შევიტყობთ, ბოლომდე არც მისი ვარაუდები გამართლდა. მან ჯაშუშები დაგზავნა ტბის სანაპიროებსა და უფრო ჩრდილოეთით, მთისაკენაც – სადამდეც გაბედავდნენ ისინი მისვლას – და ცდა დაიწყო.

ორი კვირა მიიწურა და თორინმა გამგზავრებაზე დაიწყო ფიქრი. მათ მანამ

უნდა ეთხოვათ დახმარება, სანამ ქალაქში აღტაცება და მონადინება ჩაიფერ-ფლებოდა; დაყოვნება, სანამ ხალხს ხალისი გამოუნელდებოდა, არაფერს არგებდათ. ამიტომაც თორინმა ქალაქის მმართველსა და მის მრჩევლებს მიმართა და მოახსენა, რომ მალე თავად იგი და მისი ხალხი კვლავ მთისკენ მიმავალ გზას უნდა დასდგომოდნენ.

სწორედ მაშინ მმართველი პირველად გაოცდა, ცოტათი შეშინდა და გაიფიქრა, ნუთუ თორინი მართლაც ძველ მეფეთა მემკვიდრეაო? იგი დარწმუნებული იყო, რომ გნომები ვერ გაბედავდნენ სმაუგის სიახლოვეს გაჭაჭანებას და ფიქრობდა, მოსულები ჩვეულებრივი თაღლითები არიან და მათი ტყუილი ადრე თუ გვიან გამომჟღავნდებაო. მაგრამ იგი ცდებოდა. თორინი ჭეშმარიტად მთისქვეშა მეფის შვილიშვილი იყო და არავინ იცის, რას ვერ გაბედავს ან არ მოიმოქმედებს გნომი შურისსაძიებლად ან მისი კუთვნილების დასაბრუნებლად.

მაგრამ მმართველს ძალიანაც არ სწყდებოდა გული მათი ნასვლის გამო. გნომების შენახვა ძვირი ჯდებაოდა, თანაც მათმა ჩამოსვლამ ქალაქის ცხოვრება ერთ გაგრძელებულ დღესასწაულად გადააქცია, მუშაობაზე აღარავინ ფიქრობდა და საქმეც შეფერხდა. „სადაც უნდათ, იქ წავიდნენ, მოაბეზრონ სმაუგს თავი და იმასაც ნახავენ, რა შეხვედრას მოუწყობს“, – გაიფიქრა მან, ხმამაღლა კი ასე თქვა:

– რა თქმა უნდა, ო, თორინ, ძეო თრეინის, თრორის ძისა! შენ უნდა მოითხოვო ის, რაც გეკუთვნის. ახლოა ჟამი, ძველთაგან უწყებულის. თქვენად იგულეთ ყველაფერი, რითაც კი შეგვიძლია დაგეხმაროთ, ხოლო ჩვენ გვწამს თქვენი მადლიერების მას შემდეგ, რაც კვლავ მოიპოვებთ თქვენს სამეფოს.

და ასე, ერთ დღეს, თუმც შემოდგომა უკვე იწურებოდა და ცივ ქართა ქროლვით სწრაფად შიშვლდებოდნენ ხეები, ტბის ქალაქიდან სამი დიდი ნავი გამოცურდა. ნავეებზე ისხდნენ მენიჩბეები, გნომები, მისტერ ბეგინსი და თან უამრავი საგზალი მიჰქონდათ. ცხენები და პონები შემოვლითი გზით გააგზავნეს დანიშნულ ადგილამდე, სადაც ისინი ხმელეთზე გადმოსხდომას აპირებდნენ. მმართველი და მისი მრჩევლები რატუშის ფართო, წყლისკენ დაშვებული კიბიდან გამოემშვიდობნენ ნაშვლელებს. ხალხი მღეროდა სანაპიროებზე, მღეროდნენ გამოღებული ფანჯრებიდანაც. შხაპუნით ჩაეშვა წყალში თეთრი ნიჩბები, თორინის ხალხი აღმა, ჩრდილოეთისაკენ, თავისი გრძელი მოგზაურობის ბოლო ამბისაკენ აუყვამ ტბას. და მათ შორის ერთადერთი, ვინც თავს უბედურად გრძნობდა, იყო ბილბო.

11 ზღუარბლზე

ორ დღეში მათ პირდაპირ გადაჭრეს ტაბაგრძელი და მდინარე ჩქერულას ნაკადებში შეცურდნენ. ახლა თვალსაწიერს თითქმის ერთიანად ფარავდა მათ წინ ქუშად და მაღლივად წამომართული ეული მთა. ნაკადი მძლავრი იყო, ისინი ნელ-ნელა მიიწევდნენ წინ. მესამე დღის ბოლოსათვის ნავეები მდინარის მარცხენა, დასავლეთის ნაპირს მიაყენეს შესართავიდან რამოდენიმე მილის დაშორებით და ხმელეთზე გადმოსხდნენ. აქ უკვე ელოდათ სურსათით და სხვა საჭირო ნივთებით დატვირთული ცხენები, აგრეთვე პონები სამგზავროდ – ისინი წინასწარ გამოგზავნეს ქალაქიდან. გნომებმა ტვირთის ნაწილით პონები დატვირთეს, დანარჩენი კი გაჭიმულ კარავში შეინახეს. ქალაქელთაგან არავინ მოისურვა თუნდაც ერთი ღამით დარჩენა მთასთან ასე ახლოს.

– ჯერ მოვიცდით, როდის ახდება ძველი სიმღერები, – განაცხადეს მათ. ამ ველურ ადგილებში უფრო იოლი იყო, დრაკონის არსებობა გერწმუნა, ვიდრე თორინის ძალმოსილება დაგეჯერებინა. მართლაც რომ არ სჭირდებოდა მცველი გნომების სანაცვო – მთელი ეს მხარე დრაკონის შიშს გაეუდაბურებინა და დაეცარიელებინა. მალე გამცილებლებმა დატოვეს მგზავრები, ნელ-ნელა დაუყვა ზოგი მდინარეს, ზოგიც მდინარისპირა ბილიკებს, თუმც უკვე ღამე წვებოდა.

ის ცივი ღამე მათ მარტო დარჩენილებმა გაათიეს და მათი მხნეობა და რიხი თვალსა და ხელს შუა გამოილია. მეორე დღით ისინი კვლავ ამხედრდნენ. ბალინი და ბილბო მწკრივის ბოლოს მიჩაქჩაქებდნენ, თან აღვირებით მიყავდათ კიდეც თითო დატვირთული პონი. დანარჩენები უფრო წინ წასულიყვნენ, იოლ გზას არჩევდნენ, რადგან აქეთ ბილიკები აღარ იყო. გზი ჩრდილო-დასავლეთისაკენ აიღეს, აღმაცერად შორდებოდნენ მდინარე ჩქერულას და უფრო და უფრო უახლოვდებოდნენ ეული მთის ვეებერთელა მხარს, პირდაპირ მათკენ რომ გამოწვდილიყო.

მგზავრობა დამლული იყო, ისინი წყნარად და პარვით მიიწევდნენ წინ. აღარ ისმოდა სიცილი, აღარც სიმღერა და ქნართა ჟღერა. ის თავმონონება და იმედები, ტბის ქალაქში რომ დაესახათ გულს ძველი სიმღერების სმენით, ახლა უძირო სასონარკვეთილებაში დაიძირა. მათ იცოდნენ, რომ უკვე მიაწიეს მოგზაურობის დასასრულს და ეს დასასრული, ვინ იცის, რა საზარელი შეიძლებოდა ყოფილიყო! მათ გარშემო გაშავებულ-გადატრუსული მიწები

იშლებოდა, თუმცა თორინი მოუთხრობდათ, ოდესღაც აქაურობა ამწვანებული და მშვენიერი იყო. აქა-იქ თუ მოჩანდა ბალახი, ცოტა ხნის მერე ბუჩქები და ხეებიც გაქრა, მხოლოდ დაჩეხილი და გაშავებული კუნძულები ხვდებოდათ. მათ დრაკონის ნაოხარს მიაღწიეს, და მიაღწიეს ნელინადის მიწურულს.

მთის კალთებს ისე მიაღვნიეს, რომ დრაკონის ბუნაგის გარშემო აოხრებული მიწების გარდა სხვა რამ კვალი და სახიფათო ნიშანი არ შეუმჩნევიათ. მთა, ბნელი და მდუმარე, თვალმუდგამი სიმაღლით წამომართულიყო მათ წინ და თავსზემოთ. პირველი ბანაკი სამხრეთ მხარის დასავლეთ ფერდობზე დასცეს. ამ მხარეს ძველი საგუშაგოც იყო, ოღონდ მათ ვერ გაბედეს იქ აცოცება, იმ თვალსაჩინო ადგილიდან ზედმეტად არავის შეეჩხიროთ თვალში.

სანამ დამალული კარის საძებრად მთის დასავლეთი თხემის ჩხრეკას შეუდგებოდნენ, თორინმა მთავარი ჭიშკრის წინ გაშლილი სამხრეთ მიწების მოსათვალისწინებლად სადაზვერვო გასვლა მოაწყო. საამისოდ მან გაგზავნა ბალინი და ფილი და კილი, მათ გაყვა ბილბოც. მათ პარვით გაიარეს რუხი და მდუმარე ჭიუხების ძირში და ყორანგორის ძირს მიაღვნიეს. აქ მდინარე ასრულებდა დეილის ველის გარშემო განიერ მარუფზე შემორბენას, ზურგს აქცევდა მთას და მძლავრად და ხშიერად მიედინებოდა ტბისაკენ. სანაპირო შიშველი და კლდოვანი იყო, შემალელებულიდან ციცაბოდ ეშვებოდა ნაკადისაკენ. მაღალი ნაპირიდან, დაბლა ლოდებს შორის მოქცეული აქაფებული და შხეფებიანი დინების მიღმა მათ ფართო ველს გადახედეს და იხილეს მთის მხრებით დაჩრდილული რუხი ნანგრევები, უძველესი სახლების, კოშკებისა და კედლების ნგრეული ნაშთი.

— აი, დეილიდან ისლა გადარჩა, რაც ახლა მდინარის იქით გადაშლილა, — თქვა ბალინმა, — ხოლო ოდესღაც ამ ქალაქში ზარები ხმიანობდა, მაშინ მთის კალთებს მწვანე ტყე მოსავდა, მის ძირას გაშლილი ველი კი სიმდიდრითა და განცხრომით ყვაოდა. — ბალინი ერთდროულად პირქუშიც იყო და სევდიანიც, იგი იმასაც მოყვა, რომ დრაკონის მოსვლის დღეს თავადაც თორინს ახლდა.

მათ ვერ გაბედეს, ისევ აღმა, მთავარი ჭიშკრისაკენ აჰყოლოდნენ მდინარეს და ქვემოდან შემოუარეს მთის სამხრეთი მხარის ბოლოს. აქედან კლდის უკან ჩამალულმა მზვერავებმა მთის განვდილ მხრებს შორის უზარმაზარ კლდოვან კედელში დაღებულ ვეებერთელა, ბნელი გამოქვაბულის შესასვლელს მიაწვდინეს თვალი. გოლიათური ღიობიდან გადმოსჩქვდა მდინარე ჩქერულა, იქიდანვე გამოდიოდა ორთქლისა და შავი კვამლის ბოლქვები. სრულ უდაბურებაში მხოლოდ წყალი და მთიდან გამოსული ოხშივარი მოძრაობდა და მათ თავზე ზედიზედ დაფრენდნენ შავი, ავისმომასწავებელი ყვავები. მხოლოდ წყლის ხმა გაისმოდა და ფრინველები დაპყრანტალებდნენ თავზე მზვერავებს ხშირ-ხშირად. ბალინს გააჟრჟოლა.

. The Front Gate .

წინა კარიბჭე

– ნამო, დაგბრუნდეთ! – თქვა მან, – აქ ყოფნა რას გვარგებს. და მე არ მომ-
ნონს ეს ბნელი ფრინველები, ბოროტების ჯაშუშებივით რომ დაგვტრიალებენ
თავს.

– დრაკონი კი ჯერაც ცოცხალია და მთისქვეშა დარბაზებშია ჩამჯდარი, თუ
კვამლის მიხედვით ვიმსჯელებთ, – დაასკვნა პოპიტმა.

– კვამლი ჯერაც არაფერს ამტკიცებს, – მიუგო ბალინმა, – თუმცა ეჭვიც არ
მეპარება, რომ სწორად ვარაუდობ. მაგრამ იგი შეიძლება კიდევაც წასულიყო
სადმე ცოტა ხნით, ან მთის ფერდობზე წამოწოლილიყო გარემოს მოსათვა-
ლიერებლად, ჭიშკრიდან კი მაინც იდენდა ორთქლი და კვამლი – მთელი მთა
შიგნიდან მისი მურდული ოხშივარით იქნება გამოვსებული.

ამგვარი ფიქრებით გულდამძიმებული მზვერავები უკან, ბანაკისაკენ გამო-
ჰყვნენ მომქანცველ გზას, თან სდევდათ ყვავების ყრანტალი. ივნისი იდგა,
როდესაც ისინი ელრონდის მშვენიერ სახლში სტუმრობდნენ, ახლა კი
შემოდგომა ზამთრისაკენ მიდრეკილიყო და თითქოს მრავალი წლის წინ გარ-
დასულიყო ის საამური დრო. ახლა ისინი მარტონი იყვნენ სახიფათო და
უდაბურ ადგილას და არავის დახმარების იმედი არ უნდა ჰქონოდათ. დასას-
რულს მიახლოებოდა მათი თავგადასავალი, მაგრამ ძველებურად მიუწვ-
დომელი ჩანდა ის, რასაც ეძიებდნენ. მათი შემართება და იმედები დღითიდღე
ილეოდა.

გაგვივირდებათ, მაგრამ სწორედ მისტერ ბეგინსს შემორჩა სხვებზე მეტი
მხნეობა. იგი ხშირად გამოართმევდა ხოლმე თორინს რუკას და დიდხნობით
უშვებდა, ათვალთვლებდა, ჩაჰკირკიტებდა რუნებსა და ელრონდის მიერ
ამოკითხულ მთვარისასობებიან ბარათს. სწორედ მან აიძულა გნომები, დასავ-
ლეთის ფერდობებზე საიდუმლო კარის ძებნა წამოეწყოთ, თუმცა ეს საკმაოდ
სარისკო საქმე იყო. მათ ბანაკი გადაიტანეს მოგრძო ველზე, რომელიც უფრო
ვინო იყო, ვიდრე მდინარიანი კარიბჭის წინ გაშლილი სამხრეთის დიდი ვაკე
და უფრო დაბალი ქედებითაც იყო მოსაზღვრული. აქ ორი გრძელი, ციცაბო-
კედლებიანი მხარი გრძლად გაჭრილიყო დასავლეთისკენ და ველიც მათ
შორის ექცეოდა. აქეთ, მთის დასავლეთ მხარეს ნაკლებად ჩანდა მძარცველი
დრაკონის კვალი და პონებისათვის ცოტაოდენი ბალახიც შემორჩენილიყო.
მათი ახალი ბანაკი მთელი დღე მთის ან დასავლეთით განვდილი ქედის
ჩრდილში იყო მოქცეული, სანამ საღამოს მზე ტყის უკან არ დაიწყებდა
ხოლმე დაძირვას. დღე დღეს მისდევდა, ისინი მომცრო ჯგუფებად გადიოდნენ
და ზემოთ, მთის ფერდზე ბილიკებს დაეძებდნენ. რუკის მიხედვით სწორედ აქ,
მაღლა, ველს თავს წამომდგარ ფერდობზე უნდა ყოფილიყო საიდუმლო კარი.
დღე დღეს მისდევდა და ჯგუფები ხელმოცარულები უბრუნდებოდნენ ბანაკს.

მაგრამ ბოლოსდაბოლოს სრულიად მოულოდნელად მათ იპოვეს ის, რასაც
დაეძებდნენ: ერთ დღეს ფილი, კილი და პოპიტი დაბლა დაუყვნენ ველს და მის
სამხრეთ კუთხესთან კლდის ნაშალზე აცოცდნენ. შუადღე იქნებოდა, როდესაც
პოპიტი სვეტივით სწორი, განმარტებით წამომართული ქვის უკან
შეძვრა და აღმოაჩინა რაღაც, რაც ძალიან ჰგავდა აღმავალი კიბის უხეშად
ნაკვეთ საფეხურებს. აფორიაქებული პოპიტი და გნომები აუყვნენ საფეხუ-
რებს და გავიდნენ ძველ გზაზე, რომლის კვალიც ხშირად იკარგებოდა
ჩამოშლილ კლდეებში. გზამ ისინი სამხრეთ ქედის თავზე გაიყვანა და მიაყენა
ჩრდილოეთისკენ პირმიქცეულ კიდეზე უფრო ვინო შვერილს. მათ დაბლა
გადაიხედეს და მიხედნენ, რომ ველის თავზე წამომართულ ჭიუხს მწვერვალზე
მოქცეოდნენ და ახლა დაბლა პირდაპირ გადასცქეროდნენ საკუთარ ბანაკს.
უჩუმრად, ერთმანეთის მიყოლებით გაუყვნენ ვინო შვერილს, თან მარჯვნივ
წამომართულ კლდეს ეჭიდებოდნენ, სანამ კლდეში გაჩენილ ღიობს არ მიაღ-
წნენ. აქედან კი მათ შეუხვიეს მომცრო ციცაბოკედლებიან ველობზე, ბალახო-
ვან, მყუდრო და ნყნარ ბაქანზე. ეს შესასვლელი, რომელიც ახლა აღმოაჩინეს,
თავსწამომდგარი კლდის გამო მათი ბანაკიდან არ ჩანდა, ვერც მოშორებული
ფერდებიდან შეამჩნევდი – იგი ისეთი პატარა იყო, რომ შორიდან მხოლოდ
პატარა შავ ბზარად ეტყობოდა კედელს. ეს არ გახლდათ გამოქვაბული –
ზემოდან ღია ცა დასცქეროდათ. მის შიგნითა კედესთან აღმართულიყო
ბრტყელი კედელი, რომლის ქვედა, მიწისპირა ნაწილი ქვისმთლელის ნაოსტა-
ტარივით გლუვი და სწორი იყო. და თუმცა კედელს არც შეერთების ხაზები
აჩნდა, არც რაიმე ნაპრალი, არ ეტყობოდა სვეტის, წირთხლის ან ზღურბლის
კვალიც კი, ან რაიმე ისეთი, რაც ოდნავ მაინც მოგაგონებდათ ურდულს ან
რაზას, ან გასაღების ჭუჭრუტანას, მაინც არც ერთს არ შეპარვია ეჭვი, რომ
ბოლოსდაბოლოს მიაგნეს საიდუმლო კარს.

გნომები და პოპიტი კარზე აბრაზუნებდნენ, აწვებოდნენ, ეჯჯგურებოდ-
ნენ, ევედრებოდნენ, გაღებულები, წარმოთქვამდნენ კარის გამღები შელოც-
ვების ნაწყვეტებს, მაგრამ კედელი ოდნავადაც არ შერხებულა. კარგა ხნის
შემდეგ, დაღლილებმა, ცოტა შეისვენეს კედლის ძირას რბილ ბალახზე და
მოსაღამოვებულზე დაუყვნენ გრძელ დაღმართს ბანაკისაკენ.

ახალმა ამბავმა მთელი ბანაკი ააფორიაქა. დილით ისინი მორიგი გადაბარ-
გებისათვის მოემზადნენ. ძველ ბანაკში მხოლოდ ბოფური და ბომბური
დატოვეს პონებისა და მდინარისპირა საწყობიდან ამოზიდული მარაგის
სადარაჯოდ. სხვებმა დაღმა ჩაიარეს ველი, შემდეგ ახალნაპოვნ ბილიკს
შეყვნენ და ვინო შვერილს მიაღწნენ. ეს ვინო თარო სუნთქვისშემკვრელი
სიმაღლიდან გადასცქეროდა ბასრი კლდეებით მოფენილ ასორმოცდაათ-

ფუტიან უფსკრულს, ამიტომ მათ ვერ შეძლეს, ყუთები და ხურჯინები გადაეტანათ. ისინი წელზე შემოხვეული თოკებით ჩაებნენ ერთმანეთს და მალე მშვიდობიანად მიაღწიეს პატარა ბალახიან ყურეს.

აქვე მოაწყვეს მესამე ბანაკი. ქვემოდან თოკებით ამოზიდეს, რაც კი რამ სჭირდებოდათ. თოკებითვე უშვებდნენ ხოლმე დაბლა რომელიმე დაუზარელ გნომს, ვთქვით, კილის, რათა ქვედა ბანაკის ბინადართ შეხმანებოდა ან ბარგის მცველად დარჩენილიყო ზედა ბანაკში აზიდული ბოფურის ნაცვლად. ბომბური კი არც თოკებით, არც ბილიკით არ აპირებდა მალლა ასვლას.

– ამგვარი საპაერო მოგზაურობისათვის მე მეტისმეტად სქელი ვარ, – ამბობდა იგი, – თავბრუ დამეხვევა, ფეხს დავიბიჯებ წვერზე და თქვენ კვლავ ცამეტნი შეიქნებით. გადაბმული თოკებიც არ არის იმდენად მტკიცე, რომ ჩემს წონას გაუძლოს.

მისდა საბედნიეროდ, თოკები საკმაოდ მტკიცე აღმოჩნდა, რის შესახებაც მოგვიანებით შეიტყობთ.

ამასობაში გნომებმა გულდასმით დაათვალიერეს ვიწრო თარო ველობზე შესასვლელის წინ და იპოვეს ბილიკი, რომელიც მალლა და მალლა ადიოდა მთაზე. მაგრამ ვერაფერს გაბედა, შორს გაყოლოდა ამ გზას, მით უფრო, რომ ზემოთ ასვლა დიდად არც სჭირდებოდათ. იქ, მალლა, მდუმარება გაბატონებულიყო, ქვის ნაპრალებში მოხეტილ ქარის გარდა აქაურობას არც ფრინველი, არც სხვა რამ ჩქამი ამფოთებდა. ისინი ხმადაბლა საუბრობდნენ, არასოდეს არ მღეროდნენ და არ გადასძახოდნენ ერთმანეთს, რადგანაც გრძნობდნენ, როგორ ჩაბუდებულიყო ხიფათი ყოველი კლდის უკან.

გნომების ერთი ჯგუფი განუწყვეტლივ კარს დასტრიალებდა და მისი საიდუმლოს ამოცნობას ლაშობდა, მაგრამ საიმედო არაფერი ჩანდა. ისინი იმდენად შეიპყრო მოუთმენლობამ, რომ არავის სურდა, რუნებსა და მთვარის ასოებს ჩაჰკირკიტებოდა, ერთთავად კლდის მოსწორებულ ზედაპირს დაჰფუსფუსებდნენ და ცდილობდნენ, ამოეცნოთ, თუ სად, რომელ ადგილას იყო შენიღბული საიდუმლო კარი. მათ ტბის ქალაქიდან წერაქვები და სხვა მრავალგვარი იარაღი წამოიღეს და თავდაპირველად შეეცადნენ, მათი მეშვეობით გაეხსნათ შესასვლელი. მაგრამ კლდეს კვეთებული იარაღის ფოლადის ნაწილები დაიმტვრა და ტყვიასავით დაიბრიცა, ხის ტარები შუაზე დაიპო და უკუქცეულმა წერაქვებმა ლამის მელავეები დააწყვიტა გნომებს. და ყველა დარწმუნდა, რომ იარაღი და ძალა ვერ გასჭრიდა იმ მაგიური ხერხის წინააღმდეგ, რომელსაც ეს კარი დაეკეტა. თანაც მათ შეეშინდათ კედელს მიღმა დარხეული ექოს გამო.

ზღურბლზე ჯდომა ბილბოს საოცრად მოსაწყენი და დამქანცველი

ეჩვენებოდა. რა თქმა უნდა, კლდეს ზღურბლის მაგვარიც არაფერი ეტყობოდა, მაგრამ ისინი ხუმრობით ასე ეძახდნენ პატარა ბალახიან მოედანს კედლიდან ლიობამდე, რადგანაც ახსოვდათ ბილბოს სიტყვები, დიდი, დიდი ხნის წინ წარმოთქმული პოპიტის სოროში მათი მოულოდნელი სტუმრობისას. მაშინ ბილბომ თქვა: მივალთ და ზღურბლზე ჩამოვსხდებით, სანამ რაიმეს არ მოვიფიქრებთო. ისინიც ისხდნენ და ფიქრობდნენ, ან უმიზნოდ დაყიალობდნენ ახლო-მახლო და სულ უფრო და უფრო ილუშებოდნენ.

ბილიკის აღმოჩენამ მათი იმედები ოდნავ გამოაცოცხლა, მაგრამ შემდეგ კიდევ უფრო ღრმა უიმედობა დაეუფლათ. თუმცა ყველაფრის მიტოვებას და თავის გზას წევას მაინც არ აპირებდნენ. უკვე პოპიტსაც აღარ დარჩენოდა სხვებზე მეტი ხალისი – იგი მთელი დღეობით იჯდა გლუვ კედელს ზურგმიყრდნობილი და კლდის ლიობიდან თვალმოუშორებლივ გადასცქეროდა შორეთს წამახული ჭიუხების მიღმა, ტყებნელის შავი კედლის ძირას გაშლილი ფართო მინების მიღმა, სადაც ზოგჯერ თითქოს გამოკრთებოდა ხოლმე ნისლიან მთათა პატარა და უსასრულოდ შორი ლანდები. თუკი გნომები ბილბოს დაეკითხებოდნენ, აქ რას შერებიო, იგი პასუხობდა:

– თქვენ მითხარით, რომ ჩემი საქმე კართან ჯდომა და ფიქრი იქნებოდა, რომ არაფერი ვთქვათ შიგნით შეღწევაზე. მეც ვზივარ და ვფიქრობ. – მაგრამ ვეჭვობ, რომ იგი იმდენს საქმეზე არ ფიქრობდა, რამდენსაც იმაზე, რაც ამ ლურჯი შორეთის მიღმა ეგულებოდა – იგი ოცნებობდა წყნარ დასავლეთის მხარეზე, გორაზე და მის ქვეშ შენებულ თავის პოპიტის სოროზე.

ბალახიანი მოედნის ზუსტად შუაში დიდი ნაცრისფერი ქვა იდო. დაღვრემილი პოპიტი საათობით მისჩერებოდა ხოლმე ქვას, ან ათვალიერებდა დიდ ლოკოკინებს, რომელთაც, ეტყობა, მოსწონდათ პატარა მყუდრო ყურე, მისი გრილი ქვის კედლები. ამიტომაც იყო, რომ ურიცხვი ვეება ლოკოკინა ზღაზვნით დაცოცავდა მდელობის კიდეებში თავისსავე გაყვანილ ლოპრია ბილიკებზე.

ერთ დღესაც თორინმა თქვა:

– ხვალ შემოდგომის ბოლო კვირა იწყება.

– ხოლო შემოდგომას ზამთარი მოყვება, – დაურთო ბიფურმა.

– შემდეგ მომავალი წელიც დაიწყება, – განაგრძო დვალინმა, – და გაიზრდება ჩვენი წვერები, კლდეებს გადაეკიდება და ველებს დაეფინება, აქ კი არაფერი მოხდება ახალი. რას გვიკეთებს ჩვენი მპარავი? ახლა, რაკი უჩინმაჩინის ბეჭედი მოიპოვა, იგი განსაკუთრებით შესანიშნავი აღმასრულებელი უნდა იყოს. მე უკვე იმაზეც ვიწყებ ფიქრს, რომ იგი წინა კარიბჭით უნდა შეიპაროს და იქაურობა მიზვერ-მოზვეროს.

ბილბომ გაიგონა ეს სიტყვები – გნომები მყუდროდ ჩამომჯდარი ბილბოს ზემოთ, კლდეებზე საუბრობდნენ – და:

– ღმერთო ჩემო! – გაიფიქრა მან, – მაშ, უკვე ამაზე იწყებენ ფიქრს, არა? სულ მე სანყალს უნდა გამომეთრია ყოველნაირი დავიდარაბიდან, რომელშიც ჩაცვივდებოდნენ, ყოველ შემთხვევაში, მას შერე მაინც, რაც ჯადოქარმა დაგვტოვა. ახლა რაღა ვქნა? უნდა მცოდნოდა, რომ ბოლოს რაღაც საშინელება დამემართებოდა. არა მგონია, კიდევ ერთხელ ავითანო დეილის ბედ-კრული ველის დანახვა, ხოლო ის ოხშივარიანი ქიშკარი!!!

იმ ღამით იგი ძალიან უბედური იყო და ძლივს დაიძინა. მეორე დღით გნომები სხვადასხვა მხარეს წავიდ-ნამოვიდნენ – ზოგი დაბლა ველზე პონებს დაატარებდა, ზოგიც ახლო-მახლო დაეხეტებოდა. დაღვრემილი ბილბო მთელი დღე ბალახიან ველობზე იჯდა და ან ქვას დასცქეროდა, ან ვინრო ლიობში დასავლეთისკენ იყურებოდა. იგი მოლოდინის უცნაურ გრძნობას შეეპყრო.

– იქნებ, დღეს მოულოდნელად ჯადოქარი დაბრუნდეს, – გაიფიქრა მან.

თავს რომ ასწევდა, იგი შორეული ტყის ბუნდოვან მისადგომებს ხედავდა. მზე დასავლეთისკენ გადაიხარა და მკრთალი ყვითელით შეღება ტყის ჭერი, თითქოს უკანასკნელ ძალაგამოცლილ ფოთლებზე აირეკლა. მალე ჰობიტმა დაინახა მზის ნარინჯისფერი ბურთი, თვალებში შეანათა მისმა გადახრილმა სხივებმა. ბილბო ლიობს მიუახლოვდა და ზედ მიწის კიდესთან მკრთალი და სიფრიფანა ახალი მთვარე შეამჩნია.

მაშინვე მის ზურგსუკან ხმამალალი ტკაცუნის გაისმა. იქ, ნაცრისფერ ქვაზე უზარმაზარი, ნახშირივით შავი შაშვი ჩამომჯდარიყო, ღია-ყვითელი მკერდი მუქი წინწკლებით ჰქონდა დაჭორფლილი. ტკაც! მას ლოკოკინა დაეჭირა და ახლა ქვაზე არტყამდა. ტკაც! ტკაც!

და უცებ ბილბოს გონება გაუნათდა. სულ გადაავიწყდა სიფრთხილე, შვერილზე გადამდგარმა ყვირილით და ხელების ქნევით დაუნყო გნომებს ხმობა. ისინი, ვინც უფრო ახლოს იყვნენ, ფაცხა-ფუცხით გადმოველნენ კლდეებს და, რაც შეეძლოთ, სწრაფად გამოუყვნენ შვერილს, ჰობიტთან მიიბრინეს, ვერ გაეგოთ, ასეთი რა უნდა დამართოდა. სხვები ქვემოდან იძახდნენ, თოკებით მალლა აზიდვას მოითხოვდნენ (ამ ალიაქოთში მხოლოდ ბომბური იყო მშვიდად და ღრმად ეძინა).

ბილბომ სწრაფად ახსნა, რაც მოხდა. ყველანი დაჩუმდნენ – ნაცრისფერ ლოდთან მდგარი ჰობიტიც, ნვერმოცახცახე, მოუთმენლად მზირალი გნომებიც. მზე დაბლა და დაბლა იძირებოდა და ნელ-ნელა ქრებოდა მათი იმედებიც – მნათობი განითლებული ღრუბლების ზოლში ჩაეშვა და გაუჩინარდა. კვნესა აღმოხდათ გნომებს, მაგრამ ბილბო ჯერ კიდევ გაუნძრევლად იდგა. ნორჩი

მთვარე ჰორიზონტისკენ დაიხარა, საღამოვდებოდა. და უცებ, როდესაც მათ უკანასკნელი იმედიც გადაუნყდათ, მზის წითელი სხივი თითქმის დაუსხლტა გაფლეთილ ღრუბელს. სუსტი სინათლე შემოიჭრა ლიობში და კლდის გლუვ ზედაპირს დაეცა. ბებერი შაშვი, რომელსაც თავი ცალ მხარეს დაეხარა და მძივივით თვალებით გადმოსცქეროდათ მალალი ქანდარიდან, ანაზდად აჭახჭახდა. გაისმა ხმამალალი ტკაცუნის. კედელს პატარა ფირფიტა აეტკეცა და ძირს დაეცა. მიწიდან სამიოდ ფუტის სიმაღლეზე კლდეში ჭუჭრუტანა გაჩნდა.

შემთხვევის დაკარგვის შიშით შეპყრობილი გნომები საჩქაროდ მიანყდნენ კლდეს და მიანვნენ. ამაოდ.

– გასალები! გასალები! – იყვირა ბილბომ, – სად არის თორინი?

მოიჭრა თორინი.

– გასალები! – დაუყვირა ბილბომ, – გასალები, რუკას რომ ახლდა! მოსინჯე ახლავე, სანამ დროა!

მაშინ თორინი წინ ნამოდგა, კისერზე ჩამოკიდებული ჯაჭვიდან გასალები გამოაძრო და ჭუჭრუტანაში შეაცურა. გასალები მოერგო და მოტრიალდა! ჩხაკ! მკრთალი სინათლე ჩაილია, მზე დაიძირა და საღამო ასხლტა ცაზე.

ახლა ყველანი ერთად მიანვნენ და კედლის ნაწილი ნელ-ნელა დაიძრა ადგილიდან. გამოჩნდა გრძელი სწორი ნაპრალები და თანდათან გაფართოვდა. კლდეში გამოიკვეთა ხუთი ფუტი სიმაღლისა და სამი ფუტი სიგანის კარი, რომელიც ნელ-ნელა, უხმოდ შეიღო შიგნით. მთის ფერდზე გაჩენილი ხვრელიდან თითქოს ორთქლივით გამოედინა სიბნელე, განუჭვრეტელი წყვდიადი დაუდგათ თვალწინ – მთის დამთქნარებული პირი, რომელიც სადღაც შიგნით და ქვემოთ მიემართებოდა.

12 ამბავი შიგნიდან

გნომები დიდხანს იდგნენ სიბნელეში ღია კართან და კამათობდნენ, სანამ ბოლოს თორინმა არ წარმოთქვა:

– ახლა კი დროა, რომ ჩვენმა პატივცემულმა მისტერ ბეგინსმა, ვინც ჩვენს გრძელ გზაზე ყველას დაგვიდასტურა, რომ იგი ბრძანდება ჩინებული ამხანაგი და რომ იგი ბრძანდება შეუდრეკელი პოზიტი, რომლის სიმამაცეც ბევრად აღემატება მის ზომას და, თუ შეიძლება ასე ითქვას, გახლავთ დაჯილდოებული ილბალით, რომელიც ბევრად აღემატება ჩვეულ რაოდენობას, – ახლა კი დროა, რომ მან აღგვისრულოს სამსახური, რის გამოც ჩართული იქნა ჩვენს ჯგუფში. დროა, მან დაიმსახუროს ჯილდო.

თქვენ უკვე კარგად იცით, როგორ საუბრობდა თორინი ღირსესანიშნავ ნუთებში, ამიტომ სიტყვას აღარ გავიგრძელებთ, თუმცა თორინმა კიდევ ბევრი რამ თქვა. ნუთი მართლაც განსაკუთრებული იდგა, მაგრამ ბილბო მოუთმენლობამ შეიპყრო. საიმედოოდ უკვე ისიც საკმაოდ კარგად იცნობდა თორინს და კარგად ესმოდა, საით უმიზნებდა იგი.

– თუ შენ გულისხმობ, რომ, შენი აზრით, საიდუმლო გვირაბში პირველი ჩასვლა ჩემი საქმეა, ო, თორინ თრეინის ძეო ოუკენშილდ, დე, კვლავაც დაგრძელდეს შენი წვერი, – თქვა გაჯავრებულმა პოზიტმა, – ასეც თქვი და ამით გაათავე! მე შემოძლია, უარი ვთქვა. უკვე ორ უსიამოვნებას დაგაღწევინეთ თავი, თუმცა ეს სამუშაო ძნელად თუ ჩაითვლებოდა მპარავის მოვალეობად, ასე რომ, ვფიქრობ, რაღაც ჯილდო უკვე დავიმსახურე. მაგრამ „მესამე და – სამართალიო“, ამბობდა მამაჩემი, და ვფიქრობ, რომ არ ვიუარებ ამ სამსახურს. მე იქნებ ახლა უფრო მეტად ვენდობი ჩემს ილბალს, ვიდრე ძველ დროში, – იგი გულისხმობდა იმ დროს, სანამ თავისი სოროდან გამოემგზავრებოდა გასულ გაზაფხულზე, მაგრამ ახლა ის უამრავ საუკუნეების წინ გარდასული ერეგნებოდა, – მაგრამ ასეც და ისეც, მე გადავწყვიტე, ახლაც ჩავეშვა გვირაბში და დროზე მოვრჩე ამ საქმეს. ვინ წამოვა ჩემთან ერთად?

იგი არც მოელოდა მოხალისეთა გუნდის ერთსულლოვან შეძახილებს, ამიტომ იმედიც არ გაცრუებია. ფილი და კილი მოუსვენრად ინაცვლებდნენ ფეხს, ხოლო დანარჩენებს აშკარად ეტყობოდათ, რომ არც აპირებდნენ გვირაბში ცხვირის შეყოფას. ოღონდ არა ბაღინს, გნომთა მზირს, რომელსაც საკმაოდ უყვარდა პოზიტი. მან თქვა, რომ შიგნიდან შეყვებოდა ბილბოს და იქნებ

ცოტათი კიდევაც გაყვებოდა გვირაბში, რომ, თუკი საჭირო გახდებოდა, პოზიტს მისთვის დაეძახა საშველად.

მხოლოდ ერთი რამ შეიძლება ვთქვათ გნომების გასამართლებლად: მათ განზრახული ჰქონდათ, მართლაც უხვად დაეჯილდოებინათ ბილბო მისი სამსახურის წილ. იგი სწორედ იმისათვის წამოიყვანეს, რომ მათ მაგივრად ეკეთებინა არასასიამოვნო სამუშაო და დიახაც რომ თანახმა იყვნენ, პოზიტს ეს სამუშაო გაეკეთებინა, თუკი იზამდა. მაგრამ ისინი ძალას არ დაიშურებდნენ გასაჭირიდან მის დასახსნელად, ისევე, როგორც უკვე მოიქცნენ ტროლებთან შეხვედრისას ჯერ კიდევ თავგადასავლების დასაწყისში, მაშინ, როდესაც განსაკუთრებით არც არაფერი ჰქონდათ სამადლობელო პოზიტთან. ერთი რამ ცხადია: გნომები არ არიან გმირები, ისინი ანგარიშიანი ხალხია და უდავოდ აღიარებენ ფულის დიდმნიშვნელოვნებას. ზოგი მათგანი თვალთმაქცი და მოღალატეა, საკმაოდ ბევრია ძალიან წამსდარი. მაგრამ ზოგი გნომი ღირსეული და სანდოა, სწორედ ასეთები იყვნენ თორინი და მისი ძმობილები, ოღონდ ძალიანაც ბევრს ნუ მოვითხოვთ მათგან.

მის უკან შავი ღრუბლებით დახაზულ მქრქალ ცაზე ვარსკვლავები ინთებოდა, როდესაც პოზიტი მოჯადოებულ კარში შესრილდა და პარვით დაეშვა მთის სიღრმეში. სიარული ბევრად უფრო იოლი აღმოჩნდა, ვიდრე თავიდან მოელოდა – ეს არ იყო გობლინების შესასვლელი, ან ტყის ელფთა უხეშად ნაკვეთი მღვიმე, ეს დერეფანი გნომებს აეგოთ მათი სიმდიდრისა და ოსტატობის გაფურჩქვნის ხანაში. ლარივით სწორი, გლუვიატაკიანი და გლუვკედლებიანი გვირაბი თანაბრად, განუტოტავად, პირდაპირი გზით ეშვებოდა დაღმა, უცნობი მიზნისაკენ, რომელიც მოშორებით სიბნელეში ჩამალულიყო.

ცოტა ხნის შემდეგ ბაღინმა ბილბოს ილბალი უსურვა და შეჩერდა ისეთ ადგილას, საიდანაც ჯერ კიდევ განირჩეოდა კარის მკრთალი მოხაზულობა და გვირაბის ექოთა გამოუცნობი გადაძახილების წყალობით გარეთ მდგართა ხმადაბალი საუბრის მოშრიალე ხმებიც ისმოდა. მაშინ პოზიტმა წამოიკცა თავისი ბეჭედი, მოდარაჯე ექოებით შემფოთებულმა უხმოდ სიარულის პოზიტურ ოსტატობასაც გადააჭარბა და სრულიად უჩუმრად დაეშვა დაღმა, დაღმა, დაღმა წყვედიადში. იგი შიშით თრთოდა, მაგრამ პატარა სახეზე შეუპოვრობა და ქუში სიმტკიცე აღბეჭდვოდა. იგი უკვე ძალიან განსხვავდებოდა იმ პოზიტისაგან, რომელიც დიდი ხნის წინათ ცხვირსახოცების გარეშე გამოიქცა ბეგ-ენდიდან. მან მოსინჯა, როგორ ამოდიოდა მისი სატევარი ქარქაშიდან, უფრო მჭიდროდ შემოირტყა ქამარი და გზა განაგრძო.

– აი, ამასაც მიაღწიე ბოლოსდაბოლოს, ბილბო ბეგინს, – უთხრა მან თავს, – იმ ღამეს, მათი სტუმრობისას, შენ შენი ფეხით მიხვედი და საკუთარი ნებით

სტუცე თავი ამ საქმეში, ამიტომაც ახლა კეთილი ინებე, შენ თვითონ გამოძვე-
რი უკან და იწვნიე, რაც გეკუთვნის. ღმერთო დიდებულო, რა ბრიყვი ვიყავი და
კიდევაც ვარ! – აღმოხდა მის ყველაზე უფრო არატუკისეულ ნაწილს, –
სრულებით, სრულებით არ მჭირდება საგანძურის გროვები ზედნამომჯდარი
დრაკონით, დაე, სამარადისოდ აქ დარჩენილა სულ ყველაფერი, ოღონდაც
ახლა გამოვიღვიძო და მივხვდე, რომ ეს წყეული გვირაბი ჩემი საკუთარი სახ-
ლის სადარბაზოა!

რასაკვირველია, მას არ გამოღვიძებია, არამედ კვლავ წინ და წინ მიდიოდა,
სანამ მის უკან მთლად არ ჩაქრა შემოსასვლელის მერთალი მონახაზი. ახლა
იგი სრულიად მარტო იყო. მალე მან იგრძნო, რომ დათბა.

– რაღაც ნათებასავით ხომ არ მოჩანს იქ, პირდაპირ და ქვემოთ? –
გაიფიქრა მან.

დასტურ, მოჩანდა. რაც უფრო უახლოვდებოდა, ნათება იზრდებოდა და
იზრდებოდა და ბილბოც დარწმუნდა, თვალი არ მატყუებსო. ქვემოდან მოწი-
თალო შუქი ამოდიოდა და სულ უფრო წითლდებოდა და წითლდებოდა. გარდა
ამისა, გვირაბში ახლა ნამდვილად ჩამოცხა. ქვემოდან ორთქლის ბოლქვები
მოფარფატებდა, გვერდს უქცევდა პოზიტს და ბილბოც ერთიანად გაიხვითა.
შემდეგ ხმებიც მიწვდა მის ყურს – მოისმოდა თუხთუხი, თითქოს ძლიერ
ცეცხლზე დიდი ქოთანი დუღსო, მას ერთვოდა გრუხუნის, რომელიც გოლია-
თური ხვადი კატის კრუტუნს წააგავდა. ბოლოს ხმები შეერთდა და ხმამალალ
ბუყბუყში გადაიხარდა, უკვე შეჭველი გახდა, რომ იქ, დაბლა, პოზიტის წინ
წითელ ალმურში გახვეული რომელიღაც ვეებერთელა ცხოველი ხვრინავდა
ძილში.

აქ კი ბილბოც შეჩერდა. ამ შეჩერების შემდეგ გზის გაგრძელება მის ცხოვ-
რებაში ყველაზე უფრო მამაცური საქციელი იყო. ის შემადრწუნებელი ამბები,
რაც შემდეგ გადახდა თავს, არაფერი იყო ამ ნაბიჯთან შედარებით. მან გვი-
რაბში სრულიად მარტომ ნამდვილი ბრძოლა გადაიხადა ჯერ კიდევ მანამდე,
სანამ თვალს შეავლებდა მომლოდინე საშინელ ხიფათს. ასეა თუ ისე, მცირე
შეყოვნების შემდეგ მან მოახერხა და გზა განაგრძო. თქვენც შეგიძლიათ
წარმოიდგინოთ, როგორ უახლოვდება იგი გვირაბიდან გასასვლელს, ფორმი-
თა და ზომით ზუსტად რომ ჩამოგავს შემოსასვლელ საიდუმლო კარს. გასა-
სვლელში იჭყიტება პოზიტის პატარა თავი, მის წინ გადაშლილა გნომთა ძველი
მოდგმის უღრმესი სარდაფი თუ მინისქვეშა დარბაზი. მთის ფესვებთან გამო-
კვეთილი დარბაზი თითქმის მთლიანად წყვდიადითაა მოცული, მხოლოდ ბუ-
ნდოვნად თუ შეიძლება გამოცნობა, რამდენად უზარმაზარია იგი. ხოლო მის
კიდემი, გვირაბიდან არცთუ მოშორებით, ქვის იატაკზე მძლავრი ალმური
ანთია. სმაუგის ალმური!

იქ იწვა იგი, უზარმაზარი მენამულ-ოქროსფერი დრაკონი და ღრმად ეძინა.
მისი ხახიდან და ნესტოებიდან ჟღერიალის ხმა და კვამლის ბოლქვები გამოდი-
ოდა, მაგრამ დრაკონის ცეცხლი ჩანავლული და მთვლემარე იყო. მის ქვემოთ,
მთელი სხეულის, თათებისა და დახვეული ვეებერთელა კუდის ქვეშ და მის
გარშემო ყოველ მხარეს, უხილავ იატაკზე შორს მოფენილიყო ძვირფასი
ნივთების აურაცხელი გროვები, ნაჭედი და უჭედი ოქრო, თვალ-მარგალიტი
და მენამულ სინათლეში წითლად დაფერილი ვერცხლი.

სმაუგი იწვა, ფრთები უზარმაზარი ღამურასავით შეეკეცა და ცოტათი
გვერდზე მობრუნებულიყო. პოზიტის ხედავდა მის ღია ფერის მუცელს, რომე-
ლიც ფასმიუნდომ სარეცელზე დიდხანს ნოლისაგან პატიოსანი თვლებითა
და ოქროს ფილებით მოოჭვოდა. მის უკან უახლოეს კედლებზე ბუნდოვნად
ილანდებოდა ზედ დაკიდული ჯაჭვის პერანგები, მუზარადები და საომარი
ნაჯახები, ხმლები და შუბები. იქვე მწკრივად ელაგა რაღაც იდუმალი საგან-
ძურით სავსე დიდი ქოთნები და ჭურჭელი.

რომ ვთქვათ, ბილბოს სუნთქვა შეეკრაო, ეს არ იქნება მისი განწყობის
აღწერა. მას შემდეგ, რაც ადამიანებმა შეცვალეს ოდესღაც, სამყაროს სიმშვე-
ნიერის დღეებში ელფთაგან ნასწავლი ენა, ჩვენ აღარ დაგვრჩა პოზიტის გაოგ-
ნების აღსაწერად შესაფერი სიტყვები. ბილბოს ზღაპრებსა და ლეგენდებში
სმენოდა დრაკონების საჭურჭლეთა შესახებ, მაგრამ ამგვარი განძის მომაჯა-
დოებლობა, სიუხვე და დიდებულება არასოდეს ყოფილა მასთან ასე ახლოს.
გულს განემსჭვალა გნომური ხიბლი და სურვილი. მას თითქმის კიდევაც გადა-
ვინწყებოდა შიშისმგვრელი მცველი და გაუნძრევლად მისჩერებოდა ოქროს
განძეულს, რომლის რიცხვი თუ ფასი ყოველგვარ საწყაოსა თუ საზომს
აღემატებოდა.

იგი, როგორც თავად მოეჩვენა, მთელი საუკუნე მისჩერებოდა ყოველივე
ამას, სანამ, თითქმის საკუთარი სურვილის საწინააღმდეგოდ, კარისკენ მიმა-
ვალი გვირაბის ჩრდილიდან გამოიპარებოდა და განძეულის უახლოესი გრო-
ვის კიდემდე ქვის იატაკს გადაივლიდა. მის თავსზემოთ მძინარე დრაკონი იწვა,
მძინარეც კი მომაკვდინებლად საშინელი. პოზიტმა ხელი დასტაცა დიდ ორყუ-
რიან თასს, იმდენად მძიმეს, რომ ძლივს შეძლო მისი ზიდვა, და შეშინებულმა
სწრაფად აიხედა ზევით. სმაუგმა ფრთა შეარხია, გაშალა ჭანგებიანი თათი,
ახლა სხვაგვარად აგრგვინდა მისი ხვრინვა.

მაშინ ბილბომ მოკურცხლა. ოღონდ დრაკონს არ გაღვიძებია – ჯერ არა –
მან მხოლოდ სიხარბითა და ძალმომრეობით სავსე სხვა სიზმარში გადაინაც-
ვლა. იგი კვლავ იქ იწვა, თავის მიტაცებულ დარბაზში, სანამ პატარა პოზიტის
რის ვაი-ვაგლახით აათავებდა უკან გრძელ გვირაბს. გული გამალებით უცემ-

და, მუხლები ახლა უფრო მეტადაც უცახცახებდა, ვიდრე მაშინ, დაბლა რომ ეშვებოდა, მაგრამ იგი მაინც მაგრად სჭიდებდა ხელებს მოპოვებულ თასს და ფიქრობდა:

– მე ეს გავაკეთე! ახლა ხომ ნახავენ! მედუქნეს უფრო ვგავარ, ვიდრე მპარავს, როგორ არა! აღარ მოგვიწევს ამისთანების მოსმენა.

აღარც მოუწია. ბალინმა გულით გაიხარა, ჰობიტი ცოცხალი რომ იხილა, და მისი აღფრთოვანება მის გაოცებასავით ძლიერი იყო. გნომმა ბილბო ხელში აიტაცა და გარეთ, სუფთა ჰაერზე გაიყვანა. შუალამე იდგა, ვარსკვლავებს ღრუბლები გადაჰფარებოდა, მაგრამ ჰობიტი თვალდახუჭული იწვა, სულს ითქვამდა, უხმოდ ტკბებოდა კვლავ სუფთა ჰაერის სუნთქვით და თითქმის ვერც ამჩნევდა აღფრთოვანებულ გნომებს, არ ესმოდა, რარიგ ამკობდნენ, როგორ უტყაპუნებდნენ ზურგზე და როგორ აღუთქვამდნენ საკუთარ და თაობიდან თაობამდე მთელი მათი ოჯახების სამსახურს.

გნომები ჯერაც ხელიდან ხელში გადასცემდნენ თასს და აღტაცებით საუბრობდნენ თავიანთი განძის დაბრუნებაზე, როდესაც ანაზღად მთის სიღრმეში ხმამალალი გუგუნი ახმიანდა, თითქოს ძველ ვულკანს გადაუწყვეტია, დროა, ისევ ამოვიფრქვეო. გნომებს კარი მიეხურათ და, რომ არ მიკეტილიყო, ზღურბლთან ქვა ჩაედოთ. მაგრამ ქვემოდან, სიღრმიდან გვირაბს მაინც ამოსდევდა ღმუილისა და ბრაგუნის შემაზრზენი გამოძახილები. მინა აზან-ზარდა მათ ფეხქვეშ.

გნომებს წამსვე გადაავიწყდათ სიხარული და თავდაჯერებული კვებნა და შიშით მოიკუნტნენ. სმაუგი ასე იოლად როდი უნდა გადავიწყებოდათ! შენს გეგმებსა და გათვლებში არაფრით არ უნდა გამოტოვო ცოცხალი დრაკონი, თუკი მის სიახლოვეს ცხოვრობ. დრაკონები იქნებ ვერც ვერაფერში მოიხმარენ თავიანთ სიმდიდრეს, მაგრამ სულ მისხალ-მისხალ იციან საკუთარი საგანძური, მით უფრო, თუ დიდი ხნის განმავლობაში ფლობენ. სმაუგიც არ გახლდათ გამონაკლისი. მოუსვენარი ძილი (რომლის დროსაც სიზმრად ხედავდა თუმც ტანმორჩილ, მაგრამ ბასრი ხმლითა და განუზომელი სიმამაცით აღჭურვილ ძალიან არასასიამოვნო მეომარს) თვლემად გადაექცა, შემდეგ კი სრულიად გამოფხიზლდა. საკუთარ გამოქვაბულში უცნობი ჰაერის მერთალი სუნთქვა იგრძნო. იმ პატარა ხვრელიდან ხომ არ მობერა ნიაგმა? დრაკონი მუდამ ცოტათი მოუსვენრად გრძნობდა თავს ამ ხვრელის გამო, თუმც იგი მეტისმეტად პატარა იყო. ახლა სმაუგი რისხვით და ეჭვით მიაჩერდა მის პირს და გაიფიქრა, ნეტავ აქამდე რად არ ამოვქოლეო. ბოლო დროს მას თითქოს ეჩვენებოდა, რომ სადღაც მალლიდან სუსტი კაკუნის ყრუ გამოძახილები ჩამოყვებოდა გვირაბს მის ბუნაგამდე. იგი შეირხა და ჰაერის მოსაყნოსად კისერი გაიწვდინა. და შეამჩნია, რომ თასი აკლდა!

ქურდები! უბედურება! მკვლელები! ასეთი რამ მთაში მისი მოსვლის შემდეგ ჯერაც არ მომხდარა! მისი რისხვა ენით აღუწერელი იყო. ასე მრისხანებენ მხოლოდ ის მდიდრები, ვისაც იმაზე მეტი აქვთ, რამდენის მოხმარებაც შეუძლიათ, და უცებ შეამჩნევენ, რომ დაჰკარგვიათ ნივთი, რომელსაც დიდხანს ფლობდნენ, მაგრამ არასოდეს დასჭირვებიათ ან მოსურვებიათ. სმაუგი ცეცხლს აფრქვევდა, ერთიანად გაბოლა დარბაზი, მთის ძირს აზანზარებდა. დრაკონი ამაოდ შეეცადა, თავი მაინც შეეყო პანანინა ხვრელში, შემდეგ ერთად მოკრიბა თავისი გრძელი ტანი და მიწისქვეშა გრგვინვასავით აღრიალებული თავისი ღრმა ბუნაგიდან ვეება კარისკენ გაეჩქარა, შემდეგ მთის სასახლის ფართო დერეფნებით მალა, წინა კარიბჭისაკენ აიღო გეზი.

ერთადერთ ფიქრს შეეპყრო დრაკონი: გადაეჩნრია მთელი მთა, ეპოვა ქურდი და დაეფლითა, გაეთელა. იგი ჭიშკარს გამოსცდა, მდინარიდან სტვენით ავარდა მწველი ორთქლი, სმაუგი ცაში აიჭრა ელვის კვესებით და მწვანე და ალისფერი ცეცხლის ენებში გახვეული მთის მწვერვალზე შემოჯდა. გნომებმა გაიგონეს მისი ფრენის საშინელი გუგუნი, ბალახიანი ტერასის ქვის კედლებს აეკვრნენ და ლოდების ქვეშ მოიბლუნდნენ, რომ როგორმე დამალვოდნენ სანადიროდ გამოსული დრაკონის საზარელ მზერას.

იქვე დაიხოცებოდნენ ყველანი, ბილბოს რომ არ ემარჯვა კიდევ ერთხელ.

– სწრაფად, სწრაფად! – ამოიქოშინა მან, – კარისკენ! გვირაბში! აქ დარჩენა ხეირს არ დაგვყრის!

მისი სიტყვებით გამოფხიზლებული გნომები ის იყო, გვირაბში აპირებდნენ შეძრომას, რომ უცებ ბიფური აღრიალდა:

– ჩემი ბიძაშვილები! ბომბური და ბოფური! სულ გადაგვავიწყდა – ისინი ხომ დაბლა, ველზე არიან!

– ისინი დაიხოცებიან, დაიხოცებიან ჩვენი პონებიც, მთელი ჩვენი მარაგიც დაილუპება, – აკვნესდნენ სხვები, – ჩვენ არაფრის გაკეთება არ შეგვიძლია!

– სისულელეა! – განაცხადა თორინმა, რომელმაც პირველი ელდის შემდეგ ჩვეული ღირსება დაიბრუნა, – ჩვენ მათ ვერ მივატოვებთ. შიგნით შედით, მისტერ ბეგინს და ბალინ, და თქვენ ორნი, ფილი და კილი. მაშინ დრაკონი ყველას ერთად ვერ ჩაგვიგდებს ხელში. დანარჩენები კი – სად არის თოკები? იჩქარეთ!

ეს იქნებ ყველაზე უარესი გასაჭირი იყო იმისაგან, რაც აქამდე გამოველოთ. სმაუგის მრისხანების ზარისმგვრელი გრგვინვა ექოებად მრავლდებოდა სადღაც მალა, მთის ღრმულებში. აელვარებული და ანთებული დრაკონი ყოველ ნუთას შეიძლებოდა დაბლა დაშვებულიყო ან გარშემო შემოეფრინა მთისათვის და აქ, თავბრუსდამხვევი უფსკრულის პირას მომცრო შვერილზე ეპოვნა ყველანი, გავეშებით თოკებს ჩაჭიდებულნი. ქვემოდან უკვე ამოაღწია ბოფურმა, ხიფათი ჯერ არ ჩანდა. ამოაღწია ბომბურმაც, ერთი ქშენითა და ქოშინით,

ჯერ მაინც არაფერი ხდებოდა საშიში. შემდეგ ამოქაჩეს ზოგი ხელსაწყო და მარაგის რამოდენიმე დიდი შეკრულა, და აი, ხიფათიც თავს წამოადგათ.

გაისმა ზუზუნის ხმა. ამართულ კლდეთა წვერებს წითელი შუქი მისწვდა. დრაკონი მოდიოდა!

გნომები გვირაბის შესასვლელს მიაწყდნენ, ძლივს მოასწრეს, შესულიყვნენ და თან შეეთრიათ თავიანთი ფუთები. გამანადგურებელი სმაუგი ამოფრინდა ჩრდილოეთიდან, ცეცხლის ენებით ლოკავდა მთის კალთებს, აღრიალებული ქარის ხმით მოიქნეოდა უზარმაზარ ფრთებს. მისმა ცხელმა სუნთქვამ კარის წინ ბალახი გადატრუსა, ღრიჭოდ დატოვებულ კარში შეაღწია და კარს უკან დამალული გნომები შერუჯა. მალლა აიჭრა აელვარებული ცეცხლი და კლდის შავი ჩრდილები ააცეკვა. შემდეგ დრაკონმა ჩაიფრინა და კვლავ სიბნელე ჩამოწვა. გულგახეთქილი პონები აჭიხვინდნენ, დაწყვიტეს საბელები და უგონოდ გაკურცლეს სხვადასხვა მხარეს. დრაკონი ველს დააცხრა, შემოტრიალდა და, პონებს გადევნებული, მთას მიეფარა.

– ესეც ჩვენი საბრალო ცხოველების აღსასრული! – თქვა თორინმა, – ვერა-ვინ გაექცევა სმაუგს, თუკი მან ერთხელ მაინც ჰკიდა თვალი მსხვერპლს. ახლა აქა ვართ და აქვე უნდა დავრჩეთ, თუკი, რასაკვირველია, ვინმე არ აპირებს, ფეხით წაჩანჩალდეს უკან, მდინარისაკენ გრძელი და ღია გზით მოდარაჯე სმაუგის თვალწინ!

ოჰ, რა არასასიამოვნო იყო ამაზე ფიქრი! მათ დაბლა ჩაინაცვლეს გვირაბში, იქ ივნენ და ცახცახებდნენ, თუმც ჩამოხუთული ჰაერი იდგა და ცხელოდა. შემდეგ კარის ღრიჭოდან მქრქალი შუქი ჩამოიპარა. ლამის განმავლობაში მათ კვლავ და კვლავ ჩაესმოდათ, როგორ ახლოვდებოდა მფრინავი დრაკონის გრგვინვა, შემდეგ კი კვლავ შორდებოდათ – სმაუგი მთის გარშემო დაფრინავდა და ნადირობდა მის კალთებზე.

მან იპოვა პონები, აღმოაჩინა ნაბანაკარები და მიხვდა, რომ მდინარისა და ტბის მხრიდან ხალხი ამოსულიყო, შემდეგ კი მთაზე ამძვრალიყვნენ იმ ველიდან, რომელზედაც პონები იდგნენ. მაგრამ მის მძებნელ თვალს გამოეპარა საიდუმლო კარი და პატარა მაღალკედლებიანი ყურე მის მწველ ცეცხლს გადაურჩა. დიდხანს დანადირობდა იგი ამაოდ, სანამ რისხვა არ დაუცხრა და უკან არ დაბრუნდა თავის ოქროს სარეცელზე დასაძინებლად და ძალების მოსაკრებად. სმაუგი არ დაივიწყებდა და არც აპატიებდა ქურდს არასოდეს, თუნდა ათასეულ წლებს ჩანავლულ ქვად ექციათ იგი, მაგრამ დრაკონს შეეძლო, მოცდის უფლება მიეცა თავისათვის. იგი აუჩქარებლად და უჩუმრად შეცოცდა უკან, თავის ბუნაგში და სანახევროდ მილულა თვალები.

დილამ გნომების ზაფრა ცოტათი გაანელა. მათ გაიზარეს, რომ ამგვარ ხიფათს ვერსად წაუხვალ, თუკი სმაუგის მსგავს მცველთან დაიჭერ საქმეს და

რომ ჯერ ადრე იყო, ხელი აეღოთ განზრახულზე. მით უფრო, რომ მთიდან წასვლა ჯერ არც შეეძლოთ, რაც უკვე აღნიშნა კიდეცა თორინმა. მათი პონები დაიკარგნენ ან დაიხოცნენ და გნომებს უნდა მოეცადათ, სანამ სმაუგი იმდენად მოადუნებდა სიფხიზლეს, რომ გაეხედათ, ფეხით გასდგომოდნენ გრძელ გზას. საბედნიეროდ, მათ მოახერხეს, გადაერჩინათ საკვების მარაგი, რაც ცოტა ხანს კიდეც ეყოფოდათ.

გნომები დიდხანს ბჭობდნენ, რა უნდა ექნათ, მაგრამ ვერა და ვერ მოიფიქრეს, როგორ მოეშორებინათ დრაკონი თავიდან – ბილბომ დიდი სურვილი იგრძნო, აღენიშნა, რომ ეს საკითხი მათ გეგმებში მუდამაც გადაუჭრელი რჩებოდა. შემდეგ, როგორც საერთოდ სჩვევია თავიანთ-ფეხებიანად გაჭირვებაში ჩაცვენილ ხალხს, გნომები ჰობიტს აუბუზღუნდნენ და ბრალად სდებდნენ სწორედ იმას, რის გამოც თავიდან ძალიანაც გაიხარეს: მათი აზრით, ჰობიტს არ უნდა წამოეღო თასი, რათა ასე ადრე არ გამოეფხიზლებინა სმაუგის ეჭვები.

– მაშ, როგორ გგონიათ, სხვა რა უნდა აკეთოს მპარავმა? – იკითხა გაჯავრებულმა ბილბომ, – მე დრაკონის მოსაკლავად არავის აუწყებანივარ, ეს მეომრის საქმეა, მე კი განძი უნდა მომეპარა და, როგორც შემეძლო, ისე დავინყე. ხომ არ მოელოდით, რომ ზურგით ამოგიბრენინებდით აქ თრორის მთელ საწყობს? და თუ საერთოდ ვინმეს აქვს საბუზღუნო, ვფიქრობ, მეც მეკუთვნის ორიოდ სიტყვა. თქვენ ერთი კი არა, ხუთასი მპარავი უნდა წამოგეყვანათ თან. ეჭვიც არ მეპარება, რომ ეს თქვენი პაპის დიდ ღირსებას ცხადჰყოფს, მაგრამ ვერ იტყვით, რომ ერთხელ მაინც ნათლად აგეხსნათ ჩემთვის მთელი მისი სიმდიდრის ზომა-წონა. იმ განძეულის აქ ამოსაზიდად ასეულობით წლები დამჭირდებოდა, თავად მე ორმოცდაათჯერ უფრო ზორბაც რომ ვიყო, სმაუგი კი – ბაჭიასავით თვინიერი.

ამის შემდეგ, რასაკვირველია, გნომებმა ბოდიში მოიხადეს.

– მაშ, რას გვთავაზობ, როგორ მოვიქცეთ, მისტერ ბეგინს? – დაეკითხა თორინი თავაზიანად.

– ამ წუთას ჯერ არ ვიცი – თუკი, რასაკვირველია, განძის გადმოტანას გულისხმობთ. ეს სრულიად ცხადად დამოკიდებულია საქმის რაღაც ახალ ილბლიან მობრუნებაზე და სმაუგის თავიდან მოცილებაზე. დრაკონების თავიდან მოშორება სრულებითაც არ არის ჩემი საქმე, მაგრამ მე ძალას არ დავიშურებ, რომ რაიმე მოვიფიქრო. თავად მე არაფრის იმედი არა მაქვს და შინ მშვიდობით დაბრუნების გარდა არც არაფერს ვისურვებდი.

– ახლა მაგაზე ფიქრიც არ შეიძლება! რა უნდა გვაკეთოთ ახლა, დღეს?

– კეთილი, თუკი თქვენ მართლაც გაინტერესებთ ჩემი რჩევა, ვიტყოდი, რომ უნდა დავრჩეთ იქ, სადაც ვართ – სხვა არაფრის გაკეთება არ შეგვიძლია. დღისით უეჭველად მოვახერხებთ, ჩუმად გავიპაროთ გარეთ და ჰაერი ჩავ-

ყლაპოთ. იქნებ, მერე და მერე კიდევაც შევარჩიოთ ერთი-ორი კაცი მდინარის პირას სანყოფნისკენ გასაგზავნად, რომ ჩვენი მარაგი შევავსოთ. მაგრამ ჯერ-ჯერობით ღამლამობით ყველანი გვირაბში უნდა დავრჩეთ.

ახლა კი ერთ რამეს შემოგთავაზებთ. მე გავიცეთ ჩემს ბეჭედს და დღესვე ჩავიპარები დაბლა – იმ დროისათვის სმაუგი, ალბათ, ჩათვლემს – და შევხედავ ერთი, რა ჩიტია. ვინ იცის, იქნებ რაიმე გამოვიდეს. „ყველა დრაკონს აქვს თავისი სუსტი ადგილი“, – ამბობდა მამაჩემი, თუმცა დარწმუნებული ვარ, ეს საკუთარი გამოცდილებით არ შეუმონებია.

ცხადია, გნომები მაშინვე დათანხმდნენ შემოთავაზებულ წინადადებას. ისინი უკვე დიდი ხანია, პატივისცემით განიმსჭვალნენ პატარა ბილბოსადმი, ახლა კი იგი მათი თავგადასავლის ნამდვილ მეტაურად გადაიქცა. მას უკვე საკუთარი აზრები და გეგმები ჰქონდა. შუადღისას იგი მოემზადა, კვლავ დაშვებულიყო მთის სიღრმეში. რასაკვირველია, ჰობიტს სულ არ მოსწონდა ეს მოგზაურობა, მაგრამ ახლა, როდესაც ასე თუ ისე იცოდა, რა ელოდა წინ, თავს მაინც უფრო მხნედ გრძნობდა. მას რომ მეტი სცოდნოდა დრაკონებზე და მათი მზაკვრული ბუნების შესახებ, იქნებ უფრო მეტადაც შეშინებოდა და ნაკლებად ჰქონოდა იმედი, სმაუგი ჩაძინებული დამიხვდებაო.

მზე ჩახჩახებდა, როდესაც იგი გზას გაუდგა, მაგრამ გვირაბში ღამესავით ბნელოდა. თითქმის მიხურული კარიდან შემოღწეული სინათლე მალე გაილია და ჩაქრა. ნელ ნიავეში გაფანტული კვამლის სვლასავით ჩუმი იყო ჰობიტის ნაბიჯები და იგი, ცოტა არ იყოს, კიდევაც ამაყობდა საკუთარი თავით, როდესაც ქვედა კარს მოუახლოვდა. ახლა იქიდან ძალიან სუსტი ნათებალა მოჩანდა.

– ბებერი სმაუგი დაიღალა და ჩაეძინა, – გაიფიქრა ჰობიტმა, – იგი ვერ მხედავს, ვერც ჩემი ნაბიჯების ხმას გაიგონებდა. გამხნევდი, ბილბო! – მას სულ გადაავიწყდა, ან იქნებ არც არასოდეს სმენოდა დრაკონების ყნოსვის შესახებ. კიდევ ერთი მოუხერხებელი ზნე სჭირთ დრაკონებს – თუკი რაიმემ დააეჭვათ, მათ შეუძლიათ, მძინარეებსაც სანახევროდ ღია ჰქონდეთ მოდარაჯე თვალი.

სმაუგი მართლაც ღრმად ჩაძინებულს ჰგავდა, თითქმის მთლად ჩამქრალი და ბნელი იყო. სულ ოდნავ ფშვინავდა, უხილავი ნაკადის ხმასავით, როდესაც ბილბომ კიდევ ერთხელ გაიჭყიტა გასასვლელში. უკვე იატაკზე ჩაბიჯებასაც აპირებდა, რომ უცაბედად დაინახა სმაუგის მარცხენა თვალის დაშვებული ქუთუთოს ქვემოდან გამოჭრილი ვიწრო და გამჭოლი წითელი სხივი. იგი თავს იმძინარებდა! იგი გვირაბის შემოსასვლელს უთვალთვალებდა! ბილბომ სწრაფად დაიხია უკან და ბედს მადლი უძღვნა ბეჭდის გამო. მაშინ სმაუგი ალაპარაკდა.

– მაშ ასე, ქურდო! მე ვგრძნობ შენს სუნს და შენგან მობერილ ჰაერს. მე მესმის შენი სუნთქვა. შემოდი! კვლავ გაიხარე გული, აქ უამრავი განძია, ყველას ეყოფა!

მაგრამ ბილბო აგრერიგად უცოდინარიც არ იყო, რომ სულ არაფერი სმენოდა დრაკონებზე თქმულიდან. და თუკი სმაუგი ფიქრობდა, ასე იოლად მოვიტყუებ ახლოსო, მაშინ მას იმედის გაცრუება ელოდა.

– არა, მადლობა მომიხსენებია, ო, სმაუგ შიშისმგვრელო, – უპასუხა ბილბომ, – მე საჩუქრებისათვის როდი მოვსულვარ. მე მხოლოდ მსურდა, თვალი შემეველო შენთვის და მენახა, მართლა ისე უზარმაზარი თუ ხარ, როგორც ზღაპრებში ყვებიან. მე არ მჯეროდა ზღაპრების.

– ახლა თუ გჯერა? – დაეკითხა უნებურად ნასიამოვნები დრაკონი, თუმცა, რასაკვირველია, ჰობიტის ერთ სიტყვასაც კი არ დაიჯერა.

– ჭეშმარიტად, სიმღერები და თქმულებები ოდნავ თუ შეეფერება სინამდვილეს, ო, სმაუგ, უმთავრესო და უდიადესო ყველა რისხვათა შორის!

– ქურდისა და მატყუარას კვალობაზე ძალიან ზრდილობიანი ყოფილხარ, – წარმოთქვა დრაკონმა, – როგორც ვატყობ, შენ იცი ჩემი სახელი, მაგრამ მე, ვგონებ, ადრე არ შემხვედრია შენი სუნი. შეიძლება, გკითხო, ვინა ხარ, ან საიდან მოსულხარ?

– რასაკვირველია, შეიძლება! მე გორის ქვეშიდან მოვედი, მთათა ქვეშ და მთათა გადაღმა მედო გზა და აქ მოსასვლელად ჰაერიც გადმოგვკვეთე. მე იგი ვარ, ვინც უჩინრად დაიარება.

– ეს კი მჯერა, – შეანყვეტილა სმაუგმა, – მაგრამ ეს არ უნდა იყოს შენი ნამდვილი სახელი.

– მე ვარ პასუხის მპოვნელი და ქსელის გამკვეთი, ნესტრიანი ბუზი ვარ, ბედნიერი რიცხვისათვის ამირჩიეს.

– მომხიბლავი ნოდებებია, – ჩაიცინა დრაკონმა, – მაგრამ ბედნიერი რიცხვი ყოველთვის როდი ამართლებს!

– მე იგი ვარ, ვინც მეგობრებს ცოცხლად მარხავს და სძირავს, შემდეგ კი უვნებლად ამოყავს წყლიდან. სოროდან ამოვედი და ვერავინ დამამარცხა.

– ეს უკვე ძნელი დასაჯერებელია, – გამოაჯავრა სმაუგმა.

– მე დათვების მეგობარი და არწივთა სტუმარი ვარ. მე ვარ ბეჭდის მომპოვებული და ილბლის ნებიერი, და კასრის მხედარი ვარ, – განაგრძობდა ბილბო. მას უკვე თავად სიამოვნებდა საკუთარი გამოცანები.

– აი, ეს კი უკეთესია, – ჩაილაპარაკა სმაუგმა, – მაგრამ ფრთხილად იყავი, მხედარო, ძალიანაც ნუ გააჭენე, თორემ სადაცაა, თავს აინყვეტს შენი წარმოსახვა!

დრაკონებს სწორედ ასე უნდა ელაპარაკო, თუკი არ გინდა, საკუთარი სახელი გაუმხილო (რაც ძალიან ჭკვიანურია) და არც ის გინდა, რომ პირდაპირი უარით განარისხო (რაც არანაკლებ ჭკვიანურია). ვერც ერთი დრაკონი წინ

ვერ აღუდგება გამოცანებით საუბრის ცდუნებას და სურვილს, ამ გამოცანების პასუხი იპოვოს. სმაუგმა ბევრი რამ საერთოდ ვერ გაიგო (თქვენ კი, რასაკვირველია, ყველაფერს მიხვდით, რადგან იცით ბილბოს მთელი თავგადასავალი, რომლიდანაც არჩევდა იგი თავის გამოცანებს), მაგრამ მისი აზრით ზოგი რამ მაინც შეიტყო და ახლა დამცინავად ქირქილებდა თავის ბილბო გულში.

– ასეც ვიფიქრე ნუხელ, – ბოროტად ხარობდა იგი თავისთვის, – ტბის ხალხი, იმ უბადრუკ, კასრებით მოვაჭრე ტბის მცხოვრებთა საზოგადოებას. ბი ტრიალებს აქ, ხვლიკი ვიყო, თუ ასე არ არის. საუკუნეებია, რაც იქითკენ აღარ ჩამისერიანია, მაგრამ ძალიან მალე კვლავ მოვინახულებ მათ.

– ძალიან კარგი, ო, კასრების მხედარო, – თქვა მან ხმამაღლა, – იქნებ შენს პონის ერქვა კასრი, იქნებ არც ერქვა, თუმცა საკმაოდ კი იყო ჩაკურთხებული. იქნებ უხილავად დაიარები, მაგრამ მთელი გზა საკუთარი ფეხით როდი გამოგივლია. ნება მიბოძე, მოგახსენო, რომ გასულ ღამეს ექვსი პონი შევჭამე და ცოტა ხანში დანარჩენებსაც დავიჭერ და შევჭამ. მშვენიერი სადილის სამადლობელოდ კი ერთ კარგ რჩევას მოგცემ და ყური კარგად დამიგდე: გნომებთან რაც უფრო ნაკლებად დაიჭერ საქმეს, მით უკეთესი იქნება შენთვის.

– გნომებთანო! – მოჩვენებით გაიოცა ბილბომ.

– ფუჭია სიტყვები, – მიუგო სმაუგმა, – ჩემზე უკეთ არაფერს იცნობს გნომების სუნს და გემოს. ნუთუ გგონია, რომ შესაძლებელია, შევჭამო გნომის ნაჭენები პონი და არ ვიცოდე, ვინ იყო მისი მხედარი? ცუდ ბოლოს გადაეყრები, თუ ამგვარ მეგობრებთან ერთად დადიხარ, კასრების მხედარო ქურდო! და სულ არ მენყინება, თუკი უკან გაბრუნდები და გადასცემ ჩემგან, რასაც ვფიქრობ მათზე. – მაგრამ სმაუგმა ბილბოს დაუმალა, რომ ერთი სუნი, პობიტის სუნი, მან ვერ იცნო – ამგვარი მას ჯერ არაფერი შეხვედროდა – და ამიტომ გვარიანად შეფიქრიანდა.

– ალბათ, კარგი გასამრჯელო მიიღე გასულ ღამეს იმ თასში? – განაგრძობდა დრაკონი, – გამოტყდი, ხომ მიიღე? თუ არაფერიც არ შეგხვდა? ო, გნომებისაგან სხვას არც უნდა მოელოდე. ალბათ, თავად გარეთ იმალეებიან, შენ კი გევალება, მათ მაგივრად აკეთო ყველა სახიფათო საქმე და რაც შეიძლება, მეტი იშოვნო მათთვის, როგორც კი მე გვერდით გავიხედავ. და შენი წილიც გვარიანი იქნება ამ ნაშოვნში? არ დაიჯერო! ილბალი გქონია, თუკი საერთოდ ცოცხალი დაუძვერი ამ საქმეს.

ბილბო უკვე საშინლად მოუსვენრად გრძნობდა თავს. ზოგჯერ დრაკონის აწრიალებული თვალი, ჩრდილებში რომ დაეძებდა მას, ზედ ნაადგებოდა ხოლმე და ბილბოს ააცახცახებდა. მაშინ პობიტს დაუძლეველი სურვილი იპყ-

რობდა, გვირაბიდან გამოჭრილიყო, სმაუგს წარსდგომოდა და ყველაფერი დაუფარავად გაემხილა მისთვის. დრაკონის საშინელი ჯადო იპყრობდა ბილბოს, მაგრამ მან გამბედაობა მოიკრიბა და კვლავ ალაპარაკდა:

– შენ ყველაფერი როდი იცო, ო, სმაუგ ძლევამოსილო, – წარმოთქვა მან – ჩვენ არა მხოლოდ ოქროს მოგვიზიდა ამ მხარეს.

– ჰა, ჰა! გამოტყდი, არა, „ჩვენო“? – ახარხარდა სმაუგი, – რად არ იტყვი ბარემ, „ჩვენ თოთხმეტნიო“, მისტერ ბედნიერო რიცხვო? მე დიდად ნაამები ვარ იმის შეტყობით, რომ ამ მხარეში ჩემი ოქროს გარდა სხვა რამ საქმეებიც გქონიათ. მაშინ იქნებ არც მთლად ფუჭად დაკარგული აღმოჩნდეს თქვენი დრო.

მე არ ვიცი, დაფიქრებულხართ თუ არა როდესმე ამაზე: რომც მოახერხო განძეულის მოპარვა ცოტ-ცოტაობით – ასე, ერთი-ორ ასეულ წელიწადში – შორს მაინც ვერსად წაიღებ. რად გამოგადგება ოქრო აქ, მთაში? ან ტყეში? ჩემმა მზემ, ნუთუ არასოდეს დაფიქრებულხარ, რამდენად სარფიანია ეს საქმე? მეთოთხმეტედი წილი, ალბათ, თუ რაღაც ამდაგვარი – ასეთი იყო შეთანხმება, ჰა? მაგრამ როგორ წაიღებ ოქროს შინ? რით წაიღებ? და რამდენი დაგეხარჯება შეიარაღებულ დაცვაზე და ბაჟებზე?

და სმაუგი ხმამაღლა ახარხარდა. მას ბოროტი და მუხთალი გული ჰქონდა, თუმცა ახლა იცოდა, რომ ბევრ რამეს სწორად ვარაუდობდა. მაგრამ დრაკონს ეგონა, რომ ყოველივე ამ საქმეთა ნამომწევი ტბის ხალხი იყო და რომ საგანძურის უმეტესი წილი უნდა დარჩენილიყო სწორედ ტბისპირა ქალაქში, რომელსაც მისი ახალგაზრდობის წლებში ესგაროტი ეწოდებოდა.

ძნელად დაიჯერებთ, მაგრამ საბრალო ბილბო მართლაც ძალიან შეცბა. ამ დრომდე მთელი მისი ფიქრები და ძალისხმევა მიმართული იყო საიმისოდ, რომ თანამგზავრებთან ერთად როგორმე მთამდე მიეღწია და შესასვლელი ეპოვნა. იგი ერთხელაც არ დაფიქრებულა იმაზე, თუ როგორ უნდა გადაეტანათ განძეული და, რაღა თქმა უნდა, არც იმაზე, თუ როგორ მიიტანდა საკუთარ წილს თავისთან, ბეგ-ენდში, გორისძირას.

და ახლა მის გონებაში მდებარე ეჭვმა ნამოყო თავი: გნომებსაც გადაავინყდათ ეს მნიშვნელოვანი დაბრკოლება, თუ მთელი ეს დრო ჩუმ-ჩუმად დასცინოდნენ პობიტის გულუბრყვილობას? დრაკონთან საუბარი სწორედ ამგვარად მოქმედებს გამოუცდელეებზე – ბილბოს ეს უნდა სცოდნოდა და ფხიზლად ყოფილიყო; მაგრამ მეტიმეტად მძლავრი იყო სმაუგის დამთრგუნველი ძალა.

– მე გეტყვი, – ალაპარაკდა პობიტი, რათა როგორმე მოეხერხებინა, გული არ ასცრუებოდა მეგობრებზე და დრაკონის ჯადოს არ დანებებოდა, – რომ ოქრო როდი იყო ჩვენი მთავარი მიზანი. ჩვენ გადმოვიარეთ მთებზე და მთათა

ქვეშ, გადმოვლახეთ წყალი და ქარი შურისგებისთვის. ჭეშმარიტად, ო სმაუგ, აღუწყველად მდიდარო, ნუთუ არასდროს დაფიქრებულხარ, რომ ამ გამდიდრებამ მოსისხლე მტრები შეგძინა?

მაშინ სმაუგმა მართლაც გულიანად გადაიხარხარა. მისი სიცილის დამანგრეველმა ძალამ ბილბო იატაკზე გამოტო, ხოლო მალე, გვირაბში, გნომები ერთმანეთს მიეყუვნენ და ფიქრობდნენ, პოპიტს უდროო და მძიმე აღსასრული დაუდგაო.

– შურისგება! – ამოიფრუტუნა დრაკონმა და მისი თვალების ცეცხლმა წითელი ელვასავით გააჩირალდნა დარბაზი იატაკიდან ჭერამდე, – შურისგება! მთისქვეშა მეფე მოკვდა, და განა სად არიან მისი შთამომავლები, რომლებიც გაბედავდნენ შურისძიებას? გირიონ, დეილის მეფე მოკვდა, და სად არიან მისი შვილთაშვილები, ჩემთან მოახლოება რომ გაბედონ? მე ვკლავ, სადაც მომესურვება და ვერვინ ბედავს, წინ აღმიდგეს. მე დავამარცხე ძველი დროის მეომრები, ხოლო დღეს მათი მსგავსი აღარც მოიძებნება დედამიწის ზურგზე. მაშინ მე ყმანვილი ვიყავი და სუსტი, ახლა კი ბებერი ვარ და ძლიერი, ძლიერი, ძლიერი, ჩრდილში მიმალულო ქურდო! – ბოროტად ხარობდა დრაკონი, – ჩემი ჯავშანი ათმაგად ნაჭედი ფარებია, ჩემი კბილები – სატევრები, ჭანგებად შუბები მასხია, კუდის მოქნევა მეხის დაცემას ემსგავსება, ფრთების გაშლა – ქარიშხალს, ხოლო ჩემი სუნთქვა სიკვდილია!

– მე მუდამ მესმოდა, – დამფრთხალი წრიპინით წარმოსთქვა ბილბომ, – თითქოს დრაკონები ქვემოდან უფრო რბილები არიან, განსაკუთრებით მათი... ეე... მკერდის არეში. მაგრამ, უეჭველია, ამგვარად აღჭურვილი არსება უთუოდ იზრუნებდა ამაზეც.

დრაკონმა ერთბაშად შეწყვიტა კვებნა.

– შენი ცნობები მოძველდა, – ამოიღრინა მან, – მე ზემოდანაც და ქვემოდანაც შეჯავშნული ვარ რკინის ფარფლებით და მტკიცე თელებით. ვერანაირი მახვილი ვერ გამკვეთს.

– ამას თავადაც უნდა მივხვდარიყავი, – მოუგო ბილბომ, – მართლაც რომ ვერავინ შეედრება ბატონ სმაუგ განუკვეთელს. რა მომაჯადოებელია, ფლობდე მშვენიერი აღმასების ამგვარ ფილეს!

– დიახ, ეს მართლაც იშვიათი და შესანიშნავი რამ არის, – განაცხადა სრულიად გაუგებრად და ბრიყვულად ნაამუბმა სმაუგმა. მან არ იცოდა, რომ პოპიტმა წინა მისვლაზე უკვე მოჰკრა თვალი მის განსაკუთრებულ და უჩვეულო საფარს და ახლა ერთი სული ჰქონდა, ახლოდანაც შეეთვალეირებინა მხოლოდ მისთვის ცნობილი განზრახვით.

დრაკონი გვერდზე გადაკოტრილდა.

– შეხედე! – თქვა მან, – რას იტყოდი ამაზე?

– დამაბრმაველად მშვენიერია! გამოგნებელია! უზადოა! დამბნედავია! – გაიძახოდა ბილბო ხმამაღლა, ხოლო თავისთვის გაიფიქრა: „გადამღრძვალ ჩერჩეტი! განა იქ, მკერდის მარცხენა მხარეს ჩაღრმავებაში მოზრდილ ლაქად არ გიჩანს ნიჟარიდან გამომძვრალი ლოკოკინასავით შიშველი ხორცი?“

რაკი დაინახა, რაც უნდოდა, მისტერ ბეგინსს ერთადერთ საზრუნავად ისლა დარჩა, როგორმე იქაურობას გასცლოდა.

– ახლა კი მეტად ველარ დავაყოვნებ თქვენს უდიდებულესობას, – თქვა მან, – და ვერ მოგაკლებთ ესოდენ საჭირო დასვენებას. ალბათ, ძნელია პონების დაჭერა ხანგრძლივი უმოქმედობის შემდეგ. მპარავებისაც, აგრეთვე, – დაამატა მან ანაზდად, ერთბაშად შებრუნდა და გვირაბში აღმა გაკურცხლა.

აი, ეს შენიშვნა კი ნამდვილად უდროო და უადგილო გახლდათ. სმაუგმა მას უკან დაადევნა მწველი ალის ნაკადი და, თუმცა პოპიტი მთელი ძალ-ლონით მიიჩქაროდა დამრეც გვირაბში, მან ძლივს გაასწრო უხიფათო მანძილზე სმაუგის საზარელ თავს, რომელიც მის ზურგსუკან დაღებულ გასასვლელს დაედგრა. საბედნიეროდ, მთელი თავი და ყბები ლიობში ვერ შეეცია, მაგრამ დრაკონმა ნესტოებიდან ცეცხლი და კვამლი დაადევნა გაქცეულს. პოპიტი კინალამ დასცა მხურვალეობამ, იგი ბრმად მიბორძიკობდა წინ აუტანელი ტკივილითა და შიშით შეპყრობილი. სმაუგთან საუბრისას იგი ზედმეტად გააბრუა საკუთარი სიბრძნითა და გამჭრიახობით ტკბობამ და ახლა, ბოლოს დაშვებულმა შეცდომამ გამოაფხიზლა და ჭკუაში ჩააგდო.

– არასოდეს დასცინო ცოცხალ დრაკონს, ბილბო, შე ტუტუცო, – მიმართა მან თავს. შემდგომი წლების მანძილზე ეს მისი საყვარელი გამოთქმა გახდა და ანდაზადაც იქცა. – შენი თავგადასავალი ჯერაც არ დასრულებულა, – დაამატა მან და ესეც სრული სიმართლე იყო.

შუადღე უკვე მწუხრად ქცეულიყო, როდესაც ბილბო გვირაბიდან გამოვიდა, ნაიბორძიკა და გულშემოყრილი დაეცა ზღურბლთან. გნომებმა იგი გონს მოიყვანეს და, როგორც შეეძლოთ, ისე უნამლეს მის დამწვრობებს. მაგრამ კიდევ დიდი ხანი გავიდა, სანამ პოპიტს კვლავ მოეზრდებოდა კეფასა და ქუსლებზე თმა, რომელიც კანამდე დაბუგვოდა და გადატრუსვოდა. მაშინ კი მისმა მეგობრებმა ძალა არ დაიშურეს მის გასამხნეველად. გნომებს უზომოდ სწყუროდათ მისი ნაამბობის მოსმენა, განსაკუთრებით იმის გაგება სურდათ, თუ რად დაიღრიალა დრაკონმა ისეთი საშინელი ხმით და როგორ დაუძვრა მას ბილბო.

მაგრამ პოპიტი დარდიანი და შეწუხებული იყო და გნომებს ძალიან გაუჭირდათ მისი ალაპარაკება. ახლა, როდესაც თავიდან გადაიზრა მომხდარი, იგი მწარედ ნანობდა, რომ დრაკონს ზოგი რამ მოახსენა და აღარ სურდა უკვე

თქმულის გამეორება. იქვე, მახლობელ კედელზე ბებერი შაშვი შემომჯდარი-ყო, თავი გვერდზე გადაეხარა და ყურს უგდებდა მათ საუბარს. ბილბო ისე იყო გულმოსული და გაღიზიანებული, რომ ქვას დასტაცა ხელი და ჩიტს ესროლა, მაგრამ შაშვი მხოლოდ გვერდით გადაფრთხილდა და მაშინვე უკან დაბრუნდა.

– ჯანდაბას ეს ჩიტი! – ბრაზით წამოიძახა ჰობიტმა, – ნამდვილად ყურს გვიგდება, და სულ არ მომწონს მისი მზერა!

– დაანებე თავი, – უთხრა თორინმა, – შაშვები კარგი და მეგობრული ფრინველები არიან. ეს კი ნამდვილად ძალიან ბებერი ჩიტია, იქნებ უკანასკნელიც კია იმ უძველესი მოდგმის ფრინველებიდან, რომლებიც აქ, ახლომახლო ბუდობდნენ ჩემს მამასა და პაპას შეჩვეულები. მათი მოდგმა დღევანდელი იყო და გულთამხილავი, და ეს შაშვი იქნებ ერთი მათგანიც არის, ვინც ჯერ კიდევ მაშინ, ორიოდ ასეული წლის წინათაც ცხოვრობდა. დეილის მცხოვრებლებს მათი ენა ესმოდათ და შიკრიკებად გზავნიდნენ ხოლმე ტბისპირელ ხალხთან, ან სხვაგან სადმე.

– ახლა კი ექნება ახალი ამბები ტბის ქალაქში წასაღებად, თუკი საამისოდ ირჯება, – მოიღუშა ბილბო, – თუმც არა მგონია, იქ ჯერაც დარჩენილიყო ხალხი, ვისაც რამე გაეგება შაშვების ენის.

– რატომ, რა მოხდა? – შესძახეს გნომებმა, – მიდი, განგრძე თხრობა!

და ბილბომ მოუთხრო მათ, რაც კი ახსოვდა და გამოტყდა, რომ გულს დარდი შემოსწოლოდა, რადგანაც, როგორც ჩანს, დრაკონმა საკმარისზე მეტი რამ შეიტყო მისი გამოცანებიდან, აგრეთვე ნაპოვნი ბანაკებისა და პონების გამოისობით.

– მე დარწმუნებული ვარ, დრაკონმა იცის, ტბის ქალაქიდან რომ მოვედით და იქაურებმა დახმარება რომ გავგინიეს. საშინელი გრძნობა მაქვს – ასე მგონია, დრაკონის მორიგი გაფრენა სწორედ ამ მიმართულებით იქნება. ნეტავი ღმერთს დავეფარე და არაფერი მეთქვა კასრის მხედრების შესახებ – ეს გამოცანა ამ მხარეში ბრმა ბაჭიასაც კი ტბის ქალაქისაკენ გაახედებდა.

– კარგი, კარგი! ამას უკვე აღარაფერი ეშველება, და ძალიან ძნელია, არაფერი შეგეშალოს დრაკონთან საუბრისასო, ასე მსმენია მუდამ, – უთხრა ბალინმა, რომელსაც ძალიან ენადა, ჰობიტი ენუგეშებინა, – მე თუ მკითხავ, ძალიანაც კარგად გაართვი თავი ყველაფერს – შენ, სულ ცოტა, ერთი საჭირო ამბავი მაინც შეიტყვე და უკან ცოცხალი დაბრუნდი. მათი უმრავლესობა, ვინც სმაუგის მსგავს მოსაუბრეს შეხვედრია, ამით ვერ დაიკვებნის. ვინ იცის, როგორ გამოგვადგეს იმის ცოდნა, რომ ბებერ მატლს თავისი აღმასის ჟილეტიდან ერთგან შიშველი ხორცი მოუჩანს.

ამის შემდეგ ისინი დრაკონის მოკვლის შესახებ ძველი ამბების განსჯას მოჰყვნენ. ამ ამბავთაგან ზოგი მართლაც ძველი დროის გმირებს შეეხებოდა,

ზოგიც საექვო მონაჭორს უფრო ჰგავდა. ისინი ბჭობდნენ სხვადასხვაგვარ მახვილის ძვრებაზე, გაკვეთასა და განგმირვაზე, იხსენებდნენ ნაირნაირ ხერხებს, გამოგონებასა თუ ოსტატობას, რისი მეშვეობითაც ოდესმე აღესრულებინათ ამგვარი საქმეები. თითქმის ყველას მიაჩნდა, რომ მთელმარე დრაკონს თავს წადგომა სათქმელად იოლი და საქმნელად ძნელი იყო და რომ მცდელობა, ჩაძინებული მტრისათვის ეძვრებინათ მახვილი, უფრო სავალალოდ დამთავრდებოდა, ვიდრე მამაცური პირდაპირი შეტევა. მთელი ეს ხანი, სანამ ისინი საუბრობდნენ, შაშვი ყურადღებით უსმენდათ, მხოლოდ მას შემდეგ, რაც პირველი გაუბედავი ვარსკვლავები აკიაფდნენ სივრცეში, მან უხმოდ გაშალა ფრთები და გაფრინდა. და სანამ ისინი საუბრობდნენ და ჩრდილები გრძელდებოდა, ბილბო უფრო და უფრო უბედურად გრძნობდა თავს და სულ უფრო ძლიერდებოდა მისი ავი წინათგრძნობა.

ბოლოს ჰობიტმა ველარ გაძლო და გნომებს საუბარი შეაწყვეტინა.

– მე ვგრძნობ, მე დარწმუნებული ვარ, რომ ძალიან ხიფათიან ალაგას ჩამოვმსხდარვართ, – თქვა მან, – და მე არც ვიცი, რა საჭიროა, აქ ვისხდეთ. დრაკონმა უკვე გადაბუგა ეს საამო მოლი, ესეც რომ არა, უკვე ჩამოლამდა და აცივდა, მაგრამ მე ვგრძნობ, გულ-მუცლით ვგრძნობ, რომ აქაურობას კვლავ დაესხმიან თავს. სმაუგმა ახლა იცის, რა გზით ჩავედი მის დარბაზში და, არხეინად იყავით, მშვენივრად მიხვდება, სად უნდა იყოს გვირაბის მეორე ბოლო. თუკი დასჭირდა, იგი მთის მთელ ფერდს მიწასთან გაასწორებს, რომ ჩვენ მასთან მისასვლელი გზა დაგვიხშოს, და თუ ამასობაში ჩვენც გავგვრისავს და მოგვსპობს, დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ, კიდევ უფრო ნასიამოვნები დარჩება.

– მეტისმეტად პირქუშად განსჯი, მისტერ ბეგინს! – გამოეხმაურა თორინი, – მაშინ, რად არ ჩახერგა სმაუგმა გვირაბის ქვედა ბოლო, თუკი ასე ძალიან უნდა ჩვენი გარეთ დატოვება? ჩვენ უთუოდ გავიგონებდით ხმაურს, ასე რომ მოქცეულიყო.

– არ ვიცი, არ ვიცი... ალბათ, თავიდან სურდა, კვლავ შევეტყუებინე თავისთან, ახლა კი, შეიძლება, ამაღამინდელი ნადირობის შემდეგ გასაკეთებლად გადადო, ან იქნებ არ სურს, საძინებელი გაიუშნოვოს. მაგრამ ძალიან მინდა, რომ ახლა არ მედავებოდეთ, ახლა სმაუგი ნებისმიერ წუთს შეიძლება, გარეთ გამოვიდეს და ჩვენი ერთადერთი იმედია, კარგა ღრმად ჩავიდეთ გვირაბში და კარიც დაგვეტოთ.

იგი ისეთი დაბეჯითებით იხვეწებოდა, რომ გნომებმა ბოლოსდაბოლოს დაუჯერეს, მაგრამ კარის მიხურვას აყოვნებდნენ – მათ მიაჩნდათ, რომ ეს მეტისმეტად განუსჯელი საქციელი იქნებოდა. არავინ იცოდა, როგორ უნდა გაეღოთ მიხურული კარი შიგნიდან, ან საერთოდ შეძლებდნენ თუ არა გაღე-

ბას. ისეთ ადგილას გამომწყვდევა კი, საიდანაც მხოლოდ დრაკონის ბუნაგის გავლით შეიძლებოდა გარეთ გასვლა, გულზე არავის ეხატებოდა. ესეც რომ არა, გარშემო სინყნარე სუფევდა, თითქოს არაფერი ხდებოდა არც გარეთ და არც დაბლა, გვირაბში. ამიტომაც საკმაოდ დიდხანს ისინი გვირაბში სანახევროდ მიხურული კარის შორიახლოს ისხდნენ და საუბარს განაგრძობდნენ.

ახლა ისინი საუბრობდნენ იმაზე, თუ რაგვარად შეამკო გნომები დრაკონმა. ბილბოს სურდა, არასოდეს გაეგონა ის სიტყვები, ან ახლა მაინც, როდესაც გნომები არწმუნებდნენ, არასოდეს გვიფიქრია, თუ რა მოხდებოდა განძის მოპოვების შემდეგ, ახლა მაინც შესძლებოდა, ბოლომდე ერწმუნა მეგობრების პატიოსნება.

– ჩვენ ვიცოდით, რომ ეს თითქმის უიმედოდ სახიფათო საქმე იყო, – ამბობდა თორინი, – და ახლაც ვიცით, რომ ეს ასეა. და მე ვფიქრობ, რომ თუკი განძეულს ხელში ჩავიგდებთ, ჩვენ საკმაოდ დრო გვექნება მოსაფიქრებლად, თუ როგორ მოვუაროთ მას; ხოლო შენი წილი, მისტერ ბეგინს... გარწმუნებ, რომ ჩვენ ძალიან, ძალიან მადლიერნი ვართ და რომ შენ თავად აირჩევ კუთვნილ მეთოთხმეტედს, როგორც კი რაიმე გვექნება გასაყოფი. მე ვწუხვარ, თუკი გადაზიდვის საკითხი გადარდება და ვალიარებ, რომ ეს მართლაც საძნელო იქნება – დროის მსვლელობამ აქეთური გზები ნაკლებად ველური როდი გახადა, სწორედაც რომ პირიქით, მაგრამ ჩვენ ყველაფერს გავაკეთებთ შენთვის, რაც კი შეგვიძლია და, როდესაც დრო მოვა, ხარჯსაც გავინანილებთ. ახლა კი გინდ დამიჯერე და გინდ არა!

ამის შემდეგ ისინი მოყვნენ საუბარს მთლიანად თრორის აუნყველ საჭურჭლებზე, იმ ნივთებზე, რომელიც თორინსა და ბალინს ახსოვდათ. ნეტავ, ჯერ კიდევ დაუზიანებლად თუ ელაგა დაბლა, დარბაზში ყოველივე? სად იყო შუბები, რომლებიც დიდი ხნის წინათ გარდაცვლილი დიდებული მეფე ბლადორთინის ჯარებისათვის გამოენართოთ ოდესღაც? ყოველ შუბს სამგზის ნაწრთობი წვერი და ოქროცურვილი ტარი ჰქონდა, მაგრამ ველარ გადაეცა ისინი დიდებულ ხელმწიფეს, ვერც ფასი მიითვალეს ოსტატებმა. სად იყო ფარები, დიდი ხნის წინ გარდასულ მეომართათვის ნამზადები? თრორის დიდი ოქროს თასი, ორყურიანი, ნაჭედი და ნაკვეთი ფრინველებითა და ყვავილებით დამშვენებული? ამ ფრინველთა თვალები და მცენარეების ფურცლები ნატიფი ძვირფასი ქვებით ეკეთებინათ... სად იყო მოოქრული და მოვერცხლილი განუკვეთელი აბჯრები, ან გირიონის, დეილის ბატონის დიადემა, ხუთასი მოლისფერი ზურმუხტისგან ასხმული, რომელიც მან გაიღო უფროსი ძის შესაჭურვად გნომთა ნაჭედ ჯაჭვის პერანგში? ამგვარი აბჯარი მანამდე არავის გამოეჭედა ფოლადზე სამჯერ უფრო მტკიცე წმინდა ვერცხლისაგან. მაგრამ ყველაფერზე უფრო მშვენიერი იყო დიდი თეთრი პატიოსანი

თვალი, რომელიც გნომებმა მთის ფესვების ქვეშ იპოვეს – მთის გული, თრეინის არკენსტონი.

– არკენსტონი! არკენსტონი! – ბუტბუტებდა თორინი ბნელში, სანახევროდ ოცნებებში ნასულს ნიკაპი მუხლებზე ჩამოეყრდნო. – ეს ათასსახა ბირთვი იყო, ელვარებდა, როგორც ვერცხლი ცეცხლის პირას, როგორც წყალი მზეზე, როგორც ვარსკვლავების ქვეშ გაშლილი თოვლი და მთვარით განათებული წვიმა!

მაგრამ ბილბოს უკვე განშორებოდა მშვენიერი განძით მოგერილი ჯადო და სურვილი. იგი მხოლოდ სანახევროდ უგდებდა ყურს გნომებს, კართან ყველაზე ახლოს ჩამოჯდა, გაფაციცებით აყურადებდა გარედან შემოღწეულ ყველა ჩქამს და გულდასმით უსმენდა მთის გამოძახილებს გნომთა ბუტბუტის მიღმა, თითოეულ გაფაჩუნებას შორს, დაბლიდან.

ბინდი სულ უფრო გახშირდა და ბილბოს მოუსვენრობამაც იმატა.

– დაკეტეთ კარი! – შეევედრა იგი გნომებს, – მთელი შიგნეულით მეშინია ამ დრაკონის. ეს სიჩუმე კიდევ უფრო ნაკლებად მომწონს, ვიდრე წუხანდელი ღმუილი. დაკეტეთ კარი, სანამ გვიანი არაა!

მის ხმაში რაღაც ისეთი გაისმოდა, რამაც გნომებს უსიამო გრძნობა მოგვარა. თორინი ოცნებებიდან გამოერკვა, ადგა და ფეხი ჰკრა ქვას, რომელიც კარს იმაგრებდა. შემდეგ ისინი ერთად მიანვნენ და ტკაცუნითა და ჟღერით დაკეტეს კარი. შიგნიდან გასაღების ჭუჭრუტანის კვალიც არ ჩანდა. ისინი მთაში დარჩნენ გამოკეტილები!

და სწორედაც რომ დროულად. ის იყო, ოდნავ გამოსცდნენ კარს, რომ მთის ფერდი საშინელმა დარტყმამ შეაზანზარა, თითქოს გოლიათებმა ვეება ბერმუხები აკვეთეს კლდეებს. კლდეები აგუგუნდა, კედლები აჭრაჭუნდა და ჭერიდან ქვები დააცვივდათ თავზე. გაფიქრებაც არ მინდა, რა მოხდებოდა, კარი ღია რომ ყოფილიყო! მათ, გახარებულებმა, რომ ჯერაც სული ედგათ, დაღმა გვირაბში გაკურცხლეს და იქაც ჩაესმოდათ განრისხებული დრაკონის გამაყრუებელი ღრიალი. მისი უზარმაზარი კუდი თავს ატყდებოდა და ამსხვრევდა კლდეებს, ფშვნიდა კედლებს და ქიუხებს, სანამ პატარა მალლივი ნაბანაკარი, გადატრუსული ბალახი, შაშვის ლოდი, ლოკოკინებით დაფარული კედლები, ვინრო თარო, ყველაფერი, ყველაფერი ნამსხვრევების უნესრიგო გროვად არ იქცა, ხოლო დამსხვრეული ქვების ზეგვი დაბლა ველებზე არ ჩახრილდა.

სმაუგმა ჩუმად და პარვით დატოვა თავისი ბუნაგი, მდუმარედ აიჭრა ჰაერში და შემდეგ მძიმედ და ნელ-ნელა ჩამოეშვა ბინდში შემზარავი ყვავის დარად დაბლა და დაბლა, მთის დასავლეთი ფერდისკენ. იგი იმედოვნებდა, იქ მოულოდნელად წავადგები თავს ვინმეს ან რაიმეს და შევიტყობ, სად გამოდის დერეფანი, რომლითაც ქურდი დაიარებოდაო. ახლა დრაკონი მრისხანებდა

იმის გამო, რომ ვერავინ და ვერაფერი იპოვა იქაც კი, სადაც ნამდვილად უნდა ყოფილიყო გვირაბის გამოსასვლელი.

მას შემდეგ, რაც ნგრევით ოდნავ მაინც დაიცხრო რისხვა, დრაკონს ცოტათი გულს მოეშვა და გაიფიქრა, ამ მხრიდან უკვე ველარავინ შემანუხებსო. ახლა მას უფრო დიდი შურისგება უნდა აღესრულებინა.

– კასრების მხედარი! – ჩაიფრუტუნა მან, – შენ წყლის მხრიდან მოხვედი და, უეჭველია, წყალს ამოყვებოდი ალმა. მე არ ვიცნობ შენს სუნს, მაგრამ თავად რომც არ იყო ტბისქალაქელი, დახმარება ხომ ნამდვილად მათგან მიიღე! ახლა კი მიხილავენ ისინი და გაახსენდებათ, ვინ არის ჭეშმარიტი მთისქვეშა მეფე!

იგი, ცეცხლის ალში გახვეული, ცად აიჭრა და სამხრეთით, მდინარე ჩქერულასაკენ გაესწრაფა.

13 შინ არ არის

დიდხანს ისხდნენ გნომები ბნელში და მათ გარშემო დაურღვეველი მდუმარება მეფობდა. ისინი ცოტას ჭამდნენ და ცოტას ლაპარაკობდნენ, არ იცოდნენ, რამდენი დრო გადიოდა და განძრევასაც ძლივს ბედავდნენ, რადგან მათი ჩურჩული მრავლდებოდა და გვირაბში შრილებდა. თუკი ჩათვლემდნენ, გამოლვიძებულებს მაინც შეუცვლელი სიბნელე და სიჩუმე ეგებებოდა. ბოლოს, როგორც მოეჩვენათ, მრავალი და მრავალი დღის ლოდინის შემდეგ, როდესაც ლამის იყო, გონი დაეკარგათ უჰაერობისაგან, გნომებმა ველარ შეძლეს ამისთანა ყოფის ატანა. იმ დღეში ჩაცვენილიყვნენ, რომ ალბათ ისიც გაახარებდათ, ქვემოდან ამომავალი, დრაკონის დაბრუნების მაუნყებელი ხმები რომ გაეგონათ. სიჩუმეში მათ სმაუგის მუხთალი ხრიკების შიში ჰქონდათ, მაგრამ ასე სხდომა სამუდამოდ ნამდვილად არ შეეძლოთ.

ბოლოს თორინმა განაცხადა:

– მოდი, შევამოწმოთ, რა დღეშია კარი. მე ან ძალიან მალე ნიავს უნდა მივუშვირო სახე, ან მოვკვდები. მირჩევნია, სუფთა ჰაერზე სმაუგმა გამანადგუროს, ვიდრე აქ გავიგუდო!

რამდენიმე გნომი ნამოდგა და ხელისცეცებით გასწია იქითკენ, სადაც ოდესღაც კარი იყო. მაგრამ მათ გვირაბის ზედა ბოლო ჩამოქცეული და კლდის ნამსხვრევებით ამოქოლილი დაუხვდათ. ველარც გასალები, ველარც ჯადო, რომელსაც ოდესღაც მორჩილებდა, ველარ გაალებდა ამიერიდან კარს.

– მახეში გავებით! – აყვირდნენ გნომები, – ეს დასასრულია, აქვე უნდა ჩავიხოცოთ.

მაგრამ როგორღაც, სწორედ მაშინ, როდესაც გნომები სრულმა სასოწარკვეთამ შეიპყრო, ბილბოს უცნაურად გაუნათდა გული, თითქოს მკერდიდან ვეებერთელა სიმძიმე ჩამოეხსნა.

– კარგი, კარგი! – თქვა მან, – „სანამ არსებობს სიცოცხლე, არსებობს იმედიც“ – ასე ამბობდა მამაჩემი, და – „მესამე და – სამართალიო“. მე ვაპირებ, კიდევ ერთხელ ჩავეშვა გვირაბში. მე იქ უკვე ვიყავი ორჯერ, როდესაც ვიცოდი, რომ დაბლა დრაკონს შევხვდებოდი, ამიტომ ერთხელაც გავბედავ, მით უფრო, რომ შეიძლება, იქ აღარც იყოს დრაკონი. ასეც და ისეც, ერთადერთი გზა აქედან – დაბლა მიემართება. და, ვფიქრობ, ამჯერად უმჯობესი იქნება, ყველანი თან გამომყვეთ.

უიმედობით შეპყრობილი გნომები დაეთანხმნენ პოპიტს და თორინი ბილბოს მხარდამხარ წინ გაუძღვა დანარჩენებს.

– ახლა კი ფრთხილად იყავით! – დაიჩურჩულა პოპიტმა, – და, რაც შეიძლება, ჩუმად იარეთ! იქნებ იქ, ძირში სმაუგი აღარც იყოს, მაგრამ მერე კვლავ შეიძლება, გამოჩნდეს. ზედმეტად ნუ ჩავიგდებით თავს ხიფათში.

დალმა, დალმა დაეშვნენ ყველანი. გნომებს, ცხადია, არ შეეძლოთ, პოპიტის ჩუმი ნაბიჯებისათვის აენწყოთ ფეხი და გვარიანი ქოშინი და ფეხების ბარტყუნი ატეხეს, ექო კი გამაფრთხილებლად ამრავლებდა ხმებს. მაგრამ, თუმცა ბილბო დროდადრო ჩერდებოდა და შიშით აყურადებდა, ქვემოთ არაფერი გაჩქამებულა. როდესაც, მისი აზრით, უკვე გასასვლელს მიუახლოვდნენ, ბილბომ ბეჭედი წამოიღწვა და დანინაურდა. თუმცა, ბეჭედი არც სჭირდებოდა: სრული წყვილი იდგა და ყველანი, ბეჭდით თუ უბეჭდოდ, მაინც უჩინრები იყვნენ. იმგვარი სიბნელე იდგა, რომ პოპიტი მოულოდნელად მიუახლოვდა გასასვლელს, ხელები ჰაერში მოაფათურა, წინ ნაბორძიკდა და კისრისტეხით ჩაგორდა დარბაზში!

ასე იწვა იგი, იატაკზე პირქვე ჩამხოვილი და განძრევის ეშინოდა, სუნთქვასაც ძლივს ბედავდა, მაგრამ ბნელში არაფერი შენძრულა. სინათლის პატარა ათინათიც კი არ ჩანდა, მხოლოდ, როდესაც ბილბომ ბოლოსდაბოლოს ნელა წამოსწია თავი, მოეჩვენა, რომ მის თავსზემოთ, სადღაც შორს, ნევარამში, მკრთალი თეთრი ციალი გამოკრთოდა. მაგრამ ეს ნამდვილად არ იყო დრაკონის ცეცხლის ნაპერწკალი, თუმცა გარშემო სმაუგის მძიმე სიმყრალე იდგა და ბილბო პირში ოხშივარის საძაგელ გემოს გრძნობდა.

ბოლოს მისტერ ბეგინსმა ველარ გაძლო.

– ჯანდაბას შენი თავი, სმაუგ, შე მატლო! – ხმამაღლა დაიწროპინა მან, – გეყოფა დახუჭობანას თამაში! ამინთე შუქი და მერე შემჭამე, თუკი დამიჭერ! უჩინარ დარბაზს სუსტმა ექოებმა შემოურბინა, მაგრამ პასუხი არ ისმოდა.

ბილბო წამოდგა და მიხვდა, რომ არ იცოდა, საით უნდა შებრუნებულიყო.

– ახლა მხოლოდ ის მაინტერესებს, რა ოხრობას თამაშობს სმაუგი, – თქვა მან, – დღეს (თუ ამალამ, თუ რაც არის) იგი შინ არ არის, ამაში უკვე დავრწმუნდი. თუკი ოინსა და გლოინს თავისი კვეს-აბედი არ დაუკარგავთ, იქნებ ცოტათი გავანათოთ აქაურობა და მიმოვიხედოთ, სანამ ილბალი გენყალობს?

– შუქი! – დაიყვირა მან, – შეუძლია ვინმეს, ცეცხლი აანთოს?

გნომები, რასაკვირველია, ძლიერ შეშფოთდნენ, როდესაც ბილბო საფეხურიდან გადავარდა და ბრაგვანით ჩაებერტყა დარბაზში, და ისინი, გასასვლელის მახლობლად ერთად შექურბულები, იქვე ჩასხდნენ, სადაც პოპიტმა დატოვათ.

– ჩუ! ჩუ! – აჩურჩულდნენ ისინი, როდესაც ბილბოს ხმა გაიგონეს და პოპიტი მიხვდა, თუ რომელ მხარეს უნდა ეძებნა გნომები, მაგრამ ძალიან დიდხანს სხვას ვერაფერს გამორჩა თანამგზავრებს. სულ ბოლოს, როდესაც ბილბომ ბრაზით უკვე ფეხები ააბაკუნა იატაკზე და გამკინავად დასჭყვილა „ცეცხლიო“, თორინმა საჭიროდ ჩათვალა, ოინი და გლოინი გვირაბის ზედა ბოლოსაკენ, მათი ბარგის ფუთებთან გაეგზავნა.

ცოტა ხნის შემდეგ მოციმციმე შუქმა ყველას აუწყა მათი დაბრუნება. ოინს ხელში ეჭირა ფიჭვის მომცრო ანთებული ჩირალდანი, გლოინს კი სამარქაფო ჩირალდნების შეკვრა ამოეილლიავებინა. ბილბომ სწრაფად მიიღბინა გვირაბის პირთან და ჩირალდანი აიღო. მაგრამ ვერ შეძლო, დაეყოლიებინა გნომები, აენთოთ დანარჩენი ჩირალდნებიც ან მასთან ერთად ჩასულიყვნენ დარბაზში. როგორც ფრთხილმა თორინმა განაცხადა, მისტერ ბეგინსი ჯერ კიდევ მათი ოფიციალური მპარავი და მზვერავი იყო. მას შეეძლო, ენება და სინათლის ანთებით თავი საფრთხეში ჩაეგდო, ხოლო გნომები მის მიერ მოტანილ ამბავს გვირაბში დაუცდიდნენ. მართლაც, ისინი შესასვლელის შორიხლოს ჩამოსხდნენ და ბილბოს უცქერდნენ.

ისინი ხედავდნენ, პოპიტის პატარა მუქი ფიგურა როგორ შეუდგა დარბაზის გადაკვეთას, ხელთ მალლა ანეული ციციქნა ჩირალდანი ეპყრა. სანამ იგი ჯერ კიდევ ახლოს იყო, გნომები ამჩნევდნენ მის გარშემო აციმციმებულ ოქროს და ესმოდათ წკრიალი, როდესაც ბილბო რაიმე ძვირფას ნივთს ფეხს წამოსდებდა. რაც უფრო შორს შედიოდა პოპიტი ვეებერთელა დარბაზის სიღრმეში, მისი სინათლე სულ უფრო პატარავდებოდა და პატარავდებოდა, შემდეგ იგი ცეკვა-ცეკვით ამაღლდა ჰაერში – ბილბო განძეულის უზარმაზარ ყრილზე მიცოცავდა. მან მალე მიაღწია მწვერვალს და მაინც გზას განაგრძობდა. შემდეგ მოულოდნელად შეჩერდა და ნუთით დაიხარა, მაგრამ გნომებმა არ იცოდნენ, რატომ.

ბილბო კი დასწვდა არკენსტონს, მთის გულს. მას ახსოვდა თორინის მონათხრობი და მაშინვე მიხვდა, თუ რა იპოვა. მართლაც რომ შეუძლებელი იყო, ორი ამგვარი პატიოსანი თვალი არსებულიყო სადმე, თვით ამგვარ საოცარ ხაზინაშიც, თუნდ მთელ სამყაროში. მისი თეთრი ციალი იზიდავდა მალლა და მალლა ამაველ ბილბოს, რომლის თვალწინაც ციმციმი ნელ-ნელა პატარა მანათობელ ბირთვად გადაიქცა. ახლა, როცა ჩირალდნიანი პოპიტი მიუახლოვდა, ათასჯერ არეკლილმა და გარდატეხილმა ცეცხლის შუქმა მრავალფერი ციმციმა ნაპერწკლებით ააელვარა ქვის ზედაპირი. სუნთქვაშეკრული პოპიტი ახლა ზემოდან დასცქეროდა პატიოსან თვალს. მის ფეხებთან საკუთარი შინაგანი შუქით ცოცხლობდა დიდებული ქვა, დიდი ხნის წინათ გნომთა მიერ ამოთხრილი მთის სიღრმიდან, შემდეგ კი გნომთა მიერვე დანახნაგე-

ბულ-გაპრიალებული; იგი წიაღში იტევდა ყოველგვარ სინათლეს, რომელიც მას შეეხებოდა და აქცევდა ათიათას ბრწყინვალე თეთრ ნაპერწკლად, რომელთაც, ცისარტყელას ფერებად აელვარებულებს, გარშემო აფრქვევდა.

მონუსხული ბილბოს მკლავები უეცრად თავისთავად დასწვდნენ ქვას. თვალი დიდი და მძიმე იყო და პოზიტის პატარა ხელს არ შეეძლო, მთლიანად ჩაებლუჯა იგი. მაგრამ მან აიღო არკენსტონი, თვალები დახუჭა და ყველაზე ღრმა ჯიბეში ჩაიდო.

– ახლა კი ნამდვილი მპარავი ვარ, – გაიფიქრა მან, – მაგრამ მე აუცილებლად ვეტყვი გნომებს ამის შესახებ... ოდესმე. მათ თქვეს, რომ შემოიძლია, თავად ავიღო და ავირჩიო ჩემი წილი. მე ვფიქრობ, ავირჩევ ამას, დანარჩენი კი მათ დარჩეთ!

და მაინც, მას აწვალებდა გრძნობა, რომ დადებული პირობა არ შეეხებოდა ამ საოცარ თვალს და რომ მის გამო კიდევ ბევრ უსიამოვნებას გადაეყრებოდა.

ბილბომ გზა განაგრძო. იგი მაღალი გორაკის მეორე მხარეს დაეშვა და მაცქერალი გნომები ველარ ხედავდნენ მისი ჩირალდნის ციმციმს. მაგრამ მალე მოშორებით კვლავ გამოჩნდა შუქი – ბილბომ თითქმის გადაკვეთა მთელი დარბაზი.

იგი მიდიოდა და მიდიოდა, სანამ დარბაზის მოპირდაპირე მხარეს გამოჭრილ უზარმაზარ კარებამდე არ მიაღწია. იქიდან მაცოცხლებელმა სუფთა წიაღმა დაბერა, მაგრამ კინალამ ჩირალდანი ჩაუქრო. პოზიტმა ფრთხილად გაიჭყიტა კარში და მის მიღმა ფართო დერეფნები დალანდა, იქით კი – მაღლა ამავალი ვეება კიბის ბუნდოვანი დასაწყისი, რომელიც განუჭვრეტელ ბინდში იკარგებოდა. და არც აქ არსაიდან ისმოდა სმაუგის ჩამი-ჩუმი. იგი ის იყო, უკან გამობრუნებას აპირებდა, რომ უეცრად შავი ჩრდილი დააცხრა და სახეზე გაეხახუნა. ბილბომ შეყვირა, შეხტა, უკან გადაქანდა და წაიქცა. მისი ჩირალდანი ანთებული ბოლოთი დაენარცხა იატაკს და ჩაქრა!

– ღამურაა და მეტი არაფერი, ვგონებ და ვიმედოვნებ, – სანყალობლად ჩაილაპარაკა მან, – მაგრამ ახლა რაღა ექნა? საით არის აღმოსავლეთი, სამხრეთი, ჩრდილოეთი ან დასავლეთი?

– თორინი! ბალინი! ოინი! გლოინი! ფილი! კილი! – დაჰყვირა მან, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, მაგრამ ფართოდ გაშლილ სიბნელეში ხმა სუსტად და გაუბედავად გაისმა, – ცეცხლი ჩამიქრა! ვინმე მოდით, მიპოვეთ და მიშველეთ! – იმ წუთას ბილბოს მთლად შემოლევდა სიმამაცე და მხნეობა.

მისი სუსტი ხმა მკრთალ გამოძახილად ჩაესმათ გნომებს და გაარჩიეს მხოლოდ სიტყვა „მიშველეთ“.

– ნეტავი, რა უბედურებას უნდა გადაჰყოფდა? – იკითხა თორინმა, – ცხადია, რომ არა დრაკონს, თორემ ამდენ ხანს ვერ იწრიპინებდა.

მათ ერთი-ორი წუთი კიდევ შეიცადეს, მაგრამ დრაკონის ხმაური მაინც არ ისმოდა, საერთოდ, არაფერი არ ისმოდა, გარდა ბილბოს შორი ძახილისა.

– მოდით რომელიმე, კიდევ აანთეთ ერთი-ორი ჩირალდანი! – განკარგულება გასცა თორინმა, – როგორც ჩანს, მოგვიწევს, წავიდეთ და ჩვენს მპარავს მივეშველოთ.

– ახლა ჩვენი ჯერია, დავეხმაროთ, – თქვა ბალინმა, – და მე სიხარულით წავალ მისაშველებლად. მით უფრო, რომ ვფიქრობ, ახლა იქ სახიფათო არაფერია.

გლოინმა აანთო რამდენიმე ჩირალდანი, ისინი ერთმანეთის მიყოლებით გამოძვრნენ გვირაბიდან და რამდენადაც შეეძლოთ, სწრაფად გაუყვნენ კედელს. დიდი ხანი არ გასულა, რომ მათ დაინახეს ბილბო, რომელიც თავად მოეშურებოდა მეგობრებისაკენ – პოზიტს სწრაფად დაუბრუნდა სალი გონი, როგორც კი ჩირალდნების ციმციმს მოკრა თვალი.

– უბრალოდ, ღამურა შემომაფრინდა და ჩირალდანი ჩამიქრა! – მიუგო მან მათი კითხვების პასუხად.

გნომებმა მაშინვე შეება იგრძნეს, თუმც იმის გამო, რომ ტყუილად შეეშინდათ, ბუზლუნის ხასიათზე დადგნენ. მაგრამ სათქმელადაც ძნელია, რას იტყოდნენ ყველანი, ბილბოს მათთვის არკენსტონის შესახებ რომ მოეთხრო! ისინი ამჩნევდნენ განძის მყისიერ გაელვებებს, როდესაც კედელ-კედელ ბილბოსკენ მიეშურებოდნენ და მათ გულებში კვლავ აინთო დაუცხრომელი წყურვილი. ხოლო როდესაც გნომის გულში, თუნდაც იგი ძალიან პატივცემული გნომი ბრძანდებოდა, ოქროსა და თვალ-მარგალიტის წყურვილი ილვიძებს, იგი ანაზად მამაცდება და შეიძლება, მთლად შლეგიც გახდეს.

ამიტომაც გნომებს მეტი ხვეწნა აღარ დასჭირვებიათ. ახლა ყველას მხოლოდ ის ეწადა, დარბაზი გადაეჩხრიკა, სანამ ამის შესაძლებლობა იყო და ერწმუნა, რომ იმეამად სმაუგი სახლიდან შორს წასულიყო. ყველამ სათითაოდ იპყრა ხელთ ანთებული ჩირალდანი და, დაკვირვებით რომ მიმოიხედეს, მთლად გადაავინყდათ შიშიც და სიფრთხილაც. გნომები ხმამაღლა ალაპარაკდნენ, ერთმანეთს გადასძახოდნენ, როდესაც გროვიდან ან კედლებიდან ძველ ძვირფასეულობებს იღებდნენ, სინათლესთან მიჰქონდათ და ფრთხილი ალერსით ეხებოდნენ, სინჯავდნენ თითები.

ფილი და კილი ჩინებულ გუნებაზე დადგნენ. კედლებზე ძველებურად ეკიდა ვერცხლისსიმიანი ოქროს არწვები, მრავალი არწვა, მათ სიხარულით ჩამოხსნეს ისინი და სიმებს ჩამოკრეს. ჯადოსნური საკრავები (რომელთაც, საბედნიეროდ, არც შეხებოდა დრაკონი, რაკი მუსიკის დიდი მოყვარული ვერ გახლდათ) ჯერაც ძველებურად ჟღერდა და ბნელი დარბაზი ისევ აივსო დიდი ხნის წინათ დადუმებული ჰანგებით. სხვანი უფრო ჭკუადამჯდარნი აღმოჩნდნენ –

ისინი ძვირფას ქვებს აგროვებდნენ და ჯიბეებს იტენიდნენ, ხოლო რისი ნაღებაც ვერ შეძლეს, ოხვრით დააბრუნეს საერთო გროვაში. თორინიც როდი ჩამორჩებოდა სხვებს, მაგრამ იგი გამუდმებით დაეძებდა ყოველ მხარეს რალაცას, რისი პოვნაც არ შეეძლო. იგი ეძებდა არკენსტონს, თუმცა ჯერ-ჯერობით არავის არაფერს ეუბნებოდა მის შესახებ.

შემდეგ გნომებმა კედლებიდან ჩამოხსნეს აბჯრები და იარაღი და თავით ფეხამდე შეიჭურვნენ. ახლა მართლაც ხელმწიფეს ჰგავდა თორინი – ოქროთი დაფერილ ჯაჭვის პერანგში გამოწყობილს ვერცხლისტარა საბრძოლო ნაჯახი ნითელი თვლებით მოოჭვილ ქამარში გაერჭო.

– მისტერ ბეგინს! – შესძახა მან, – აი, პირველი ჯილდო შენი გასამრჯელოდან! მოიშორე ძველი მოსასხამი და აი, ეს ჩაიცვი!

და მან ბილბოს ჩააცვა პატარა აბჯარი, დიდი ხნის წინათ ელფთა რომელიმე ყმანვილი პრინცისათვის გამოჭედილი. იგი ვერცხლოვანი ფოლადისაგან ემზადებინათ, ამ ლითონს ელფები მითრილს უწოდებდნენ. აბჯარს ერთ-ვოდა ბროლითა და მარგალიტებით მოოჭვილი სარტყელი. თორინმა პობიტს თავს დაჰხურა ტვიფრებიანი ტყავის მსუბუქი ჩაჩქანი, შიგნიდან ფოლადის რგოლებით გამაგრებული და კიდევზე თეთრი თვლებით მოჭედილი.

„რა დიდებულად ვგრძნობ თავს“, – გაიფიქრა პობიტმა. – „მაგრამ, ასე მგონია, საკმაოდ უთავბოლო შესახედი ვარ. რას დამცინებდნენ შინ, გორაზე, ჩემთვის თვალი რომ მოეკრათ! და მაინც, ნეტავ აქ სადმე სარკე ყოფილიყო!“

მისტერ ბეგინსი მაინც ნაკლებად გაებრუებინა საგანძურის ჯადოს, ვიდრე გნომები. ბევრად უფრო ადრე, სანამ გნომები დაილღებოდნენ ძვირფასეულობის სინჯვით, პობიტი დაქანცული ჩამოჯდა იატაკზე და აფორიაქებული მოჰყვა იმაზე ფიქრს, თუ რით დამთავრდებოდა ყოველივე ეს.

„რა სიხარულით გავცვლიდი ამ ოქროს თასების გვარიან წილს“, – ფიქრობდა იგი, – „ცოტაოდენ გამაგრებულ სასმელში, ან ბეორნის ერთ ხის ქოთანში!“

– თორინ! – დაიძახა მან ხმამაღლა, – ახლა რაღა ვქნათ? ჩვენ შევიარაღდით, მაგრამ რა იარაღი აღუდგება წინ სმაუგ შემზარავს? ჩვენ ეს განძეული ჯერ არ მოგვიპოვებია, და ახლა ოქროს კი არ დავეძებთ, არამედ ხსნის გზას. ძალიან დიდი ხანია, რაც ილბალს გამოვცდით!

– სრულ სიმართლეს მოგვახსენებ, – მიუგო თორინმა, რომელიც აზრებს იკრებდა, – მოდით, წავიდეთ! მე გაგიძღვებით. ათასი წელიც ვერ დამავინწყებდა ამ სასახლის გზებს.

მან დანარჩენებს მოუხმო, ყველანი ერთად მოგროვდნენ და თავსხემოთ აწეული ჩირაღდნებით გაშუქებული პირდაღებული კარი გაიარეს, თან ისევ და ისევ უკან იცქირებოდნენ გულდანყვევით.

მოციმციმე აბჯრებზე მათ კვლავ ძველი ლაბადები მოისხეს, მოელვარე მუზარადები დაკონკილი ჩაჩებით დაიფარეს და სათითაოდ გაედევნენ უკან თორინს სიბნელეში პატარა შუქების მწკრივად, რომელიც ხშირ-ხშირად ჩერდებოდა და გულისფანცქალით აყურადებდა დრაკონის მოსვლის მაუნყებელ რაიმე ჩქამს.

თუმცა ყველა სამშენისი დიდი ხნის წინ დაშლილიყო თუ დაელენათ, და თუმცა ყველაფერი ნამხდარი და ნაბილწული იყო ამ გზით შემავალ-გამავალი ურჩხულის მიერ, თორინი მაინც ყველა დერეფანს და მოსახვევს ცნობდა. მათ აიარეს მაღალი კიბეები, შემდეგ მოუხვიეს და დაღმა დაეშვნენ ფართო, გამოძახილით ახმიანებული გზებით. შემდეგ კვლავ შეუხვიეს და აიარეს კიდევ უფრო მაღალი კიბე და შემდეგ იმაზეც უფრო მაღალი კიბე. საფეხურები იყო გლუვი, პირდაპირ კლდეში ნაკვეთი ფართოდ და ოსტატურად. და აღმა, აღმა, აღმა მოუყვებოდნენ გნომები და სიცოცხლის ნიშანწყალიც არ შეხვედრიათ, მხოლოდ მფრთხალი ჩრდილები გაუბოდნენ ორპირი ქარებით ატორტმანებული ჩირაღდნების შუქის შეხებას.

მაგრამ საფეხურები მაინც არ იყო ნაკვეთი პობიტის პატარა ფეხებისათვის და ბილბო უკვე გრძნობდა, მეტი სიარული აღარ შემიძლიაო, რომ უცებ ჭერი მაღლა აიჭრა, შორს, სადაც მას ჩირაღდნების შუქი ვეღარ წვდებოდა. სადღაც, მათ თავსხემოთ, რომელიღაც ღიობში თეთრი ციალი ილანდებოდა და ჰაერიც უფრო სუფთა იყო. წინ ანჯამებს მოღრეცილად ჩამოჰკონწი-ალებოდა ნახევრად დამწვარი კარი, ხოლო კარის ფართო და დიდებულ ჭრილში ბუნდოვანი სინათლე შემოდიოდა.

– ეს თრორის დიდი პალატია, – თქვა თორინმა, – სალხინო და საბჭო დარბაზი. აქედან შორს აღარაა წინა კარიბჭეც.

მათ გაიარეს ჩამონგრეული პალატი. დიდი მაგიდები ფუტუროდ ქცეულიყო, გადაყირავებული ეყარა გამომწვარ-დამპალი სკამები და მერხები. იატაკზე, ყანების ნამტვრევებსა და მტვერში, მიმოხეულ მათარებსა და თასებს შორის თავის ქალები და ძელები მოჩანდა. როდესაც მოპირდაპირე მხარეს კიდევ უფრო დიდ კარამდე მიაღწიეს, მათ ყურს წყლის ხმაური მისწვდა და რუხი სინათლე ერთბაშად განათდა.

– აი, აქ იბადება მდინარე ჩქერულა, – თქვა თორინმა, – აქედან მიიჩქარის იგი ჭიშრისაკენ. მოდით, მივყვეთ!

კლდის კედელში პირდაღებული ხვრელიდან მოთუხთუხე წყალი ამოსჩქეფდა და ტრიალ-ტრიალით მიექანებოდა ვიწრო არხში, რომელიც, ღრმა და ლარივით სწორი, საგულდაგულოდ გამოეკვეთა ძველთა განაფულ ხელებს. არხს გვერდით მისდევდა ქვით მოკირწყლული ფართო შარა, რომელზედაც ერთბაშად მოახერხებდა გავლას გვერდიგვერდ ჩამდგარი მრავალი კაცი.

ისინი სირბილით გაუყვნენ გზას, განივრად შემოტრიალებულ მოსახვევს გასცდნენ და – იხილე! მათ წინ დღის თვალუნვდნელი ნათელი გადაიშალა. წინ აღმართულიყო მაღალი თალი, რომელზეც ჯერ კიდევ განირჩეოდა ძველი ხეში ნაკვეთი ჩუქურთმების კვალი, თუმცა ერთიანად გაცვეთილი, დახეთქილი და გაშავებული ჩანდა. ნისლიანი მზე მკრთალ სხივებს გზავნიდა მთის განვდილ ქედებს შორის და ზღურბლთან დაგებულ ქვაფენილზე ოქროსფერი ციალი ეფინებოდა. ახრჩოლებული ჩირაღდნებით წამომფრთხალი ღამურები უნესრიგო გუნდებად ირეოდნენ მათ თავსებოთ. გნომები სწრაფად გაიჭრნენ წინ და ფეხი აუცურდათ ქვებზე, რომელიც დრაკონის სხეულს გაეპრიალებინა და გაელია. ახლა წყალი ხმაურით გადასჩქეფდა გარეთ მათ წინ და აქაფებული ქვემოთ, ველისაკენ მიექანებოდა. გნომებმა ძირს დაყარეს ბუუტია ჩირაღდნები, იდგნენ და გარეთ იცქირებოდნენ სინათლისგან დაბრმავებული თვალებით. ისინი წინა კარიბჭესთან გასულიყვნენ და ახლა დეილს გადასცქეროდნენ.

– ასე! – თქვა ბოლოს ბილბომ, – არ მეგონა, თუ ოდესმე ამ კარიდან გავიხედავდი გარეთ. არც ის მეგონა, თუკი ოდესმე ასე გამახარებდა მზის ხილვა და ქარისათვის სახის მიშვერა. მაგრამ, ოჰ! რა ცივია ეს ქარი!

მართლაც, აღმოსავლეთის კბენია ქარი კარსმომდგარ ზამთარს იმუქრებოდა. იგი მთის ზემოთ და გარშემო დაზუზუნებდა და კლდეებს შორის მიძვრებოდა. მას შემდეგ, რაც ამდენი ხანი დაჰყვეს დრაკონშემოჩვეული გამოქვაბულების ჩახურებულ წყვდიადში, ისინი სიცივით აძაგდადნენ მზის ულონო სხივებში.

უცებ ბილბომ გაიფიქრა, რომ იგი არა მხოლოდ დაღლილი იყო, არამედ კიდევაც მართლაც რომ ძალიან მოშეზოდა.

– როგორც ჩანს, ახლა გვიანი დილა უნდა იყოს, – თქვა მან, – და, ვფიქრობ, ასე თუ ისე, საუზმის დროა – თუკი გვაქვს რაიმე საუზმედ მისართმევი. მაგრამ არა მგონია, სმაუგის სადარბაზოს ზღურბლი წასახემსებლად ყველაზე შესაფერი ადგილი იყოს. ნამო, ნავიდეთ აქედან სადმე, სადაც შევძლებდით ცოტა ხნით წყნარად ჩამოსხდომას.

– სრული სიმართლეა! – დაეთანხმა ბალინი, – და, მე მგონი, კიდევაც ვიცი, საით უნდა ნავიდეთ: ჩვენ უნდა გავემართოთ ძველი საგუშაგოსკენ მთის ჩრდილო-დასავლეთ თხემზე.

– შორს არის? – იკითხა პობიტმა.

– ხუთი საათი უნდა ვიაროთ, როგორც მახსოვს. სავალი ძნელი იქნება. გზა კარიბჭიდან ნაკადის მარცხენა ნაპირის გაყოლებით ერთიანად დანგრეული ჩანს. მაგრამ გაიხედეთ იქით! მდინარე დაქცეული ქალაქის წინ მოულოდნელ მარყუჟს აკეთებს აღმოსავლეთისაკენ და დეილს კვეთს. იმ ადგილას ოდესღაც

ხიდი იყო, რომელიც მარჯვენა ნაპირზე ციცაბო კიბეს ადგებოდა, კიბეს კი გაჰყავდით ყორანგორისკენ მიმავალ გზაზე. იქ არის (ან იყო) ბილიკი, რომელიც გზას გამოუყოფა და საგუშაგოსკენ მიემართება, ალმა და ალმა. ეს ბილიკიც ძნელი ასაძრომია, ძველი საფეხურები ჯერაც შემორჩენილი რომც იყოს.

– ღმერთო ჩემო! – ანუნუნდა პობიტმა, – ისევ უნდა ვიაროთ, ისევ ვიძრო-მივლოთ სადილის გარეშე! ნეტავ რამდენი სადილ-ვახშამი გამოვტოვეთ ამ ამაზრუნ, უსაათო და უდროო სოროში?

სინამდვილეში ორი ღამე და ერთი დღე გასულიყო (და არც მთლად უსაჭმელოდ) მას შემდეგ, რაც დრაკონმა ჯადოსნური კარი დაამსხვრია, მაგრამ ბილბოს ერთიანად არეოდა დროის შეგრძნება და ვერ გეტყოდათ, ერთმა ღამემ გაიარა თუ ღამეების მთელმა კვირამ.

– კარგი, კარგი, – გაეპასუხა თორინი სიცილით. მას კვლავ გამოუკეთდა გუნება და ჯიბეებში ძვირფას ქვებს აჩხრიალებდა, – ჩემს სასახლეს ამაზრუნ სოროს ნუ უწოდებ! დაიცადე, ჯერ გავწმინდოთ და თავიდან მოვკაზმოთ!

– ეს სმაუგის სიკვდილამდე არ მოხერხდება, – პირქუშად ჩაილაპარაკა ბილბომ, – და საერთოდ, სად არის იგი მთელი ეს ხანი? ერთ კარგ საუზმეს დავთმობდი, ეს რომ შემეტყო. იმედია, მთაზე არ არის შემომჯდარი და ჩვენ არ ჩამოგვცქერის!

ამ აზრმა გნომები გვარიანად შეაფუცხუნა და სასწრაფოდ გადანყვიტეს, რომ ბილბო და ბალინი მართალნი იყვნენ.

– აქედან უნდა მოვუსვათ, – განაცხადა დორიმ, – თითქოს ვგრძნობ, როგორ მეზვინება კეფაზე მისი თვალები!

– რა ცივი და უკაცრიელი ადგილია, – სიტყვა ჩაურთო ბომბურმა, – აქ დასალევი მოიძებნება, მაგრამ შესაჭმელს ვერაფერს ვხედავ. დრაკონი ამგვარ მხარეში ალბათ მუდამ მშვიერი იყო.

– ნავიდეთ! ნავიდეთ! – შესძახეს სხვებმა, – ნამო, ბალინის ბილიკს გავყვეთ!

მარჯვნივ, კლდის კედლის ძირში, ბილიკი არ იყო, ამიტომ ისინი მარცხენა მხარეს გაუყვნენ, მძიმე-მძიმედ მიჩანჩალებდნენ ქვებს შორის. იქაურობის უდაბურებამ და სიცარიელემ თორინიც კი გამოაფხიზლა და სინამდვილეს დაუბრუნა. ის ხიდი, ბალინი რომ ყვებოდა, დიდი ხნის წინ ჩაქცეული დახვდათ, ქვები, რომლითაც იგი ეშენებინათ, ახლა უბრალო ლოდებად ეყარა ახმაურებულ თაფელში. მაგრამ მათ არ გასჭირვებიათ ფონის გადასვლა, იპოვეს უძველესი საფეხურებიც და მაღალ ნაპირზე აცოცდნენ. ცოტაც გაიარეს და წაანყდნენ ძველ შარას, რაიმესაც ისინი მალე ლოდებს შორის შეეუფულ ღრმა მდებლობს მიაყენა. აქ კარგად დაისვენეს და წაისაუზმეს იმით, რაც

იშოვნეს, ძირითადად კვერაკით და წყლით (თუ გინდათ, იცოდეთ რა არის კვერაკი, მხოლოდ იმის თქმა შემძლია, რომ მომზადების წესი არ ვიცი. იგი გამომცხვარია, ძალიან დიდხანს ინახება, ალბათ, ნოყიერიც არის, მაგრამ დიდად ვერ დააგემოვნებ. კაცმა რომ თქვას, სულაც არ არის გემრიელი, მხოლოდ ყბის გასაქნევად თუ გამოდგება. ტბის ხალხი კვერაკებს საგანგებოდ ხანგრძლივი მოგზაურობებისათვის ამზადებდა).

შემდეგ მათ კელავ გზა განაგრძეს. ბილიკი ახლა დასავლეთით გადაიხარა და მდინარეს დასცილდა, მთის სამხრეთისკენ განვდილი თხემის ვეებერთელა მხარი კი მოახლოვდა. ბოლოს და ბოლოს მათ მიაღწიეს გორაკის ბილიკს. იგი ციცაბოდ მიცოცავდა მალლა და ყველანი ნელ-ნელა, ძლივძლიობით მიიწევდნენ წინ ერთმანეთის მიდევნებით, სანამ ბოლოს, გვიან შუადღეს, არ მიაღწიეს მთის მხარის მწვერვალს და დასავლეთით დახრილი მერთალი მზე არ დაინახეს.

აქ მათ დახვდათ მოსწორებული ადგილი, სამი მხრიდან ღია, მაგრამ ჩრდილოეთიდან სალი კლდის კედლით მოსაზღვრული, რომელშიც კარის მსგავსი ღიობი მოჩანდა. ამ კარიდან ფართო ხედი იშლებოდა აღმოსავლეთით, სამხრეთითა და დასავლეთით.

– აი, აქ, – წამოიწყო ბალინმა, – გარდასულ დღეებში გნომებს მუდამ მზირები ეყენათ, ის კარი კი კლდეში ნაკვეთ პალატში შედის, ადრე იქ მცველთა ოთახი იყო. მთის გარშემო ამგვარი საგუშაგო რამდენიმე გვექონდა, მაგრამ მაშინ, ჩვენი ძლიერებისა და კეთილდღეობის დროს ყველას მიაჩნდა, რომ ამგვარი სიფრთხილე აღარავის სჭირდებოდა, გუშაგებიც დაარხებდნენ და თავს აღარ ინუხებდნენ. სხვაგვარად რომ ყოფილიყო, იქნებ, ჩვენ ბევრად უფრო ადრე შეგვეტყო დრაკონის თავდასხმის შესახებ და იქნებ ყველაფერი სხვაგვარად დამთავრებულიყო. მაგრამ, ასეა თუ ისე, ჩვენ შეგვიძლია, აქ ჯერჯერობით მაინც მოვისვენოთ თვალს მოფარებულებმა და ჭერიც გვექონდეს თავზე, და შეგვიძლია, ბევრი რამ დავინახოთ ისე, რომ თავად შეუმჩნეველი დავრჩეთ.

– რაში გვარგია, თუკი აქეთ მომავლები უკვე დაგვინახეს, – შეეპასუხა დორი, რომელიც წამდაუნუნ მთის მწვერვალისკენ იხედებოდა, თითქოს მოელოდა, რომ იქ სმაუგი იქნებოდა შემომჯდარი, როგორც ჩიტი სარზე.

– ილბალს უნდა მივენდოთ, – მიუგო თორინმა, – დღეს ჩვენ მეტს ველარ ვივლით.

– დიახ, დიახ! – შესძახა ბილბომ და მინაზე დაებერტყა.

კლდის პალატში ასი კაციც თავისუფლად მოთავსდებოდა, მაგრამ შიგნით, სიღრმეში გამოკვეთილი იყო მომცრო ოთახი, გარე სიცივისაგან უფრო მეტად დაცული. ოთახი მთლად ცარიელი იყო, სმაუგის ბატონობის დღეებში აქ გარეულ ცხოველებსაც კი არ მოეწყოთ საცხოვრებელი. აქვე დააწყეს თავი-

ანთი ფუთები. ზოგი მაშინვე დაბლა გაიშოტა და დაიძინა, დანარჩენები კი კარის მახლობლად ჩამოსხდნენ და სამომავლო გეგმების შესახებ ბჭობდნენ. და საუბარში გარდაუვლად უბრუნდებოდნენ ერთსა და იმავე კითხვას: სად იყო სმაუგი? ისინი იცქირებოდნენ დასავლეთით და ვერაფერს ამჩნევდნენ, ვერაფერს ხედავდნენ აღმოსავლეთითაც. არც სამხრეთით ჩანდა დრაკონის ნიშანწყალი, მხოლოდ გუნდ-გუნდად დარიალებდა ერთად შეგროვილი აუარება ფრინველი. ისინი უცქერდნენ ფრინველებს და ჰკვირვობდნენ, მაგრამ მაშინაც ვერაფერი გაეგოთ, როდესაც ცაზე პირველი ცივი ვარსკვლავები აენთნენ.

14 ცეცხლი და წყალი

ახლა, თუკი თქვენც გნომების მსგავსად გსურთ, სმაუგის ამბები გაიგოთ, უნდა დაუბრუნდეთ იმ სალამოს ორი დღის უკან, როდესაც მან ნამსხვრევებად აქცია კარი და გააღმასებული გაფრინდა სამხრეთისაკენ.

ესგაროტის მცხოვრებთა უმრავლესობა სახლებში შეყუთულიყო, რადგანაც ბნელი აღმოსავლეთიდან სუსხიანი ნიაფი ქროდა. მაგრამ რამდენიმე კაცი მაინც დასერილობდა სანაპიროზე – მათ უყვარდათ ცქერა, როგორ ირეკლებოდა ტბის წყნარ ზედაპირზე ღრუბლებს თავდაღნეული ვარსკვლავები. ქალაქიდან ეული მთის ხედს ფარავდა ტბის შორეულ ბოლოში ნამომართული დაბალი ბორცვები, რომელთა შორის გაჩენილი ნაპრალიდან ჩრდილოეთიდან მოვარდნილი მდინარე ჩქერულა ტბაში გადმოიღვრებოდა. უღრუბლო ამინდში ესგაროტიდან მხოლოდ მთის მაღალი მწვერვალი მოჩანდა და მასაც იშვიათად თუ უცქერდა ვინმე, რადგანაც იგი დილის მზის სხივებშიც კი პირქუში და ავისმომასწავებელი ჩანდა. ახლა მწვერვალი დაკარგული და მიმალული იყო, სიბნელეში გადაბნეული.

უეცრად იგი გამოჩნდა – ხანმოკლე ელვამ გაანათა მწვერვალი და უცბადვე ჩაქრა.

– შეხედეთ! – შესძახა ერთმა, – კვლავ ანათებს! გუშაგები გასულ ღამესაც ხედავდნენ, როგორ ინთებოდა და ქრებოდა მწვერვალი შუალამიდან განთიადამდე. იქ რალაც ხდება!

– იქნებ მთისქვეშა მეფე ოქროს ჭედავს, – გაეპასუხა მეორე, – კარგა ხანია, რაც იგი ჩრდილოეთისკენ გაემართა. უკვე დროა, ძველი სიმღერები კვლავაც აცხადდეს.

– რომელი მეფე? – ჩაერია საუბარში სხვა, პირქუში ხმა, – იქ მხოლოდ მძარცველი დრაკონი თუ ანთებს თავის გამანადგურებელ ცეცხლს, ერთადერთი მთისქვეშა მეფე, რომელსაც კი ოდესმე ვცნობდით.

– შენ მუდამ ავ ამბებს წინასწარმეტყველებ! – შეუტიეს მას, – ან წყალდიდობას გვიქადი, ან თევზების ჭირს. რამე კარგზე მაინც იფიქრე!

ამ დროს გორაკებს შორის ჩაღრმავებაში თვალისმომჭრელი ცეცხლი აინთო და ტბის ჩრდილო ბოლო ოქროთი დაიფერა.

– მთისქვეშა მეფე! – აყვირდა ყველა, – მისი საჭურჭლე მზესავით კაშკაშებს, მადრევნებივით სჩქევს მისი ვერცხლი და მისი ოქრო მდინარესავით მოე-

დინება! – გაიძახოდნენ ისინი. ფანჯრები იღებოდა, აჩქარებული ნაბიჯები მოისწრაფოდა სანაპიროსკენ. ტბის ქალაქი კვლავ აუნერელმა მლელვარებამ და აღტაცებამ მოიცვა, მაგრამ პირქუშმიანი კაცი ქალაქის მმართველთან გაქანდა.

– დრაკონი მოფრინავს, ან არა და, საერთოდ არაფერი გამეგება! – ყვიროდა იგი, – ჩაჭერით ხიდები! იარალი აისხით! აისხით იარალი!

მაშინ ახმიანდა საყვირები, გამოძახილებმა კლდიანი ნაპირების გასწვრივ გაიხმიანა. მხიარულება შეწყდა და აღტაცება შიშის ზაფრით შეიცვალა. ამიტომაც იყო, რომ დრაკონმა ვერ მოახერხა, მოულოდნელად დასხმოდა თავს ბრძოლისათვის მოუმზადებელ ქალაქს.

დრაკონი იმდენად სწრაფად მოქროდა, რომ ცოტა ხანში ესგაროტის მცხოვრებლებმა კიდეც დაინახეს იგი, სიბნელეში ანთებული ნაპერწკლის მსგავსი, რომელიც მათკენ მოექანებოდა, იზრდებოდა და ბრწყინვალე ემატებოდა და უკვე ყველაზე უფრო ბენტერასაც კი ეჭვიც აღარ დარჩა, რომ წინასწარმეტყველება საკმაოდ უკუღმართად ცხადდებოდა. ქალაქში ყველა ჭურჭელი წყლით შეივსო, ყოველი მეომარი შეიჭურვა, საბრძოლოდ გამზადეს ყველა ისარი თუ შუბი, ნაპირზე გადებული ხიდი დაშალეს და ჩაანგრირეს მანამ, სანამ გაისმებოდა სმაუგის ზარისმხდელი მოახლოების გრგვინვა და ტბა მისი საშინელი ფრთების ცემისგან წითლად აიტალლებოდა.

წივილის, კივილისა და მამაკაცთა გადაძახილების ყურისწამლებ აურზაურში დრაკონი ქალაქს თავზე გადაეწყო, ხიდისკენ დაექანა და – გაშრა! ხიდი არსად იყო, მისი მტრები კი ღრმა წყალში ამოზიდულ კუნძულზე იდგნენ. ეს წყალი დრაკონისათვის მეტისმეტად ღრმა, ბნელი და ცივი იყო. თუკი იგი ტბაში ჩაყვინთავდა, ისეთი ორთქლი და ოხშივარი ავარდებოდა, რომ მთელ მხარეს რამდენიმე დღით ნისლი მოიცავდა, მაგრამ ტბა დრაკონზე ძლიერი გახლდათ, იგი ჩააქრობდა მის ცეცხლს მანამ, სანამ სმაუგი კუნძულზე ააღწევდა.

იგი ღრიალით შემოტრიალდა ქალაქისაკენ. მუქი ისრების სეტყვა ამოიჭრა დაბლიდან და დრაკონის ფარფლებსა თუ ძვირფას თვლებზე აგრილდა. მისი სუნთქვით ისრის ტარებს ცეცხლი ეკიდებოდა და შიშინით ცვიოდა ტბაში. ვერცერთი საუცხოო ფეიერვერკი ვერ შეედრებოდა იმ ღამის სანახაობას. მშვილდების ზუზუნმა და საყვირების ხმობამ კიდეც უფრო გააღვივა დრაკონის რისხვა, ბრაზი უკვე გონებას უბინდავდა და თვალებს უბნელებდა. მრავალი საუკუნის მანძილზე ვერავინ ბედავდა, ბრძოლით აღსდგომოდა მას წინ. ვერც ახლა გაბედავდნენ, რომ არა პირქუშმიანი კაცი – მას ბარდი ერქვა – რომელიც წინ და უკან დარბოდა, მოისრებს ამხნევებდა და აჯერებდა ქალაქის მმართველს, უკანასკნელ ისრამდე ბრძოლის ბრძანება გაეცა.

დრაკონის ხახიდან ცეცხლი გამოიჭრა. კარგა ხანს იგი მალლა, ჰაერში

დატრიალებდა და მთელ ტბას ანათებდა. ნაპირზე მდგარი ხეები ელავდნენ, როგორც სპილენძი, როგორც სისხლი, ხოლო მათ ძირას აქეთ-იქით აწყდებოდა ჩაშავებული ჩრდილები. შემდეგ დრაკონი დაბლა ჩამოიჭრა, პირდაპირ ისრების ქარიშხალში, რისხვით გახელებული არც ცდილობდა, დაჯავშნული გვერდებით შებრუნებულიყო მტრებისაკენ, მხოლოდ ერთს ესწრაფოდა – ცეცხლი მოედო ქალაქისათვის.

ცეცხლი ავარდა ისლის სახურავებსა და ხის კოჭებზე, როდესაც დრაკონი დაბლა დაეშვა, გაიქროლა და უკან შემობრუნდა, თუმც მის მოსვლამდე ყველაფერი წყლით გაეჟლინათ. კვლავ და კვლავ ასობით ხელი წყალს ავლებდა დაფანტულ ნაპერწკლებს. დრაკონი უკან შემოტრიალდა. კუდის ერთი მძლავრი მოქნევით რატუშის სახურავი დაიმსხვრა და ჩამოიქცა. ლამის სიბნელეში ცად აიჭრა დაუოკებელი ცეცხლის ენები. კვლავ კუდის მოქნევა, კვლავ მოქნევა. სახლები ერთიმეორის მიყოლებით ეხვეოდა ცეცხლის ალში და იქცეოდა. და ვერც ერთი ისარი წინ ვერ აღუდგა სმაუგს, ვერც კი დააზიანა ჭაობის ბუჩის ნაკბენზე მეტად.

გარშემო ყოველ მხარეს ხალხი წყალში ხტებოდა. ქალები და ბავშვები ნავეებში ჩასხეს და უწესრიგოდ მოაქუჩეს მთავარ მოედანზე. მეომრები იარაღს ყრიდნენ. მოთქმა-გოდების ხმა ავსებდა ქალაქს, სადაც სულ ცოტა ხნის წინ სიხარულისმომგვრელი ძველი სიმღერებით ამკობდნენ გნომებს. ახლა ადამიანები წყევლით იხსენიებდნენ მათ სახელს. მმართველიც უკვე გაეშურა თავისი დიდი მოოქრული ნავისკენ – მას იმედი ჰქონდა, რომ არეულ-დარეულობაში შეუმჩნევლად გავიდოდა სამშვიდობოს. სულ მალე ყველა მიატოვებდა ქალაქს და იგი ტბაში ჩაიწვებოდა, ჩაიფერფლებოდა.

დრაკონის სურვილიც ეს იყო. დაე, ჩამსხდარიყვნენ ყველანი ნავეებში, მას ეს არ ანალღებდა. მოგვიანებით იგი თავშესაქცევ ნადირობას მოაწყობდა მათზე, ან ტბაშივე ჩახოცავდა შიმშილით. ერთი ეცადათ ნაპირზე გადმოსხდომა – მტერიც იქვე დაუხვდებოდათ. მალე იგი ცეცხლს ნაუკიდებს სანაპირო ტყეებს და ყველა ნათესს თუ საძოვარს გადახრუკავს. დიდი, დიდი ხანი იყო, დრაკონი ისე არ გართულიყო, როგორც ახლა ქალაქის განადგურება ართობოდა.

მაგრამ ქალაქში ჯერ კიდევ დარჩენილიყო მოისართა ჯგუფი, რომელიც არ ტოვებდა ბრძოლის ადგილს ცეცხლმოკიდებულ სახლებს შორის. მათი მეთაური იყო ბარდი, პირქუშმიანი და პირქუშსახიანი კაცი, რომელსაც ამხანაგები ბრალად სდებდნენ, რომ ავი ამბების, წყალდიდობისა და თევზის ჭირის წინასწარმეტყველება იცოდა, მაგრამ ამავე დროს კარგად უწყობდნენ მისი ფასი და მისი სიმამაცე. იგი შორეული შთამომავალი იყო გირიონის, დეილის

მეფისა, რომლის ცოლი და შვილი მდინარე ჩქერულას დაუყვნენ და ანიოკებუ-ლი ქალაქის ნანგრევებიდან გაიქცნენ დიდი ხნის წინათ. ახლა ბარდი ისროდა ურთხელის დიდი მშვილდით, სანამ ერთის გარდა ყველა ისარი არ დაეხარჯა. ცეცხლი უკვე გარს შემოსჯაროდა, ამხანაგები ტოვებდნენ. მან უკანასკნელად მოზიდა მშვილდი.

უეცრად სიბნელიდან რაღაც შეაფრთხილდა მხარზე. იგი შეკრთა – მაგრამ ეს მხოლოდ ბებერი შაშვი იყო. ფრინველი უშიშრად შემოჰდა მის ყურთან და ახალი ამბავი ამცნო. განცვიფრებულმა ბარდმა გაიგო მისი ენა, რადგანაც დეილის მკვიდრთა ჩამომავალი იყო.

– შეიცადე! შეიცადე! – უთხრა მას შაშვმა, – მთვარე ამოდის. როდესაც დრაკონი გადაიფრენს და შენს თავსხემოთ შემოტრიალდება, მის მკერდზე მარცხნივ ჩაღრმავება მოძებნე!

გაოცებული ბარდი შეყოვნდა და შაშვმა მოუთხრო, თუ რა მოხდა მთაზე და მოუყვა ყველაფერს, რაც გაიგონა.

ბარდმა ბოლომდე მოჭიმა მშვილდის ლარი. დრაკონი უკან ბრუნდებოდა დაბლა ფრენით. როდესაც იგი მოახლოვდა, ტბის აღმოსავლეთ ნაპირს მთვარე ამოსცდა და ურჩხულს ვერცხლით დაუფერა ვეებერთელა ფრთები.

– ისარო! – წარმოთქვა მშვილდოსანმა, – შავო ისარო! მე შენ ბოლოსთვის შემოგინახე. შენ არასოდეს გიმტყუნია ჩემთვის და მუდამ უკან გიბრუნებდი მიზანს მოხვედრილს. მე შენ მამაჩემისგან მიგიღე, მას – თავის წინაპართაგან ერგე. თუკი ოდესმე მართლაც ჭეშმარიტი მთისქვეშა მეფის სამჭედლოში იწრთობოდი, მაშ, გაფრინდი ახლა და კეთილი იყოს შენი გაფრენა!

დრაკონმა კვლავ გაიქროლა, ახლა კიდევ უფრო დაბლა და როდესაც, მობრუნებული, ქალაქისკენ დაეშვა, მისი მუცელი, ნაირფერად ანაპერწყალე-ბული ძვირფასი ქვებით, თეთრად აელვარდა მთვარის შუქზე. არ ელავდა მხოლოდ ერთი ნაწილი. უზარმაზარმა მშვილდმა გაიზუზუნა, შავი ისარი ლარს მოსწყდა და გაფრინდა პირდაპირ დრაკონის მკერდისაკენ, სადაც მარცხენა მხარეს, ფართოდ გაშლილი თათის ქვეშ ბნელი ჩაღრმავება მოჩანდა. იგი მიზანს მოხვდა და გაუჩინარდა – წამახული პირიც, ტარიც და ფრთებიც, იმდენად მძლავრი იყო ნატყორცნი.

დრაკონის გამყინავმა დაძახილმა ხალხი გააყრუა, სანაპიროზე დაბლა დასცა ხეები და ქვები დახეთქა. სმაუგი ჰაერში აიჭრა, გადმოტრიალდა და დაბლა ჩამოენარცხა.

უზარმაზარი სხეული მთლიანად ქალაქს დაეცა. მისმა სასიკვდილო კრუნჩხვებმა აურაცხელ ნაპერწკლად და მუგუზლად გაფანტა ჯერაც შემორჩენილი სახლები. ტბამ იჭექა. მთვარის ქვეშ ერთბაშად ჩამოწოლილ სიბნელეში თვალშეუწვდენელი თეთრი ორთქლი აიჭრა. გაისმა შიშინი, დატრიალდა

მძლავრი მორევი – და ყოველივე მიჩუმდა. ასე დაუდგა აღსასრული სმაუგსა და ესგაროტს, მაგრამ არა ბარდს.

მზარდი ნახევარმთვარე მალლა და მალლა მიიწევდა და ქარი სულ უფრო ხმამაღლა და სუსხიანად ქროდა. იგი თეთრ ნისლს დახრილ სვეტებად და გაფრენილ ღრუბლებად გრეხდა და დასავლეთისკენ მიაქროლებდა, რათა მერე ტყეებზე წინ გაშლილ ქაობებზე გაეფანტა დაძინებულ ნაკუნებად. შემდეგ გამოჩნდა მრავალი ნავი, მუქად დალაქული ტბის ზედაპირზე. ქარმა ჩამოიტანა ადამიანთა მოთქმა, ისინი დასტიროდნენ დალუპულ ქალაქს და საბადებელს, დაქცეულ სახლებს. მაგრამ მაშინ ამაზე ფიქრი რომ შესძლებოდათ, მართლაც რომ ბედის მადლიერნი დარჩებოდნენ, რადგანაც შეინარჩუნეს ის, რისი შენარჩუნებაც ძნელად საფიქრებელი იყო: ქალაქის მცხოვრებთა სამი მეოთხედი გადარჩა, არ დაზიანებულა მათი ტყეები, ნათესები, ნახირი და საძოვრები, აგრეთვე მრავალი ნავი. ხოლო დრაკონი მოკვდა, მაგრამ მათ ჯერაც ვერ გაესიგრძელებინათ, თუ რას ნიშნავდა ყოველივე ეს.

ისინი მგლოვიარე ჯგუფებად გროვდებოდნენ დასავლეთ სანაპიროზე და ცივ ქარში ცახცახებდნენ. მათი პირველი გულისწყრომა და ბრაზი გადასწვდა ქალაქის მმართველს, ვინც ასე საჩქაროდ მიატოვა ესგაროტი მაშინ, როდესაც სხვები ჯერ კიდევ ცდილობდნენ ქალაქის დაცვას.

– იქნებ მას კიდევაც გაეგებოდეს რამე სავაჭრო სარგებლის – განსაკუთრებით მისი საკუთარი სარგებლის, – ჩიოდნენ ისინი, – მაგრამ მართლაც საჭირობოროტო საქმის გადანყვეტა არ შეუძლია.

და ხალხი ხოტბას ასხამდა ბარდს და მის უკანასკნელ მძლავრ ნატყორცს.

– ახ, რომ არ დალუპულიყო, – ამბობდა ყველა, – ჩვენ მას მეფედ დავსვამდით – დრაკონის გამგმირავ ბარდს გირიონის მოდგმიდან. ვაი, რომ იგი ბრძოლაში დაეცა!

და სწორედ მათი გაცხოველებული საუბრისას ჩრდილიდან მალაღმა ფიგურამ გამოაბიჯა. იგი ერთიანად წყლით გალუმბულიყო, სველი თმა სახესა და მხრებზე სცემდა და სასტიკი ცეცხლი ენთო თვალებში.

– ბარდი არ დალუპულა! – შესძახა მან, – მან ესგაროტიდან წყალში ჩაყვინთა, როდესაც მტერი დაეცა. მე ვარ ბარდი, გირიონის შთამომავალი, მე ვარ დრაკონის დამმარცხებელი!

– მეფე ბარდი! მეფე ბარდი! – აყვირდა ხალხი, მაგრამ მმართველმა სიცივისაგან აკანკანებული კბილები გააღრჭიალა.

– გირიონი დეილის ხელმწიფე იყო და არა ესგაროტის, – თქვა მან, – ტბის ქალაქში მართველებს მუდამ თავად ვირჩევდით ხნიერ და ბრძენ ადამიანთაგან და არ ვემორჩილებოდით უბრალო მებრძოლთა კანონებს. დე, „მეფე

ბარდი“ დაბრუნდეს საკუთარ სახელმწიფოში – დეილი უკვე გათავისუფლდა მისივე შემართების წყალობით და აღარაფერი აღუდგება წინ მის დაბრუნებას. და წაყვეს მას ყველა, ვინც მოინადინებს, თუკი მათ მთის ჩრდილში დაყრილი ცივი ქვეები ტბის ამწვანებულ ნაპირებს ურჩევნიათ. ბრძენები აქვე დარჩებიან ჩვენი ქალაქის აღორძინების იმედით და კვლავაც იამებენ მისი სიმდიდრითა და სიმშვიდით, როდესაც დრო დადგება.

– ბარდი იქნება ჩვენი მეფე! – შესძახეს პასუხად ახლოს მყოფებმა, – გვეყო ხნიერი მმართველები, მუდამ ფულის თვლაში რომ არიან! – ხოლო მოშორებით მდგარი ხალხი ყვიროდა:

– გაუმარჯოს მშვილდოსანს და ძირს ფულის ტომრები! – სანამ ძახილი ექოდ არ დააბრუნეს ტბის ნაპირებმა.

– თუკი ვინმე არ აფასებს მოისარ ბარდს, მე როდი ვურევივარ მათში, – წამოიწყო ფრთხილად მმართველმა (რადგანაც ბარდი ახლა მის შორიახლოს იდგა), – ამ ღამეს მან თვალსაჩინო ადგილი დაიმსახურა ჩვენი ქალაქის კეთილისმყოფელთა სიაში და მრავალი დაუვინყარი სიმღერის მიძღვნის ღირსია. მაგრამ, რატომ, ხალხნო? – აქ მმართველი ფეხზე წამოდგა და ძალიან ხმამაღლა და გარკვევით ალაპარაკდა, – მე რად მდებთ ბრალს მომხდარის გამო? რა დანაშაული მიმიძღვის? მე გეკითხებით, ვინ გამოაღვიძა დრაკონი? ვინ მიიღო ჩვენგან მდიდრული საჩუქრები და დაუშურველი დახმარება, და დაგვაჯერა, თითქოსდა ახდენა ეწერა ძველ სიმღერებს? ვინ ისარგებლა ჩვენი გულჩვილობითა და საამური ოცნებებით გაგვაბრუა? განა რა ოქრო ჩამოაყოლეს მდინარეს ჩვენს ჯილდოდ? მხოლოდ დრაკონის ცეცხლი და ნგრევა! ვის უნდა მოვთხოვოთ ზარალის ანაზღაურება, ჩვენი ქვრივ-ობლის ნუგეშის-ცემა და დახმარება?

როგორც ხედავთ, მმართველს სულ არაფრის გამო როდი მოუპოვებია თანამდებობა. მისი სიტყვების შედეგად ხალხს სრულიად გადაავიწყდა აზრი ახალი მეფის შესახებ და ბრაზით გადასწვდნენ თორინსა და მის მეგობრებს. ყოველი მხრიდან მრისხანე, მწარე შეძახილები მოისმოდა. ზოგი მათგანი, ვინც ადრე ყველაზე უფრო ხმამაღლა უმღერდა გნომებს ძველ სიმღერებს, ახლა ისევე ხმამაღლა გაიძახოდა, რომ მათ განზრახ შეაშფოთეს დრაკონი ტბის მცხოვრებთა დასაქცევ-დასაღუპად.

– ბრწყინებო! – თქვა მაშინ ბარდმა, – ტყუილად რად ხარჯავთ სიტყვებს და რისხვას იმ ბედკრულებზე? უეჭველია, რომ ისინი პირველები დაიღუპნენ ცეცხლში, მანამ, სანამ დრაკონი ჩვენსკენ გამოემართებოდა, – და სანამ ლაპარაკობდა, ბარდს გულს შეეპარა ფიქრი მთის ზღაპრულ საგანძურზე, რომელსაც ახლა არც მცველი პყავდა და არც პატრონი, და ერთბაშად დაჩუმდა. იგი ჩაუფიქრდა მმართველის სიტყვებს, გაიფიქრა, რომ მართლაც

ააღორძინებდა დეილს და ოქროს ზარების ხმიანობით აავსებდა – თუკი საამისოდ თანამზრახველებს იშოვნიდა.

ბოლოს იგი კვლავ ალაპარაკდა:

– მმართველო, ახლა ავი სიტყვების დრო არ არის და არც სამომავლოდ დიდ ცვლილებებზე საფიქრლად გვცალთ. საქმე ბევრია. მე ჯერ კიდევ გემსახურები, თუმცა ოდესმე იქნებ კვლავ დავფიქრდე შენს სიტყვებზე და ჩრდილოეთისაკენ გავწიო მათთან ერთად, ვინც გამომყვება.

და მან სწრაფი ნაბიჯით გასწია, რათა ბანაკის გაშლისათვის ეხელმძღვანელა და ხალხს ავადმყოფთა თუ დაჭრილთა მოვლაში დახმარებოდა. მმართველმა წასულს მოღუშული მზერა გააყოლა, მაგრამ არ წამომდგარა, ისევე დარჩა მიწაზე ჩამჯდარი. მან ბევრი რამ გაიფიქრა, მაგრამ არაფერი უთქვამს, თუ არ ჩავთვლით იმას, რომ ხმამაღლა დაუძახა ხალხს და უბრძანა, მისთვის ცეცხლი და საჭმელი მიეტანათ.

სადაც არ უნდა მისულიყო ბარდი, ყველგან ერთი და იგივე საუბარი ჩაესმოდა: ხალხს ცეცხლის სისწრაფით მოსდებოდა ამბავი აურაცხელ განძეულზე, რომელიც ახლა მცველის გარეშე დარჩა. ამბობდნენ, რომ ამ განძეულიდან მალე მიიღებდნენ ყოველგვარი ზარალის საზღაურს და სიმდიდრესაც მოიხვეჭდნენ სამხრეთული საქონლის საყიდლად. ეს აზრი ამხნევებდათ თავსდატეხილ უბედურებაში, სიმხნევე კი იმ მწარე და უბედურ ღამეს მართლაც ძალიან სჭირდებოდათ. თავშესაფრის მოწყობა ცოტასთვის თუ მოხერხდა (ერთი მმართველს ერგო) და საკვებიც არ ჰყოფნიდათ (მმართველიც კი მცირედით უნდა დაკმაყოფილებულიყო). ბევრი ავად გახდა სისველის, სიცხის და იმდამინდელი ვარამის გამო, ამიტომ ქალაქის ნანგრევებიდან უვნებლად თავდაღწეულიც შემდეგ და შემდეგ ბევრი შეინირა ავადმყოფობამ. დღეები, რომელიც იმ ღამეს მოყვა, ავადობის და შიმშილის სიმწარით იყო სავსე.

ბარდმა კი წინამძღოლობა ითავა. იგი ისე გაცემდა ბრძანებებს, როგორც თავად მიაჩნდა საჭიროდ, თუმცა ყოველთვის მმართველის სახელით მოქმედებდა. მძიმე იყო მისი საქმე – ხალხისთვის უნდა ეთავკაცა და ეხელმძღვანელა მათი დაცვისა და დაბინავების სამზადისისათვის. ალბათ ბევრი ვერც გადაიტანდა ზამთარს, რომელიც ფეხდაფეხ მოჰყვებოდა მინურულ შემოდგომას, დახმარებას რომ არ მოესწრო. მაგრამ დახმარება სწრაფად მოვიდა, რადგანც ბარდმა დაუყოვნებლივ გაგზავნა მდინარის აღმა სწრაფი შიკრიკები ტყისაკენ, რათა უღრანის ელფთა მეფისათვის დახმარება ეთხოვა. მის შიკრიკებს მეფე, უკვე წამოსული, გზად შემოეყარათ, თუმცა სმაუგის დაცემიდან მხოლოდ სამი დღე იყო გასული.

ელფთა მეფემ ახალი ამბები შეიტყო საკუთარი მაცნეებისა და ჩიტებისაგან,

რომელთაც უყვართ მისი ხალხი, ამიტომაც უკვე ბევრი რამ იცოდა. დრაკონის ნაოხარის საზღვრებთან მცხოვრებ ყველა ფრთოსან არსებას მართლაც რომ ენით აუნერგლი ფორიაქი შესდგომოდა. პაერში ფრინველთა გუნდი დატრიალებდა და მათი ფრთამაღლი შიკრიკები აქეთ-იქით სერავდნენ ცას. ტყის პირას პაერი სავსე იყო სტვენით, ყივილით და წრიპინით, შორს, ტყეებზელის თავზე ვრცელდებოდა ხმები: „სმაუგი მოკვდა!“ ფოთლები აშარიშურდნენ, ფრთხილი ყურები დაცქვითეს ტყის ბინადრებმა. და სანამ ელფების მეფე წინ გასწევდა, ახალმა ამბავმა ნისლიანი მთების ფიჭვის ტყეებამდეც მიაღწია. ბეორნმა შეიტყო იგი თავის ხის სახლში და გობლინებიც სათათბიროდ შეიყარნენ საკუთარ გამოქვაბულებში.

– ვშიშობ, რომ უკანასკნელად გვესმის თორინ ოუკენშილდის ამბები, – თქვა ელფთა მეფემ, – უკეთესს იზამდა, ჩემს სტუმრად რომ დარჩენილიყო. ასეა თუ ისე, ავი ქარი ქრის, – დაუმატა მან, – კარგ ამბებს როდი მოიტანს. – ასე ამბობდა მეფე, რადგან მასაც კარგად ახსოვდა გადმოცემები თრორის ზღაპრულ სიმდიდრეზე. ამიტომაც იყო, რომ ბარდის შიკრიკებს იგი გზაზე დამდგარი შეხვდა, თან მრავალი შუბოსანი და მოისარი ახლდა, ლაშქარს კი თავს დასტრიალებდა ყვავების რიცხვმრავალი ჯგრო, რადგანაც ისინი მოელოდნენ ომს, რომლის მსგავსიც უკვე მრავალი წლის მანძილზე არ ამტყდარიყო იმ არემარეზე.

მაგრამ მეფე, როდესაც გამოგზავნილი მთხოვნელები მიიღო, ძლიერ დაშურდა, რადგან იგი კარგი და კეთილი ხალხის ბატონი იყო. მან გადაუხვია გზიდან, რომელიც თავიდან პირდაპირ მთისაკენ მიემართებოდა, და მდინარის დაყოლებით ტაბაგრძელისკენ გაეშურა. მას არ ჰყოფნიდა ნავეები და ტივები, მთელი მრავალრიცხოვანი ამალით რომ დაჰყოლოდა წყალს, ამიტომ იძულებულნი გახდნენ, ფეხით გასდგომოდნენ გზას, თუმცა ასე უფრო გვიან მივიდოდნენ ტბამდე. მაგრამ წყლის გზით წინდანი გაგზავნეს სურსათ-სანოვავის დიდი ტვირთი. ელფები ფეხმარდი ხალხია და, თუმცა იმ დროს ნაკლებად იყვნენ შეჩვეულნი ჭაობებს და იმ მოღალატურ მიწებს, რომელიც ტყესა და ტბას შორის განოლილიყო, მაინც სწრაფად მიინევდნენ წინ. დრაკონის სიკვდილიდან მეხუთე დღეს ისინი უკვე მიაღწნენ სანაპიროებს და ქალაქის ნანგრევები იხილეს. როგორც მოსალოდნელიც იყო, ელფები სიხარულით მიიღეს, ადამიანები და მათი მმართველი მზად იყვნენ, ელფთა მეფის დახმარების საფასურად სამომავლოდ ნებისმიერ პირობებზე დათანხმებულიყვნენ.

მათ მალე მოილაპარაკეს, როგორ მოქცეულიყვნენ. ნაპირზე დარჩებოდნენ ქალები და ბავშვები, მოხუცები და ავადმყოფები მმართველთან ერთად. მათთან დარჩნენ აგრეთვე ესგაროტელი ხელოსნები და მრავალი ხელგანაფული ელფი. ისინი ხეებს ჭრიდნენ და დამზადებულ მასალას ტყიდან მდინა-

რეზე აცურებდნენ. შემდეგ შეუდგნენ ტბის ნაპირზე ქოხების აგებას, სადაც ზამთარში თავის შეფარება შეიძლებოდა. მმართველის ხელმძღვანელობით დაიწყეს ახალი ქალაქის გეგმის შედგენა, რომელიც კიდევ უფრო მშვენიერი და დიდი უნდა ყოფილიყო, ვიდრე დაქცეული. იგი არ აშენდებოდა ძველი ქალაქის ნანგრევებზე, არამედ უფრო მაღლა, ჩრდილოეთისკენ, რადგან ხალხი უფრო ხოდა იმ წყლებს, სადაც დრაკონი ჩავარდა. იგი ველარასოდეს დაბრუნდა თავის ოქროს სარეცელზე; ქვასავით ცივი და გაშეშებული, დაკრუნჩხული ეგდო წყალმარჩ ფსკერზე. წლების და წლების შემდეგ წყნარ ამინდში მისი უხარმაზარი ძვლები მოჩანდა ძველი ქალაქის დაღწილ ხიმინჯებს შორის. ცოტანი თუ ბედავდნენ დანყველილი ადგილის გადასურვას ნავით და საერთოდ ვერავინ გაბედა, ჩაეყვინთა შეთხელებულ წყალში და მისი გახრწნილი ლეშიდან გადმოცვენილი ძვირფასი თვლები ამოეკრიფა.

ხოლო ყველა მამაკაცი, ვისაც ჯერაც შეეძლო იარაღის ტარება, და ელფთა მეფის ამალის დიდი ნაწილი გაემზადა, რათა ჩრდილოეთისაკენ, ეული მთისკენ დაძრულიყვნენ. ასე რომ, ქალაქის დაქცევიდან მეთერთმეტე დღეს მათი ლაშქრის მენინავეები გასცდნენ ტბის ბოლოში აღმართულ კლდის ჭიშკრებს და გაუდაბურებულ მხარეში შევიდნენ.

15 საავდრო ღრუბლები

ახლა კი ბილბოსა და გნომებს მივხედოთ. მთელი ღამე ერთ-ერთი ფხიზლობდა და დარაჯად იდგა, მაგრამ დრაკონის ჩქამიც არ გაუგონიათ და კვალიც არ დაუნახავთ. მხოლოდ ჩიტები მოგროვდნენ მეტნი და მეტნი. სამხრეთიდან მოფრინავდნენ ახალი გუნდები და ყვავებიც, მთის ახლო-მახლო რომ ცხოვრობდნენ, ცაში დატრიალებდნენ განუწყვეტელი ყრანტალით.

– უცნაური რამ ხდება, – თქვა თორინმა, – შემოდგომის გადაფრენების დრო უკვე გასულია, თანაც ეს ფრინველები არც არიან გადამფრენები – შოშიებს და ჩიტბატონებს ვხედავ. ხოლო იქით, შორს, მოჩანან ლეშიჭამია ფრინველები, თითქოსდა ომი ახლოვდებოდეს!

უცებ ბილბომ ხელი გაიშვირა.

– შეხედეთ, ისევ ის ბებერი შაში! – ნამოიძახა მან, – გადარჩენილა, როდესაც სმაუგმა მთის ფერდი დალუნა, მაგრამ არა მგონია, ლოკოინებიც გადარჩენილიყვნენ!

მართლაც, ეს მათი ნაცნობი ბებერი შაში უნდა ყოფილიყო! ბილბოს სიტყვებზე იგი მათკენ გამოფრინდა და იქვე ქვაზე შემოსკუბდა. შემდეგ ფრთები ააფართქალა და ამლერდა. ცოტა ხნის შემდეგ გაჩუმდა და თავი გვერდზე გადახარა, თითქოს აყურადებო. შემდეგ კვლავ ამლერდა, და კვლავ მიაყურადა.

– დარწმუნებული ვარ, ცდილობს, რაღაც გვითხრას, – ჩაილაპარაკა ბალინმა, – მაგრამ მე ვერ ვარჩევ ამ ფრინველების ნაუბარს, მათი ენა მეტისმეტად სწრაფი და რთულია. შენ შეგიძლია რამის გაგება, ბეგინს?

– არც მთლად კარგად, – მუგო ბილბომ (სინამდვილეში მას სულაც არაფერი გაეგებოდა შაშის ნალაპარაკებიდან), – მაგრამ ჩვენი ძველი მეგობარი, როგორც ჩანს, ძალიან არის აფორიაქებული.

– აჰ, ნეტავი ყორანი ყოფილიყო! – ინატრა ბალინმა.

– მე კი მეგონა, რომ შენ ყორნები არ გიყვარდა! შენ არ იყავი, ძალიანაც რომ ერიდებოდი მათ, როდესაც პირველად მოვდიოდით აქეთ?

– ის ყვავები იყო! საძაგელი საეჭვო ქმნილებები, თანაც უზრდელები. ვერ გაიგონე, როგორ მოგვძახოდნენ უკან უტიფრულ სიტყვებს? ყორნები სხვანი არიან. ყორნებსა და თრორის ხალხს შორის მტკიცე მეგობრობა სუფევდა. მათ ხშირად მოჰქონდათ ჩვენთვის საიდუმლო ცნობები, ჩვენ კი ვაჯილდოვდით ბრჭყვიალა ნივთებით, რომლებსაც ხარბად მალავდნენ თავიანთ ბუდეებში.

ისინი დიდხანს ცოცხლობენ და შორს სწვდება მათი მეხსიერება. სიბრძნეს და ცოდნას შეიღებს გადასცემენ. ყმანვილობისას მრავალ კლდის ყორანს ვიცნობდი. ამ მაღლობს ყორანგორი იმიტომაც ეწოდა, რომ ოდესღაც აქ ბრძენი და განთქმული წყვილი ბუდობდა – ბებერი კარკი და მისი ცოლი. ისინი აქ საგუშაგო ოთახის ქერში ცხოვრობდნენ. მაგრამ არა მგონია, ვინმე ჯერაც შემორჩენილიყოს ამ ძველი ჯიშისა.

როგორც კი ბალინი დაჩუმდა, ბებერმა შაშვმა ხმამაღლა შესძახა და დაუყოვნებლივ გაფრინდა.

– ჩვენ იქნებ არც გვესმის მისი, მაგრამ ამ ბებერ ჩიტს ნამდვილად გაეგება ჩვენი, – შენიშნა ბალინმა, – ყურადღებით იყავით, ნახეთ, რა მოხდება!

ცოტა ხანში გაისმა ფრთების ფართქალი და შაშვი უკან მოფრინდა. მას თან ახლდა უზომოდ დაჩაჩანაკებული ბებერი ფრინველი, რომელსაც თვალის სინათლე აკლდა, ძლივს ფრენდა და თავის კორტოხი გამელოტებოდა. ეს იყო უზარმაზარი ხანმოთუფი ყორანი. იგი მძიმედ დაეშვა მიწაზე მათ წინ, აუჩქარებლად შეიკეცა ფართხუნა ფრთები და თორინისკენ გადააბიჯა.

– ო, თორინ თრეინის ძეო და ბალინ, ფუნდინის ძეო, – დაიყრანტალა მან (და ბილბომ გაიგო მისი ნათქვამი, რადგან იგი ჩვეულებრივ ენაზე საუბრობდა და არა ფრინველთა კილოცაზე), – მე ვარ როეკი, კარკის ძე. კარკი მოკვდა, მაგრამ იგი ოდესღაც კარგად გიცნობდათ თქვენ. ასერგასი და სამი წელიწადია, რაც მე კვერცხიდან გამოვედი, მაგრამ არ დამვიწყებია მამაჩემის მონათხრობი. ახლა მთის დიდ ყორანთა მეთაური მე ვარ. ჩვენ ცოტანილა დავრჩით, მაგრამ ჯერ კიდევ გვახსოვს მეფე, ძველად რომ სუფევდა. ამჯერად ჩემი ხალხის უმრავლესობა გაფრენილია, რადგანაც დიადი ამბები ისმის სამხრეთში. ზოგი ცნობა სიხარულს მოგგვრით, ხოლო ზოგი არც მთლად გულს დაგეხატებათ.

იხილეთ! კვლავაც გროვდებიან ეულ მთასთან და დეილის გარშემო ფრინველები, მოისწრაფიან სამხრეთიდან, დასავლეთსა და აღმოსავლეთიდან, რადგანაც ქვეყნიერებას მოედო – სმაუგი მკვდარიო!

– მკვდარია? მკვდარი? – აყვირდნენ გნომები, – მკვდარია! მაშ, სულ ფუჭი ყოფილა ჩვენი შიში და საგანძური ჩვენია! – ისინი ყველანი ზეზე ნამოიჭრნენ და სიხარულით აკუნტრუშდნენ.

– დიახ, სმაუგი მოკვდა, – განაგრძო როეკმა, – შაშვმა – დე, ნურასოდეს გასცვივა ფრთეთა ბუმბული – იგი მკვდარი იხილა და ჩვენ შეგვიძლია, ვენდოთ მის სიტყვას. მან იხილა, როგორ დაეცა იგი ესგაროტელ ადამიანებთან ბრძოლაში სამი ღამის უკან მთვარის ამოსვლისას.

კარგა ხანი გავიდა, სანამ თორინი მოახერხებდა და გნომებს დააჩუმებდა, ყორნის მოტანილი ახალი ამბებისთვის რომ დაეგდოთ ყური. ბოლოს, როდეს

საც როეკმა დაასრულა თხრობა ბრძოლის შესახებ, განაგრძო:

– ეს – რაც გასახარელია თქვენთვის, თორინ ოუკენშილდ. შეგიძლიათ, უშიშრად დაუბრუნდეთ თქვენს დარბაზებს. მთელი საგანძური თქვენი – ჯერჯერობით. მაგრამ აქეთკენ ფრინველების გარდა სხვანიც მრავლად მოეშურებიან. მცველის სიკვდილის ამბავი უკვე ქვეყნიერებას მოედო, ხოლო თქმულება თრორის საჭურჭლის შესახებ მრავალწლიანმა თხრობამ როდი გაამკრთალა! მრავალს სწყურია, წილი დაიდოს ნაალაფევში. უკვე გზას ადგას ელფთა ბატონი, მას თან მოსდევნენ ლეშიჭამია ფრინველები, ბრძოლასა და სისხლისღვრას მოელიან. ტბის მცხოვრებნიც დრტვინავენ, გნომებს თვლიან საკუთარი უბედურების მიზეზად, რამეთუ უსახლკაროდ დარჩნენ, მრავალი დაიხოცა და სმაუგმა დააქცია მათი ქალაქი. ისინიც იმედოვნებენ, თქვენი საგანძურიდან აინაზღაურონ ზარალი, გინდ ცოცხლები იყოთ და გინდ მკვდრები.

შენ შენი გონებით უნდა გადანყვიტო, თუ როგორ მოიქცევი; მაგრამ ცამეტნი – ეს მცირე ნაშთია დარინის მრავალრიცხოვანი ხალხისა, რომელიც ოდესღაც აქ სუფევდა, ხოლო ან შორეულ მხარეებში გაფანტულა. თუკი ჩემს რჩევას ყურს დაუგდებ, მე გეტყვი შენ: ნუ ენდობი ტბის მცხოვრებთა მმართველს, არამედ მიმართე მას, ვინც დრაკონი მოკლა მშვილდით. მას ბარდი ჰქვია, იგი გირიონის შთამომავალია, დეილის მოდგმიდან, და პირქუში, მაგრამ მართალი კაცია. მაშინ ამ ხანგრძლივი უდაბურების შემდეგ ჩვენ კვლავ ვიხილავთ მშვიდობას გნომთა, კაცთა და ელფთა შორის. მაგრამ ალბათ მრავალი ოქროს ფასად დაგიჯდებათ ეს მშვიდობა. მე ვთქვი ჩემი სიტყვა.

მაშინ თორინი წინ გამოიჭრა ბრაზით.

– მიიღე ჩვენი მადლობა, როეკ კარკის ძეო. შენ და შენს ხალხს არ დავივინყებთ. მაგრამ ჩვენი ოქროს მისხალსაც ვერ ნაიღებს ქურდი და ვერც მოძალადე გაიტაცებს, სანამ ცოცხლები ვართ. და კიდევ მეტადაც ვიქნებოდით თქვენი მადლობელი, თუკი კვლავაც მოგვანჯილდით ამბებს მათ შესახებ, ვინც ახლო-მახლო გამოჩნდებოდა. აგრეთვე გთხოვდი, თუკი რომელიმე თქვენგანი ჯერაც ახალგაზრდა და ფრთაძლიერი, გაგეგზავნა მაცნეები ჩვენი სანათესაოსთვის ჩრდილოეთის მთებში, აქედან აღმოსავლეთიდან ვიდრე დასავლეთამდე და შეგეტყობინებინა მათთვის ჩვენი გასაჭირი. განსაკუთრებით ისწრაფონ ჩემი ბიძაშვილი დაინისაკენ, რკინის გორებში რომ სახლობს, რადგანაც მას მრავალი კარგად შეჭურვილი მეომარი ჰყავს და ყველაზე ახლოსაც არის აქედან. მოუწოდე მას სწრაფად!

– მე არაფერს ვიტყვი, კარგად განბრჭე თუ ავად, – დაიყრანტალა როეკმა, – მაგრამ გავაკეთებ, რაც შემიძლია, – და იგი აუჩქარებლად გაფრინდა.

– უკან, მთისაკენ! – შესძახა თორინმა, – დრო ცოტა გვაქვს!

– საჭმელიც ცოტა გვაქვს! – იყვირა ბილბომ, რომელიც ამ მხრივ მუდამ

თავშენახული გახლდათ. ასე თუ ისე, იგი თვლიდა, კაცმა რომ თქვას, დრაკონის სიკვდილით თავგადასავალიც დასრულდაო – რაშიც ძალიანაც ცდებოდა – და სიამოვნებით გაიღებდა მისი კუთვნილი განძის დიდ წილს ამ საქმის მშვიდობიანად მოსაგვარებლად.

– უკან, მთისაკენ! – შესძახეს გნომებმა, თითქოსდა ბილბოს სიტყვები არც გაუგონიათო. ასე რომ, იგი მათთან ერთად უკან უნდა დაბრუნებულიყო.

რადგანაც თქვენ უკვე ადრევე შეიტყვეთ, თუ რა ხდებოდა ტბასთან, მიხვდებოდით, რომ გნომებს რამდენიმე დღე კიდევ ჰქონდათ, მომსვლელთა დასახვედრად რომ მომზადებულიყვნენ. მათ კიდევ ერთხელ გამოიკვლიეს გამოქვაბულები და დარწმუნდნენ, რომ, როგორც თავადაც ვარაუდობდნენ, მხოლოდ მთავარი კარიბჭე იყო ღია. ყველა დანარჩენი შესასვლელი (გარდა, რასაკვირველია, პატარა საიდუმლო კარისა) ჯერ კიდევ დიდი ხნის წინ დაელენა და ამოექოლა სმაუგს და ახლა მათი კვალიც არ დარჩენილიყო. მაშინ გნომები თავდაუშოვავ შრომას შეუდგნენ – ისინი ამაგრებდნენ მთავარ შესასვლელს და მისკენ მიმავალი ახალი ბილიკი ამოჰყავდათ. გამოქვაბულებში მათ მრავლად იპოვეს სამუშაო იარაღები, რომლითაც ძველი დროის მშენებლები შრომობდნენ. ხოლო სამშენებლო საქმეში განაფულობა გნომებს ჯერაც მოსდგამდათ.

ისინი მუშაობდნენ, ყორნებს კი განუწყვეტლივ მოჰქონდათ მათთვის ახალი ამბები. გნომებმა მათგან შეიტყვეს, რომ ელფთა მეფემ გზიდან გადაუხვია და ტბასთან შეყოვნდა, ასე რომ, სულის მოსათქმელი დრო კიდევ ჰქონდათ. გარდა ამისა, ყორნებმა ამბად მოიტანეს, რომ გნომების სამი პონი სმაუგს დასხლტომოდა და ახლა გაველურებულები დაეხეტებოდნენ მოშორებით, მდინარე ჩქერულას ნაპირებთან, მათ მიერ დანატოვარი საწყობის ნარჩენების სიახლოვეს. სანამ დანარჩენები კვლავ გაცხარებით მუშაობდნენ, ფილი და კილი ყორნის მეგზურობით გაგზავნეს პონების საპოვნელად და რამდენსაც შეძლებდნენ, იმდენი მარაგის ამოსაზიდად.

ისინი უკან ოთხი დღის შემდეგ დაბრუნდნენ. ამ დროისათვის ყორნებმა უკვე იცოდნენ, რომ ტბის მცხოვრებთა და ელფთა გაერთიანებული არმია მთისაკენ მოიქცაოდა, მაგრამ გნომებს ახლა იმედიც შემომატებოდათ, რადგან რამდენიმე კვირის სამყოფი საკვები ჰქონდათ. მარაგი, რასაკვირველია, ძირითადად კვერაკისგან შედგებოდა, რაც გვარიანად მობეზრებოდათ, მაგრამ კვერაკი მაინც ბევრად სჯობს არაფერს. კარიბჭეც უკვე ამოქოლილი იყო ოთხკუთხად ნათალი ლოდებით ამოყვანილი, მშრალად ნაწყობი, მაგრამ სქელი და მაღალი კედლით. კედელი გარდიგარდმო კეტავდა შესასვლელს, მასში დატანებული ხვრელებიდან გნომებს გარეთ გახედვა ან გასრო-

ლა შეეძლოთ, მაგრამ ვერ გავიდოდნენ. აქეთ-იქით ისინი მისადგმელი კიბეებით დაცოცავდნენ, ბარგი-ბარხანას კი თოკებით ექაჩებოდნენ. ნაკადის გამოსავლად მშენებლებმა ახალი კედლის ძირში მომცრო დაბალი თალი დაატანეს, მაგრამ გამოსასვლელთან ისეთნაირად გადააკეთეს ქვის ვიწრო კალაპოტი, რომ ფართო ტბორი დაგუბდა მთის ფერდიდან ჩანჩქერების თავამდე, საიდანაც მდინარე დეილისაკენ დაექანებოდა. ახლა კარიბჭესთან მიახლოება შესაძლებელი იყო მხოლოდ კლდის ვიწრო შვერილის გზით, ჭიშკრიდან მაცქერალთათვის ხელმარცხნივ რომ მიუყვებოდა ტბორის კიდეს. პონები მათ მხოლოდ ძველი ხიდის ზემოთ, საფეხურების ბოლომდე ამოიყვანეს, ბარგი ჩამოხსნეს, უბრძანეს, პატრონებთან დაბრუნებულიყვნენ და უმხედრებოდ გაგზავნეს სამხრეთისაკენ.

ერთ ღამესაც მათ თვალწინ ველზე მრავალი შუქი მოჟარდა, თითქოსდა სამხრეთით კვლავ ანთებულიყო დეილის ცეცხლები და ჩირალდნები.

– მოვიდნენ! – შესძახა ბალინმა, – დიდია მათი ბანაკი. როგორც ჩანს, ისინი მდინარის ორთავე ნაპირს ამოუყვნენ და ბინდის საფარქვეშ შემოვიდნენ ველზე!

იმ ღამით გნომებს ცოტა ეძინათ. ადრეიან დილით, ჯერ კიდევ გაცრეცილ სინათლეში მათ მოახლოებული ჯგუფი დაინახეს. გნომები ახალნაგები კედლის უკნიდან უცქერდნენ, როგორ მოუახლოვდნენ მოსულები ველის შესასვლელს და ნელ-ნელა შემოუყვნენ აღმართს. ცოტა ხნის შემდეგ მოთვალთვალეებმა გაარჩიეს, რომ მოსულთა შორის იყვნენ ტბის მცხოვრებლებიც, შეიარაღებულნი, თითქოს საომრად გამზადებულანო, და ელფთა მოისრებიც. მონინავენი ამოსცდნენ ნაშალ კლდეებს და ჩანჩქერების თავზე გამოჩნდნენ. უსაზღვრო იყო მათი გაცოცება, როდესაც თვალწინ გადაეშალათ ტბორი და მის მიღმა ახალნათალი ქვებით ნაგები კედლით ამოქოლილი კარიბჭე.

ისინი იდგნენ, კარიბჭეზე მიათითებდნენ და ერთმანეთში ბჭობდნენ, როდესაც თორინი შეეხმიანათ.

– ვინა ხართ თქვენ, – შესძახა მან ძალიან ხმამაღლა, – ვინც მოსულხართ, თითქოსდა საომრად, თორინ თრეინის ძის, მთისქვეშა მეფის, კარიბჭესთან?

მაგრამ მათ არაფერი უპასუხეს. ზოგი დაუყოვნებლივ შებრუნდა და უკან გაემართა, სხვებმა ცოტა ხანს უცქირეს კარიბჭეს და მის ახალ ფარს და მალევე მიჰყვნენ ნასულებს. იმ დღეს ბანაკი მდინარის აღმოსავლეთ სანაპიროზე გადაიტანეს, სწორედ მთების განოლილ მხრებს შორის, და კლდეებმა ექოდ აირეკლეს ხმები და სიმღერები, რაც უკვე მრავალი დღე იყო, აღარ სმენოდა აქაურ არემარეს. გაისმოდა ელფთა არფებისა და ტკბილი ჰანგების ჟღერა. მთაში შემოღწეულმა გამოძახილმა თითქოსდა პაერის სუსხიც შეათბო და

ჯერაც მათ მმართველს ვემსახურები. მე ვილაპარაკებ მისი სახელით და გკითხავთ თქვენ: ნუთუ არაფერს ფიქრობთ ტბის მცხოვრებთა ვარაშა და უბედურებაზე? ისინი დაგეხმარნენ, როდესაც გიჭირდათ, ხოლო სამაგიეროდ მათთვის ჯერაც არაფერი გაგიგზავნიათ ნგრევის გარდა, თუმც უეჭველია, თქვენ ეს გულში არ გედოთ.

ბარდის სიტყვა პატიოსნური და მართალი იყო, თუმც ქუშად და ამაყად წარმოთქმული. და ბილბომ იფიქრა, თორინი დაუყოვნებლივ მიიღებს და აღიარებს მის სამართლიანობასო. იგი, რასაკვირველია, არც მოელოდა, რომ ვინმეს გაახსენდებოდა, სწორედ მან და მხოლოდ მან რომ აღმოაჩინა დრაკონის სუსტი ადგილი. კარგადაც იქცეოდა, რადგან არც არავის გახსენებია. მაგრამ ბილბომ სათვალავში არ აგდებდა არც ძალმოსილებას ოქროსი, რომელსაც დიდი ხნის განმავლობაში დრაკონი გადაჰფოფვროდა, და არც გნომურ გულისთქმას. უკანასკნელ ხანს თორინმა მრავალი საათი გაატარა საგანძურში, და თუმც უმთავრესად არკენსტონს დაეძებდა, იგი კარგად ამჩნევდა სხვა მრავალ მშვენიერ ნივთსაც, რომლებიც მის გულში აღძრავდნენ ძველისძველ მოგონებებს მისი მოდგმის შრომასა და სანუხარზე.

– ყველაზე საჭირობოროტო საკითხი ბოლო და უმთავრეს ადგილზე დაგიყენებია, – გაეპასუხა თორინი, – არავის აქვს უფლება ჩემი ხალხის სიმდიდრეზე მხოლოდ იმის გამო, რომ გნომთა განძის მიმტაცებელმა სმაუგმა მასაც წარსტაცა სიცოცხლე თუ სახლ-კარი. განძი არ ყოფილა დრაკონის და მისი ბოროტი საქმეები ამ განძით არ უნდა გამოისყიდოს. ტბის ქალაქელთაგან მიღებული ნივთებისა და დახმარების საფასურს პატიოსნად გადავიხდით, როდესაც ამის დრო მოვა. მაგრამ არაფერს, ფრჩხილის ტოლა ოქროსაც კი არ გავიღებთ ძალადობის და მუქარის შიშით. სანამ ჩვენს კართან შეიარაღებული კრებული დგას, როგორც მტრებსა და ქურდებს, ისე გიცქერით!

და კიდევ, მსურს შეგეკითხოთ: მათი მემკვიდრეობიდან რა წილს გადაუხდიდით ჩვენს სანათესაოს, ჩვენ რომ დავლუბულიყავით და საჭურჭლე დაუცველი დავხვედროდათ?

– საჭირო კითხვაა, – მიუგო ბარდმა, – მაგრამ თქვენ არ დალუბულხართ, ხოლო ჩვენ არა ვართ მძარცველები. მაგრამ ხომ შეიძლება, მდიდარმა თანაუგრძნოს მათ, ვინც მეგობრულად მოექცა გასაჭირში ჩავარდნილს? გარდა ამისა, ჩემი სხვა ბრალდებები უპასუხოდ დარჩა.

– მე, როგორც უკვე მოგახსენეთ, არ გავმართავ თათბირს მათთან, ვინც შეიარაღებული მოსდგომია ჩემს კარიბჭეს. და სულაც არაფერი მაქვს სათქმელი ელფთა მეფის ხალხთან – მათგან ცოტა რამ თუ მახსოვს კარგი. ჩვენს თათბირში მას ხელი არა აქვს! გაბრუნდით ახლა, სანამ ფრთა არ შეუსხამთ ჩვენს ისრებს! და თუკი კვლავაც მოისურვებთ ჩემთან საუბარს,

ჯერ მიაბრძანეთ ელფთა ბატონი ტყეში, მის საბრძანებელში, შემდეგ მობრუნდით და იარაღი აიყარეთ, სანამ ზღურბლს მოუახლოვდებოდეთ!

– ელფთა მეფე ჩემი მეგობარია, იგი ტბის ხალხის დასახმარებლად მოვიდა, როდესაც გვიჭირდა, თუმც მეგობრობის გარდა სხვა რამ ვალი არა სდებია, – შეეპასუხა ბარდი, – ჩვენ მოგცემთ დროს, რომ შეინანოთ თქვენი სიტყვები. გონი მოიცრიბეთ, სანამ ისევ მოვიდოდეთ, – ამ სიტყვებით იგი შებრუნდა და უკან, ბანაკისაკენ გაემართა.

და სანამ მრავალი საათი გავიდოდა, დაბრუნდნენ მედროშეები, წინ წამოდგნენ მესაყვირენი და ჩაჰბერეს.

– ესგაროტისა და ტყის სახელით! – შესძახა ერთმა, – მივმართავთ თორინს თრეინის ძეს ოუკენშილდს, რომელიც თავს მთისქვეშა მეფეს უწოდებს, და მოვითხოვთ მისგან, ყური გვიგდოს და მიიღოს მისდამი წარდგენილი მოთხოვნები, ხოლო თუ არ დაგვთანხმდება, მტრად შევრაცხავთ. იგი განძის, სულ მცირე, მეთორმეტედ ნაწილს გადასცემს ბარდს, როგორც დრაკონის მკვლელსა და გირიონის მემკვიდრეს. ამ წილიდან ბარდი თავად შესწირავს ესგაროტს მეოხებას, მაგრამ თუკი თორინს სურს, გნომთა ძველი ბატონების მსგავსად მოიხვეჭოს მეზობელი მიწების მეგობრობა და პატივი, იგი თავის მხრივაც გაიღებს შესანიშნავს ტბის მცხოვრებთა სანუგეშოდ.

მაშინ თორინმა ხელი დასტაცა რქის მშვილდს და მაცნეს ისარი სტყორცნა. ისარი მის ფარს გაეწონა და, აცახცახებული, გაჩერდა.

– იმ დრომდე, სანამ ამგვარია შენი პასუხი, – შესძახა მაცნემ პასუხად, – მთა ალყაშემორტყმულად გამომიცხადებია. თქვენ მთას ვერ დატოვებთ, სანამ თავად არ შემოგვთავაზებთ ზავსა და თათბირს. თქვენს წინააღმდეგ იარაღს არ ვიშიშვლებთ, დაგტოვებთ თქვენს ოქროსთან. შევიძლიათ, ჭამოთ იგი, თუკი შეგერგებათ.

ამის შემდეგ შიკრიკები სწრაფად გაბრუნდნენ, ხოლო გნომები დარჩნენ საკუთარ ყოფაზე დასაფიქრებლად. თორინი ისეთი პირქუში შეიქნა, რომ სხვები, რომც მოენდომებინათ, ვერ გაბედავდნენ მისთვის ბრალის დადებას. მაგრამ გნომთა უმრავლესობა მართლაც რომ მთელი სულითა და გულით ეთანხმებოდა მის გადანყვეტილებას – გარდა, ალბათ, ჩვენი მსუქანი ბომბურის, აგრეთვე ფილისა და კილისა. ხოლო ბილბოს, ცხადია, სრულებითაც არ მოსწონდა საქმის ასე შეტრიალება. ამ დროისათვის მას საკმაოზე მეტად ამოსვლოდა ყელში ეული მთა და მის წიაღში ალყაშემორტყმული ჯდომა სრულიადაც არ ეპიტნავებოდა.

– აქაურობა ჯერაც დრაკონის სუნად ყარს, – დუდლუნებდა იგი თავისთვის, – და ეს სუნი ცუდად მხდის. და კვერავიც ხომ უკვე აღარ გადადის ყელში!

16 ლამის ქურდი

დღეები დღეებს ტაატიტ და მოსაწყენად მისდევდა. გნომები თითქმის მთელ დროს განძის დალაგებასა და გადარჩევას ანდომებდნენ; და თორინმა, ბოლოსდაბოლოს, ახსენა თრეინის არკენსტონი და ყველას უმკაცრესად უბრძანა, ყოველ კუთხე-კუნჭულში ეძებნათ იგი.

– რადგანაც მამაჩემის არკენსტონი, – თქვა მან, – თავისთავად ოქროს მდინარეზე მეტადაც ფასობს, ხოლო ჩემთვის იგი ფასდაუდებელია. მთელი განძიდან ჩემად ამ პატიოსან თვალს მივითვლი და შურს ვიძიებ ყოველზე, ვინც მას იპოვის და თავისად დაუფლდება.

ბილბომ გაიგონა თორინის ნათქვამი და შეშინდა. მან არც იცოდა, რა მოხდებოდა, გნომებს რომ ეპოვათ ქვა, გადახვეული დაძონძილი ძველმანების ფუთაში, რომელსაც პოზიტი ბალიშად ხმარობდა. და მაინც, მას არაფერი უთქვამს, რადგანაც რაც უფრო აუტანელი ხდებოდა დღეთა დამქანცველობა, მის პატარა თავში უფრო და უფრო იკვეთებოდა რალაც გევმა.

ამგვარად გადიოდა დღეები, სანამ ერთხელაც ყორნებმა არ მოიტანეს ამბავი, რომ დაინი და მასთან ერთად ხუთასზე მეტი გნომი, რკინის მთებიდან გამოჩქარებულნი, ორი დღის სავალ მანძილზე მოსდგომოდნენ დეილს ჩრდილო-დასავლეთის მხრიდან.

– მაგრამ ისინი შეუმჩნეელად ვერ მოადგებიან მთას, – უთხრათ როაკმა, – და ვშიშობ, ბრძოლა არ ატყდეს ველზე. მე ამგვარ გადანწყვეტილებას კარგს ვერ ვუნოდებ. თუმცა შეუპოვარნი არიან გნომთა მეომრები, მაგრამ ალბათ მაინც ვერ დაძლევენ იმ რიცხვმრავალ ჯარს, თქვენ რომ შემოგდგომიათ გარს. და რომც დაძლიონ, განა რას მოიგებთ? მათ ფეხდაფეხ მოიჩქარის ზამთარი და თოვლი, და რანაირად შეძლებთ თავის გამოკვებას მეზობელი მიწების მცხოვრებთა მეგობრობის და კეთილგანწყობის გარეშე? მაშინ იქნებ სიკვდილადაც გექცეთ ეს განძი, თუმცა დრაკონი აღარ არის.

მაგრამ თორინი არ შემდრკალა.

– ზამთარი და თოვლი აღამიანებს და ელფებსაც დააზრობს, – განაცხადა მან, – და იქნებ უდაბნოში დიდხანს დარჩენა საძნელოდ ეჩვენოთ. ჩემმა გარსმომდგარმა თანამოძებებმა და შემომდგარმა ზამთარმა ერთად, იქნებ, კიდევაც მოარბილოს მათი გუნება სათათბიროდ.

იმ ლამეს ბილბომ გადაწყვიტა. ცა შავი და უმთვარო იყო. როგორც კი

სრული სიბნელე ჩამოწვა, ბილბო გაემართა კარიბჭის შიგნით პირველივე პალატის კუთხისკენ და თავისი ფუთიდან ამოაძვრინა თოკი, აგრეთვე ჩვარში გახვეული არკენსტონი. შემდეგ იგი კედლის თავზე აცოცდა. იქ იდგა მხოლოდ ბომბური, რადგანაც მისი მორიგეობის ჯერი იყო, გნომები კი მხოლოდ თითო გუშაგს აყენებდნენ ხოლმე მორიგედ.

– ძლიერ ცივა! – დაიჩივლა ბომბურმა, – როგორ მინდა, რომ ჩვენც გვენთოს აქ კოცონი, როგორც იქ, დაბლა ბანაკში უნთიათ!

– შიგნით საკმაოდ თბილა, – მიუგო ბილბომ.

– ალბათ. მაგრამ მე შუალამემდე ვარ აქ დაბმული, – აბუზლუნდა სქელი გნომი, – ერთობ შემალონებელი რამეა. მე განა ვბედავ, არ ვეთანხმებოდე თორინს, დე, კვლავაც დაგრძელდეს მისი ნვერი, მაგრამ იგი მუდამ კერპი და მოუდრეკელი გახლდათ.

– შენ ის იკითხე, ჩემი ფეხები რა მოუდრეკელია, – თქვა ბილბომ, – დამალა ამ კიბეებმა და ქვის დერეფნებმა. რას არ მივცემდი, ოლონდ რბილი ბალახი მეგრძნო ფეხისგულებით.

– მე კი რას არ მივცემდი, ოლონდაც ყელში რაიმე მაგარი სასმელი შემეგრძნო და გვარიანი ვახშმის შემდეგ რბილ სანოლში ჩავნოლილიყავ!

– სანამ ალყაში ვართ, ამით ვერ გაგახარებ. მაგრამ მე უკვე კარგა ხანია, გუშაგად არ ვმდგარვარ და, თუ გინდა, ამ ჯერზე შეგცვლი. ამაღამ ძილი არ მეკარება.

– შენ კარგი ყმანვილი ხარ, მისტერ ბეგინს, და სიამოვნებით მივიღებ შემოთავაზებულ სამსახურს. თუკი რამეს შეამჩნევ, ჯერ მე გამაღვიძე, იცოდე! მე შიდა პალატში მივწვები, მარცხნივ, იქვე შესასვლელთან.

– მიდი, მიდი, – დაამშვიდა ბილბომ, – შუალამისას გაგაღვიძებ და შენ თვითონ ააყენე მორიგი გუშაგი.

როგორც კი ბომბური ნავიდა, ბილბომ გაიკეთა ბეჭედი, მიაბა თოკი, კედლის იქით ჩასრიდა და მოუსვა. მას დაახლოებით ხუთი საათი ჰქონდა. ბომბური უშფოთველად იძინებდა (მას ძილი ნებისმიერ დროს შეეძლო და ტყეში თავსგადამხდარი შემთხვევის შემდეგ მუდამ ცდილობდა, კვლავ მოეხელთებინა მაშინ ზმანებული მშვენიერი სიზმრები); დანარჩენი გნომები თორინთან საქმიანობდნენ. როგორც ჩანდა, არც ერთი მათგანი, თუნდაც ფილი ან კილი, არ გამოვიდოდა კედლის თავზე, სანამ დარაჯობის რიგი არ მოუწევდა.

ძალიან ბნელოდა და გზაც მას შემდეგ, რაც ბილბომ უკან მოიტოვა ახლადგაყვანილი ბილიკი და დაბლა, მდინარის ქვემო დინებისკენ ჩაცოცდა, მისთვის უცნობი იყო. ბოლოს იგი მიაღწა ადგილს, სადაც ნაკადი უხვევდა – თუკი სურდა, განზრახვისამებრ ბანაკისაკენ აელო გეზი, იგი აქ წყალზე უნდა

გადასულიყო. მდინარის კალაპოტი აქ არცთუ ღრმა, მაგრამ უკვე საკმაოდ განიერი იყო და პატარა ჰობიტისათვის სიბნელეში მისი გადალახვა არ გახლდათ იოლი საქმე. თითქმის უკვე გადასულს ფეხი აუცდა მრგვალი ქვის საყრდენზე და შხაპუნით ჩავარდა ცივ წყალში. აცახცახებული და კბილებაკანკანებული ბილბო ის იყო გაღმა ნაპირზე აძვრა, რომ ხმაურის მიზეზის მოსაძებნად ელფებმა მოირბინეს სიბნელეში ანთებული კაშკაშა ფარნებით.

– ეს თევზი არ ყოფილა! – თქვა ერთმა, – აქ სადღაც ჯაშუში დაძვრება. სინათლე დამალეთ! თუკი ეს ის საოცარი პატარა ქმნილებაა, რომელიც, როგორც ამბობენ, გნომებს ემსახურება, მაშინ სინათლე მას უფრო დაეხმარება, ვიდრე ჩვენ.

– ემსახურება, როგორ არა! – ჩაიფრუტუნა ბილბომ და სწორედ შუა ფრუტუნში ხმამაღლა დააცხიკა. ელფები მაშინვე ხმის გარშემო შემოგროვდნენ.

– მოანათეთ, მოანათეთ! – თქვა ჰობიტმა, – აქ ვარ, თუკი მე დამეძებთ. – მან ბეჭედი ნაიძრო და კლდის უკნიდან გამოხტა.

ელფებმა, თუმცა ძალიან იყვნენ გაოცებული, სწრაფად ჩააგლეს ხელი.

– ვინა ხარ? შენ ხარ გნომების ჰობიტი? აქ რას აკეთებ? როგორ შემოიძარე ამსიშორეს, როგორ გამოსცდი ჩვენს გუშაგებს? – დააყარეს კითხვები ზედიზედ.

– მე მისტერ ბილბო ბეგინსი გახლავართ, – მიუგო მან, – თორინის კომპანიონი, თუკი ამის ცოდნა გნადიათ. მე თვალად კარგად ვიცნობ თქვენს მეფეს, თუმცა, იქნებ, იგი არც მიცნობდეს, ვინა ვარ. მაგრამ ბარდს ვეხსომები, მეც სწორედ ბარდის ნახვა მსურს გამსაკუთრებით.

– ერთი ნახე! – გაიოცეს ელფებმა, – და რა საქმე გაქვს?

– რა საქმეც არ უნდა მქონდეს, ის საქმე მხოლოდ ჩემია, ჩემო კარგო ელფებო. მაგრამ თუკი გსურთ, ოდესმე ამ ცივი და უსიხარულო ადგილებიდან თქვენს ტყეებს დაუბრუნდეთ, – მიუგო მან ცახცახით, – თქვენ სასწრაფოდ მიმიყვანთ ცეცხლთან, რომ გავძრე, ხოლო შემდეგ ნებას დამრთავთ, ვესაუბრო თქვენს მეთაურებს რაც შეიძლება მალე. მე მხოლოდ ერთი-ორი საათი თუ მაქვს თავისუფალი.

ამგვარად მოხდა, რომ გამოძარვიდან ორიოდ საათის შემდეგ ბილბო დიდი კარვის წინ ლულუნა ცეცხლის უჯდა და იქვე ისხდნენ და გაოცებით უცქერდნენ მას ელფთა მეფეც და ბარდიც. ელფურ აბჯარში გამონყობილი ჰობიტი, სანახევროდ გამოხვეული ძველ საბანში, მათთვის მართლაც უცხო სანახავი იყო.

– როგორც თავადაც მოგვხსენებათ, – ამბობდა ბილბო რაც შეიძლება საქმიან ყაიდაზე, – საქმეები საძაგლად წარიმართა. პირადად მე დამალა

ამგვარმა გარემოებამ. კვლავ უკან, დასავლეთში დაბრუნება მინდა, შინ, სადაც ხალხი უფრო კეთილგონიერია. მაგრამ ამ საქმეში მე საკუთარი ინტერესიც გამაჩნია – ერთი მეთოთხმეტედი წილი, რომ ვიყოთ ზუსტნი, თანახმად წერილისა, რომელიც, საბედნიეროდ, არ დამიკარგავს და შევინახე, – მან თავისი ძველი ქურთუკის ჯიბიდან, ჯერაც რომ ეცვა აბჯრის ზემოდან, ამოაცოცა დაჭმუჭნული და მრავალგზის გადაკეცილი წერილი, თორინის წერილი, რომელიც მაისში ამოედოთ ბუხრის თაროზე შემომდგარი საათის ქვეშ!

– წილი შემოსავლიდან, გთხოვთ, გაითვალისწინოთ, – განაგრძო მან, – მე ვიცი, რას ნიშნავს ეს. პირადად მე სიხარულით დავთანხმდებოდი, გულდასმით გამეთვალისწინებინა თქვენი ყველა მოთხოვნა, მთელი განძიდან გამომერიცხა ის, რაც სამართლიანად გეკუთვნით, და მხოლოდ ამის შემდეგ წარმედგინა უფლება ჩემს წილზე. მაგრამ თქვენ ჩემსავით კარგად არ იცნობთ თორინ ოუკენშილდს. მერწმუნეთ, იგი სავსებით მზადაა, შემოგდეს ოქროს გროვზე და იშმშოლოს, სანამ თქვენ გარს შემოსდგომიხართ.

– ძალიანაც კარგი, ხელს ნუ შევუშლით, – გაეპასუხა ბარდი, – ამგვარი ბრიყვი კიდეცაა იმსახურებს, რომ დაიმშეს.

– მართალია, დიახ, – თქვა ბილბომ, – მე კარგად მესმის, რასაც ფიქრობთ, მაგრამ, ამავე დროს, სწრაფად გვიახლოვდება ზამთარი. ცოტა ხანში თქვენ თავზესაყრელად გექნებათ თოვლი, ხოლო სხვა ყველაფერი შემოგაკლდებათ. მომარაგება კი გართულდება – ალბათ, ელფებისთვისაც კი. გარდა ამისა, იქნება სხვა სირთულეებიც. განა არ გსმენიათ დაინსა და რკინის გორებში მცხოვრები გნომების შესახებ?

– გვსმენია, დიდი ხნის წინათ; მაგრამ ჩვენთან მას რა ხელი აქვს? – დაეკითხა მეფე.

– ასეც ვფიქრობდი. როგორც ჩანს, მე შემიძლია, ზოგი ისეთი რამ გაცნობოთ, რის შესახებაც თქვენ ჯერ არაფერი იცით. შემიძლია გითხრათ, რომ დაინი ამჟამად მხოლოდ ორიოდ დღის სავალზე თუა აქედან და მას თან ახლავს სულ ცოტა, ხუთასი შეუპოვარი გნომი – მრავალი მათგანი გამოწრთობილია გნომთა და გობლინთა სასტიკ ომებში, რომელთა შესახებ თქვენ, უეჭველია, გსმენიათ. როდესაც ისინი აქ მოაღწევენ, იქნებ, დიდად გაჭირდეს საქმე.

– რად გვეუბნები ამას? შენს მეგობრებს გასცემ თუ ჩვენი დაშინება გსურს? – ჰკითხა მოქუშულმა ბარდმა.

– საყვარელო ბარდი! – დაინრიპინა ბილბომ, – ასეც ნუ აჩქარდები! ასეთი ეჭვიანი ხალხი ჯერაც არსად შემხვედრია! მე, უბრალოდ, ვცდილობ, როგორმე ყველას თავიდან ავაცილო გასაჭირი. ახლავე შემოგთავაზებთ, რაც მსურს.

– ბრძანე, გისმენთ! – მიუგეს მათ.

– თქვენ შეგიძლიათ, შეხედოთ კიდევაც მას, – განაცხადა პოპიტმა, – აი, ისიც! – მან წინ გამოიწვინა არკენსტონი და საბურავი შემოაცალა.

თავად ელფთა მეფეც, ვისი თვალნიც ჩვეული იყო საუცხოო და მშვენიერ საგანთა მზერას, განცვიფრებული წამოდგა ფეხზე. ბარდიც კი გაოცებით და მღუმარედ უმზერდა პატიოსან თვალს. თითქოსდა მთვარის შუქით ავსილი ბირთვი ეკიდა მათ წინ, ყინვიან ვარსკვლავთა ციმციმით მოქსოვილ ბადეში გამოხვეული.

– ეს თრეინის არკენსტონია, – თქვა ბილბომ, – მთის გული. და თორინის გულიც, აგრეთვე. ეს ქვა მას ოქროს მდინარეზე მეტადაც უღირს. და მე თქვენ გადმოგცემთ მას. იგი თორინთან გარიგებაში დაგეხმარებათ, – და ბილბომ, ვერ ვიტყვით, რომ უეცარი ჟრჟოლისა და სინანულის ჩრდილის გარეშე, ჩინებული თვალი ბარდს გაუნოდა. მანაც, თითქოსდა მონუსხულმა, ხელთ იპყრა იგი.

– მაგრამ როგორ გახდა იგი შენი და რად გადმოგცემ ჩვენ, როგორც საკუთარს? – ძალდატანებით იკითხა მან ბოლოს.

– ო, იცით, – უხერხულად წამოიწყო შემცბარმა პოპიტმა, – მთლად ასეც არ არის. მაგრამ, იცით რა, მე მსურს, რომ მთელი ჩემი უფლება განძზე ამ ქვით აიწონოს, თუკი ხედებით, რისი თქმა მსურს. იქნებ, მე მპარავიც ვიყო – ასე ამბობენ ისინი. პირადად მე თავი ამგვარად არასდროს მიგრძენია – მაგრამ მე, იმედი მაქვს, პატიოსანი მპარავი ვარ მეტ-ნაკლებად. ასეა თუ ისე, ამჯერად უკან ვბრუნდები და გნომებს შეუძლიათ, რასაც მოისურვებენ, ის მიყონ. იმედი მაქვს, ეს პატიოსანი თვალი გამოგადგებათ.

ელფთა მეფე ბილბოს ახალი გაოცებით დააცქერდა.

– ბილბო ბეგინს! – წარმოთქვა მან, – შენ მეტად ხარ ღირსი, ელფ ბატონიშვილთა აბჯარი დაიმშვენო, ვიდრე მრავალი მათგან, ვისაც იქნებ უკეთაც ადგეს იგი ტანზე. მაგრამ მსურს ვიცოდე, თორინ ოუკენშილდიც ამგვარად თუ განსჯის. მე საერთოდ უკეთ ვიცნობ გნომებს, ვიდრე შეიძლება შენ იცნობდე. გირჩევ, ჩვენთან დარჩე, პატივს მოგაგებთ და სიხარულით მოგესალმებით.

– დიდად გმადლობთ, თქვენს სიკეთეში ეჭვი არ მეპარება, – მიუგო ბილბომ თავდადრეკით, – მაგრამ მგონია, რომ ამგვარად ვერ მივატოვებ ჩემს მეგობრებს ყოველივე იმის შემდეგ, რაც ერთად გადაგვიტანია. თანაც მე ბომბურს შევპირდი, რომ შუალამისას გავალვიძებდი. აუცილებლად უნდა წავიდე, და სწრაფად.

მათი ვერა სიტყვა ვეღარ გადააჯერებდა ბილბოს. მაშინ მას გამცილებელთა რაზმი აახლეს და წასვლისას მეფემაც და ბარდმაც საპატიო სალამი

უძღვნეს. როდესაც ისინი ბანაკს გადადიოდნენ, დიდი კარვის კარში ჩამჯდარი, მუქ ლაბადაში გამოხვეული მოხუცებული წამოდგა და მათკენ გამოემართა.

– ყოჩაღ, მისტერ ბეგინს! – თქვა მან და ბილბოს ზურგზე ხელი დაუტყაპუნა, – შენ მუდამ იმაზე მეტი შეგიძლია, ვიდრე შენგან მოელოდნენ ხოლმე!

ეს გენდალფი იყო.

მრავალი დღის განმავლობაში პირველად ბილბო მართლაც აღფრთოვანდა. მაგრამ მას დრო აღარ რჩებოდა იმ კითხვებისთვის, რომლებითაც სურდა, დაუყოვნებლივ აეცხო ჯადოქარი.

– ყველაფერი იქნება თავის დროზე! – დაამშვიდა ბილბო გენდალფმა, – ამჯერად ყოველივე დასასრულს უახლოვდება, ან არა და მე მეშლება რაიმე. მძიმე და საშიში ყამი მოგელის, მაგრამ გულს ნუ გაიტყბ! შენ იქნებ კიდევაც შეძლო, კეთილად დააღწიო თავი ყოველივეს. ისეთი ამბები არის მოსალოდნელი, რომლებიც ყოვანთა თვალსა და ყურსაც კი გამოეპარა. მშვიდობის ღამეს გისურვებ!

ვერაფერს მიმხედარი, მაგრამ მაინც გამხნეებული ბილბო კვლავ გზაზე გაეჩქარა. იგი მიაცილეს უსაფრთხო ფონამდე და მშრალად გადაიყვანეს გადაღმა. ამის შემდეგ პოპიტი ელფებს გამოემშვიდობა და ფრთხილად აძვრა კვლავ უკან, კარიბჭისაკენ. გაუძალისი დაქანცულობა იპყრობდა, მაგრამ შუალამემდე კიდევ კარგა ხანი რჩებოდა, როდესაც კვლავ აცოცდა თოქზე, რომელიც იქვე ეკიდა, სადაც დატოვა. მან ჩახსნა თოკი და შეინახა, შემდეგ ჩამოჟდა კედლის თავზე და ფიქრობდა და ფიქრობდა, ახლა რაღა მოხდებოდა.

შუალამისას ბომბური გამოალვიდა, შემდეგ თავის კუთხეში მიწვა და მოიკუნტა, ისე, რომ ყური აღარ დაუგდია მოხუცი გნომის მადლობებისათვის (რომლებსაც, როგორც თვითონ გრძნობდა, არც მთლად იმსახურებდა). ძალიან მალე ბილბოს ღრმად ჩაეძინა და დილამდე ყველა სანუხარი გადაივიწყა. თუ გსურთ იცოდეთ, სიზმრად იგი ერბოკვერცხსა და შაშხს ხედავდა.

17 მახტაბა

მეორე დილით ბანაკში ადრიანად დასჭექეს ბუკებმა. მალე გამოჩნდა უული მალემსრბოლი, რომელიც ვინრო ბილიჭე მოიჩქაროდა. იგი კედლის შორი-ახლოს შეჩერდა და მთაში მყოფებს შესძახა კითხვით, ისურვებდა თუ არა თორინი, კვლავ მოესმინა ელჩათათვის, რადგანაც ზოგი რამ ახალი გამოირკვა და გარემოებებიც შეიცვალა.

– ეს ახალი რამ, ალბათ, დაინი უნდა იყოს! – თქვა თორინმა, ეს რომ გაიგონა, – უკვე იგრძნეს მისი მოახლოების სუსხი. ვფიქრობ, ამან გუნება უნდა შეუცვალოთ! მოახსენე, რომ მოვიდნენ რიცხვით მცირედნი, უიარალოდ, და მე მოვუსმენ მათ! – გასძახა მან მაცნეს.

შუადღისათვის მომავლებმა კვლავ გაშალეს ტყისა და ტბის დროშები და წინ გამოიძღვნეს. მთის კარიბჭეს თორმეტკაციანი ჯგუფი მიუახლოვდა. ვინ-რო გზის თავში მათ მახვილები და შუბები ჩამოიხსნეს და ჭიშკრისკენ გაემართნენ. ცნობისნადილით შეპყრობილმა გნომებმა დაინახეს, რომ მოსულთა შორის იყვნენ ბარდიც და ელფთა მეფეც, ხოლო მათ წინ ლაბადასა და ჩაჩში გამოხვეულ მოხუცებულს რკინით შეჭედილი ხის მტკიცე ზარდახმა მოჰქონდა.

– მოგესალმებით, თორინ! – მიმართა ბარდმა, – ჯერაც ძველ აზრს ადგახარ?

– მე გუნებას არ ვიცვლი მხოლოდ იმის გამო, რომ რამოდენიმეჯერ ამოვა და კვლავ ჩაესვენება მზე, – გაეპასუხა თორინი, – ნუთუ ფუჭი კითხვების დასასმელად მოსულხართ ჩემთან? ჯერაც არ გამგზავრებულა აქედან ელფთა ბატონი, როგორც ვითხოვდი! და რაკი ასეა, ფუჭად გარჯილხართ, ჩემთან გასარიგებლად რომ მოსულხართ!

– მაშ, არაფერია ისეთი, რისთვისაც შენ დათმობდი შენი ოქროს წილს?

– არაფერი, რისი შემოთავაზებაც შეგეძლო შენ ან შენს მეგობრებს.

– არც თრეინის არკენსტონი? – ჩაეკითხა ბარდი. იმავ წამს მოხუცებულმა ზარდახმა გახსნა და იქიდან არკენსტონი ამოიტაცა. ნათელმა იელვა მისი შემართული ხელიდან, დღის შუქშიც კი ელვარე და ქათქათა იყო ეს ნათელი.

თორინი გაშეშდა, გაოცებითა და მოულოდნელობით დამუნჯებული. კარგა ხანს ხმა არავის ამოუღია.

ბოლოს ისევ თორინმა დაარღვია სიჩუმე და დაგუბებული რისხვა გაისმა მის ხმაში:

– ეს პატიოსანი თვალი მამაჩემს ეკუთვნოდა და ახლა იგი ჩემია, – თქვა მან, – და რად უნდა გამოვისყიდო ჩემი საკუთრება? – შემდეგ მაინც დასძლია ცნობისნადილმა და დაუმატა: – მაგრამ რა გზით დაეუფლეთ ჩემი გვარის სამკვიდროს – თუკი საერთოდ აზრი აქვს, ამგვარი კითხვით მიმართო ქურდებს?

– ჩვენ არა ვართ ქურდები, – მიუგო ბარდმა, – და დაგიბრუნებთ იმას, რაც გეკუთვნის, ჩვენი კუთვნილის საფასურად.

– რა გზით დაეუფლეთ მას? – შესძახა თორინმა, მას უფრო და უფრო იპყრობდა მრისხანება.

– მე მივეცი! – დაინრიპინა ბილბომ, რომელიც კედლის ზემოდან იჭყიტებოდა და ამ დროისათვის შიშით სულის გაცხებას არაფერი უკლდა.

– შენ! შენ! – დაიღრიალა თორინმა, მიტრიალებული, თავს დაადგა ჰობიტს და ორივე ხელი ჩაავლო. – შე უბადრუკო ჰობიტო! შე დაგვაჯულო... მპარავო! – ყვიროდა იგი, სიტყვა უწყდებოდა და ბაჭიასავით ანჯღრევდა ბილბოს. – დურინის წვერის სახელით! ერთი გენდალფი მანახა აქ! წყეულიმც იყოს შენი შერჩევისათვის! წვერიმც მოხმობია! შენ კიდევ... შენ კლდეებზე გადაგისვრი! – დაიძახა მან და ბილბო ხელში აიტაცა.

– შეჩერდი! შენი სურვილი აღსრულებულია! – გაისმა ხმა. მოხუცებულმა, რომელსაც ზარდახმა ეჭირა, ჩაჩი და ლაბადა გადაიძრო, – გენდალფი აქ არის! და, როგორც ჩანს, დროულადაც. თუკი არ მოგწონთ ჩემი მპარავი, გთხოვ, ნუ დააზიანებ მაინც! დასვი დაბლა და მოუსმინე ჯერ, რა აქვს სათქმელი.

– თურმე ყველას პირი შეგიკრავთ! – თორინმა ბილბოს ხელი უშვა და იგი კედლის თავზე დაებერტყა, – აღარასოდეს დავიჭერ საქმეს ჯადოქრებთან თუ მათ მეგობრებთან! აბა, რა გაქვს სათქმელი, ვირთხების ნაშიერო?

– ღმერთო ჩემო! ღმერთო ჩემო! – წარმოთქვა ბილბომ დანანებით, – რა არასასიამოვნოა ყოველივე ეს! იქნებ გახსოვდეს, შენივე ნებართვით მე შემეძლო, თავად ამერჩია საკუთარი მეთოთხმეტედი წილი! იქნებ, ზედმეტად პირდაპირ გავიგე შენი ნათქვამი – როგორც მეუბნებოდნენ, გნომები ზოგჯერ სიტყვით უფრო თავაზიანნი არიან, ვიდრე საქმით. მაგრამ ასეა თუ ისე, იყო დრო, როდესაც თითქოს ფიქრობდით, რომ რალაც სამსახური გაგინიეთ. ვირთხების ნაშიერიო! სულ ეს არის შენი და შენი გვარის სამსახური, რომელსაც მრავალგზის აღმითქვამდი, თორინ? ჩათვალე, რომ ჩემი წილი ისე გავხარჯე, როგორც მსურდა, და ამით მოვრჩეთ!

– ასეც ვიზამ! – თქვა თორინმა კუმტად, – შენთანაც ამით მოვრჩები საქმეს და აღარასოდეს ვისურვებდი შენთან შეხვედრას! – იგი მიტრიალდა და კედლის მიღმა გადასძახა: – მე მიღალატეს! სწორად განჭვრიტეს, რომ არ

შემიძლია, არ გამოვიყიდო არკენსტონი, ჩემი გვარის განძი. მისთვის მე გავი-
ლებ მთელი საჭურჭლის მეთოთხმეტედ ნილს ოქრო-ვერცხლით – არა თვალ-
მარგალიტით. მაგრამ ეს ჩაითვლება ამ მოლალატისთვის ალთქმულ ნილად, ამ
ჯილდოთი გავისტუმრებთ და ეს განძი, როგორც გინდათ, ისე გავინა-
ნილებიათ. ეჭვიც არა მაქვს, თავად მას საკმაოდ ცოტა შეხვდება. ნაიყვანეთ
აქედან, თუ გსურთ, რომ ცოცხალი გადარჩეს. ჩემი მეგობრობის მისხალიც არ
გაპყვება თან!

– ახლა კი გასწი შენს მეგობრებთან! – მიმართა მან ბილბოს, – თორემ
თავად გადავისვრი დაბლა!

– და დაპირებული ოქრო-ვერცხლი? – დაეკითხა ბილბო.

– შემდეგში იქნება, როდესაც ყველაფერს გადავთვლით და მოვანხრიგებთ!
– მიუგო თორინმა, – გასწი!

– მანამდე ქვა ჩვენთან დარჩება! – შესძახა ბარდმა.

– ვერ იქცევი ისე ღირსეულად, როგორც მთისქვეშა მეფეს შეჰფერის, –
წარმოთქვა გენდალფმა, – მაგრამ ჯერ კიდევ შეიძლება, ყველაფერი შეი-
ცვალოს.

– მართლაც რომ, შეიძლება, – გაეპასუხა თორინი; და იმდენად ძლიერად
იყო იგი მონუსხული განძეულის ხიბლით, რომ უკვე იმასაც ფიქრობდა,
შევძლებ თუ ვერა, დაინის დახმარებით არკენსტონიც გამოვიხსნა და ჯილ-
დოდ შეპირებული ნილიც დავინარჩუნო.

ასე და ამგვარად ბილბო კედლიდან დაბლა დაუშვეს და გაისტუმრეს
ცარიელ-ტარიელი ისე, რომ მთელ მის საქმეთა სანაცვლოდ არაფერი
მიუციათ გარდა აბჯრისა, რომელიც თორინმა ადრევე უძღვნა. არა ერთი და
ორი გნომი დარცხვენილი იყო და სინანულს გრძნობდა ბილბოს ამგვარად
წასვლის გამო.

– მშვიდობით! – ეძახდნენ ისინი პობიტს, – იქნებ, ოდესმე კიდევ
შევიყაროთ მეგობრებად!

– ნაეთრიე! – შეჰყვირა თორინმა, – ტანთ ჩემი ხალხის გამოჭედილი
აბჯარი გაცვია და არამია ზუნზე ამ აბჯრის სიკეთე. მასში ისარი ვერ გაატანს,
მაგრამ თუკი არ იჩქარებ, მაგ უბადრუკ ფეხებს გაგიხვრეტი! ასე რომ,
სწრაფად!

– ძალიანაც ნუ ცხარობ! – მიმართა მას ბარდმა, – ხვალამდე დრო მოგვი-
ცია. შუადღისას დავბრუნდებით და ვნახავთ, გამოყავი თუ არა განძიდან
ფასი, ქვის ნილ მოსაცემი. თუკი ყოველივე სიცრუის გარეშე გაკეთდება, ჩვენ
წავალთ აქედან და ელფთა ბატონიც თავის ტყეს დაუბრუნდება.
ჯერჯერობით კი – მშვიდობით!

ამ სიტყვებით ისინი ბანაკისაკენ გაემართნენ. მაგრამ თორინმა როაკს მაც-

ნეები გააგზავნინა. იგი დაინს ატყობინებდა, რაც მოხდა და მოუწოდებდა,
სწრაფად და სიფრთხილით მოახლოებოდა ეულ მთას.

ის დღე გავიდა, გავიდა ღამეც. მეორე დღეს ქარმა დასავლეთით დაბერა და
გარემო ჩამობნელდა, ჩამოიბურა. ჯერაც ადრინა დილა იდგა, როდესაც
ბანაკში ძახილი გაისმა – მოსულიყვნენ მაცნეები, რომლებმაც მოიტანეს
ამბავი: გნომთა ბატონი გამოჩნდა, მან უკვე მთის აღმოსავლეთ თხემს შემო-
უარა და დეილისაკენ მოეჩქარებაო. დაინი მოსულიყო. მას მთელი ღამის
განმავლობაში ევლო და ბანაკს უფრო ადრე მოადგა, ვიდრე მოელოდნენ. მის
რაზმში ყოველ გნომს გრძელი, მუხლამდე ჩამოწვდილი ჯაჭვის პერანგი ემოსა,
ხოლო ფეხებს უფარავდათ მოხერხებული და დრეკადი ლითონის ბადის
მაღალი წინდები, რომლის გაკეთების საიდუმლოსაც ფლობდა დაინის ხალხი.

გნომები მათი ზომის კვალობაზე მეტად ძლიერები არიან, მაგრამ ამ
მეომართაგან უმრავლესნი გნომთა შორისაც გამოირჩეოდნენ ძალით. ბრძო-
ლისას მათ ხელთ ეპყრათ მძიმე, ორი ხელით მოსაქნევი საბრძოლო ეჩოები,
თითოეულ მათგანს გვერდზე ეკიდა მოკლე ფართო ხმალი და ზურგზე ღვე-
დებით ება მრგვალი ფარი. წვერები, დაყოფილი და დანნული, ქამრებში
ჩაეტანიებინათ, თავს რკინის მუზარადი ჰფარავდათ და ფერხთ რკინა
ემოსათ, და კუმტი ჰქონდათ სახე.

ბანაკში ბუკები ახმიანდა. იარაღს ისხამდნენ ადამიანები და ელფები. ცოტა
ხანში გამოჩნდნენ გნომები, რომლებიც სწრაფად უახლოვდებოდნენ ველს.
მდინარესა და აღმოსავლეთ მხარს შორის ისინი შეჩერდნენ, მხოლოდ რამ-
დენიმემ გამოაგრძელა გზა, მათ მდინარე გადმოლახეს და ბანაკს მიადგნენ. აქ
დაბლა დააწყვეს იარაღი და ხელები ასწიეს მშვიდობის ნიშნად. მათ შესახვედ-
რად ბარდი გაემართა, მას თან გაყვა ბილბოც.

– ჩვენ გამოგვაგზავნა დაინ ნაინის ძემ, – თქვეს გნომებმა შეკითხვის პასუ-
ხად, – და ჩვენი სანათესაოსკენ, მთაში მივეჩქარებით, რადგანაც გვესმა, სამე-
ფო აღმსდგარაო. მაგრამ ვინა ხართ თქვენ და რად სხედხართ აქ, ვაკებე,
როგორც მტრები დაცული კედლის ძირში?

ამგვარი შემთხვევებისას მიღებულ, ძველ და თავაზიან ენაზე წარმოთქმული
ეს სიტყვები ასე გადმოითარგმნებოდა: „თქვენ აქ არაფერი გესაქმებათ. ჩვენ
გზას ვადგავართ, ან გვიგანეთ, ან არა და შეგებრძოლებით!“ გნომები აპირებ-
დნენ, მდინარის მარყუჟსა და მთას შორის გაჭრილიყვნენ, რადგან ეს ვიწრო
გასასვლელი ყველაზე ნაკლებად დაცული ერვენებოდათ.

ბარდმა, რასაკვირველია, იუარა, გნომები დაუყოვნებლივ შეეშა მთაში. მას
გადაეწყვიტა, მოეცადა, სანამ არკენსტონის სანაცვლო ოქრო-ვერცხლს
გამოიტანდნენ, რადგანაც არა სჯეროდა, რომ გნომები შეასრულებდნენ

პირობას, თუკი მათი სიმაგრე ესოდენ მრავალრიცხოვანი და საომრად შემართული რაზმით შეივსებოდა. მოსულებს გვარიანი მარაგი მოეყოლებინათ თან. გნომებს, საერთოდ, ძალზე მძიმე ტვირთის ტარება შეუძლიათ და დაინის ამალაშიც, თუმცა გასაოცრად სწრაფად გადმოიარეს დიდი მანძილი, თითქმის ყველას მძიმე იარაღის გარდა ზურგზე უზარმაზარი ფუთები წამოეკიდა. ამ მარაგით ისინი რამდენიმე კვირის განმავლობაში შეძლებდნენ, ალყისთვის გაეძლოთ, ხოლო ამასობაში კიდევ მეტი და მეტი გნომი მოგროვდებოდა მთის გარშემო, რადგან თორინს დიდი სანათესაო ჰყავდა. ესეც რომ არა, მათ შეეძლოთ, გამოენმინდათ ან გაეჭრათ ახალი კარი და მაშინ მოალყეები იძულებულნი გახდებოდნენ, მთელი მთა მოექციათ ალყაში, ამას კი ვეღარ გასწვდებოდნენ.

გნომებიც სწორედ ასე განსჯიდნენ (რადგანაც ყორან-მაცნეთა მიმოფრენა თორინსა და დაინს შორის არ ცხრებოდა), მაგრამ მათ ჯერჯერობით გზაზე გადაუდგნენ და ცხარე სიტყვების შემდეგ გნომთა ელჩები წვერებში ბურღულუნით გაბრუნდნენ უკან. ბარდმა დაუყოვნებლივ გაგზავნა ხალხი ქიშკრისკენ, მაგრამ მათ ვერ ნახეს ქვის გამოსასყიდი ოქრო-ვერცხლი. სასროლ მანძილზე მიახლოებულ შიკრიკებს გამოსროლილი ისრები შეაგებეს კედლიდან და ისინიც სწრაფად გამობრუნდნენ უკან. მთელი ბანაკი ფეხზე დადგა, თითქოს ბრძოლისათვის ემზადებინათ, რადგან გნომები უკვე მოუყვებოდნენ მდინარის აღმოსავლეთ ნაპირს.

– ბრიყვები! – ჩაიცილა ბარდმა, – როგორ შემოდიან მთების განვდილი მხრების ძირში! რაც არ უნდა განაფული იყვნენ გნომები მალაროებში ბრძოლაში, მიწისზედა ომის მაინც არაფერი გაეგებათ. მათი მარჯვენა ფრთის თავზე, კლდეებში, მრავლად არიან შემალულნი ჩვენი მოისარნი და შუბოსნები. იქნებ მტკიცე იყოს გნომთა აბჯარი, მაგრამ სულ მალე დიდი გასაჭირი დაადგებათ. მოდით ახლა, ორივე ფრთიდან შევუტოთ, სანამ დაისვენებდნენ და ძალებს მოიკრებდნენ!

მაგრამ ელფთა მეფემ თქვა:

– მე კი დავაყოვნებდი, სანამ წამოვიწყებდე ომს ოქროსათვის. გნომები ჩვენ მხარს ვერ აგვიქცევენ, თუკი თავად არ მოვისურვებთ, და ვერც ვერაფერს მოიმოქმედებენ ისე, ჩვენ რომ ვერ შევამჩნიოთ. იმედი ვიქონიოთ, რომ ჯერაც შესაძლებელია დაზავება. და თუკი ბოლოს მაინც გვინერია შეჯახება – ჩვენ მათ ბევრად ვჭარბობთ რიცხვით და კიდევაც დავძლევათ.

მაგრამ გნომები სულ სხვაგვარად ფიქრობდნენ. მათ ცეცხლად ედებოდათ იმის შეგნება, რომ არკენსტონი მოალყეთა ხელში იყო. თანაც შეამჩნიეს ბარდისა და მისი მეგობრების ყოყმანი და გადანყვიტეს, მანამ შეეცადათ, სანამ ისინი ერთმანეთში ბჭობდნენ.

ანაზდად გნომთა ჯარი გაუფრთხილებლად და მდუმარედ გამოიჭრა წინ, შეტევაზე. მშვილდები მოიდრიკა, ზუზუნით გაფრინდნენ პირველი ისრები. ბრძოლა იწყებოდა!

და კიდევ უფრო ანაზდეულად მებრძოლებს წყვდიადი შემოადგა გარს შემზარავი სისწრაფით. ცას შავი ღრუბელი გადაეკრა. ზამთრის მეხმა დაიგრგვინა მოვარდნილ ქარში, მთის ფრიალოებს მიაწყდა და მალე, მწვერვალზე ელვად გაიკვესა. ხოლო მეხთატების ქვეშ ბინდში კიდევ უფრო მუქი სიშავე მოიგრაგნებოდა, მაგრამ ეს სიშავე ქარს როდი იყო მოყოლილი – იგი ჩრდილოეთიდან მოვიდა ფრინველების ვრცელ და საზარელ გუნდად და უმცირესი შუქიც კი არ ატანდა მათ ურიცხვ ფრთებს შორის.

– შესდექით! – შესძახა გენდალფმა. იგი მოულოდნელად წამოიმართა ყველას თვალწინ და იდგა სულ მარტო, ხელებაპყრობილი, შეტევაზე გამოსულ გნომებსა და მათ მომლოდინე ლაშქარს შორის, – შეჩერდით! – მეხივით გაისმა მისი ხმა და მისი კვერთხი თვალისმომჭრელი ელვით აენთო, – ყველას საერთო განსაცდელი წამოგდგომიათ! ვაი, რომ იგი უფრო სწრაფად მოგვენია, ვიდრე მეგონა. გობლინები მოინევენ თქვენზე! ჩრდილოელი ბოლგი მოდის, ო, დაინ! ვისი მამაც შენ მოკალი მორიაში. უცქირე! მისი ჯარის თავსზემთ შემოსეული კალიასავით ურიცხვი ლაშურა მოფრინავს, მგლებს მოაჭენებენ და უკან კი უარგთა ხროვები მოჰყვებიან!

გაოგნებული და შეძრწუნებული იდგა ყველა. სანამ გენდალფი ლაპარაკობდა, კიდევ უფრო ჩამუქდა სიბნელე. გნომები შეჩერდნენ და ცას მიაჩერდნენ, მრავალხმიანი შეძახილები გაისმა ელფთა რიგებში.

– მოდით! – კვლავ შესძახა გენდალფმა, – ჯერ კიდევ გვაქვს დრო, რომ სათათბიროდ შევიყაროთ. და დე დაინი, ნაინის ძეც ჩვენთან მოვიდეს საჩქაროდ!

ამგვარად დაიწყო ბრძოლა, რომელსაც არავინ მოელოდა. მას ხუთი ლაშქრის ბრძოლა უწოდეს და შემზარავი იყო ეს ომი. გობლინების ჯარს და ველური მგლების ხროვებს წინ აღუდგა ადამიანთა, ელფების და გნომების ლაშქარი. და აი, როგორ მოხდა ყოველივე:

ნისლიანი მთების გობლინთა ბელადის დაცემის შემდეგ ამ გარენარი მოდგმის სიძულვილი გნომების მიმართ დაუოკებელ რისხვად იქცა. მათ ქალაქებს, დასახლებებსა და სიმაგრეებს შორის გაუთავებლად მიმორბოდნენ მაცნეები – გობლინებს გადაენყვიტათ, ამჯერად მთელი ჩრდილოეთის მხარე დაეპყროთ და დაემორჩილებინათ. საიდუმლოდ კრებდნენ ცნობებს, მთელი მთაგრეხილის ქვეშ დაუცხრომლად ჭედდნენ და ისხამდნენ იარაღს. შემდეგ კი დაიძრნენ, გადაიარეს გორაკები და ველები, ან მიწისქვეშა გვირაბებს ეფარებოდნენ, ან

ლამის წყვილია და მალე უნდა მიიწიროს, სანამ ჩრდილოეთში აღმართულ მთა გუნდაბადთან, სადაც გობლინების დედაქალაქი იყო გაშენებული, უანგარიშო და ულევმა ჯარმა არ მოიყარა თავი. ისინი მზად იყვნენ, მოულოდნელად დაქანებულიყვნენ სამხრეთისკენ, როდესაც ქარიშხალი ამოვარდებოდა და შეტევის უამრავი დაუდგებოდათ. აქ შეიტყვეს მათ სმაუგის სიკვდილი და დიდად გაიხარეს. ყოველ ლამე მირბოდნენ ისინი მთებში და ხევებში, სანამ ბოლოს, ყველასთვის მოულოდნელად, ეულ მთას არ მიადგნენ დაინის ფეხდაფეხ. ყორნებმაც კი ვერ შეიტყვეს მათი მოახლოება, სანამ გობლინები არ შემოიჭრნენ იმ გატიალებულ მინებზე, რომელიც ეულ მთას ჩრდილოეთით აღმართული მთაგრეხილისაგან ყოფდა. არავინ იცის, თუ რა უწყოდა გენდალფმა, მაგრამ ის კი ცხადია, რომ ჯადოქარიც კი არ მოელოდა ესოდენ სწრაფ თავდასხმას.

გენდალფი ელფთა მეფესა და ბარდთან სათათბიროდ დაჯდა. და დაინთანაც, რადგან გნომთა ბატონიც მათთან მოვიდა: გობლინები საერთო მტრები იყვნენ და მათმა მოსვლამ ყველა სხვა შუღლი გადაავიწყათ. ერთადერთი იმედი იყო, გობლინები მთის წამოწმებულ მხრებს შორის მოქცეულ ვიწრო ველზე შეეტყუებინათ, ხოლო თავად ველის სამხრეთ და აღმოსავლეთ კიდეებთან მაღალ თხემებზე გამაგრებულიყვნენ. ესეც სახიფათო იქნებოდა, თუკი გობლინები იმდენი აღმოჩნდებოდნენ, რომ შეძლებდნენ, მთელი მთისათვის თავს დაეარათ, უკნიდანაც შემორტყმოდნენ და ზემოდანაც შემოეტიათ მონინალმდეგისათვის. მაგრამ სხვა გეგმის მოსაფიქრებლად ან დამხმარეთა გამოსაძახებლად დრო აღარ რჩებოდა.

მალე ჭექა-ქუხილმა გადაიარა, გრგვინვით გადაინაცვლა სამხრეთ-აღმოსავლეთისაკენ. მაგრამ მოფრინდა ღამურათა ღრუბელი, დაბლა ჩამოწოლილი, მთის თხემებს გადმოუარა და ბანაკის თავსებამთ დატრიალდა, მზის შუქი დაჩრდილა და შიშის ზარი მოჰგვარა მეომრებს.

– მთისკენ! – შესძახა ბარდმა, – მთისკენ, სწრაფად! ჩვენ-ჩვენი ადგილებისაკენ გავწიოთ, სანამ ჯერ კიდევ დრო გვაქვს!

სამხრეთ მხარზე, დაბლითა ფერდობებზე და მთის ძირას წამომართულ კლდეებზე ელფები ჩასაფრდნენ. აღმოსავლეთის მხარზე განლაგდნენ ადამიანები და გნომები. მაგრამ ბარდი და მასთან ერთად რამდენიმე სხვებზე უფრო მუხლმადგარი მეომარი და ფეხმადგი ელფი თავზე მოექცნენ აღმოსავლეთის თხემს, რათა ჩრდილოეთის მინებზე გადაეხედათ. და სულ მალე თვალწინ გადაეშალათ მთის ძირაა განოლილი ჩრდილო ველები, რომლებიც ერთიანად გადაეშავებინა სწრაფმავალ ხროვას. დიდ ხანს არ გაველო და მონინავეებმა უკვე შემოურბინეს მხარის ბოლოს, დეილის ველზე შემოხვავდნენ. ეს უსწრაფესი მხედრები იყვნენ, მგლებზე შემომსხდარნი, და მათი ყვირილი

შორს ფხრენდა ჰერს. მათ გზა გადაუღობა მამაცების მცირე ჯგუფმა, რათა საჭირო მიმართულებით გაეტყუებინათ მტერი და მრავალი მათგანი დაეცა ბრძოლაში, ვიდრე ცოცხლად დარჩენილები შემობრუნდებოდნენ და უკან დაიხევდნენ. როგორც გენდალფი იმედოვნებდა, გობლინთა ჯარი უეცრად შეყვანებული მენინავეების უკან მოგროვდა და ახლა რისხვით ჩამოინთქა ველზე, დაუოკებლად მოჭენაობდნენ აღმა, მთის მხრებს შორის და მტერს დაეძებდნენ. თვლა არ ჰქონდა მათ შავ-წითელ დროშებს, არეულ და ალელვებულ ნაკადად მოიხვირთებოდნენ.

შემზარავი იყო ეს ბრძოლა. ეს იყო ყველაზე უფრო საშინელი რამ, რაც ბილბოს გამოეცადა და რაც ყველაზე მეტად სძულდა იმ წუთას. მაგრამ უნდა ითქვას, რომ მერე და მერე ბილბო სწორედ ამ თავგადასავლით ამაყობდა ყველაზე მეტად და დიდი ხნის შემდეგ ყველაზე ხშირად სწორედ მისი გახსენება უყვარდა ხოლმე, თუმცა თავად იგი უმნიშვნელო კაცი გახლდათ ამ ომში. შეიძლება ითქვას, რომ მან სულ თავიდანვე ბეჭედი გაიკეთა და გაუჩინარდა, თუმცა ამით საფრთხეს მაინც ვერ დაემალეობოდა. გობლინთა შემოტევის დროს ამგვარი ჯადოსნური ბეჭედი დიდად ვერ დაგიფარავს, ვერც გაფრენილ ისარს და დაუოკებელ შუბს შეაჩერებს. მაგრამ იგი აადვილებს გზიდან განზე გაცლას და გაუჩინარებული თავი არ გახდება გობლინური ხმლისათვის საგანგებოდ არჩეული სამიზნე.

პირველი იერიში ელფებმა წამოიწყეს – მათ მუდამ სძულდათ გობლინები ცივი და მძაფრი სიძულვილით. მწვავე ცეცხლით ანთებდა ელფურ შუბებსა და მახვილებს მათი უყოყმანო რისხვა. როგორც კი მტრები ველზე მოჯარდნენ, ელფებმა მათ ისრების წვიმა დაატყვეს თავს და ცივი ცეცხლით ელაგდა ყოველი გაფრენილი ისარი. შემდეგ შუბოსან ელფთა ათასეული დაატყდა თავს გობლინებს. გამაყრუებელი ყმუილი იდგა, კლდეები შავად შეილება გობლინთა სისხლით.

მტერი უკვე გონს მოდიოდა პირველი შეტევის შემდეგ, უკვე უკან იხევდნენ ელფი მეომრები, როდესაც ველის მეორე მხრიდან ხმამაღალი, ბოხი ძახილი გადმოგუგუნდა. შეძახილებით „მორია!“ და „დაინ, დაინ!“ ბრძოლაში გადმოეშვნენ რკინის გორებიდან მოსული გნომები, თან შემართული ეჩოები მოჰქონდათ. მათ გვერდში ამოუდგნენ გრძელი ხმლებით შეიარაღებული ტბის მცხოვრებლები.

გობლინები უკვე შიშის ზაფრამ მოიცვა. როგორც კი ახალი იერიშის მოსაგერიებლად შემობრუნდნენ, მათ კვლავ შემოუტყეს ელფებმა განახლებული რიგებით. მრავალი გობლინი უკვე უკან გარბოდა, თავქვე, მდინარის დაყოლებით, თავი რომ გადაერჩინა. და მრავალი მათი საკუთარი მგელი უკვე გობლინებს ესხმოდა თავს, გლეჯდნენ და ფატრავდნენ დახოცილებსა და

დაჭრილებს. შორს აღარ იყო გამარჯვება, როდესაც მალა ფერდობებიდან ყვირილი გაისმა.

გობლინები მეორე მხრიდან აცოცებულებდნენ მთაზე და ახლა მრავლად ფუთფუთებდნენ ჭიშკრის ზემოთ ფერდობებზე, ხოლო დანარჩენი თავანყვეტიტ მოქროდნენ დაბლა და არად აგდებდნენ სიჩქარით კლდეებიდან უფსკრულში გადაჩეხილი თანამებრძოლების ნივთს. მათ გადაწყვიტათ, ზემოდან შეეტიათ გამაგრებული თხემებისათვის, საითკენაც ბილიკები ჩამორბოდა მთის მაღალი ფერდობებიდან. დამხდურთა ბევრად უფრო მცირერიცხოვანი რიგები დიდხანს ვერ გაუძლავდებოდა მათ იერიშს. გამარჯვების იმედი უკვალოდ ჩაინავლა – მთის დამცველებმა შავი ნიაღვრის მხოლოდ პირველი შემოტევის შეჩერება შეძლეს.

გადაშუადღევდა. გობლინები ისევ შემოიკრიბნენ ველზე. მოიჭრა უარგთა წინამძღოლი თავისი სისხლსმოწყურებული ხროვით და ბრძოლაში ჩაება ბოლგის პირადი ამაღაც – ფოლადის მრუდე ხმლებით შეიარაღებული უჩვეულოდ ზორბა გობლინები. მალე ჩამოხურულ ცას სალამოს სიბნელეც შეეპარებოდა. და ჯერაც მოუსვენრად დაბრუნავდნენ კაცთა და ელფთა თავსებოთ უზარმაზარი ღამურები ან ვამპირებივით აცხრებოდნენ დაცემულთა ღია ჭრილობებს. ბარდი ჯერაც იცავდა აღმოსავლეთ თხემს და ისიც ნელ-ნელა უკან იხევდა. ხოლო სამხრეთი მხრის მწვერვალზე, ყორანგორის საგუშაგოს მახლობლად, ელფთა თავადები იბრძოდნენ თავიანთი მეფის მხარდამხარ.

უეცრად გაისმა ხმამაღალი ძახილი და კარიბჭიდან ბუკების ხმა გამოიჭრა. თორინი ყველას დავინყებოდა! ბერკეტებით მორყეული კედლის ნაწილი გრუხუნით გადმოვარდა გარეთ და ტბორში ჩაეზღარათა. გარეთ გამოიჭრა მთისქვეშა მეფე და თან გამოყვა მთელი მისი ხალხი. აღარსად ჩანდა მათი ჩაჩები და ლაბადები, ყველა მოელვარე აბჯრით შემოსილიყო და წითელი ცეცხლი უკრთოდათ თვალებში. ნალვერდალზე გავარვარებული ოქროსავით ენთო ბინდში მეფე-გნომის საჭურველი.

მალა ჩამსხდარმა გობლინებმა კლდის ნატეხები დააყარეს თავზე ჭიშკრიდან გამოსულებს, მაგრამ ისინი არ შეჩერებულან, ხტომით ჩაირბინეს ჩანჩქერების ძირში და შუა ბრძოლაში შეიჭრნენ. მათ წინ უსულოდ ეცემოდნენ მგლები და მათი მხედრები, ან გაქცევით შველოდნენ თავს. თვალს ვერ შეასწრებდი თორინის ხელში საომარი ნაჯახის მძლავრ ტრიალს და თითქოს არ იყო ქვეყნად ძალა, რომელიც მას დასცემდა ან დააზიანებდა.

– ჩემსკენ! ჩემსკენ, ელფებო და ადამიანებო! ჩემსკენ, ო, ჩემო თანატომელებო! – საყვირის ხმასავით შეაზანზარა ველი მისმა დაძახილმა.

დაინის ჯარი უნესრიგოდ და უანგარიშოდ დაეშვა მის მისაშველებლად. მისკენ ჩარბოდნენ ტბისპირელი ადამიანები და ბარდმა ვერ შეძლო მათი

შეკავება. მეორე მხრიდან თორინისაკენ გამოემართა მრავალი შუბოსანი ელფი. კვლავ სძლიეს გობლინებს ველზე, გროვებად დახორავდა დახოცილები და ერთიანად გაშავდა და წაიბილწა დეილი მათი გვამებით. უარგები გაიფანტნენ და თორინი ბოლგის ამაღას შეება, მაგრამ მათი რიგები კი ველარ დასძლია.

მის უკან, დახოცილ გობლინებს შორის მრავლად დაეცნენ ადამიანებიც და გნომებიც, და მშვენიერი ელფები, რომელთაც კვლავაც მრავალი საუკუნე უნდა ეცხოვრათ თავიანთ მხიარულ ტყეებში. რაც უფრო წინ მიიწევდა თორინი, ველი უფრო და უფრო ფართოვდებოდა, რის გამოც მისი იერიში ძალას კარგავდა. მცირერიცხოვანი იყო მისი რაზმი, გვერდებიდან დაუცველი. მალე თავად მოუწიათ შემოტევის მოგერიება, ბრძოლის ველზე ერთ დიდ წრედ შეიკრა მათი გუნდი, რათა როგორმე გამკლავებოდნენ გობლინებსა და უარგებს, ახლა ყოველი მხრიდან რომ ესხმოდნენ თავს. თორინის რაზმს ღმუილით მიეჭრა ბოლგის ამაღა და ბრძოლით შეენარცხა მათ რიგებს, როგორც ტალღები ქვიშნარ ნაპირს. მეგობრებიც ველარ მიეშველებოდნენ ალყაში მოქცეულებს, რადგანაც ზემოდან, მთის ფერდობებიდან გაორკეცებული ძალით მოიწევდა მტერი და ბრძოლის ველის ორივე მხარეს ნელ-ნელა მარცხდებოდნენ ადამიანები და ელფები.

ყოველივე ამას ნუხილით გადმოსცქეროდა ბილბო. იგი ყორანგორზე იდგა, ელფებს შორის – იმიტომ, რომ აქედან უფრო იოლიც იყო, გაქცევით ეშველა თავისათვის და იმიტომაც, რომ (მისი გულისა თუ გონების ტუკისეული ნაწილის კარნახით), თუკი დააპირებდა ბოლო, განწირული წინააღმდეგობის დროს მებრძოლთა რიგებში დგომას, მას ერჩივნა, ელფების მეფის დამცველთა შორის ყოფილიყო. იქ იყო გენდალფიც, ღრმად ჩაფიქრებული მინაზე ჩამომჯდარიყო, ალბათ უკანასკნელი ჯადოქრული აფეთქებისთვის თუ ემზადებოდა.

ბოლო კი, როგორც ჩანს, შორს აღარ უნდა ყოფილიყო.

– დიდი დრო არ გავა, – ფიქრობდა ბილბო, – სანამ გობლინები კარიბჭის აღებას მოახერხებენ, ჩვენ კი დაგვხოცავენ ან დაბლა ჩაგვრეკავენ ტყვეებად. ღმერთმანი, აგატირებს კაცს ასეთი ბოლო მას შერე, რაც ამდენი რამ უკვე გადაგიტანია. მე თუ მკითხავ, ჯობდა, ისევ ბებერი სმაუგი მჯდარიყო თავის დანყველილ განძზე, ვიდრე ამ საზიზღარ არსებებს ჩაეგდოთ ხელში მთელი სიმდიდრე, საწყალი ძველი ბომბური, ბალინი და ფილი და კილი, და ყველა დანარჩენი კი აღსასრულს სწვოდნენ. და ბარდიც, ტბის მცხოვრებლებიც და მხიარული ელფებიც. ვაი მე! მრავალ ბრძოლაზე მსმენია სიმღერები და მუდამ მესმოდა, რომ დამარცხებაც შეიძლება სახელოვანი იყოს. ეს დამარცხება კი, ღმერთო, რა არასასიამოვნოა, რომ არა ვთქვა, სავალალოა-მეთქი. აჰ, ნეტავი ახლა აქედან სადმე შორს მამყოფა!

ქარმა გადარევა ღრუბლები და დასავლეთით წითელი დაისი გაკრთა. ბილბომ აიხედა და ბინდში უეცრად გამონათებულ შუქს დაუწყო ცქერა. და უცებ ყურისწამლებად დაიყვირა – გული შეუქანდა, როდესაც თვალი ჰკიდა პატარა, მაგრამ მაინც დიდებულ მუქ ჩრდილებს შორეულ წითელ დაფიონზე.

– არწივები! არწივები! – აყვირდა იგი, – არწივები მოფრინავენ!

ბილბოს თვალი იშვიათად ატყუებდა. არწივები მოფრინავდნენ, დაბლა ჩამოჰყვებოდნენ ქარს, მწკრივი მწკრივს მოჰყვებოდა და ისე რიცხვმრავალი იყო მათი რიგები, თითქოს მთელი ჩრდილოეთის ბუდეებიდან შემოკრებილიყვნენ ერთად.

– არწივები! არწივები! – გაჰკიოდა ბილბო, ცეკვავდა და ხელებს იქნევდა. ელფები მას ვერ ხედავდნენ, მაგრამ ხმა გაიგონეს. მალე მათაც აიტაცეს ძახილი, მთელ ველს გადაურბინა მათმა ხმებმა. მრავალმა მეომარმა ააპყრო ცისკენ გაოცებული მზერა, თუმცა დაბლა, ველიდან არაფერი ჩანდა მთის სამხრეთი მხრის თხემის ფერდობების გარდა.

– არწივები! – კიდევ ერთხელ დაიყვირა ბილბომ და სწორედ ამ დროს მძიმედ მოხვდა მუხარადზე ზემოდან გამოფრენილი ქვა; პოზიტი ძირს დაენარცხა და თვალთ დაუბნელდა.

18 დაბრუნება

როდესაც ბილბო გონს მოვიდა, ნახა, რომ სულ მარტო იყო მიტოვებული. იგი ყორანგორის ბრტყელ ქვეშე იწვა, ახლო-მახლო კი არავინ ჩანდა. გარშემო უღრუბლო, მაგრამ ცივად დღე ნათობდა. ბილბო ცახცახებდა და თავადაც გარშემო დაყრილი ქვებით ცივი იყო, მაგრამ თავი ისე უხურდა, თითქოს ცეცხლი ნაჰკიდებიაო.

– ნეტავი რა მოხდა? – დაეკითხა იგი თავისთავს, – ასეა თუ ისე, ბრძოლის ველზე დაცემულ გმირთა შორის ჯერ არ ვწერივარ. თუმცა ვინ იცის, იქნებ ჯერ კიდევ მქონდეს საამისო დრო.

იგი გაჭირვებით წამოჯდა. ველზე აღარცერთი ცოცხალი გობლინი აღარ ჩანდა. ცოტა ხნის შემდეგ, როდესაც მზერა ასე თუ ისე დაენმინდა, მოეჩვენა, დაბლა კლდეებს შორის მოსიარულე ელფებს ვხედავო. ბილბომ თვალები მოიფშვნიტა. ახლა უკვე ცხადად ხედავდა, რომ ვაკეზე, ცოტა მოშორებით, ჯერ კიდევ ბანაკი იყო გაშლილი. ჭიშკართანაც ფუსფუსი შენიშნა – როგორც ჩანს, გნომები კედელს შლიდნენ. მაგრამ გარშემო სამარისებური გარინდება გამეფებულიყო, არ ისმოდა გადაძახილები, არც სიმღერები ხმიანობდა.

– ეს გამარჯვებაა, ასე მგონია, – ჩაილაპარაკა პოზიტმა და მტკივანი თავი მოისინჯა, – დიდად უღიმლამო რამ კი ყოფილა, მე თუ მკითხავთ.

უეცრად მან შეამჩნია კაცი, რომელიც მალლა-მალლა მოცოცავდა და პირდაპირ მისკენ მიემართებოდა.

– ეჰეი! – დაუძახა ბილბომ გაზნარული ხმით, – ჰეი! ახალი რა არის?

– ეს რა ხმები გაისმის ქვეშე შორის? – იკითხა კაცმა, შეჩერდა და ბილბოს მხარეს იწყო ცქერა.

ბილბოს მაშინლა გაახსენდა ბეჭედი!

– ღმერთო მონყალეო! – ჩაილაპარაკა მან, – ზოგჯერ თურმე უჩინრობამაც შეიძლება გავნოს. ეს რომ არა, ალბათ, ამ ღამეს სანოლში გავატარებდი, თბილად და რბილად.

– ეს მე ვარ, ბილბო ბეგინსი, თორინის ამხანაგი! – დაიძახა მან და აჩქარებით წაიძრო ბეჭედი.

– კარგია, რომ გიპოვე, – უთხრა ადამიანმა და ფართო ნაბიჯით გამოსწია მისკენ, – ბანაკში მოგიტხოვენ და დიდი ხანია, რაც დაგეძებთ. ამ ბრძოლაში მრავალი დაეცა და ალბათ შენც მათ მიგათვლიდნენ, ჯადოქარ გენდალფს

რომ არ ეთქვა, რომ უკანასკნელად სადღაც აქ გაისმოდა შენი ხმა. მე გამომგზავნეს, რათა ბოლოჯერ მომეთვალთუწებინა აქაურობა. ძალიან ხარ დაჭრილი?

– მგონი, მხოლოდ თავში უნდა მქონდეს მაგრად ჩარტყმული, – მიუგო ბილბომ, – მაგრამ მუხარადი მეხურა და ქალაც მაგარი მაქვს. და მაინც, თავს ცუდად ვგრძნობ და ფეხები არ მემორჩილება.

– მე ჩაგიყვან ბანაკში, ველზე, – უთხრა კაცმა და მსუბუქად აიტაცა ხელში.

კაცი მუხლმაგარი და ღონიერი იყო. დიდი ხანი არ გასულა და მან ბილბომ დეილში დიდი კარვის წინ ჩამოსვა. იქვე იდგა გენდალფი, შეხვეული ხელი ყელზე ჩამოება – ჯადოქარიც კი ვერ გადაურჩა დაჭრას და მთელ არმიამი ცოტანი თუ მოიძებნებოდნენ უვნებელნი.

გენდალფმა გულით გაიხარა, როდესაც ბილბომ დაინახა.

– ბეგინს! – შესძახა მან, – ამას რას ვხედავ! ცოცხალი ხარ ბოლოსდაბოლოს, და რა ძალიან მიხარია! უკვე იმასაც ვფიქრობდი, რომ შენი ილბალიც კი გაიხარჯა და ვერაფერი გიშველა! საშინელი ამბავი დატრიალდა და კინალამ ყველაფერი დაიღუპა. მაგრამ ახალი ამბები მოიცდის. ნამოდი! – თქვა მან და მოიღრუბლა, – შენ მოგელიან, – იგი ჰობიტს გაუძღვა და კარავში შეიყვანა.

– თორინ, – წარმოთქვა მან, – მე იგი მოვიყვანე.

იქ მართლაც თორინ ოუკენშილდი იწვა, მრავალი ჭრილობით დაკოდილი, მისი დაჩეხილი აბჯარი და დაკბილული ნაჯახი ძირს ეყარა. მან ბილბოს ამოხედა, როდესაც იგი გვერდით დაუდგა.

– მშვიდობით, კეთილო ქურდო, – წარმოთქვა მწოლიარემ, – მოლოდინის დარბაზებში მივდივარ ახლა, რათა ჩემს მამათა გვერდით ჩამოვჯდე სამყაროს განახლების ჟამამდე. აქ ვტოვებ მთელ ოქრო-ვერცხლს და მივდივარ იქ, სადაც განძეული მცირედ ფასობს, ამიტომაც მსურს, მეგობრებად დავშორდეთ. უკან წამიღია ჩემი სიტყვები და ნამოქმედარი იქ, კარიბჭესთან.

მწუხარებით გათანგული ბილბომ ცალ მუხლზე დაეშვა.

– მშვიდობით, მთისქვეშა მეფევ! – თქვა მან, – მწარეა ეს თავგადასავალი, თუკი ამგვარი დასასრული უნერია, და ოქროს მთებიც ვერ გამოისყიდის ამ სიმწარეს. და მაინც, მე მიხარია, რომ შენი განსაცდელი გავიზიარე – ეს ბევრად მეტია იმაზე, რასაც იმსახურებს ნებისმიერი ბეგინსი.

– არა, – მიუგო თორინმა, – შენში უფრო მეტია კარგი, ვიდრე თავად იცი, სვეკეთილი დასავლეთის შვილო. შენში სიმამაცის და სიბრძნის წილია, ზომიერად შეზავებული. და ჩვენს შორის უფრო მრავლად რომ იყვნენ ისინი, ვინც გემრიელ საჭმელს, გართობასა და სიმღერებს ოქროს მოხვეჭაზე მეტად აფასებს, სამყარო უფრო მზიარული იქნებოდა. მაგრამ, როგორიც არ უნდა იყოს იგი, სევდიანი თუ მზიარული, მე ვტოვებ ამ სამყაროს. მშვიდობით!

მაშინ ბილბომ შეტრიალდა, წავიდა მარტო, თავისთვის მიჯდა საბანში გამოხვეული და, გინდ დაიჯერეთ, გინდ არა, იმდენ ხანს იტირა, რომ თვალები დაუწითლდა და ხმა ჩაეხლიჩა. კეთილი გული ჰქონდა პატარა ბილბოს. ამ ამბის შემდეგ მართლაც რომ ძალიან დიდი ხანი გავიდა, სანამ კვლავ დადგებოდა გახუმრების გუნებაზე.

– კიდევ კარგი, – თქვა მან თავისთვის, – რომ დროულად მოვეგე გონს. გულით ვინატრებდი, რომ თორინი ცოცხალი გადარჩენილიყო, მაგრამ მაინც კარგია, რომ კეთილად დაეშორდით ერთმანეთს. ბრიყვი ხარ, ბილბომ ბეგინს, და იმ ქვითაც დიდი აურზაური ატეხე, და მაინც იყო ბრძოლა, ვერ შეძელი მშვიდობის ყიდვა... მაგრამ ეს უკვე აღარ უნდა იყოს შენი ბრალი.

ყველაფერი, რაც კი მოხდა მას შემდეგ, რაც მან გონი დაკარგა, ბილბომ მოგვიანებით შეიტყო. მაგრამ გავიანილმა მწუხარება მეტი მოუტანა, ვიდრე სიხარული და საერთოდ იგი საშინლად დაიქანცა მთელი ამ თავგადასავლით. მაგრამ მისი დასასრული ცოტათი ჯერაც ყოვნდებოდა, ამიტომ ამასობაში მოგიტხრობთ, თუ რა ხდებოდა.

არწივები კარგა ხნის წინ დააექვა გობლინების თავყრილობებმა – ფრინველების მახვილ თვალს არ გამოჰპარვია მათი ფარული გადარბენები მთებში. მაშინ არწივებმაც იწყეს შეკრება და დიდძალიც შეიყარნენ ერთად, წინამძღოლად წისლიან მთებში მცხოვრებ არწივთა ბატონი პყავდათ. ბოლოს, როდესაც ბრძოლის დაწყება იგრძნეს, გამოეჩაჩინნენ ქარიშხლის ფრთებზე და ეულ მთასთან დროის მიწურულს მიაღწიეს. სწორედ მათ გამორეკეს გობლინები მთის ფერდებიდან, ან უფსკრულებში ყრიდნენ, ან დაბლა, მტრებისაკენ მიერეკებოდნენ მათ ანივლებულ და თავზარდაცემულ ურდოებს. დიდი ხანი არ დასჭირდა ეული მთის კალთების განმენდას და ადამიანებმა და ელფებმა შეძლეს, ორივე მხრიდან ჩაშველებოდნენ დაბლა, ველზე მებრძოლებს.

მაგრამ არწივების ჯარის მოფრენის შემდეგაც კი შემოსეული გობლინები ბევრად სჭარბოდნენ მთის დამცველებს. უკანასკნელ საათს გამოჩნდა ბეორნი – არავინ იცოდა, როგორ ან საიდან. იგი მოვიდა მარტო, დათვად გადაქცეული, და გოლიათურად დიდი ჩანდა მის დაუოკებელ მრისხანებაში.

მისი ხმის ქუხილი დოლებისა და თოფების გუგუნს ემსგავსებოდა, გზად ჩალის ღერებივით და ბუმბულებივით იოლად მიმოფანტავდა უარგებსა და გობლინებს. იგი ზურგიდან დაეცა მტერს და მეხივით გაარღვია მათი რიგები. გნომები ჯერაც მედგრად იგერიებდნენ მტერს, დაბალ მომრგვალებულ გორაკზე მოქუჩებულები. აქ ბეორნი დაიხარა, აიყვანა შუბებით განგმირული თორინი და ბრძოლიდან გამოიტანა.

შემდეგ სწრაფად მიბრუნდა უკან, გაორკეცებული რისხვით შეუტია მტერს და ვერაფერი აღუდგებოდა წინ მის რისხვას, ვერა იარაღი ვერ დააზიანებდა. მან მიმოფანტა ბოლგის ამაღლა, თავად ბოლგიც დაითრია და მიწას დაანარცხა. მაშინ შიშმა შეიპყრო გობლინები და თავის გადასარჩენად სხვადასხვა მხარეს გაიფანტნენ. მაგრამ მათ მტრებს დაღლილობა გადაავიწყა ახალმა იმედმა, ფეხდაფეხ მისდიეს გაქცეულებს და თავშესაფრებიდან გამორეკეს. მრავალი გობლინი წაიღო მდინარე ჩქერულას ტალღებმა, ხოლო მათ, ვინც სამხრეთით ან დასავლეთით გაიქცნენ, ტყის მდინარის გარშემო გაშლილ ჭაობებამდე მისდიეს. აქ ჩაიხრჩო დევნილთა დიდი წილი, ხოლო ისინი, ვინც წვალუბრით გააღწია ტყის ელფთა მიწებამდე, იქ დახოცეს, ან უღრანს შეერივნენ ტყეებზელი უგზო-უკვლო სიბნელეში სიკვდილის საპოვნელად. სიმღერები გადმოგვცემენ, რომ იმ დღეს განადგურდა ჩრდილოელი გობლინი მეომრების დიდი წილი და რომ მთებში მრავალი ხნით დამყარდა მშვიდობა.

ჯერ კიდევ ღამის ჩამოწოლამდე უეჭველი გახდა გამარჯვება, მაგრამ დევნა მაშინაც გრძელდებოდა, როდესაც ბილბო ბანაკში დაბრუნდა, ამიტომ ველზე მძიმედ დაჭრილთა გარდა თითქმის არავინ დარჩენილიყო.

– სად არიან არწივები? – ჰკითხა საღამოს გენდალფს ბილბომ, რომელიც კარავში იწვა მრავალ თბილ საბანში გამოხვეული.

– ზოგი ჯერაც გობლინებზე ნადირობს, – მიუგო ჯადოქარმა, – მაგრამ უმეტესობა უკვე გაფრინდა უკან, საკუთარი ბუდეებისკენ. მათ არ ისურვეს აქ დაყოვნება და დილის პირველი სხივების ამოჩენისთანავე გასწიეს. დაინმა მათი მეთაური ოქროს გვირგვინით შეამკო და საუკუნო მეგობრობა შეჰფიცა.

– რა ცუდია. მე მსურს ვთქვა, რომ სიხარულით ვნახავდი მათ კიდევ, – ჩაილაპარაკა ძილმორეულმა ბილბომ, – იქნებ შინისკენ გზაზე ისევ შევხვდე არწივებს. იმედია, გზას შინისკენ მალე გაუდგები?

– როგორც კი შენ მოისურვებ, – უთხრა ჯადოქარმა. მაგრამ, სანამ ბილბო სამშობლოსკენ გასწევდა, რამდენიმე დღე მაინც გავიდა. მათ თორინი დაკრძალეს, ღრმად, მთის ქვეშ და ბარდმა მას არკენსტონი დაადო მკერდზე.

– დე, აქვე იდოს იგი, სანამ მთა დგას! – წარმოთქვა მან, – და ბედნიერება მოეტანოს მისი ხალხისათვის, რომელიც ამიერიდან აქ დაბინავდება!

თორინის საფლავზე ელფთა მეფემ დაასვენა ორკრისტი, ელფური მახვილი, რომელიც ტყვეობაში ჩამოართვეს თორინს. ძველი სიმღერები მოგვითხრობენ, რომ იგი სიბნელეშიც კი ელვარებდა, თუკი მთის სიახლოვეს მტერი გამოჩნდებოდა, და არავის შეეძლო, მოულოდნელად წამოსდგომოდა თავს გნომების სიმაგრეებს.

შემდეგ დაინმა, ნაინის ძემ, ბინა დაიდო ეულ მთაში და იგი შეიქნა მთის-

ქვეშა მეფე. დროთა განმავლობაში კვლავ და კვლავ შემოკრბნენ გნომები მის ტახტთან, უძველეს დარბაზებში. თორინის თორმეტი ამხანაგიდან ათილა გადარჩენილიყო – ფილი და კილი დაეცნენ, როდესაც მთისქვეშა მეფეს იცავდნენ თავიანთი ფარებითა და მკერდით, რამეთუ იგი უფროსი ძმა იყო მათი დედისა. დანარჩენები დაინთნ დაარჩნენ და დაინმა სამართლიანად განაგო განძი.

რალა თქმა უნდა, აღარავინ აპირებდა განძის გაყოფას ისე, როგორც ადრე იყო დაგეგმილი – ბალინსა და დეალინს, დორის, ნორისა და ორის, ოინსა და გლოინს, ბიფურს, ბოფურს თუ ბომბურს, და თუნდაც ბილბოსაც – შორის. მაგრამ მთელი ოქრო-ვერცხლის, ნაჭედისა თუ უჭედის, მეთოთხმეტედი წილი ბარდს გადაეცა. რადგანაც დაინმა თქვა:

– ჩვენ პატივს ვცემთ მიცვალებულის მიერ მიცემულ პირობას, და ახლა ხომ მას აქვს არკენსტონი თავისთან შენახული.

გნომთა საუნჯის მეთოთხმეტედი წილიც კი აურაცხელი სიმდიდრე იყო, უფრო მეტი, ვიდრე მრავალი მოკვდავი ხელმწიფის განძი. ბარდმა მიღებული წილიდან დიდძალი ოქრო გაუგზავნა ტბის ქალაქის მმართველს და უხვად დააჯილდოვა მეგობრები და თანამებრძოლნი. ელფთა მეფეს მან უძღვნა გირიონის ზურმუხტები, რომელიც მას დაინმა დაუბრუნა. ამგვარი პატიოსანი თვლები ხომ ყველა სხვა ძვირფასეულობას ერჩივნათ ტყის ელფებს.

ბილბოს მან ასე უთხრა:

– ეს განძი ისევაა შენი, როგორც ჩემი, თუმცა იმდენმა იბრძოლა მისი მოპოვებისა და დაცვისათვის, რომ ძალა დაეკარგა ძველ შეთანხმებებს. და თუმცა თავად ინდომე, არაფერი მოგეთხოვა შენთვის, მე ვისურვებდი, რომ არ გამართლებულიყო თორინის სიტყვა, რომელიც შემდეგ მოინანია. იგი ამბობდა, რომ მცირედს თუ მიიღებდი ჩვენგან, მაგრამ მე მსურს, სწორედ შენ დაგაჯილდოო ყველაზე უხვად.

– ძალიან კეთილი ბრძანდებით, – მიუგო ბილბომ, – მაგრამ ჩემთვის მართლაც რომ შვეებაა ამ განძის თავიდან მოშორება. არ ვიცი, როგორ შევძლებდი ამ სიმდიდრის შინამდე მიტანას ომებისა და მკვლელობების გარეშე მთელ გზაზე; არც ის ვიცი, შინ მისული რას მოვუხერხებდი ოქრო-ვერცხლს. დარწმუნებული ვარ, მთელი ეს სიმდიდრე შენს ხელში უკეთეს საქმეს მოხმარდება.

ბოლოს და ბოლოს მან აიღო მხოლოდ ორი მომცრო სკივრი, სავსე ერთი ოქროთი, ხოლო მეორე – ვერცხლით, სწორედ იმდენი, რამდენის ზიდვასაც შეძლებდა ერთი მუხლმავარი პონი.

– ამდენის დაბინავება კი იქნებ კიდევაც შეეძლო, – თქვა მან.

და ბოლოს დადგა ჟამი, როდესაც ბილბო მეგობრებს უნდა გამოსთხოვებოდა.

– მშვიდობით, ბალინ, – მიმართა მან გნომებს, – და მშვიდობით, დვალინ; მშვიდობით იყავით, დორი, ნორი, ორი, ოინ, გლოინ, ბიფურ, ბოფურ და ბომბურ! დე, არასოდეს შეთხელებულიყოს თქვენი წვერი! – შემდეგ იგი მთისკენ შებრუნდა და წარმოსთქვა: – მშვიდობით, თორინ ოუკენშილდ! და ფილი და კილი! არასოდეს გამკრთალებულიყოს თქვენი ხსოვნა!

შემდეგ გნომები მდაბლად მოიდრიცნენ ჰობიტის წინაშე თავიანთი კარიბჭის წინ, სიტყვები ყელში გასწროდათ.

– ნახვამდის, და ილბალი გდევდეს მუდამ, საითაც არ უნდა იყო! – გაეპასუხა ბოლოს ბალინი, – თუკი ისევ გვესტუმრები ოდესმე, როდესაც კვლავ მოვკაზმავთ ჩვენს დარბაზებს, მართლაც რომ დიდებულ ქეიფს გავწევთ მაშინ!

– თუკი ოდესმე ჩემსკენ ჩამოივლით, – მიუგო ბილბომ, – ნუ შეყოვნდებით კარზე დასაკაკუნებლად, ისე შემობრძანდით! ჩაის ოთხ საათზე ვამზადებ, მაგრამ თქვენ გთხოვთ, მობრძანდეთ, როდესაც კი მოგესურვებათ!

და ჰობიტი შეტრიალდა.

გზას ადგა ელფთა ბატონი. და თუმც მისი ამაღლა გულსაკლავად შემცირებულიყო, ელფები მაინც ხარობდნენ, რადგანაც ამიერიდან ჩრდილოეთის მხარე ბევრად უფრო მხიარული და დალბინებული იქნებოდა მრავალი და მრავალი ხალისიანი დღის განმავლობაში: დრაკონი მკვდარი იყო, გობლინები – დარბეულნი, და ელფთა გულები მოუთმენლად მოელოდნენ ზამთრის მერე ხალისით სავსე გაზაფხულს.

ამხედრებული გენდალფი და ბილბო ელფთა მეფის უკან მიდიოდნენ, მათ გვერდით მიაბიჯებდა ბეორნი, კვლავ მაღალ შავწვერა კაცად გადაქცეული. იგი ხმამაღლა იცინოდა და მიიმლეროდა გზაზე. ამგვარი ყოფით მიაღწიეს ტყეზნელის პირს და შეჩერდნენ ჩრდილოეთით იმ ადგილისა, საიდანაც ტყის მდინარე გამოედინებოდა. აქედან მათი გზები გაიყრებოდა: გენდალფი და ბილბო არ აპირებდნენ ტყეში შესვლას, თუმც მეფე მათ სტუმრად იწვევდა თავის სამეფო დარბაზებში. მათ გადაეწყვიტათ, ტყის კიდე გაჰყოლოდნენ, მისი ჩრდილოეთი ბოლოსათვის შემოევლოთ და გასულიყვნენ ტრამალზე, რომელიც ტყესა და რუხი მთების მისადგომებს შორის გადაშლილიყო. ეს გზა გრძელი და პირქუში იქნებოდა, მაგრამ ახლა, გობლინების გაჟლეტვის შემდეგ, ბნელი ხეების ქვეშ გაწოლილ ბილიკებზე უფრო უხიფათო ჩანდა. მით უფრო, რომ ამ გზაზე ბეორნიც თან მიჰყვებოდათ.

– მშვიდობით, ო, ელფთა ხელმწიფე! – წარმოსთქვა გენდალფმა, – მხიარული ყოფილიყოს ტყის სიმწვანე, სანამ ჯერაც ახალგაზრდაა სამყარო! და მხიარული ყოფილიყოს შენი ხალხი!

– მშვიდობით, ო, გენდალფ! – გაეპასუხა ხელმწიფე, – დე, კვლავაც მუდამ

გამოჩენილიყავი იქ და მაშინ, სადაც ყველაზე უფრო ხარ საჭირო და ყველაზე ნაკლებად მოგელიან! რაც უფრო ხშირად ეწვევი ჩემს დარბაზებს, მით უფრო ნაამები დავრჩები!

– გემუდარებით, – თქვა ბილბომ, მლელვარებისგან ენა ებმოდა და ფეხს ინაცვლებდა, – გემუდარებით, მიიღეთ ჩემგან ეს საჩუქარი! – და ჯიბიდან ამოიღო მარგალიტებით დამშვენებული ვერცხლის ყელსაბამი, რომელიც მას დაინმა უძღვნა გამომშვიდობებისას.

– რით დავიმსახურე ამგვარი საჩუქარი, ო, ჰობიტი? – დაეკითხა მეფე.

– დიახ, ეე... მე ვიფიქრე, იცით, – წამოიწყო შემცბარმა ბილბომ, – რომ, ეე... მცირეოდენი რამით მაინც უნდა გადავიხადო თქვენი ეე... სტუმართმოყვარეობა. მე მსურდა მეთქვა, რომ მპარავსაც კი გააჩნია მადლიერების გრძნობა. მე მრავლად შევსვი თქვენი ღვინო და უხვად გვახელით თქვენს პურს.

– მე მივიღებ შენს საჩუქარს, ო ბილბო საოცარო! – თქვა მეფემ დინჯად, – და გინოდებ შენ ელფთა მეგობარსა და კურთხეულს. დაე, არასოდეს დამოკლებულიყოს შენი ჩრდილი, თორემ ქურდობა მეტისმეტად გაადვილდებოდა. მშვიდობით!

ამის შემდეგ ელფებმა ტყეს მიმართეს, ხოლო ბილბო შინისაკენ მიმავალ გზას შეუყვია.

მას ბევრი სიძნელის გადალახვა მოუხდა და მრავალი თავგადასავალიც შეემთხვა, სანამ შინამდე მიაღწევდა. ველური მხარე ველური მხარე იყო და იმ დღეებში გობლინების გარდა სხვა არსებებიც მრავლად ბუდობდნენ იმ არე-მარეზე. მაგრამ ბილბო უტყუარი გზით მიყავდათ და კარგადაც იცავდნენ – მასთან იყო ჯადოქარი და გზის დიდი წილი – ბეორნიც, ამიტომ დიდ ხიფათში იგი აღარ გახვეულა. ასე თუ ისე, ბილბომ და გენდალფმა შემოუარეს ტყეზნელს, მისი დასავლეთი კიდეც ჩამოიარეს და ბეორნის კარს მიაღწენ. აქ ისინი კარგა ხანს დარჩნენ სტუმრად. თბილი და მხიარული იყო მზებუდობის დღეები ბეორნის სახლში, ყოველი მხრიდან შემოიკრიბნენ ადამიანები მის გამართულ ლხინზე. ნისლიან მთაში მცხოვრები გობლინები ახლა ცოტანილა დარჩენილიყვნენ და ისინიც მთების უღრმეს ხვრელებში ჩამძვრალ-ჩამალულიყვნენ შიშით. უარგებიც გამქრალიყვნენ ტყიდან, ამიტომ ადამიანები შორეული მხარეებიდანაც უშიშრად მოდიოდნენ. ბეორნი შემდგომ იმ მხარის დიდი ბელადი შეიქნა და მთებსა და ტყეს შორის გაშლილ ფართო მინებს მართავდა. როგორც ამბობენ, მისი გვარის ჩამომავალმა მამაკაცებმა შემდეგაც, მრავალი თაობის მანძილზე შეინარჩუნეს დათვად ქცევის ძალა და, თუმც ზოგი მათგანი პირქუში და ავი იყო, უმრავლესობა მაინც ბეორნს ჩამოჰგავდა

სიკეთით, თუმცა ახოვანებითა და ძალით ჩამოუვარდებოდნენ. მათ უკანასკნელი გობლინებიც გააძევეს ნისლიანი მთებიდან და ახალი მშვიდობა დამყარდა ველური მხარის კიდეზე.

გაზაფხული იდგა, მოალერსე ამინდებითა და მოკაშკაშე მზით დამშვენებული, როდესაც ბილბომ და გენდალფმა ბეორნის კარ-მიდამო დატოვეს. და თუმცა ჰობიტს ძალიან ენატრებოდა სახლი, იგი მაინც სინანულით ეთხოვებოდა იქაურობას, რადგანაც ბეორნის ბაღის ყვავილები გაზაფხულზე ნაკლებად საოცარნი როდი იყვნენ, ვიდრე გაჩაღებულ ზაფხულში.

მათ, როგორც იყო, აიარეს გრძელი გზა და მიაღწენ სწორედ იმ ბილიკს, რომელზედაც ისინი გობლინებმა შეიპყრეს ადრე. მაგრამ ამჯერად ამ მაღალ გადასასვლელს დღის სინათლეზე ააღნიეს და უკან რომ მოიხედეს, შემოტრიალებულებს თვალწინ გადაეშალათ თეთრი მზით განათებული ფართო მიწები. ველებს მიღმა ტყეებზელი განოლილიყო, ლურჯად იფერებოდა მისი შორეული კიდე, მაგრამ ახლო ტყისპირი გაზაფხულზეც კი ჩამუქებულად მწვანე ჩანდა. ხოლო შორს, შორს, თვალსაწიერის ზღვარზე, ეული მთა ილანდებოდა. მის მწვერვალზე მკრთალად ციმციმებდა ჯერაც გაუმდნარი თოვლი.

– ასე რომ, ცეცხლის შემდეგ თოვლი მოდის და დრაკონებსაც უდგებათ აღსასრული, – თქვა ბილბომ და ზურგი შეაქცია თავგადასავლებს. ტუკისეული სისხლი მასში მეტისმეტად დაღლილიყო, ბეგინსი კი დღითიდღე ძალას იკრებდა, – ახლა მხოლოდ ის მინდა, ჩემს საგარძელში ვიჯდე! – განაცხადა მან.

19 ბოლო ამბავი

მაისის ბოლო დღე იდგა, როდესაც ორი მგზავრი ბოლოსდაბოლოს კვლავ მიაღწა ველვარდნილის ველის ნაპირებს – ამ ველზე იდგა ბოლო (თუ პირველი) შინაურული ბინა. ახლაც საღამოვდებოდა, მათი პონები დაღლილიყვნენ, განსაკუთრებით ის, რომელსაც ბარგი მიჰქონდა. და ყველანი გრძნობდნენ, რომ დასვენება სჭირდებოდათ. როდესაც ციცაბო დაღმართს დაუყვნენ, ბილბოს ჩაესმა, როგორ მღეროდნენ ელფები ხეებს შორის, თითქოს მისი აქედან ნასვლის მერე არც დაჩუმებულიყვნენ. როგორც კი მხედრებმა ტყის მდელოზე შეაბიჯეს, ელფებმა წამოიწყეს კისკასი სიმღერა, ძალიან რომ ჩამოჰგავდა იმას, ადრე რომ მღეროდნენ:

დრაკონი დაემხო,
იშლება ძვლები,
ჯავშანიც დაიმსხვრა,
დიდებაც ძველი.
ფარ-ხმალი დაჟანგდა,
გვირგვინი ცვდება
და ხალხის იმედიც
წყდება და ქრება.
ტყე კი კვლავ შრიალებს,
ბალახიც ნედლია.
წყალი გზას მიიკვლევს,
ელფებიც მღერიან:
ტრალალა, ტრალალე,
დაბრუნდით ტრამალზე!

ბრწყინავენ ვარსკვლავნი
აღმასზე მეტად,
აქ მთვარე სითეთრით
აჯობებს ვერცხლსაც;
ეს ცეცხლის ოქროა,
რომ ელავს ბუხარში,

თქვენ კი რად დაეძებთ
საგანძურს მიწაში?

ო, ტრალალი, ტრალალე,
დაბრუნდით ტრამალზე!

საითლა მიდიხართ,
გვიან რომ დაბრუნდით?
მდინარე მოღელავს,
გალობენ ვარსკვლავნი.

ო, ისე დაღლილად
გამოიყურებით,
გზვდებიან კეთილად
ელფი ქალწულები.

ტრალალე -
დაბრუნდით ტრამალზე,
ტრალალი - ტრალალა - ტრალალე!

შემდეგ ველვარდნილის ელფები გამოვიდნენ ტყიდან, მიესალმნენ მგზავრებს და წყლის გადაღმა ელრონდის სახლისკენ გაუძღვნენ. აქ ისინი გულთბილად მიიღეს და იმ საღამოს მრავალიც გამოჩნდა ისეთი, ვისაც მათი თავგადასავლების ყურისგდება სწყუროდა. გენდალფი იჯდა და ყვებოდა, ხოლო მიყუჩებული ბილბო ტკბილად თვლემდა იქვე, მის გვერდით. მან იცოდა თითქმის ყველაფერი, რასაც გენდალფი ელფებს მოუთხრობდა, ბევრი რამ თავად უამბო ჯადოქარს უკანა გზაზე თუ ბეორნის სახლში. მაგრამ პოზიტი დროდადრო მაინც ახელდა თვალებს და ყურს უგდებდა ჯადოქარს, როდესაც იგი მისთვის ჯერაც უცნობ ამბებს ყვებოდა.

მან გაიგონა გენდალფის საუბარი ელრონდთან და ამგვარად შეიტყო, თუ სად წასულიყო ჯადოქარი მას შემდეგ, რაც გნომებს და ბილბოს გამოეთხოვა ტყეებნელის პირას. როგორც აღმოჩნდა, იგი გაემართა თეთრ ჯადოქართა, ცოდნისა და კეთილი მაგიის ოსტატთა დიდ შეკრებაზე და მათ ბოლოსდაბოლოს შეძლეს, გაეძევებინათ ნეკრომანტი მისი ბნელი სამეფოდან, ტყეებნელის სამხრეთით რომ გადაშლილიყო.

- ახლა, დიდი დრო არ გავა და, ტყე ცოტათი მაინც გაჯანსაღდება, - ამბობდა გენდალფი, - იმედი მაქვს, ჩრდილოეთი მრავალი და მრავალი ხანგრძლივი ნლით დააღწევს თავს შიშსა და საშინელებებს. მაგრამ ვისურვებდი, საერთოდ ამ სამყაროდან გაგვესახლებინა იგი.

- მართლაც რომ კარგი იქნებოდა, - გაეპასუხა ელრონდი, - მაგრამ

ვშიშობ, ეს არ მოხდება სამყაროს ამ ერაში და იქნებ, მრავალი მომდევნო საუკუნის მანძილზეც არ მოხერხდეს.

თხრობა მათი მოგზაურობის შესახებ გაასრულეს, მაგრამ მას სხვა ამბები მოჰყვა, და კიდევ სხვა ამბები, გარდასულ დროთა თუ ახალი დღეების ისტორიები, და საერთოდაც არა-დროის ამბები, სანამ ბილბოს თავი მკერდზე არ ჩამოუვარდა და ტკბილად არ ახვრინდა კუთხეში.

მას ქათქათა ლოგინში გამოეღვიძა, ღია ფანჯარაში მთვარე ბრწყინავდა. მთვარის სხივებქვეშ, მდინარის ნაპირებზე ხმამალა მღეროდნენ ელფები წერიალა სიმღერებს:

იმღერეთ ხალისით, იმღერეთ ერთად,
ქარი კენჭეროებს და ღვიებს მორთავს,
ჰყვავიან ვარსკვლავნი, აყვავდა მთვარეც,
ო, რა ნათელია ფანჯრებში ღამე!

იცეკვეთ ხალისით, იცეკვეთ ყველამ,
რბილია ბალახი ბუმბულზე მეტად,
მდინარე ვერცხლია, ჩრდილები - სწრაფი,
მხიარულ მაისში ჩვენ შევხვდით რაკი!

ახლა ვილილინოთ, სიზმრები დავქსოვოთ,
სათუთად ვარწიოთ და მარტო დავტოვოთ,
მოგზაურს ჩასთვლიმა ფუმფულა ბალიშზე,
ნანინა, ნანინა ტირიფის ჩრდილის ქვეშ!

ო, ნაძვო, ნუ კენესი დილის ქარებამდე!
შენც, მთვარეც, დაეშვი, დე, ქვეყნად დაღამდეს,
ხეები დადუმდნენ და წყალიც გაჩერდა,
იყურეთ, ვიდრემდის აისი დადგება!

- მხიარულო ხალხო! - გადასცახა ბილბომ ფანჯარაში და გარეთ გადაიხედა, - მთვარის რომელი საათია ახლა? თქვენი იავნანა მთვრალ გობლინსაც კი გაუფრთხობს ძილს. და მაინც, მადლობა მომიხსენებია.

- შენი ხვრინვა კი ქვადქცეულ დრაკონსაც გამოაღვიძებს - და მაინც, მადლობას მოგახსენებთ, - მიუგეს მას სიცილით, - უკვე ახლოა განთიადი, შენ კი გძინავს, რაც მოსალამოვდა. სახვლიოდ ალბათ დაქანცულობაც გაგივლის.

- ელრონდის სახლში მცირე ძილიც კი დიდი სარგებლის მომტანია, - უპა-

სუხა ბილბომ, – და მაინც, მე რაც შეიძლება მეტს ავიღებ ამ სარგებელს. კიდევ ერთხელ ღამე მშვიდობისა, ჩემო მშვენიერო მეგობრებო! – ამის შემდეგ იგი კვლავ დაუბრუნდა თავის საწოლს და გვიან დილამდე იძინა.

ამ სახლში ბილბოს მართლაც მალე ჩამოსცილდა დაქანცულობა და ადრეიან დილით თუ გვიან საღამოს გამართულ მრავალ მხიარულ მოღბენასა და ცეკვა-თამაშს დაესწრო ველის ელფებთან ერთად. მაგრამ ახლა პოზიტს აქაურობაც კი ვერ გაართობდა დიდი ხნით, იგი მუდამ საკუთარ სახლზე ფიქრობდა. ამიტომ ერთი კვირის შემდეგ გამოემშვიდობა ელრონდს, მასპინძელს მცირე საჩუქრები უძღვნა, რის მიღებასაც იგი დაჰყაბულდებოდა, და გენდალფთან ერთად გზას გაუდგა.

როგორც კი ველს გასცდნენ, წინ, დასავლეთის მხარეს ცა გაშავდა და მათ შესახვედრად ქარი და წვიმა გამოექანა.

– რა სჯობს მაისის დღეებს! – წარმოთქვა ბილბომ, რომელსაც წვიმა სახეში სცემდა, – მაგრამ ახლა თავგადასავლებისათვის ზურგი შემოქცევია და შინაც მოვბრუნებულვარ. ამ წვიმას ალბათ მშობლიური მხარის პირველი სურნელი მოჰყვება.

– სახლამდე ჯერ კიდევ შორი გზაა, – შეეხმიანა გენდალფი.

– მაგრამ ეს ბოლო გზაა, – მიუგო ბილბომ.

ისინი მიაღწენ მდინარეს, რომელიც ველური მხარის კიდეს საზღვრავდა მუზობელი მიწებისაგან, მიაღწენ ფონს ციცაბო ნაპირის ძირში, რომელიც ალბათ გახსოვთ. წყალი ზაფხულის მოახლოებით დამდნარ თოვლსა და მთელი დღის წვიმას მოედინებინა, მაგრამ ცოტაოდენი შეფერხების შემდეგ მგზავრებმა მოახერხეს მისი გადალახვა და ჩამოწოლილ ბინდში მათი მოგზაურობის ბოლო მონაკვეთს შეუყვნენ.

გზა ისეთივე იყო, როგორიც ადრე, აქეთობისას. მხოლოდ მგზავრთა ჯგუფი გამხდარიყო უფრო მცირერიცხოვანი და ნაკლებად ხმაურიანი. თანაც ამჯერად გზად ტროლებს აღარ გადაჰყრიან. ბილბოს ყოველი ნაბიჯი გარდასული წლის შემთხვევებს და მაშინ წარმოთქმულ სიტყვებს ახსენებდა და ასე უჩვენებოდა, ეს ყველაფერი, სულ ცოტა, ათი წლის წინ მაინც მოხდაო. მან უმაღლესად ადგილი, სადაც პონი ჩაუვარდათ მდინარეში, იცნო ის ადგილიც, საიდანაც გზიდან გადაუხვიეს და ტომთან, ბერტთან და ბილისთან ფრიად უსიამო ფათერაქს გადააწყდნენ.

გზის შორიახლოს ჯერაც დამალული და ხელუხლებელი იპოვეს ტროლების ოქრო, თავად რომ დაფლეს.

– მე უკვე იმდენი მაქვს, რომ მთელი ჩემი დღე და მოსწრება მეყოფა, – თქვა ბილბომ, როდესაც განძი ამოთხარეს, – უკეთესი იქნება, თუკი შენ ნაილებ ამას, გენდალფ. მე მგონი, არ გაგიჭირდება, მოიფიქრო, რაში უკეთ დახარჯავ.

– რა თქმა უნდა, არ გამიჭირდება! – მიუგო ჯადოქარმა, – მაგრამ მაინც გაანანილუ და თანაც თანაბრად! ვინ იცის, იქნებ იმაზე მეტიც დაგჭირდეს ვიდრე ახლა გგონია.

მაშინ მათ ჩაალაგეს ოქრო და ღვედებით მიაბეს პონებს, რომლებიც სულაც არ დარჩნენ ამით ნასიამოვნები. ამის შემდეგ ისინი უფრო ნელა მიიწევდნენ წინ, რადგანაც მეტწილად ქვეითად უწევდათ სიარული. მაგრამ გარემომწვანობდა და პოზიტი სიამოვნებით მიაბიჯებდა რბილ ბალახზე. დროდადრო იგი სახიდან ოფლს ინმენდდა წითელი აბრეშუმის ცხვირსახოცით – არა ეს როდი იყო მისი საკუთარი მარაგიდან გადარჩენილი ერთადერთი ცალი მან ეს ცხვირსახოცი ელრონდისგან ითხოვა, რადგანაც ახლა ივნისი შემოსულიყო და ზაფხულის წითელი, ცხელი დღეები იდგა.

რადგანაც ყოველივეს აქვს თავისი დასასრული, და მათ შორის ამ ამბავსაც მოვიდა დღე, როდესაც ისინი თვალსაწიერზე მოუახლოვდნენ სოფელს, სადაც ბილბო დაიბადა და გაიზარდა და სადაც ხეებისა თუ გორაკების სილუეტები საკუთარი ხელისგულივით კარგად ნაცნობი იყო მისთვის. აღმართი რომ აათავა, მან მოშორებით თავის გორას უწვდინა მზერა. მაშინ უეცრად შეჩერდა და წარმოთქვა:

გზა მიემართება სახლისკენ,
ხეების, ვარსკვლავთა ქვეშ,
ტბებს და იმ მღვიმეებს გამოსცდა,
სადაც არ ანათებს მზეც.

გზა მიდის თოვლების გადაღმა,
ყვავილთა მხიარულ ტევრში,
ბალახზე და ქვებზე გადავა,
ლამაზად მიიკვლევს მთებში.

გზა მოემართება სახლისკენ,
მთვარე და ვარსკვლავნი ნათობენ,
ფენები კი ისე დაღლილან,
საყვარელ სახლს ისე ნატრობენ!

ვინც ტანჯვა იგემა მრავალი
და ქვის დარბაზები იხილა,
მშობლიურ მთებს უცქერს დაღლილი
და სახლთან ახარებს შეხვედრა.

გენდალფი დააწყერდა პობიტს.

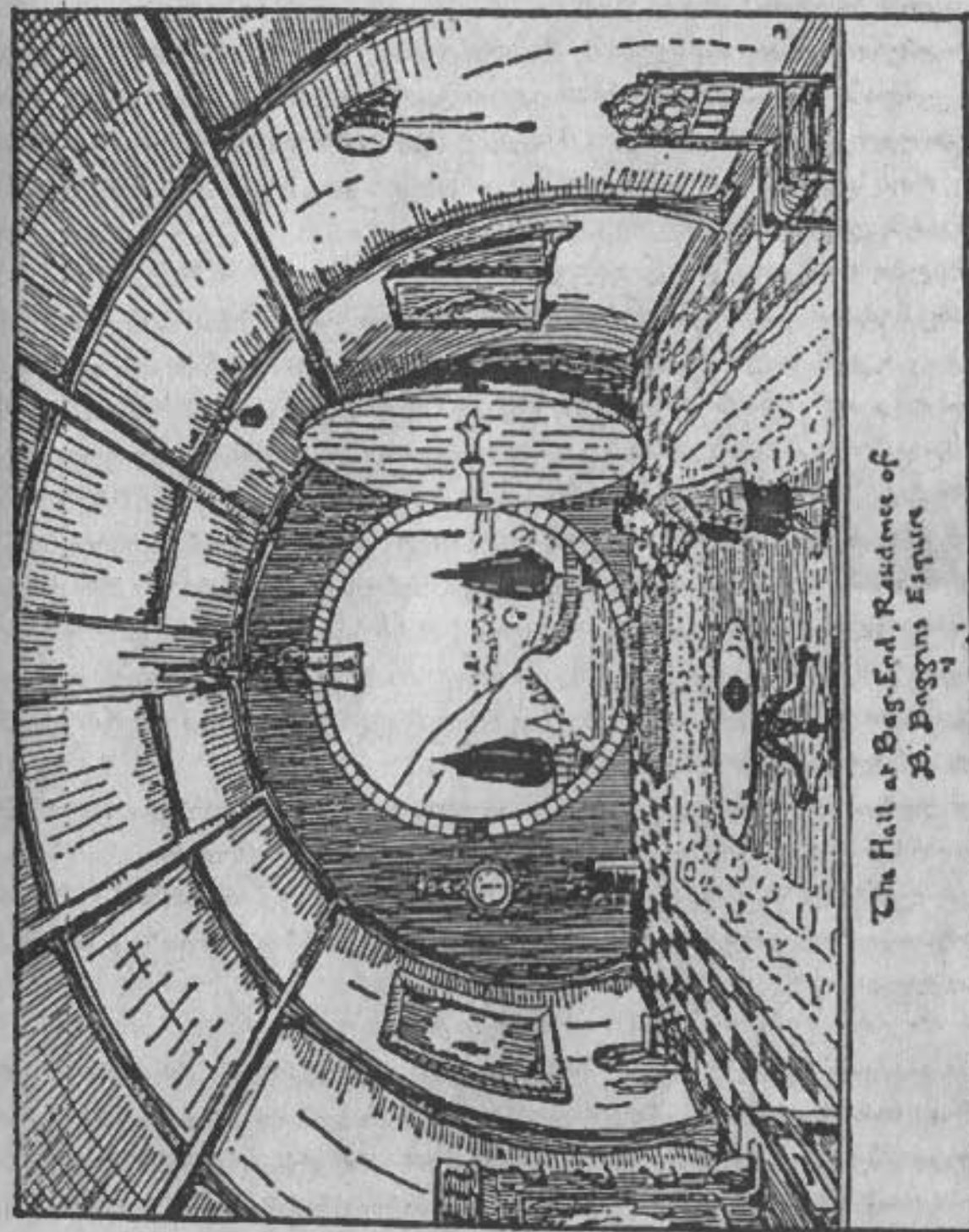
– ჩემო ძვირფასო ბილბო! – თქვა მან, – რაღაც დაგემართა! შენ აღარა ხარ ის პობიტი, ადრე რომ იყავი.

მათ გადაიარეს ხიდი, გასცდნენ წისქვილს მდინარის პირას და კიდევაც მიადგნენ ბილბოს სახლის კარს.

– ღმერთო ჩემო! რა ხდება? – წამოიძახა ბილბომ. იქ დიდი აურზაური იდგა და ყველანაირი ხალხი, დარბაისელი თუ არც თუ ისე დარბაისელი, ერთად მიჯარულიყო კარის გარშემო. მრავალი შედი-გამოდიოდა კიდევაც სახლში, ისე, რომ ფეხსაც კი არ ინმენდნენ კარის წინ დაგებულ ფეხსანმენდზე, რაც პობიტმა დანახებით შენიშნა.

ბილბო ხომ გაოცდა და გაოცდა სახლთან ატეხილი ალიაქოთით, მაგრამ მასზე მეტადაც გაოცდნენ დამხედურები. იგი ხომ გაჩაღებულ აუქციონზე გამოცხადდა! ჭიშკარზე დიდი შავ-წითელი განცხადება ეკიდა და იუნჯებოდა, რომ ოცდაორ ივნისს ბატონებ გრაბის, გრაბის და ბაროუნის მიერ აუქციონზე გაიყიდებოდა მთელი ქონება განსვენებული ესკვირ ბილბო ბეგინსისა, მცხოვრების პობიტეთში, გორას ქვეშ, ბეგ-ენდში. ხოლო დაიწყებოდა გაყიდვა ზუსტად ათ საათზე. ახლა თითქმის მეორე საუზმის დროც მონეულიყო და ბილბოს ნივთების უმრავლესობა კიდევაც გაეყიდათ სხვადასხვა ფასად, უმეტესწილად ჩალის ფასად და თითქმის სულ მუქთადაც გაესაღებინათ, რაც არცთუ იშვიათად ხდება ხოლმე აუქციონებზე. ბილბოს ბიძაშვილი სეკვილ-ბეგინსები უკვე საქმიანად ზომავენდნენ მის ოთახებს, რათა ენახათ, მოხერხებულად დალაგდებოდა თუ არა მათი საკუთარი ავეჯი ახალ ბინაში: ერთი სიტყვით, ბილბო „მიცვალებულად შერაცხილი“ გახლდათ და ყველა როდი გაახარა იმის გაგებამ, ხსენებული შერაცხვა არასწორი ყოფილაო.

მისტერ ბილბო ბეგინსის დაბრუნებას მართლაც რომ დიდი ალიაქოთი მოჰყვა გორას ქვეშ თუ გორას იქით თუ წყალგალმა. მის ამბავს არ ენერა იოლად გადავიწყება იმ ამბავთა მსგავსად, ადრე რომ აფორიაქებდა ხოლმე მეზობლებს – ჩოჩქოლმა და მიტქმა-მოტქმამ წლები და წლები გასტანა. კარგა ხანი გავიდა მანამდეც, სანამ მისტერ ბეგინსს კვლავ ცოცხლად აღიარებდნენ. განსაკუთრებით ძნელი გახდა მათი გადაჯერება, ვისაც სხვებზე უკეთ ევაჭრა აუქციონზე და ფრიად სარფიანი გარიგებებიც მოეხდინა. ბოლოსდაბოლოს, დრო რომ მოეგო, ბილბომ უკან გამოისყიდა საკუთარი ავეჯის დიდი წილი. მისი ვერცხლის კოჭებიდან ძალიან ბევრი გამოუცნობი გზით გაუჩინარდა და აღარასოდეს გამოჩენილა. ბილბო ეჭვობდა, რომ ამ საქმეში სეკვილ-ბეგინსების ხელი ერია. მათ, თავის მხრივ, არაფრით არ აღიარეს, რომ ბილბოს დაბრუნება კანონიერი და უტყუარი იყო და შემდეგაც აღარასოდეს აღუდგენიათ მასთან ნათესაური თუ მეგობრული ურთიერთობანი – მათ

The Hall at Bag-End, Residence of
Mr. Baggins Esquire

მართლაც ძალიან სურდათ მისტერ ბეგინსის მშვენიერ პოზიციის სოროში ცხოვრება!

მაგრამ, როგორც ბილბომ მერე და მერე აღმოაჩინა, მხოლოდ კოვზები როდი დაჰკარგვოდა! მათ უიმედოდ მიჰყოლოდა მისი კეთილი სახელიც. იგი სამუდამოდ დარჩა ელფთა მეგობრად და დიდ პატივს სცემდნენ გნომები, ჯადოქრები და სხვა ამგვარი ჯურის ხალხი, ვინც კი ოდესმე ჩაივლიდა იქეთურ გზებზე. მაგრამ ბილბომ ველარ მოიხვეჭა მეზობელთა ოდინდელი პატივისცემა. მართალი თუ გნებავთ, მთელ იმ არემარეში მცხოვრები მეზობლობა მას „უცნაურ ვინმედ“ მიიჩნევდა – გარდა მისი პატარა ბიძაშვილებისა ტუკების გვარიდან, მაგრამ მშობლები და უფროსები დიდად მათაც კი არ ანებებდნენ ბილბოსთან მეგობრობას.

სამწუხაროდ, უნდა გითხრათ, რომ ბილბომ ყოველივე ამას აინუნშიაც არ აგდებდა. იგი ძალიანაც კმაყოფილი იყო ცხოვრებით და კერძო ადულებული ქეთლის სტვენა ახლა კიდევ უფრო საამო მოსასმენიც ერევნებოდა, ვიდრე ოდესმე მისი მშვიდი და აღუშფოთველი ყოფისას იმ დაუფინყარ მოულოდნელ სტუმრობამდე. თავისი მახეილი ბილბომ ბუხრის თავზე დაკიდა, აბჯარი კი ლამაზად მიამაგრა პოლის კედელზე (მანამდე, სანამ მუზეუმს ათხოვებდა). ოქრო-ვერცხლის დიდი ნაწილი დახარჯა საჩუქრებში, საჭირო თუ ქარაფშუტულ საჩუქრებში და ვერ ვიტყვით, რომ სწორედ ამის გამო უფრო მეტადაც არ უყვარდათ იგი ბიძაშვილიშვილებს. ჯადოსნური ბეჭდის შესახებ კი არავის არაფერს უამბობდა, ფარულად ინახავდა და არასასიამოვნო სტუმრების მოსვლისას ხმარობდა ხოლმე.

იგი ლექსების წერას და ელფებთან სტუმრად სიარულს დაეწვია. და თუმცა მრავალი სინანულით იქნებდა თავს და შუბლში ნაშენით ამბობდა, „საბრალო ბილბომ ბეგინსიო“, და თუმცა ცოტას თუ სჯეროდა მისი მონათხრობი ამბები, იგი უჩვეულოდ ბედნიერი დარჩა თავისი საოცრად ხანგრძლივი სიცოცხლის ბოლომდე.

რამოდენიმე წლის შემდეგ, შემოდგომის ერთ საღამოს, ბილბომ თავის კაბინეტში იჯდა და მოგონებებს წერდა – იგი აპირებდა, წიგნისთვის ეწოდებინა „იქით და აქეთ, ანუ პოზიციის არდადეგები“ – როდესაც კარზე ჩამორეკეს. მოსულიყო გენდალფი გნომთან ერთად და ეს გნომი ნამდვილად ბალინი იყო.

– შემოდი! შემოდი! – აღფრთოვანდა ბილბომ და სტუმრები ცეცხლის პირას დააბრძანა. ბალინმა შეამჩნია, რომ ბილბოს ჟილეტი ახლა კიდევ უფრო გაგანივრებულიყო და ნამდვილი ოქროს ღილებით იბნეოდა, ხოლო ბილბოს არ გამოჰპარვია ბალინის რამოდენიმე დუიმით დაგრძელებული წვერი და საუცხოოდ ნაჭედი, ძვირფასი ქვებით მოოჭვილი სარტყელი.

მათ, რასაკვირველია, მოიგონეს დრო, როდესაც ერთად იყვნენ და ბილბომ იკითხა, მთის გარშემო ქვეყნებში ახლა რაღა ხდებოდა. აღმოჩნდა, რომ იქ ცხოვრება ყვაოდა, ბარდმა აღადგინა ქალაქი დეილის ველზე და მის ქალაქში კვლავ შეგროვდნენ ადამიანები ტბიდან თუ სამხრეთსა და დასავლეთიდან. ველი ისევ აყვავდა და გაიფურჩენა, ახლა სმაუგის ნაოხარი გაზაფხულზე ჩიტებითა და ყვავილებით იყო სავსე, ხოლო შემოდგომაზე – ხილითა და ლხინით. აღორძინდა ტბის ქალაქიც და უფრო დალბინებული შეიქნა, ვიდრე ოდესმე ყოფილა, მდინარე ჩქერულას ნაკადს აღმა თუ დაღმა აურაცხელი განძი და საქონელი მიუყვებოდა და მეგობრობა სუფევდა კაცთა და გნომთა შორის იმ მხარეში.

ძველმა მმართველმა ავად გაასრულა დღენი. ბარდმა მას ბევრი ოქრო გადასცა ტბის მცხოვრებთა დასახმარებლად, მაგრამ მმართველი ერთი მათგანი იყო, ვისაც იოლად სძლევს ხოლმე სიხარბის სენი. სმაუგის ნაპატრონებმა განძმა მას დრაკონის ავადმყოფობა შეჰყარა, გაიტაცა ოქროს დიდი ნაწილი და გაიქცა, შემდეგ კი, ამხანაგთაგან მიტოვებული, შიმშილით მოკვდა უდაბურ ადგილებში.

– ახალი მმართველი უფრო ჭკვიანია, – ყვებოდა ბალინი, – და ხალხსაც უფრო მეტად უყვარს, რადგანაც ოქროს დიდი წილი ახლანდელ კეთილდღეობას დაახარჯა. ხალხი თხზავს სიმღერებს, რომლებიც იუნყებიან, რომ მისი მმართველობის დღეებში მდინარე ოქროდ მოედინება.

– მაშ, ძველ სიმღერათა წინასწარმეტყველება მაინც ამხდარა! – თქვა ბილბომ.

– ცხადია! – მიუგო გენდალფმა, – და რატომ გეგონა, რომ ისინი მართლს არ გვიქადდნენ? რატომ არ უნდა ირწმუნო წინასწარმეტყველება მხოლოდ იმის გამო, რომ შენ თავად გამოგიღია ხელი მის ასახდენად? ხომ არ გგონია, რომ ყველა ფათერაკს ასე იოლად მხოლოდ საკუთარი ბედნიერი ილბალის წყალობით დაუძვერი, მხოლოდ შენი საკუთარი თავის სარგოდ? შენ გადასარევი ვინმე ხარ, მისტერ ბეგინს, და მე ძალიან მიყვარხარ, მაგრამ არ დაგავინწყდეს, რომ მხოლოდ ერთი პატარა პოზიტი ხარ ამ ვრცელ ქვეყანაში!

– მაღლობა ღმერთს! – უპასუხა ბილბომ სიცილით და სათუთუნე გაუნოდა.

